

๗๗๔.๗
ล๒๑๑๗
๐.๒

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

ปริญญานิพนธ์

ของ

ลักขณา สุขสุวรรณ ,

ผ่านมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ฉบับที่ ๑๐ พระโขนง กรุงเทพมหานคร ๒๕๒๒

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

บทคัดย่อ

ของ

ลักษณ์ สุขสุวรรณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2521

ปริญญานิพนธ์เรื่องนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาลักษณะโดยทั่วไปของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในช่วงปี พ.ศ.2498-2518 ซึ่งแยกเป็น 3 ด้าน คือ กำเนิดและที่มาของเพลงลูกทุ่ง สาระของเพลง บทบาทของเพลงลูกทุ่งทั้งในทางภาษาและสังคม เพื่อเน้นให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งมีบทบาทต่อสังคม และนับวันก็จะยิ่งทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ การเลือกวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งมาศึกษาครั้งนี้เลือกจากผลงานของผู้ประพันธ์เพลงจำนวน 21 คน และได้เสนอผลงานแบบพรรณนาวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ปรากฏผลดังนี้: วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งมีที่มาจากเพลงไทยเดิม เพลงพื้นเมืองและลักษณะบางประการของเพลงต่างประเทศ ซึ่งการนำลักษณะต่างๆมาผสมกันนี้ทำให้เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงชนิดใหม่ที่ทำหน้าที่เสมือนเพลงพื้นเมืองยุคใหม่ที่มีทั้งความเก่าและใหม่ปะปนกันอย่างเข้าที่ เมื่อประกอบเข้ากับการใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ดี สาระของเพลงลูกทุ่งที่มีทุกประเภท พร้อมทั้งให้แง่คิดต่างๆทั้งทางโลกทางธรรม และอารมณ์ขัน ทำให้เพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมกว้างขวางและเป็นเวลานาน เพลงลูกทุ่งจึงมีความสำคัญมากในสังคมไทย

A STUDY OF CONTEMPORARY THAI FOLK SONGS

ABSTRACT

BY

LAGKHANA SUKSUWAN

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education Degree

at Sri Nakharinwirot University

February, 1978.

The purpose of this thesis was to study, Pleng Luktung, contemporary Thai Folk - Songs, written and very popular in the period of B.E. 2498-2518 in three aspects: the origin and inspiration, the content, and the linguistics and sociological influence of the songs. Approximately three thousand five hundred and twenty contemporary Luktung songs, written by twenty - one popular song writers, were selected for this study. The descriptive analysis method was used.

The results of the study showed that contemporary Thai Folk Songs were the outcome of Thai classical songs, Thai classical folk songs, and some simple foreign songs. The combinations turned these Luktung songs into a new type of songs, which became very popular at present, suitably combining the old and the new. The use of simple and meaningful language in the context of the songs presented worldly ideas, moral lessons, humour, and uniqueness the said qualifications of the Pleng_g Luktung made the songs durable and very popular.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำวันสัปดาห์ได้พิจารณาประเด็นข้อบังคับแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร และพิจารณาการศึกษานานาชาติ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

.....ประธาน
.....กรรมการ
.....กรรมการ

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง
จากรองศาสตราจารย์เต็มสิริ บุญยสิงห์ ประธานกรรมการ ศาสตราจารย์พัทธยา
สายชูและรองศาสตราจารย์กระแสร มาลยาภรณ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่
ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิด กำลังใจ ให้ยืมหนังสือ ตลอดจนสละเวลาตรวจ
แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์มนตรี ทรายโมท คุณไพฑูรย์ ลีสุวัฒน์ คุณสง่า
อารัมภีร์ พ.ศ.ท.พจน์ บุญยจินดา คุณไพฑูรย์ ศุภาวารี คุณมงคล อมาตยกุล
คุณพยงค์ มุกดา คุณแมนรัตน์ ศรีกรรณนธ์และคุณเลิศ ประสมทรัพย์ ที่กรุณาให้
คำแนะนำและให้ความช่วยเหลืออันอ่านวยประโยชน์ให้แก่ผู้วิจัยเป็นอันมาก

คุณสุภิกข อนุศาสน์ คุณพิทยา เจริญสุวรรณ คุณเตือนใจ สินทะเกิด
คุณทัศนีย์ กระต่ายอินทร์และนิสิตปริญญาโทภาษาและวรรณคดีไทยรุ่นเดียวกันที่ให้
ความช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณด้วยความซาบซึ้ง

ท้ายที่สุด ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จจุล่งไปได้เลยถ้าไม่มี น.ท.วินัย
เจริญวารี ซึ่งช่วยเหลือในการติดต่อและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา จึงขอขอบคุณ
ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ลักขณา สุขสุวรรณ

1	บทนำ... ..	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	10
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	10
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	10
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	11
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	13
	คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ.....	14
	วิธีดำเนินการค้นคว้า.....	15
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	16
2	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง.....	18
	การคลี่คลายของเพลงไทย.....	18
	กำเนิดของเพลงลูกทุ่ง.....	37
	ที่มาของเพลงลูกทุ่ง.....	43
	ลักษณะที่เพลงลูกทุ่งสืบเนื่องมาจากเพลงไทยเดิม.....	44
	ลักษณะที่เพลงลูกทุ่งสืบเนื่องมาจากเพลงพื้นเมือง.....	52
	ลักษณะที่เบ็ดเตล็ดที่นำมาว่าสมณสถานเป็นเพลงลูกทุ่ง.....	69
	ลักษณะที่เพลงลูกทุ่งแตกต่างจากเพลงประเภทอื่น.....	75
	วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่ง.....	86
	เพลงลูกทุ่งกับรางวัลแผ่นเสียงทองคำและรางวัลเพลงยอดนิยม.....	97
	ความนิยมและการเสื่อมความนิยมในเพลงลูกทุ่งของผู้ฟัง.....	99
3	การจำแนกสาระของเพลงลูกทุ่ง.....	107
	ความรัก.....	107
	จริยธรรม.....	134
	ชีวิตชนบท.....	141
	ปัญหาสังคม.....	152

ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และไสยศาสตร์.....	107
การรายงานข่าวและการบันทึกเหตุการณ์.....	204
ความเป็นไปในวงการเพลงลูกทุ่ง.....	208
การใช้จิตวิทยากับผู้ฟังในแต่ละท้องถิ่น.....	218
อารมณ์ขัน.....	
4 วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง.....	236
เพลงลูกทุ่งกับการใช้ภาษา.....	236
- การใช้คำ.....	236
สำนวน.....	260
เพลงลูกทุ่งกับสังคม.....	268
อิทธิพลของสังคมที่มีต่อเพลงลูกทุ่ง.....	268
การแบ่งชนชั้น.....	268
ค่านิยมของสังคมไทย.....	279
เอกลักษณ์ไทย.....	291
สมัยนิยม.....	293
อิทธิพลของเพลงลูกทุ่งต่อสังคม.....	297
การให้ความบันเทิงอย่างทั่วถึงและสนุกสนาน.....	297
การสื่อความเข้าใจในสิ่งต่างๆอย่างรวดเร็วและทั่วถึง....	299
การเป็นแบบอย่างบางประการในสังคม.....	299
5 บทสรุป.....	302
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	302
อภิปรายผล.....	303
ข้อเสนอแนะ.....	304
บรรณานุกรม.....	305
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. เนื้อร้องเพลงที่ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำและรางวัล- เพลงยอดเยี่ยม.....	(1)
ภาคผนวก ข. ประวัติของนักประพันธ์เพลงลูกทุ่งบางคน.....	(11)

ศิลปะสาขาที่เรียกว่า "วิจิตรศิลป์" อันประกอบด้วย วรรณคดี จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ นั้น ดุริยางคศิลป์ ซึ่งหมายถึงดนตรีและการขับร้องจัดเป็นศิลปะที่แพร่หลายทั่วไปในสังคมเพราะ "ศิลปะการดนตรีนั้นก็เหมือนวิจิตรศิลป์สาขาอื่นซึ่งเป็นผลิตผลของมนุษย์ในสังคม"¹ ดนตรีมีบทบาทต่อสังคมมนุษย์มาช้านานนับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏหลักฐานจากภาพเขียนในถ้ำที่ อารีเยจ (Ariège)² ประเทศฝรั่งเศส แสดงให้เห็นวิธีการเล่นดนตรีด้วยคันซุ อันเป็นเครื่องมือที่หาได้ง่ายที่สุด และไม่ซับซ้อนดังเครื่องดนตรีในปัจจุบันและการที่เครื่องดนตรีได้รับการตกแต่งดัดแปลงจนมีลักษณะที่เราได้พบเห็นในปัจจุบันก็ย่อมจะเป็นสิ่งยืนยันได้ว่า ดนตรีเป็นสิ่งที่แสดงวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละชาติ แต่ละยุคได้ด้วย สิ่งที่จะสนับสนุนความคิดนี้ ก็คือ การที่แต่ละชาติจะมีดนตรีและการขับร้องเพลงพื้นเมืองที่มีลักษณะเฉพาะตนสืบต่อกันมา โดยที่ดนตรีและเพลงพื้นเมืองเหล่านี้มักจะเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตในสังคมแม่แต่ชาติที่เกิดขึ้นภายหลังชาติอื่น เช่น สหรัฐอเมริกาก็มีเพลงที่เกิดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากสังคมคือ เพลงแจ๊ส (Jazz) ซึ่งมีกำเนิดมาจากการทำงานและเพลงสวดของพวกเขาชาวอเมริกันในเมืองนิวออลีนส์ (New Orleans) ในปลายทศวรรษที่ 19³

¹ ปราณี วงษ์เทก "การศึกษาดนตรีในแง่มนุษยวิทยา" โบราณคดี หน้า 56

² เศษะ ธนาวงษ์ "ดนตรีสมัยโบราณ" วารสารทางวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน เล่ม 2

³ Martin Williams, "Jazz" The Encyclopedia Americana V.15, p. 857
ศิลปะมีสาขาต่าง ๆ คือ 1. ศิลปศาสตร์ คือวิชาการทั้งหลายที่นอกเหนือไปจากวิทยาศาสตร์ เช่นวิชาวาทวิทยา เป็นต้น 2. จริยศิลป์ คือศิลปะแห่งความประพฤติ และกิริยามารยาทต่าง ๆ 3. รมยศิลป์ หรือ วิจิตรศิลป์ คือ ศิลปะซึ่งแสดงความงามและความไพเราะ

นอกจากนี้ยังมีเพลงชนิดที่เรียกว่า "เพลงตะวันตก (Western)" ซึ่งหมายถึง "เพลงที่ขับร้อง² ในภาคตะวันออกของสหรัฐอเมริกา ผู้ขับร้องอาจเป็นกรรมกรรถไฟ พวกโคบาล พวกพนเเจอร์ พวกเจ้าของที่ดินกรองเกษตร"¹ หรือเพลงอีกชนิดหนึ่งที่แพร่หลายไปทั่วโลกคือ "เพลงบลูส์ (Blues)" ซึ่ง "คัดแปลงมาจากเพลงพื้นเมืองหรือที่เรียกกันว่า คันทรี่มิวสิค (Country music) ของชาวพื้นเมืองทางภาคใต้ของสหรัฐ โดยชาวดิวก้างถูกนำตัวมาเป็นทาส คัดแปลงและผสมกับเพลงที่ตัวเองแต่งขึ้น สะท้อนภาพการถูกกดขี่ การทำงานหนัก"² ตลอดจนเพลงที่นิยมร้องแพร่หลายทั่วโลก ในโอกาสที่ถือการแสดงสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกัน คือ เพลงโอดแลงไซน์ (Auld Lang Syne) ก็เป็นเพลงที่ "มีทำนองเพลงพื้นเมืองของสกอตแลนด์"³ จากเพลงชนิดต่าง ๆ ที่ได้อธิบายมาแล้วนี้ คงจะมองเห็นแล้วว่า เพลงมีความสัมพันธ์กับมนุษย์มาช้านานทีเดียว

✓ ในประเทศไทยมีเพลงชาวบ้าน หรือเพลงพื้นเมือง (Folk Songs) ที่มีลักษณะต่างกันไปตามท้องถิ่น ซึ่ง วิทยุ จิตต์ธรรม ได้กล่าวถึงเพลงชาวบ้านไว้ว่า

เพลงชาวบ้านเกิดจากประเพณี ภาสกา หรือวัฒนธรรมของชุมชน ในถิ่นหรือเขตนั้น ๆ นับตั้งแต่ชุมชนที่ไร้ความเจริญไปจนถึงชุมชนที่เจริญแล้ว มีลักษณะพิเศษไปตามความนิยมของถิ่นนั้น ๆ เพลงชาวบ้านได้เ้าร้องสืบต่อมาโดยการจำ ถ่ายทอดกันมาทางปากหลายชั่วอายุคน คอมาคอยมีชื่อเสียง แบบสัมผัสคล้องจอง ท่วงทำนองไปตามแบบของภาษาถิ่นนั้น ๆ ในการร้องเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ จะมีจังหวะดนตรีท้องถิ่น (Folk Music) และมีการร้องรำทำเพลงไปด้วย จึงเกิดเป็นระบำชาวบ้าน (Folk Dances) เข้ามาด้วย⁴

¹ ม.ล.ศุภ ชุมสาย "ดนตรีสากล" ดนตรีไทยปริทัศน์ครั้งที่ 1 หน้า 7

² สีหะ (นามแฝง) "เพลงบลูส์" ประชาธิปไตย สุกรีที่ 9 มกราคม 2519 หน้า 7

³ จำปาตะ สังสรรค์สารคดีไทยที่รัก หน้า 183

⁴ วิทยุ จิตต์ธรรม คติชาวบ้านอันดับ 1 เพลงชาวบ้าน หน้า 9

เพลงชาวบ้านหรือเพลงพื้นเมืองของไทยมีการร้องในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น มักจะร้องในเวลาที่มีงานเทศกาล การชุมนุมคนในหมู่บ้านเพื่อกิจการใดกิจการหนึ่ง ซึ่งมักเกี่ยวกับอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว แข่งเรือ เป็นต้น

จะเห็นว่าศิลปะของคนตรีและเพลง เป็นศิลปะที่มีความสัมพันธ์กับสภาพของสังคม การดำรงชีวิตในสังคม ดังที่ ประยูร อุลุชาฎะ กล่าวว่า "ศิลปะเป็นความงามร่วมของสังคม มีหน้าที่ในการรับใช้มนุษยชาติเพื่อประโยชน์หลายประการ ประการแรกก็เพื่อความสวยงามโดยเฉพาะ ประการที่สองก็เพื่อความคิดเห็นในการปรับปรุงสังคมของตนให้ดีขึ้น และประการสุดท้ายก็เพื่อความลึกซึ้งและทัศนคติชีวิตอย่างกว้างขวางแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน"¹ การศึกษาศิลปะและสังคมจึงเป็นสิ่งที่ควรจะทำไปด้วยกันถึงความเห็นของ นพพร สุวรรณพานิช ว่า

ความสัมพันธ์ของศิลปะกับสังคมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และการสืบค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งนี้ ทำให้เกิดความสามารถที่จะตอบสนองต่องานศิลปะในก้นสุนทรีย์ะไคลซึ่ง และเป็นรูปเป็นร่างเด่นชัดขึ้น ศิลปะไม่ได้ก่อรูปขึ้นในสุญญากาศ และไม่ใช่งานของบุคคลใดโดยเฉพาะเจาะจง แต่เป็นงานของผู้ประพันธ์ที่มีเวลาและสิ่งแวดล้อมเป็นเข็มทิศบังคับอยู่ "²

ด้วยเหตุที่ศิลปะและสังคมมีความสัมพันธ์กันดังกล่าว จึงมีผู้สนใจศึกษาศิลปะทางคนตรีคือ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ซึ่ง ปราณี วงษ์เทก ได้กล่าวถึงไว้ว่า

¹ Max Weber นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อ The Rational and Social Foundation of Music โดยอธิบายให้เห็นว่า ศิลปะต่าง ๆ โดยเฉพาะดนตรีของชาวยุโรปที่มีลักษณะดังที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้เป็นผลเนื่องมาจาก Social factor หรือปัจจัยทางสังคม และได้สรุป

¹ ประยูร อุลุชาฎะ ศิลปะตะวันตกแนะนำศิลปะสากล หน้า 4

² นพพร สุวรรณพานิช "วิถีที่งามของวรรณคดี" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 11 : 7

ว่าลักษณะคนตรีและสังคมตะวันตกมีลักษณะเป็น Rational หรือ มีกฎเกณฑ์

(Theories and Notes) ที่เป็นวิทยาศาสตร์ เพราะมีอิทธิพลมาจากสังคม
ที่ให้คุณค่าต่อการคิดและตัดสินใจหาชีวิตประจำวันอย่างใช้เหตุใช้ผล เป็นผลมาจาก
สังคมที่คนเชื่อถือว่าวิทยาศาสตร์มากกว่าอำนาจลึกลับทางไสยศาสตร์"¹

นั่นคือการสะท้อนถึงสังคมในฐานะที่คนตรีคือศิลปะสาขาหนึ่ง และถ้ามองในแง่ของวรรณกรรมที่
ปรากฏในเพลงแล้ว จะเห็นว่านักประพันธ์เพลงได้นำเอาชีวิตจริงของมนุษย์ที่ตนเองได้พบมา
แสดงไว้ในบทเพลง ซึ่งตรงกับที่ เจตนา นาควัชร ให้ความเห็นไว้ว่า "วรรณกรรมเป็นกระจก
สะท้อนสังคม"² ทั้งนี้เป็นเพราะ วรรณกรรมเป็นผลงานที่สร้างจากชีวิตจริงทุก ๆ ด้าน ทั้งใน
เรื่องการกระทำและความรู้สึกของมนุษย์³ มิได้เป็นเพียง การบันทึกประสบการณ์ของนัก
ประพันธ์เพียงผู้เดียว แต่ยังมีลักษณะที่ ชลธิรา กลัคอยู่ กล่าววว่า "เป็นงานสืบทอดแนวคิดของ
การสะท้อนภาพชีวิตในสังคมสืบต่อกันมาด้วยบันทึกชีวิตที่นักประพันธ์มีต่อสังคม"⁴

จากข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เพลงพื้นเมืองของไทยมี
ลักษณะที่สะท้อนสังคม สร้างจากชีวิตจริงทุกด้าน ตลอดจนสืบทอดแนวคิดในการสะท้อนภาพชีวิตจริง
ในสังคมอย่างครบถ้วนและง่ายแก่การเข้าใจ ตามลักษณะของเพลงพื้นเมืองซึ่งนิยมความง่ายทั้ง
เนื้อร้องและทำนอง ลักษณะความง่ายของเพลงพื้นเมืองนั้น จิตร ภูมิศักดิ์ กล่าวว่า

¹ ปรานี วงษ์เทก "การศึกษาค้นคว้าในแง่มานุษยวิทยา" โบราณคดี หน้า 56

² เจตนา นาควัชร "วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี" วรรณคดี

³ วิทย์ ศิวะกริชยานนท์ วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ หน้า 62

⁴ ชลธิรา กลัคอยู่ วรรณคดีของปวงชน หน้าคำแถลงและคำนำของผู้เขียน

คนครึ่งพื้นเมืองมีลักษณะง่าย ๆ ที่ว่าง่ายนั้นไม่ได้หมายถึงง่าย ๆ แบบซุ่มซ่ามหรือสุกเอาเผากิน หากหมายถึงเข้าใจได้ง่ายและมีทำนอง พลงไม่ซับซ้อน"¹ และยังแสดงถึงลักษณะเคนประการหนึ่งของคนไทยไว้อีกด้วย นั่นคือ ความสนุกสนาน เพราะทุกเพลงจะแสดงถึงความสนุกสนานร่าเริงอยู่ด้วย นอกเหนือไปจากการบันทึกเรื่องราวในวิถีชีวิตของคนไทยแท้ ๆ

✓ เนื้อร้องของเพลงพื้นเมือง เช่น เพลงฉ่อย ลำตัด เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย มักจะกล่าวถึง ความรักของหนุ่มสาว การเกี่ยวพาราสี ซึ่งเป็นลักษณะประเพณีคานิยมต่าง ๆ อาชีพ ตลอดจนเอกลักษณ์ของไทยอยู่อย่างพร้อมมูล ซึ่งเป็นลักษณะของการสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของสังคมแบบเกษตรกรรม (Agrarian Society) อันมีระบบไม่ซับซ้อน การที่นักประพันธ์เพลงสะท้อนถึงสภาพของสังคมไว้ในงานวรรณกรรมของตนเช่นนี้ วิทย์ กวีศรียานนท์ ให้ความเห็นว่า

✓ "นักประพันธ์หรือกวีนั้นทำหน้าที่สามประการในขณะเดียวกันคือในฐานะนักประพันธ์ที่สร้างวรรณกรรม ซึ่งต้องรับผิดชอบต่องาน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แวดล้อมอยู่ และในฐานะของพลเมืองที่ต้องเอาใจใส่ในเหตุการณ์และผลประโยชน์ของตน นักประพันธ์ตกอยู่ใต้อิทธิพลของสังคม และขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลต่อสังคมอีกด้วย"²

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันโดยตรง และสิ่งที่เชื่อมโยงตลอดจนมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม คือ วัฒนธรรม ซึ่งหมายความว่า "สิ่งที่มนุษย์ในสังคมสร้างขึ้นเพื่อวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น"³ อันหมายความว่ารวมถึง ความรู้ ความเชื่อ ภาษา ศิลปะ ระเบียบ ประเพณี นิสัย ความประเสริฐ วัตรปฏิบัติ วรรณกรรมจึงได้สะท้อนวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้ออกมาด้วย

¹ จิตร ภูมิศักดิ์ กวีการเมือง หน้า 62

² วิทย์ กวีศรียานนท์ วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ หน้า 156-159

³ พระยาอนุมานราชธน "การใช้และความสามารถที่จะใช้มาบุษยวิทยาภาควัฒนธรรมในไทย" จุลสารวิจัยสังคมศาสตร์, มี.ค. 2506 หน้า 17

วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทางสังคมวิทยาถือว่า "การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ค้นพบเพื่อแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการอันไม่สิ้นสุดของมนุษย์"¹ และการเปลี่ยนแปลงประการหนึ่งก็คือ การหยิบยืมวัฒนธรรม ซึ่ง "มักจะปรากฏว่ามนุษย์ในสังคมที่กำลังพัฒนายืมวัฒนธรรมของสังคมที่เจริญแล้ว (Advance society) คือสังคมตะวันตก"² เมื่อมีการหยิบยืมวัฒนธรรมดังกล่าวแล้ว เราจึงรับวัฒนธรรมทางดนตรีมาจากตะวันตกอันก่อให้เกิดเพลงชนิดใหม่ขึ้นอีกชนิดหนึ่ง เป็นเพลงที่มีลักษณะผสมระหว่างเพลงไทยหรือเพลงพื้นเมือง กับเครื่องดนตรีสากล เพลงชนิดนี้มีชื่อว่า "เพลงไทยสากล" ผู้ริเริ่มแต่งเพลงไทยสากลได้แก่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงมหมาทปรังษาล ซึ่งทรงพระนิพนธ์หลังจากเสด็จกลับจากการศึกษาในยุโรป แต่ผู้ทำให้เพลงไทยสากลแพร่หลายมากจนเป็นที่รู้จักคือ พรานบุญ (จวงจันทน์ จันทรคณา) และ เพชรรัตน์ (สม รัตนะทัตถิย์) เพลงยุคนี้มีท่วงทำนองกราย ๆ ทางไทยเก๋มอยู่มาก"³ ในสมัยนั้นยังไม่มีประเภทของเพลงออกเป็น เพลงลูกทุ่ง และ เพลงลูกกรุง เช่นปัจจุบัน แม้ว่าจะมีนักร้องเพลงลูกทุ่ง เช่น แสงนภา บุญราศรี กำรณ สัมบุณยานนท์ ร้องเพลงสะท้อนถึงชีวิตชาวนา ภาพยนตร์ก็เรียกกันแต่เพียงว่า "เพลงตลาด"⁴

เพลงไทยสากลได้รับความนิยมแพร่หลายเมื่อสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เพลงที่ได้รับความนิยมสูง มักจะเป็นเพลงประกอบของภาพยนตร์ไทย และการแสดงละคร นักแต่งเพลงที่มีชื่อเสียงที่สุดได้แก่ พรานบุญ และตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2479 จนถึง ปี พ.ศ. 2485 ได้เกิดมีเพลงปลุกใจรักชาติ และเพลงรักนิยม เพิ่มขึ้นมา นักแต่งเพลงยุคนี้ได้แก่ หลวงวิจิตรวาทการ นางถนอม บุตร เอื้อ สุนทรสนาน⁵

¹ อานนท์ อาภาภิรม สังคมวิทยา หน้า 49

² ก.

³ ประสพโชค เบ็นแซ "วิวัฒนาการของเพลงไทยสากล" ชาวกรุง ปีที่ 12 หน้า 37

⁴ ก.

⁵ ก.

ในยุคเดียวกันนี้ จอบพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดการบำรุงขวัญราษฎรที่กำลังวิตกกังวลสภาพบ้านเมืองยุคลงคราม โดยให้ท่านผู้หญิงละเวียต พิบูลสงคราม คิดเนื้อร้องเพลงให้เข้ากับจังหวะรำโทนของภาคอีสาน เพื่อให้ประชาชนได้รับเร้าในยามสงคราม และมอบให้กรมศิลปากรจัดทำเพลงรำวงมาตรฐานออกเผยแพร่อีกด้วย ทำให้เพลงรำโทนและเพลงรำวงมาตรฐานแพร่หลายไปทั่วประเทศ และต่อมาได้มีผู้นำเครื่องดนตรีสากลมาเล่นด้วย จึงเกิดกระแสรำวงต่าง ๆ ที่มีการแสดงแตกต่างไปจากรำวงในยุคต้น ๆ ¹

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นเสมอ แม้แต่เพลงลูกทุ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังเพลงไทย เพลงพื้นเมือง เพลงไทยสากล เพลงรำโทน เพลงรำวงก็สามารถจะกล่าวได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สะท้อนสภาพของสังคมและวัฒนธรรมไทยปัจจุบัน ในลักษณะเดียวกับที่เพลงพื้นเมืองโคกเกตุมีบทบาทมาแล้ว จึงอาจถือได้ว่า เพลงลูกทุ่งคือเพลงพื้นเมืองยุคใหม่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งว่า

เพลงลูกทุ่งเป็นประจักษ์พยานแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งในวัฒนธรรมของคนไทย ซึ่งวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นวัฏธรรม (Dynamism) ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลสมัยโดยไม่เสียพื้นฐานหรือความเป็นตัวของตัวเอง เพลงลูกทุ่งจึงเป็นเพลงไทยในสิ่งแวดล้อมปัจจุบันซึ่งเกิดขึ้นเพราะการได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก" ²

นั่นก็คือเพลงลูกทุ่งเป็นผลจากการปรับปรุง เพลงไทยเดิม เพลงพื้นเมือง ให้มีลักษณะคล้ายตามการแพร่ของวัฒนธรรม (Cultural diffusion) แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงลักษณะเดิมไว้ด้วย

¹ แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ กรุณาให้ความรู้ทางดนตรีแก่ผู้เขียน วันที่ 26 กรกฎาคม 2519

² ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช สยามรัฐ หน้า 5 เล่ม 6 หน้า 129

เสรี หวังในธรรม กล่าวว่า "เพลงลูกทุ่งนั้นอันที่จริงก็คือ เพลงไทย เป็นไทยทั้งทำนอง ทั้งเนื้อร้อง ทั้งสปีด ชั่วแต่เอามาผสานกับเครื่องดนตรีฝรั่งเข้าเท่านั้น"¹ เพลงลูกทุ่งมีลักษณะของการนำเพลงพื้นเมืองมาดัดแปลง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา แสดงความเห็นว่ "เพลงลูกทุ่งเกิดขึ้นเพราะการนำเพลงพื้นเมืองมาดัดแปลงให้เข้ากับดนตรีสากลเนื่องจากมีความยุ่งยากในการฟังหรือการขับร้องเพลงไทยสากลและเพลงสากล"² ซึ่งตรงกับ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวว่า เป็นเพราะ "เสียงในทำนองเพลงฝรั่งนั้นไม่เข้ากับวรรณยุกต์ของไทย"³

ปัจจุบันเพลงลูกทุ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ควบคู่สาเหตุต่าง ๆ กันคือ ความแพร่หลายของเพลงซึ่งผู้ฟังสามารถที่จะฟังได้ทุกแห่ง และจดจำมาร้องได้ง่าย ตลอดจนเพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนถึงสังคม และวัฒนธรรมไทยในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดลออ เช่น สะท้อนสภาพของชนบททั้งในแง่เหตุการณ์และความรู้สึกนึกคิด เมื่อได้นำมาสัมพันธ์กับศิลปะที่แพร่หลายในชนบทระดับคือ ดนตรี จึงทำให้เพลงลูกทุ่งน่าสนใจและมีความสำคัญยิ่งขึ้นเมื่อเพลงลูกทุ่งทำหน้าที่แพร่ข่าวสารใ้กว้างไกลกว่าสื่อมวลชนชนิดใด ชาวชนบทได้ทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ไ้รวดเร็วทันเหตุการณ์ด้วยเพลงลูกทุ่งอีกด้วย แม้แต่การทำความเข้าใจในเรื่องที่เป็นปัญหาที่เช่นกัน อภิชาติ โพธิ์ไพโรจน์ กล่าวถึงบทบาทของเพลงลูกทุ่งในการทำความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้ฟังในเรื่องการวางแผนครอบครัว อันเป็นเรื่องที่ประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทไม่เห็นด้วย เพราะเหตุว่า "คนไทยทั่วไปยังยึดมั่นในประเพณีและวัฒนธรรม"⁴ เพลงลูกทุ่งได้มีบทบาทในการทำความเข้าใจได้

¹ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช สยามรัฐ หน้า 5 เล่ม 6 หน้า 128

² สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา "ภาษากับสังคม" ภาษาและหนังสือ
16 : หน้า 19

³ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ล.ค. หน้า 129

⁴ อภิชาติ โพธิ์ไพโรจน์ "เพลงลูกทุ่งมาจะอย่างไร" ประชาชาติ หน้า 10

โดยปกติเมื่อกล่าวถึงเพลงลูกทุ่งคนทั่วไปที่มีใจนักฟังเพลงลูกทุ่ง มักจะเข้าใจว่าเป็นเรื่องไรสาระ หรือเป็นเรื่องรสนิยมต่ำ แต่เมื่อเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สะท้อนภาพสังคม ภาพชีวิตของชาวบ้าน ก็เป็นสิ่งที่น่าศึกษาเพราะ "วัฒนธรรมไทยแท้ ๆ อยู่ที่ชาวบ้าน"¹ เพลงลูกทุ่งมีลักษณะของชาวชนบทไทยอย่างครบถ้วน เช่น มีการโต้คารมระหว่างหญิงชายควยส่วนหนึ่งที่คมคาย ตลก หรือแม่แต่หยาบคายควยความนัย ส่วนทำนองนั้นมีทั้งทำนองไทยเดิม ขึ้นเมือง ลากล ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลีลาที่แสดงถึงความสนุกสนานร่าเริง

ความแพร่หลายของเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันเป็นสิ่งที่น่าสนใจและน่าศึกษา เพราะนอกจากเพลงลูกทุ่งจะให้ความบันเทิงควยเสียงเพลงแล้ว เพลงลูกทุ่งยังทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการแพร่ข่าวสารควยเนื้อเรื่องที่ทันเหตุการณ์ ทันสมัยอย่างยิ่ง ผู้ฟังจะทราบไควาขณะนั้น ๆ ดังที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร มีอะไรน่าสนใจบ้าง ซึ่งจะถือเป็นหลักฐานทางสังคมวิทยาก็ควรจะไคว เช่น บอกข่าวการเคลื่อนไหวทางการเมือง การสงคราม ดังเพลง ล่านองไปเวียตนาม ของ จี๊ พิจิตร ไม่ตายกลับมาแต่ง ของ ชลธิ์ ชารทอง ท.ช.ค. ขอร้อง ของ เพชร โพธาราม บอกเหตุการณ์ความทุกข์ยากต่าง ๆ ดังเพลง น้ำตาอีสาน น้ำตาชาวไท ข้าวไม่มีขาย ของ ชลธิ์ ชารทอง บอกคานิยมดังเพลง เลี้ยวใต้ ของปลอม ดวง ศรพล สมบัติเจริญ บอกข่าวการเมืองเช่น ผู้แทนควาย ของ เสน่ห์ โกมารชุน เวทาคีไกอง มนต์การเมือง ของ ไพบูลย์ บุตรขัน เป็นต้น จากความแพร่หลายในหมู่นักฟังนี้ควยให้คิดไคว เพลงลูกทุ่งจะมีบทบาทไควไปอย่างไรซึ่งเป็นเรื่องที่น่าพิจารณา เพราะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ไควการใช้สื่อมวลชนที่ไควผล โดยเฉพาะในยุคที่ประเทศกำลังประสบกับเหตุการณ์ผันผวน เพลงลูกทุ่งน่าจะมียบทบาทในการช่วยทำความเข้าใจวันไควและถูกต้องในหมู่ประชาชน ควยเหตุที่มีเนื้อเรื่องและทำนองที่ประชาชนคุ้นเคยและชื่นชอบกันอยู่แล้ว การกล่าวขวัญถึงเพลงลูกทุ่งในแง่ของ "เพลงเพื่อชีวิต" ที่พบบ่อย ๆ ในปัจจุบันน่าจะแสดงให้เห็นว่า เพลงลูกทุ่งกำลังมียบทบาทในการต่อสู้ทางการเมืองอีกควย

¹ สมโรจน์ สวัสดิฤต ฅ อรุณยา "ภาษากับสังคม" ภาษาและหนังสือ หน้า 68

นอกจากเพลงลูกทุ่งจะน่าสนใจในแง่ของการทำหน้าที่เสมือนสื่อมวลชนและสะท้อนสภาพสังคมแล้ว เพลงลูกทุ่งยังน่าสนใจในแง่ภาษา เพราะแม้ว่าเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่จะนิยมใช้คำง่าย ๆ พื้น ๆ ตรงไปตรงมา ก็มีเพลงลูกทุ่งเป็นจำนวนมากมีการใช้คำที่ไพเราะ ในขณะที่บางเพลงใช้คำค่อนข้างจะโจกโชน บางกลุ่มใช้คำภาษาถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับบรรยากาศของเพลงและบางเพลงไม่ได้ใช้คำภาษาถิ่นแต่เพียงสำเนียงเป็นสำเนียงถิ่นด้วยเสียงของนักร้อง

สาระในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งจึงกล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นสิ่งสนใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านภาษา บทบาทและแนวโน้มของเพลงลูกทุ่งที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งนั้นควรค่าแก่ความสนใจอย่างยิ่ง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเพลงลูกทุ่งในแง่การใช้ภาษา ในฐานะที่เป็นเพลงซึ่งเข้าถึงประชาชนอย่างกว้างขวาง
2. เพื่อศึกษาเพลงลูกทุ่งว่าเกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมไทย
3. เพื่อศึกษาคุณค่าทางจริยธรรมที่แฝงไว้ในเพลงลูกทุ่ง
4. เพื่อชี้ให้เห็นคุณค่าของเพลงลูกทุ่ง

สมมติฐานในการค้นคว้า

1. เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีลักษณะผสมผสานของเพลงไทยเดิม เพลงพื้นเมืองและเพลงตะวันตก
2. เพลงลูกทุ่งมีการใช้ภาษาที่เข้าถึงจิตใจประชาชนได้ดี
3. เพลงลูกทุ่งสะท้อนสภาพสังคมบางประการในขณะที่เพลงนั้น ๆ เป็นที่นิยม
4. เพลงลูกทุ่งมีวิธีการสอนจริยธรรมที่น่าสนใจและไม่น่าเบื่อ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งครั้งนี้จะชี้ให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของคนไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ทั้งในด้านของภาษา อารมณ์ขัน ค่านิยม สังคมชนบทไทย

2. เป็นการศึกษาและคาดคะเนบทบาทของเพลงลูกทุ่งที่มีต่อสังคมไทย เพราะในฐานะที่เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องและทำนองเข้าถึงประชาชน จึงอาจใช้ประโยชน์จากคุณสมบัติข้อนี้ในทางการเมือง การเศรษฐกิจ ตลอดจนนโยบายต่าง ๆ ได้

3. เพลงลูกทุ่งจำนวนมากมีลักษณะของการสอนศีลธรรมจรรยาที่น่าสนใจ เพราะนอกจากจะสนุกสนานควมเนื้อร้องและทำนองแล้วยังได้รับคุณค่าทางจริยธรรมที่แฝงอยู่อีกด้วยจึงควรที่จะให้นำมาเสนอแนะและอาจนำไปประยุกต์ใช้ได้

4. การศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้จะแสดงให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่ทวีความสำคัญและมีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้นทั้งในก้นภาษาและสภาพสังคม

5. การศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้จะทำให้ทราบว่าเพลงลูกทุ่งมีการใช้ภาษาอย่างไร จึงทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายในหมู่ผู้ฟังตามชนบท

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) โดยการค้นคว้าจาก
 1.1 เนื้อเพลงลูกทุ่งที่มีการร้องเผยแพร่ในช่วงไม่เกิน 20 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 - 2518 โดยจะเลือกผลงานการประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงต่าง ๆ ตามเกณฑ์คือมีผลงานประพันธ์เพลงเป็นจำนวนมาก และเพลงได้รับความนิยมสูงสุดตามที่มีการจัดอันดับทางสถานีวิทยุ ไก่แก้ว

- 1.1.1 ไพบูลย์ บุตรขัน
- 1.1.2 พยุงก์ มุกดา
- 1.1.3 สุรพล สมบัติเจริญ
- 1.1.4 ป. ชื่นประโยชน์
- 1.1.5 พร ภิรมย์
- 1.1.6 พีระ กริณปดา
- 1.1.7 ชลล ไตรกรรณสอน
- 1.1.8 ชาย เมืองสิงห์
- 1.1.9 เฟลิ้น พร สมแดน

- 1.1.10 สำเนียง ม่วงทอง
- 1.1.11 จิว นิจิกร
- 1.1.12 กานท์ การวงษ์
- 1.1.13 ฉลอง ภูสง่าง
- 1.1.14 ชาทรี กรวัช
- 1.1.15 สุรินทร์ ภาคศิริ
- 1.1.16 พงษ์ศักดิ์ วันทรุกษา
- 1.1.17 สงกรานต์ สัมผัสภาพงษ์
- 1.1.18 ชลธิ์ ชารทอง
- 1.1.19 ธงชัย เล็กกำพล
- 1.1.20 สกาศ รมโพธิ์ทอง
- 1.1.21 เป็ญมินทร์

ส่วนนักประพันธ์เพลงอื่น ๆ หากเพลงใดได้รับความนิยมสูงและมีสาระที่น่าสนใจ ก็จะมีมากตามสมควร

- 1.2 เนื้อเพลงลูกทุ่งที่ร้องเผยแพร่ชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วถูกสั่งระงับไป
- 1.3 เนื้อเพลงลูกทุ่งที่ไม่ได้บันทึกแผ่นเสียงแต่เผยแพร่โดยใช้แถบบันทึกเสียง
2. ข้อมูลอื่น ๆ ที่นำมาอธิบาย
 - 2.1 เอกสารทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา วรรณกรรมวิจารณ์ ภาษาและวรรณคดี
 - 2.2 บทความและเอกสาร เกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งที่มีผู้เขียนลงในหนังสือพิมพ์และ

นิตยสารต่าง ๆ

- 2.3 แถบบันทึกเสียงที่เกี่ยวข้องคือ
 - 2.3.1 "ชีวิตในเพลง" โดย กจ. พทยา สายหู
 - 2.3.2 "บทเพลงกับการต่อสู้ของประชาชน" โดย สุชาติ สวัสดิ์ศรี

และเสถียร จันทิมาธร

- 2.3.3 การค้นหาน้ำประพันธ์เพลงและผู้เกี่ยวข้องในวงการเพลง

3. ในการกล่าวถึง "วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง" จะยกเอาเนื้อร้องที่ผู้ประพันธ์เพลงได้ประพันธ์ไว้เป็นสำคัญ แมวนักร้องและลีลาการร้องของเขาจะก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะจนเรียกว่า "เพลงลูกทุ่ง" ก็จะกล่าวถึงเพียงบางตอนที่จำเป็น เพราะปริมาณที่พอเหมาะนี้เน้นในค่านที่เป็นวรรณกรรม

4. วิทยากร ได้แก่บุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในค่านดนตรี นักประพันธ์เพลง นักร้อง และนักจัดรายการเพลง คือ

- 4.1 นายแมนรัตน์ รัตนสุคนธ์
- 4.2 นายมงคล อดิชาติกุล
- 4.3 นายพยงค์ มุกดา
- 4.4 นายพร ภิรมย์
- 4.5 นางดวงกมล วรรณกุล
- 4.6 นายไพฑูริย์ ภูวนารี

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งจะมุ่งวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ศึกษาที่มาของเพลงลูกทุ่ง และความเกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งกับเพลงประเภทอื่น
2. ศึกษาเพลงลูกทุ่งในแง่ภาษา
 - 2.1 ลักษณะการใช้ถ้อยคำ
 - 2.2 แอกลักษณะทางคำเนียงที่นักร้องนำมาร้องเพื่อดึงดูดความสนใจ
 - 2.3 ผิดทางภาษาจากเพลงลูกทุ่ง
3. ศึกษาเพลงลูกทุ่งในแง่สังคมและวัฒนธรรม
 - 3.1 เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงไทยที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมและสมัยนิยม
 - 3.2 อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง
 - 3.3 บทบาทของเพลงลูกทุ่งที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม

4. ความแพร่หลายของเพลงลูกทุ่ง
5. ลักษณะของเพลงลูกทุ่งที่ถูก สนับสนุนคนไทย

5.1 ทำนอง

5.2 สาระของเพลง

คำจำกัดความที่พิเศษ

วรรณกรรม หมายถึงงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่ใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง ซึ่งมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึงเนื้อร้องของเพลงลูกทุ่ง

ค่านิยม (values) หมายถึงสิ่งที่นิยมยึดถือประจำใจ ที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก¹ คือสิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่ามีค่าควรกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่องหรือเห็นว่าถูกต้อง² ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา หรือเกิดขึ้นภายหลังได้

วัฒนธรรม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง³

เอกลักษณ์ หมายถึงสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นว่าเป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง

สุนทรียะ หมายถึงความงดงามในทางภาษา ความคิดและอื่น ๆ ความงดงามทางภาษา หมายถึง การที่ใคร่สามารถเลือกถ้อยคำมาใช้ได้เหมาะสมเจาะ ถูกกับเรื่องราว มีความไพเราะ ทั้งให้ความรู้สึกแก่ผู้อ่านได้

รสนิยม (taste) หมายถึงการที่บุคคลมีความพอใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

เพลงลูกทุ่ง คือ เพลงที่แสดงออกถึงวิถีชนบท โดยนักร้องนักดนตรี ที่เรียกตัวเองว่า "ลูกทุ่ง"

¹ พัทธา สายหู โลกสมมติ หน้า 52

² Thomas Ford Hault, Dictionary of Modern Sociology p. 125

³ สุพิศรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 119

วิธีดำเนินการค้นคว้า

ในการศึกษาปัญหาเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อเพลงลูกทุ่งโดยอาศัยแนวพินิจเชิงสังคมวัฒนธรรม (Socio-cultural Approach) และวรรณศิลป์ มาพิจารณา

การเสนอรายงานเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลชั้นรอง (Secondary Sources)

แหล่งของการศึกษาค้นคว้าที่สำคัญ

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. หอสมุดอื่น ๆ ได้แก่ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับขั้นตอนของการศึกษาค้นคว้ามี่ดังนี้

1. ขั้นรวบรวม

- 1.1 รวบรวมเนื้อเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยจากหนังสือเพลงลูกทุ่ง แอ้มบันทึกเสียง และแผ่นเสียง
- 1.2 รวบรวมสถิติการจำหน่ายแผ่นเสียง แอ้มบันทึกเสียงและแผ่นเสียงตลอดจนการจัดอันดับเพลงตามสถานีวิทยุต่าง ๆ
- 1.3 ศึกษาลักษณะของเพลงไทย เพลงพื้นเมืองและเพลงตะวันตก
- 1.4 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะ วรรณกรรมและสังคม
- 1.5 ศึกษาสภาพของสังคมไทย เอกลักษณะและค่านิยมของสังคมไทย

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่ง และสาเหตุที่ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายในหมู่นักฟัง
- 2.2 วิเคราะห์สภาพของสังคม วัฒนธรรม เอกลักษณะ ค่านิยมของคนไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง ตามหลักวิชาสังคมวิทยา และ มานุษยวิทยา
- 2.3 วิเคราะห์แนวความคิดของนักประพันธ์เพลงที่มีต่อสภาพสังคม

3. ขั้นสรุป

นำข้อมูลทีวิเคราะห์แล้วนั้นมาเป็นข้อสรุปในด้านต่าง ๆ คือ

3.1 ผลการวิเคราะห์ในด้านภาษา

3.2 ผลการวิเคราะห์ในด้านสังคมและวัฒนธรรม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งอย่างจริงจังยังไม่มี ส่วนใหญ่เป็นการวิจารณ์เพลงและเสนอแนะควยบทความหรือการอธิบาย กังจะนำมากล่าวโดยสังเขปคือ

เต็มสิริ บุญยสิทธิ์ ให้ความเห็นว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมมวลชน เพราะแทรกซึมถึงจิตใจคนไทยทั้งปวงได้ควยลักษณะของ "วัฒนธรรมพื้นบ้าน" อันเป็นวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรม เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงคนไทยได้รวดเร็วที่สุดและทั่วถึงที่สุด เนื้อร้องของเพลงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เพลงได้รับความนิยมสูง เพราะสะท้อนปัญหา เหตุการณ์ในสังคมได้อย่างทันสมัย มีอารมณ์ขันอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของคนไทย¹

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอความคิดว่าเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงไทยที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่อันเป็นผลมาจากการรับอารยธรรมตะวันตก ซึ่งแม้ว่าจะบรรเลงควยเครื่องดนตรีสากล เพลงลูกทุ่งก็ยังคงลักษณะของไทยไว้ คือ วรรณยุกต์ ทำนองเพลง เครื่องดนตรีไทย และอารมณ์ขัน²

รัชมาศ กล่าวถึง การแสดงดนตรีลูกทุ่งว่า ทำนองนั้นส่วนมากใช้ทำนองไทยเดิม แม้จะมีไ้วนำมามีทั้งหมค แต่ก็นำมามีคียบลง เน้แล้วระลึกไค้ถึงเพลงพื้นเปื่องนั้น ๆ เนื้อร้องของเพลงราวั้นถึงชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ การเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว การใช้เนื้อร้องอย่างมีนัย จังหะเป็นจังหะเพลงไทยแท้ที่เลควยดนตรีสากล ซึ่งนอกจากฟังง่าย ไพเราะ ก็นใจ และมีอารมณ์ขันแล้ว ยังเสียดสี สะท้อนภาสังคม ตลอดจนสภาพจิตใจของคนไทยอีกด้วย³

¹ เต็มสิริ บุญยสิทธิ์ "อว วรรณกรรมมวลชน ปากไคจมีววรรณกรรมวิพากษ์" หน้า 117 - 128

² คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. สยามรัฐ หน้า 5 เฒม 6 หน้า 128-137

³ รัชมาศ (นามแฝง) "ไค้ลูกดนตรีลูกทุ่ง" ข่าวกรุง หน้า 22

สมโรจน์ สวัสดิกุล ได้อธิบายว่า เพลงถูกหุงเกิดขึ้นเพราะเพลงไทยสากลมีทำนอง และเนื้อร้องที่เข้าใจยาก ตลอดจนประสบความยากในเรื่องของภาษา นักแต่งเพลงจึงนำเพลงพื้นเมืองมาดัดแปลงใส่เนื้อร้องง่าย ๆ กล่าวถึงชีวิต ธรรมชาติ ตลอดจนชั้น เบาะขยี้สังคม พอรักวรรณคดี ก็เกิดสนใจ เพลงถูกหุงจึงน่าจะเป็นสื่อสัมพันธ์อันดีในการเข้าถึงประชาชน ¹

¹ สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา "ภาษากับสังคม" ภาษาและหนังสือ หน้า 19

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง

การกลืนกลายของเพลงไทย

ดนตรี เพลง และการขับร้อง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในมนุษยชาติไทยเมื่อมนุษยชาติต้องการแสดงออกถึงความปิติยินดีหรือแสดงความรู้สึกอื่น ๆ และด้วยเหตุที่มนุษย์มีแนวคิดในการคิดแปลงและประติมากรรมจึงทำให้เกิดดนตรี เพลง มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แม้ในชนชาติเดียวกันก็ยังสามารถแยกประเภทของดนตรี เพลง ได้เป็นกลุ่มย่อย ๆ อีกตามสภาพสังคมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมของแต่ละกลุ่ม

ศิลปะการดนตรีและเพลงในประเทศไทย ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาช้านานจนไม่อาจจะทราบได้ว่าแต่ดั้งเดิมนั้นมีความเป็นมาอย่างไร ดนตรีที่เรายกย่องเป็นศิลปะสูงส่งประจำชาติคือ ดนตรีไทย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวที่น่าสนใจตั้งแต่เครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ลีลาของการเล่นดนตรีไทย เช่น ลูกฆ้อง ทางต่าง ๆ การฉีกจังหวะ อัตรารูปกลม หรือแม้แต่การบรรจุเนื้อเพลง การแบ่งวรรคตอน การตั้งชื่อของเพลง นอกจากนี้เพลงไทยยังแบ่งตามลักษณะการเล่นออกเป็นประเภทต่าง ๆ อันได้แก่เพลงประเภทที่ไพเราะดนตรีล้วน ๆ ซึ่งประกอบด้วยเพลงโหมโรง เพลงเรือ เพลงทางเครื่อง เพลงลูกบท และเพลงออกภาษา ส่วนอีกประเภทหนึ่งได้แก่เพลงประเภทขับร้อง ซึ่งประกอบด้วย เพลงเถา เพลงตับ และเพลงเกร็ด ความนิยมในเพลงไทยได้แพร่หลายทั่วไป และเป็นที่น่าสังเกตว่าการบรรเลงขับร้องนั้นค่อนข้างจะเป็นพิธีการ ซึ่งหากจะให้ใคร่ของควมไพเราะในศิลปะดนตรีอย่างแท้จริงแล้วก็จำเป็นที่จะต้องได้ฟังการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีต่าง ๆ กรบถัน¹ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะที่เป็นทางการอันค่อนข้างจะขัดกับบุคลิกภาพของคนไทยที่นิยมความสะดวกสบายและความง่าย² และหากจะพิจารณาจากการบรรเลงดนตรีไทยแล้ว ก็จะเห็นว่า ดนตรีไทยนั้นมีลักษณะแตกต่างจากดนตรีสากลซึ่งเป็นความแตกต่างที่กลายตามสภาพสังคม กล่าวคือ

¹ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย หน้า 104

² สุพิศรา สุภาพ ค่านิยม สังคม และวัฒนธรรมไทย หน้า 19

ถึงบทตะวันตกที่ผูกพันกันแน่นหนา (tightly-knitted) ผู้คนพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎ ขอบังคับและซับซ้อนในเชิงโครงสร้าง ส่วนดนตรีไทยสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของ ภูมิสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนา พุทธและฮินดู เครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดจึงมีอิสระใน การบรรเลงและการรวมกลุ่มเป็นไปในลักษณะหลวม ๆ (loosely-knitted) ¹

ในเมื่อดนตรีไทยยังบอกถึงลักษณะค่านิยมของสังคมไทยออกมาในรูปของการชอบความง่ายปราศจาก พิธีรีตองเวลาที่ยืดไม่น่าแปลกที่จะมีเพลงพื้นเมืองเพื่อร้องประกอบการละเล่นในโอกาสต่าง ๆ อีก ทั้ง ๆ ที่ดนตรีไทยอันเป็นศิลปะสูงส่งของชาติก็อยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะในแต่ละถิ่นต่างก็มีความ นิยมแตกต่างกันออกไปอีก ซึ่งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมกลุ่มย่อย (sub-cultural) เพลง พื้นเมืองจึงมีลักษณะต่าง ๆ คือ

"แต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนออกไปตามความนิยมและ สำเนียงภาษาพูดที่เพี้ยนแปร่งแตกต่างกันไป เพลงแบบนี้มักจะนิยมร้องกันในเวลา เทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้านมาร่วมรื่นเริงชั่วคราวชั่วคราว เช่น ตรุษ สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ย่าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น" ²

และเพลงพื้นเมืองยังมีลักษณะที่น่าสนใจคือ "มักจะเป็นเพลงที่สนุกสนาน เป็นเพลงเชิงสวาทและ เป็นเพลงเชิงตลกโปกฮาแทบทั้งนั้น" ³ ซึ่งเป็นลักษณะของคนไทยทั่ว ๆ ไปนั่นเอง ดังนั้นการละเล่น เพลงพื้นเมืองแต่ละครั้งที่มีการชุมนุมผู้ชมหรือผู้ร่วมงาน จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความพร้อม เปรียง หรือให้สนุกสนานคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เพลงพื้นเมืองจึงอาศัยความสะทกต่าง ๆ เป็นประการสำคัญ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการละเล่นเพลงพื้นเมืองมักเป็นเครื่อง ดนตรีประเภทประกอบจังหวะ หรือบางครั้งก็ใช้เพียงการปรบมือให้จังหวะเพื่อความพร้อมเพรียง

¹ ปราณี วงษ์เทก "การศึกษาวรรณคดีในแง่มานุษยวิทยา" โบราณคดี หน้า 56

² มนตรี ทรายโมท การละเล่นของไทย หน้า 50

³ ม.ล. ตูย์ รุณสาธ วรรณกรรมพื้นบ้านเชิงจิตวิทยา หน้า 49

และความสนุกสนานเท่านั้น จากความสะดวกในเรื่องเครื่องดนตรีนี้ทำให้เพลงพื้นเมืองเล่นได้สะดวก
ทุกเวลาและโอกาสที่ต้องการ โดยไม่ต้องกังวลในเรื่องเครื่องดนตรีที่จะประกอบการเล่น ส่วน
เนื้อร้องก็ใช้คำพูดที่เป็นคำสามัญตามท้องถิ่น แต่จะมีลักษณะที่สัมผัสคล้องจองกันอยู่บ้าง บางครั้งจะมี
รูปแบบเป็นกาพย์กลอน ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เวลาไม่มีก็เป็นการเหลือวิสัยขอคนไทยที่ชอบพูดสัมผัส
คล้องจองกันอยู่แล้ว เพราะผู้เล่นที่เรียกกันว่า "พ่อเพลงแม่เพลง" สามารถจะว่าเป็นกลอนสกล
โต้ตอบกันนั้นดีทันควัน แม้ว่าจะไม่มีใครรับการศึกษาสูงนัก เช่น บทร้องของลูกทุ่งกลองยาวที่ไคยีน
เป็นสามัญใจของถิ่นภาคกลางว่า

(ลูกคู่) มาละเหว มาละวา มาแต่ของเขของเราไมมา ทะละลา... หุย...ฮา

ใครมีมะกรูมาแลกมะนาว ใครมีลูกสาวมาแลกลูกเขย

เอาวะเอาเหวหุยลูกเขยกลองยาว ทะละลา... หุย...ฮา...

หรือบางเวลาก็อัดตอบลูกคู่ของฝ่ายตรงข้ามกันอย่างทันที่ทันควัน และมีคำสัมผัสคล้องจอง
เนื้อหาเข้มข้นขึ้นตามลำดับ เช่น

(ฮ) โอหนูสู้เขา บ้านเราเคยเด่น เข้าไปใกล้ ๆ จูบให้กระเด็น ทะละลา-หุย...ฮา

(ญ) อีหนูสู้เขา บ้านเราเคยร่ำ ภาเข้ามาใกล้ตนให้กะมำ ทะละลา หุย...ฮา

(เพลงกลองยาวชาวบ้าน)¹

หรือบางเพลงก็เป็นกลอนเพลงปฏิพากย์ที่ไพเราะคมคายในแง่ของการใช้อุปมาในการโต้ตอบกันเช่น

" (ทาย)	เออระเหยลอมมา	ลอมมาแตกอนจิว
	เสียดายแต่แหวนที่สวมก้อย	เมื่อไรจะลอมมาหานี้
	สาวน้อยคอนจิว	ปลิวไปตามลมเอย
(หญิง)	เออระเหยลอมมา	ลอมมาแตกอนจิว
	เสียดายแต่แหวนที่มีลอม	เมื่อไรจะลอมมาหานี้
	หนุ่มน้อยคอนจิว	ปลิวไปตามลมเอย"

¹ ประเทือง ใบมาก "บทร้องเพลงกลองยาว" ชาวกรุง เดือน มกราคม 2517

(เพลงหงวมาลัยเร็ว)¹

ซึ่งเพลงหงวมาลัยตอนที่เรากำลังเป็นนัยเกี่ยวกับแหวน ซึ่งเป็นการเกี่ยวพารสีกันของหนุ่มสาว นอกจากนี้เนื้อเพลงยังให้รายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยอีกด้วย เช่น กล่าวถึงกิจกรรมที่กำลังกระทำหรือการนิยมนิยมของกลุ่ม ดังตัวอย่าง

ควาเดิหนาแมควา	รับกะบึงถึงคันทนา	จะได้ผูกจากันเอย
เกี่ยวเดิหนาแมเกี่ยว	อย่ามัวแลเหลียว	เกี่ยวจะบาคมือเอย
เกี่ยวขาวแมยาย	ผักกูดงูหวาย	พันที่ปลายกำเอย
ควาเดิหนาแมควา	ผักกูดสันตะวา	ควาให้เต็มกำเอย

(เพลงเกี่ยวขาว)²

จะเห็นได้ว่าเนื้อร้องของเพลงพื้นเมืองจะมีลักษณะที่เป็น "ชาวนาน" หรือ "ตลาด" เพราะใช้คำง่าย ๆ ฟังแล้วเข้าใจได้ทันที และเป็นที่น่าสังเกตว่าเพลงพื้นเมืองนั้นความสำคัญอยู่ที่เนื้อร้อง เพราะการที่จะดึงดูดให้ชาวนานฟังได้ตลอดเวลาที่เล่นหรือคลอคั่นโดยไม่เบื่อหน่ายนั้น ย่อมมีใช้ทำนองที่ซ้ำ ๆ วนไปวนมาแน่นอน ซึ่งเนื้อร้องของเพลงพื้นเมืองมักจะค่อนข้างหายาโยน ส่วนชนิดที่ค่อนข้างสุภาพก็มักไม่พบคำประเภสองแง่³ ขอยกตัวอย่างเพลงพื้นเมืองบางเพลงคือ

๑. มาเสียเดิคนางเอย เอยจะแมมา ก็มาหรือมาแมมา

มาหรือมาแมมา มาเถนกำยำ ่าเสียในนาเอย

เวลาร้องก็อาจจะเปลี่ยนเนื้อร้องตรง "มาเถนกำยำ" เป็น "จะมัวนั่งนาคาหม่า" ซึ่งเมื่อฝ่ายหญิงร้องตอบก็อาจจะตอบให้ฟังที่ทันกันว่า "จะเอาไปบาบหาหน้า ของตัวพี่ยาเอย"

1 สุมาลย์ เรื่องเลข เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน หน้า 125

2 เจือ สตะเวทิน คติชาวนานไทย หน้า 92

3 มนตรี ตราโมท กรุณาอธิบายแก่ผู้วิจัย ณ กองสังคีต กรมศิลปากร

(เพลงต้นกำรำเคียว ฉบับ อ. พุทธิศรี)¹

ซึ่งลักษณะดังกล่าวเหล่านี้ไม่มีใน เพลงไทยเดิม แม้ว่าเพลงไทยเดิมบางเพลงจะมีลีลาที่บ่งบอกถึงความสนุกสนาน ทั้งนี้เป็นเพราะเพลงไทยเดิมนั้นเนื้อร้องมักจะคัดตอนมาจากวรรณคดีเรื่องเอก เช่น ขุนช้างขุนแผน อิเหนา เพราะการบรรจุเนื้อร้องนั้นจะต้องให้ตรงกับความหมายในท่วงทำนองของเพลง และในวรรณคดีมีรสต่าง ๆ อยู่อย่างครบถ้วนแล้ว จึงเพียงแต่เลือกคัดตอนเนื้อร้องที่ให้ความหมายตรงกับลีลาของเพลงเท่านั้น และเมื่อวรรณคดีนั้น ๆ แต่งด้วยกลอนสุภาพก็ยังบรรจุในเพลงไทยได้ง่าย² เช่น

อารมณ์รัก

" นิจจำพินชางไม่รู้ว่านี่รัก	ไม่ชังนักดอกหานึกเช่นนั้นไม่
รักเจ้าเท่าเทียมกับวงใจ	กอดประคองน้องไว้นิไว้วาง"

(เพลงเขมรพวง)³

อารมณ์แค้น

" ไหนนั่นสัญญาพาที	ว่าจะครองไมตรีไม่หนีหน่าย
อันถ้อยคำมั่นที่บรรยาย	ไม่รู้เลยวากลายเป็นมารยา"

(เพลงเองยอน)⁴

จะเห็นได้ว่าเนื้อร้องของเพลงซึ่งคัดตอนมาจากวรรณคดีนั้น แสดงความรู้ลึกที่ตรงกับลีลาของเพลงได้ก็อยู่แล้ว จึงเป็นการสะดวกที่จะนำมาขับร้อง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเนื้อร้องของเพลงไทยทุกเพลงจะคัดตอนมาจากวรรณคดีทั้งหมด มีเนื้อเพลงไทยที่แต่งขึ้นเพื่อขับร้องโดยเฉพาะเช่นกัน เช่น สมเด็จพระเจ้าตากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์เพลงเขมรไพรโยคไว้อย่างไพเราะว่า

¹ ประเทือง ไบมาก "ต้นกำรำเคียว" ชาวกรุง ปีที่ 20 เล่ม 12 หน้า 38

² ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย หน้า 77

³ ก. หน้า 78

⁴ ก.

" บรรยายความตามใจเลกัชาตร ยังไทรโยคประพาสพนาศมัต
 ไม่ไรหลายพรรณกละซึบปะปน ที่ชายชลเขาชะงักเป็นโตรกธาร
 นำพุพังชา ไหลมาดลภา" - - - - - "

ลักษณะหนึ่งของเพลงไทยที่สังเกตได้คือ ในการขับร้องเพลงไทยนั้นจะมีท่วงสำหรับ
 ให้นักร้องได้ "เอื้อน" โดยที่ผู้บรรจุนี้อรรถมิได้ใส่นี้อรรถให้เต็มทุกห้องของโน้ต แต่จะเชื่อม
 คติต่อระหว่างช่องว่างนั้นด้วยการเอื้อน และบางตอนจะมีคนตรีรับ การบรรจุนี้อรรถมีลักษณะดังนี้

เออ	ถูกเทา	โอพอลลาย	สายสวาท	1
	เออ		ของพิมเออย	2
		ไม่เกยเลย	จะหางเห	3
เออ			เสนา	4

(เพลงเขมรโพธิสัตว์ 2 ชั้น)¹

ซึ่งที่จริงแล้วในสมัยดั้งเดิมของเราก็เป็นเพลงที่บรรจุนี้อรรถเต็มทุกห้องโน้ต เพราะ
 เพลงไทยของโบราณ นี้อรรถเอื้อนน้อยจนแทบไม่ต้องเอื้อนเลย² และมีมาตั้งแต่กรุงศรี
 อโยธยา³ จะเห็นได้จากเพลงไทยของเก่าบางเพลงที่มีนี้อรรถเต็มนำมาเทียบกับนี้อรรถที่มี
 เอื้อน เช่น

นี้อรรถมีเอื้อน	นี้อรรถไม่มีเอื้อน
โอพอลลาย สายสวาท	จังหวะที่ 1 แสงจันทร์ สากแสงนวลสว่าง
.....ของพิมเออย	จังหวะที่ 2 นกกระเจางพริ้งพราวพราวเพลินตา
ไม่เกยเลยจะหางเห....	จังหวะที่ 3 ลูกตั้งวิมานสวรรค์พรหมเสกสรรงามสง่า
.....เสนา	จังหวะที่ 4 เสนเพลินตามาพลอดกัศมสุขสมใจปอง"

¹ กร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย หน้า 81

² มนตรี ทรายโมท กรุณาภิบาลนภพวิชัย ณ กองการสังคีต กรมศิลปากร

³ วาณิง รังสิกุล สนทนาวาทะ หน้า 68

(เพลงเขมรโพธิสัตว์ 2 ชั้น)¹

และในสมัยหลัง ๆ นี้ มักนิยมเนื้อร้องขบขันที่เอื้อน ซึ่งลักษณะการเอื้อนจะสั้นยาวก็แล้วแต่นิทของเพลงนั้น ๆ

การฟังเพลงไทยที่มีเอื้อนยืดยาวเช่นเพลงสามชั้น เพลงเถา ทำให้ผู้ฟังบางกลุ่มเกิดความรู้สึกว่าเนื้อหาไม่เหมาะสมกับสภาวะทั่ว ๆ ไปในสังคม และโดยเฉพาะเมื่อเครื่องดนตรีสากลและศิลปะของการบรรเลงดนตรีสากลเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยจึงเป็นจุดกำเนิดของความคิดในการดัดแปลงเพลงไทยเดิมเสียใหม่ ควบการบรรจุเนื้อร้องเต็มและบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากล เนื้อร้องก็แปลกออกไปจากเพลงไทยเดิมที่นำมาจากวรรณคดีมาเป็นการแต่งเนื้อร้องขึ้นใหม่ให้เข้ากับค่านิยม ความรู้สึกของคนยุคนั้น ผู้ริเริ่มแต่งเพลงไทยแบบสากล คือสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต หลังจากที่ได้ศึกษากับจากการศึกษาในยุโรป พ.ศ. 2446² เพลงแรกที่ทรงนิพนธ์คือเพลง วอลทซ์ปลื้มจิต ซึ่งในปี พ.ศ. 2447 ได้นำมาเป็นเพลงบรรเลงใหม่ในวงคอนายภาพยนตร์³ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตได้ทรงพระนิพนธ์เพลงไทยสากลอีก 10 เพลง ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะทรงนำเพลงไทยเดิมมาดัดแปลงนอกจากเพลง วอลทซ์ประจุมพล และ วอลทซ์โนรี เช่น เพลงสุกเสนาะ ดัดแปลงจากเพลงไทยเดิมชื่อ "แสนเสนาะ" เพลงวอลทซ์เมขลา ทรงพระนิพนธ์ดัดแปลงจากเพลงไทยเดิมชื่อ "นกข."

ผู้ทำให้เพลงไทยสากลแพร่หลายในระดับยอดนิยมได้แก่ "พรานบุญ" (จวงจันทน์ จันทร์คณา) ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ใส่เนื้อร้องเต็มแทนลูกคู่ในละครร้องเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2471 - 2472 ขณะนั้นเขาเป็นกบฏของละครคณะราตรีพัฒนาพรานบุญมีความกึกก่าเพลง

¹ ดร. จุติศ นาแก้วสีห์ ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย หน้า 81

² จวนง รังสิกุล สุนทราพาที หน้า 68

³ ด.

⁴ เทวประสิทธิ์ พาทยโกศล พระประวัติและจริยาวัตรของจอมพลเรือสมเด็จเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต หน้า 11

ที่ใช้กับละครร้องยุคนี้มีลูกคู่ยักยากเกินควรจึงใส่เนื้อร้องเต็มแทนลูกคู่ ไซคนตรีคลอให้ฟังหันหูตั้งใจขึ้น¹ และเนื่องจากระยะนั้นละครร้องของเขาได้รับความนิยมมากคนจึงนิยมนำเพลงที่ร้องในการแสดงละครไปร้องกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในฐานะที่เป็นเพลงประกอบการแสดงละครและในฐานะที่เป็นเพลงที่ไพเราะอีกด้วย ดังนั้นในช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่เพลงไทยสากลเริ่มแพร่หลายขึ้น

เพลงไทยสากลในช่วงปี พ.ศ. 2471 - 2472 ของพรานบูรพ์มีลักษณะเป็น "เพลงไทยเดิมสากล" ก็มักจะนำเพลงไทยเดิมมาใส่เนื้อร้องใหม่และใส่เนื้อร้องเต็มโดยไม่มีเนื้อนาฏร้องประกอบการแสดงละครเรื่อง "ดาบโบราณ"² เป็นเรื่องแรกและครั้งแรก จากนั้นก็คือละครเรื่อง "ทะเลหลวงสามเกลอ" และ "แม่ศรีเวียง" ตามลำดับ สำหรับในเรื่อง "แม่ศรีเวียง" นั้นพรานบูรพ์ได้สอดแทรกเพลงสากลเข้าไปในเพลงประกอบการแสดงด้วย แต่ไม่เป็นที่พอใจเขาจึงสร้างบทละครเรื่องต่อมาคือ "ขวัญใจจอมโจร" เพลงในเรื่องนี้ทั้งหมดเป็นทำนองเพลงเถา เพลงขับของไทยทั้งสิ้นเพลงเอกคือเพลง ชมนางนอบ เป็นเพลงทำนองเพลงเขมรพวงสามชั้นของหลวงประดิษฐไพเราะ³ เนื้อเพลงมีว่า

๑ สองตาหลับสนิท ปกปิดไม่เห็นแววตา ยามแมนอนเฝ้า

ตาควานซึ่งประหนึ่งกิด สองปรางบุพผินแฉล้ม จะเปรียบทอง

เทียบด้วยนิวมะปราง สองถันหลั่นสร้างคังบัวบังใบที่ในสระหลวง...

เมื่อเพลงจากละครเรื่องนี้ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง พรานบูรพ์ก็ได้แต่งเพลงลักษณะเช่นนี้ขึ้นมาอีกเป็นจำนวนมากและเห็นได้ว่าพรานบูรพ์ได้แรงบันดาลใจจากเพลงไทยเดิมและเมื่อใส่เนื้อร้องแล้วก็จะใช้ชื่อเพลงเดิมแต่บอกว่า เป็นเพลงเต็ม เช่นเพลง ทวายเต็ม มีเนื้อร้องว่า

¹ อนุสรณ์พรานบูรพ์ หน้า 2

² มนัส จรรย์ศักดิ์ "พรานบูรพ์เลือกเก้าไม่ถอยแห่งโลกละครและภาพยนตร์"
อนุสรณ์พรานบูรพ์ หน้า 221

³ ก. หน้า 225

" - - - - - แสงที่อ่อนหวานจริงนะจันทร์เจ้าชา ยามลอยเลื่อนแยมเยื้อน
เยื้อนหล้า แสงที่ตาเตือนใจ จันทร์เพ็ญเด่นกระไรช่างไม่มีไผ่แผ่ ภาคนกเมื่อ
ไรราตรี รักมีสว่างไสว ละมุนละไมสะอาดสะออง พรหมพรำน้ำค้างพร่างพราว"¹

พรานบุรุษรักขาบรรยากาถเพลงไทยเดิมไวไโกเป็นอย่างดี กล่าวคือหากแต่งเพลงรักที่มีท่วงทำนอง
ออกจะอ่อนนุ้ยละม้ายมนกับเพลงไทยเดิมที่มีเสียงอ่อนยาว แต่ตกเป็นเพลงที่แสดงถึงความซึ้งเคียด
ตัดพ้อ ก็ใช้จังหวะกระชั้นชิดแบบเดียวกับเพลงสองชั้นของไทย²

ในปี พ.ศ. 2474 - 2475 กิจกรรมละครคณะจันทโรภาสซึ่งพรานบุรุษเป็นเจ้าของได้รับ
ความนิยมอย่างสูงโดยเฉพาะละครเรื่อง "จันทร์เจ้าชา" เพลงเอกคือเพลง จันทร์เจ้าชา และ
เพลงอื่น ๆ ในยุคนี้ซึ่งพรานบุรุษ ใจชื่อว่า "จันทร์" ทั้งสิ้นนับสิบ ๆ เพลง³ เช่น จันทร์พยับ
จันทร์แจ่มจ้า จันทร์โลม จันทร์แผ่หมอก เป็นต้น ก็ได้รับความนิยมสูงสุดรวมทั้งเพลงอื่น ๆ
ของพรานบุรุษ เช่น เพลงกระแจะจันทร์ ขวัญของเรียม ลอยคอ ฝนสัฟฟ้า ฯลฯ หลายเพลง
ได้รับความนิยมมาจนปัจจุบัน ในยุคนี้จึงเป็นยุคที่ความตื่นตัวในการฟังเพลงไทยสากลแบบพรานบุรุษ
ซึ่งทั้งทำนองและคำร้องมีท่วงทีลีลาอ่อนหวานเป็นลักษณะเฉพาะของพรานบุรุษที่ฟังจับใจคน

พรานบุรุษได้แต่งเพลงไวเป็นจำนวนมากและมีหลายประเภทซึ่งน่าจะแบ่งได้เป็นสี่
ประเภทใหญ่ ๆ ควบกันคือ⁴

1. เพลงไทยเนื้อเดิม
2. เพลงทำนองฝรั่ง หรือชาติอื่นใดเนื้อร้องภาษาไทย
3. เพลงไทยเดิมดัดแปลงทางร้องให้เหมาะกับละครร้อง
4. เพลงประเภทที่เรียกได้ว่า เป็นเพลงไทยสากลแท้ ๆ แบบของ "พรานบุรุษ" เช่น
เพลงจันทร์เจ้าชา เพลงกระแจะจันทร์ และเพลงยอดนิยมอื่น ๆ อีกมาก

¹ อัมพร หาดนภา (นามแฝง) "สมบัติดิน" อนุสรณ์พรานบุรุษ หน้า 23

² ค.

³ มนัส จรรย์ยงค์ "พรานบุรุษสื่อเคาไม่ถอยแห่งโลกละครและภาพยนตร์"
อนุสรณ์พรานบุรุษ หน้า 228

⁴ จานง รังสิกุล สนทนาพาที หน้า 69

พรานบุรีจึงเป็นผู้บุกเบิกให้เพลงไทยสากลเป็นที่รู้จักของผู้ฟังอย่างแพร่หลายในระยะแรกนี้

ระยะเดียวกันนี้เองภาพยนตร์ที่ฉายในเมืองไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ ในราวปี พ.ศ. 2445 เป็นภาพยนตร์เงียบไม่มีเสียงประกอบในภาพยนตร์ ซึ่งเราเรียกว่า "หนังเงียบ" เนื้อหาของภาพยนตร์ยุคนี้ มีทั้งที่เป็นเรื่องเบ็ดเตล็ดสนุก ๆ เรียกว่า "ชุด" คั่นหนึ่งฉาย 12 ชุด เช่น ชุดชีวิตวัยเยาว์ ชุดชีวิตในคุก ชุดตลกตลก และยังมีทั้งภาพยนตร์ชุดที่เป็นเรื่องยาว ตั้งแต่ 12 - 30 ม้วน แตกฉายคราวละ 2 - 4 ม้วนติดต่อกันทุกสัปดาห์จนกว่าจะจบเรื่อง เช่น เรื่อง ชิโกมารุ โกรธ เป็นต้น ครั้นมาถึงปี พ.ศ. 2478 ได้เกิดภาพยนตร์เสียงในฟิล์มขึ้น เป็นภาพยนตร์เพลงคือเรื่อง "King of Jazz" และ "Blaze of Glory"² ทำให้บริษัทสร้างภาพยนตร์ไทย คือบริษัทกรีกรุ่ง สร้างภาพยนตร์เสียงในฟิล์มขึ้นเป็นเรื่องแรกคือ "หลงทาง" มีเพลงประกอบตลอดเรื่อง ลักษณะของเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง "หลงทาง" นี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับเพลงของพรานบุรี ก่อไร่นางของเพลงไทยเดิมทั้งหมด ได้แก่ เพลงพัสพา เพลงบัวบังใบ เพลงลาวเดินดง เพลงขึ้นพลับพลา เพลงโยสลิ้ม เพลงเงี้ยว ผู้แต่งเพลงให้ภาพยนตร์เสียงกรีกรุ่งเรื่องนี้คือ ชุนวิจิตรมาตรา ต่อมาในปี พ.ศ. 2476 ภาพยนตร์เรื่อง "บุปผาเฝ้าทรัพย์" ของบริษัทเดียวกันนี้มีเพลงประกอบคือเพลง กล้วยไม้ เป็นเพลงไทยที่แต่งทำนองตามหลักโน้ตสากลเพลงแรก² โดย เรือโถมานิต เสนะวีณิน ได้รับความนิยมแพร่หลาย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2477 ได้เกิดเพลงไทยสากลประเภทที่มีเนื้อร้องปลุกใจให้เกิดความรักชาติ อันเนื่องมาจากกระทรวงกลาโหมร่วมกับภาพยนตร์เสียงกรีกรุ่งของสกุล วสุวัต โดยมี นายมานิต วสุวัต สร้างภาพยนตร์ปลุกใจขึ้นเรื่องหนึ่งคือ "เลือดทหารไทย" เพลงเอกในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้กลายเป็นเพลงบังคับสำหรับให้ยุวชนทหารทุกคนร้องทุกชั้น ทุกโรงเรียน เนื้อเพลงคือ

เกิดเป็นชายชาติทหาร	จงถือกัศป่านดอกบัวทั่วหน้า
จะตายไปตายที่บูช	หาไม่อยู่หาที่หนองน้ำนั้น

¹ กาญจนาคพันธุ์ ยุคเพลงหนังและละครในอดีต หน้า 37

² ก. หน้า 55

เกิดเป็นชายชาติทหาร ต้องบอบกายปานลูกปืนชาตินั้น
 ออกจากปากกระบอกลั่นพลัน หมายถึงหมูปัจจามิตร คัดเอาชัย
 บบบกในน้ำ เราไม่ต้องกำนึ่งถึงอะไร ไหนหนักหึกเข้าไป
 ไม่นับยอต่อศัตรู ภูเขา สูงต่ำจงเอากายกำ เป็นบันไคชู
 ไหนแหลม บึงบางกุ เอารางลม งามขามไป ตายไหน
 ค่ายไป เราเลือกทหารไทยต้องตายภายใต้ธงของเรา

(เพลงมาร์ชเลือกทหารไทย)²

เพลงอื่น ๆ ในภาพยนตร์เรื่องนี้ที่ได้รับความนิยมก็มีเพลงหลายในมือเธอ ความรักในแม่น้ำ
เจ้าพระยา หลังจากนั้นก็มีเพลงที่แพร่หลายเพราะภาพยนตร์อีกมาก เช่นเพลง เชอกับฉันคือเพลง
ใครปั้นเธอ เชอไกลหรือไกล ตะวันยอแสง ลาวแดง ชื่นชีวิต ใจสนองใจ ผู้แต่งเพลง
 เหล่านี้ คือ ชุนวิจิตรมาตราร่วมกับ นารถ ธารบุทร ซึ่งแต่งเพลงให้แกบริษัทภาพยนตร์เสียง
 ศรีกรุงขณะนั้น

หลังจากเพลงปลุกใจในภาพยนตร์เรื่อง "เลือกทหารไทย" แล้ว ต่อมาในปี พ.ศ.
 2478 ทางราชการได้แต่งเพลงขึ้น 2 เพลงคือ เพลงชาติและเพลงเฉลิมรัฐธรรมนูญ และ
 หลังจากนั้นก็เกิดเพลงประเภทปลุกใจแก่นไทยรักชาติบ้านเมือง และเพลงเพื่อกองทัพขึ้น เช่น
 เพลงของกองทัพเรือ กองทัพอากาศ นักแต่งเพลงที่ปลุกใจให้คนไทยตื่นตัวเรื่องรักชาติบ้านเมือง
 คือ หลวงวิจิตรวาทการ แต่งเพลง รักเมืองไทย แหลมทอง เลือกสุพรรณ เป็นต้น ส่วนเพลง
 เพื่อกองทัพนั้นได้รับความนิยมมากจนถึงกับนำไปเป็นเพลงสัญลักษณ์ก่อนฉายภาพยนตร์ และเมื่อ
 เกิดสงครามระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศส เพลงปลุกใจก็ยิ่งเกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก เช่น
เพลงแนวรบแนวหลัง ทหารไทยแนวหน้า มอหอนรธา นครจัมปาศักดิ์ ฯลฯ นักแต่งเพลงปลุกใจ
 ยุคนี้ได้แก่ หลวงวิจิตรวาทการ นารถ ธารบุทร เอื้อ สุนทรสนาน

ระหว่างปี พ.ศ. 2479 - 2484 ละครร้องบนเวทีเริ่มซบเซาลงเนื่องจากคนนิยม
 ภาพยนตร์กันมากขึ้น ในยุคนั้นมีบริษัทสร้างภาพยนตร์ใหญ่ ๆ 2 บริษัท พรานบุรพ์ ได้เข้าร่วมงาน
 กับบริษัทภาพยนตร์และแผ่นเสียงศรีกรุง โดยเป็นผู้แต่งเนื้อร้อง ส่วนผู้แต่งทำนองและเรียบเรียง

เสียงประสานก็อ นารถ ถาวรบุตร เพลงที่ได้รับความนิยมได้แก่เพลงขวัญของเรียม ด้วยแก้ว
หวลให้ใจหาย สูงสูดสอย ทนชาวคอยเณ เป็นต้น ส่วนบริษัทสร้างภาพยนตร์ไทยฟิล์ม มีนักแสดง
 เพลงประจำคือ ม.ล. พวงรอย สนิทวงศ์ และ เอื้อ สุนทรสนาน ซึ่งได้รับความนิยมเช่นเดียวกัน
 ทั้งนี้ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2475 - 2484 จึงเป็นยุคของเพลงไทยสากลอย่างแท้จริง เพราะ
 แม้จะต่างกันในเนื้อหาของเพลงแต่ในคำรูปแบบก็เป็นเพลงไทยสากลเช่นเดียวกัน

ขณะที่เพลงไทยสากลประกอบภาพยนตร์กำลังแพร่หลายอยู่นั้นทาง กรมโฆษณาการซึ่งมี
 ม.ล. ชาบ กุญชร เป็นอธิบดี ขณะนั้นได้ให้ความสนใจเพลงไทยเดิมและคิดจัดทำนองเพลง
 ไทยเดิมมากัดแปลงให้เป็นแบบสากลโดยเริ่มจัดทำเมื่อปี พ.ศ. 2484 คณะผู้จัดทำประกอบด้วย
 อธิบดีกรมโฆษณาการ หัวหน้าวงดนตรีไทย"ระบำกล" ตลอดจนจิตรกรในวงดนตรีนั้น เช่น เอื้อ
 สุนทรสนาน สมพงษ์ ติพยักสิน เฝิม กล้ายบรรเลง เวส สุนทรจามรและชนิด ผลประเสริฐ
 เป็นต้น ได้นำเพลงไทยเดิมมากัดแปลงและได้นำเนื้อร้องใหม่และบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากล
 เป็นจำนวนมาก ไพเราะทั้งท่วงทำนอง เนื้อร้อง เช่น

" น้ำตาลโกลมคึกกรอดคงได้

ดวงใจไหนจะเว้นให้ทองใจผูกพัน หญิงและชายเมื่ออยู่ใกล้กัน

ต้องเกิดกระแสน้ำสุดกลืนใจภิรมย์

น้ำตาลโกลมค สุกจะอดสุดหิมจะชม

มองดูรูปร่างอร่ามรสหวานรอให้ชมทองชมพูภิรมย์หทัย

ไหนเลยจักไม่เชยชืดก็ผิดใจ ดื่นจิตใจให้ทรวง

อันความรักแรงนักดูจะหักใจทรวง

เฝ้าชะเง้อแลพิศคิดเตือนอย่าเหมือนดังมดเผ่งพวงมะม่วง

ปองประโลมหวังชมผลพวงทราบร่วงสู่ดิน

เมื่อน้ำตาลโกลมคอดกิ้นดูสิ้นเจ็บจิตตรมใจ "

ซึ่งเพลงนี้ได้ดัดแปลงมาจากเพลงไทยเดิมชื่อ เขมรเขียว เพลงอื่น ๆ เช่น เพลงคลื่นกระทบฝั่ง เอื้อ สุนทรสนาน และ แก้ว อัจฉริยะกุล ดัดแปลงมาจากเพลงไทยเดิม คลื่นกระทบฝั่ง เพลง อารมณ์หวัง เอื้อ สุนทรสนานและลุ่ม บัญชรรัตน์ ดัดแปลงจาก แขกอาหวัง เพลง พร พรหม เอื้อ สุนทรสนาน และ แก้ว อัจฉริยะกุล ดัดแปลงมาจาก แขกมอญบางขุนพรหม เป็นต้น เพลงในลักษณะนี้หลายสิบเพลงยังคงนิยมฟังจนถึงปัจจุบัน นับว่าเป็นเพลงอมตะชุดหนึ่งที่เกี่ยว

ในยุคที่เริ่มเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีรัฐบาลไทยได้ยินยอมให้ญี่ปุ่นใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางเดินทัพไปสู่มาลายูและพม่าเมื่อปี พ.ศ. 2484¹ ไทยจึงเข้าสู่สภาวะสงครามตั้งแต่นั้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2488 ซึ่งญี่ปุ่นยอมแพ้ ฝ่ายสัมพันธมิตรและสงครามโลกยุติลง ในระหว่างที่ประเทศตกอยู่ในสภาวะสงครามนี้เองได้เกิดเพลงชนิดใหม่ เพราะการละเล่นในยามสงครามขึ้นอีกชนิดหนึ่งคือ "เพลงร่ำว"

เพลงร่ำวมีกำเนิดมาจากการละเล่นชนิดหนึ่งคือ "รำโชน" ในหนังสือ ร่ำว² ของ กองการสังคีต กรมศิลปากรกล่าวถึงไว้ว่า รำโชนเป็นการเล่นพื้นเมืองของชาวไทยที่นิยมเล่นกันในฤดูเทศกาลเฉพาะท้องถิ่นบางจังหวัด เครื่องดนตรีที่ใช้มี ฉิ่ง กรับ โทน ซึ่งเป็นจังหวะประกอบ การฟ้อนรำ ต่อมาราว พ.ศ. 2483 มีผู้นิยมเล่นแพร่หลาย และเกิดการแต่งเนื้อร้องให้เข้ากับ จังหวะหน้าทับของโชนที่มีอยู่เดิม โดยไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งเนื้อร้องและทำนอง มีผู้ร้องและจดจำกัน ต่อ ๆ มา เนื้อร้องนั้นดูไม่สู้พิถีพิถันถ้อยคำ "ละฉับฉลัก" แต่ก็มีความีคล้องจองอยู่มาก เช่น

"	ชอมาลี	กนดีของพี่ก็มา	สวยจริงหนาเวลาคำนี	(ซ้ำ)
	โอจันทร์ไปโชน		ทำไมจึงไม่ส่องแสง	
	เคื่อนมาแผ่แสงสว่าง		เมสนอยลอยมาบัง	(ซ้ำ)

¹ แดมสุข นิมนต์ "เมื่อประเทศไทยเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2" วารสารประวัติศาสตร์ 1(1): 14 มกราคม-เมษายน 2519

² กรมศิลปากร ร่ำว หน้า 7

(ขอมาลี)¹

ตามองตา
รู้สึกเสียวซ่านหัวใจ
หลงฉันก็ไม่หลง
รูปร่างงามวิไล

สายตามาจ้องมองกัน
รักฉันก็ไม่รัก
ฉันยังอดโศกเศร้าไม่ได้
เหมือนดอกไม้ที่เธอถือมา

(ตามองตา)¹

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อประชาชนในพระนครและชนบุรีนิยมเล่น "รำโชน" กันอย่างแพร่หลาย รัฐบาลก็ได้ออกเสริมโดยมอบให้กรมศิลปากรปรับปรุงในปี พ.ศ. 2487 และในการปรับปรุงครั้งนั้นกรมศิลปากรได้เปลี่ยนชื่อเสียใหม่ เพราะเหตุที่รำโชนในภาคอีสานนั้นมีแต่หน้าทับโชน ไม่มีบทร้อง เมื่อมาปรับปรุงโดยนำเนื้อร้องพื้นเมืองที่ร้องต่อ ๆ กันมาใส่เข้า ผสมกับเครื่องดนตรีสากลจึงต้องเปลี่ยนชื่อเรียก ประกอบกับเห็นว่าผู้เล่นยอมรวมวงกันเล่น หรือ รำเล่นเคลื่อนย้ายไปเป็นวงจึงเรียกว่า "รำวง" เนื้อร้องของเพลงรำวงที่แต่งขึ้นใหม่นั้น แต่งโดยกรมศิลปากรและท่านผู้หญิงละเอียด พิพิธสงคราม กรมศิลปากรนำเอาท่ารำแบบฉบับของนาฏศิลป์ไทยบางท่า เช่น ทาสอดสร้อยมาลา ทาซึกแบ่งผัดหน้า ฯลฯ มาใช้เป็นท่ารำประจำในบทร้องแต่ละบทเพื่อให้เป็นแบบแผนเบื้องต้น เราจึงเรียกกันว่า "รำวงมาตรฐาน" ในยุคนั้นได้จัดให้บรรดาข้าราชการของแต่ละกระทรวง กรม กอง ได้เวียนกันมาเล่นรำวงที่กรมศิลปากรอย่างจริงจังด้วย ท่ารำวงที่กรมศิลปากรกำหนดไว้นี้เป็นเพียงแบบอย่างของท่ารำ ส่วนการนำไปเล่นจริง ๆ ผู้ที่รำไม่เป็นก็อาจรำได้โดยเพียงแต่รักษารำจังหวะการเคลื่อนไหวท่าและมือให้เข้ากับจังหวะและทำนองของเพลงเท่านั้น

เนื้อร้องของเพลงรำวงที่กรมศิลปากรปรับปรุงนั้น มีความคล้องจองกันมากกว่าเนื้อร้องของเพลงรำโชนที่มีผู้แต่งไว้แต่เดิม เช่น

¹ กรมศิลปากร รำวง หน้า 58

“ งามแสงเคื่อนมาเยือนสองหัว
เราเล่นเพื่อสนุก
ขอให้เล่นพอรำ
งามโบหน้ามาสู่รำ (2 เที้ยว)
เปลื้องทุกชั่ววาระกำ
เพื่อสามัคคีเอย”
(งามแสงเคื่อน)¹

เพลงรำวงได้รับความนิยมแพร่หลายทั้งที่นำไปประกอบการเล่นรำและร้องเพื่อความบันเทิงใจ และมีทั่ว ๆ ไปในทุก ๆ ท้องถิ่น ซึ่งแต่ละถิ่นก็ต่าง ๆ กันออกไป เช่น เพลงรำวงที่ตำบลพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีมหร้องที่ยืนยันแน่ชัดว่า เพลงรำวงจะต้องมีกำเนิดเมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นอย่างน้อย ดังเนื้อร้องว่า

“ หวอ หวอ หวอ หวอที่ไรจิตใจฉันให้นึกกลุ่ม
เสียงมันดังบูม บูม ชวนกันลงหลุมหลบภัย
หวอที่ไร พัง ๆ ไประเบิดเวลา ”²

ซึ่งเนื้อร้องของเพลงรำวงบทนี้ นอกจากจะประกอบการละเล่นแล้ว ยังสะท้อนสภาพสังคมขณะนั้น อีกด้วย นั่นคือ การมีเครื่องบินข้าศึกเข้ามาโจมตีทิ้งระเบิด ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ต่อมาระยะหลังประมาณปี พ.ศ. 2502 เป็นต้นมา การละเล่นรำวงและเพลงที่ใช้ประกอบการละเล่นชนิดนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก การละเล่นรำวงแต่เดิมนั้นเมื่อมีการชุมนุมกันขึ้นในเทศกาลหรือเวลาที่ต้องการความสนุกสนานร่วมกัน ก็จะเริ่มร้องเพลงและใช้เครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ แล้วผู้รำฝ่ายชายก็จะเลือกผู้รำฝ่ายหญิงในบริเวณนั้นด้วยการขโมยใจ” ดังเนื้อเพลงรำวงพื้นเมืองว่า

“ ใครรักใครใคร่ใคร ใครรักใครใคร่ใคร
ไม่ต้องเกรงอกเกรงใจ ใครรักใครใคร่ออกมารำ
ใคร่แม่ตาหวานฉ่ำ ขอเชิญมารำวงกัน ”

¹ กรมศิลปากร รำวง หน้า 22

² สุมาลย์ เรืองเดช “เพลงรำวง” เพลงพื้นเมืองพนมทวน หน้า 59

ผู้ที่อยู่รอบ ๆ ก็อาจจะปรบมือช่วยจังหวะและช่วยร้องไปด้วย บางครั้งผู้ร่ำก็จะร้องไปด้วย เมื่อ
 กระทบการปรับปรุงขึ้นใหม่ ก็ยังมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ในยุคหลัง ร่ำวงเปลี่ยนไปเป็นการแสดง
 กลาย ๆ เพราะมีการแสดงบนเวทีที่สร้างขึ้นอย่างแข็งแรง โดยมีผู้ดูและผู้สนใจจะร่ำซึ่งเป็นชาย
 ยืนอยู่รอบ ๆ เวที การแสดงแต่ละครั้งเจ้าของงานจะเป็นผู้จ้างให้คณะร่ำวงอาชีพมาแสดงแล้วแต่
 จะตกลงราคากัน คณะร่ำวงอาชีพมักจะประกอบด้วยสตรีสาวที่เรียกว่า "นางร่ำ" นักร้องและนักดนตรี
 ซึ่งเรียกรวมกันว่า "กองเชียร์" ในการร่ำวงนั้นผู้ร่ำฝ่ายชายจะต้องเป็นฝ่ายซื้อบัตรเพื่อขึ้นร่ำบนเวที
 ซึ่งที่ถูกต้องเรียกว่า "เต็น" เพราะการร่ำแบบนี้นักดนตรีจะบรรเลงเพลงจังหวะต่าง ๆ ทั้งประเภท
 ละติน และจังหวะร่อนแรงต่าง ๆ สลับกันไป เช่น ชะชะช่า รัมบ้า ออฟบิท บางครั้งอาจมีการร่ำวง
 แบบพื้นเมืองสลับบ้าง ซึ่งเขาจะเรียกว่า "จังหวะร่ำวง" หรือบางครั้งก็เรียกว่า "จังหวะกลองยาว"
 ส่วนเพลงที่ประกอบการร่ำวงประเภทนี้แต่เดิมคงจะเป็นเพลงร่ำวงต่าง ๆ นั้นเอง ต่อมาจึงขยาย
 ออกไปเป็นการนำเพลงไทยสากลที่ได้รับความนิยมมาร้อง ซึ่งวิธีการร่ำวงนั้นก็จรร้องด้วยสำเนียง
 แบบท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเหนือ สั้น เสียงดังโง้งกจนทำให้ลิลาของเพลงนั้น ๆ แปรกลออกไปจากเดิม
 และไม่ว่าเพลงใดจะได้รับความนิยมขึ้นมาก็จะถูกนำมาร้องประกอบการร่ำวงได้ทั้งสิ้น เพลงร่ำวง
 ยุคหลังจึงมีลักษณะถูกผสม ทั้งเพลงไทยสากล เพลงลูกทุ่ง ตลอดจนเพลงสากล และกองเชียร์ร่ำวง
 นี้เองได้เป็นแหล่งฝึกฝนการร้องเพลงของทั้งร้องเพลงลูกทุ่งหลายคน ซึ่งเขาได้นำเอาลีลาการร้อง
 แบบนั้นมาใช้ในเพลงลูกทุ่งด้วย

หลังจากเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทางการเมืองเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ได้มี
 เพลงที่มีลักษณะแปลกหูเกิดขึ้นใหม่อีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า "เพลงเพื่อชีวิต" กลุ่มเพลง
 เพื่อชีวิตได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วด้วยการอัดแผ่นเสียงและบันทึกลงแถบบันทึกเสียงแพร่ไปสู่
 โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ นับร้อย เพลงเพื่อชีวิตมีบทบาทเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการต่อสู้
 ทางการเมืองโดยหยิบยกปัญหาความยากแค้นต่าง ๆ ของผู้ไร้แรงงานและชาวนามาเป็นสาระใน
 เนื้อเพลง เพื่อเรียกร้องความสนใจ/กลุ่มเพลงเพื่อชีวิตทั้งจุดมุ่งหมายของเนื้อเพลงว่า จะสะท้อน

ชีวิตของผู้ใช้แรงงาน กล่าวถึงการถูกโกงและความไม่ฝันของชนชั้นกรรมาชีพ¹ ซึ่งตามจุดมุ่งหมาย
ดังกล่าวดังเพลงที่เป็นต้นแบบก็เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ได้แก่เพลงมนต์การเมือง ของคำณ
สัมปณณาแพ และสามล้อแกน ของเสนห์ โกมารขุน ซึ่งกล่าวถึงชีวิตและความไม่ฝันของชาวนา
แต่เพลงเพื่อชีวิตที่มีลักษณะเป็นตัวของตัวเองได้เริ่มขึ้นในราวปี พ.ศ. 2502 สมัยที่จอมพลสฤษดิ์
ชนะรัฐคดี เป็นนายกรัฐมนตรี² เช่น เพลงวีรชนปฏิวัติ แสงดาวแห่งกริธา มาร์ชชาวนาไทย ฯลฯ
ของจิตร ภูมิศักดิ์ แต่เพลงเหล่านี้เพิ่งจะมาเผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2516 - 2519 จุดเริ่มต้นที่
เพลงเพื่อชีวิตแพร่หลายขึ้นก็คือการชุมนุมเพื่อประท้วงอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในเดือน
มิถุนายน พ.ศ. 2516 โดยที่วงดนตรีเพื่อชีวิตวงแรกคือวง "คาราวาน" ไว้แต่งเพลงบรรเลง
ในการชุมนุมนั้น ลักษณะการเล่นของวงดนตรีเพื่อชีวิตยุคแรกค่อนข้างไปทางเพลงลูกทุ่งตะวันตก
คล้ายกับของบอย ไคแลน เครื่องดนตรีประกอบด้วยกีตาร์โปร่ง และเม้าท์ออร์แกน โดยมีกีตาร์โปร่ง
เป็นหลักต่อมาได้เพิ่มพิณซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองเข้าไปด้วย วงหนึ่งประกอบด้วยผู้เล่น 1 - 5 คน
เพลงที่นำมาร้องกันในหมู่ผู้ชุมนุมคือเพลงถนนกับควาย ซึ่งมีเนื้อร้องว่า

ถนนกับคนทำนาประสาน ถนนกับควายทำนาประสาน
ถนนกับควายความหมายมันลึกล้ำ ลึกล้ำทำนามาเนิ่นนาน
แข็งขันการงานมาเนิ่นนาน สำราญเรื่อยมาพอสุขใจ
ไปเถิดพวกเราไปเถิดไป ไปเถิดไปแบกไถไปทำนา
อับจนหนามของชาวอนาค นานนักนำตามันตกใน
ยากแค้นล้าแก่ในหัวใจ ร้อนร้อนเพียงใดไม่หวั่นเกรง
เร็นบทเพลงเสียงเพลงแห่งความตาย ความเป็นคนสลายลงไปพลัน
กฎมพิกันแรงแบ่งชนชั้น ชนชั้นชาวนาจึงต่ำลง
สงสารชาวนาอยู่ปากคง สำคัญมันคงคือความตาย

(ถนนกับควาย : คาราวาน)

¹ เอกสารประกอบนิทรรศการ "เพลงลูกทุ่ง" 2 - 9 มกราคม 2519 มหาวิทยาลัย
รามคำแหง

² พ.

เพลงเพื่อชีวิตในยุคแรกนี้ร้องยากและทำนองไม่เร้าใจ เนื่องจากค่อนข้างไปทางเพลงลูกทุ่งตะวันตกกับจังหวะไม่กดยลงตัว เมื่อมีข้อบกพร่องดังนี้เพลงเพื่อชีวิตจึงได้ปรับปรุงอีกหลายรูปแบบ ซึ่งมีทั้งเพลงโฟล์คซอง (folk songs) อันเดอร์กราวนด์ (undergrounds) เพลงปลุกใจ เพลงร่ำว และเพลงลูกทุ่ง ในขณะเดียวกันเนื้อร้องก็กล่าวถึงอุดมการณ์ต่าง ๆ เพิ่มจากเดิม เช่น มีการชักชวนให้ปฏิวัติ การเรียกร้องให้ขับไล่จักรวรรดินิยม และการชักชวนให้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการปกครอง เป็นต้น การปรับปรุงเพลงเพื่อชีวิตเพื่อให้เข้าถึงจิตใจผู้ฟังนั้นปรากฏว่าเพลงร่ำวและเพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมมากกว่าเพลงประเภทอื่น เพลงกลุ่มนี้จึงนำเพลงร่ำวและเพลงลูกทุ่งมาใช้ โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งมีบทบาทมาก เช่น นำทำนองเพลง ไปไร่ไถนา ชาวสวน มนต์การเมือง เมียพี่มีชู้ และ ฮักกันมาได้ มาใส่เนื้อร้องเกี่ยวกับการเมือง การที่เพลงลูกทุ่งสามารถเข้าถึงจิตใจผู้ฟังได้ดีกว่าเพลงเพื่อชีวิตแบบอื่นเพราะผู้รับสามารถจะรับได้ง่ายเนื่องจากความง่าย ความเป็นกันเองและความสนุกสนานของทำนอง เพลงลูกทุ่งจึงเข้ามามีบทบาทในกลุ่มเพลงเพื่อชีวิต

ในช่วงปี พ.ศ. 2518 - ต้นปี พ.ศ. 2519 กลุ่มเพลงเพื่อชีวิตได้นำดนตรีไทยเข้ามาในกลุ่มด้วยโดยการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีไทยล้วน ได้แก่วงดนตรี "เจ้าพระยา" และวงดนตรี "คนกล้า" เพลงเพื่อชีวิตของวงดนตรี 2 วงนี้ นำเอาเพลงไทยเดิมมาใส่เนื้อร้องใหม่โดยเลือกทำนองที่เราใจ เช่น เพลงกระแต นำมาใส่เนื้อร้องที่กล่าวถึงจักรวรรดินิยม ว่า

(สร้อย)	เจ้ากระแตเอ๋ย	เจ้าข้าเหตจะไปท้ายวัง
รักกรีซออกมาแวง		ว่าจะแหงฝรั่ง
เมียหามก็ไม่นั่ง		เจ้ากระแตเอ๋ย
	เจ้ากระแตไปแล้ว	เป็นทิวแถวทุกแห่ง
คามทางตะวันสีแดง		ที่สาครทั่วแผ่นดินไทย

¹ การแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งสัจธรรมที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2519

ไปกับกริษณัมมือ	กระซิบถือด้วยมันใจ
เลือกก็กรกเลือกไคร	กงไคนองปรุพี
แผ่นดินถิ่นกำเริบ	ตั้งแต่เกิดจนเป็นผี
มันกลัमारาวี	ไอ้อปรีภัยจ้งไร (สร้อย)
จากอุบลราชธานี	ถึงตาคีลิตตะเก
น้ำพองเป็นของเรา	แต่มันทำเป็นของโจร
จากระเบิดม.ส.ก.ย	เป็นเปลวไฟที่ลุกโชน.....

(การระเิด : ตนกลา)

อย่างไรก็ดีเพลงเพื่อชีวิตก็ได้มีอิทธิพลต่อเพลงลูกทุ่งในระยะเดียวกันอยู่บ้างเหมือนกัน โดยที่เพลงลูกทุ่งนำเอาทำนองเพลงบางเพลงของเพลงเพื่อชีวิตมาใช้ไว้ในเพลงลูกทุ่ง เช่นทำนองจากเพลงเบิมาขาว คือ

" กลิ่นร่ำสาวชาวกรุง	ลวนหอมฟุ้งทุกเวลา
แต่เราโหวชาวนา	กลิ่นขาวปลาก็ว่าหอม
กลิ่นโคลนปนสาปกล่าว	เราพอใจได้ดมหอม
ไอลิ่นแกมพยอม	หอมไม่ได้เอื้อมไปถึง..... "

(โหวชาวนา : สดิส รมโพธิ์ทอง)

เพลงอื่นก็มีเพลงเราคนจน ของสดิส รมโพธิ์ทอง ซึ่งนำทำนองมาจากเพลงคนกับควาย เป็นต้น นอกจากอิทธิพลทางทำนองแล้ว เพลงเพื่อชีวิตน่าจะมีอิทธิพลต่อเพลงลูกทุ่งในด้านเนื้อร้องอีกด้วย เพราะเพลงลูกทุ่งในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2519 ก็พยายามนำเอาชีวิตของคนผู้ไร้งาน ปัญหาของชาวนาชาวไร่ มาแทรกไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายมากขึ้นกว่าการสะท้อนสภาพสังคมธรรมดา แต่อย่างไรก็ตามเนื้อร้องของเพลงลูกทุ่งก็อดที่จะแบ่งความนึกคิดแบบชนบทในลักษณะของความรื่นรมย์และความบริสุทธิ์ กับเพลงเพื่อชีวิตที่มองสภาพชีวิตชนบทอย่างแร้นแค้น ซึ่งในความเป็นจริงนั้นมนุษย์มิได้มีแต่ความสุขหรือทุกข์แต่เพียงอย่างเดียว เพลงลูกทุ่งได้นำเอาความจริงข้อนี้มากล่าวไว้ในเนื้อร้องอย่างกะทัดรัดและจริงใจกว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้เพลงลูกทุ่งมีคุณลักษณะนี้ เ็นก็คือการทำความเข้าใจกับเรื่องนาข้าว ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่

ทุกสิ่งในชีวิตประจำวันที่มีความเคร่ง-เครียดมากขึ้นจนสุขภาพจิตของประชาชนเสื่อมโทรมลงไปการมอง
ความทุกข์ในแง่ขบขันจึงช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้นว่าการมองในแง่จริงจะดังใน เพลง เพื่อชีวิต

ความสัมพันธ์ที่น่าสนใจระหว่าง เพลงลูกทุ่งและ เพลงเพื่อชีวิตอยู่ที่การที่ต่างฝ่ายต่างก็พยายาม
ที่จะหยิบยืมลักษณะพื้นบ้านซึ่งให้ความเป็นกันเองต่อผู้ฟังมาใส่ไว้ใน เพลงและ เพลงทั้งสองกลุ่มก็เข้ามา
มีบทบาทต่อกันในที่สุด

กำเนิดของเพลงลูกทุ่ง

แม้ว่านักประพันธ์ เพลงและนักดนตรีส่วนมากไม่ต้องการให้มีการแบ่งแยกประเภทของ เพลง
ไทยสากลเป็น เพลงลูกทุ่งและ เพลงลูกกรุง¹ เพราะถือว่าดนตรีเป็นภาษาสากลและต่างก็เป็น เพลงไทย
สากลด้วยกัน แต่ในสภาพของความเป็นจริงแล้ว เพลงลูกทุ่งและ เพลงลูกกรุงจะแบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาด
ทั้งกลุ่มนักร้อง นักดนตรี และผู้ฟัง โดยเฉพาะการร้องของนักร้องเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ เพลงเดียวกัน
อาจเป็น เพลงลูกทุ่งหรือ เพลงลูกกรุง เพราะนักร้อง เพลงลูกทุ่งมีการทำเสียงให้แปลกไปจากการร้อง
ตามปกติ ซึ่งหากเป็นนักร้องลูกกรุงร้องเพลงนั้นก็จะออกเสียงปกติมิได้มีลูกคอหรือ เอื้อนกลางคำหรือ
ทำให้ระกับเสียงเปลี่ยนไปคังนักร้องลูกทุ่ง นักร้องจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่แบ่งประเภทของ เพลง เช่น
เพลง กินข้าวกับอะไร กินข้าวกับน้ำพริก ของ วลีย์ ธารทอง ลานเทสะเทียน ล้นหมก้นทุ่ง ของ
วัฒนา พรอมณี ลารักจากสวนแตง สาวกรวดจากสวนแตง ของธงชัย เล็กกัณฐ เมื่อสายนั้น
สัญญา ผ่องศรี วรนุช สัญญา พรนารายณ์ เป็นผู้ขับร้องเพลงก็เป็น เพลงลูกทุ่ง แต่เมื่อนักร้อง เช่น
ชรินทร์ เพลินชัย จินตนา สุขสถิตย์ และกาวใจ ไพจิตร นำมาร้องใหม่ เพลงก็กลายเป็น เพลงลูกกรุง
ไป เพราะความแตกต่างในค่าน้ำเสียงและวิธีการร้อง เพราะนักร้องลูกทุ่งปัจจุบันมักจะมีคามนิยม
จากเสียงและท่วงทีการลงลูกคอกล้ายลิเก² ส่วนนักร้องลูกกรุงมักร้องด้วยน้ำเสียงปกติ และร้อง
ตามเป็อร้องทุกคำ

¹ จากการสัมภาษณ์ มงคล วัฒตยกุล พยงค์ มุกดา นคร มงคลายน จงรัก
จันทร์คณา และนคร ถนอมทรัพย์

² เกร มงคลายน การสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2519 ณ สถานีวิทยุ ท.ท.ท.

ถ้าจะพิจารณาถึงกำเนิดของเพลงลูกทุ่งแล้ว จะเห็นว่าเพลงลูกทุ่งได้เกิดมานานเท่ากับเพลงไทยสากล และอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ในยุคนั้นนักร้องมักแต่งเพลงและขับร้องเอง ระยะเวลาแรกนั้นยังไม่มีการแบ่งประเภทของนักร้องและนักแต่งเพลง แต่นักร้องที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นบางคนชอบร้องเพลงเกี่ยวกับชีวิตและชนบท ได้แก่ แสงนภา บุณารักษ์ ซึ่งร้องเพลงเกี่ยวกับชีวิตคนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น เพลง คนลากรถขยะ และ คนปาดศาล เป็นต้น ถ้าจะสัมปณณานนท์ ร้องเพลงเกี่ยวกับชีวิตบ้านนอกแบบหนุ่มลูกทุ่งในนวนิยายของไม่เมืองเดิม เช่น เพลง ชายสามโบสถ์ รอยไถ ลูกสาวทาสี ลูกชาวเหนียว เป็นต้น ส่วนสมยศ ทักกันพันธุ้น ร้องเพลงที่มีลีลาอ่อนหวาน แทรกด้วยเสียงกังหังซัดสะบัด ๆ เสียงแบบชนบท เช่น เพลง วิวาห์น้ำตา แก้วดมก่อน มนต์เมืองเหนือ เป็นต้น นักแต่งเพลงที่แต่งเพลงให้นักร้องเหล่านี้ร้องได้แก่ ไชยคุ้ย บุตรชั้น เสณี โกมารจุน ชลอ ไตรตรองสอน เพลงที่นักร้องกลุ่มนี้ร้องมีชื่อเรียกว่า เพลงตลาด¹ หรือ เพลงชีวิต² ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกับนักร้องอื่น ๆ เช่น ล้วน ควันธรรม สีวะ วรรณภา รุจี อุทัยกร เต็ม พันธุ์งาม มณฑนา โมรากุล อุคม สุนทรจามร เป็นต้น

จุดเริ่มต้นของการแบ่งระดับของเพลงนั้นเกิดขึ้นในยุคที่มีวงดนตรีต่าง ๆ เกิดขึ้น³ สมัยนั้นมักเป็นวงดนตรีของส่วนราชการ วงดนตรีที่เก่า ๆ ยุคนั้นคือ

1. หัสคนตรีกรมโฆษณาการ⁴ มีเชื้อ สุนทรสนาน เป็นผู้ควบคุม
2. หัสคนตรีทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มี นารถ ธารวบุตร เป็นผู้ควบคุม
3. คุริยโยธิน มี จำปา เข้มสาร์ญ เป็นผู้ควบคุม
4. วงดุริยางค์ของกองทัพเรือ
5. วงดุริยางค์ของกองทัพอากาศ

¹ ประสพโชค เข้มแซ "วีรวัน าวระเองเพลงไทยสากล" ชาวกรุง ปีที่ 12 หน้า 40

² พยงค์ มุกดา การสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2519 ณ ภัตตาคารไชซี

³ ก.

⁴ กรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน

เมื่อวงดนตรีเวลานี้เจริญสูงสุด จึงเข้าสู่ความนิยมของผู้ฟังในระบอบความนิยมต่างกัน วงดนตรีของกรมโฆษณาการ ซึ่งเวลาแสดงทั่วไปใช้ชื่อว่า สุนทราภรณ์ ของ เอื้อ สุนทรสนาน เป็นวงดนตรีที่ถือว่าเป็นวงดนตรีระดับชาติ มีลีลาการบรรเลงและการร้องของตนเอง โดยรักษาความไพเราะของทำนองเพลง (melody) มากที่สุด นักร้องออกเสียงด้อยกว่าชัดเจน ถูกต้องตามวรรณยุกต์ทุกประการตลอดจนใสอารมณ์ลงไปในเพลงด้วย ในขณะที่วงดุริยางค์ของกองทัพเรือซึ่งเด่นอีกวงหนึ่งมีนักร้อง เช่น สมยศ หัตถกันทัญ คำภณ สัมปณานนท์ ร้องเพลงถวายเสียงดังฟังชัด มีลูกคอแบบชนบท ทำให้มีการแยกกันอยู่ในที่ แต่ก็ยังมีใครเรียกชื่อต่างกัน

คำว่า "เพลงลูกทุ่ง" เพิ่งจะมีขึ้นในปี พ.ศ. 2503 เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 (ขณะนั้น) ได้จัดรายการเพลงโดยให้ชื่อรายการว่า "เพลงลูกทุ่ง" ผู้จัดคือ จำนง รังสิกุล และประกอบ ไชยพิพัฒน์ เพลงในรายการนี้เป็นเพลงที่มีบรรยากาศของชนบท นักร้องที่ได้รับเชิญมาออกรายการครั้งแรกคือ ผ่องศรี วรนุช และ เร ภิรมย์ จึงเป็นจุดแบ่งของเพลงไทยสากล เพราะผู้ฟัง ผู้ชม ตลอดจนนักจัดรายการทางสถานีวิทยุ ต่างก็เรียกเพลงที่นักร้องกลุ่มนี้ร้อง และมีลักษณะลีลา เช่นนี้ว่า "เพลงลูกทุ่ง" ตามชื่อของรายการโทรทัศน์นั้น

ที่จริงแล้วคำว่า "ลูกทุ่ง" นี้ ไพญลย์ บุตรชั้น นักแต่งเพลงคนสำคัญได้เริ่มนำมาใช้ในเพลงกอไกร ๆ ดังเช่น

"... ฟันโอ้หนุ่มลูกทุ่ง.....
 ที่ควายร้องเพลงตัวผมเองไม่เคยได้ยินถึงเมืองหลวงนั้น
 กลาวกันว่าสุควีไล อยู่มาทำไมหากินไม่เคยฉวยจะเป็นผู้ยิ่งใหญ่
 โกรธชื่อเราชายให้ ไม่ชั่วไปขายแก้มเอาไว้นั้น

(อนุบ้านนา ร. ไพญลย์ บุตรชั้น)

คำว่า "ลูกทุ่ง" จึงเป็นคำที่คนนิยมนำมาใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ การกระทำ ตลอดจนบุคคล ที่มีลักษณะเป็นชนบท ซึ่งแต่เดิมนั้นความหมายของ "ลูกทุ่ง" นั้น น่าจะหมายถึงชีวิตชนบท อากาศที่บริสุทธิ์ ธรรมชาติที่สวยงาม ความจริงใจ ความรักของหนุ่มสาวชนบท ชนบทประเพณี เพราะในเพลงที่กล่าวถึงชนบทนั้นมักมีบรรยากาศเช่นนั้น เช่น

" รุ่งอรุณยามเช้า เราลูกทุ่งมุ่งสู่ท้องนา
 แหมกทันไถไถควายเคินมา สุขใจเริงราตามประสาสิกร
 ถึงจะเหนื่อยเมื่อยล้า มิเกรงว่าเรี่ยวแรงจะโหยอ่อน
 กราบทไถหวานคำหวานคอน เทื่อยกักพักนอนนอนผิวปากร้องเพลง
 หนูนงนอนคางฟูกหมอน ไม่อาทราว่าใครจะชมเชย
 นาของเราทำเมื่อไรไม่ต้องเกรง ไม่มีใครเบ่งเป็นเจ้านายคอยไต่
 สิ้นหนานาหนึ่งครั้ง ก็สศทางค้ำหาผลกำไร
 กิติกุศิตบวกลบคูณไป คัดยอกแล้วจ่ายเก็บเอาไว้ออทอง....โห"

(ลูกทุ่ง : สุรพล สมบัติเจริญ)

" เขากฐณูกการอง แวงทองโลมดูบพื้นหล้า แว่วเสียงโกกขีมา
 เหมือนดังจะปลุกบานนา ใต้ร่มไม้มารับอรุณ
 ดอกไม้ริมทางชุ่มน้ำค้าง หอมลอยมากรุ่น ๆ หนูแมลงแฝงกลีบดอกไม้ขลุมน
 คีนาวาวันควยวิ้วควายเขาใจถอนมา
 แว่วเสียงน้ำตกซัดจากแก่งหิน น้ำใสไหลรินฉานแอ่งแก่งหิน
 เสียงกังขานชา ไม่ต้องบอกก็รู้ว่านี่แหละคือสวรรค์บ้านนา ในน้ำมีปลา
 ในนามีข้าวทั่วไป
 เสียงแห่งห้วงระมิงวากวัด น้อมหัตถ์พนมขอบบไหว้
 มิ่งพระรัตนตรัย ขอแม่โพสพเทรามาวยาร่างแรมไกลสวรรค์บ้านนา "

(สวรรค์บ้านนา : ไพฑูรย์ บุตรชื่น)

หอมเอ๋ย หอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง
 เห็นคืบเท้าขึ้นอยู่ริมเขาพานาง มองเห็นบัวสล้างลอยปริ่มริมบึง
 อยากจะได้ค้อมหอมหน่อย ลองเอื้อมมือคอย ๆ ก็เอื้อมไม่ถึง
 อยากจะแปลงร่างเป็นแมลงภู่ถึง แผลงไค้จะบินไปถึงนะเจ้าบัวตูมบัวบาน
 หอมดินเกล้ากลิ่นไอฟน กรวยระคนหอมแกมนางศรายุ
 ชลุมเป่าแฉ่วพริ้วผานทิวแถวทันกาล มนตร์รักเพลงชาวบานลูกทุ่งแฉ่วมา
 ไค้ค้นเบ็ดสักรักพร้อมเหยื่อ มีน้องนางแกมเรือนั่งเคียงตกปลา
 หุงรวงทองของเรานี้มีคุณค่า มนตร์รักลูกทุ่งบ้านนาหวานแฉ่วแฉ่วตึงถึงवाल
 โอเจ้าชอนกุง แฉ่วเสียดังเพลงมนตร์รักลูกทุ่งข้าหอมน้ำปรุงที่แกมนางศรายุ"

(มนตร์รักลูกทุ่ง : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

ซึ่งเป็นกรรมดงชีวิตชนบทอย่างบริสุทธิ์ใจที่สุด.

ในปัจจุบัน ความหมายของคำว่า "ลูกทุ่ง" ใ้มีความหมายกลายไปจากที่ปรากฏในเพลง
 เหล่านี้ เพราะยักตัวบุคคลคือนักกรังเป็นเกอในการจำแนกประเภทของเพลง โดยไปคำนึงถึง
 เนื้อหาและลีลาของเพลง เพราะแนวเพลงบางเพลงจะมีเนื้อร้องเกี่ยวกับชนบท แตกมิได้เรียกว่า
 เพลงลูกทุ่ง เอน

หุงเอ๋ยหุงรวงทอง เห็นข้าวออกรวงน้อมองคุดแสงทองสีแห่งกรัธมา
 เฝ้ามาไค้ยลนผลเวลบของบานนา ถึงจะสวดยตามประสาที่โสภเห็นอกวานางไค้
 หุงเอ๋ยหุงรวงทอง น้ำเฝี่ยมอยุ่เต็มด้งกลอง เช่นพี่รักน้องเปี่ยมฤทธิ์
 สหวนเชื่อมกลองเหมือนพี่กับน้องเชื่อมใจ ถึงจะแสนไกลแคไค้โอบเชื่อมหัวใจให้สมปอง

.

(หุงรวงทอง : สมาน กาญจนะผลิน)

เจ้าทุยอยู่ไหน ไฉนใหม่ไกรมากู กู
 เรียกหาเจ้าอยู่ อยู่ คนใดรับมา
 เจ้าทุยเพื่อนฉัน ออกมาด้วยกันดีกว่า กว่า
 อย่าเฉยเลยอย่า อย่า มะมาเร็วไว
 เกิดมามีแต่ทุยเป็นเพื่อนกัน
 กำเสาทำงานไม่ทิ้งกันไม่หายไป ขามีข้าวและน้ำนำมาให้
 ดีกทั้งฟางกองใหม่ อย่าซาไซ อย่าซาไซ

- - - - -

(ขวัญใจเจ้าทุย : สมกีกี้ เทพานนท์)

เพราะเกิร์ลคือ ขรินทร์ นันทนกร และ รวงทอง ทองล้นหม เป็นนักร้องที่อยู่ใกลุ่มเพลง
 ลูกกรุง ล้วนเพลงที่ร้องโดยนักร้องลูกทุ่ง แต่จะไม่มีเนื้อร้องที่แสดงถึงชนบทเลยก็ถือว่าเป็นเพลง
 ลูกทุ่ง เช่น

ยมพาลเจ้าชา วังฉันมาสะกิดหนอยซี
 เคี้ยวนี้ทำไมคนดี ๆ ต้องไปเมืองอื่นกันโดยง่ายตาย
 ยมพาลเจ้าชา คนชั่วมาทำไมไม่ตาย
 ชั่วช้านางเห็นยังลอยชาย ลวนคนดีหวนหายล้มตายไปที่ละคน
 โลกมนุษย์แสนที่สุดแสนไม่ไหว จะหนีไปไหนก็หนีไม่พ้น
 เวีก่อนนี้เคยเห็นแต่ผู้หลอกคน เคี้ยวนี้ขอบกลเจอแต่คนหลอกผี

- - - - -

(ยมพาลเจ้าชา : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

ทุกวันที่หัวใจเรียกหาเธอ ยามนอนละเมอ
 ฝันเพื่อนำคำรำพึง ภาพเธอแว่ยววนเหมือนเมฆมนต์แนบใจจริง
 ให้นั้นกะนั่งถึงเธอไม่หาย
 ฉันต้องระทมหัวใจขึ้นชมเรื่อยมา บางคราวนิทรา
 ฝันเวาวิมานหลาย ตื่นจากความเป็นฉันระทมทุกข์ไม่วาย

ถ้ารักกลับกลายฉันคงตายเพราะกรรมใด

โอ้ดวงใจที่รัก ฉันมอบใจรักไว้แทบทุกที
ทั้งร่างอุทิศมอบชีวิตจิตฉันนี้ อุทิศสละเพื่อรัก
เพื่อรัก . . . เพื่อรักน้องนาง

ขอจงกิดคุณแล้วเธอจะรู้จักใจ มีคนรักใคร่ทุ่มใจให้ เธอทุกอย่าง
จะมีคนไหน เขามอบใจไม่อำพราง เทอตรักไม่จางเพราะรักนางเห็นดวงชีวา"

(แม่โอดวงชีวา . พิพัฒน์ บริบูรณ์)

ทั้งนี้เพราะเครื่องคือ นุบนา สายซด และ หูล ทองใจ ซึ่งเป็นเครื่องกลุ่มลูกทุ่งนั่นเอง
ที่มาของเพลงลูกทุ่ง

ความเห็นเกี่ยวกับที่มาของเพลงลูกทุ่งนั้น ได้มีผู้สนใจกล่าวถึงไว้หลายท่าน คือ
ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช¹ กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งคือเพลงไทยที่มีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อม
ปัจจุบัน เป็นประจักษ์พยานในความแข็งของวัฒนธรรมไทย นับตั้งแต่ วรรณยุกต์ ทำนอง เครื่องดนตรีไทย
บางชิ้นที่นำมาประกอบ ลักษณะสุนกแบบไทย การใช้คำสองแง่สองงามแบบเพลงพื้นเมือง การเกี่ยวพา
ราสรีระหว่างชายหญิง

แมนรัตน์ ศรีกรานนท์² กล่าวว่าที่มาของเพลงลูกทุ่งว่า น่าจะเป็นการผสมผสานระหว่าง
เพลงไทยประเภทต่าง ๆ โดยแต่งเป็นร้องขึ้นจากสิ่งแวดล้อม และนำมาบรรเลง ขับร้องร่วมกับ
เครื่องดนตรีสากล

รัชมาถ³ ให้ความเห็นว่าเพลงลูกทุ่งวิวัฒนาการมาจากการเล่นร้องรำทำเพลงของ
พื้นเมือง ทั้งทำนอง เนื้อร้อง จึงหว่าละบางกรังใต้เครื่องดนตรีไทยประกอบจึงหว่าดักด้วย

¹ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช สยามรัฐ หน้า 5 เล่ม 6 หน้า 128

² แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ การสัมภาษณ์ ณ สำนักงานใหญ่ธนาคารกรุงเทพ ฯ

³ รัชมาถ "ไปดูดนตรีลูกทุ่ง" ดาวกรุง 22 ธ.ค. 2516, หน้า 61

สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา¹ กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งว่า เป็นเพลงที่แสดงวัฒนธรรมไทยแท้ ๆ ของชาวบ้าน และนำเอาเพลงไทยมาเปลี่ยนแปลง

เสรี หวังในธรรม² กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งคือเพลงไทย เป็นไทยแท้ทำนอง เนื้อร้อง และสปีริต เฝียงแต่นำมาผสมกับเครื่องดนตรีสากลเท่านั้น

เพ็ญศรี พุ่มชูศรี³ ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งว่า "เป็นเพลงที่สัมผัสชีวิต และพูดถึงชีวิตแทบทุกที"

เต็มสิริ บุญยสิงห์⁴ สรุปว่า เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งจะนำเอาความคิด ความเชื่อ ความนิยม แฟชั่น เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมชาวบ้าน มาเสนออย่างสม่ำเสมอ และเป็นปัจจุบัน

หากนำเพลงลูกทุ่งมาพิจารณากันแล้วก็จะเห็นว่า เพลงลูกทุ่ง มีลักษณะผสมผสานกันของเพลงหลายประเภท ทั้งเพลงไทยเดิม เพลงลูกปี่ และเพลงสากล จึงนับได้ว่าเพลงลูกทุ่งมีที่มาจากเพลงชนิดอื่น ๆ ซึ่งจะนำมาพิจารณาแต่ละตัวต่อไปคือ

1. ลักษณะที่เพลงลูกทุ่งสืบทอดมาจากเพลงไทยเดิม การสืบทอดมาจากเพลงไทยเดิมของเพลงลูกทุ่งนั้นมีลักษณะดังนี้

1.1 ทำนองเพลง ทำนองเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่จะนำเอาเพลงไทยเดิมมาดัดแปลงโดยใส่เนื้อร้องเต็มไม่มีการเชื่อมแบบเพลงไทยเดิม แต่นักร้องอาจมีลูกคอระหว่างทำ เนื้อหาของเพลงก็เปลี่ยนไปแล้วแต่ผู้แต่งต้องการ บางเพลงบอกไว้เลยว่า ทำนองจากเพลงไทยเดิมเพลงใด แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่บอกไว้ แต่จะใช้ชื่อคนแต่งเนื้อร้องเป็นผู้ประพันธ์ทำนองไปด้วยเลย บางเพลงบอกไว้แต่เพียงว่า ทำนองไทยเดิม มิได้บอกว่าเป็นเพลงไทยเดิมเพลงใด เพลงลูกทุ่งที่นำทำนองเพลงไทยเดิมมาดัดแปลง เช่น

¹ สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา "สังคมกับภาษาไทย" ภาษาและหนังสือ ฉบับที่ 16 หน้า 69

² ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช สยามรัฐ หน้า 5 เล่ม 6 หน้า 128

³ เพ็ญศรี พุ่มชูศรี "ประจักษ์จำภรณ์" ประจักษ์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 147 หน้า 34

⁴ เต็มสิริ บุญยสิงห์ "อว วรรณกรรมมวชน" ปากไถฉบับวรรณกรรมวิพากษ์

นางครวญสองชั้น

" โอวารักเราเคย กอเอเคยรัก จำขึ้นขึ้นรักความรักเราแรก
ไม่แตกสลาย ใจน้องนี้เรื้อยังเชื่อตรง ยังหลงมกมาย น้องไม่
มีหน่ายในรักชื่นชม

ยังไม่เคยระแวงกลองกลาย ยังมั่นหมายในความภักดิ์
ไกลก็คืนน้องขึ้นใจชม ยังคิดชื่นชมชื่นชมไม่หาย ใจน้อง
สัตย์ซื่ออย่าถือระแวงว่าแฉงใจกลาย น้องไม่หน่ายใจน้องยังรัก
โยพี่มาหักความรักขาดรอน - - - - - "

(ดาวงอ : พร ภักดิ์)

อิเหนา

" น้องเอ๋ย เราคงเคยไคร่ร่วมสุขสันต์ ไหนว่าน้องรักนั้น
มีวันพรากจากไปไหน แล้วพี่ยากจนเงินทองน้องก็มาเปลี่ยนไป
สนใจเก่งกันโก โลกนงามโศกนงามสิ้นดี โอ้อโหมราตลอด
ทั้งนางกาเกี ชั่วหรือดีแต่ของพี่ยิ่งกว่า - - - - - "

(รักหนึ่ง : ยงยุทธ เชื้อชาวภูษัย)

ทศพรเขษร

" บอกนิตเถอะนะภักดี บวกลูกพี่ลูกน้อง งามข้าที่บ้านของเจ้า
กินข้าวกับอะไร
ถึงไคร่รักช่วยรักสวดยังนางฟ้า อยากจะฝากรักหนักหนา
รักเจ้าได้ไหม

ปากคอกางก็ว่าลืมลืมดังนางฟ้า ยามเชอชเมายชายตา
นึกประหม่าในใจ - - - - - "

(กินอะไรถึงสวดย : ชลชี ขารทอง)

เพลงอื่น ๆ ก็ไปเพลงหัวอกจราจร สร้างวิมาน ไกลไกลถึงถิ่นทาง หงส์ปีกหัก เจ้าผู้ทลายนิต
ของ สุรพล สมบัติเจริญ รักพิลึก ของ จิว พิจิตร นีหรือเมีย ของจิว พิจิตร และพระ
ศรีบุปผาและลมจำ ของ พร ภักดิ์ เป็นเท่า

พระลอ

" รอยรูปภิรมย์หยาดฟ้า มาอาองค์ในหล้าแหล่งในกนหม
งามสมขุนลอขาว เป้าพระทัย ณ หัวเจ้ายิ่งแมกกาหลง - - -
ขามขทรงกษพารขยั้งหาญยิ่งกล้ายิ่งพระยาสี่ท้าวกลางศึก
พระบาทเจ้าล้าโลกไกรบเทาขุนแมนสรวง
รูปคังองค์ภิรมย์หยาดฟ้ามาสู่คินโสกินคังเคื่อนดวง - - - -"

(ขอยศพระลอ : ไกร สุวรรณทัต
พยางค์ มุกดา)

1.2.2 นิทานชาดก และ นิทานเกี่ยวกับพุทธประวัติ ชาดกที่นำมาแต่งเป็น
เนื้อเรื่องคือ มหาเวสสันดรชาดก เช่น - - - - -

" (หัวแหล) นิยายชาดก ปุณณิกัมมชาดก เริ่มเรื่องก็มีเจ้าภริชาจารย์
ชีวิตเริ่มต้นเป็นคนขอทาน เที่ยวไปทุกบ้านหาคนใจบุญ
(แหล) ทั้งเชื้อไ้ยกไปหัว แกล้งทำตัวเป็นเตาตุ่น เที่ยวขอทาน
ไว้เป็นทุน พบคนใจบุญก็สหาย การอ่อนออกแกล้งขี้แย
ถูกละเลียดแยบแกล้งหลาย ทั้งกรรมก็คมคาย หลงดมมึงาย
ก็ต้องจ่ายเงิน - - - - -

(ไ้เกิดอุชุกกัมมชาดก : จิว พิจิตร)

นางปญจารา

เจริญสุข ทุกทุกหา ไปรดสัณสสาร นิทานคำกลอน
เกิดขึ้นที่ฝั่ง วนวังสาคร วังแม่ลูกอ่อน แดกอนมา
ลูกสาวเศรษฐี ภูมิใจ ภูมิใจ หันตามไปกับ หมูชวานา
ควยฤทธิ์รัก สดักอุรา จึงเป็ปิงา และมารดร

- - - - -

จวบกระทั่งนางตั้งท้อง เป็นครั้งที่สอง หมองราภิ
กระจองอแงทองแถมเต็มที เจ้าลูกหัวปีหรือก็ชุกชน - - - - -

(วังแม่ลูกอ่อน : พร ภิรมย์)

1.2.3 วรรณคดีชาวบ้าน ได้แก่เรื่องราวของนิทานที่เผยแพร่ทั่วไป

ซึ่งบางเรื่องก็มีปรากฏใน "หนังสือวัดเกาะ" เช่น

โสนน้อยเรือนงาม "แม่โสนน้อยเรือนงาม อย่าหาว่าพี่ลวนลามน้องงามสมนามของเจ้า
ชาติก่อนแม่ทางกงสร้างบุญไว้ไม่เบา ชาตินี้ความงามของเจ้าจึง
แผดเผ่าใจชายหนุ่มทุกคน

แม่โสนน้อยเรือนงาม ไกร ๆ เขาเฝ้าติดตาม เพราะวาน้องงาม
เหลืออน นุ่มทั่วโลกาเขากันหลงน้ามล พี่หรือจะไม่ค้นค้น
คนเขาจะพาทางไว้นั้นหวังใจ

(โสนน้อยเรือนงาม : สุรพล สมบัติเจริญ)

ไกรทอง

" ดิระ ไคยนิมา เรื่องกุ่มภา ถ้าอาถรรพ์
สมญาจะวัน เป็นเฝ้าพันชุกทาวโคจร ประจำตำพิจิตร
มีบึงมิตร ลวงสมร วิมาลา พงางอน อีกรังอร
เลื่อนไฉวอรณ

วันเพ็ญจึงกุ่มภา เริงวารี ดังเลื่อนลัน
กะนวงลำ วงพจน์ เสียงกรีนครัน คลื่อนเป็นฟอง
ขบนาง ไม้เอนน้ำ - - - - - "

(ชาละวัน : พร ภิรมย์)

1.2.4 วรรณกรรมที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ลักษณะนี้มีพบใน

เพลงไทยสากลประเภทลูกกรุงควย วรรณกรรมที่นำมาแต่งเป็นเนื้อร้องคือ ผู้ชนะสิบทิศ และ
กรรมนี้ทาง เช่น

ผู้ชนะสิบทิศ

เหว ๆ ๆ ๆ จมมะกาเหล ๆ (ซ้ำ) ไชลูจะเล่นลิเก
เออวาไชยาบเล เออวาหุงยาบเล ผมเป็นลิเกหักใจใหม่ รัศมิ์ซ้ำ ๆ
ผมเป็นขกมาจากลังกา มาอยู่พามาเล่นลิเก บ้านผมอยู่มัททะเล
มาเล่นลิเกเฉยเฉยจะโฉมตรู ย้าเลวังกา ผมมีสมญาชื่อว่าไชลู ๆ ๆ ๆ ๆ
รัศมิ์ซ้ำ

(ไชลูออกแขก : ไสล ไกรเลิศ)

ครรรชนีนาง " ครรรชนีไฉไล นามนี้อยู่กลางดวงใจที่ดวงเดียว
สงขลาคนปากงวงเงาเดียว พี่ยังเฝ้าชอกซอนหาบัจอร์แม่ครรรชนี
นิ้วเจ้าชาก เพราะพิศวาสักทรวง น้ำตาพี่ยังไหลร่วงก้อว่ามพวงสิ้นชีวี
เห็นใจแคว้นของแควครรรชนี เห็นใจวารีที่แผ้วครรรชนีนาง

(ครรรชนีไฉไล : สุรพล สมบัติเจริญ)

นอกจากเพลงที่มีเนื้อร้องมาจากวรรณคดี จากก วรรณคดีชาวยาน วรรณกรรม แต่ละเรื่องแล้ว
ยังมีบางเพลงที่นำตัวเอกของวรรณคดีต่าง ๆ มาแต่งปะปนกันในลักษณะเดียวกับเรื่องสุรยุทธ์เรื่อง
ของ คุณสุวรรณ เช่น

พระอภัยหลงใหลนางไมรา ชูแขนงัดดาเขาคิดแย่งสีดาเอาบาโอ
ฝ่ายพระสุธนเป็นภูกับนางมอโห ท้าวสามลโมโหไปแทงไอโธในร้านน้ำชา

(พูด) ไวย คอเลาดีเบาหนักกับรับ มีบ ท้าวสามลไปแทงไอโธ
ในร้านน้ำชาปี่อะ

หยุด จะวังไหมเอาบ ฟังก็ข้างแน

กินรีหนีตามสังข์ทอง ชูขวานนั่งหมนหมองเพราะหลงรักน้องขุนบา
ฝ่ายทกกันธร์เกิดไล่ไขว่จรรจงตัวรจนายู่ตรงท่าพระจันทร์-----"

(ขับเข็ญ : เสรี กิริสุราษฎร์)

เพลงอื่น ๆ ที่นำมาจากวรรณคดีและวรรณกรรมก็มี เพลง รจน เทกา เกรงชื่อเอาตา ใจพอใจแม่
ของ พร กิรมย์ ครรรชนชอลา ของ สุรพล สมบัติเจริญ หัวอกมะเทิง ของเตียท้าย
สมญาประเสริฐ กามนิทวาสิฏฐี ของ บงศ์ มุกดา แสนปม ของ ประดิษฐ์ อุตตะมัง เป็นต้น
เป็นที่น่าสังเกตว่า นักแต่งเพลงที่แต่งเพลงโบราณนี้มากที่สุดคือ พร กิรมย์ ซึ่งแต่งเขื่อร้องและขับร้อง
ด้วยตนเอง

1.3 การใช้ดนตรีรับ เมื่อหมกท่อนหรือตอนหนึ่ง ๆ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ ในเพลง
ไทยเดิมมักจะได้พบเสมอ เช่น เพลงกล่อมพระศพ

อันใครเมตาสุทธาสุวรรณ์	ยิ่งกว่าชีวิตแสนหา
ขอเชิญสาวสวรรค์ขวัก	เปิดวิมานมองมาให้ชื่นใจ (รับ)
ถึงกลางวันสุริยันแจ่มกระจ่าง	ไม่เห็นหน้างลักษณะยิ่งมีค่าใหญ่
ถึงราตรีมีจันทร์อันอำไพ	ไม่เห็นโฉมประโลมใจยิ่งมีคมบน (รับ)
โอ้ดวงสุริยกรีของชี้อย	ขอเชิญเผยหน้าตางนางอีกหน
ขอเชิญจันทร์แจ่มกระจ่างกลางสกล	เปิดวิมานให้พยับเปลือกอุรา (รับ)

ในเพลงลูกทุ่ง มีลักษณะของการใช้ดนตรีบรรเลงรับเช่นเดียวกัน แม้ว่าทำนองของเพลงนั้น ๆ จะไม่ใช่ทำนองเพลงไทยเดิม เช่น

(ลูกคู่) เปี้ยวแล้วขึ้นนะ ชะชะไมนาจะเปี้ยว พี่ก็กลัวเดียวว่าน้องต้องเปี้ยวตามเคย
(ดนตรีรับ)

นัดแต่งเดือนมกราพี่ก็ลืมภาไม่เห็นหน้าเจ้าเลย พี่ก็คอยต่อไป
เดือนหน้ามันใจคงจะไถฉมเขย คอยยุพินจนสิ้นมีน่านี่ก็ช่างเมา
ยังมหน้าไม่เงย

(ดนตรีรับ)

คอยถึงเดือนพฤษภาถึงมีภูณาก็หมกตามเคย ออกหักถึงกรกฎ
ข้าจริงสิงหาช่างเลื่อยซาจริงเลย เฝ้าไผ่ต้นถึงกันยาคอยจนสิ้นตุลา
ก็ยังไม่มาลงเลย

(ร้องลูกคู่)

คอยถึงเดือนมฤจิก พี่ก็อับอายน้องหายหน้าไปเลย สิบสองเดือน
เลื่อนไถ่พี่เห็นจะพอพี่ก็ไปนี่เคย ๆ น้องเปี้ยวมาพี่ก็เปี้ยวไป
เมื่อมีเมียไม่ได้ก็หันตามไปเสียเลย

(ร้องลูกคู่)

(เปี้ยวเป็นเปี้ยว : จี๊ พิจิตร) .

ลักษณะการใจดนตรีรับแต่ละท่อนนี้ แตกต่างไปจากเพลงไทยเดิมเล็กน้อย คือในเพลงไทยเดิม
ดนตรีจะรับเต็ม ๆ เปี้ยวเท่าที่ร้อง แต่ในเพลงลูกทุ่งมักจะสอดแทรกเข้ามาเพียงสั้น ๆ เช่น

เมื่อพี่ไ้มาเวียงเหนือ
โยเจมาควนคัตรอน
คนไ้ใจซื่ออย่างนี้
คนไ้ไม่เคยหลอกใคร (ซ้ำ) งามเหลือจริงแม่ขวัญอ่อน
พังก้าปีก่อนนอยารอนรมใจ
กนตึ้นองเกรงไปไ้
น้องจงเชื่อใจพี่นอยคนตี

(คนตรี)

ตัวพี่ไม่เคยมีน้อย
รักเจ้าเหียนเทาวิวี ใจนอยจริงนะน้องพี่
เชื่อคำของพี่เถิดคนะแก้วตา

(คนตรี)

พี่รักจริง
จะหาผู้ไ้มา (ซ้ำ) ไม่ไม่ทอดทิ้งเจ้าหรือกหนา
น้องจงตั้งตารอกอยพี่มาเมืองเหนือ "

(คนตรี)

(คนไ้ใจซื่อ : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงอื่น ๆ ที่มีการใช้ดนตรีรับร้องก็มี เพลง ปลอบขวัญจงอาจ ของภิกพ พวงศิริ เมืกหวัง ของ พงษ์ศักดิ์ จัทรุกขา นึ่งหนอง ของ ป. เทียบสุวรรณ กอยชั้นหมาก เสียงจากลาวไ้ ของ เลิศ ศรีโชค แต่งรวมกับสำราญ อารมย์ นิมิต ของพร ภิมย์ เป็นต้น

1.4 การใช้เครื่องดนตรีไทยประกอบ ส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรีประเภทที่ใช้ ประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง โทน นอกจากนั้นก็มีระนาด ซอญ ซอนันมีประปราย เช่น ในเพลงนิมิต ของพร ภิมย์ ใช้ซอประกอบ ดังในเนื้อเพลงว่า

" นอนนอน นอนหนุนคักที่นอน (เท) นอน นอน นอน
นอนนอนจะกลมไ้दनภ (เท)

(ซอู้เคินตามจังหวะ - ซุ่ม)

เพลงที่มีเครื่องดนตรีไทยประกอบก็มี เพลง กิดึงน้ำ ของหนุ่ม เมืองไพร หอมหน้อย ใกล้เกลือกินต่าง ของสุรพล สมบัติเจริญ ริมไกรลาภ วังมัจฉากอนและลาวลูกไ้ ของพร ภิมย์ เป็นต้น

ลักษณะของเพลงไทยเดิมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งดังกล่าวนี้นี้จึงทำให้ผู้ฟังคุ้นเคย ใ้กาย และถ้าเพลงลูกทุ่งเพลงใดที่มีลักษณะ ของเพลงไทยเดิมมาแฝงอยู่ผู้ฟังจะทราบทันทีว่า ได้ค้เพลงทำมาจากเพลงไทยเดิมแม้ว่าจะบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากลก็ตาม

2. ลักษณะที่เพลงลูกทุ่งสืบเนื่องมาจากเพลงพื้นเมือง

เพลงพื้นเมืองหรือเพลงชาวนาของไทยนั้น ได้มีผู้สนใจศึกษาและให้ความเห็นไว้หลายท่าน เช่น มนตรี ตราโมท¹ นุ่ม อยู่ในธรรม² ม.ล. ทัษ ฑุมสาย³ วิทยุญ จิตต์ธรรม⁴ จิตร ภูมิศักดิ์⁵ ซึ่งอาจจะสรุปลักษณะของเพลงพื้นเมืองได้ดังนี้

เพลงพื้นเมืองมักนิยมร้องเล่นกันในเวลามีเทศกาล งานชุมนุม การลงแขกเอาแรงในงานอาชีพ เนื้อเพลงจึงมักจะแสดงให้เห็นสภาพการทำงานอยู่ด้วย

เพลงพื้นเมืองแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกัน ซึ่งลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับประเพณี ภาษารัตนธรรมของชุมชนในถิ่นนั้น และสิ่งเหล่านี้จะปรากฏในเพลงด้วย

เพลงพื้นเมืองมักจะมีทำนองง่าย ๆ และร้องซ้ำไปมา

เนื้อร้องของเพลงพื้นเมืองมักไม่จำกัดความยาว ไม่กำหนดเสียงสูงต่ำ มีเพียงทำนองเป็นบรรทัดฐาน

เพลงพื้นเมืองมักแสดงออกถึงความสนุกสนาน ตลอดจนเป็นส่วนใหญ่ และมักจะร้องบอกกับระหว่างชายหญิงในเชิงสวาทประการณ

เพลงพื้นเมืองเป็นเพลงที่ผู้ใดในที่ชุมนุมนั้นสามารถจะเข้าร่วมสนุกได้ เช่น การร้องรับ หรือถูกคู่

¹ มนตรี ตราโมท การละเล่นของไทย หน้า 50

² ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช สยามรัฐ หน้า 5 เล่ม 6 หน้า 128

³ ม.ล. ทัษ ฑุมสาย วรรณกรรมพื้นถิ่นเชิงจิตวิทยา หน้า 48 - 49

⁴ วิทยุญ จิตต์ธรรม คติชาวนาอันค้ำ 1 เพลงชาวนา หน้า 9

⁵ จิตร ภูมิศักดิ์ กวีการเมือง หน้า 62

ลักษณะต่าง ๆ ของเพลงพื้นเมืองที่สรุปไว้นี้ เมื่อนำมาพิจารณาเพลงลูกทุ่งก็จะเห็นได้ว่าเพลงลูกทุ่งมีลักษณะบางประการของเพลงพื้นเมืองคือ

2.1 ทำนอง เพลงลูกทุ่งเป็นจำนวนมากนำเอาเพลงพื้นเมืองในถิ่นต่าง ๆ มาดัดแปลงแก้ไข และเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ แต่ก็ยังคงเค้าของเพลงพื้นเมืองเดิมอยู่มาก ทำนองเพลงพื้นเมืองที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งบ่อยที่สุดคือ เพลงพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน

การทำนองเพลงพื้นเมืองอีสานปรากฏมากในเพลงลูกทุ่งนั้น อาจเป็นเพราะสาเหตุหลายประการ เช่น ทำนองและจังหวะเร้าใจ เสียงของเครื่องดนตรีโดยเฉพาะ แคน ให้บรรยากาศที่เป็นพื้นบ้านชัดเจน เมื่อใส่เครื่องแล้วอาจจะฟังสนุกสนานมากกว่าภาคอื่น หรืออาจเป็นเพราะเครื่อง นักแต่งเพลงไทยสมัยใหม่สนใจจากภาคนี้มากที่สุด ทำนองเพลงพื้นเมืองอีสานจะมีชื่อเรียกว่า "ลำ" ซึ่งได้มาจากการละเสียงพื้นเมืองที่เรียกว่า "หมอลำ" ซึ่งการแสดงหมอลำจะมีลีลาการแสดงแตกต่างกันคือ¹

2.1.1 ลำไฉย เป็นการลำตามตอบในเชิงความรู้ทั่วไป

2.1.2 ลำชิงชู้ เป็นการลำระหว่างหญิงชายเกี่ยวพาราสักันโดยฝ่ายชายจะอวดความสามารถและความร่ำรวยของตน

2.1.3 ลำแข่งกวน เป็นการลำเรื่องตลกอลวนระหว่างหญิงชายในเนื้อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ

2.1.4 ลำเกี้ยว เป็นการลำโต้ตอบกับระหว่างหญิงชายโดยชายจะชมความงามของหญิงและออกปากฝากรัก ฝ่ายหญิงถ่มถนแกล้งเกี้ยว ในที่สุดก็ปลงใจ

2.1.5 ลำเรื่องวีรดาสน เป็นการลำเล่านิทานชาดกหรือนิทานพื้นเมือง มักนิยมลำคนเดียว แสดงท่าทางและนำเสียงไปตามบุคลิกของตัวละครในเรื่อง

¹ ทุนนิยมอีสาน นิทรรศการอีสาน วันที่ 6 - 8 กุมภาพันธ์ 2519

ในการ 'ลำ' หรือการขับร้อง เองพื้นเมืองอีสานชนิดนี้ ยังแยกย่อยเป็นทำนองต่าง ๆ อีก เช่นในเวลาแสดง ลำเกี่ยว จะใช้ทำนอง 'ลำทางสั้น' 'ลำทางยาว' หรือเวลาจะแสดง ลำเรื่อง จะใช้ทำนอง 'ลำเพลิน' ซึ่งทำนองแตกต่างกันไปทั้งสิ้น

นอกจากทำนอง "ลำ" ต่าง ๆ เช่น ลำเพลิน ลำเต้ย ลำสารวัน ลำทางสั้น ลำทางยาว แล้วยังมีทำนองเพลงที่เรียกว่า "เซิ้ง" ใช้ประกอบการแสดงประเภทใบงานเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งเพลงลูกทุ่งนำมาผสมจะทุกชนิด เช่น

ลำสารวัน " อ้าว อ้าว โอ๊ย แล้วกันโอ๊ย โอ๊ย เท เท เท หนายาง
นอยออนแอ่นแอ่นมึงสาวสวรรค์สารวันตากมสง่าสมแทนอ.....น้อง
เตี้ยลงสารวัน เตี้ยลง เตี้ยลงสารวันเตี้ยลง เตี้ยลงหนอย
สารวันเอ๋ย...เอ๋ย เตี้ยลงแล้วฟังพิล๊อแวเพลง.....หมาย....
..... "

(สารวันร้อง : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกข)

ลำเต้ย สวยก็... สาว ขาวก็จริงนะน้อง แม่นมทองจะให้เจ้าแต่ง
กรั้น...ถึงยามแล้ว จะพาน้องแต่งงานตัวเดิน
เนลันก็จริง เออจริง ไฉนมองกว้างงามสม ก้าวต่อกยังแฉะคอกลม
ทางกาแฉะลมเหมือนจะบาดใจชาย
ลยากฎาขาวอยู่ใส ผู้ใดเขาเป็นคู่ซ้อน แม่นยามบอกมีไม้กอด
สองเต...ของอายสิกอด กอดไว้ให้ไฉนมาทอม
หอม กลายก็อแม่นแก่นาง หอมต่างกับสาวอื่น ๆ หากใครน้อง
มาประกองซักกิน เงินแสนเงินหมื่นก็ไต่ต้นตามอง

(รำเต้ย : เบญจมาพร)

ลำเพลิน แพน แ... แพน อยู่คนละแดนก็เป็นแฟนผูกพัน
จกหมายก็วิ่งถึงกันเป็นสื่อสัมพันธ์ เขาเรียกกันว่าแฟน.... "

(ใครเป็นแฟนผมบ้าง : บุรพ...สมบัติเจริญ)

นอกจากทำนอง "ลำ" ต่าง ๆ แล้ว เรายังถูกหุงยักนำเพลงที่เรียกว่า "เซิ้ง" ต่าง ๆ มาด้วย เช่น
โองโง้งโองม้งของไฟ " โอเอฮาโอก็สาวโอเอฮาโอ สาวคนโกเจ้าสิไปใส
 ไปโองม้งไฟที่ยะโสธร
 บ้องไฟในลิมางามชวนมอง บ้องไฟตากทองเขาก็ก
 แหะละ

....."

(เซิ้งบ้องไฟ : จิว พิจิตร)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงหนานี่พิศายแน สวขวจริงน้อง พี่เกี้ยวไม่เป็น รักจริงหรือเล่น ของสุรพล
 สมบัติเจริญ นักร้องพเนจร บเป็นหยิ่งคอก สาวมักคักแทน ของกานท์ การวงษ์ ยักสาว
ซอนแกน ของเกษม สุวรรณเมนะและไชย อย ของจิว พิจิตร เป็นต้น

นอกจากเพลงพื้นเมืองอีสานซึ่งมีมากที่สุดแล้วยังมีเพลงพื้นเมืองภาคกลาง ภาคเหนือ
 ภาคใต้ ตามลำดับ เช่น ภาคกลาง มีเพลงจ้ำตัด เพลงกลองยาว เพลงเรือ เพลงกล่อมเด็ก
 เพลงเกี้ยวข้าว เพลงฉ่อย เป็นต้น ดังปรากฏในเพลงคือ

เพลงลำตัด " (สรวบ) โวะ"ริ่ม ๆ โวะ"ริ่ม ๆ โวะ"ริ่ม ๆ โวะ"ริ่ม ๆ
 จะมัวบั้งขิมขิมอยู่ทำไม เสียแล้วเสียไปหาใหม่ดีกว่า (ข้า)
 หนาคาหาม "อู" ออ ๆ ฌไป

ดูรายเมืองหลวงหลอกดวงใจคด เลี้ยวคดเลื้อนเปื้อน
 ลิ่นเหมือนปลาไหล รวยสีพันอย่างรวยอย่างพันา
 หึงโกหกโก"ว โยมันนาเจ็บใจ

....."

(รูปหล่อผไท : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

เพลงกลองยาว

" ไท

เอามาละไควบ เอามาละวา มาแต่ของเขา ของเราไมมา
 ตะละลา ตะละลา ตะละลา ตะละลา

ใครมีมะกรูดมาแจกบนาว ใครมีลูกสาวมาแลกลูกเขย
 เอาจะเอาแหวนลูกเขยกลองยาว
 สุนัขก็ใหญ่โตวันฉลอง กับแกล้มเหล้ากับข้าวเนืองนอง
 สาว ๆ ก็มาด้วย สวยจริงนะน้อง ยิ่งมองก็ยิ่งเพลิน."

(เพลงรักกลองยาว : กักดี เกิดศิริ)

เพลงเรือ " เออ เออ เออ ฮ่าโฮ้ เข้าย ๆ (ซ้ำ)
 ฟังเรือลำยาว นายสาวริมน้ำ สองมือพื้กำ (ซ้ำ) ถ้ามาย
 สองตาเล็งเอา ไ้แม่หนามด หัวใจพื้กระโจน (ซ้ำ) ข้ามไป
 ไปเกาะที่ข้างเรือให้เอื้อมล่อลัก เหมือนจะวอนน้องรัก (ซ้ำ) ให้รับไว้
 รับไว้เถิดกบดใจเงี้ยวเดี่ยว พี่จะไม่หน่ายไม่เหนียว (ซ้ำ) หรอกสายใจ
 "

(ลอยเรือเกี้ยวสาว : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงลูกทุ่งกลองยาว ของ ฉลอง การะเกด เมียจำ ของ พร ภิมย์ ลูกทุ่ง
 ก็มีหัวใจ ของ พยงค์มุกดา และคอกกระต๊อในกระท่อม ของไพฑูริย์ บุตรจันทร์ เป็นต้น ส่วน
 เพลงพื้นเมืองภาคเหนือและภาคใต้พบน้อย คือ

ภาคเหนือ " เมื่อพี่ไ้มาเวียงเหนือ งามเหลือจริงแม่ขวัญอ่อน
 โยเจามาควรรักเรา พังคำพื้ก่อนอย่ารอนรู่ใจ
 กบิไตใจว่าอย่างนี้ คนคีน้องเป็นไปได
 คนไ้ไม่เคยรักใคร (ซ้ำ) นคงจงเชื่อใจพื้หนอยกนเี

..... "

(กบิไตใจ : บรรจบ เกียรติบรรลือ)

ภาคใต้ มีเพลงประกอบการแสดงโน้ห์รา และหนังตะลุง เช่น

เพลงหนังตะลุง " (หมู่ ลูกกู) เสียงเพลงตะลุง ๆ เสียงเพลงตะลุง ๆ
ตะลุง ๆ สากอล หม่อมสาวหม่อมสาวทุกคนก็ย้ายสายตนในจังหวะตะลุง
(เคี้ยว) ตะลุงเป็นของคนไท ไม่ว่าใครก็ชอบตะลุง
อยู่ในกรงหรือกำบอก ยังร้องบอกว่าชอบตะลุง

. "

(ฉันทอตะลุง : จุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงโน้ห์รา " ว่า....โอ้....เอ....ตะละแม่มโน้ห์ราแห่งตุง
(สร้อย) แห่งตุงมโน้ห์รา (จ๋า) บ้านนอกในกรง
แห่งตุงมโน้ห์รา บ้านนอกในกรงแห่งตุงแห่งตุง
อีสานรำเอ็งบองไฟ โมโหเมืองไคร้รำโน้ห์รา
แห่งตุงเวจิกเวจิกรำ สุนัขนักหนามโน้ห์ราแห่งตุง
(สร้อย)

. "

(มโน้ห์ราแห่งตุง : กริไพร เมืองยะลา)

2.2 จังหวะ เมื่อเพลงลูกทุ่ง ำเพลงพื้นเมืองมารองควยการคั้ดแปลงบาง นำมา
ทั้งหมดบ้าง ก็ได้นำจังหวะพื้นเมืองเขาส่งเขากวย เช่น

ภาคอีสาน มี เข้้ง ลำเต้ย รำโชน เป็นต้น

ภาคใต้ มี ตะลุง มโน้ห์รา เป็นต้น

ภาคกลาง มี รำวง คำถั้ค เพลงเรือ เป็นต้น

ภาคเหนือ มี ซอ "วน เป็นต้น

2.3 เนื้อร้อง เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่งมีลักษณะเด่น คือ พยางค์ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมก้อม มีลักษณะเช่นเดียวกับเพลงพื้นเมือง คอ

2.3.1 เนื้อร้องมุ่งให้เกิดความสนุกสนานแก่ผู้ฟัง จึงมีเพลงลูกทุ่งเป็นอันมากที่ใช้คำ ขอความ ตลอดจนเรื่องราวที่ก่อให้เกิดอารมณ์ขึ้นมาแต่งเป็นเนื้อร้องขึ้น เช่น

เป็นโสดทำไม ปล่อยให้เร้าเหงาหรวง ไม่กิดจะหาคนกวาง
เดี๋ยวจะลวงพญายไปเปล่า เสด็จมาเดี๋ยวค้ายจะตายเพราะความเหงาเร้า
แต่งงานกันเสีย เกิดเราอยู่ว่างเปล่าไม่มีอะไร

.....
เป็นโสดทำไม คายไปเจอคนมาลหาบรู้ว่าไม่แต่งงานเดี๋ยวจะหาคนมีเข้ามาเกิด
เกิดมาทำไมไม่หาสุขวันลำเค็ญ เกิดมาอย่าเสียชาติเกิด แต่งงานเด็กถูกหนุ่มคุณสาว"

(เป็นโสดทำไม : พยงค์ มุกดา)

"ว่าแล้วยังมาทำตาแป้ว รักโมโหแล้วเดี๋ยวยกทองแห้วฟ้าค่าง
เดี๋ยวจะถอนกระโถนน้ำ มาก เจาปลองโรงสี่ที่หน้าผาก
ให้กินรักเสียเป็นยังงี้

ว่าแล้วยังมาทำหัวสูง เดี๋ยวตัดสายมั่งตีด้วยซุงท่อนใหญ่
หากากหูเสียขวัญตุรุดไฟ เดี๋ยวขายกโถมเสียให้หัวแบน

....."

(บ่นเกี่ยวกับความแค้น : จี๊ว พิจิตร)

".....

ต่อไปนี้ผู้ใหญ่จะขอกล่าวถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา
ทางการเขาสั่งมาว่า ให้เราไปเลี้ยงเป็ดและสุกร
ฝ่ายทาสีหัวค้อน ถานว่าเราไปทำอะไร
ผู้ใหญ่ลุกขึ้นทอนหันโค กูจะไปไหนก็ไหนน้อยกรรมคา

(ลูกกู) ฆานอย ฆานา ฆานากรรมคา "

(ผู้ใหญ่นี้ : พิศนัย บริบูรณ์)

บางครั้งก็สร้างอารมณ์ขึ้นก็มีลักษณะของการวิพากษ์ที่ค่อนข้างล่อแหลม หรือชวนให้คิดไปข้างหยาบโหลน ซึ่งเป็นลักษณะที่พบมากในเพลงพื้นเมือง เพราะเพลงพื้นเมืองต้นตำรับมักจะค่อนข้างหยาบ ที่ค่อนน้อยก็มักจะสองเบง เพลงลูกทุ่งก็มีมากเช่นกัน บางเพลงก็มีเพียงเพื่อให้ผู้ฟังครื้นเครง สนุกสนาน บางเพลงก็ค่อนข้างจะเปิดเผย แต่ไม่ถึงกับฉาวจาร เช่น

.....
 ผู้หญิงไทยสมัยนี้ดีกว่าเดิม หน้าอกเสริมใส่ฟองน้ำกันให้ยุ่ง
 ติดกับยายของฉันที่บ้านทุ่ง แกใส่เสื้อเลยขูดขนเป็นตุกตาแพ "

(ของปลอม : สุรพล สมบัติเจริญ)

นาที ๆ ต้องใช้ข้าวปลูกกับลูกพี่ ข้าวปลูกใบนี้มักทำให้เสียที่นา
 จะเกี่ยวไปขายไม่ได้ราคาเสียเวลาเวลาเสียที่นาฟรี ๆ
 ตัวเนื้อเย็นผิวเจ้าเป็นบองโย ไม่เล็กไม่ใหญ่ขนาดพอดี ๆ
 ถ้าดวงจิกโกฮิปโปฮิปโป มีอันเจก้นชั้นดีเสียบด้วยดอกกัญชา
 ตัวพี่เองไซ้คูดเบ่งทับดา เหมือนข้าวพันธุสมกรรมกรขาวจัดมา
 ให้พี่เป็นข้าวให้สาวเป็นนา อดีตจะเกิดมาจะได้เป็นพลเมืองดี "

(รักกับพี่ที่แค้น : กานท์ การุณวงศ์)

บางเพลงก็ร้องหยาบโหลนเกินไป จะถูกทางการสั่งห้ามเผยแพร่ เช่นเพลง แวนวิไล ของ
 สุรชาติ เทียนทอง เป็นต้น

2.3.2 การวิพากษ์ชาติ เป็นของพื้นบ้าน เพื่อให้ได้บรรยากาศของท้องถิ่น
 นั้น ๆ และเพื่อให้เข้ากับทำนองที่เบี่ยงเบนไปจากนั้นเอง ซึ่งการปรากฏของภาษาถิ่นในเพลงลูกทุ่ง
 นั้นมีทั้งที่เฉพาะถิ่น และ สำเนียงถิ่น

ลักษณะเฉพาะถิ่นที่มีปรากฏมากที่สุดคือ ภาษาถิ่นอีสาน ซึ่งก็สอดคล้องกันกับทำนอง
 เพราะเพลงลูกทุ่ง นำทำนองเพลงพื้นเมืองอีสานมามากกว่าถิ่นอื่น ๆ ลักษณะเฉพาะถิ่นในเพลงลูกทุ่งเช่น

(สร้อย) เขา ๆ อยาเวาหลายนอ เขา ๆ อยาเวาหลาย ๆ
 มา ัง เพลงไทย ถูก หุ่น เสียง ทอง มี หู ให้ ฟัง มี คำ ไ หมอง
มา รอง มา รำ ชิม วน หลาย มวน หลาย ไ ยม ก ว า ส าว เม ือ ง ก ร ุง
ว น ง ด า ด ู ง มี เ ิ ก ข ะ เ ิ ก ข า ที่ ง า บ ท น น อ ค ือ ก ั บ น าง ฟ ่า
บ เ จ อ ค อ ก น า เขา ๆ อ ย า เว า จ าย
 (สร้อย)

....."
 (เขา ๆ อยาเวาหลาย : สุรินทร์ ภาคศิริ)
 โอ้อีสานบ้านเกิด เฮ เ อ ย ข อย น ิ ย เ ค ย ล ิ ม เ ล ย
 อีสานบ้านเกิดของเฮ ไ ด ะ เ เ บ า น เก า ข าว เ น ิ ย ว จ ิ ม แ จ ว ม ือ เฮ
 ยัง บ เ า ร ด ซ า น อ ี ห ี

.....
 ทอง ห ู ง อ ี ส า น ค อ ก ไ บ า บ เ ื่อ ย า ม เ า ต ร ู น ้ำ ค าง ที่ ซ ัง ค ิ ด อ ย ู่
 เฝือก เ ่า พ ะ ร พ ร าง พ ร าย เ น บ ค อ ก ล ั น เ น เ ค อ า ส าย ล ม ส ง ก ิ น ก ระ จ าย
ค ิ ด อ ย อ ค ส ว ร ร ค ของ อ าย เ า ค า ย ว า ร ัก ข อย เ ด"
 (เอกไมบ้านที่อีสาน : ไพฑูรย์ บุตรชัย)

ภาษาถิ่น เ ื่อ เ น

รักจาก เ น ือ มา ค า ย ก ิ ด เ ิง เ า เ น อ

.....
 อยา ล ว ง ข ู จ า เ า ก เ ย ไ อ ป า น ะ น ั ค ิ น ด ิ น อ ง ก ร า ค ร า น ย
 คอย อ า ย ไ ห ก ล ั บ ก ิ น ห ว ล บ า ย เ ื่อ น ว ล จะ ป ีก บ อ ก ไ ป

(ผู้เฒ่าเมืองเหนือ : ไพโรจน์ รุ่งรังษี)

ภาษาถิ่นใดก็ตามจะมีสำเนียงที่ต่างกัน แต่ก็มีเสียงที่เห็นได้ว่าผู้แต่งตั้งใจจะใช้คำท้องถิ่นสร้างบรรยากาศให้สมจริง เช่น

" หนูเมื่อย หนูเมื่องนคร ต้องเฝ้าอาวรณ์

หวังเหว็ด หวังเหว็ด"

(แสนหวังเหว็ด : จูเลียม กิ่งทอง)

นอกจากคำศัพท์เฉพาะท้องถิ่นดังที่ยกมาไว้แล้ว ในเพลงลูกทุ่งยังใช้สำเนียงถิ่นอีกด้วย ทั้งนี้ เพราะกำบางคำในภาษาท้องถิ่นและภาษามหาสารณอยู่ในวงศัพท์เดียวกัน เวลาที่ใช้ใบ้ถิ่นใดก็จะออกสำเนียงของถิ่นนั้น จึงเขียนไปแต่สำเนียงเท่านั้น เช่น

สำเนียงสุโขทัย " ย่างเช้าเจื่อนหกฝนก็ตกกรำ ๆ กบมันก็ร้องจิ้งจก

ระงมไปทั่วท้องนา ผืนตกที่โรยถึงขวัญใจของข้า

แมคอกโตมานาน นอนเคยเรียกข้าพอดอกสะเคา

....."

(วันเดือนหก : ไพฑูรย์ บุตรชื่น)

สำเนียงเฉพาะถิ่นของชาวสุโขทัยไม่ว่าจะพูดหรือขับ ไพฑูรย์ บุตรชื่น จึงแต่งเพลงให้รุ่งเพชร แหลมสิงห์ ร้องสำเนียงสุโขทัย¹ เพลงนี้ เช่น เพลง คืนฝนตก และ รุ่งเพชร แหลมสิงห์ ก็ยัก สีสการร้องแบบนี้เป็นแบบเฉพาะตัว จึงทำให้เข้าใจผิดว่าแต่งทำเนียงเหนือ เช่น

"

อยู่ที่ ๆ นอนกว่าไคร่ด นอนเอนน้ำตาที่ไหลหยด

จนหมดหัวใจพูดไม่ออกบอก มันเจ็บหัวใจเหมือนว่าใครเคา เข็มมาตอก

หัวกระบะขึ้นขมขื่นคอก . พ้อยูบางกอกเห็นจะไม่นาน

อพิไรโอ อพิถึงเองมางนานนา ขอรองนอนอย่าหาเขาเชื้อเขาประจาน

¹ พยงค์ มุกดา การสัมภาษณ์ วันที่ 23 กันยายน 2519 ณ ภัตตาคารไขชี่ เวลา 19.30 - 23.00 น.

ถ้าพี่โกหกขอให้ถล่มเบียดนมบาล ถ้าพี่นั่งรถไฟกลับบ้าน
ขอให้รถไฟวิ่งตกราง

....."

(คนเดินตก : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

คนงามทรามวัยโตไม่เกลี้ยงคลอ รูปพี่ไม่หล่อพอพี่ไม่รวย
คนสวยไม่แล ยามวิวิธามนอนอารมณ์อยู่ในดวงแค ออกพี่มีแผล
ระทมไม่วาย

.....

เธอเป็นเทพีพี่เป็นคอกหญ้า น้องรู้ไหมว่าน้ำตาพี่ตกในอกยามนอน
จงปราณีดวงใจบางใดอาทร พี่เฝ้าวิงวอน ความรักเจ้าชา เจ้าชา "

(ความรักเจ้าชา : สมโภชน์ ลำเพงษ์)

สำเนียงดีที่รู้จักกันแพร่หลายนอกเหนือไปจากสำเนียงถิ่นอีสาน เหนือ ไต้ ไค้สำเนียงถิ่น
สุพรรณบุรี จันทบุรี เพลงลูกทุ่งก็นำมาใส่ไว้ในเพลงเช่นกัน คือ

สำเนียงสุพรรณบุรี " ลอยวริงนะน้องสาว

ผิวขาวเหมือนกับผลแตงรมโบ

ทำมาเยี่ยงปางไค

จึงสววิไลบาดหัวใจหนุ่มนักหนา

.....

(แบแตงรมโบ : เบญจมินทร์)

สำเนียงสุพรรณบุรีมีระดับเสียงเพี้ยนไปจาก กลางโดยจากเพลงดังกล่าว จะออกสำเนียงเป็น

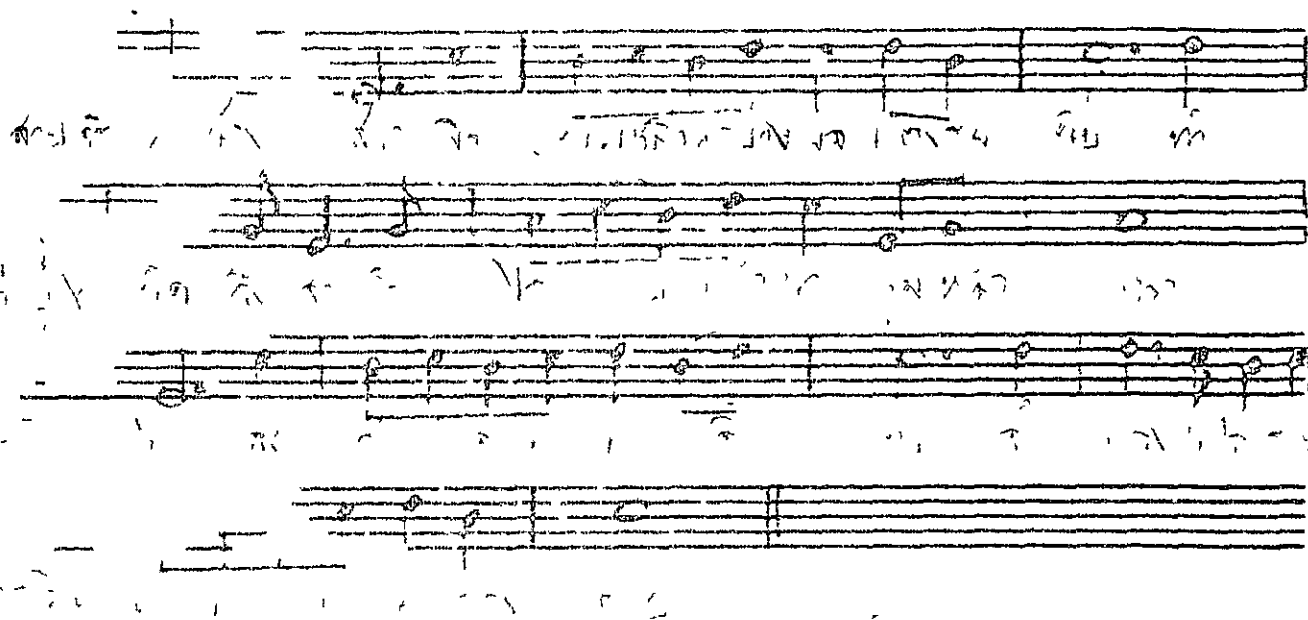
" ลอยวริง เน้องสาว

ผิวขาวเหมือนกับผลแตงรมโบ

ทำมาเยี่ยงปางไค

จึงสววิไลบาดหัวใจหนุ่มนักหนา

WINDY

2.4 การใช้เครื่องดนตรีพื้นเมือง เพลงลูกทุ่งมีการนำเครื่องดนตรีพื้นเมืองมาประกอบกับเครื่องดนตรีสากล เพื่อสร้างบรรยากาศของเพลง เช่น เมื่อเนื้อร้องและทำนองเพลงกล่าวถึงสภาพชีวิต ธรรมชาติ บุคคล ของภาคอีสาน ก็จะใช้เครื่องดนตรีอีสาน อันได้แก่ แคน โปงลาง ประกอบ ภาคเหนือ ใช้ ซึง พิณ ประกอบ ภาคใต้ใช้ กลอง โหม่ง ภาคกลางมีทั้ง กลองยาว จิง กรับ รำมะนา โทน ระนาด

2.5 สะท้อนสภาพชีวิตและสังคม เพลงพื้นเมืองมักจะเกิดเมื่อมีการชุมนุมเพื่อช่วยกันทำงานซึ่งมักจะเกี่ยวกับอาชีพของท้องถิ่น หรือ ความเป็นอยู่โดยตรงของท้องถิ่นนั้น เนื้อเพลงจึงมักจะสะท้อนสภาพการทำงานลงไปด้วย หรือแม้แต่ชื่อเพลงบางเพลงก็บอกให้ทราบว่า เป็นเพลงที่มักร้องเล่นในฤดูกาลใด เช่น เพลงเตนกำรำเกี่ยว เพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงพ่าง เพลงร้องเรือ เพลงเรือ เริงตน

เพลงลูกทุ่งได้นำลักษณะเช่นนี้ของเพลงพื้นเมืองมาไว้ในเนื้อเพลงเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เพลงลูกทุ่งจึงขยายวงของการสะท้อนสภาพชีวิตและสังคมออกไปกว้างขวางกว่าเพลงพื้นเมือง เช่น สะท้อนความแห้งแล้งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเพลงน้ำตาอีสาน ว่า

" คินแยกแแตกกระแวง คันทิมไม้เจาแห้งแรงไม่มี
เป็นมองไรนา น้ำตาไร้ไม่มีน้ำจะพำนา
โอ..เวรบันดาลใจสาวอีสาน สะอื้นกลืนกล้ำอุรา
ไรบ่อแห้งตายโอ้ยายชา ไปรจเมตตาช่วยเหลือคนจน

..... "

(น้ำตาอีสาน : ชลธิ์ ชารทอง)

สะท้อนสภาพของสังคมที่คนแก่แย่งกันในทุกสิ่ง เช่น

เกิดมาต้องรอ รอรอรอทุกคน แม่จะดูแลก็ต้องรอตัว
ยื่นเรียงตัวกันมั่วสับสน รอ รอ รอ หมอรักษาคนผู้คนล้นโรงพยาบาล
เกิดมาต้องรอ รอรอรอแสนนาน ถึงตอนเช้าดูราวกับมก

ยื่นรอรอต่างนางงดา ร้อยไห้จอนทะยานมีกรรมจากรดโดยสารมากมาย
 เกิเมาต้องรอ รอเอรวันตาย ชื่อชาวสารก็ต้องรอคิว
 หนอดหิวจนกว่าจะขาย ชาวนาพำนาแทบตายแต่ไม่วายรอชื่อชาวสาร

(รอ ชงชัย เล็กกำพล)

นอกจากนี้ยังสะท้อนปัญหาสังคมมากมาย เช่น ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาโสเภณี ปัญหาความ
 ปัญหาชนชั้น เป็นต้น

๒.๖ การโต้ตอบระหว่างชายหญิง เพลงลูกทุ่งมีการร้องโต้ตอบระหว่างชายหญิง
 เนื้อร้องมักจะเก้กัน ซึ่งน่าจะสืบทอดมาจากการร้อง "ประ" ในเพลงพื้นเมือง
 ซึ่งลักษณะนี้แพร่หลายมากในเพลงลูกทุ่ง และในช่วงปี 2517 - 2519 ยิ่งแพร่หลายมากขึ้นด้วย
 เหตุผลทางการทำอีกประการหนึ่ง

การร้องโต้ตอบของเพลงลูกทุ่งมักจะมีเป็นคู่ ๆ โดยจะมีเพลงของนักร้องชายและ
 นักร้องหญิงแต่ละเพลง มีทำนองเดียวกัน แต่เนื้อร้องจะมีข้อความโต้ตอบกัน บางเพลงก็โต้ตอบ
 ได้ร่อนเอนเดียวกับเพลงพื้นเมือง บางเพลงก็โต้ตอบเฉพาะเนื้อเรื่องเท่านั้น เช่น

เพลงของนักร้องชาย " บกกนิคเฒะน๊ะกนิคบักคำ งามซำที่บ้านของเจ้า
 กิเชวกับอะไร ถึงไดนารักสวณักสวณักนางเภา
 อยากจะฝากรักหนักหนารักเจ้าไคใหม่ ฝากกอดคองคิ้ว
 จ้มลิ้ม รีมกัณนางฟ้า ยามเชอชะม้ายชายตาบึกประเภาในใจ
 มีน เกรือยังกนิคบักคำเอนบุญ ขอเป็นคู่ควงแมกุดว่าใจว่าใจ
 กิเชวไรเภาเชอ....."

(กนิชวกับอะไร : ชลธิ์ ชารทอง)

เพลงของนักร้องหญิง " คูรีมาตามจุจึทุซึเกินโคร เจ้าชุนบ้านไกรโก่แหวพำมาแล
 ตาปรอย ฝากหวานจริงพอรูปลาคจะมาขอส้มพันธ์เจะฉั่น
 ก็เียงวัฏฏ์ คูมาทำสาวออย กนิชวนำพริกขี้เจะถึงไคสะไคสว
 บานเอนงไชรว่าไชรวย มีแถกุงแถหอยเก็บผักตักน้ำตามประสา
 คนปากนก ค่ำลงอาบน้ำลาคลอง น้ำในคลองนาลอย...."

(กนิชวกับน้ำพริก : ชลธิ์ ชารทอง)

หรือเพลงโต้ตอบระหว่างชายหญิงที่สนุกสนาน อีกคู่หนึ่ง

ไกรทองชาย " เสียวไ้จริง : คุณผู้หญิง คุณผู้หญิงสมัยนี้
แต่งตัวออกจากบ้านแต่ละที ช่างสิ้นดินคีนะแม่คุณเอ๋ย
ผาผอนเมษระไมก็สต่างค ทำไมนองนางจึงซีไ้เนียวจังเลย
ชาขาว ๆ ก็เอไ้ไหว (ลูกคุณร้องรับ)
แต่มางกะเขาฉายไมเอาไ้ไหนเลย....."

(เสียวไ้ : สุรพล สมบัติเจริญ)

เมื่อมีเพลงค่อนข้างชอกเช่นนี้ ฝ่ายหญิงจึงร้องแก้ว่า

" มิไ้จะเฒ่าดูหันมาบู้งมินิสเกิด จะปิดจะเปิดเห็นแล้วควรเฉย ๆ
หากเคียวรีไ้ฝ่ายล่อ (ลูกคุณร้องรับ)
แล้วเบจะไ้งักอไ้หัวงอหมกเลย

(หมั่นไ้ : ทองใบ รุ่งเรือง)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงเพลงหนาวจะขายอันแล้ว เห็นหัวใจไฟแล้ว ลืมไม่ลง ไ้หนว่าไม่ลืม ของ
สุรพล สมบัติเจริญ ชั้นหมากเฝรบุรี กลอยถวยชั้นหมาก ของ จลอง ภูสวางและสุโข พิธิกำแหง
สัญญาเมื่อฝ่ายไ้เห - สัญญารักปากของ แวกรวนจากสวนแดง - ลารักจากสวนแดง ของชงชัย
เล็กกำพล เป็นต้น

2. การมีลูกคุณร้องรับ เองลูกคุณเป็นจำนวนมากมีการร้องรับด้วยลูกคุณ เป็นท่วง ๆ
เพื่อให้ความมกรึกครันและเขาจ้งหะกับคนเกี เช่นเคียวกั้ลูกคุณของเพลงพื้นเมือง แตกต่างกันที่ว่า
ลูกคุณในเเองพื้นเมือง เช่น เพลงนอย เเองกลองยาว ลำคัก เพลงเรือ เพลงร้องเรือ นั้นมี
กำหนดแบบแผนม้งกับว่าจะตองร้องรับเมื่อไ้ เช่น ลูกคุณเพลงนอย จะร้องรับว่า " เอ ชา ชา
ชา ชา ๆา ชา นอยแม่" ลูกคุณบางชนิดจะตองร้องรับำตามทีพอเพลงแม่เพลงร้องไปแล้ว เช่น
พินฉานเอ๋ย มีอาไ้เงื่อพานอื่อพานคอกจอก
เกิดมาชาติไคแสนไค ขอไ้ไ้ไ้พวกบ้านกระบอ ก"¹

ลูกคุณจะร้องรับด้วยเนอร้องและทำนองเคียว กับสองวรรคแรก ส่วนสองวรรคหลังมิไ้ใครร้องซ้ำด้วย

ส่วนลูกคู่ในเพลงลูกทุ่งนั้นทำนองไม่ตายตัวจึงไม่สามรถกำหนดได้ว่า เพลงชนิดใดควรจะให้มีลูกคู่รับท่อนใด ซึ่งเป็นการให้อิสระแก่นักแต่งเพลงลูกทุ่งอย่างยิ่ง จึงทำให้เพลงลูกทุ่งมีลูกคู่ในลักษณะต่าง ๆ คือ

6.1 2.7.1 สร้อยเพลง ร้องสลับเมื่อจบแต่ละท่อนของเพลง โดยที่เนื้อร้องของ

ตอนที่เป็สร้อยเพลงจะเหมือนกันตลอด เช่น

(สร้อย) หน້าอย่างเงจะรักไครจริง พิโซญูญิงรุ้งรุ้งไส
 หน້าอย่างเงไปรักไคร มีเงินให้ไครรักไคหันที
รักเกรงสู้หวั้งมีบ้านโต รถเก้งโก้วังโสรเี่ยมม่อง รักจักโกไวโตดังคอง
รักฮิปไไวสี้ดังคอง แลวกัลลองหาใหม่อีกที

(สร้อย)

รักอามังหวั้งมีเงินกู มั่งก็รู้คอกเบี่ยมมันแพง รักนักร้องไวกับคำกมแดง
รักอัติไวกินข้าวหมูแดง แลวกัเปลี่ยนใหม่อีกที

(สร้อย)

....."

(หน້าอย่างเงจะรักไครจริง : ชลธิ์ ชารทอง)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงบองกัญชา ของ สุริยห์ ภาคศิริ รูปหล่อฅมไป ของ ไพฑูลย์ บุตรขัน
ท่าพร้อมันเลา ของ จูเลี่ยม กิ่งทอง แม่มัเฆกรอง ของ หนูม เมืองไพรและชาย เมืองสิงห์เป็นต้น

2.7.2 ร้องซ้ำคำร้องของวรรคหน้า ลักษณะของลูกคู่แบบนี้จะมีเนื้อร้องต่างกัน
ทุก ๆ ท่อน ไม่ซ้ำกันเช่นประเภทสร้อยเพลง เช่น

" ใจชายเหมือนกิ่งสาयน้ำ ลีกล้าไม่มีอะโรมาหยั่ง
 ใจชายเหมือนน้ำไหลหลั่ง (ซ้ำ) ไหลเขาะฝั่งเสียงดังครื้น ๆ
 ลวยเรื่อคอยเฝ้ารัก ซ้ำนักความรักมันกลายเป็นอื่น
 น้ำดังยั้งคงชมชื่น (ซ้ำ) ยามน้ำขึ้นรักลอยห่างไกล....."

(ใจชายเหมือนสาयน้ำ : ชลธิ์ ชารทอง)

เพลงอื่น ๆ เช่น เพลงแผ่นดินเกี่ยวแขน ของประสพ โชคดีงาม บ่เคย ของ สัมฤทธิ์ ช่างเผือก
แกล้งหยอก ของ โฉมฉาย พรสุพรรณ เป็นต้น

2.7.3 ลูกคู่รับ เป็นระยะมีลักษณะคล้ายกับการร้องซ้ำที่นักร้องใดร้องแต่ไม่ใช่
เพราะเนื้อร้องต่างกัน และมีใครกำหนดตายตัวว่าจะต้องรับอย่างไร เช่น

"....."

ไม่ลืม.... ไม่ลืมไม่เลือนร้างเดือนและปี ไม่ลืมรักเราที่เคยสุขสันต์
ไม่ลืมความฝันเมื่อครั้งก่อนนี้ ก็เดือนก็ปีฉันก็ไม่ลืม (ไม่ลืม ๆ ๆ)

ขอเพียงแต่เธออย่าเผลอลืมก่อน (อย่าลืม ๆ ๆ) ส่วนฉันแน่นอน
ไม่เคยจะลืม (ไม่เคย ไม่เคยจะลืม) ยังจำรสหวานอันซึ่งซาบใจ
ไม่เคยแทนหนายเปลี่ยนใจหลงลืมคู่รักเพียงนี้หรือพี่จะลืม (ไม่ลืม ๆ ๆ)
ไม่ลืม ๆ ๆ)....."

(ลืมไม่ลง : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงไหนว่าจะจำ ของ เพลงดี มุกดา ไหนว่าไม่ลืม ลืมพี่เสียเถิด ของ สุรพล
สมบัติเจริญ เป็นต้น

ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ จึงยืนยันได้ว่า เพลงลูกทุ่งไคร้เป็นเพลงพื้นเมืองของไทย
มาประยุกต์เข้ากับยุคสมัยได้อย่างเหมาะสม และจากลักษณะเพลงพื้นเมืองอันคุ้นเคยกับวิถีคนไทย
มาช้านาน ทำให้เพลงลูกทุ่งไคร้เป็นที่นิยมของผู้ฟังไปด้วย จึงทำให้จกจาและร้องไถ่ขาย แม้
ผู้ที่ฟังโดยผิวเผินก็สามารถจะจดจำเพลงลูกทุ่งไคร้ไม่ยากนัก

ลักษณะเบ็ดเตล็ดที่นำมาผสมผสานเป็นเพลงลูกทุ่ง

นอกเหนือไปจากเพลงไทยเดิม เพลงพื้นเมือง แล้ว เพลงลูกทุ่งยังมีลักษณะเบ็ดเตล็ดบางประการที่นำมาผสมผสานเป็นเพลงลูกทุ่งอีกด้วย นั่นคือ

1. ทำนองแทน

เพลงลูกทุ่งได้รับเอาทำนองแทนมาใช้ไว้ในเพลงด้วย นั่นคือทำนอง "แหล" ซึ่ง "แหล" เป็นชื่อเพลง เนื่องจากไม่มีคำหลักผูกเถาสั้นยาวแก่ไหน จึงน่าจะเป็นการ "ขับ" โดยมีทำนองเป็นบรรทัดฐาน¹ เช่นเดียวกับเสภา

ทำนองแหลที่นำมาใส่ในเพลงลูกทุ่ง มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1.1 แหล จะใช้ทำนองแหลตลอดทั้งเพลงโดยมิได้ปะปนหรือสลับกับทำนองอื่น เช่นเพลง เย็บผ้า เมียจาก ลูกโจรกลัใจ ใจพอใจแม่ ของ พร ภิรมย์ ทิดใหม่ใจเกรง ของสำเียง ม่วงทอง ลานอง ของเล็ก ตรีโชค เป็นต้น

1.2 แหลผสม จะมีทำนองรองเป็น 2 ช่วง คือ เริ่มแรกด้วยทำนองอื่น เช่น

1.2.1 แหลผสมลิเก เริ่มตนด้วยทำนองลิเกแล้วจึงเปลี่ยนเป็นแหล เช่น เพลง ลูกทุ่งก็มีหัวใจ ของ พยงค์ มุกดา ราอันว่าแหล ของ พร ภิรมย์ เป็นต้น

1.2.2 แหลผสมทำนองสากล เริ่มตนด้วยเพลงรองทำนองสากล ๗ แล้วเริ่มแหลเมื่อกล่าวถึงเนื้อเรื่อง เช่น เพลง ลูกทุ่งเลือกตั้ง ของพร ภิรมย์ และกระชาย เป็นต้น

ทำนองเพลงทำนองแหลได้แก่ พร ภิรมย์ ไวพจน์ เพชรสุพรรณ

2. ลิเก เพลงลูกทุ่งบางกลุ่ม บางเพลงได้รับอิทธิพลจากลิเก มากน้อยต่างกัน ซึ่งลักษณะที่สังเกตได้คือ

2.1 ทำนอง เพลงลูกทุ่งนำเอาทำนอง "ราชินีเกลิง" ของลิเกมาร้องในบางเพลง เป็นเวลานาน และมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งทำนองลิเกที่นำมาใช้นี้ก็จะนำมาร้องในลักษณะผสมกับทำนองอื่น โดยให้ทำนองอื่นนำก่อน เช่น นำด้วยทำนองสากลแล้วตามด้วยลิเก ดังเพลง น้ำตาสาวตก

¹ มนตรี ทรายโมท การขับยาว วันที่ 20 กันยายน 2519 ณ กองการสังคีต กรมศิลปากร เวลา 10.45 - 11.20 น.

" บ้านเอี่ยมานนา บัดนี้จากลัมมาควยน้ำตาไหลร่วง.....

(ลิเก) ก่อนข้าเคยเกลี้ยคั้ง พุงนาเว้งว่างสุดตา เกลี้ยคโคจนเกลี้ยคควาย
คันไถนา เกลี้ยคยามข้าวลาควยรวง ข้าเบื่อไอหม่นลูกทุ่งที่ตัวมันพุงสาปควาย...."

(นำทาสาวทก : ไพบูลย์ บุตรขัน)

2.2 สาระของเพลง นับตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งยังไม่มีหนังสือพิมพ์
รายวันดังปัจจุบัน การกระจายข่าวสารสังคม ลิเกเป็นผู้ทำหน้าที่อย่างดีที่สุด ลิเก ของ กอกกิ้น
เสื่อสง่า จึงทำหน้าที่เสมือนหนังสือพิมพ์ รายงานข่าวให้ผู้คนได้ทราบ¹ เช่น ข่าวคช.ถูกจรเข้กัด
เป็นต้น เพลงลูกทุ่งปัจจุบันก็ทำหน้าที่รายงานข่าวได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน สำหรับผู้ที่อยู่ในชนบท
ทางไกล หนังสือพิมพ์

3. เพลงของชาติต่าง ๆ ในเอเชีย

ทำนองเพลงทางชาติที่เป็นชาติใน เอเชีย มีปรากฏในเพลงลูกทุ่งหลายชาติ ทั้ง จีน
อินเดีย ลาว ญี่ปุ่น เกาหลี ซึ่งทำนองต่าง ๆ เหล่านี้จะบ่งบอกในตัวเองอยู่แล้วว่าเป็นสำเนียง
ของชาติใด เช่น

ทำนองเพลงจีน " แซ่ฮ้อฮ้อเจ๊กนั้ง เป็นตายพี่ก็ยังรักขอ
อามวยหั่งฮ้อฮ้อเจ๊กนั้ง ยังไม่สวดยเล็ดเลอเทากับขอ
คนเดียว
กวงกิมเลงรวงเพลงไห้เจ้าฟัง เสร็จจากคูนั้ง
ไปบางแ่กถึงแ่กนสื้อซี้ ดูพระจันทร์ทักน้ำ ตกเมื่อยามราตรี
น้องกับพี่คุยจาเพิ่นมหาดทราย
....."

(แซ่ฮ้อฮ้อเจ๊กนั้ง : สุรพล สมบัติเจริญ)

¹ สง่า อารัมภีร์ การสืบมา วันที่ 15 ตุลาคม ณ โรงแรมรอยัล
เวลา 16.10 - 20.45 น.

ทำนองเพลงอินเดีย " ญ. อา อา อา อยู่แ่งใด ๆ ใจเราเหมือนทุกวันไม่มีวันลืมกับ
รักเธอเสมอ ไม่เคยเพื่อรักใคร่ที่ไหน โปกร จงรู้ไว้ว่า

ฉันรักเธอ

ช. แม่ทรมารวัย โฉมงามจึงทำนอง นือยามนอนฉันยังละเมอ

ญ. อยากเชื่อดำ ก้าวเข้าหัวใจตาย ปากผู้ชายหวานเสียจนฉันแพ้
แล้วกลัวกลัวจะวายและจาง

....."

(รักเธอเสมอ : ชลธี ชารทอง)

นักร้องที่ร้องเพลงทำนองเพลงอินเดียก็ ภูริธร สัจจเทพ และ บุษิณ แพรทอง ซึ่งเขาได้รับ
อิทธิพลจากภาพยนตร์อินเดียเรื่องรอยรัก รังมดหิน เป็นเรื่องแรกเมื่อปี พ.ศ. 2516

4. เพลงลูกทุ่งตะวันตก (Country and Western) เพลงลูกทุ่งตะวันตกนี้มีลักษณะเกี่ยวกับ
เพลงลูกทุ่งไทยคือ นำเพลงพื้นเมือง (folk-songs) มาประยุกต์ ซึ่งในกรณีนี้เป็นข้อสนับสนุน
ได้ว่า ชาวตะวันตกเป็นชาติที่รักนาของเก่าไว้ได้ดีโดยเฉพาะดนตรี เพราะเพลงลูกทุ่งตะวันตกนั้น
มักจะนำเพลงพื้นเมืองเก่ามาดัดแปลงใส่จังหวะ (rythm) ใหม่ตามสมัยนิยม¹ เพลงประกอบ
ภาพยนตร์ตะวันตกหลายเรื่องที่มีลักษณะดังกล่าวนั้น เช่น มนต์เพลงลูกทุ่ง (Your Cheatin'
Heart) ไฮโนน (High Noon) จอห์นสัน (Jonathan) ขุมทองแมคแคนนา
(Mackanna's Gold) เป็นต้น

ในบรรดาเพลงลูกทุ่งตะวันตกนี้ เพลงประเภทที่มีการโหม การผิวปากและการกู่
ตะโกนมักจะได้รับความนิยมมากที่สุดของทุ่งหญ้าเลี้ยงวัว หมู โคบาล (cowboys) ที่ไล่ต้อนฝูงวัว
เป็นจำนวนมาก ตลอดจนความรู้สึกของพวกเร้าอย่างเคนซิค เช่น

¹ ไพฑูรย์ บุตรชื่น การสัมภาษณ์ ณ โรงแรมรอยัล 15 ตุลาคม 2519
เวลา 18.15 - 20.45 น.

" I'm bound to follow the longhorn cows until I am too old,
It's well I work for wages, boys, I get my pay in gold,
My bosses they all like me well, they say I am hard to beat
Because I give'em a bold stand - off, they know I've got
to cheek .

(Yell) Ki - yi - yip - yip - yea.

I'm a rowdy cowboy just off the stormy plains,
My trade is girting saddles and pulling bridle reins.
With Stetson hat and jingling spurs and leather up to the
knees, Graybacks as big chill beans and fighting like hell
with fleas.

(Yell)

.....

(The Lone Star Trail)¹

ลักษณะของการใช้เสียงโห่ร้องได้แปลกไปจากอวาทที่เป็นเนื้อเพลงนี้ เพลงลูกทุ่งไทย ได้นำมาใช้
อย่างเข้ากับบรรยากาศของเพลง เพราะเป็นการโห่อย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวา และมักจะปรากฏ
ในเพลงที่กล่าวถึงบรรยากาศของแท้จริง ๆ เช่น

"

พยายามว่าคำ ถึงคำก็กำลังคิด ผมมีแผ่นดินมีทรัพย์สินไม่เจียงอีกร

(โห)

เกิดมาจะมีรักจนทุกที บ่จนความตายไปได้ จะมาหยามเหยียดกันทำไม

ทางมีหัวใจด้วยกันทุกคน

พอต้นเขาแสนขุ่น เมื่องคนสร้างสร้างความสับสน ร้องเพลงนี้เสียจน

เบื่อแล้วเออ

(โห)

(หมายเหตุ : ไพฑูรย์ บุตรชาติ)

¹ John A Lomax and Alan Lomax Cowboy Songs p 19

หรือเพลงอื่น เช่น เพลงลูกทุ่ง ของสุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

การโหมแบบนี้เป็นที่รู้จักและเรียกกันว่า "โหมโคริโย" ซึ่งเรียกตามชื่อความของการโหมนั้นนั่นเอง เพลงโหมเพลงแรกคือเพลง เกือบตกจากฟ้า ของ มิตรรา ซึ่งแต่งในปี พ.ศ. 2484¹ นำแบบการโหมมาจากเพลงสากล นักร้องที่ร้องเพลงโหมคนแรกของไทยคือ เล็ก ประสมทรัพย์ ร้องเพลงที่โหมร้องว่า

"เมื่อเกือบตกจากฟ้าคราวเราว่า เตือนให้หนาวเหมือนรักเราพรากกัน
ต้องสายลมเย็นมีแว่นวัน เบื่อเจ้าน้ำผึ้งที่หิ้งลงคอย
จะเฝ้าแต่เพอบละเมอลอ อวนชะอ่อนคบายเตือนให้เลื่อนลอยจากฟ้า
ลงมารับที่หิ้งนอยรักคอยสืบความรัก (โหม.....)
ยามตึกยิ่งหนาวน้ำค้าง ภู ใก้จันแ้วดูแจ้วเจ้อย เมฆคอยตามลมพัดขึ้นไทย
เสียงเพลงเลื่อนลอยเร้ามา
เกือบตกจากฟ้าทะเลใต้ ภูไปเหมือนรักเราว่างรา แก่งหินและน้ำ
ซัดสาक्षा เสียงคลื่นเจ้าก็รักกับกรำกรวญ (โหม.....) "

(เกือบตกจากฟ้า : มิตรรา)

นักร้องเพลงโหมที่ถือว่าเป็นนักร้องเพลงโหมแรกของเพลงลูกทุ่งน่าจะได้แก่ คำรณ สัมบุณณานนท์ ร้องเพลงโหมในระยะใกล้กับเพลงเกือบตกจากฟ้า คือเพลงชมหมู่ไม้ ซึ่งมีเนื้อร้องว่า

"ชมหมู่ไม้เขาในลำเนาผาถ้ำเย็น เพลินยิ่งเพลินไปลิบลิวหัวใจ
แกว่งไกวใบไม้หวิว
มองเมฆปุยเกสรพัดจางปุยผาถ้ำทะเลมปลิวใบไม้เฝ้าเพลงหวิว
พวกเราฉิวปากกระเริงใจ
ชมหมู่ไม้งามตาออกในป่าไผ่พนาสะพรั่ง น้ำห้วยเย็นเป็นวัง
คอกบัวใบมั่งคั่งต้งแฝงใบ

¹ เล็ก ประสมทรัพย์ กรุณาอธิบายแก่ผู้วิจัย วันที่ 15 กันยายน 2520

ชมทุ่งเพลินเก็บเราเอาร่องเพลงไป เพลินยิ่งเก็บไกล
 รัชนีจันใจอะไรจะเพี้ยนพัน
 แนวป่าพาใจมองสุดรำคำร้องมารำพัน สวดยลือคังแสงสรรค์
 จากเมืองสวรรค์ฝากไว้ให้เร (โห...)

(ชมหมู่ไม้ : ไพบูลย์ บุตรขัน)

โดยนำแบบมาจากการภาพยนตร์ตะวันตกที่มีชื่อในยุคนั้น คือ ยีน ออตรี (Gene Autry) ซึ่ง
 การโหมแบบนี้มีลักษณะต่างไปจากการโหมของไทย การโหมของไทยมักจะโหมขึ้นมาก่อน และจะมีลีลา
 การโหมเป็น "โห.....ฮัว" ซึ่งสั้นกว่ามาก ปกติใช้ในชีวิตจริงของตัว เช่น การโหมเอาธงในการ
 เคลื่อนขบวนต่าง ๆ ตั้งแต่การขบวนชาติ การยกขึ้นหมาก การเดินทางที่มีลักษณะเป็นขบวนแทบทุกชนิด
 และในเพลงลูกทุ่งไทยก็มีการโหมแบบไม่ยกยว วึ่งมีทั้งการโหมแบบไทยและแบบตะวันตก ซึ่งผู้ฟังแล้ว
 ก็จะทราบถึงความแตกต่างกันทันที เพลงลูกทุ่งที่มีการโหมแบบไทย เช่น

" โห....ฮัว...

เสียงเขาโหได้วังเวงแว่ว ลี้นหวังแล้วรักเราจำต้องหมอง
 เห็นขึ้นหมากเขาแหวกเงาตาของ ชะเง้อมองโออานาถแทบชاکใจ

....."

(มาขึ้นหมาก : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

" โห....ฮัว

ดูทุกคนเขาวชลูกหลาน ชื่นบานเขามีขบวนแสนโก้
 เราหรือมองแทบร้องไห้โธ หลับตาของนโมเสียงไซโยโหกองมา

....."

(น.ค.อนาญ : ชงชัย เล็กกำพล)

นอกจากการโหมแล้ว เพลงลูกทุ่งไทยยังนำเอาลักษณะประกอบอื่น ๆ ของเพลงลูกทุ่งตะวันตกมา
 อีกบ้าง โดยเฉพาะวงดนตรีลูกทุ่งของ สรวง สันติ² ใช้เครื่องดนตรีแบบซาโดว์ (Shadow)

¹ สง่า อารัมภีร์ การสัมภาษณ์ วันที่ 15 ตุลาคม 2519 ณ โรงแระรอนแยล

เวลา 18.10 - 20.45

² คือจริงว่า จำเริญ เป้าใจ

มาประกอบ และใช้เสียงประกอบ (background) เช่นเสียงฆ้องมโหรี เสียงกระทบกันของสเปร์ เสียงฉาบ ฉิ่ง ปี่ใน เพลงควาย เช่นในเพลง อยู่ยิ่งใหญ่ จะมีบรรยากาศของเพลงชวนให้นึกถึง ภาพยนตร์ทิวาบอยตะวันตกศักดิ์เจนนีเคียว และก็เป็นลักษณะเด่นของวงดนตรีลูกทุ่งวงนี้

นอกจากนี้ทำนองเพลงลูกทุ่งตะวันตกบางเพลงที่แพร่หลายเพลงลูกทุ่งก็ นำมาใส่เนื้อร้อง ภาษาไทยอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงลูกทุ่งตะวันตกของ แฮงค์ วิลเลียมส์ (Hang Williams) ได้รับความนิยมทั้งในเพลงไทยสากลลูกทุ่งและลูกทุ่ง เช่น เพลง Jambalaya นำมาแต่งเป็น

" บัทธิโซ บัทธิโฮ ลาวโอะโฮะโฮ เฮาไคโอโอสาวสมัยยุคโม "

หลงเมามัวตัวสาวมาไคไคโฮ บ่นึกเห็นสาวกรุงหลอกเป็นแพ้น้ำไขว

จำบไค จำบไค เายเคนโยโย จำบไคออจำบไค....."

(จำบไค : สัญญา จุฬารพร)

ลักษณะที่เพลงลูกทุ่งแตกต่างจากเพลงประเภทอื่น

แม้ว่าเพลงลูกทุ่งจะได้รับอิทธิพลของเพลงไทยเดิม เพลงพื้นเมือง เพลงสากล ในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เพลงลูกทุ่งก็ยังมีความพิเศษที่แตกต่างไปจากเพลงประเภทอื่นอันอาจจะถือได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะของเพลงลูกทุ่ง ได้แก่

1. การผูก การผูกในเพลงลูกทุ่งมีลักษณะที่ต่างไปจากการผูกของลูกคู่ในเพลงพื้นเมือง เพราะเพลงพื้นเมือง เช่น เพลงฉ่อย ลำตัด มีการผูกโต้ตอบกันระหว่างที่พ่อเพลงหรือแม่เพลงยังคิดคำหรือเนื้อร้องไม่ทัน จึงเป็นการค้นหรือประวิงเวลาให้แก่ผู้ร้อง ในบางครั้งอาจจะเป็นการผูกโต้ตอบของพ่อเพลงกับแม่เพลง หรือ กับลูกคู่ ในบางครั้งการผูกถามเพื่อขยายความให้รู้ทั้งเข้าใจแจ่มแจ้ง แต่การผูกในเพลงลูกทุ่งเป็นการจงใจ เพราะมีการผูกเป็นเรื่องราวไว้ในเนื้อร้อง และเมื่อถึงตอนที่กำหนดไว้ให้ผูก หรือ ผูกโต้ตอบกัน คนตรีจะหยุดบรรเลง แล้วคอยบรรเลงรับทันทีเมื่อผูกจบ จากนั้นนักร้องก็จะร้องต่อไป โดยมีใครร้องซ้ำความเดิมหรือวรรคเดิมดังที่พบในเพลงพื้นเมือง จะขอลาไปถึงการผูกใบเอเองลูกทุ่งตามลำดับ คือ

1.1 ลักษณะการปรากฏ การทบทวนผูก หรือ บทผูกโต้ตอบจะมีปรากฏในที่ต่าง ๆ คือ

1.1.1 ต้นเพลง เมื่อคนตรีเริ่มบรรเลงนำ (Introduction) แล้ว นักร้องจะพูดนำก่อนจะร้องจริง ๆ คำพูดนี้มีทั้งเป็นประโยคสั้น ๆ และข้อความ เป็นเรื่องราว จากนั้นจะมีคนตรีรับ แล้วจึงเริ่มตนร้อง เช่น

" (พูด) น้องจาวเอ๋ย อ้ายอุตสาหกิจแคนมาแอ่วถึงบ้าน
เจ้าสีใจคำเอสิเปิดประตูรับฟังเสียงแคนอ้ายเทพพร
(ดนตรี)

คนที่อ้ายบรรเลงเภาเป็นเพลงทำนองเกรา
กิดนึ่งอ้ายบางหรือเปล่า อ้ายคิดถึงเจ้าแมยอดชีว..."
(เสียงแคนแท้ใจ : เทพร เทอรอุบล)

" (พูด) เพลงนี้ฉันขอมอบให้แกลูกผู้หญิงทุก ๆ คนที่กำลังไผ่ฝัน
อยากจะไปกรุงเทพฯ เปลี่ยนใจเสียเถอะกะ กรุงเทพฯเมืองแห่ง
ความฉีกหวังของลูกผู้หญิง กรุงเทพฯ เมืองแห่งความทรยศของ
ชายใจชั่ว โทษเฉพาะสาวเหนือ สาวใต้ สาวภาคกลาง ต้องร้องไห้
อยู่ขณะก็ เพราะกรุงเทพฯ กะ

(ดนตรี)

กรุงเทพฯ เมืองนี้มันมีความหลังครั้งในอดีต ที่ฉันขอคิด
เป็นเส้นขนานนิพานอยากพบ ไม่ขอเขียนบรรยายหมายไปสยบ
ตราบร่างฉีกอกบดินธุณินวิญญาน
กรุงเทพฯ เมืองนี้มีมนต์..... "

(กรุงเทพฯ . สุรพล สมบัติเจริญ)

" (พูด) ยูเลิฟชวย"

(ดนตรี)

ไปรดจายาเภาเภาฉันตัดจริตจะพูดอังกฤสัถย์คำจำเหมายมา
โอเลิฟยูเวร์มัน เติมอัตรา คำนี้มันแปลว่าฉันรักแก้วตามาดักไซ
..... "

(เกมฝรั่ง : เพลินพรมแดน)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงชนนี้กำสรวล ของชงชัย เล็กกำพล ไม่ไปแล้วกรุงเทพฯ ของ สำเปียง
ม่วงทอง และ ก. แก้วประเสริฐ เป็นต้น

1.1.2 กลางเพลง เพลงลูกทุ่งจะมีการพูดหรือการกำรพูดโต้ตอบกลางเพลง
อยู่ 3 ลักษณะ คือ

1.1.2.1 อยู่ในแต่ละท่อนของเพลง และท่อนมีลักษณะเช่นนี้ใน
ท่อนแรก ท่อนต่อ ๆ ไปของเพลงก็จะมีลักษณะเดียวกัน เช่น

" ชาวสค ๆ เรื่องรถเรื่องราว เห็นกับตาจำได้ จำได้
รถโดยสารวิ่งผ่านโคราชคนขับประมาทคงขับเร็วไป
รถบัสวิ่งหอสถล่อหักลงมา

(พูด) ช.1 โอ้ แบบนี้สามล้อดีเหลือกรังครับ

ช.2 เป่า รถมัสเป็นฝ่ายแตก

ช.1 รถบัสโดยสารบีบครับ

ช.2 โอ

ช.1 ขบกับรถสามล้อธรรมดาดี

ช.2 ไม่โอ ขบกับสามล้อที่เขาคดถนนนะ

ช.1 โอ้ย แบบเน่ ๆ

รถบัสวิ่งหอสถล่อหักลงมา ผลักรถออกมาสามล้อไม่เป็นอะไร (คนตรี)

เลี้ยวรถ ๆ เพราะรถชนกัน อัจฉริยะจูงกุ๊ก ๆ

คนโดยสารตกใจดูคนขี่จักรยานเสียงหวีดกันซุ่มนูนววาย

คนที่ขาดรถตายนาอนาถ

(พูด) ช.1 มั้ยเม่นบ ขอดรถตายค่าที่

ช.2 โอ คนที่ขาดรถตายค่าที่เลวใหม่ แต่อีกคนหนึ่ง
ที่เอาจากเดินไปตายที่โรงพยาบาลโน่น

ช.1 โอ้อ

คนที่ขาดรถตายบาดแผลฉกรรจ์คนเอาจากเดินไปไต่ถังไถล (คนตรี)

....."

(ชาวสค ๆ : สงเคราะห์ สมิตภาพน)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงสัมภาษณ์เทพี ของ เทพเมธรี เพชรอุบลและสว่างพอดี ของ ไวพจน์ เพชร-สุพรรณ เป็นต้น

1.1.2.2 อยู่ระหว่างท่อนของเพลง ก็มิได้คุยในท่อนใดท่อนหนึ่งของ เพลงเฉพาะประเภทแรก แต่เพื่อความอาวรณ์หรือเกี่ยวข้องกับท่อนที่นักร้องเพิ่งร้องจบลงไป เช่น

" (โท) ลูกสาวกำปั่นแต่งงานกับร้อยโท แมคดอกโสนบ้านนาเจ้ามาลิ้มเรา
โศคนจนอย่างฉันกำปั่นไม่เอา จึงยกลูกสาวให้ร้อยโทโอ้กำปั่น

(พูด) ลูกสาวของฉันนะ ที่ฉันจะยกให้ใครมันเป็นของฉัน

"แล้วไล่ชาวคเคี้ยวแหละ

หนังสือพิมพ์ลงข่าวเรื่องราวเรื่องนายร้อยปลอม ลงรูปมาพร้อม
โศเอ๋ยลูกเขยกำปั่น มาถูตะหนอหัวเราะไม่ก็วัน เสียงคนเขาส่งกันลั่น
ที่นี่กำปั่นจะร้องเพลงอะไร

(พูด) อะ อะ ไม่รู้จะร้องเพลงอะไรแล้วเว้ยเฮ้ย

....."

(โศกำปั่น : ฉลอง ภูสวาท)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงนานาชาติ เกรงสุปัทมา ฉันเงิน ของ เพลิน พรหมแดน ลุงหนึ่ง ของ สนิท-มโนรัตน์ นางเอกสัจจ ของ ฉลอง ภูสวาท ขอคิดบัญชี ของ สมบัติ เพชรล้านนา ไปบ้านคุณอา ของ ประสน โศกมิลาน เป็นต้น

1.1.2.3 อยู่กลางเพลง มีเพียงครั้งเดียวไม่มีซ้ำที่อื่นอีก บางที่จะ-
ก่อน ๆ ไปทางท้ายเพลง มีทั้งที่พูดคนเดียวและโต้ตอบกัน เช่น

บาบิโคที่ท่า กรรปไตที่ก่อ ไยไม่รับในความเป็นพ่อ
เด็กที่ก่อเกิดจากเลือดกรุา.....
หมคาลัยสินทีไม่มีกั้วบาบ ใจคุณเป็นอย่างไรไม่ทราบ
หรือถูกสาปมาจากโลกนี้.....

มันน่าอายฉันใจายกับคุณเหลือเกินมองเดิน ๆ นี่กว่า
คุณดีเหลือหลาย พอลงใจคุณแล้วก็ออกแววสัทวี่ไปในกาย
นี่นะหรือผู้ชาย

(พูด) ผู้ชายอย่างคุณนะ เขาเรียกว่าผู้ชายอะไรนะ....
ไม่ใคร่สมชายนาอายุราว ๑๐

บาทเวอร์ที่ท่า กรรมเวอร์ที่ก่อ ไยไม่รับในความเป็นพ่อ
เด็กเกิดก่อ."

(ผู้ชายอย่างคุณ : ชลธิ์ ชารทอง)

สะกึ่งสะเค็บเบือ เห็นอี่เย็นลูกสาวผู้ใหญ่ ยืน มานั่งเกาะท้ายม้าน
อยู่บนจอภาพหนึ่งใหญ่ บ่เมื่อบ่เมื่อนอี่เย็นนี้ก้าวลีไกล เคี้ยวข้าว
เนียนมไข่ โข้ยเปลี่ยนไปเป็นคนละคน

ได้เป็นช่างงามก็ถูกทาบตามเป็นคาราหนัง.....

.....

วันนั้นรอบบ่าย เฉลิมไทยมีคนแอดอีก.....

.....เริ่มสัมภาษณ์ไปว่า

(พูด) ศ. สวัสดิ์ศรีครับคุณเย็นฤดี ญ. สวัสดิ์ศรีคะ

ช. จะขอสัมภาษณ์คุณสักเล็กน้อยจะได้ไหมครับ

ญ. อะ สะบึ้มมากคะ

ศ. เหมอยากจะทราบว่าชื่อเล่นว่าอะไรนะครับ

ญ. วิวดเลนเบลล์คะ

ศ. คุณเย็นฤดีเป็นคนที่ไม่ไหนครับ

ญ.

.....

คนส่งเสียงฮาดวยความขบขัน

ตายแล้ววีเย็น ๆ โอ้เย็นฤดี อายแทบตกจากเก้าอี้
ต้องแผนหนีเงา ความอายนั้น....."

(เย็นฤดี : วีระพล คำมงคล)

1.1.3 ท้ายเพลง มีลักษณะเป็นการทิ้งท้ายให้ผู้ฟังเข้าใจ หรือบางครั้งเป็นการแสดงความรู้สึกของนักร้องตามที่เนื้อเพลงได้กำหนดไว้ เช่น

"

ว่าแล้วยังมาทำอะไรเล่น เคี้ยวขวางควยรถเบนซ์ให้ลงไปหมั่นจมนบอ
เคี้ยวสะอื้นยิ่งควยปี : มะต.อ. เขียนควยรถสามล้อบาๆ บอๆ เพราะเมีย

(พูด) อี ชักโม่ให้พูดกันไม่รู้เรื่อง อี โม่โหจริง "

(มันมากับความแค้น : จิว พิจิตร)

"

เขาลือว่าเราจะแต่งงานแล้ว พี่เจอดิดแกวแกบออกกับพี่
ดิดแกวแกมาเมื่อกว่าหกมาสุพรรณบุรีบอกว่าลำคานี้จะแต่งงาน

(พูด) ว่าใจลำคานเอ๋ย ไคขาว ว่าไปอยู่เมืองจันทน์

อยู่เบื้องเพชรเมืองพลอยร่ำรวยกันใหญ่หรือใจ

คยางใจ อย่างใจ ก็อย่าลืมห่มสุพรรณก็แล้วกันนะลำคาน "

(ชาวติดแกว . ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงหมอลำคาน ของไวพจน์ เพชรสุพรรณ เห็นเมียผมใหม่ ของจิว พิจิตร

นางสาวกนอ่วย ของ สนิท มโนรัตน์ โศกธารา ของ วิเชียร คำเจริญ เป็นต้น

ลักษณะการพูดในเพลงนี้ เพลงไทยสากลประเภทลูกกรุงมีบ้างประปรายไม่มากนักและมีความแตกต่างกับที่ เพลงลูกกรุงมักเป็นการรำพันถึงความรู้สึกของนักร้องตามเนื้อเพลง เช่น เพลงฉันรักเธอด้วยใจ ของสุเทพ วงศ์กำแหง เพลงใจใจซึ้ง ของ พยงค์ มุกดา ไม่มีลักษณะของอารมณ์ขันเช่นเพลงลูกทุ่ง

1.2 ประเภทของการพูดในเพลงลูกทุ่ง อาจจัดแบ่งประเภทได้ตามรูปแบบของการพูดและพูดโต้ตอบคือ

1.2.1 บทสนทนา เป็นการสนทนาที่จัดให้มีขึ้นเป็นตอน ๆ แล้วแต่ละตอนจะมีการสนทนาระหว่างชายกับหญิง และ ชายกับชาย เช่น

" โอ้เจ้ากากรว่า! บ่่องเป็นเทพีประจำบ้านนา

เธอสวยจุใจหนึ่งนาง ก็ อยากรู้แกวตาเจ้านามเรียงเสียงใด

(พูด) ช. ค่ายกามเน่เจ้าชู้หยิ่งคือผู้งามแท้
 ญ. น้องจื่อ วิ่ว เลี้ยวละอาย

งานวัดจัดประกวดเพ็ญ อันกับหนึ่งก็มีนางสาวกรวิไล
 บ้านเกิดเมืองนอนนี้บุญไส่ คอบหนอยไค้ใหม่แม่ขวัญใจคนจน

(พูด) ช. บ้านของอยู่ไส่เจ้าคือผู้งามแท้ บอกอายเน
 ญ. บ้านเองอยู่บ้านตูปหุบ บ้านตูปคอบตูปนั้นแหละอาย

..... " ๐

(สัมภาษณ์เพ็ญ : เทพพร เพชรอุบล)

.....

หวงแสบหวงแสบหวงแสบหวงเมียของฉัน กระซิบบอกไอ้แม่คอกมะไฟ
 พูดเป็นนัย ๆ ว่าพี่ตางไปหลายวัน

(พูด) ช. ไก่เตนจ๋า

ญ. ทำไม จะไปไหน

ช. ไก่ ไม่รู้อะไรพี่จะไปตามจังหวัดหลายวันนะจะ
 ยิงดูยิงนาจู้จี้ ตั้งฉายาโรสรักก็ยังหวาน....."

(ไปหลายวัน : สนิท มโนรัตน์)

การพูดระหว่างชายกับชายจะพบไค้มากเดบกับ เช่น

" นางสาวไทยคนใหม่ปีนี้ ดูหน้าตาสวยดี เป็นนารีโฉโฉ
 คนที่หนึ่งนางสาวกำแพงศิข นามสกุลยุพินเคยไค้ยีนสาวเชียงใหม่
 คนที่สองนางสาวโง่งกระจก นามสกุลตั้งยกอุกรคติดัดโส
 ผู้ตัดสินมีทั้งสิ้น เชียงฉิน เขารู้กันมานานคือกรรมกรวันชัย

(พูด) ช. 1 นางสาวไทยปีนี้บริษัทไทยเคินเล่นส่งเข้าประกวด
 ก็นางสาวกำแพงคินสาวเชียงใหม่ และคาดวาอาจ
 สิมาที่ 1 ไค้รับเงินรางวัลสาบลาน

ช. 2 โอ สามล้านบาทนี่

ช. 1 บ สามแสนกับ แฉะปลา ร้าปลา เจ้า อีก 10 ไท

ช. 2 กือ

ช. 1 , บ้างกนละ 5 โอง 10 ถึง

ช. 2 อีก

ช. 1 แฉะแกว้ออีก 2 ใบ (หัวเราะ)

....."

(นางสาวคนสวย : สนิท มโนรัตน์)

1.2.2 การผูกพันเคี้ยวหมากในเพลงลูกทุ่ง เช่น

" สมาย ๆ โอโยเฝ้าหมายเล็ก แดกอนท่าเกกกวาคี
ว่าจะซื่อเป็นซื่อ เผลอสิ้นความสาวแล้วกลายเป็นดาวกระเดียน
เป็นหมายอยู่ในโอเคิล

(พูด) โอโย งานป่านี่น่าจะเป็นนางเอกหนังหนอ
แม่เจ้าเคี้ยวนี้ก็เป็นนางเอกสี่จั่ว

สมาย ๆ โอโยเฝ้าหมายยังสาว เมื่อก่อนหน้าขาวรูปงาม
ที่ตองตามงอนงอ เผลอสิ้นความหวังน้องเลยมาดังนอกจอ
แฟนเป็นรอยทองกายรว

(พูด) โอโย นางคือดังหลายแทน

โอโย ก็ดังพอ ๆ กับถูกนายแรบจันทร์....."

(นางเอกสี่จั่ว : ฉลอง ภูสว่าง)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงสว่างพอที จะรักไยขวาง ของจิ๋ว พิจิตร หนุกก่อนอีลุบุด ของ ไวพจน์
เพชรสุพรรณ หัวใจรอน ๆ ของ เบญจมินทร์ เป็นต้น

2. การโหม่งเสียงเพี้ยน เป็นลักษณะเฉพาะของเพลงลูกทุ่งและนักร้องลูกทุ่งโดยแท้ เพราะมีแต่นักร้องเพลงลูกทุ่งเท่านั้นที่มีแบบ (style) การร้องแบบนี้ และมักจะมีลักษณะการโหม่งเสียงเพี้ยนทุกท่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักร้องรุ่นเก๋า ก่อนช่วงปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา นับตั้งแต่ รุ่งเพชร แหลมสิงห์ กรศิริ ศรีประจวบ จนถึงปี พ.ศ. 2518 นักร้องที่เด่นได้แก่ จีระพันธ์ วีระพงษ์ สายันต์ สัญญา เศรษฐพร ศรสุพรรณ จะมีลีลาการร้องเฉพาะตัวด้วยการโหม่งเสียงเพี้ยนในคำที่ร้องและบางครั้งจะยืดอกกว่าปกติ

การที่นักร้องเพลงลูกทุ่งร้องเพลงลูกทุ่งด้วยสำเนียงเหนือ หรือ สำเนียงเพี้ยนจากสำเนียงที่ถูกต้องด้วยเหตุของการโหม่งเสียงเพี้ยนเป็นทุนแท้ เพราะชนบทมีสำเนียงถิ่นอยู่ห่างไกลซึ่งบางทีไสวรรถยุกต์ไม่ถูกเนื่องจากมีระดับเสียงยากกว่าภาษามาตรฐาน ส่วนในเพลงลูกทุ่งนักร้องจะร้องเองได้ออกเสียงคำตรงตามวรรคยุกต์ของภาษามาตรฐานทุกอย่างจึงไม่นิยมให้เสียงเพี้ยน แต่บางเพลงก็มีเพี้ยนบ้าง เพราะรักษาคำวงเพลง (melody)¹ ซึ่งเป็นความมุ่งหมายคนละอย่างกับเพลงลูกทุ่ง ทั้งนี้เพราะเพลงลูกทุ่งนั้นนักร้องจงใจจะโหม่งเสียงเพี้ยนเพื่อให้มีลักษณะเด่น

" ฆ่าก็ตาย ไม่ฆ่าก็ตาย สัตว์ทั้งหลายไม่อยู่คำทำ
ฆ่าสัตว์ก็บาปที่สุดยังความทุกข์ เหมือนปูเหมือนปลา
ไข่ม่มิหม่อ โรคที่ร่อยา อยู่ในดงในป่าใครไม่ฆ่าเขาก็ต้องตาย
ใครเล็ดออกมาบิรจาคกาชาด อยาเแงกาจอกลาหาหาย
ไปเพี้ยยีนแอคี่ วักเดียวออก โลหิตมันตกเห็นแล้วเสียตาย

.....

(อยู่ดีกว่าตาย : กานท์ การอุทวงค์)

จะออกเสียงเพี้ยนไปแทนคำว่า "ฆ่า" จะออกเสียงเป็น "ซา" นักร้องคือ คำ แดงสุพรรณ หรือเพลงว๊اب เช่นเพลงกินฝนตก ของไพบูลย์ บุตรขัน นั้นรุ่งเพชร แหลมสิงห์ ก็ร้องเสียงเพี้ยนไปจากเสียงที่ถูกต้องตามปกติคือ

" อพิไรโออิถึง บังขางบ้านนา ขอร้องน้องอย่าทุเบาเหื่อเขาประจาน"
ออกเสียงเป็น "กอร้องน้องอย่าทุเบาเหื่อเขา ประจาน"

¹ พยงค์ มุกดา การตั้งภาษา เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2519 ณ ภัตตาคารไขซี

การใช้สำเนียงพื้นของเพลงลูกทุ่งน่าจะจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 จงใจเพี้ยนสำเนียง เพื่อให้ได้อารมณ์เพลงเป็นชนบทถิ่นต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เช่น ภาษาถิ่นต่าง ๆ เป็นการจงใจสร้างอารมณ์เฉพาะตัวของนักร้องลูกทุ่งและคน เช่น ชาย เบื่องถึงที่ เวลาร้องเพลงจะมีเสียง นาสัล (nasal) มาจนสังเกตได้ บางครั้งฟังแล้วเสียง จะคล้ายกับเป็นจมูก รุงเพชร แหม่มถึงที่ จงใจเพี้ยนเสียงซึ่งมักจะเพี้ยนเสียงเอกเป็นเสียงตรี ส่วน ตรีตรี ก็ประจวบ ออกเสียงคำใดมีหางเสียงสูงกว่าเดิมและมีเสียงท้ายทอดจังหวะค่อนข้างยาว ลายันต์. สัตตะภา มักจะยักเสียงกลางคำด้วยลูกกนกผสมกับการเอื้อนเล็กน้อย เป็นต้น

2.2 เป็นสำเนียงที่ติดมากับ 'กร้อง' บางคนคิดคำเนียงถิ่นแม้เมื่อพูดตามมาตรฐาน ก็ตาม เมื่อร้องเพลงจึงทำให้เผลอร้องเพี้ยนไปด้วย นักร้องเพลงลูกทุ่งมักมาจากจังหวัดสิ่งหนึ่งสี่ สุพรรณบุรี เป็นส่วนใหญ่ จึงมีหลายคนคิดคำเนียงสุพรรณบุรี สิ่งหนึ่งสี่ ทำให้แปลกหูไปจากที่ผู้ฟังเคย ได้ฟัง ในปัจจุบันคำเนียงถิ่นสุพรรณเป็นที่ยอมรับจนแพร่หลายไปอีกสำเนียงหนึ่งนอกเหนือไปจากถิ่นอีสานเหนือ ใต้

เกี่ยวกับสำเนียงเพี้ยนนี้ ถ้าเทียบกับภาษาพูดก็จะเป็นเช่นเดียวกับภาษาถิ่นนั่นเอง คือ แต่ละกลุ่มก็จะพูดด้วยสำเนียงที่ติดเพี้ยนกัน ไป เช่นเดียวกับนักร้องที่พยายามสร้างชื่อเสียง ความเคยชินแก่ตัวเองด้วยการทำให้เสียงของตนเองมีลักษณะแปลกออกไปจากผู้อื่น

3. การบรรเลงเสียงหัวเราะไว้ใบเพลง ภาษาในเพลงลูกทุ่ง ที่ต้องการสร้างอารมณ์ขันให้แก ผู้ฟังและเนื้อเพลงก็แสดงถึงอารมณ์ขันอยู่บ้าง เช่น

".....หนักใจง พุททองมิดสพานพุทธเพราะชำรุดหนักเหลือ

บางทีเค็มบางทีลงสามเรือ ส่งสารยิ่งเหลือเมื่อได้เห็นทรมานเคย

คอเข็นลงขันเร็ว"อะไรที่ บุ่งสันแบบนี้แสนลำบากจังเลย

ก้าวขึ้นโป๊ะมันสูงล้ำ เล้า ก้าวขึ้นโป๊ะมันสูงล้ำ พวกหนู ๆ หัวตะบ่า

บ้างคณน้ำจืดไปเลย (โวย แม่เจ้าโวยอยากมานาตักน้ำไปเลย หัวเราะ

อวยมันชวยหลายน้ำจืด)....."

(หนักใจ : พยงค์ มุกดา)

"

ชาวค้าเมื่อวัดที่เจ้า ยายฉิมเก็บเห็ดเดินหิ้วกระป๋อง
 แคร่รอบเดินมาแต่โดยยัก เลยเข้าไปพักอยู่ที่โคนโพธิ์
 กำลังนั่งเล่นอย่างเบาะๆ คางคกก็ซำต่ายอยู่ริมคลอง (หัวเราะ)
 ชาวแพรมันแปลกแท้ ๆ นายหอยทอดแหอยู่ที่กลางแพ
 คำนวณไปคลำคุดคุด แล้วกลืนปลาหมอเข้าไปอยู่ในท้อง
 ปลาหมอเขาไปใจกำขำชิ นายหอยใส่ซำดเลือกสาครไหลนอง (หัวเราะ)

.....

(ชาวพิศการ : จิว พิจิตร)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงน้องเจย์ ของ บรรจบ วนต์ไพร เห็นเมี่ยมไหม ของ จิว พิจิตร
หมอลืมควง ของ ไผ่พจน์ เพชรสุพรรณ แม่ปูเสฉวน ของ เสรี กริสุราษฎร์ และ เสียวไส้
 ของ สุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

การหัวเราะในเพลงลูกทุ่ง มีลักษณะแตกต่างไปจากการหัวเราะในเพลงลูกกรุง เพราะ
 เพลงลูกทุ่ง หัวเราะเพื่อแสดงอารมณ์ขันและก่อให้เกิดอารมณ์ขัน ส่วนในเพลงลูกกรุงจึงมีอยู่เพียง
 เพลงเกี้ยวก๊อเพลง เบี้ยวทำกิน ของ ไส้ ไกรเลิศ นั้น การหัวเราะออกไปทางเยาะหยัน
 เพลงหัวเราะที่สนุกเบิกบานคือ พยงค์ มุกดา เมื่อเป็นนักร้องในวงดุริยางค์ทหารเรือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ
 ให้แปลกไปจากแนวการร้องเพลงของนักร้องอื่น ๆ ในยุคนั้น¹

¹ พยงค์ มุกดา การสัมภาษณ์ วันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2519 ณ ภัตตาคารไซซี
 เวลา 19.30 - 23.00 น.

วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่ง

จากหัวข้อการคลี่คลายของเรื่องไทยจึงสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งได้วิวัฒนาการมาจากเพลงไทยภาคที่เรียกกันว่า "เพลงตลาด" ซึ่งเรียกตามเนื้อร้องของเพลงที่กล่าวถึงชีวิตชนบท ชีวิตของบุคคลอาชีพต่าง ๆ ซึ่งหากจะถือเรื่อกว่า "เพลงลูกทุ่ง" ว่าจะหมายถึงชีวิตชนบท คนชนบททั้งในความหมายเดิมแล้วก็จะไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะในปัจจุบันความหมายของคำว่า "เพลงลูกทุ่ง" ได้เปลี่ยนไปเป็นในความสำคัญกับกร้องที่จะทำ ให้เพลงนั้นเป็น เพลงกลุ่มลูกทุ่งหรือกลุ่มลูกกรุง จากการคลี่คลายดังกล่าว จึงทำให้เราสามารถสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งมีความเปลี่ยนแปลงในตัวเองแต่ละยุคอย่างไร และสามารถจะจัดเป็นวิวัฒนาการของยุค โดยพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ

1. กลุ่มผู้แต่งเพลง
2. เนื้อร้อง

ซึ่งจะกล่าวรวมในแต่ละยุค ซึ่งจะแบ่งยุคตามลำดับการแต่งเพลงของผู้แต่งได้เป็น 4 ยุคคือ

1.1 ยุคก่อตั้ง หรือ ยุคบุกเบิก จากสมัยแรก ๆ ซึ่งนักร้องส่วนใหญ่แก่เพลงและร้องเอง มาเริ่มมีนักแต่งเพลงประจำขึ้น สมัยแรกนี้ยังไม่แยกเพลงว่าเป็นเพลงลูกทุ่งลูกกรุง แต่จะมีเพลงประเภทที่เรียกว่า "เพลงชีวิต" หรือ "เพลงตลาด" เวลาที่ร้องนักร้องมักแสดงบทบาทประกอบด้วยกับแต่งเพลงในยุคนี้นี้ที่เด่นคือ

- 1.1.1 ไพบูลย์ บุตรีขัน
- 1.1.2 มงคล อมาตยกุล
- 1.1.3 พยงค์ มุกดา
- 1.1.4 เท่ จมื่นพร
- 1.1.5 สุรพล สมบัติเจริญ
- 1.1.6 ป. ชื่นประไพธัญญ์

วงดนตรีในยุคมุกเบิกของกลุ่มเพลงชีวิตคือ วงดนตรีจุฬารัตน์ ของ มงคล อมาตยกุล วงดนตรี พยงค์ มุกดา และวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญ วงดนตรี 3 วงนี้เองที่ต่อมาได้มีการแยกตัวออกไปเป็นวงดนตรีลูกทุ่งเป็นอันมากในยุคต่อ ๆ มา

นักร้องที่ร้องเพลงยุคแรกยังไม่เรียกว่า นักร้องลูกทุ่ง คือ ชาญ เบ็นแซ สมยก ทักเกพันธ์ คำรณ สัมปณานนท์ นิยม มารยาท กาน แก้วสุพรรณ พูล ทองใจ ศรีสำอางค์ ศรีเนตร ผ่องศรี วรนุช ชัยชนะ บุญโยธิต เญญ่มินทร์และสุรพล สมบัติเจริญ

เอร่องของยุคนี้ มีลักษณะที่เป็นลูกทุ่งค่อนข้างบริสุทธิ์ คือมักจะกล่าวถึงชีวิตชนบท ซึ่งมีทั้งในแง่ความสุข ความสวยงาม ความสนุกสนาน ความรักของชาวชนบท ความซื่อ พังแล้วมีมรรยาทากเป็นชนบทจริง ๆ เช่น

" น้ำเหนือเมื่อถลอกไผ่บาน ลมฝนบนฟ้าค่าน พ้างามยามมาน้ำมา
น้ำฝนหล่นจากปากว่า ไหลหลังเหมือนดังน้ำตา ไหลตกจากผาแล้วพัง..."

(มนต์เมืองเหนือ : สมยก ทักเกพันธ์)

" ทหารเป็นน้ำแกงกลางคอก ออกใจระหิกลุเหว่าแล้วเตือนเมื่อใกล้จะสาบ
คืนนั้นเราสองคนเคียงข้างจิตเชยจูบพลปราง กอดนอนนางรักเคียงกัน
กันทั้งคืนหวานรักรื่นฉ่ำ พร่ำพรอกน้ำคำรวมทางสุขล้ำใบแคนสวรรค์
ยามเมมลออยกลอยยังแสงจันทร์ นอนอวบออดคืนนั้นไม่ลืมกันไปจนตาย

....."

(คืนนั้น : ป. คื่นประโยชน์)

" สีนี่ไม่มีสมบัติให้เขา ที่จะบันดาลวิมานทองหอ
มีเพียงกระทอมไร่ไผ่ของชาวไร่หมอขอ สงสารไพร่ตรอกที่เด็กทูลหัว
กระทอมบวชอยู่วิมลาล่วยขารา หัวดินเขาไรความเฝ้ากลัว
เรไรจำเรียงเรียง"

(กระทอมชาวไร่ : มงคล อนาคตกุล)

1.2 ยุคสืบต่อ ในยุคที่ 2 นี้เป็นยุคที่เพลงลูกทุ่งโง้งคังมาก และเมื่อ สุรพล สมบัติเจริญ ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2511 ก็มีการเปิดเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ ออกเผยแพร่ กันมาก และผู้แต่งเพลงไว้อาลัยด้วย ประกอบกับเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ มักเป็นเพลงที่มี ลีลาสนุกสนาน ลูกกรสนิยมของผู้ฟังอยู่แล้ว จึงได้รับความนิยมสูง ทำให้เพลงลูกทุ่งอื่นเลยดันทันตัวขึ้น มีผลงานเพลงลูกทุ่งออกมามากมายในระหว่างปี พ.ศ. 2506 - 2513 มักแต่งเพลงเด่นๆที่เริ่มมี ผลงานระยะนี้ คือ

1.2.1 พร ภิรมย์	1.2.6 สำเปียง ม่วงทอง
1.2.2 สุชาติ เปียทอง	1.2.7 จิว พิจิตร
1.2.3 พี่ระ ศรีบุญญา	1.2.8 ชลอ ไตรครองสอน
1.2.4 ชาย เมืองสิงห์	1.2.9 ชาญชัย บัวบังกร
1.2.5 เพลิน พรหมแดน	1.2.10 ฉลอง การะเกด

ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่สืบทอดการแต่งเพลงมาจากครูแห่งเพลงยุคแรก โดย พร ภิรมย์ สุชาติ เปียทอง ชาย เมืองสิงห์ เป็นศิษย์ของวงดนตรีจุฬารักษ์ พี่ระ ศรีบุญญา เป็นศิษย์ของนักร้องชื่อดังในยุคบุกเบิกคือ สมยศ พิณพันธุ์

นักร้องเด่นของยุคนี้คือ ไหวพจน์ เสงี่ยมสุวรรณ เพลิน พรหมแดน กรกักรี กรีประจวบ เรียม คาราวาย พร ภิรมย์ ชาย เมืองสิงห์ เป็นต้น

เนื้อร้องเพลงลูกทุ่งยุคนี้ มีทั้งการสอนให้ละกรรมแทรกไว้ในการเล่นทาน เพลงที่มีลีลาสนุกสนาน จังหวะฉาบ สะท้อนภาพสังคมแปลก ๆ ใหม่ ปัญหาชีวิตครอบครัว จึงอาจกล่าวได้ว่ายุคนี้ เพลงลูกทุ่งให้ขยายเนื้อหาสาระออกไปว่าเดิม เช่น

.....

อันใดจะอะไร เสื่อจึงไม่กินโต ไซ้จะโง่ไม่กิน ทางกลัมนี่ก็ลสังวร
สัตว์บางตัวกลัวบาป มนุษย์ไม่ทราบใจสัตว์ รู้จักผลัดหนักเบา
ไม่เหมือนคนบาง! ถ้าก็ลกรอน ริมไกรลาถหิมพานต์ก็จับนิทานกำกลอน"

(ริมไกรลาถตอน 2 : พร ภิรมย์)

สายลม ริวเวววา มองเนินนาเป็นหน้าผาต้องไต่เกล้า
ข้าวไม่เค็เพราะว่ามีน้ำท่วมหมด ฝนก็มาตกตกแปลกจริงหนาโอ้ววสนา
ช่วยลงเสริมเป็นนาข้าว นานาจนนาน....."

(น้ำท่วมนา : จิว พิจิตร)

"สาวสวนแตงบ่งเมืองสุพรรณ ชื่อเสียงน้องมาลือลั่น
คนโจษจันกันทั่วกรุง เพราะเขาประกวดเทพีสวนแตงกวารุ่ง
ภาพเจามาถึงกรุงเราจึงฟังดูความสนใจ

.....
ชาวสังคมชาวบไมสร้าง วิทยุต่าง ๆ มีคนขอเพลงไปให้ทั้งวัน
กลัวเจ้าเพลินจนอินสุพรรณ....."

(สาวสวนแตง : พยงค์ มุกดา)

"อยากจะไปไปเฝ้าดูไป ผู้หญิงเมืองไทยมีมากหนักหนา
แผ่นดินไมไร่เท่าไหนหนา ฉันคงจะหาแฟนใหม่ไฉน
ขึ้นเสียงมาเถียงจอย ๆ ว่านิทราหนอยเก็บผ้าเก็บผอบ
อยากไปไปเลยไมเคียดงอน เก็บผ้าเก็บผอบลงเรือนไปสิ..."

(นางสมบัติ : จิว จิจิตร)

"ชีวิตของแม่กำ เข้าซึบเอาหาบไธสง ปากร่องจาตะโกนขายไป
ขนมแม่เอ๋ย ๆ วายเอ๋ยผ่านไปโปรดเวชะชิมกอนักได
ความมันที่ปีจจะกุฉา

หาคอนอะไร เจ็บมาเมื่อยลาคัน

(ขนมแม่เอ๋ย : พีระ ศรีบุปผา)

"โอ้ย กลัวแล้ว กลายแล้ว กลัวแล้วเจ้าชา
ความทุกข์เจ้าชาเวบ ๆ ลูกบาง ยากก็มีจนก็ไม่พนกองเวร
ทุกข์ยากทุกข์เย็น ไรววยเวรหม่นหมอง ดินฟ้าไม่โปรด
โกรธซึ่งเกลียดชัง ไม่สงสารดูทางหันอทางกระไร.....

(ทุกข์ขรอยแปด : ชาย เมืองสิงห์)

เพลงลูกทุ่งในยุคนี้จึงเป็นยุคที่มีแนวร่วม ๆ และสาระต่าง ๆ ที่มองในแง่มุมแปลก ๆ และ
เป็นยุคที่เพลงลูกทุ่งเริ่มเข้าสู่ความนิยมของประชาชนทั่วไปมากขึ้น และแยกตัวมาเป็นเพลงลูกทุ่ง
โดยเฉพาะ

1.3 ยุคแข่งขัน ในยุคนี้ถาวรระหว่างปี พ.ศ. 2513 - 2515 เพลงลูกทุ่งมีการแข่งขันกันกับเพลงลูกกรุง ซึ่งในช่วงนี้ วงดนตรีสุนทราภรณ์ก็ยังได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มเพลงลูกกรุง ในขณะที่ด้วยกันเพลงลูกทุ่งก็แข่งขันกันในกลุ่มของตนเองด้วยจึงเกิดนักร้องที่มีการสร้างลักษณะเฉพาะของตนเองมากมาย ซึ่งนักแต่งเพลงมีส่วนสร้างให้นักร่อนนำวิธีการร่อนนั้นมาเป็นแบบแผนประจำตัวของนักร้องด้วย นักแต่งเพลงที่แต่งเพลงแล้วได้รับความนิยมในช่วงนี้ คือ

- 1.3.1 กามท การร่อนวงศ์
- 1.3.2 ฉลอง ภูวาม
- 1.3.3 ชาตรี กวีล
- 1.3.4 สุรินทร์ ภาคศิริ
- 1.3.5 พงษ์ศักดิ์ วันนรูกษา
- 1.3.6 ศ. คำชะอี

นักแต่งเพลงในยุคนี้นี้มากมาย แต่บางคนก็แต่งเพียงไม่กี่เพลง ซึ่งอาจจะโด่งดังเพียงเพลงเดียวให้นักร่อนคนเดีย্বর่อน แล้วก็ไม่มีผลงานออกมาอีก เช่นเดียวกับนักร้องเพลงลูกทุ่ง ซึ่งบางคนร้องเพลงแรกก็ได้รับความนิยมสูงสุด เข้ากับเพลงยอดนิยม หากผลงานที่ตามมาดีและเป็นที่ถูกใจถูกรสนิยมของผู้ฟัง นักร้องผู้นั้นก็จะยังได้รับความนิยมอยู่ ซึ่งน้อยรายจะได้รับความนิยมเช่นนี้นักร้องในยุคนี้จึงมีมากมาย เช่น ระพี ภูไท จีระพัชร์ วีระพงษ์ เทกศักดิ์ ภูทับทอง ศรีศิริ ศรีประจวบ คำ แคนสุพรรณ สังข์ทอง สีใส สมัย อ่อนวงศ์ พนม นพพร นุปภา สายชล ยุพิน แพรทอง ลพ บุรีรัตน์ เพชร ไพฑาราม กาเหว่า เสียงทอง กังวานไพร ลูกเพชร เป็นต้น

เมื่อผู้สร้างภาพยนตร์เรื่อง แม่ศรีลูกทุ่ง นำเพลงลูกทุ่งมาประกอบภาพยนตร์เรื่องนี้ จึงทำให้เกิดการแข่งขันกันในกลุ่มลูกทุ่ง และสิ่งที่ตามมาคือ การมีเพลงลูกทุ่งประกอบการแสดงภาพยนตร์อีกหลายเรื่อง เช่น แม่ศรีไพร พงษ์เกรงู โทน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันนักร้องเพลงลูกทุ่งเช่นนี้อีกทั้งวงดนตรีของตนเองขึ้นโดยให้ชื่อตนเองเป็นชื่อวงดนตรี และมีการแสดงประกอบในลักษณะวีวีวสัน ๆ การเด่นประกอบของ "ทางเครื่อง" เพื่อความตระการตาและดึงดูดความสนใจของผู้ชมอีกด้วย

สาระของเนื้อเพลงถูกห่อหุ้มในบุคลิกที่ทุกประเภทที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของสังคมไทย ทั้งเมืองหลวงและชนบท นับตั้งแต่ การตัดผมของหนุ่มบ้านนา การตามหาคนรักที่เข้ามาอยู่เมืองหลวง การกล่าวถึงชีวิตคับแค้นในบางมุม ปัญหาครอบครัว และที่ขาดไม่ได้คือ อารมณ์ ชื่น เช่น

" แต่ซาเตเขาจะโละไรมา ไปเราไปไปดูดีกว่า ยกมือป้องเคียนย่องเข้าไป
ไม่ทันใจเอาวิ่งก็กว่า เร็วเข้าเถิดเขาเปิดจานเสียง เป็นสำเปียงกั๊วระชา
สุขสดชื่นคำคืนวันนี้ บ้านเราคิมี่หนังชายบา โอ้ยตาย ๆ
แสนอ้ายอารตชายเข้าปลา (หุยา ๆ ๆ ๆ)....."

(เสียงเส้น : กานท์ การวงก)

" โอ้กานคากลั๊วหาหาที่เถิด อย่าเถลิดหลบลี้หนีไป
โอ้พี่รักเจ้ามาแต่ไหน พี่ยังยกให้ไว้ตั้งสองตารางวา
บ้านของเรามักก็ไม่ใหญ่ไม่โต เป็นตึกบังกิโลแต่ยังไม่มุ่งหลังคม
เขออยู่ไม่ได้ใจไหนแก้วตา จึงจากพี่ยามาอยู่หลังคาสีแดง....."

(หลังคาแดง : ชาตรี ศรีชล)

" อยากดัง ทำไม่ถึงอยากดัง ๆ โอ้...โอ้ มนุษย์เรานี้
มันมีแปลก ๆ จึงกลัวโลกจะแตกกลิ้งฟ้าจะพัง พูดยิ่งคนไทยก็มีหลายชนิด
บ้างหัดพูดภาษาอังกฤษ เรียบแบบฝรั่ง เสียงยู ๆ โอ ๆ ภาษาไทยลืมนั่น
ชาวไมยักกินถั่วไก่กิมมั้ง....."

(อยากดัง : สมาน เมืองราช)

" หอมเอ๋ย... เอมคอกกระถิน รวยกระรินเคล้ากลิ่นกอง /่าง
เห็ดตับเต่าขึ้นอยู่เขาทางาง มองเห็นบัวสล้างลอยปริ่มริมบึง
อยากจะได้ความเอมหนอย ลองเอ้อมมือค่อย ๆ ก็เอ้อมไม่ถึง
อยากจะได้แปลงร้างเป๋ แม่ลงภูผา....."

(มนตรักถูกห่อหุ้ม : ไพญญ์ บุตรชั้น)

นอกจากนี้เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่งยังสะท้อนสภาพสังคมการเมืองไว้อย่างเด่นชัดนักแต่ก็แสดงถึงความรู้สึกประชดประชันไว้มาก เจน

" พ่อพี่ไม่ได้เป็นนายก มรดกพี่เองก็หมด
เงินเก่าหาหมิ่นเจ็ดพัน กินเข้าไปทุกวันข้าวมันก็หมด
พี่หวังจะกลับไปบ้านขอนแก่นทำงานก็เลยต้องงก
เลื่อนไปไม่มีกำหนดน้องจึงได้หมดความรัก
พ่อพี่ไม่ได้เป็นนายก ออกพี่จึงต้องหัก
เจอหน้ากันเป็นประจําน้องก็แกล้งกระทำเหมือนไม่เคยรู้จัก....." °

(พ่อพี่ไม่ได้เป็นนายก : แดง แคนทอง)

เพลงนี้เกิดขึ้นในยุคที่จอมพลถนอม กิตติขจร เรื่องอำนาจ เพราะ พันเอกณรงค์ กิตติขจร ได้ใช้อิทธิพลในความเป็นบุตรชายนายกรัฐมนตรีแสดงอำนาจ จึงเกิดเพลงเสียดสีขึ้น แต่เป็นหนักในด้านอารมณ์ขันอย่างแบบเนียน แต่ต่อมาเพลงนี้ถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์ให้เผยแพร่ เพลงอื่น ๆ ที่ระบายความคับข้องใจของคนในสังคม เช่น

" ยมพบาลเจ้าชา พังฉันทะกิดหน้อยซี
เดี๋ยวนี้ทำไมถึงาผลี ๆ ต้องไปเมืองผีกันโดยง่ายกาย
ยมพบาลเจ้าชา คนชั่วชาทำไมไม่ตาย
ชั่วชาน่าชังเห็นยังลอยชาย ส่วนคนดีหลบหายล้มตายไปทีละคน

....."

(ยมพบาลเจ้าชา : ไพฑูรย์ บุตรชื่น)

1.4 ยุคเปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา สังคมไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางในทุกวงการ วงการเพลงก็เช่นเดียวกัน ได้มีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย นักแต่งเพลงในยุคนี้มักเป็นนักแต่งเพลงใหม่ ๆ และมีการสร้างนักร้องขึ้นอย่างเฉพาะเจาะจง คือ นักแต่งเพลงแต่ละคนมักจะแต่งเพลงให้ นักร้องร้องเป็นรายบุคคลไป มีลักษณะเป็น 'หุ่นส่วน' ที่แบบจะเป็นการผูกขาด เพราะมีนักแต่งเพลงอื่น ๆ แต่งให้ร้องบางประปราย และนักร้องมักจะคิดแบบเสียง หรือ แถมบันทึกเสียงจำหน่ายเองเพื่อ

ปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจอันตกต่ำในช่วงนี้ นักแต่งเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคนี้ คือ

- 1.4.1 ชลธี ธารทอง
- 1.4.2 ชงชัย เล็กกำแหง
- 1.4.3 โยธิน พรสุพรรณ
- 1.4.4 สกีส รมโพธิ์ทอง
- 1.4.5 กุเกียรติ อนุสรณ์

นอกจากนักแต่งเพลงดังกล่าวนี้แล้ว ผลงานของนักแต่งเพลงยุคก่อนหน้านี้ยังปรากฏมากมายและยังคงได้รับความนิยม เช่น กานท์ การุณวงศ์ เวียงก มุกดา ฉลอง ภูสว่าง ประดิษฐ์ อุตตะมัง สุรินทร์ ภาคศิริ จิว พิจิตร และนักร้องยุคนี้บางคนก็แต่งเพลงเอง เช่น สกีส รมโพธิ์ทอง นักร้องในยุคนี้มีมากที่สุด จนบางคนจะมีชื่อเสียงโด่งดังขึ้นมาเพียงเพลงเดียว จากนั้นก็ตกอับกันไป นักร้องที่ได้รับความนิยมในยุคนี้ คือ สายัณห์ สัญญา บรรณารายณ์ น้าออย พรวิเชียร สกีส รมโพธิ์ทอง บานเย็น รากแก่น ชวัญชัย เพชรร้อยเอ็ด กรเพชร กรสุพรรณ เป็นต้น

เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมในแง่ของแนวคิด แต่เป็นที่น่าสนใจกว่า แนวที่ได้รับความนิยมยังคงเป็นเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ความผิดหวังของกบเจบ เพลงที่มีเนื้อเพลงแสดงอารมณ์ เช่น เดิม เพลงที่มีเนื้อหาเปลี่ยนไปเป็นความคิด อุดมคติทางการเมือง ก็ไม่ได้รับความนิยมกว้างขวาง และในระบอบนี้เพลงลูกทุ่งบางกลุ่มมีเนื้อเพลงที่นำทางการเมืองอยู่บ้าง คอยการเนนความแตกต่างทางชนชั้น ความยากไร้ของกรรมกรและชาวนา และทำนองของเพลงที่เรียกกันว่า "เพลงเถื่อนชีวิต" ได้ได้เข้ามาสอดแทรกในเพลงลูกทุ่งด้วย เช่น

“ กลืนรำสาวสาวกรุง ล้วนหอมฟุ้งทุกเวลา
แต่เราไอชาวนา กลืนข้าวปลาก็ว่าหอม
กลืนโคลนปนสาเกถวาย เราพอใจใดคมคม
ไอกลิ้นแกมพยอม คอบไม่ได้เอื้อมไม่ถึง

ชาวนาบาอากูไรไว้เงินคอกยุดคั้ง
รักพรากชาติที่จริง แสนอนาตชาติทรัพย์สิน
น้ำแล้งแห้งกันการ เหมือนอีสานเป็นอาจีนต์
ชาวปลาไม่มีกินคองทุกขยากลำบากเช้ง

....."

(ไอ้ชาวนา : สดใส ร่มโพธิ์ทอง)

" เลิกแบ่งชั้นกับ เติคหนา ลืมกักคินา เติคนองเจ้า
เลิกอยู่อย่างคอกเก่า มารักเจ้าจากคนเก่า ไคแต่เพี้ยน
จนคนหยันเยยเรา จึงตองเศร้า เพราะกาเราเพียงคิน

....."

(คาคอยเพียงคิน : สดใส ร่มโพธิ์ทอง)

" คินแยกแตกระบบงิบโมเฉาแห่งแรงไม่มี
ฝันมองไรราน้ำตาปรี่ ไม่มีไ้จะทำนา
โถเวรยับ เฉาไ้ควาคีสานสะอื้นกลืนกล้ำอุรา
ไร้ปอแห่งตายไ้ไ้ายา ไ้ปรคเมตตาช่วยเหลือคนจน

....."

(น้ำตาอีสาน : ชลธิ์ ชารทอง)

การเปลี่ยนแปลงในด้านเนื้อร้องนี้ทั้งเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุง มีความเปลี่ยนแปลงคล้ายคลึงกัน แต่เพลงลูกทุ่งมีลักษณะเด่นกว่า เพราะรวมเร็วทันเหตุการณ์กว่าเพลงลูกกรุง เช่น ปี พ.ศ. 2518 รัฐบาลซึ่ง บ.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายจ่ายเงินสู่ชนบท 300 ล้านบาท และการตั้งสภาตำบล เป็นเหตุการณ์ที่เพลงลูกทุ่งบันทึกไว้นั้นที่ที่ประกาศได้ประมาณ 1 สัปดาห์ และมีเพลงเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การหาเสียง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากมาย ล้วนเบนนำเอาความเป็นไปในกาหาเสียงจริง ๆ มาดัดแปลงไ้คอยางขบขันและให้แง่คิดด้วย นักแต่งเพลงที่แต่งเพลงแนวนี้ในยุคนี้คือ สงเคราะห์ สมิตะภาพงษ์ นิยม มารยาท นักร้องคือ เวลิน พรหมแดน

" กระแผนายรวบยากจน ย้อนมาอีกหนตามที่คนเรียกหา
โชคคี่ที่มีการยุบสภ หมายโรชาายนาลองสมัครผู้แทนอีกที่

(พูด) พวกเราขอต้อนรับนายรวบ พวกเราชอบนายรวบ
โอย ช้อยก็มักนายรวบคนเดียวนี้แหละ พวกเรา
จะเฝ้าถนายนายรวบหารอย

ขอบคุณ ขวัญคุณ กราวที่เล่าทานกับบอกว่าจะเลือกนายรวบ
แต่แล้วนายรวบก็ไม่ได้เป็นผู้แทน

ขอแนะนำพรรค ชื่อพรรคกระสอบสังคม เป็นพรรคของผม
โปรดช่วยกันน้อง พรรคผมมีนโยบายขั้นดี คนจนจะมั่งมี
เหมือนกับเศรษฐีทั่วไป"

(พรรคกระสอบหาเสียง : สงเคราะห์ สมัตถะภาพงษ์)

" กำหนดปลูก กำหมอบานบอ นำชาวมายอกผู้ใหญบ้านทุกคน
วารัฐบาลกันเงินมาสู่ตำบล ให้ผู้ใหญ่บ้านแต่ละคนเตรียมเงิน
มาเป็นราย ๆ

(พูด) อ้าว ว่าใจกันครับ ผู้ใหญบ้านกิไลสอง กองนาง
ราคน้อย ราคาใหญ่ เองไป หนองแทน บานแต บานคอน
บานคอน บานแดง ตามที่เห็นเตรียมโครงการไว้สำหรับเงิน
นั้นนะเสร็จกันหรือยัง ถ้าหากเสร็จแล้วก็มาส่งผม ถ้าหากว่า
สมควรยังใจผมจะแก้แค้น (พูดหมู่) ของใครบ้างที่จะได้รับ
การอนุมัติ

ผู้ใหญ่กลอยหากราบบอกว่าโจรทุกคาม เพียวปล้นจิววักวาย
ของเงินงบประมาณ ชื้อควาย ชื้อบ้าน แจกพวกโจรผู้ร้าย แฉเงินให้โจร
พอใจพอวาย แจก ๆ แจกไร เขาคงจะเลิกเป็นโจร

- (พูด) 1 ผู้ใหญ่คอย
2 กรับผม
1 ก็หะฉันเงินไปซื้อไรซื้อนาแจกพวกโจรหรือ
2 โอ้ กรับผม
1 อ้าว แล้วผู้ใหญ่อะไรยังไ้ว่าใครเป็นโจรบ้าง
2 ฐกรับผม
1 ฐไ้ยังไ้
2 ก็ขุนบานผมเขาเป็นโจรกันทั้งหมู่บ้านเลยกรับผม
1 อ้าว อย่างนั้นก็แสดงว่าผู้ใหญ่อะไรยังไ้ว่าใครเป็นโจรนะซี
2 อ้อ ไ้ใช่กรับ ๆ พวกโจรนะมันไ้ยังผมต่างหาก
ก็ไปคนเสร็จ มันก็มาแบ่งเงินให้ผมใช่กรับ
1 อ้อ อย่างนั้นก็ไ้แล้วนะ ผมจะได้ไ้เงินจำนวน
สามหมื่น ไ้ผู้ใหญ่อะไรยังไ้ว่าใครเป็นโจรไ้
ก็ไปคนเอาที่บ้านผู้ใหญ่อะไรยังไ้ว่าใครเป็นโจรไ้
2 โอ้กรับ
1 อ้อคุณ

ผู้ใหญ่ออน บานทอง ออกคิดแห่งเป็นผง....."

(ถ่าฉันฉันเงิน : สงเคราะห์ สมิตะภาตงม)

ในยุคนี้การแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งยังมีการแข่งขันกันในด้านของความวิจิตรพิสดารของลีลาการเต้นประกอบในขณะที่บางวงกำลังร้องเพลงอีกด้วย จึงทำให้การแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งมีลักษณะแสดงถึงความยิ่งใหญ่ ละเอียดและประกอบที่เรียกว่า "หางเครื่อง"¹ จะมีการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นแบบต่าง ๆ นับเป็นสิบ ๆ ชุด วงดนตรีลูกทุ่งที่มีความวิจิตรตระการตาในการแสดงยุคนี้ ได้แก่ วงดนตรีสายัณห์ สัญญา จิกร ไร่รลาท เป็นต้น

¹ เดิมหมายถึงเครื่องดนตรีประกอบจังหวะประเภทหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีก็ได้ อันได้แก่ ลูกช้ด ทัมบูรีน เป็นต้น เมื่อนักร้องวางจากการร้องเพลงก็มักจะช่วยเซาะหรือเคาะเครื่องดนตรีประเภทนี้พร้อมกับขยับตัวให้เข้ากับจังหวะ จึงกลายมาเป็นการเรียกผู้เต้นประกอบจังหวะเพลงในระยะต่อมา

เพลงลูกทุ่งกับรางวัลแผ่นเสียงทองคำ และรางวัลเพลงยอดนิยม

รางวัลแผ่นเสียงทองคำเป็นรางวัลที่ถือว่าเป็นเกียรติอย่างสูงในวงการเพลงในต่างประเทศที่สนับสนุนศิลปิน วัฒนธรรม มักจะสนับสนุนศิลปิน นักร้อง นักแต่งเพลง โดยจะมีรางวัลแผ่นเสียงทองคำให้แก่เพลงที่ทำสถิติจำหน่ายสูงเกิน 1 ล้านแผ่น ซึ่งมาตรฐานการตัดสินเช่นนี้จะนำมาใช้ในเมืองไทยมิได้ เพราะสถิติจำหน่ายแผ่นเสียงมีสูงสุดเพียงนับด้วยจำนวนกันเท่านั้น

การมอบรางวัลแผ่นเสียงทองคำในเมืองไทยได้แรงบันดาลใจมาจากการจัดอันดับเพลงยอดนิยมประจำปีทางสถานีวิทยุกองพลที่ 1 ซึ่งเริ่มจัดตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 ผู้จัดคือ ป. วรนาถ และ โกธชัย อิมรานยี และได้มีการจัดงานมอบรางวัลแผ่นเสียงทองคำครั้งแรก เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2507 และถือว่าเป็นเกียรติยศสูงส่ง เพราะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จให้พระราชทานรางวัลแผ่นเสียงทองคำแก่นักร้อง นักดนตรี นักแต่งเพลง จึงเรียกกันว่า "แผ่นเสียงทองคำพระราชทาน"

รางวัลแผ่นเสียงทองคำในประเทศไทยแตกต่างกับต่างประเทศที่หลักเกณฑ์การพิจารณาเพลง เพราะมิได้พิจารณาจากสถิติการจำหน่ายแผ่นเสียง แต่เกิดจากการตัดสินของคณะกรรมการอันประกอบด้วย ผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องเพลงและดนตรีชั้นนำของประเทศ เพลงที่ประกวดครั้งแรก แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

ประเภท ก. เป็นเพลงที่รวบรวมเพลงที่เข้าอันดับของสถานีวิทยุกองพลที่ 1 ตั้งแต่ พ.ศ. 2498 - 2506

ประเภท ข. เป็นเพลงที่นักแต่ง นักดนตรี นักแต่งเพลง ส่งเข้าประกวด

น่าสนใจว่า การประกวดแผ่นเสียงทองคำนี้มิได้มีการแยกประเภทของเพลงเป็นลูกทุ่ง ลูกกรุงแต่อย่างใด ครั้นต่อมาสถานีวิทยุ ก.ค.ท. จึงจัดอันดับเพลงขึ้นบ้าง โดยแยกเป็น เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เมื่อจะมีการประกวดแผ่นเสียงทองคำครั้งที่ 2 จึงมีการนำเพลงยอดนิยมของทั้งสองสถานีรวมกันเพื่อให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตัดสิน โดยแบ่งประเภทเป็น เพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่งและเพลงไทยชาโค้ว ซึ่งกำลังได้รับความนิยมจากวัยรุ่นด้วย การที่มีการแบ่งเพลงออกเป็นประเภทลูกทุ่งลูกกรุงเพราะเหตุว่า หากจะนำหลักเกณฑ์มาตัดสินเทียบกันโดยไม่จัดกลุ่มเพลงแล้ว เพลงลูกทุ่งจะไม่ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำ เพราะ อักษร หรือ การออกเสียงมีขอบกรอบ

ในทัศนะของคณะกรรมการทางภาษา เมื่อเทียบกับเพลงไทยสากลประเภทลูกกรุง เพลงลูกทุ่งจึงเริ่มได้รับแผนเสียงทองคำพระราชทานเมื่อมีการประกวดครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2509 จัดทำไหว้การ เพลงลูกทุ่งมีความเคลื่อนไหวในทางแข่งขันกันมากขึ้น

การประกวดแผนเสียงทองคำในประเทศไทยได้จัดขึ้นมาแล้ว 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 จัดเมื่อ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2507

ครั้งที่ 2 จัดเมื่อ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2509

ครั้งที่ 3 จัดเมื่อ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2514

การจัดประกวดแผนเสียงทองคำ ครั้งที่ 4 กำลังมีการจัดเตรียมกันอยู่ยังไม่มีกำหนดการจัดงานที่แน่นอน

ในปี พ.ศ. 2518 สถาบันวิทยุเสียงสามยอด ได้จัดทำมีรางวัลเพลงยอดเยี่ยมขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ เพลงลูกทุ่ง และเพลงลูกกรุงดำเนินการพิจารณาโดยการรวบรวมเพลงที่เข้าอันดับประจำสัปดาห์ให้คณะกรรมการทรงคุณวุฒิพิจารณา ส่วนการตัดสินชื่อนั้นคือคะแนนรวมของ คณะกรรมการ และจากผู้ฟัง โดยการที่สถานีได้มอบหมายให้ผู้ฟังในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศเป็นผู้ส่งชื่อเพลงที่ได้รับความนิยม ประจำทุกสัปดาห์ โดยกลุ่มตัวอย่างของผู้ฟังนี้จะมีจังหวัดละ 10 คน จึงผลการตัดสินเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลคือ

1. รางวัลการบรรเลงดนตรีลูกทุ่งยอดเยี่ยม ได้แก่ วงดนตรีสุนทราภรณ์

2. รางวัลการเรียบเรียงเสียงประสาน ได้แก่ เพลงจดหมายเป็นหมัน ผู้เรียบเรียงคือ สมพงษ์ โมรรากาห์

3. รางวัลประพันธ์ทำนอง ได้แก่ เพลงสังข์ฟ้าฝากพรหม ผู้ประพันธ์คือ สันติญา จุฬากร

4. รางวัลคำร้อง ได้แก่ เพลงน้ำตาอีสาน ผู้ประพันธ์คือ ชลธิ์ ชารทอง

5. รางวัลนักร้องหญิง ได้แก่ เพลง กินข้าวกับน้ำพริก ผู้ร้องคือ ผ่องศรี วรนุช

6. รางวัลนักร้องชาย ได้แก่ เพลง ขาวไม่มีชาย ผู้ร้องคือ กรเพชร ศรสุนทรณ

การจัดอันดับเพลงยอดเยี่ยม และรางวัลเพลงยอดเยี่ยมประจำปี ของสถาบันวิทยุเสียงสามยอด เป็นการจัดแยกจากแผน เสียงทองคำ แต่เพลงที่เข้าอันดับหนึ่ง 4 สัปดาห์ติดกัน จะได้ส่งเข้าประกวดแผนเสียงทองคำด้วย

จึงเห็นได้ว่า การจัดรางวัลทั้ง "เสียงทองคำและรางวัลเพลงยอดนิยม" ได้มีบทบาทในการทำให้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในวงการเพลงอย่างมากทีเดียว เพราะอย่างน้อยก็ทำให้นักร้อง นักแต่งเพลง นักดนตรี ได้มีความหวังที่จะได้รับรางวัลอันทรงเกียรติยศนั้น และมีความพยายามที่จะยกระดับผลงานของตนเองมากขึ้น

ความนิยมและการเสื่อมความนิยมใน เพลงลูกทุ่งของผู้ฟัง

เป็นที่น่าสังเกตว่า เพลงลูกทุ่ง ในปัจจุบันได้รับความนิยมและเสื่อมความนิยมอย่างรวดเร็ว และเห็นได้ชัดว่าขึ้นอยู่กับการร้องทวย ในวงการเพลงลูกทุ่งมีนักร้องใหม่เกิดขึ้นมากมาย มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว แล้วก็เลือนหายไปในระยะเวลาอันสั้น ในขณะที่วงการเพลงลูกทุ่งมีนักร้องใหม่ ๆ น้อย และใช้เวลาช้านานกว่าจะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และเห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งว่า นักร้องเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันต่างกับนักร้องเพลงลูกทุ่งยุคต้น ๆ เวณ สมยศ ปัทมสัน วรจันทร์ ไพโรจน์ กวยเหตุนีว่า นักร้องเพลงลูกทุ่งในยุคต้น ๆ มีผลงานเพลงที่ผู้ฟังนิยมฟังต่อมาเรื่อย ๆ นับเป็นสิบ ๆ ปี มิได้เสื่อมความนิยมอย่างรวดเร็วเท่าที่นักร้องลูกทุ่งในระยะหลัง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าสมัยแรก ๆ ยังมีนักร้องไม่มากนักและลีลาการร้องไม่ซ้ำกัน เกี่ยวกับความเห็นในเรื่องนี้ พยงค์ มุกดา¹ ได้ให้ข้อคิดว่า เพลงลูกทุ่งสมัยนั้นฟังได้เรื่อย ๆ ไม่ล้าสมัยเพราะผู้แต่งเพลง แต่งขึ้นจากอารมณ์อันบริสุทธิ์ มิได้เอา เหตุการณ์หรือวัตถุประสงค์ประกอบ

ความนิยมในเพลงลูกทุ่ง เกิดขึ้นเพราะชาวชนบทที่เข้ามาประกอบอาชีพการงานในกรุงเทพฯ ต้องการความอบอุ่นและระลึกถึงถิ่นเกิด เมื่อมีเพลงที่มีลีลาการร้องแบบเสียงดังฟังชัด มีสำเนียงถิ่น หรือมีบรรยากาศของเมืองไทยแท้จึงนิยมฟัง และยังมีชาวชนบทเข้ามาเป็นนักร้อง นักดนตรีก็ต้องการแสดงความรักถิ่นกำเนิด ทำให้แนวเอาสิ่งที่เป็นพื้นบ้านมาใส่ไว้ในเพลงก็ยิ่งทำให้ผู้ฟังในแต่ละถิ่นนิยมฟังมากขึ้น ส่วนเหตุที่จะทำให้นักร้องเพลงลูกทุ่งเจริญหรือเสื่อมเร็วนี้มีองค์

ประกอบ 2 ประการ ซึ่งจะแยกกล่าวคือ

1. นักแต่งเพลง
2. นักร้อง

¹ พยงค์ มุกดา การสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2519 ณ ภัตตาคารไขซี

ซึ่งองค์ประกอบทั้งสองประการนี้มีส่วนทำให้ เพลงขึ้นหรือลงอย่างมาก คือ

นักแต่งเพลง จะทำให้เองเข้ากับความนิยมของผู้ฟังด้วยการสังเกตความสนใจของผู้ฟังในวงนั้น ๆ และก็จะยกเหตุการณ์ที่แปลกใหม่ เป็นที่กล่าวขวัญของประชาชน ชาวพาคหัวตามหน้าหนังสือพิมพ์ มาแต่งเป็นเพลงทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนใจด้วยความรู้สึกที่ว่าทันสมัย ทันเหตุการณ์ และนักแต่งเพลงก็จะใสอารมณ์ของตน ไว้ บางครั้งก็ยกเรื่องที่เป็นประติวิสัยของมนุษย์มาใส่ลงในเพลง ซึ่งทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์รวมใจกาย เช่น ในยุคที่น้ำมันขึ้นราคาครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517 มีเพลงเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำมันแถมออกมาในทางเสียคือ คือ เพลงน้ำมันขาดแคลน อันมีเนื้อร้องว่า

" น้ำมันขาดแคลนคุยกับแฟนก็ต้องดับไฟ

(น้ำมันขาดแคลน : สรวง สันติ)

หรือเมื่อมีการรณรงค์เพื่อให้คนไทยรู้จักวางแผนครอบครัว เพลงลูกทุ่งก็มีส่วนช่วยอย่างทันเหตุการณ์ คือ เพลงอย่ามีลูกมาก มีเนื้อร้องว่า

" อย่ามีลูกมากระวังจะยากจน มีคนสองคนเอาไว้ฝากยี้ฝากไข่
ช่วยกันคุมกำเนิดเอาไว้มันเกิดมาจนเมืองไทย....."

(อย่ามีลูกมาก : สงเคราะห์ สมิตะภพพงษ์)

หรือเมื่อเกิดเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ก็มีเพลงที่มีเนื้อร้องเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ คือ เพลง สละโลหิต และ แด่ประชาธิปไตย ซึ่งมีเนื้อร้องว่า

" แม่จงเบาใจว่ากองทัพ สู้แม่ลงไม้ไหวแจวกองไฟต้องดับ
นักศึกษาสละชีวาไฉนหับ เขาเตรียมพร้อมยอมดับเพื่อประชาธิปไตย
อนาถใจว่าวันตัวแม่สิ้นเหมือนลูกนก สิบสี่ตุลำน้าตาตก
ปืนกอดอกรวงไฟ

เสียงปืนดังกึกก้อง ขึ้นเป็นของไครหนา ที่แม่เห็นกับตา
คนไทยมาคนไทย

....."

(แด่ประชาธิปไตย : จิว พิจิตร)

เพลงลูกทุ่งยุคก่อนก็มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น เมื่อมีการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็มีเพลงเกี่ยวกับการหาเสียง ผู้แทน การยอมรับ ของผู้แทน กรณีพิพาท ไค้แก่อิสลามเมือง ของ ณรงค์ ชมสมบูรณ์ โกรธการพินาศ ของ คำรณ สัมบุตตานนท์ เทวราชโอง ของ ไพฑูรย์ บุตรชื่น เขาพระวิหาร ของ กำปณ แก้วสุพรรณ เป็นต้น เนื้อเพลงมีทั้งพูดอย่างตรงไปตรงมา และเป็นไปในทางเสียสละ เช่น

เสียงโฆงของนักการเมือง ยกเอาแต่เรื่องที่ดังวามมาพูดจา
มีหนังมาฉายให้ชาวไร่ชาวนาได้ดูได้ชมกันถ้วนหน้า
จะทำได้โน่นโอ้ที่ข้างนอกกลับตัวทุกดินทุกแดนทั้งดูช่างแสนจะชื่นใจ
ถนนหนทางล้ากลวงจะสร้างใหม่มากมาย เลิกเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย
จะซื้อรถใหม่ไถนา ก็ฉกฉวยเงินออกไปลงสุขอารมณ์ชาวนาพากันดื่ม
นิยมตั้งเขาพูดมา พอได้เห็นหน้าหนึ่งหน้าอยู่ในสภา ทั้งหลายปีที่ผ่านมา
จะไถนายังต้องใช้ควาย....."

(มนต์การเมือง : คำรณ สัมบุตตานนท์)

ในระยะที่อเมริกานำมาตั้งฐานทัพในประเทศไทยก็มีเพลงล้อเลียนคนไทยที่ทำงานหรือเกี่ยวข้องกับอเมริกานับแฉ่งต่าง ๆ มากมาย

นอกจากนี้ นักแต่งเพลงยังหา ใญ่รัง ก็คือความสนใจด้วยวิธีการตั้งชื่อเพลงให้กระทบความรู้สึกของผู้ฟัง ซึ่งเรื่องการจัดชื่อเพลงก็มีลักษณะเช่นเดียวกับกาตั้งชื่อ นวนิยาย ภาพยนตร์นั่นเอง ใญ่รังจะสนใจมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับการใช้คำได้ละอุน และคมคาย ตลอดจนมีสาระของเพลงแฝงอยู่ด้วย

โกรธ นักร้องมีบทบาทอย่างมากในการทำให้เพลงเข้าสู่ความนิยม ด้วยลักษณะต่าง ๆ

คือ

1. ได้รับความนิยมเพราะการมอโลกโน่นน้ำเนียงและลีลาการร้อง โดยเฉพาะในยุคที่มีนักร้องเพลงลูกทุ่งจำนวนมากเช่นในปัจจุบัน นักร้องเพลงลูกทุ่งจึงพยายามที่จะสร้างลักษณะเฉพาะตัวขึ้น เพื่อให้เป็นที่สนใจของผู้ฟัง จึงเกิดมีนักร้องเพลงควยเสียงที่ดูจะฉกฉวยธรรมชาติอยู่มากจนมีผู้วิจารณ์ว่านักร้องเพลงลูกทุ่งยุค 2519 - 2520 มีเรื่องเพลง พังยาก¹

¹ นกธ ฤณมทรัพย์ ชุมทาง กรุงเทพฯ ททบ.เคฟ.ได้มี 14.00 - 16.00 น.

ซึ่งต่างกับเครื่องเพลงลูกทุ่งที่ร้องแบบธรรมชาติแท้ การเอื้อน หรือการลงลูกคอ ก็เป็นไปในลีลาของเพลงไทย จะเปรียบเทียบได้กับเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย เช่น สมยก พิณพมพู คำรณ สัมปณานันท์ พูล ทองใจ สุรพล สมบัติเจริญ ผ่องศรีวรนุช กับนักร้องยุคต่อ ๆ มา เช่น ชาย เมืองสิงห์ รุ่งเพชร แหม่มสิงห์ แดง แก้วสุพรรณ ชายธง ทรงพล สายันท์ สัญญา สดิส รมโพธิ์ทอง เป็นต้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า ยุคหลัง ๆ มีการเลียนแบบกันด้วยการเอื้อนในคำและลงลูกค้อมากขึ้น ทำให้เสียงใกล้เคียงกันมาก เช่น สายันท์ สัญญา กับ สัญญา พรนารายณ์ ทราย เมฆฉวีชัย สดิส รมโพธิ์ทอง เป็นต้น

2. นักร้องเลือกเพลงได้เหมาะสมกับเหตุการณ์และกินใจผู้ฟัง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเพลงที่ตรงกับความรู้สึกของผู้ฟังจะเข้าสู่ความนิยมได้เร็วและนานกว่าเพลงที่นำเหตุการณ์มากล่าวแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเพลงที่ได้รับความนิยมสูงก็มักจะเกี่ยวกับความรัก ความเศร้าเป็นส่วนใหญ่

ความนิยมของเพลงลูกทุ่ง

การเสื่อมความนิยมในหมู่นักฟังเป็นไปอย่างรวดเร็วอย่างน่าสังเกตโดยเฉพาะในยุคหลังๆ เพลงที่ได้รับความนิยมสูงสุดยุคใด ๆ ก็มิใช่ว่าจะระยะเวลาหนึ่ง ๆ ก็จะทำให้มันร้องโด่งดังไปทั่วในช่วงนั้น ๆ อาจเป็นเพียงเพลงเดียว หรือระยะเวลาเดียว จากนั้นก็จะเกิดนักร้องขึ้นมาใหม่ นักร้องคนเก่าที่ได้รับความนิยมสูงก่อนหน้าก็ตกอันดับไป จากนั้นจะไม่มีเพลงใดเด่นเป็นพิเศษอีกเลย ซึ่งต่างไปจากเพลงลูกกรุงซึ่งนักร้องอาจจะกลับมาได้รับความนิยมวนเวียนอยู่เสมอ เช่น สวลี ผกาพันธุ์ สุเทพ วงศ์กำแหง อาภรณ์รัตน์ อินทรเทพ ทนงศักดิ์ กั๊กดีเทวา เป็นต้น จะขอยกตัวอย่างการจัดอันดับเพลงลูกทุ่งเพื่อรับรางวัลเพลงยอดนิยมประจำปี พ.ศ. 2518¹ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2518 นักร้องลูกทุ่งที่เด่นในช่วงเวลานี้ได้แก่ สายันท์ สัญญา และสดิส รมโพธิ์ทอง ส่วนเพลงที่เข้าอันดับ 1 และ 2 หมุนวนเวียนกันคือ สายันท์ สัญญา มีเพลง กินอะไรถึงสวย ลาพี่เห่เห่เือน นางฟ้ายังอาย สดิส รมโพธิ์ทอง มีเพลง หนอย่างเมอะรักใครจริง รักจากที่บางปะกง เราคนจน ครั้นถึงการจัดอันดับเพลงในวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2518 ก็มีเพลงใหม่เข้ามาอันดับครั้งแรกเข้ามาอยู่ในอันดับที่ 3 คือ เพลง ข้าไม่มีชาย ทราย เมฆฉวีชัย ทรายสุพรรณ เป็นผู้ร้อง และเพลงที่เข้าอันดับใหม่อีกเพลงหนึ่งคือ เพลง จดหมายเป็นหมัน ผู้ร้องคือ ขวัญชัย เสงี่ยมวยเอ็ด และ 2 เพลงนี้

¹ บันทึกการจัดอันดับเพลงลูกทุ่ง สถาบันวิทยุเสียงสามยอด ประจำปี พ.ศ. 2518

ก็ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2518 ไปในที่สุด ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าช่วงที่นักร้องทั้งสอง คือ กรเพชร ศรสุพรรณ และ ขวัญชัย เพชรร้อยเอ็ด ได้รับความนิยมสูงสุดนี้มีระยะเวลาเพียงไม่กี่เดือน ก็ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2518 จนถึงประมาณต้นปี พ.ศ. 2519 เท่านั้น เพราะหลังจากนั้นก็มีนักร้องอื่นขึ้นมาแทนที่ได้ยก คาว บ้านคอน รุ่งเรือง คาวสุรินทร์ กรชัย เมฆ วิเชียร เป็นต้น นับว่านักร้องเหล่านี้มีความเป็นไปเช่นเดียวกับนักร้องเพลงลูกทุ่งคนอื่น ๆ ในระยะหลังนับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา คือเมื่อได้รับความนิยมสูงสุดแล้วก็ตกจากความนิยมไปทันที และเมื่อเสื่อมจากความนิยมไปแล้วก็แทบจะหาฟังจากสถานีวิทยุต่าง ๆ ไม่ได้เลย ทั้งนี้ก็เพราะเพลงลูกทุ่งอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ก็เข้ามาแทนที่จนผู้ฟังอาจจะสนใจที่จะวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวของเพลงใหม่ ๆ และนักร้องใหม่ ๆ มากกว่า ซึ่งหากจะพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เพลงลูกทุ่งเสื่อมจากความนิยมอย่างรวดเร็วก็อาจเป็นเพราะเหตุต่าง ๆ คือ

นักแต่งเพลง

1. ขาดความประณีตในการแต่งเนื้อเพลงเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะตระหนักดีว่านักร้องทำเพลงขึ้นสู่ความนิยม นักแต่งเพลงจึงพยายามที่จะป้อนงานให้นักร้องมากเกินไป โดยมิได้คำนึงถึงคุณภาพเท่าที่ควร ทำให้เพลงที่ออกมามีลีลาคล้าย ๆ กัน เนื้อเพลงอาจจะมีสาระต่าง ๆ กัน แต่ก็อาจจะขาดพลังในการจูงใจผู้ฟัง และบางเพลงก็ตั้งใจจะล้อเลียนสังคมเกินไป จะผู้ฟังเสื่อมอาจจะไม่รู้ลึกซึ้งสนุกสนานดังเจตนาของผู้แต่ง ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ได้รับความนิยมสูงสุด เช่น เพลงลูกดอนโยบายรัฐบาลสมัย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีอันประกอบด้วย เพลง กำนันเงิน ผู้ใหญ่พัฒนา คิดอีกคิดอีก พรรคกระสอบหาเสียง นายรวยผูกพันแผ่นดิน ผู้แทนมาแล้ว ซึ่งเพ็ญ พรหมแดน เป็นผู้ร้องนี้ เพลงที่ได้รับความนิยมได้แก่ เพลงกำนันเงิน และ ผู้แทนมาแล้ว ทั้งนี้เพราะผู้แต่งเพลงจงใจที่จะให้เนื้อเพลงมีสาระใกล้เคียงกันเกินไป

2. นักแต่งเพลงบางกคนขาดความรู้ทางดนตรี หรือบางครั้งนักร้องเห็นเองเป็นผู้แต่งเรื่องร้องตามใจชอบ ทำให้ทำนองเพลงไม่ราบรื่นตามหลักของโน้ตเพลงลูกทุ่งหลายเพลง มีลักษณะที่เรียกว่าไม่มีทำนอง¹ คือจะออกเสียงไปเรื่อย ๆ ตามคำร้องที่คิดขึ้น เช่น เพลง นำตาชายเหนือของ คัมภีร์ แสงทอง เป็นต้น

¹ ไพฑูรย์ ลิ่ววัจน์ การศึกษา วันที่ 15 ตุลาคม 2519 ณ โรงแรมรอยัล เวลา 18.10 - 20.45 น.

3. การแต่งเพลงโดยให้เนื้อเรื่องเป็นไปตามเหตุการณ์นั้น เมื่อเหตุการณ์ผ่านไป แล้วเพลงก็หมดสมัยไปด้วย คนจะไม่นิยมฟังเพราะไม่มีเหตุการณ์ดังปรากฏในเนื้อเพลง เช่น เพลง เขาพระวิหาร จงอางก็ก เป็นต้น เว้นไว้แต่ว่าถ้ามีเหตุการณ์ใกล้เคียงกัน หรือ ชั่วกันอีกก็จะเข้า สู่ความนิยมของผู้ฟังได้ใหม่ เช่น เพลงที่ถูกถึงการเลือกตั้งผู้แทน เมียเช่า เศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่า แมวเพลงประเภทรายงานข่าวจะทันสมัย ทันเหตุการณ์แต่ก็เสื่อมความนิยมเร็วเพราะ จำกัดระยะเวลาเกินไปหากนำไปร้องอีกเวลาก็ตายเป็นคนละหลัง นักแต่งเพลงที่นำเหตุการณ์ มาแต่งอย่างเฉพาะเจาะจงจึงทำให้เพลงเสื่อมความนิยมเร็วกว่าเพลงที่มีเนื้อหาสาระเป็นกลาง ๆ การแต่งเพลงตามเหตุการณ์ของสังคมจึง ีเปรียบประดุจมีสองคมที่อาจทำให้นักร้องนักแต่งเพลงเจริญ หรือเสื่อมได้

นักร้อง

1. ร้องที่เด่นเพียงเพลงแรกและเมื่อมีชื่อเสียงขึ้นมาก็จะร้องเพลงด้วยลีลาเดิม ซ้ำ ๆ ก็ทำให้ผู้ฟังเบื่อเร็ว เช่น กรรณิการ์ กรรสุพรรณ จะร้องเพลงในลักษณะโดยทวน จนบางครั้ง เสียงหลง

2. มีการเลียนแบบกันเกินไป คือถ้านักร้องคนใดมีชื่อเสียงโด่งดังก็จะยึดเป็นคัมภีร์ เลียนแบบการร้องจนแทบจะไม่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏเป็นกลุ่ม ๆ เช่น เมื่อสุรพล สมบัติเจริญถึงแก่กรรม ลูกศิษย์ของสุรพลก็ร้องเพลงด้วยลีลาและน้ำเสียงของสุรพล เป็นต้นว่า เมืองมนต์ สมบัติเจริญ เสียงของนักร้องกลุ่มนี้จะท้าว ทุ้มระคนเสียงท้าวเพราะแบบเดียวกับสุรพล หรือกลุ่มของ ชาย เมืองสิงห์ และ เมืองไพร จีระพันธ์ วีระพงษ์ ชายธง ทรงพล มีลักษณะเด่นคือเสียงเอื้อนและออกเสียงยาวอีกจัด ส่วนสายัณห์ สัญญา สดิส รมโนธิทอง กรชัย เมฆวิเชียร จะมีลูกกอดและเอื้อนยาวๆ บางกลุ่มจะมีเสียงสูงท้ายคำเป็นพิเศษ เช่น กรศรี ศิริประจวบ รุ่งเพชร แหม่มสิงห์ ระวี ภาวิไล เป็นต้น เมื่อมีลักษณะรวมเป็นกลุ่ม ๆ เช่นนี้ทำให้ ผู้ฟังไม่รู้สึกสนใจเท่าที่ควร เพราะผู้ฟังก็วิธีการและน้ำเสียงซึ่งไม่มีความแปลกใหม่แต่อย่างใด

3. มีลักษณะเป็นการค้ามากเกินไป จะเห็นได้ชัดเจนนักร้องลูกทุ่งนั้นเมื่อร้องเพลง ได้รับความนิยมเพียงไม่กี่เพลงก็จะรับบันทึกแผ่นเสียงออกจำหน่าย และตั้งวงดนตรีลูกทุ่งของตนเอง ทั้ง ๆ ที่อาจไม่มีความสามารถเพียงพอ บอเวลาแสดงก็จะร้องแต่เพลงของตนหรือในคณะของตน เท่านั้นไม่มีการร้องเพลงของนักร้องอื่นทั้ง ๆ ที่เพลงของตนเองอาจไม่ได้รับความนิยม ซึ่งนับว่าเป็นการหวังผลทางการค้าและจากการตระเวนแสดงไปในที่ต่าง ๆ เป็นเวลานานติดต่อกันจึงทำให้ ผลงานลดคุณภาพลง

4. ขาดการฝึกฝนอย่างจริงจังจึงมาก่อนจึงไม่มีหลักเกณฑ์อะไร วงการเพลงลูกทุ่งยังไม่มีโรงเรียนสอนการร้องเพลง นักร้องลูกทุ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีสมัครเข้าอยู่ในวงดนตรีมีชื่อช่วยทำหน้าที่ต่าง ๆ แล้วยกโอกาสที่จะได้ร้องเพลงบ้าง เมื่อมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้ฟังแล้วก็จะแยกตัวมาตั้งวงดนตรีของตนเองอีก จนได้ความที่นักร้องเพลงลูกทุ่งแทบทุกคนจะมีวงดนตรีของตนเองออกแสดงตามต่างจังหวัด จึงเป็นไปไ้ว่าการรีบเร่งแสดงให้ทันเวลาจึงทำให้การร้องและเนื้อเพลงมีคุณภาพด้อยลงกว่าเดิม นอกจากนี้การแข่งขันในด้านการแสดงก็ทำให้นักดนตรีเกิดความรู้สึกเคยชินต่อความยิ่งใหญ่ที่เขาพยายามสร้าง เช่น การใช้หางเครื่องเป็นสิบสิบคน เพื่อจะแสดงลีลาในชุดต่าง ๆ ประกอบการร้องเพลงทุกเพลงทั้ง ๆ ที่เพลงและลีลา อารมณ์ ของบรรดา "หางเครื่อง" อาจจะไม่ดีไปวันกันเลย

5. นักร้องเพลงลูกทุ่งไม่พยายามที่จะแสดงลักษณะพื้นบ้านออกมา¹ จึงทำให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยกทั้ง ๆ ที่น่าจะก่อให้เกิดความเป็นกันเอง เพราะนักร้องเพลงลูกทุ่งมักจะทำให้แปลกกว่าชนธรรมดา เช่น เวลาที่ไปแสดงตามชนบทจะแต่งกายหรูหราเกินไป ทำให้ความรู้สึกของผู้ชมเบี่ยงไปทางลบ เมื่อเห็นตัวจริงของนักร้องผู้นั้นเข้า ซึ่งการแต่งกายหรูหรานี้อาจเป็นจิตวิทยาของนักร้อง เพราะหากจะแต่งกายเหมือนชาวบ้านผู้ชมก็อาจจะไม่สนใจที่มีฝีมือดี สวยงามก็เบี่ยงได้

¹ สุชาติ สวัสดิ์ศรี การวัฒนธรรม วันที่ 1 กรกฎาคม 2518 ช' โรงแรมชาลิศ
เวลา 19.25 - 20.00 น.

6. เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ง่าย ง่าย ผู้ฟังฟังไม่ก็ครั้งก็สามารถจะร้องได้ทั่ว ๆ ไป ย่อมทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและแสงวณสิ่งใหม่ ๆ เพลงใหม่ต่อไป จึงทำให้เพลงแต่ละเพลงอยู่ในความนิยมเพียงระยะเวลาเดียว ซึ่งก็เป็นไปตามหลักของโลกนั่นเอง

ลักษณะเช่นที่กล่าวมานี้จึงเป็นลักษณะที่เป็นจุดค่อยของเพลงลูกทุ่ง ซึ่งน่าจะได้มีการปรับปรุงกันอย่างจริงจังในฐานะที่เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ถือได้ว่าเป็นเพลงชาวบ้านยุคใหม่ที่จะยังมีอยู่ต่อไปอีกนานทีเดียวในสังคมไทย

การจำแนกสาระของเพลงลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่งก็เช่นเกี่ยวกับการรณรงค์อื่นที่เกิดขึ้นเพราะผู้สร้างสร้างขึ้นด้วยแรงบันดาลใจต่าง ๆ กัน ด้วยเหตุนี้สาระในเพลงลูกทุ่งจึงมีหลายประเภท ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ถึงสาระในเนื้อเพลงลูกทุ่ง เช่น เติมสิริ บุญสิงห์¹ กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งนำเอาความคิด ความเชื่อ ความนิยม แฟชั่น เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมที่ชาวบ้านถวาทราบมาสม่ำเสมอ รวดเร็ว จริงใจ และอารมณ์ขัน สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา² กล่าวถึงเรื่องราวในเนื้อเพลงลูกทุ่งว่า สาระในเพลงลูกทุ่งแบ่งได้หลายประเภท มีทั้งตลก ขบขัน ล้อเลียน ร้องแค้น ความรัก แสดงออกถึงความรักชาติ ศาสนา ระเบียบ ความถูกต้องในชีวิต แต่ละเพลงมีคติสอนใจแฝงไว้ พัทยา สายหนู³ สรุปว่า เนื้อเพลงลูกทุ่งแสดงถึงสภาพของชาวไทยทั่วไป โดยเฉพาะชนบทอย่างน่าสนใจ เพ็ญศรี พุ่มชูศรี⁴ ให้ความสำคัญเห็นว่า เพลงลูกทุ่งมีสาระที่น่าสนใจกว่าเพลงลูกกรุง เพราะสัมผัสชีวิต แสดงความแร้นแค้น พูดถึงวิถีชนบทได้ดีกว่า

และด้วยเหตุที่เพลงลูกทุ่งมีสาระมากมายนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้จำแนกสาระของเพลงลูกทุ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ คือ

1. ความรัก ไม่ว่าวรรณกรรมชนิดใด เรื่องของความรักมักจะได้รับการกล่าวถึงอยู่เสมอ เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดกับมวลมนุษย์ที่สุด และก่อให้เกิดอารมณ์ร่วมได้ง่ายที่สุด เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งก็เช่นกัน ผู้แต่งได้กล่าวถึงความรักไว้หลายแบบคือ

¹ เติมสิริ บุญสิงห์ "อววรรณกรรมมวลชน" ปากกามัจฉาวรรณกรรมวิพากษ์ หน้า 122

² สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา "สังคมกับภาษาไทย" ภาษาและสังคม 16 : 71 สิงหาคม 2518

³ พัทยา สายหนู "ชีวิตในเพลง" แถบบันทึกเสียงคำบรรยาย ณ ห้องประชุม เอ.ยู.เอ.

⁴ เพ็ญศรี พุ่มชูศรี "เพ็ญศรี พุ่มชูศรี" ประชาชาติรายสัปดาห์ 3 (147) : 34 กันยายน 2519

1. ✓ ความรักที่มีสถานบันสูงสุด ความรักที่มีต่อสถาบันสูงสุดของชาติได้แก่ ชาติ
ศาสนา ธรรมนูญ เพลงลูกทุ่งได้กล่าวถึงความรักชาติไว้มากที่สุดและในลักษณะต่าง ๆ กัน
ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยวิธีการคือ

1.1.1 ปลุกใจ เนื้อเพลงจะมีข้อความที่ปลุกใจให้คนเกิดความรักชาติ
เสียสละเพื่อชาติ หรือบางครั้งจะบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเข้มแข็ง ความเสียสละ
ในประชาชนทั่วไปทราบ เช่น

" ได้ฟังข่าวเรื่องราวมานานให้แสนเคียดดาลในใจเหลือทน
คอมมิวนิสต์รุกรานไทย หยามหมิ่นนักไทหรือคน
น้ำใจเปี่ยมใจปณัฏฐาชนชาติชาวไทย บุกรังถิ่นหนองคาย
น้ำจมน้ำร้ายคนไทยระวังให้ที (คนตรี)

ทางเขตคามเมืองน่านเรา มันบุกรุกเราเข้ามาอย่า
ทหารไทยจงอาจ ใจไม่ท้อยราวี
ของเจียน้องพี่จะหาพลีแด่ธงไตรรงค์ เพื่อเอกราชมันคง
ช่วยกันจรรโลงคงไว้ให้ไทยคงคง (คนตรี)

ขอมกกล่าว ว่าเราชาวไทย รวมแรงรวมใจช่วยไทยจงอาจ
ท่าลงครามปราบเวียคมินห์ ผลาญมันให้สิ้นลับปาง
ถึงเลือดจะแห้งแค้นใจไม่ท้อใคร หนูนากำลังจะไป
รวมใจกันไว้สมัครไปรบเวียคนาม (คนตรี)

....."

(ช่วยก็จงอาจ : พิภพ พวงศิริ)

เพลงเกียรติศักดิ์สามัคคี

" เราเกิดมาเพื่อไทยขอให้ จมื่น ชื่อสัตย์ต่อกันผูกพันไมตรี
ช่วยกันจรรโลงสงเสริมไทยทวี พร้อมเพรียงหน้าเรามีเสรีเทียมเท่าทั่วกัน
จงปลุกแก้วรัตนวงเสริมสง คังไทยประสงคพะวงนิรันดร์
เมื่อเราเป็นไทยถวิลรักไทยให้มั่น แน่นมีถึกประจันพร้อมกันต่อต้านไป

เลือดเนื้อเรามีดวงวิญญาณ เพื่อคุ้มพาราเขตไทย
จะถนอมแผ่นดินอันวิเศษนี้ ถนอมบรรพไทยตลอดกาล
เราเกิดมาเป็นไทยไทยคือเต็มเท่า เคยอับเฉาพี่น้องเราเบิกบาน
หากมีภัยมาคุกคามไทยธุระเรา เราจะปฏิบัติของตายแลกเกียรติของไทย"
(เกียรติศักดิ์สามัคคี : สมยศ หัตถ์พันธุ์)

เพลงไทยสู้ไม่ถอย

" เราพระวิหารโบราณวัตถุของไทย เกียรติของอชิปไทย
เพราะเป็นของไทยแต่เก่าก่อน เราขอปกป้องรักษา หากใครกล้ามาราวี
เราขอยอมพลีผู้จ้าวชาติเรา
เราประชาชนไทยที่มีน้ำใจรักชาติ พึงชาวเขมรบังอาจ
ประกาศจะล้างชาติไทย จิตะพอสี่หนุอวตุมะตุก่าเหง ตัวเล็กนิดเดียวกล้าแข็ง
กล้าแรงฤทธิ์เดชใจไว้
เลือดไทย ลูกเขมรอนธาว พึงพอกุชาวราวัน
จะคิดโกงเรา ระวีการ เลือดไทยเดือดพล่านทั่วไป....
(ไทยสู้ไม่ถอย : สำเนียง ม่วงทอง)

เพลงอื่น ๆ ในลักษณะนี้ก็มี เพลง จงอ้างสิริ ประชาธิปไตยที่ได้จากน้ำตา ของ จิว จิวิตร ชวานทอง
ของ ชลอ ไตรตรองกร วันวิปโยค ของ อภิศ รมโพธิ์ทอง และ ตัวตายดีกว่าชาติตาย ของ
มนูญ ภาณุกรังกร เป็นต้น

1.1.2 ✓ เปรียบเทียบระหว่างความรักชาติกับความรักของหนุ่มสาว เพลงลูกทุ่ง
ที่มีเนื้อร้องประเภทนี้มีมากมายโดยเฉพาะในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2516 อันเป็นช่วงที่
เราส่งทหารไปช่วยรบในสมรภูมิเวียดนาม และในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2517 - 2518 ซึ่งเรา
กำลังมีความสับสนในทางการเมือง เช่น

เพลงไม่ว่ากลับมาแดง

" จะแต่งปีที่ไม่ได้ รอดน้องชอร้องรักน้อย ออกนอกลูกน้อยไก่อไหม
พี่ชาวไร่ไรสุขบ้านลูกเป็น... แผ่นดินของไทยจะโค่นล้มเหว

นักเลงต่างบ้านเขามาถูกรานชาติไทยแอบแฝง
 พี่ก็ตายแล้วพี่ก็เสียดวงเลือดไทยไหนแรงจะแต่งอย่างไร
 ขอผลักดันไปมีกำกวมเคให้หมกเสี้ยนหนามเสียก่อน
 น้องจายาทำแวงบนพื้นนอนกอดน้องไม่ได้ ภาคใต้สี่จังหวัดจะถูกเขาคัดแบ่งไป
 ถานองกอยพี่ไม่ได้จะมีแฟนไหมไม่ว่า
 พี่ก็เป็นชายชาติทหาร ทหารองอาจคอยรับใช้ชาติ กาลัน กบัตรา
 ก็กรบสงบนเสียก่อนจะย้อนกลับมา กราบเท้าพอดาแม่วาไม่ตาย
 (ไม่ตายจะกลับมาแต่ง : สลธิ์ ชารทอง)

เพลงเลือดสีเทา

" พี่เป็นชายชาติวีรโอเล่ืออากาศ เป็นรั้วของชาติศัตรูไม่ว่าจกล้ำกราย
 หากปัจจามิตรมาคิเล่ือกลามชาติไทย สีพินพิไลให้ถวายไว้เป็นชาติพลี

.....
 เลือดสีเทาเจ้าก็รู้ว่าเขมชน หนักนิกไม่บนสูทนเพื่อความเป็นไทย
 ถึงพี่จะรักจะหลงหลงแทบชาติใจ แต่รักชาติไทยยิ่งใหญ่ว่ารักใคร่เลย"
 (เลือดสีเทา : แฉน พันธุสาลี)

เพลงคำสั่งเตรียมพร้อม

" เราสั่งเกรียพร้อมแม่คอกพยอมบ้านนา วันเสาร์นี้พี่ไม่ได้มาหา
 แก้วตาเสียแล้วน้อง ภัยมารุกรานทหารทุกเหล่าทุกกองต้องเตรียมใจ
 ไว้คอยปกป้องถึงกรรมกลงไปไหนไม่ได้
 ระเบียบทหารข้าราชการจำเป็น เห็นใจด้วยคนสว่นเนื้อเย็นชาตินั้น
 จำเป็นกว่าเรื่องไรวะ ๆ พี่นอนนิ่งถึงจนแทบชาติใจ แต่ถึงแม้ที่ไม่ได้
 ชาติยิ่งใหญ่ว่าเร่ิมงส่วนตัว....."

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลง อ.ส.รอรัก ของสุริยเทร ภาคสิริ เป็นต้น

1.1.3/ ความรักชาติของผู้ชาย มักเป็นเพลงที่กล่าวถึงนักรบ เช่น ตำรวจ
ตระเวนชายแดน ตำรวจภูธร หน่วยปฏิบัติการเข้าเฝ้าฯ เป็นต้น โดยบรรยายถึงความลำบากใน
ระหว่างปฏิบัติหน้าที่อยู่ชายแดน เช่น

เพลงเสียงกรวญจากภูธร

ตำรวจภูธรมาวิ่งวอนปวงประชา กราบเท้าพี่น้องทั่วหน้าทั้งผืนผาอย่าคิด
โกรธแค้น ล่าปากยากเข็ญเดี๋ยวนี้ถูกเกณฑ์ไปอยู่ชายแดน เรื่องชาติไทย
อันทวงแทนหลังไว้เอาตายแทนพี่น้องไทย

กลับจากรายแค้น เข้าให้แทนรักษาเขต เป็นกองปราบปรามพิไลแลเขต
ทองที่ทั่วไป ตำรวจภูธรไม่ค่อยพักผ่อนขอให้เห็นใจ ต้องต่อสู้กับมูราย
บางกรั้งแทนตายกากระสุนปืน

กองปราบคิดไว้หัวใจสะท้อน จะหลับจะนอนก็นอนไม่ค่อยเต็มอิ่ม
จะมีเวลาอยู่กับขวัญกำลังใจน้อยคืน ตำรวจไทยก็ยิ่งขึ้น
กอดแต่ปืนก่อนนอน

ลำบากก็ทนขอไว้ ลูกกองปราบ จะอยู่รับใช้น้องพี่ชั่วชีวิไม่คิดเคียดแค้น
ชาติเกียรติวินัยรักษาเอาไว้ตำรวจภูธร ถ้าหากชาวไทยเคียดแค้น
ตำรวจภูธรยอมตายเพื่อไทย ฯ

(เสียงกรวญจากภูธร : จิว พิจิตร)

เพลงพลทหาร

" เบนีมาจะกรับ มีพลทหาร ขอรับใช้ราชการอย่าเหยียดขามกับ
จะได้ไหม ลูกจงวางมือจิตใจหาญอีกไม่กลัวตาย ถึงชีพจะต้องตาย
เพื่อแผ่นดินวาง

"ขอสมัครรับ เน้นชายทั้งหลาย เพราะรักซึ่งความเป็นไทยจะป้องกัน
ภัยทั่วทั้งปวง แม้มีภัยกับกมลสู้รับอย่างคึกคะนอง ขอเพียงชื่อจะได้เกียรติ
กองเมืองไทยรวมทางไม้นั้นคนดี....."

(พลทหาร : ฉลอง วุฒิชัย)

เพลงจอฉาย ต.ช.ค.

“.....
เพื่อชาติก้าวไกลกว่าเป็นของตัว เพื่อพระเจ้าอยู่หัว ยอมตัวลำบากลำบาก
นี้แหละเพื่อนไทยจงลุกค้ำยันทุกคน ต.ช.ค. เลื่อนชนขอยอมทนเพื่อไทยทุกทาง
.....”

(จดหมาย ต.ช.ค. : วิเชียร คำเจริญ)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงเสียงสังข์จากเสียงวาน ของ จิว พิจิตร น.ป.พ.ควน ของ ทองใบ
รุ่งเรือง และ ทหารอาสา ของ วิเชียร คำเจริญ เป็นต้น

1.1.4 มวยไทยผู้กล้าถึง ใจความมักจะกล่าวถึงความรัก ความหวังใจ

ผู้ที่ไปรบ และมีการอวยพรให้ปลอดภัย ซึ่งเป็นลักษณะที่ผู้เฒ่าผู้แก่ไปราชการสนามมวยแดนจะเข้าใจ
มีอารมณ์ร่วมไคกาย เช่น

เพลงมิกเรลงแนวหลัง

“.....
ตำรวจทหารปฏิบัติระตามปากคอย อย่าไคนิ่งเหงาหงอย
ของคอยระแวกะวัง เป็นห่วงหนักหนาชาวปลากินแล้วหรือยัง
มอยเพลงนี้ให้ฟัง มิกเรลงแนวหลังคิดถึงทุกคืน

ฝากเพลงจากใจออกไปยังแนวหน้า ตำรวจทหารอาสา
อยู่กลางป่าคางคูกปีบ แวบนตออ่อนวอนขอพรจากพระทุกคืน
ขอให้ฟ้าประทาน ค่ายและวันแคล้วคลาดทุกคน.....”

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงส่งใจไปเวียกนาม ของ จ๋านาจ ศรีเหรา เป็นต้น

ทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนนั้น เป็นการแสดงออกถึงความรักชาติด้วยวิธีการในการแสดงออก
ต่างกัน

สำหรับการแสดงออกทางความรักในศาสนา ก็จะแสดงในลักษณะของการสอนจริยธรรม
ซึ่งมีทั้งลักษณะของเทศนาโวหาร และสาธกโวหาร คือ

1.1.5 เทศนาโวหาร ได้แก่การกล่าวถึงข้อคิด ธรรมะ หรือการสั่งสอน

โดยตรง เช่น

เพลงกินแดนแห่งกาสาพันตร

เกิดมาครั้งหนึ่ง เราที่จะไปถึง แดนแห่งความสุขสันต์
 แม้จะมีเงินนับชาติพัน ถ้าจิตใจไม่มั่นคงนี้คงไม่ได้ไป
 เป็นแดนแคว้นดินที่อุดมสิ้นความโลภ ความโกรธและหลงไหล
 เสริมสร้างชำระจิตใจให้งามสกลใส ห่างไกลจากทุกข์เวียนวน
 แดนแห่งกาสาพันตร เป็นแดนอันซจิดแห่งความนิคม
 จุดหมายที่หวังนิมิตแห่งตน ตามรอยบาทบุคลแห่งองค์พระศาสดา
 หากใครจะไถ่ครองผ้าเหลืองสกลใส จิตใจจะสุขทุกเวลา
 เหมือนคังที่วัดเกษ บรมานนา สุขอื่นใดหนาจะมาเทียบรสพระธรรม"

(กินแดนแห่งกาสาพันตร : พี่ระ ตรีบุปผา)

เพลงโยธยาชาวไทย

" กุลาธรรมา ระบุว่าไม่แน่ เป็นของเที่ยงแท้เกิดแก่เจ็บตาย
 ต้องตายจริง ๆ ทั้งหญิงและชาย เกิดแล้วต้องตายหญิงชายทุกคน
 ไม่ว่าเศรษฐีผู้บุรุษ เห็นคำว่าตายซ่อนกายไม่พบน
 แคววหญิงตายกล้วกายทุกคน คนมีคณชนไม่พบนความตาย
 บางคนมั่งมีเกยก็เกยเคน ถ้าทำชั่วเหมือนกัณหคความหมาย
 พอสิ้นตำแหน่งเขาแว้งเหตตาย ทานมามากมายเสียกายความดี

.....

(โยธยาชาวไทย : จิว พิจิตร)

เพลงอื่น ๆ ที่มีลักษณะเช่นนี้ ก็มี เพลงอยู่ดีกว่าตาย ของ กานท์ การุณวงศ์ อย่ารอเวลา
จนเหมือนกับ ของ ไพฑูรย์ บุตรชื่น และ หมกหมกเรื่อง ของ ชาตรี ธีรชด เป็นต้น

1.1.6/ สาธกโวหาร ไว่แก่การสอนหรือการสอแทรกข้อคิดเกี่ยวกับธรรมะ
 ไว้ในเรื่อกราวที่ยกขึ้นมาเล่าเพื่อเป็นอุา ระแก่ผู้ฟัง เช่น

เพลงพระกับพราน

" จะขอสาธกยกนิทาน เพื่อให้ท่านได้อุทิศ วารังหนึ่งกลางพิไล
 มีทางลัดในพงา ปูงสัตว์ลัดเคียนาน หลีกพวกพรานตามเชิงผา
 วันหนึ่งกระต่ายป่ากรรมชกชาติคบบวงพรานพระสงสารกระต่ายไพร
 แก้ววงพลันไผ่นั่น ธารชีวิตกระต่ายไว ช่างพรานเคียดคาลไทมานไฟ
 คุกทำไคหนอพระพุทฺธคค ขั้บหมาให้ไล่กัดพระ ค้วยหมายจะปลดชีวิตปลง
 สงสารพระพุทฺธคควิ่งหนีกระชั้นตนไพร เจ้าพรานชั่วหัวใจค้ายความโกรธ
 ขั้บหมาไล่ ร้องตะโกนอยู่โคนไพร วางหน้าไม้เงอจะยิง สงสารพระเป็นพลั้งพลาด
 จีวรขาดจนรุ่งริ่ง แร่ สัตว์นั้นก็จะยิงหมากวิ่งล่อมโคนไพร จีวรพระหลุด
 พลัดสังขาร มาคลุมร่างพรานที่ถ่อหน้าไม้ ปูงหมาจำไม่ได้รุมกัดกันใหญ่
 ไม่รู้ว่าพราน บาปเวรเขาจะฆ่าพระเลยถึงวาระตนอวสาน ทองคายเพราะเขา
 เพราะสามานย์ ทุกละแอกทุกชั้นถึงตัว ขอบที่ที่สาธกที่หยิบยกเรื่องพรานชั่ว
 บาปกรรมกรรมแรงก้องสร้างบุญตัวไม่ตายเออ "

(พระกับพราน : บุญสม อยุธยา)

เพลงเกรงใจนาถา

✓ " ท่านผู้ฟังจงเงื่อนาถา ๑ ถึงเสียงกล่าวสารนิทานคาถาในพระปรมัตถ์
 ตรัสสอนว่า คนเกิดมาก็เพราะกรรมวาฏุภาชกรรมมานุษย์เกิดมานุษุอุปัทภ
 ไม่ต้องลำบากต้องตรากตรำทั้งเช้าค่ำสนใจ ออกุลาธรรมาษาเกิด
 ก็ยากไร.....
ตั้งดูและสิ่งมีมากมาย พอแมก่อนตายขอบหมายไว้โซ
 วัฏววยขวางมาไรนาถาโพนานของใหญ่โคแตกลิ้มลิ้มตน เริ่มกินแล้วแล้วเข้าบอน
 ชุกชนชอกชอนควยอกุภา หมายมุขเข้าคฤกกมลสร้างอิทธิพลแบบอันธพาล
 คบเพื่อนโคกที่ใจตัว..... "

(เกรงใจนาถา ตอน 1 : บุญสม อยุธยา)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงใจพอใจแม่ ลูกใจจะรักใจ และคาราถูกโก ของ บุญสม อยุธยา เป็นต้น

1.1.7 การแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ มีปรากฏในเพลง ลูกทุ่งน้อย เหาที่มีอยู่ในปัจจุบันเพียง 5 เพลง การที่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ไว้น้อยทั้งที่ชาวไทย มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์อย่างยิ่ง อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์เพลงมีความรู้ดีกว่า ความรู้สึกเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์นั้น เป็นความรู้สึกที่ตรงกันอยู่แล้วในจิตสำนึกของ ประชาชนชาวไทย ประกอบกับความรู้สึกที่ว่าพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสูงสุดมาแต่โบราณกาล ซึ่งคนไทยมีความรู้ดีกว่าการเคารพเทอคุณไว้ในที่สูงสุดเท่านั้นไม่ควรนำมากล่าวโดยไม่มีเหตุผล หรือกล่าวเป็นการเล่น ๆ จึงทำให้ไม่ค่อยนำมากล่าวถึงไว้ในเพลง บางเพลงที่กล่าวถึงก็เพราะ สะท้อนระบอบเกียรติในเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ขึ้น เช่น

เพลงแคประชาธิปไตย

"

พระบารมีปกป้อง	อันเกิดจากสองล้นเกล้าฯ
จะสิ้นวิปโยคโศกเศร้า	ทำให้พวกเราสดใส
พระองค์จึงทรง ระลึก	เมื่อเห็นพสกนิกร
มาเชือกเคื่อนเคือคว่ำ	เสียงราษฎรร้องไห้
นึกไม่ถึงกราว	หนอว่าจะมีสาเหต
พระองค์ทรงสังเวช	มีน้ำพระเนตรรินไหล
พสกนิกรร้องไห้	ไม่แลเห็นใครอีกแล้ว
พระองค์เปรียบเทือนทองแก้ว	ที่สั่นไหวแจ่มใส
ขอจงทรงพระเจริญ	เป็นที่สรรเสริญทุกชาติ
ใต้ฝ่าธุลีพระบาท	ขอพลีเพื่อชาติรับใช้

....."

(แคประชาธิปไตย : จิว พิจิตร)

เพลงสุกดีจอมราช

" อันชาติไทยไฉจ้อมราชสามารถยิ่ง	นับ เป็นมิ่งมงคลทุกสรี
กอปรเมตตากฤษณาทรงปราณี	พรหมวิหารสี่มีแถมวลิกิริ
เนื่องวาระศีลที่กษัตริย์	ทรงนิวาสสถานเช่นกาลก่อน

เป็นร่มไทยใกล้สระพระนคร ชด้นร้อนในหัวใจไทยทุกคน
 พระทรงเป็นร่มใจไทย ฟ้าชาติ ทรงบารากนราจุลพูนกุศล
 พระสำราญเราสำเร็จบับเทิงกมล ภูมิพล ช จงทรงกัญญ์
 (สกุติจอมราช : บุญสม อุษงษา)

ซึ่งทั้งสองเพลงที่กล่าวถึงมานั้น เพลงแก่ประชาธิปไตยเป็นเพลงที่กล่าวถึงเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ที่นักศึกษาเข้าไปเผ่า ย พระตำหนักจิตรลดารโหฐานเมื่อเหตุการณ์เริ่มรุนแรง และเพื่อเหตุการณ์สงบลงในตอนค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ประชาชน ส่วนเพลงสกุติจอมราช แต่ง เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จนิวัติพระนครในปี พ.ศ. 2503 เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงทูลกระหม่อมฟ้าชาย และ อันเกล้าเฝ้าไทย ของ ชลธิ์ ธารทอง เป็นต้น

1.2 ความรักระหว่างเพศ โลกความรักระหว่างหญิงชายในเชิงคู่สาวหรือความรักระหว่างดามีภรรยา เป็นที่นาสังเกตว่า เพลงที่ได้รับการนิยมสูงในเมืองไทยเป็นเพลงในแนวนี ทั้งเพลงไทยสากลและเพลงลูกทุ่ง ความรักระหว่างเพศในเพลงลูกทุ่งสามารถจำแนกเป็นแบบต่าง ๆ คือ

1.2.1 การเกี้ยวพาราสี การเกี้ยวพาราสีของเพลงลูกทุ่งมักมีแบบของตนเอง คือใช้คำพูดง่าย ๆ ตรงไปตรงมาเป็นส่วนใหญ่ และถ้าจะใช้ความเปรียบก็จะเปรียบด้วยสำนวนชื่อ ๆ หรือยกเอาสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวชนบทมาเปรียบ การเกี้ยวพาราสีมักจะไม่พูดวาทนอ้อมก้อม เช่น

เพลงจาวโสด

สาวเอ๋ยแม่จาวเดออยู่คนเดียวเดี่ยวโคดไม่ไหวจะหาแฟน
 เห็นเธออยู่เดี่ยวนี้ ได้ยวงรวงแทน หัวใจคลอนแคลนก็มีแฟนเกิดคุณสาวจา
 ขวัญเอ๋ยแบขวัญจิตอย่างมัวเบือนบิคอีกหนอยจะร้างรา
 นี้นเอนอยู่เดี่ยวไม่เปลี่ยว ร้องแก้วตาเดี่ยววัยโรยราและจะพาให้เจ้าตรม
 พี่ก็ยังไม่ม่เ็นคู่ นี้นวลนางก็คิดว่าควรกันใหม่คู่ชม
 พี่ไม่สวยไม่รวยไม่หล่อ เหวกลมแตกวงใจพี่ยังหวังชมรักนิยมนอยู่แต่เ็นียงสาว"

(สาวโสด : เพลิน พรหมแดน)

เพลงสวญจริง ๆ

" สวญเสียจริงนะแม่มกูด บัญเหลือเกินที่ได้เจอ
 สวญอะไรอย่างนี้ที่พอถึงกับละเมอ คอแม่มกูดตามแม่มกูดจริงนะเออ
 เธอจา เธอเธอมีกูหรือยัง
 แม่มกูดอะไรอย่างนี้ ที่มองเสียจนเหลือวหลัง....."

(สวญจริง ๆ : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงยืมแม่

" ฉันรักคนยืมแม่ อยากเป็นแฟนคุณเสียจริง ด้วยยืมของคุณงามยิ่ง
 คงมีมนต์สิ่งอยู่ในหัวใจ
 ฉันรักคนยืมแม่ จนถึงคั่นงามเหนือใคร เมื่อเห็นคุณยืมมาให้
 คิดตาบาคใจเขายวนใจคุณหลง"

(ยืมแม่ : พจน์ พนาวัลย์)

เพลงวิวาห์จุ๊

" สวัสดิ์ก็รักคุณแล้วแคง แอบแฝงมาตั้งแต่เมื่อไหร่
 แหมทำไมยอมพูดจา ว่าเงาจะโกรธใคร....."

(วิวาห์จุ๊ : ป. เทียนสุวรรณ)

เพลงหนาคานหนาหน

" มีตัวแล้วพี่ก็ยังรักถึงปากหัดรักษาไม่หาย จะคอยทูนหัวจนตัวเซอตาย
 บอกอย่างไม้อายหนาคานหนาหน....."

(หนาคานหนาหน : จิว จิจิตร)

เพลงสมัครรักสมัครแฟน

" คุณเอ๋ยสงสัยไปไหน มีแฟนที่จะมากว่เกี้ยวชวนคู่เป็นแฟนของคุณ
 เมื่อยามผมจ้องเห็นดวงกมลคุณ สงสัยแท้แม่มกูดจะรอไอรอนจากใคร
 คุณครับสงสัยไปรับเป็นแฟนหนุ่ม ๆ เสนอหัวแค้นที่ขอเป็นแฟนเคียงกาย
 ผมก็สมัครขอรักจาก วัง ใจเป็นแฟนสักคนได้ไหม เอาไว้ได้ก็ได้นะดี
"

(สมัครรักสมัครแฟน : ชาทรี ศรีชล)

เพลงต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพลงที่เกี่ยวพาราสื่ออย่างชื่อ ๆ มีบรรยากาศเป็นกันเองแบบชนบท เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลง หอมหนอย ของสุรพล สมบัติเจริญ ฝนตกฟ้าร้อง ของ ไพญญ์ บุตรชั้น และ น้องมีแฟนหรือยัง ของ สมบัติ เพชรลามา เป็นคน

นอกจากสำนวนเกี่ยวพาราสื่อโดยตรงไปตรงมาแบบกันเองแล้ว เพลงลูกทุ่งยังมีเพลงที่เกี่ยวพาราสื่อด้วยสำนวนอ่อนหวานอยู่ไม่น้อย เช่น

" หากแม้นเลือกเกิดเองได้คนทุกคนเลือกเกิดอย่างไร
ก็ตามใจเขาปรารถนา แต่ตัวฉันนั้นขอตั้งสัจจะวาจาถึงชาตินี้ชาติหน้า
ปรารถนาเกิดมาใกล้คุณ

หากرونฉิวกายใจระทมด้วยอมเลือกเกิดเป็นลม
เฝ้าดูชมเนื่ออ่อนละมุน หากหนาวนักของเอารักวางไว้เป็นทุน
ขอเกิดเป็นผาอันเกิดเป็นวมอนหนุนสำหรับนาง

อยากเกิดมาเป็นผีแสงแค้นแดงสองริมฝีปากคุณ
อยากเกิดเป็นแม่หอมกรุ่นดูไลเนื่ออุณสองปราง
อยากเกิดเป็นสร้อยหยดยกไว้อยากเป็นดอกไม้ที่ติดหู
อยากอยู่รวมดอกไม้หาง

(ปรารถนา : เบญจมิตร)

" พี่ไม่รักใครเทียมเจ้ารักเธอหลงเธอแม่เงาพี่ยังตามหวง
อยากจะเก็บเธอขึ้นช่อไว้ในทรงเพราะเกรงคนลงมาแอบ
เค็ดควงอุทัย

พี่นี้รักเธอเหลือล้นรักเธอหวงเธอเสียจนเฝ้ากังวลหัวใจ
หวั่นถูกคนปลงัดเอาไปวางไป หวังเธอเท่าใดก็ด้วยใจรักก็
รักมัน

(แสนหวง : รอยแก้ว รักไทย)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลง ลานรักฉันหม ของ ไพญญ์ บุตรชั้น แอสาวเหนือ ของ เกษม สุวรรณเมนะ และ กลืนสไบนาง ของ รอยแก้ว รักไทย เป็นต้น

จึงจะเห็นได้ว่าเพลงลูกทุ่งมีสื่อนวนการเกี่ยวสาวไว้ให้เลือกให้เหมาะกับบุคคลและ
สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

1.2.2/การกล่าวถึงความรักในครอบครัว เพลงลูกทุ่งแสดงให้เห็นถึงแง่มุม
ต่าง ๆ ของครอบครัวไทยทั่ว ๆ ไป เมื่อกล่าวถึงความรักของสามีภรรยา บิดามารดาและบุตร
คงจะได้อรรถาธิบายตามลำดับ คือ

1.2.2.1/ความรักของสามีภรรยา เป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง
ไม่ค่อยนำมากล่าวไว้มากนักทั้งที่เป็นเรื่องที่มีโอกาสสัมผัสได้มาก หากจะกล่าวก็มักจะเป็นไป
ในแง่ของความสุขสนุกสนานมากกว่าต้องการแสดงความรักอย่างจริงจัง เช่น

" เบื่อเมีย เบื่อเมีย เบื่อเมียจริง ๆ แหมอยากจะทิ้ง
เบื่อเสียจริงเรื่องเมีย กลุ่มจีจั้งแม่หึงกระทิงชวดเบียร์
หาว่าลืมเมียไปหลงชวดเบียร์หรือไร

เปิดโกเลียงไว้แก้วเบียร์ก็แจ่มกินเสียว่าฉันจะมีเมียโก
เจ็บใจจังเล่นตักกำลังภายใน ไม่ให้ฉันกินไข่โก
เพราะกลัวจะไปเหี่ยวขาว

(เบื่อเมีย : นลอง ภูสว่าง)

" เมียฉันเป็นลมชักโครกโรงโกลา ญเหมือนดังกับโอง
ฉวีพรรณแพค่านินทาแก่วิถีอีกครึ่งโงยง เธอคาฉัน
อยู่คำเดียววันใดฉันเหี่ยวกับบ้านตะวันโค้ง เธอตามเมื่อคืนไปไหน
เมื่อคืนไปไหน (ซ้ำ) จงกอบใจ ๆ เคี้ยวแม่ตบตายโง

.....
วันใดเสียไฟกลับมาหาเก่าคำดาเหมือนตัวหอยโขง
ฉันรีบเข้าไปปลอบใจ (ซ้ำ) เธอบอกออกไปเคี้ยวแม่ตบตายโง"

(เมียตัวอย่าง : จำรงค์ เป็นสุข)

" จะจากนางก็ต้องสั่งเสีย จะจากเมียที่รักของฉัน
จะจากนางไปต่างจังหวัดที่อาจะต้องไปหลายวัน

หวางแสนหวางแม่มพมพวง หวงเวียของฉิน
กระซิบบอกโอแม่ออกกะไป! ภูตเป็นนัย ๆ ว่าพี่ต้องไปหลายวัน
....."

(ไปหลายวัน : สนิท มโนรัตน์)

บางเพลงได้แสดงถึงความไม่ราบรื่นในการครองเรือน เช่น
" ตัวเจ้า น้องนอนแวกตอนสะอื้นทางกันคราใดสุดฝัน
ทุกคำคืนกลับนอนเฝ้า ไปร้องเพลงบอเกรงจะไม่หวนมา
ไปหลงชื่นชมคาราเกรงกลัวว่าจะลืมลูกเมีย
คอยตัวทุกคืนถึงแม่ดึกก็เฝ้าเฝ้ามองควยใจระทึก
นึกคราใดพาให้ใจเสีย..... "

(น้องเป็นหวาง : สุรินทร์ ภาคศิริ)

" อยากจะไปไปซิเว๊ย ไปผู้หญิงเมืองไทยมีมากหนักหนา
แผ่นดินไม่ไร้เท่าใบหญ้าร้างคงจะหาเมียใหม่ได้
ขึ้นเสียงมาเถียงจวญ ๆ ว่านิควาหนอยเก็บผ้าเก็บผอน
อยากไปไปเลยไม่เกยงองานเก็บผ้าเก็บผอนลงเรือนไปซี
....."

(แบ่งสมบัติ : จิว พิจิตร)

บางเพลงก็กล่าวถึงความรักความอาลัยพยายามจะจากกัน เช่น
" ขวัญเอ๋ยขวัญมาอยู่กับเนื้อกับตัว เมื่อไกลฉันจงอย่าลืมกำมั้น
ไม่ไกลน้องห่างเพียงสองสามวันเจ้าก็มีใหม่พลันพี่คงขวัญสะอื้น
....."

ทหารไทยใจทรวงเวีย เฝ้าสังเวยจนตะวันสาย ยิ้มถอน
ก่อนที่พี่จะไกล มั้ยไม่นานเนหาไรจะกลับมาให้อุ่น
....."

(ทหารหวางเมีย : ชาตรี ศรีชล)

" พี่ล้มไม่ลงอีกรั้งตื่นนอนกาแฟมาก่อนไขช้อนใส่จาน น้ำล้างเท้า
หิ้งยาดีพื้นน้ำหอมน้ำมันเจ้าจ๊ะเอาใจ จะไปทำงานจากบ้านตอนเช้าเจ้าชักรองเท้า
เจ้าชักรองเท้าเป็นเงาใส เสื้อผ้าเรียบกริบนำหีบสวมใส่
งามวิไลชวนให้มอง

กลับมาบ้านค่ำอาบอาบน้ำทาเจ้าจ๊ะขาวปละมาสำรองแม่เปิดตู้โชว์
ยกโหลยาตอตกให้ลองกลายกังวล พี่ชอบฉันน้องรักเจ้ารู้รักน้องตัวพี่
จิ้มเต้าเขียวหลน

(เมียจ๋า : บุญสม อยุรยา)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง ลูกแก้วเมียขี้ขี้ และ น้ำตาเมีย ของ สุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

1.2.2.2 ✓ ความรักระหว่างบิดามารดากับบุตร ความผูกพันระหว่าง
บิดา มารดาและบุตรในครอบครัวไทย เื่อ ใ อย่างแนบแน่นแฟ้นอันเป็นลักษณะสำคัญของครอบครัวใน
ชนบทไทยที่เป็นสังคมแบบปศุกรรม¹ เพื่อเพลงที่กล่าวถึงความรักของบิดามารดากับบุตรมีอยู่มากเช่น

" กระหม่อมปลายนา เก็บลูกพาให้สุขใจ แม่เจ้าหนีลูกไป
โซ่หึงลูกได้ไม่หวงใยเจ้าแดง แม่เจ้าหนูเบาหนีหมอลำหมอลำแดง
หนีไรนาหนาแดงเรื่องไรไม่แดงเจ้ามาแทนงหมายหนี
ลูกหัวเราะเรลใจเสียงร้องไห้เพลินคือพ่อเจ้าไม่หนีหนูแดง
ยังมีพ่อเจ้านี้เคียงกายลูกกำพร้าแม่เอยก่อนพอเคยอยากตาย
ตอนแม่เจ้าหนีหายพอเอยรวงไห้สุดเสียตายควรรูกราง
....."

(กระหม่อมพอมาย : บุญสม อยุรยา)

" (กล่อม) รักเอยรักโอบสถปลุกชาวโพดสาดี
ยามเมื่อตัวตกยาเมียงก็มีจากหันหน้าหนี โอ้ชาวโพดสาดี
ตัวอยู่ทางนี้ต้องโรยรา

¹ ทานนท์ อากักริมย์ บทเพลงกับสังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 218.

.....
 แดงของพอลูกกวารองเลยหนอพอยังเฝ้ารักเอ็นดู
 เพราะเมียไกลถึงลูกไว้เอนอุ้งของอุ้มชูแขนแปลให้ลูกนอน
 พอเมียจรตัวกองนอนกลมเห มีนอยไกวแกว่งแปล
 ให้ลูกนอนยามอน รับการรุมทำจำอุณนอน
 เลี้ยงลูกอุณสถาปแนวนเรื่องเมีย "

(พอลูกนอน : สมเคียร พานทอง)

" คำใดไม่ซึ่งตรึงใจ เมื่อนแม่ อันพระคุณแม่แกลูกนอยกลอยใจ
 ออกเมเกยโอบอุ้มเลกลอมละมุนละไม ยุงเอยเคยกินรีนิต
 แม่เฝ้าแกว่งไกวลูกไว้เฝ้าเรา

.....
 ยามใดคนลงหมอบปากคน เหลียวแลเคยเห็นก็แต่แม่ที่อยู่ไกล
 น้ำตาถูกไหลแม่รับน้ำตาไว้ถวายใจรักเวทนา ออมตักแม่เอย
 เคยขับรับน้ำตา พระคุณเฝ้าสุธา สิ้นแม่แลหาเปลี่ยวใจ

(ออมอกแม่ : ไพบูลย์ บุตรขัน)

เป็นการยกย่องความรักอันบริสุทธิ์ของ แม่แบบอย่างนาฬิก เพลงอื่น ๆ ที่มีเนื้อความทวนองนี้ เช่น
 เพลง ทอวา ของ วิเชียร ดิทธิสังก กอดลูก ของ จิว พิจิตร เป็นต้น

1.2.3 ความนึกหวังอันเนื่องมาจากความรัก เพลงลูก ฟังกล่าวถึงความรัก
 ในแง่เ็นมากที่สุด อาจเป็นเพราะความนึกหวังสามารถจะเรียกร้องความเห็นใจ ความสงสาร
 ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจใญ่กายและนาถาความสมหวัง ยิ่งถ่านำมาประกอกับภูมิหลังของ
 ผู้ฟังและผู้ร้องที่มีความหลังคล้ายกับเนื้อ เพลงก็จะยิ่งทำให้เนื้อเพลงนำฟังมากขึ้นเป็นทิวเกศที่เคียว
 ความนึก เว้งในความรักตามที่พบใน เพลงลูกฟ่งประมวลไคดังนี้

1.2.3.1 ไคหวังเพราะความยากจน ตามค่านิยมของสังคมไทย
 ปัจจุบันเราเ็นเรื่องเงินเ็นสำคัญ เงินเ็นปัจจัยที่จะทำให้ไคมาซึ่งตำแหน่งและอำนาจ ความ
 มีหนามีตา ความรัก¹ โดยเฉพาะในชนบทเ็นปัจจัยคมิซบซอน ฐานะและความเป็นอยู่ของบุคคล

¹ สุพัทธา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว กาสนา ประเพณี หน้า 4

ในหมู่บ้านมิได้เป็นความลับตอกันความยากจนจึงเป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกมีปมด้อยขึ้นในบางกรณี
เช่นเมื่อเกิดการแข่งขัน-ในเรื่องของความรักระหว่างคนต่างฐานะเป็นต้น เพลงลูกทุ่งมักจะหยิบ
เอาปัญหาความยากจนมาเป็นอุปลรรคของความ รักเสมอ ๆ โดยมักให้หนุ่มสาวนาเป็นผู้แสดงออก
เช่น

" เจ็บดวงใจ เพราะคนใจร้ายทำขายรักเราเสียจนเหลือกลาญ
โอ้ความรักที่ดูแสนหวานต้องกลับร้ายรานเพราะมีมารผจญ
สุดปัญญาเพราะวาณัจจากองจากหนามลเหมือนคนสิ้นใจ

มาสู่ขอเพราะเงินก็มีทำงานทั้งปีหวังมีคู่เซย
แต่อกเราเอ๋ยต้องกลับว่าทรมหวังไว้ไม่สมเพราะผมมีเงินไม่พอ
สิบหมื่น ๆ ๆ แหมปี่มะระรินคงกลืนลงคอ คุณพอครับผมแยะ
คุณแม่ครับผมจน สิบหมื่นผมเหลือทนไม่ขอคืนรันไ้ใครคนชายลูกกิน

....."

(สิบหมื่น : สุริยา รุ่งตะวัน)

" จะหลับตาลงไปได้อย่างไรหัวใจมันเจ็บ โอ้หนุ่มกรุงเทพฯ
จะมาแย่งแฟน พรุ่งนี้ฉันหมากเกรมรู้ดีที่แน่นอนจะหอบเงินแสนมาซื้อ
จากลอย

จะหลับตาลงไปได้อย่างไรเหมือนคนไข้นัก เพราะสิ่งที่รัก
มาจากร้างลอย ซอกผ้าหัวอกเป็นแผลเพราะแพ้ยับยอยจากลอยมานาน
น้องขาพี่ลง.....

อยากเกิดมาจนโอ้คุณอย่างเรารักเขาจนเซอถึงได้มาเจอแต่
ความเข้าใจ พรุ่งนี้รักจางหางเหินเพราะเงินก้อนใหญ่
หมดกำลังใจโอดพวยเกรมรู้....."

(ฉันหมากเกรมรู้ : ฉลอง ภูสวาท)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง ยามจนยามรวย ของ ช. คำชะอี คนจน ของ เพลิน พรหมแดน และ
คำประขาม ของ พี่ระ ตรีบุปผา เป็นต้น

จากความจนที่ทำให้ผิดหวังในความรักที่เฝ้ารอลูกทุ่งจึงต้องจากบ้านเกิดมาทำงานในกรุงเทพฯ เพื่อเก็บเงินจะไต่ขั้นฐานะทางเศรษฐกิจของตนได้ขึ้น การเข้ามาทำงานทำในเมืองหลวงของหนุ่มลูกทุ่งบางคนถึงกล่าวมีทั้งระยะเวลานับหลาย เพลงลูกทุ่งบันทึกเรื่องราวนี้ไว้มาก เช่น

“ อ้ายจากเจ้าจรกิดถึงบังอรไม่วุ่นวาย ย้ายจากน้องไปหวังจะได้เงินทอง
ถ้าได้เงินทองอ้ายจะไปชวนน้อง แม่สาวนำพองฮักน้องบ่เว้นวาย

อ้ายหรือก็จนตอจากหนามลไปหาเงินทองตอถ่านวอนน้อง

ลองกรุงแดนกวีไอซ์ เองรักจรวงดำมีเงินพอเมื่อไร

อ้ายจากน้องไปหัวใจอ้ายนี้ไม่ลืม.....”

(บลีม่อีสาน : ไพฑูรย์ บุตรชื่น)

“ พี่เกิดมานาแตกกองขอลาบ้านไป ไม่อยากจากไกล
น้อยใจที่ถูกกนหนาม คบเขยคนยากคอยชำประนามว่าพี่เลวทราม
ความรักพลอยร้าวราน

.....

ลาแล้วลาออกจะยกมาเมื่อมั่งมี ลาแล้วลาที่จะพลอยชีวิตตามเวร
ใจหายเหมือนตายจากน้องทั้งเป็นจากเนื้อเย็น ใจเต็นผวา.....”

(ลากอนบ้านเกิด : เบญจมินทร์)

“ จากปากของนางวลิมสัญญาของเราเมื่อสายัณห์
ก่อนเคยรักภักดีไม่เปลี่ยนผัน ทำไรไกลกันจนตะวันตกดิน
กลับบ้านเคียนเคียงสำเปียงไคยีน ไม่เล่นลั่นรักสั่นคินฟ้า

จากน้องสามปีภูวงคนครีหาเงินมาหมั้นขวัญตา
วิหกกลับคอนเหมือนหงษ์ปีกกลับมา โอน้องแหวทาสัญญาเขาคอย
เจ้าอยู่แหงไหนหัวใจเจ้าคอย ฝันน้อยหลงคอยทั้งคืน

.....”

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : ชงชัย เล็กกำพล)

เพลงอื่น ๆ เช่น เพลงนักเพลงคนจน ของ ฉลิ ฮารทอง สุโขทัยระทม ของ จิ๋ว นิจิตร และ หมูนานา ของ กานท์ การวงษ์ เป็นต้น

1.2.3.2 ฉลิ หวังเพราะไม่มีศักดิ์ เพลงลูกทุ่งหลายเพลงที่เมื่อกล่าวถึงความผิดหวังและตัดพ้อหญิงที่รักจะพอว่าหญิงคนรักพบรักใหม่กับผู้มีศักดิ์ เช่น ทหาร ตำรวจ โดยเฉพาะพวกนายร้อย ซึ่งบางครั้งจะประชดประชันเรื่องเกี่ยวกับยศศักดิ์และอำนาจ ซึ่งนิยมในยศศักดิ์และอำนาจไป ลักษณะที่เห็นเด่นชัดในสังคมไทยตั้งแต่โบราณถึงปัจจุบัน¹ เพราะอำนาจสามารถจะบันดาลให้มีทรัพย์สินเงินทอง บริวาร ตลอดจนตำแหน่งให้ได้ เมื่อฝ่ายหญิงหวังเช่นนั้นจึงผละจากความรักเดิมไปทำให้ฝ่ายชายนำมากล่าวขวัญในเชิงประชดประชันแทน

" พี่จูไปหย่อนใจลงลอยไม่วางปล่อยไปตามกรรม เพราะบุญเราทำ
รวมกันแค่นี้ ลากอยไมสาวยันตาสี่โกกขอให้โชคดี แล้วนี่ถึงนี่
เพียงวันละหยอย

โบกมืออำล่าน้ำตาล่วงไหลหักใจมองเมิน

เขามาที่หลังพี่ถึงบ้านขวานก็รู้แต่แล้วพี่ดูเขาไม่ได้
อำนาจยศถาบรรดาศักดิ์ก็รักแรมไกล ตั้งแต่หนีไปเหมือนเส้นขนาน
....."

(คิดถึงพี่หยอย : ฉลอง ภูสวาท)

" ไปชะตาถอย เก้ง อายมันคาซังสาวก็บ่อยากไกล
อี่แมคุณเอ๋ยไปตกถูกบ่อ ไก่ก็ให้ได้เป็นคุณนายเคอหลา
เงินเบี้ยนายรักยารั้วว่าเป็นเมียน้อยนายพันก็สิดีใจฉัน
น้องไปไคก็มีให้ไปไคก็เออ ขอให้ไปไคก็เออหลา
อย่าสิไปเสียหาองเง้กูช่ายโรงแรม
....."

(ไปชะตา : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกข)

" จะจ้างสักพันฉันก็ไม่หวั่นไปมอง ถึงเธอจะใส่ทองเส้นโตเท่าโซ่รถไฟ
จะซื้อรถเก๋งเรือบินหรือเกินคิวไป สวมสร้อยเพชรเม็ดโตเท่าไข่
ราคาแค่ไหนฉันก็ไม่มอง

จะจ้างสักพันฉันก็ไม่หวั่นไปแล เพราะเธอเคยฝากแฉาให้ไว้จนใจกลัดหนอง
จะเป็นคุณหญิงคุณนายฉันก็ไม่มอง ถึงอย่างไรเธอก็ยังก้อง ไล่ชื่อว่าคนสองใจ
ทุกวัน

ก่อนอยู่มานานเราเรียกกันว่าอีกลอย มาอยู่กรุงเทพฯ มีหัวหน้าร้อย
เปลี่ยนจากกลอยมาเป็นแรมจันทร์ แรมจันทร์แรมใจดี ๆ ไปทั่วใครตัวมัน
ขอเกินไปถึงใจไม่หวั่นข้างมันนี้กว่าฝันเลยไป

....."

(คุณนายโรงแรม : ฉลอง ภูสว่าง)

" ลูกสาวกำนันเก่งงานกับนายร้อยโท แม่ดอกโสนบ้านนาเจ้ามาลืมนเรา
โธจนอยางฉันจำนั้นไม่เวาจึงยกลูกสาวให้นายร้อยโท เอาโธกำนัน

(พูด) ลูกสาวของฉันทัดที่ฉันจะยกให้ใครมันเป็นเรื่องของฉัน

แลกเหลาขวดเดียวจะ

....."

ลูกเขยกลองยาวยากจนขาดคนเห็นใจ กงค่าเกินไปไม่มีผู้ใดฝืน
แม่สาวน้อย ๆ เขาชอบนายร้อยนายพันแล้วกรงให้สักวัน....."

๕

(โธกำนัน : ฉลอง ภูสว่าง)

นอกจากอำนาจและยกศักดิ์ด้วยตำแหน่งในการงานแล้วเพลงลูกทุ่งยังกล่าวถึงอำนาจอันเกิดจากเงิน
อีกด้วยและกล่าวถึงไว้มากมาย เช่น

หน้าแล้งปีนี้ใครชาวแฟนพี่จะแต่งงานกับไอหนูลูกกำนัน

เกรงผีสุพรรณนั้นจริง รือเปล่า สิ้นสอคบเป็นแสนโอกาสตัวแฟน

ของพี่ไม่เบาอย่างนี้เองสาวเจ้าจดหมายขาวคราวจึงไม่สงมา

หน้าแล้งปีนี้หัวใจแฟนพี่มาเปลี่ยนแปลงก็เพราะอำนาจใบแดง

เกรงจะมาแก่งแย่งไปวิวาน....."

(อำนาจใบแดง : มงคล ขวัญโพธิ์ไทย)

" (สร้อย) หน้าอย่างเธอจะรักใคร่จริง โขผหญิงรุ่มรวยได้
หน้าอย่างนี้จะไปรักใคร่มีเงินให้โชกก็รักได้ทันที

รักเกษมสีหยังบ้านไผ่มีรถเก๋งโกว้งโซวเอี่ยมอ่อง
รักจิกโกวไต้คิงคอง รักฮิปปี้ไต้คิงคองแล้วก็ลงหาใหม่อีกที

(សរុប)

วิชาหนึ่งหวังมีใจบุญยังก็รู้ดอกเบี้ยมันแพง
 รักนักร่องไวกับค่ากบแดง รักอาศัยไวกินข้าวหมูแดง....."

(หนಾಯางเธอจะรักใครจริง : อดิ ธารทอง)

" รักเอ๋ยคุณหรือโยโย่มาเลยหนอ หลงรักเขาเฝ้ารอรักเพ็งชูลอกลับพังสลาย
เพียงเจ้าเห็นว่า เหว่อำรวยขำมีเงินมากมายน้องจึงกลายแปรคู
คุณหรือน้ำใจของนาง เจ้ามาจากจรถึงพิไบนอนผืนคางคอยแม่มาง
จนรุ่งสางทวยใจขอ..... "

(ผู้แพร์ัก : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงคนจนใจจริง ของ ทรงชัย เล็กกำพล เก๋อนแรมลมรัก รักกะรวย ผู้หญิงหน้าเงิน
ของฉลอง กุสวาท ลูกเสือขาวบาน ของ ศิโรตม์ มโนรัตน์ และ ซันหมากน้ำตา ของ จิว พิจิตร เป็นต้น

1.2.3.3 ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงรังเกียจ ซึ่งมีภักดีมาจากความจนอยู่บาง
เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงการถูกผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงรังเกียจว่า เพราะผู้ใหญ่ต้องการให้บุตรได้แต่งงานกับบุคคล
ที่มีฐานะดี เช่น

" ลืมพี่เสียเถิดพี่น้องคนดี ชาตินี้พี่มีแต่ความหมองหม่น
หมองศาสนาเสียแล้ว แกวตาหนามลญาติของน้องเขาไม่ต้องการคนจน
เขามองพี่ถึงกะคนผู้จะพาหมองหม่นอวสาน
ก็คิดลืมพี่เสียเถิดพี่น้องคนดี ร้องไห้ นึกว่าตายจากกันนะขวัญอ่อน
..... "

(พึงพิहनอย : อำนาจ เจริญผล)

" น้อยใจคุณแม่ยายเหลือเกิน มองเห็นเขยยากจนเหมือนคนไม่มีความหมาย
ให้ไปสมา แล้วกลับว่าเป็นนางกลางอายจะให้แต่งงานใหม่ผมพิมพ์แบงค
ไคเมื่อไหร่เจ้า

ผมเองก็เกิดมานานหลายปี มองเห็นโลกไคก็ไม่เคยมีเลยหา
เมื่อเราไคกันแล้วมีการสมัครสมากราบแม่ยายและไหวพ้อตาวากับไป
ตามประเพณี

....."

(น้อยใจแม่ยาย : สุรพล พรภักดิ์)

.....

เรื่องนี้อยู่ที่แม่ยายเป็นหัวเรือใหญ่สั่งยั้งยอ
ลำพังเมียที่อยู่กันมาเนิ่นนานไม่กลามาคอยยั้งขอ พอมีความสุข
ก็ลืมทุกอย่าง โอ๊ย โอ๊ย นางบริจกพอ
หมดตัวก็เฝ้าระแม่ยาย แม่เอาลูกชายแล้วคอยยั้งรอ

....."

(บริจกพอ : ทองใบ รุ่งเรือง)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงพ่อลูกอ่อน ของ สมเกียรติ พานทอง และ จำใจจาก ของ บุญสม อุษงษา
เป็นต้น

1.2.3.4 ✓ นิคหวังเฝ้าระความอัปยศ เพลงลูกทุ่งมักจะมีการเกี่ยวพาราสี
ที่แทรกการเปรียบเปรยเรื่องรูปโฉมอยู่แบบ โดยมากมักจะให้ผู้เปรียบเปรยเป็นผู้ชายกล่าวถึง
ปมคอยเฝ้าระโฉมของตนเอง เช่น

✓ " เกิดมาผิดวิธกำ ๆ กูจตั้งบาปกรรมฝังจำอยู่ชั่วนี้รันคร
เห็นใครหมายใจรักก็ยัง เอยใจอยู่ทุกวัน เขาปล้นแยบเอา
ว่าตัวเรานั้นด้อยค่า ๆ ไม่สมจะนำรักไปปองมันกับเขา
หงษ์ทองนี้มีพวกเฒ่า เขาชิงนำหน้าอย่างเราว่าเจ กาคำให้แสน
ซ้ำจำใจเฝ้าระ"

* ก่อการขอขมาเมื่อหนุ่มสาวติดตามกันไปแล้วให้ผู้ใหญ่ฝ่ายชายมาเป็นผู้ติดต่อขอขมา
ภายหลังซึ่งฝ่ายหญิงจะเรียกการทำขวัญเป็นเงินหรือสิ่งของแล้วแต่จะตกลงกัน มักจะเป็นเงิน
จำนวนไม่มากนัก

" ถึงพี่จะคำพิ้งคำตลอดคำอย่างพี่นี้เรียกคำปลอดไม่เหมือนคำ ๆ ค้าง ๆ คำอย่างพิ้งคั้งหลายอย่างน้องเอยน้องนางฟังพ้องสรรพคุณ....."

(ถึงพี่จะคำ : กานท์ การณวงศ์)

" พิกุรูปร่างรายไธ่ย้ายฉันทัวมัวหมองระทมหน้าตา
มิควรจะเกิดมาพาให้โลกถึงขัง อยู่เหมือนคนเคนตาย
ตะเกียกตะกายประดัง ไม่น่าจะยังชีพยืนเขาเขยหยัน
....."

(แสนปม : ประคิษฐ์ อุตตะมัง)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงถึงพี่จะคำ ของ อมบัติ เพชรลานนา จำปาลิมทน ของ ชลธิ์ ชารทอง และ แม่ ไกล่ยมทอง ของประคิษฐ์ อุตตะมัง เป็นต้น

1.2.3.5/ นิคหวังเพราะรักหญิงที่เห็นอกว่า การอยู่ในฐานะเห็นอกว่าของฝ่ายหญิงอาจจะเป็นได้ทั้งเห็นอกว่าด้วยฐานะ ตระกูล ซึ่งความรู้สึกอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในฐานะที่เห็นอกว่านี้อาจเป็นเพราะฝ่ายชายเป็นผู้นำใจเองหรือผู้นคลอจนสังคมเป็นผู้กำหนด เมื่อความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นความรักก็เริ่มมีอุปสรรค เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในลักษณะที่ให้ฝ่ายชายเป็นผู้สำนึกเป็นส่วนใหญ่และเมื่อสำนึกเขาก็นึกแล้วก็ไม่กลาบอกฝ่ายหญิง เช่น

" ฉันทนใส่กั๊วเหมอเม้าชีริ้วเกา ๆ แอดูกเจ้าตัวฉันทัวเปลา
ก็เราคณจนเหมือนนกบดักลอย ฐานะลูกจ้างอย่างก็แคมีแหวนพลอย
ธาสาวโคจะสนใจคอยแถแหวนพลอยแล้วใครจะมอง
....."

(ชาวไร่ไรรัก : ฉลอง ภูสว่าง)

" เกิดมาจนทนทุกข์เหงาจนทนอดทนอดคำรวจ
เรื่องก็กิดตรีไม่มีโอภาสปลคำรวจผู้นอยคอยขึ้น
กลุ่มไฉนก็แหมหลงรักลูกสาวนายพัน เธอเดินผ่านบ่ชมชามทุกวัน
เก็บไปฝันถึงจนมลาย

แปลกจริงเออเผลอรักเธอแล้วไม่กล้าบอก พอเธอรู้กลัวโดนไล่ออก
กลัวโดนออกเอาเสียง่าย ๆ ใดแต่พวกเราไม่กี่คนแค่นี้เพียงไม่กี่คน

....."

(ลูกสาวผู้รัก : ชลธิ์ ชารทอง)

" รักของพี่นี่ไม่มีความหมายดอก รักของชายบ้านนอกสูงแค
ดอกผักตบชวา บ้องของพี่นั้นยอมมีศักดิ์เหนือกว่าหลงรักเธอเป็นบ้า
น้องจะว่าพี่ก็ยอม

บ้าพี่ที่สุกที่สุกทุกอย่างไม้ออมคอม บอกตรง ๆ ว่าพี่หลงรัก
ดอกพยอม ไม่ไถ่แต่งงานกับแม่เนื้อหอมพี่ยอมลาตาย

....."

(หนูนานารัก : ไพบูลย์ บุตรขัน)

เพลงอื่น ๆ ก็มี ก้นอย่างฉัน ของ แดง ชัยสวัสดิ์ กาไผ่หงส์ ของไผ่ดิน พรสุพรรณ และ
นำคาราวากิน ของแดนชัย ไพบูลย์

1.2.3.6 นิคหวังเพราะผู้หญิง ความนิคหวังจากความรักเนื่องจากสาเหตุ
ต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นก็ยังเป็นเพียงส่วนประกอบภายนอก บุคคลสำคัญที่จะทำให้ความรัก
สมหวัง คือตัวของผู้หญิงที่ชายผู้นั้นไปหลงรัก เพลงลูกทุ่งจึงกล่าวถึงนิคหวังเพราะผู้หญิงไว้
มากมายทีเดียว นอกจากจะรำพันถึงความนิคหวังแล้วยังมีการตัดพ้ออยู่ด้วย เนื้อหาของเพลง
แตกต่างกันไปเล็กน้อยคือ

1.2.3.6.1 ผู้หญิงไม่รัก ในเพลงลูกทุ่งกล่าวรำพันและตัดพ้อ
ผู้หญิงว่าไม่รักแต่ไม่ไยจงจึจนวนทำไมผู้หญิงนั้นจึงไม่รักตอบ เช่น

" เกิดมาทำไมหัวใจฉันรักเขาบอกไม่รักยังหลงรักเขาอยู่ได้

ไม่เจ็บไม่จำบ้างเลย โอเอ๋ยหัวใจน้ำตาพี่ไหลยังไม่ทันแห้ง

กลับมาปล่อยใจได้ เขารักข้า เขาหลอกตอกย้ำเขารำจวนใจว่าแห้ว
เจ็บใจตัวเองยิ่งนักโอรักอย่างแรง รู้ว่าเขาแกล้งยังถือได้

ข้าเจ็บเพียงไท่หัวใจรูปร่างหรือเปล่า....."

(หัวใจชั่ว : ฉลอง ภูสรวง)

หลอกพี่ ถิ่นน้องหลอกใจ ด้สมกับความต้องการ
ถึงแม่พี่จะชมชานถึงกับขอทานพี่ก็ เติมใจหนูหัวของพี่
อย่าได้ปรานีหลอกพี่ต่อไป เพื่อน้องพี่ยอมทนให้
จะหลอกเพียงใดก็ไม่หมองมัว

(หลอกพี่ให้พอ : สุชาติ เทียนทอง)

คนงามทรมารวัยใดไม่เคลียดลรูปพี่ไม่หลอพอพี่ไม่รวบ
กนสวามิแล ขามกินยามนอนอวารถอยู่ในดวงแฉอกพี่มีแล ระทมไม่วาย

.....

ความรักเข้าซาเมตตาพี่บ้างใดไหม โปรดจงเห็นใจ
โปรดจงเยื่อใยไมตรีใดใยแมกถึงทารุณพี่เปลี่ยนวุฒิ
อกใจสะท้อน

(ความรักเจ้าซา : สมโภชน์ ลำห่ม)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลง นกเขาล้มคอน ของ ไพฑูรย์ บุตรขัน รักเขาข้างเดียว ของสำเนียง
มวงทอง บายบายผู้หญิง เมษาเสรา ของฉลอง ภูสวาง อยากตาย เมษาอาลัย ของ
สุรินทร์ ภาคศิริ และ คอยนางกลั้มมา ของ ก. แก้วประเสริฐ เป็นต้น

1.2.3.6.2 ✓ ผู้หญิงเปลี่ยนใจ การเปลี่ยนใจมีทั้งเปลี่ยนใจไปแต่งงาน
กับคนอื่น เปลี่ยนใจไม่ยอมแต่งงานด้วย เปลี่ยนใจไปรักคนอื่น เช่น

" หยอกหนึ่งน้ำสังข์ที่ไหลหลั่งมามันเคล้าควยน้ำตาของข้าที่ไหลร่วงริน
แทนน้ำฉอมมารอไห้ให้จรสลับ เพื่อฝากรอยฉวีฉินเคยรักเคยช่น

หยดหนึ่งน้ำสังข์เพียงข้าหลังนอยามเขากมโนมรอนยังหลับตา
หมองสะอื้นโณมเจ้าดูชแต่รักข้าทุกซ่เต็มต้น ไปคู่ครองคนอื่น
ปล่อยข้าเป็นระทม

ขอสาปแล้วอย่าลืมเลยครั้งหนึ่งที่เคยเข้าตรม.....

(วิวาห์หน้าตา : สมยศ หัตถ์พันธุ์)

" พี่ปลูกเรือนหอคนงามตั้งแต่เดือนสามปีมะแม
 เฝ้าแต่คอยหาใจเจ้า ไม่นานสิ้นปีมะแมแล้วยังไม่มา
 สัญญากันไว้ไม่เป็นสัญญาที่หลงคอยท่าอยู่เรือนหอ เจ้าเกิดปีไหน
 ไบจะหลอกหลวงคงเกิดปีวอก ขอจึงหลอกไคลงคอ....."

(ปีวอกหลอกพี่ : ฉลอง ภูสวาท)

" แสบเข้าไปถึงทรวงเมื่อเห็นน้องคงคนอื่น
 แสบระทมขมขื่นนอนกลางก้นน้ำไหลออกตา ใจหนอว่าใจ
 เปิดให้ใครมาแย่งกับครอง หนึ่งไม่พอเอาสอง สองไม่พอ
 เอาสามสี่ห้า โอแม่คอกกักเคาน้องจะเอาคนไหนมอออกมา
 อยามาทำเตะทาไซมารยาจับปลาทั้งคลอง
 แสบพี่แสบหัวใจไซเองจึงไม่รู้สีก หรือใจคำเป็นหมึก
 จึงไม่นึกถึงคนเฝ้าปอง....."

(แสบหัวใจ : กานท์ การุณวงศ์)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงฉันเกลียดเขोजนเข้ากระดูกดำ ของ สุชาติ เทียนทอง เข็ดแล้ว
 อยากูใจขอ พอหรือยัง ของใหญ่ลย บุตรชั้น เคือนจา ผู้แพรัก ของสุรพล สมบัติเจริญ
 เสี่ยงแกนแทนสังข ของประเทือง บุษยะระพันธ์ และ วิวาทสะอื่น ของพีระ ศรีวิบุผา เป็นต้น
 1.2.3.6.3 / คนรักจากไปไม่กลับมา เพลงถูกทวงกล่าวถึงความผิดหวัง
 ของชายที่คนรักจากไปดิ้นหนีเพื่อทำงานหรือเสี่ยงโชคแล้วมิได้กลับมา เช่น

"
 ย่างเข้าเดือนหกฝนก็ตกโปรย ๆ หัวใจพี่ร้องโอย ๆ
 คิดถึงแมคอกกานเขา ฝนตกลงมาคิดถึงขวัญตานองเจ้า
 ไม่เจอะหนานองแมเงา เจ้าลืมรักเราเสียแล้วแก้วตา
 ถามว่าฝนอย่าทำไมจึงตก ตอบว่าฝนตกเพราะกบมันร้อง
 เรียกฝนจากฟ้า ถามว่าพี่อย่าทำไมร้องไห้และหลั่งน้ำตา
 ตอบว่าหัวใจของข้าคิดถึงแก้วตาจึงร้องไห้

ข้างเข้าเดือนหกฝนก็ตกปรอย ๆ ที่ยังมาหวังยื่นคอยน้อง
จนที่ปวดหัวใจ ฝนตกพรำ ๆ ที่ยิ่งระกำหมองไหม้ที่ตองตากฝนทนหนาวใจ
น้องจากที่ไปเมื่อเดือนหกเอย "

(ฝนเดือนหก : ไพบูลย์ บุตรขัน)

" เสียงขลุ่ยครวญมากับลมพัดอ่อนโยนระทม
คำคนเฒ่าใจเหงา ขลุ่ยครวญที่หวานละมุนถึงเจ้า
ฟังเสียงหญิงหรือเรานี่ยิ่งเศร้าไม่วาย
น้องนางจากหายหน้าจากจรสูงกรุงเทพมหานคร
ตัดรอนมิตอบจดหมาย ไฉนชาวดีเขาคว่าเพี้ยนไร
ลืมรักเก่าเราไวสินเอยโง่ลืมลง....."

(เสียงขลุ่ยบานนา : เกษม สุวรรณเมนะ)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงว่าลิ้มตื่น ของพี่ระ กรีนุปา หน้าฝนอันแสนเศร้า ของ ลำไย
มวงทอง ความทนนองแฉะ ของฉลอง ภูสวาท ที่รักเธออยู่ไหน ของศิริพงษ์ อภิราษฎร์
ณ อุบลยา ปิดทองรองไห ของชลธี ธารทอง เป็นต้น

2. จริยธรรม เพลงลูกทุ่งส่วนหนึ่งแสดงถึงสาระทางจริยธรรมแทรกอยู่ในเนื้อเพลงเพราะ
ผู้แต่งเพลงลูกทุ่งได้ถ่ายทอดเอาสภาวะแวดล้อมในสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ รวมทั้งความรู้สึกในใจ
ตลอดจนคติธรรมที่ยอมรับปฏิบัติในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของคนไทยทั่วไป
ด้วยเหตุนี้เพลงลูกทุ่งส่วนหนึ่งจึงมีลักษณะของการแฝงคติธรรมนี้จะมีปรากฏในวรรณคดีไทยเสมอ
เพราะกวีหรือผู้แต่งคนเรามีกรรมวิบาก จึงสนใจกับมนุษย์ในฐานะที่เป็นเบญจขันธ์ประกอบด้วย
กิเลส ตัณหา กวีเหล่านี้จะสนใจในพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งความสนใจเหล่านี้เป็นไปตามธรรมชาติ¹
เมื่อผู้แต่งเพลงลูกทุ่งอยู่ในสังคมไทยที่นับถือศาสนาพุทธจึงสนใจพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยในลักษณะ
เดียวกับที่กวีสนใจ เนื้อเพลงลูกทุ่งจึงได้แสดงออกในด้านคติธรรมด้วย เช่น การเชื่อในบาปบุญ
ทั้งเพลง

¹ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ หัวเรื่องวรรณคดีไทย" วรรณไวทยาการวรรณคดี

" คินแยกแคะกระแหงต้นไผ่ไม่เจาแห่งแรงไม่มี
 ฝีมืองไร่นาน้ำตาปรี่ไม่มีน้ำจะทำนา
 โถเวอร์บันดาลให้ชาวอีสานสะอื้นกลืนกล้ำอูรา
 ไร่ป่อแห่งตายไอนายชาไปรดเมตตาช่วยเหลือคนจน
 เวรสาปบาปนำโอโรชาชำระหน้ากรรมที่หน
 น้ำน้าบารวมท่วมปี่เป่าปี่เบื่องบนหนุนข้าประทัง

....."

(น้ำตาอีสาน : ชลธี ชารทอง)

ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นส่วนลึกของความรู้สึกนึกคิดในหมู่คนไทยธรรมดาทั่วไปที่เมื่อมีเหตุการณ์ที่ร้ายแรงแก้ไขไม่ได้ก็จะเอาธรรมะเข้ามาปลอบใจว่าเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ เห็นความรับผิดชอบของมนุษย์ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงธรรมะในพุทธศาสนาโดยตรง เช่น กล่าวถึงหลักของไตรลักษณ์และพรหมวิหารสี่ ไว้อย่างง่าย ๆ ดังเพลง

" จะขอสาธุกยกลีขิตถึงชีวิตอันไร้แก่นสาร
 เกิดแก่เจ็บตายย่อมวายปราณ มีจุมารเขาไม่ปราณี
 เบื่อมีชีวิตรวยวิสาขจอกุศลสร้างความคิด
 มีเมตตาและปรานีพรหมวิหารสี่พึงสังวรณ
 พกหินไว้ไว้ใจหนัก ๆ ตรงตามหลักพระธรรมสอน
 คนทุกคนไม่พองอวดมีที่นอนอยู่เพียงผิงกาย
 อยะละโมภโลกแต่ลาภไม่อาบยาปั่วเหลือหลาย

....."

(ไม้หลักปักเลน : บุญสม อุษยา)

ลักษณะของการสอนคติธรรมในเพลงลูกทุ่งจะจำแนกตามเนื้อหาได้เป็น 3 แบบ คือ

2.1 / นำหลักธรรมะในพุทธศาสนามากล่าว การนำหลักธรรมะในพุทธศาสนามาสั่งสอนนั้น เพลงลูกทุ่งใช้วิธีการดังนี้

2.1.1 นำนิทานมาเล่าเปรียบเทียบให้เห็นข้อธรรมะ การนำเอานิทานธรรมะ

มาใส่ทำนองประสานกับเครื่องดนตรีสากลที่ประสบความสำเร็จและมีผลงานมากที่สุดคือ
 บุญสม อยุธยา เป็นที่น่าสังเกตว่าเพลงที่มีเนื้อความกล่าวถึงจริยธรรมในวิธีการนี้ได้รับ
 ความนิยมมากกว่าวิธีการอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะมีแนวแปลก คือยกนิทานมาเล่าเป็นเรื่อง ๆ โดย
 มักจะนำนิทานโบราณ นิทานธรรมะมาผูกเป็นคำกลอนหรือด้วยคำที่คล้องจองกันแบบธรรมคา
 สอดแทรกรายละเอียดในท้องเรื่องใหญ่ฟังเพลิดเพลิน เกิดภาพพจน์และสะท้อนอารมณ์ตามไถ่ยาบ
 เมื่อนำมาใส่ทำนองแมส่วนใหญ่มักจะเป็นทำนองหลักที่น่าฟัง การประกอบกับดนตรีสากลทำให้แปลกหู
 ทำให้ผู้ฟังสนใจฟังมากขึ้น เพลงที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ เพลงดาวลูกไก่ อันแสดงถึงความกตัญญู
 กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ ดังเนื้อเพลง

" พระขลุ่ยคทวงกลอุทิศวันกัณฑ์มหกแสงส่องอาศัยโคมทองจันทร์รา
 ที่ลอยขึ้นมายอดเขา ฝ่ายว่าสองยายตาเกิดศรัทธาสงสาร
 พระผู้ภิกษาจารย์ทอดขาอาหารมอเขา ดงกันการยานนี้หรือก็
 ไม่มีบ้านนอน ชาวจะกล่าวว่าจะกลืนใครจะย่นให้เล่า พวกพักแวง
 แดงกวาของเราก็กินตายหมดแสนสงสารพระจะอดทั้งสองกำสรด
 โศกเศร้า สักครูหนึ่งตาจึงเอ๋ย นี่แน่ะยายเอ๋ยตอนแจ่ง
 ทองเชือกแม่ไก่แล้วแกง ฝ่ายยายไม่แยงตาเขา
 ฝ่ายแม่ไก่ไถ่ย้าว่าทารินหลังไหล ครั้นจะรีบหนีไป
 ก็เกรงต้องตายเปล่า ๆ อนิจจาแม่ไถ่ยังมีน้ำใจรู้คุณที่ยายตาการุณ
 คิดแทนคุณเมื่อก้าว น้ำตาไหลเรียกลูกไก่มาซุกซอกอก
 น้ำตาแม่ไก่ไหลตกในหัวอกปวศราว....."

(ดาวลูกไก่ (ตอน 2) : บุญสม อยุธยา)

เพลงอื่น ๆ เช่น เพลง เศรษฐีอนาค แสดงถึงความประมาท ริมไกรลาส ลูกโจรกลับใจ
 แสดงถึงความกตัญญูกตเวทิต่ ฟ้าพิโรธ แสดงโทษของความซอส์ตัย พระกับพราน แสดงถึง
 กรรม ลูกเมือ 25 น. แสดงถึงการผิดศีลข้อที่สาม เป็นต้น

2.1.2 ✓ ยกขรรณะขึ้นมากล่าว มักจะกล่าวสั้น ๆ ถึงข้อความที่เป็นขรรณะ มีการขยายความเล็กน้อยจะกล่าวไว้ในตอนจบหรือตอนจบของเพลง เช่น

" ท่านผู้ฟังจงนั่งนานนาน ฟังเสียงกล่าวขานนิทานคาถา
ในพระบรมมถักถั้วสอนว่าคนเกิดมาก็เพราะกรรม
ว่ากุศลลาธรรมามนุษย์เกิดมานุญอุปถัมภ์ไม่ทองลำบาก
ทองตราทองตราทั้งเขาคำนำชนใจ อกุศลลาธรรมายามเกิดมา
ก็ยากไรต้องยากเย็นเข็ญใจหมาได้ก็ไมพ้อ จะกินจะนอนเคี้ยวครว่น
ชมชื่นจะนั่งจะยืนซัดขื่นจริงหนอ เหมือนกับความทุกข์มากปลุกคอยรอน
พเนาพนาให้แบกมันไป ยิ่งแบกยิ่งเหนื่อยหนัก แต่เมื่อยักคิดผลักใส
เพราะรู้ไม่ทันสมุทัย อดยากกับไฟแต่ใส่น้ำมัน อวิชชามาโอบอุ้ม
หลงโกรชโลกปิตสวรรค"

(เกรณเรือนาถ (ตอน 1) : บุญสม อยุชยา)

จะเห็นว่าแม้จะไม่ได้อธิบายชัดเจนนแต่ก็สามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย ๆ โดยคำพูดขรรณะ การลำดับความตั้งแต่ต้น บางเพลงก็เข้าใจง่าย เพราะคนมีพื้นฐานปฏิบัติอยู่แล้ว เช่น เพลง ที่กล่าวถึง "ศีล" ข้อใดข้อหนึ่งจากหาข้อที่ชาวพุทธควรปฏิบัติ ดังเพลง

"
แต่ขอทวงหักกันเกล่งเหล่าที่หลงเมาในอกุศล
ล้มลุกล้มเมียบเมาเสียคนเมาเสียจนบาปกรรมไม่กลัว
สุราเมรยมัธยมมาหาฎฐาภาเวรมณีเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท
ควรตัดขาดเสียแหละนี้ ถอดถือหาสร้างบารมี
ขอจบที่อันเรื่องสุรา....."

(สุราอันวาเหล่า : บุญสม อยุชยา)

เพลงก็ช่วยทำให้ผู้ฟังตระหนักในความเบียดเบียนของใจของโลก เช่น

" โลกเราไม่มีอะไรแน่นอนกลับกลอกยกยกยอน
ดูเหมือนละครโรงใหญ่ มีสุขมีทุกข์คลุกเคล้ากันไป

โลกเรามีไว้ให้เล่นละครทุกอย่าง
 โลกเราไม่มีแน่นอน เคี้ยวเย็นเคี้ยวร้อน
 มีมืดแล้วมีสว่าง เสียวสุขแซ่ซรวงเสียงร้องครวญคราง
 ไม่มีวันเจ็บบร้างไปจากโลกนี้แน่นอน

.....

โลกเราเหมือนโรงละครบ้างก็รำพ้อน
 บ้างก็นอนหมองหม่นบ้างก็ยากแค้นแสนทุกข์กังวล
 บางเณรสู้ปีนแต่ก็ไมพ่นความตาย "

(ละครของโลก : ไพบูลย์ บุตรขัน)

เพลงอื่น ๆ ในลักษณะนี้ เช่น เพลงชมกษัตริย์พรหมทัต ของ บุญสม อยุชยา เป็นต้น

2.2 แนวแนวจริยธรรม เมื่อพิจารณาตามเนื้อหาของเพลงแล้วเห็นได้ว่าเพลงลูกทุ่งที่แนวแนวจริยธรรมแก่ผู้ฟังนั้นมีได้เจตนาที่จะให้ผู้ฟังปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด โดยสละเรื่องราวทางโลกทุกอย่างใด แต่ต้องการให้ผู้ฟังได้ใส่ใจขบคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับจริยธรรม เพราะเพลงลูกทุ่งในแนวนี้มีได้กล่าวถึงหลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยตรง แต่ยกเอาข้อควรปฏิบัติทางจริยธรรมทั่ว ๆ ไปมากล่าวในลักษณะของการชักชวน เช่น การชักชวนให้คนฟังเทศน์ ดังเพลง

" โลกเราแปรผัน นี้นับจะต้องเปลี่ยนไปน้องเอ๋ยโปรดเข้าใจ
 หมุนตามโลกไปให้ทันเวลา

(ลิเก) สบยี่ดูไปไม่เหมือนสมัยก่อนเก่าโลกของเราเจริญ
 นี้นับวันจะเดินก้าวหน้า วัตถุเจริญก้าวหน้าแต่จิตใจถอยหลัง
 มนุษย์กำลังเป็นทาสอยู่ใต้อำนาจเงินตรา ก็เพราะเราทางเห็น
 เพราะขาดการชำระกิเลสไม่พึงเทศน์กันเสียบ้างทำตัวให้ทางวิถาว
 ไปคุยกับพระแล้วนั่งท้าวไปคุยกับสาวทาสว่างทองเลือกเอาทาง
 แจ่มใสทำให้หัวใจแจ่มจาง

....."

(แนวแปลปล้ำ : ไพบูลย์ บุตรขัน)

การเชิญชวนให้คนทำบุญตักบาตร เช่น

" เกิดมาเป็นคนไทยของเอ๋ยจำไว้หมั่นทำบุญใส่บาตร
วันโกนวันพระอย่าไคร่หาทำบุญใส่บาตรทุก ๆ วัน
....."

(วันพระอย่าเว้น : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงอื่น ๆ เช่น เพลงร่ำวักออกพรรษา ของสุรพล สมบัติเจริญ เหนื่อย เข้าป่า และแม่กับพ่อ
ของบุญสม อยุรยา เป็นต้น

2.3 สอนการปฏิบัติตนทั่วไปในสังคม เกี่ยวกับการสอนหลักการปฏิบัติตนในสังคม
อาจแยกได้เป็น

2.3.1 การปฏิบัติตนที่มีพระคุณ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงการปฏิบัติตนต่อผู้
ให้กำเนิด มีการกล่าวถึงพระคุณของผู้ให้กำเนิดไว้มากมาย เช่น

" แม่มีบุญคุณอันใหญ่หลวงที่เฝ้าหวงหวงลูกแต่หลังเมื่อยังนอนเปล
แม่เราเฝ้าโอดสะเทก ลอมลูกเองนอนเปลมิทางหันเหไปจนไกล

เมื่อเล็กจนโตโอแม่ถนอมแม่ผายผอมยอมเกิดแต่รักลูกปักดวงใจ
เติบโตโอเล็กจนใหญ่นี้แหละหนาอะไรมิใช่โครหนาเพราะค่าน้ำนม

ครวญคิดพิณใจให้ค่าน้ำนมแม่นี้จะมีอะไรเหมาะสม

โอว่าแม่เจ้า ลูกคิดถึงค่าน้ำนมเอาเลือดในอกผสม

กลั่นเป็นน้ำนมให้ลูกกิน....."

(ค่าน้ำนม : ไพบูลย์ บุตรขัน)

เพลงอื่น เช่น แม่กับพ่อ ของบุญสม อยุรยา ของศรีสอนน้อง ของ วิเชียร สิริสิงค์ เป็นต้น

2.3.2 หลักปรัชญาชาวมาน ปรัชญาชาวมานคมคายและน่าสนใจเพราะเป็น
การมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างใจกว้าง ปรัชญาชาวมานไม่ไ่มุ่งจะคิดถึงความจริงเหนือโลก
(Metaphysics) ซึ่งอยู่ไกลตัวเกินไปและสภาพสิ่งแวดล้อมไม่อำนวยให้คิดค้นลึกซึ้งเช่นนั้น
ปรัชญาชาวมานในเพลงลูกทุ่งแสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของเขายู่ในตัว เช่น

" บ บ เป็นหยิ่งคอก บ บ เป็นหยิ่งคอก บมีเนื้อเย็น
 เสาบเป็นอันหยิ่ง เสาบปัสตางคิมันยิมบออก
 ออกความรักกับทนายบรายเหมือนดังอดข้าว มีข้าวสารมีทาน
 มีเตาไครนินทาควาพู่เฮา เสาบสงสารเฮาก็เป็นหยิ่งคอก
 บ บ เป็นหยิ่งคอก บ บ เป็นหยิ่งคอก บมีเงงเงง
 รุกหยิ่งกับมีสองชายังคึกคึกเดินไคคอก
 เดินย่ำตอกบคายบรายเหมือนนอนนตากยุง
 มีพื้นอนมีหมอนมีมุ้ง มีผ้าหมกกันลมกันยุง
 บไคควงสาวกรุงกับเป็นหยิ่งคอก
"

(บเป็นหยิ่งคอก : กานท์ การฉวางค์)

เพลงอน ๆ เช่นเพลงอยากดัง ของสมาน เมืองราช โลกนี้คือละคร คนเหมือนกัน ของไพบูลย์
 บุตรขัน ของธรรมดา ของ ช. คำระฮี่ หมอลมหมอกเรอง ของชาตรี ศรีชล น้ำตาลโกกลมด
 ของสำเนียง ม่วงทอง บ้านฉันและหงส์ลำทอง ของ จิว พิจิตร เป็นต้น

2.3.3 ✓ ลักษณะของเพลงที่เป็นสุภาษิต คำพังเพย มักกล่าวให้สติ มักจะแทรกอยู่ใน
 ในเพลงต่าง ๆ ตามแต่จะเหมาะสม เช่นในเพลงแสดงความรัก ความผิดหวัง ก็จะแทรกไว้
 แล้วแต่เนื้อความและสถานการณ์ เช่น

" คบคนก็ต้องถูกพา ขอฝากเนื้อให้คือยาหลงระวังโค่นหลอก
 ฝากลายฝากดอกหลอกตามากมี ฝากมีเกลื่อนกลาดที่ไปมองดู
 ก็คล้ายกับพวกนารี

หญิงงามตามดูถึงแมงามแท้จริงรยาตองดีไซ่แล้วยักลงตะกรา
 ลางน้ำลางพาให้มึนราที"

(หญิงไทยคล้ายเภา : สติโส ร่มโพธิ์ทอง)

" หวานเป็นลมขมเขว้าเป็นยาโบราณนั้นกล่าวมา
ลองพิจารณาว่าจริงหรือไม่ คนปากหวาน ๆ ชอบความขมไว้ภายใน
หวานกับขมเป็นไปได้ ขมใจกลายเป็นยา
หวานก็เป็นลมขมเขว้าก็จริง เชื้อเถอะนะยอดหญิง

..... "

(หวานเป็นลมขมเขว้า : สำเนียง ม่วงทอง)

" ถึงตัวพี่จะคำแก้ใจคำโบราณท่านกล่าวมี
คือเจ้าชีวิตห่อทอง เมื่อคุณวิเศษคนเขาเมินไม่มอง
หากเราจะเฝ้าหมายปองใครสักคนเขาคงไม่สนใจ

..... "

(ถึงพี่จะคำ : สมบัติ เพชรลานนา)

เพลงอื่น ๆ เช่น เพลงฉั ของ ไพฑูรย์ ไก่แก้ว หงส์ลำพอง ของ จี๊ พิจิตร ไม่งามหวานบิน
ตำราหารัก ของสำเนียง ม่วงทอง ปากก ของจินดา สมบัติเจริญ เป็นต้น

3. ชีวิตชนบท แม้เพลงลูกทุ่งบางเพลงมิได้มีเนื้อหาที่กล่าวถึงชีวิตชนบทเลยก็ตาม เพลงลูกทุ่ง
ส่วนใหญ่ก็จะแสดงถึงความเป็นชนบทที่ปรากฏอยู่เสมอ มากหรือน้อยบางแล้วแต่อารมณ์ของเพลง
ที่ผู้แต่งต้องการให้เป็นไป หากมาพิจารณาตามความหมายทางวิชาสังคมวิทยาแล้ว ชีวิตในชนบท
หรือสังคมชนบท (rural society) หมายความว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตเดียวกัน
มีความรู้สึกว่าเป็นพวกเรา (we -ness) มีผลประโยชน์และบริการทางสังคมร่วมกัน¹ สังคม
ชนบทจะมีสิ่งแวดล้อมตามสภาพธรรมชาติ เช่น ทุ่งนา ป่า ภูเขา แม่น้ำ ห้วย ต้นไม้ และมีการ
ดำเนินชีวิตในแบบกลุ่มปฐมภูมิ คือรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ตลอดจนได้รับผลดีผลเสียจากปรากฏ
การณ์ทางธรรมชาติร่วมกัน เช่น ประสพพายุภัย อุทกภัย เป็นต้น ชีวิตชนบทไทยที่เพลงลูกทุ่งนำมา
กล่าวไว้มี 3 ประการ คือ

¹ อานนท์ ยากาภิรมย์ มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 217

3.1 สิ่งแวคล้อม เนื่องจากสังคมชนบทมีสิ่งแวคล้อมตามธรรมชาติ เพลงลูกทุ่งจึงกล่าวถึงธรรมชาติอันสวยงาม สุข สงบ ของชนบทเอาไว้มากมายจนหาผู้ฟังใครสับยัสนับแทบจริง ๆ เช่น

" เราตัญญูนกกาเราร้อง แสงทองโคมดูบพันหล้า
แว่วเสียงโกกซ์มาเหมือนดังจะปลุกบานนาให้ตนขึ้นมารับอรุณ
กอกไม่ริมทางชุมน้ำค้างหอมลอยมากรุ่น ๆ หนูแมลง
แผ่ปีกลือปากอกไม้หลุมบ่ ยืนมาว่าจูนควยวักควายเขาไล่ตอนมา
แว่วเสียงนำตักขี้สาคูแกงหินน้ำใส่ไหลรินจานแอ่ง
แกงหินเสียดังขานชา ไม่คงบอกชอว่านี่แหละคือ
สวรรค์บานนา ในน้ำมีปลาในนามีข้าวทั่วไป
เสียงเหงงหางระมิงจากวัดน้อมหัตถ์พนม
นอบนบไหวพื้พระรัตนตรัย ขอแม่โพสพพรามวัย
อวยราวงแรมไกลสวรรค์บานนา "

(สวรรค์บานนา : ไพญลย์ บุตรชั้น)

" ลมพัดฉิวทิวข้าวออบไหวเอนดู เห็นนกบินเป็นหมู่
อยู่ที่ปลายนาเมื่อสุริยาขอบแสง จมจักหนาวไอทั่วเรา
ทนโหยโรยแรง.....

(สุริยาขอบแสง : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงอื่น ๆ เช่น เพลงบ้านไร่ปลายนา ของชาญชัย บัวบังศรี กระทอมดวงใจ ของ ป. ชนประโยธน์ มนตรีกุหลาบ กระทอมปริกา สวรรค์บานนา ของไพญลย์ บุตรชั้น ลูกทุ่ง ของสุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

ในขณะที่เพลงเหล่านี้บรรยายสภาพอันชวนฝันของชนบท เพลงลูกทุ่งอีกจำนวนหนึ่งก็นำสิ่งแวคล้อมที่ก่อให้เกิดความทุกข์แก่ชาวชนบทมากล่าวไว้อีกด้วย เช่น

" น้ำท่วมสุโขทัยทั้งเราไร่นาสินไปหลายแห่ง
 สงสารชาวนาทองนี้เข้าตาแดง ๆ ปีก่อนก็แล้งนาอาลัย
 แสนเฝ้าโลกอวรณ์เมื่อปีก่อนหรือก็โดนไฟไหม้
 โชคร้ายมีมาไว้วาเนาที่ซ้ำใจ ขอพรวนไหวคุ้มครอง
 ดวงภัยพี่น้องเรา..... "

(น้ำท่วมสุโขทัย : จิว พิจิตร)

" พี่เป็นคนจนต้องจำทนทำงานควยแรง
 เหมือนดั่งกรรมบันดาลเงคราญโอเจ้าแกล้ง
 เรียกสินสอดเสียแพงไทแถมโอยเงินไม่มี.....
 ไร่นาพี่พึ่งเวรกรรมโอยแกล้งเกิดความแห้งแล้ง (ซ้ำ)
 ไปเสียทั้งปี แห้งนมองดู ห่ากมหนามองดินอีกที
 ยกงานเช่นนี้จะรักพี่ใดไหม..... "

(ข้าวไม่มีขาย : โยธิน พรสุพรรณ)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงน้ำตาขาวโต น้ำตาอีสาน ของชลธี ธารทอง บ้านนาหน้าแล้ง ของ
 ถักติ เกิดศิริ ฟ้าครีมีที่หนองคาย ของพวงมณี ถักติ จันทรักษา น้ำท่วม น้ำท่วมอีกแล้ว ของ
 ไพฑูย์ บุตรขัน เป็นต้น

3.2 ชีวิตในครอบครัว สังคมชนบทไทยเป็นสังคมแบบเกษตรกรรมความสัมพันธ์
 ของสมาชิกในครอบครัวจึงค่อนข้างจะสนิทสนมกัน ช่วยกันทำงานอาชีพโดยที่มีการแบ่งปันหน้าที่
 อยู่ในตัว โดยให้คนในวัยหนุ่มสาวถึงกลางคนออกไปทำงาน คนชราอยู่เฝ้าบ้านช่วยทำอาหารหรือ
 ดูแลเด็กเล็ก ๆ เด็ก ๆ ไปโรงเรียน มีการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนบ้าน เพลงลูกทุ่งได้
 กล่าวถึงสภาพเหล่านี้ไว้อย่างชัดเจน เช่น การช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนบ้าน การให้คนชราอยู่
 กับบ้านแทนที่จะไปทำงานตรากตรำในไร่นา ดังเพลง

" มองดูทองนาเฝ้าเราไม่หายก่อนนี้เคยเลี้ยงควาย
 กับดวงใจอยู่ชายทุ่งนา พอกำลังสุบไปคอยไถยุ้ง
 เคยช่วยน้องยุ้งเกี่ยวข้าวกำนา..... "

(ทุ่งรักความหลัง : พีระ ตรีบุปผา)

" เราช่วยแรงงานให้วุ่นเหมือนน้องเหมือนพี่
 ไม่มีแบ่งชั้นศักดิ์ศรีทุกคนมีน้ำใจ
 ยามมีงานสมควรวัดทานประกาศ
 ช่วยกันทำบุญใส่บาตรรักษาศาสนาเอาไว้
 ช่วยคนละนิดช่วยอุทิศถวายสินน้ำใจ
 ผลบุญนำมาแจ่มใสชนหัวใจบ้านนาเรา "

.....
 (บ้านนา : มนต์ เมืองเหนือ)

"
 ชาววานองมาทางกอนของบ่อที่กองฟางว่าจะไม่ล้มหนองนา
 โอนองจาเห็นใจพี่นางกอนที่เคยไถถากน่องรักเจ้าช่วยถากถาง
 เตียวนี้พญาปลองเค็มนา โอนองจาช่างไม่เหลียวแลข้าง
 หึงให้หนองนาตกเป็นปาร้างโอบของนางไกรจะถางทำนา "

.....
 ส่วนพอนองหรือก็แกเมื่อนองก็เดินธา ตนเขาพอเจ้าก็ยุ่ง
 มุ่งจูงควายสู่หนองนา เมื่อนองยังมาส่งข้างทุกเช้า แสนเหนื่อยเมื่อยลา
 พี่เห็นแล้วให้ส่งสารแก่เกยวานให้พี่ไล่ควายมา โยนองเชื่อนแธ
 พอกก็แกแม่ก็ชรา โอ้การบ่การค้ำมาเถิดหนานวลจันทร์ "

(พอแกแม่เขา : เมธี พานทอง)

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงสภาพภายในครอบครัวซึ่งผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างพ่อแม่ลูก เมื่อ
 แต่งงานแล้วลูกก็จะอยู่ในบริเวณบ้านเดียวกับพ่อแม่ เพลงลูกทุ่งยกเอาปัญหาระหว่างลูกเซบ
 กับแม่ยายมากล่าวไว้ เช่น

" สุคระกำชำตรมระหมอรา หินเมียบจากมาด้วยระอาแม่ยาย
 เราเป็นเซบถูกแม่รังถึงเป็นควายออกลูกผู้ชายแสนอาย
 ยามอับอายพิพากจน "

.....

พี่ช้วนน้องหนีมาประสาขายจน น้องยังสูทนกตัญญูอยู่ไป
แม่กับตัวแม่ของตัวผ้าขอไกลเจ้าตักสินใจทิ้งไปบน
ความกรุณแม่เออ

(จำใจจาก : บุญสม อุษχυา)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงเขียนจดหมายส่งมา ของไพโรสพท์ รุ่งรังมี ปากนิคมกหนอย ของนิยม
มารยาท สัญญาเมื่อสายัณห์ สัญญารักปากของ ของ ชงชัย เล็กกำพล เป็นต้น

กรอบครัวในสังคมไทยเป็นสถาบันที่มีลักษณะเบ็ดเสร็จ (All-inclusive institution)
ครอบครัวเป็นศูนย์กลาง ผู้บริโลก ปกครอง ให้การศึกษาและสนทนการด้วย ดังนั้นเมื่อทำงานมี
รายได้จึงมีการใช้จ่ายใช้สอยในการดำรงชีวิตแล้วสำรองไว้ใช้ยามจำเป็นตลอดจนทำบุญ จาก
เนื้อเพลงลูกทุ่งซึ่งเกิดไควาคนไทยในชนบทนิยมเก็บเงินด้วยการซื้อทองมาเก็บไว้ในรูปของเครื่อง
ประดับและเครื่องใช้บางอย่าง การประเมินราคาก็นิยมใช้ทองเป็นมาตรฐาน ดังเพลง

" หนูนพางนอนทางทุ่งหมอนไม่ อาทวักไกรจะหมเ่ง
นาของเราทำเมื่อไร ไม่ทองเกรงไม่มีใครเบงเป็นเจ้านายคอยใช้
สิ้นหนานาหนึ่งครั้งก็คิดต่างคหาผลกำไร
คือลูกคิดบวกลบคูณไปตัดยกออกเหลือจ่ายเก็บเอาไว้ออทอง
โห.

(ลูกทุ่ง : สุรพล สมบัติเจริญ)

" เมื่อเดือนสิบเอ็ดน้องได้สัญญา ชวนพี่มาหาหมั้นขวัญตา
ในเดือนสิบสอง พี่เตรียมขันหมากทั้งรับปากว่าจะซื้อทอง
แต่ความหวังของพี่นั้นคงพังทลายเหมือนสายฟ้าผ่า "

(น้ำลงเดือนยี่ : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

" โอ้เวลานองเจากงสร้างบุญด้วยทองไเฌมองจึงหลงเพื่อ
ถึงอยู่พะเยา 'องยังสวดยแถมเล็กเลอ สาวเมืองกรุงยังบ
เทียมเขอ..... "

(กวางพะเยา : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงอื่นๆก็มี คุณนายโรงแรม ของ ฉลอง ภูสวาท สวดยจริงน้อง ของ สุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

3.3 ความยึดมั่นในพุทธศาสนา คนไทยมีความผูกพันกับวัดมาช้านาน วัดเป็นสิ่งที่ฝังในยามทุกขรอน สถานศึกษา ที่พักผ่อนหย่อนใจตลอดจนเป็นที่พบปะชุมนุมกัน เห็นได้จากวรรณคดีที่เป็นตัวแทนของวรรณคดีชาวบ้าน คือ เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ไก่กลาวถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อชีวิตประจำวันของคนไทยไว้มากมาย นับตั้งแต่รักษาหาฤกษ์แต่งงาน โกนจุก บวชเรียนหนังสือ จนถึงพิธีศพ เช่น

ท่านเจ้าชาฉันท์หาฤกษ์มาบวช	ช่วยเสกสวดสอนให้ เป็นแก่นสาร
ควยขุนไกรบิดามาถึงกาล	จะไก่อธิษฐานให้สวนบุญ
อีกทั้งวิชากรอ่านเขียน	เจ้าจะใคร่รำเรียนเสียแตรน
เล่าท่านอาจารย์สมการบุญ	ทอดใจใหญ่ครุ่นแล้ววามา
อนิจจาขุนไกรบรลั้ยแล้ว	อายลูกชายพลายแก้ว เหมือนหนักหนา
รูปอาลัยให้คิดถึงบิดา	จะเลี้ยงลูกให้สีกาอยู่ระคาง
แล้วหันหน้ามาสั่งแก่เฒ่าคง	เอ็งนิมนต์พระสงฆ์ลงไปลา
ปู่เสียดาศาสนะกะที่ทาง	โกนหัวเจ้าพลายพลางแล้ววามา "

จึงเห็นได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในชนบท เจ้าอาวาสจะทำหน้าที่เหมือนนักสังคมสงเคราะห์และเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้านในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง สิ่งเหล่านี้เองทำให้ศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อศาสนาอยู่ในระดับสูง ชาวบ้านที่มีฐานะก็จะทำนุบำรุงวัดเป็นอย่างดีที่วัดจึงเป็นเครื่องบอกฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นใดควย ท้องถิ่นใดที่ชาวบ้านฐานะดีก็จะมีวัดหลายวัดแต่ละวัดจะสร้างอย่างใหญ่โตและงดงามวิจิตรด้วยศรัทธาและกำลังเงินของชาวบ้าน ส่วนท้องถิ่นที่ชาวบ้านยากจนวัดก็จะเล็กตามไปด้วยแต่ไม่ว่าจะมีฐานะดีหรือไมก็ตาม วัดเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับชาวบ้าน ความยึดมั่นในพุทธศาสนาเช่นนี้ในปัจจุบันลดน้อยลงไปในสังคมเมืองหลวง แต่ในชนบทยังคงมีความผูกพันกับวัดอย่างใกล้ชิด เพราะสังคมชนบทเป็นสังคมเกษตรกรรม ชีวิตความเป็นอยู่เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่ต้องการความหรูหราฟุ่มเฟือยนัก เมื่อว่างจากการทำงาน

"

เคยไ้ร่รวมกันเฝ้าช่วยประคองขึ้นช่วยกันตักบาตร
รวมบุญรวมใจ โอ้ละหนอเคยไ้กล่กันรวมก่อเจดีย์ทรายอธิษฐาน
ฮักกันละหนอ

เคื่คคอกสเลเผลอยขึ้นสร่งน้ำพระร่วมกัน
รวมบุญเสนอกุลสนองไ้รวมนองอย่างนี้ละเคอ
อย่าเผลอลมกัน

....."

(คอกสเลเเตเคื่อนห่า : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกษา)

ออกพรรษา

"

คอกกฐินลอมมาออกพรรษากำลังลอมไป
ตักบาตรเราทำบุญสุใจ ข้าวตมมีคิใหญ่หางยาวนะแมคุณ
ข้าวตมวันออกพรรษาก็เมือแมคิตักตราให้พี่ว่า
ไ้สบาตรแถวตาเจ้าเกียงข้างเนอละมุนความรักกรุณพี่ยัง
ไม้สูญเสียความจำไ้สบาตร"ว่าพาเจ้าไปเที่ยวชมแมกไม้....."

(ออกพรรษา : ชาตรี ศรีชล)

บุญบั้งไฟ

" โอ้เฮาโอ
สาวคนโก้เจ้าสีไปไส ไปเซ็งบ้องไฟกันที่ยะโสธร...."
(เซ็งบ้องไฟ : จิว พิจิตร)

บุญพระเวศ

" ฉันทกลงคอกไข้หญิงชามาแหหาเวศ
พระเวศ ๆ ๆ สันดรกลับสู่กรรมไ้จนคแรก
มาเคอแมแกมคอกเอ็ค (ว่า) บุญพระเวศบ้านเฮาวันหลาย
คำมีหมอลำคู่ โหมศรมาเที่ยวกับพี่ชาย

* เทศกาลเทศกาลมหาชาติของชาวอีสานในเคื่อนสี่ระหว่างออกพรรษา ชาวอีสาน
เรียกประเพณีการทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ ตลอดปีว่า "ฮักสิบสอง" เช่น เคื่อนสี่บุญเวส เคื่อนห่า
บุญสงกราต เคื่อนหกบุญบั้งไฟ เคื่อนเจ็ดบุญฆ่าฮะ เป็นต้น

คุบวาคูสาวบ้านเฮาภูโครภูเขาคืนควมมากมาย
 เสี่ยงของกังมาใหม่ ๆ บอกรักพี่ชายร่วมตักบาตรสรวรรค
 กลุ่มผู้เฒ่าเฒ่าบนศาลา ห่มสวามาทำบุญรวมกัน
 ตรงลานวัดนั้นเพลินสุขสันต์ตั้งสรวรรคบานาเนืองแน่น
 รุ่งขึ้นเห็นคนลอบสาวห่มผ่อนเกี้ยวคู่เป็นแฟน
 แห้ววายคู่มางานบุญประเวศบานอีสานม่วนแสน "

(มนตรีกลองยาว : พงษ์ศักดิ์ จันทฤกษา)

ลอยกระทง

"
 เดือนสิบสองสมประสงค์ลอยกระทงทุกถิ่นฐาน
 ประเพณีมีมานานแต่โบราณเป็นอาจีนต
 อันพระคุณแมคงคาชุบชีวิตชีวัน ชำระกายไคคมกีน
 หลังไหลรินทุกเวลา....."

(ลอยกระทง : จิว พิจิตร)

เพลงอะไร ๆ ก็มี เพลงวันพระอย่าเว้น ร่ำวออกพรรษา ของสุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

3.2.2 ความนิยมเกี่ยวกับการบวช เมื่ออายุครบบวชชายชาวชนบท

ก็จะบวชและมักจะบวชตลอดพรรษาจึงจะลาสิกขาบวชซึ่งลักษณะเช่นนี้ในสังคมเมืองหลวงก็ยังคง
 มีอยู่แต่ส่วนใหญ่จะบวชเพื่อรักษาประเพณีเดิมมักจะบวชประมาณ 7 - 15 วัน เนื่องจากผล
 ประโยชน์เกี่ยวกับอาชีพ

เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงการบวชไว้มากมายเริ่มต้นตั้งแต่ลาวบวช เช่น

"
 พี่จะขอลางามตาขวัญแก้วถึงคราวแล้วพี่จะลาไป
 พี่ขอลากอนบังอรขวัญจิตโอแม่ยอดชีวิตที่รักใคร
 อยู่ดีเกิดหนาแก้วตาของพี่จะลาบวชพี่ไปบวชเฒ่าไตร
 ขอบวชเอาบุญแทนคุณพ่อแม่ไซ้บวชจนแก่กันไปเมื่อไร
 เกิดเป็นชายนี้นี้ชีวิตก็เจิดจรัสต้องบวชเอาบุญทุกคนไป

ก่อนจะคิดเบียดเออต้องบวชเสียก่อนครองใครจื๊วถึงค่อยเบียดได้
ถ้าเบียดเสียก่อนบวชคนเขาว่าไม่ได้ของไหนของนี่จึงเข้าใจ

....."

(ให้พี่บวชเสียก่อน : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

จะเห็นว่ากล่าวถึงความนิยมในการบวชไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการบวชแทนคุณของบิดามารดา
โดยเฉพาะการทดแทนค่าน้ำนมของมารดาที่ได้เลี้ยงดูลูกมา ดังนั้นชายไทยทุกคนจึงบวชตาม
ความเชื่อนี้ ดังเพลง

" น้ำนมเพียงหยดหนึ่งยังซาบซึ้งกะนึ่ง เรียกหาใจปอง
หยาดน้ำตาหลั่งมาจนล้นเองก็ยังเป็นรองเพียงหยดเดียวน้ำนมแม่ไหล
วันคืนเวียนวนทุกชนอวารถูกเฝ้าแต่ทอดถอนร่ำรอนในทรวงหวงโย
ลูกขอเข้าโบสถ์เปลื้องโทษที่ฆ่าเอาไว้ ฟังธรรมะบวชให้บวชให้พระคุณแม่เอย

....."

(แยกน้ำนม - หยาดน้ำตา : สันต์ ศิลปประสิทธิ์)

"

อยากให้แม่ใดเกาะผ้าเหลือง รุ่งเรืองสีลบริสุทธิพุทธคุณ
คอยผู้คนช่วยคำจูน ดังบุญแม่นอยพลอยอันจนลูกเป็นเหมือนคนบาปหนา
ถึงคนชั่วชานคนเมิ่นหนาไม่มอง สวคมนต์ไหวกราบเพื่อปอง
หาคนประคองฉันเข้าโบสถ์สักที "

(ชายไรโบสถ์ : เนียน วิจิตนันท์)

ดังนั้น ชายใดที่มีไต่บวชจึงถือว่ายังทำหน้าที่ของตนได้ไม่สมบูรณ์ สังคมไทยยกย่องชายที่บวชเป็น
พระภิกษุว่าเป็นคนดีมีศีลธรรม มีความรู้ ควรแก่การยกย่องนับถือตรงข้ามกับผู้ที่มิได้บวชสังคม
จะไม่ยกย่อง เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงความนิยมประการนี้ไว้อีก

"

ชายใดไม่บวชเกิดมา คนเขาเปรียบว่าคนคืบนี้หนา
ไม่น่าชื่นชม เขารังเกียจเบียดแล้วไม่บวชนี้เอย ผู้คนเขามอง
เมินเลย โขกเอาหมองครองเกรงา....."

(คนคืบ : พี่ระ ตรีบุปผา)

แต่แม่จะยกย่องชายที่บวชเรียนแล้วว่า เป็น "คนสูง" สังคมไทยก็ไม่นิยมให้ชายบวชหลายครั้งจนถึง
มีคำพังเพยถึงเรื่องการบวชหลายครั้งว่า "ชายสามโบสถ์" เป็นสิ่งต้องห้าม ดังเพลง

" คำคนประณามชายสามโบสถ์ทรมานชั่วชาสามานย์
ประณามหญิงสามชั่วผ่าน เป็นคนจัดทาลไม่หวังคบพา
โอ้เอ๋ยอนิจจาโกนหัวปากตัวในศาสนา แต่คำว่าปวดใจให้คิดทุกที
มีมารมัจจุสสุดแสนจะทนบวชแล้วจำลา จะเลื่อนเหมือนเลื่อนหนีป่า
แต่มารก็มาจอล้างราวี บวชแล้วสึกทุกที....."

(ชายสามโบสถ์ : คำรณ สัมบุญณานนท์)

นอกจากกล่าวถึงการลาคนรักออกบวชและกล่าวถึงจุดประสงค์ในการบวช ตลอดจน
ความนิยมในการบวชแล้ว เพลงลูกทุ่งยังได้กล่าวถึงพิธีบวชด้วย เช่น การทำขวัญนาค

" กรี ศรี วันนี้ฤกษ์ดีมงคลชัย พอนาคเอยเธอจะได้ทำการบรรพชา
นับว่าเป็นบุญกุศลเจตนาดีที่พอนาคมีต่อผู้เป็นบุญการีคือบิดามารดา
ขอให้สุขโขวิญญูสโมสโร ทั้งจะให้สุนทรพรรณา
พอนาคเอยฟังเฝ้าเฝ้าเฝ้าวาจา วันนี้ขอบรรพชาในศาสนาพุทธของก
โกนหัวโกนผมปลงสังกะสี ลสไปเป็นเพศสงฆ์ของคพระศาสดา
ประเพณีบรรพชาที่มีแก่ครั้งโบราณดำรงยั่งยืนมานาน
จึงเป็นการสมควรที่ พอเอยเธอได้โอกาสฤกษ์ดี....."

(พอนาคเอย : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

ซึ่งการทำขวัญนาคเป็นหัวใจของการบวช และในขณะที่ยังคงนิยมทำขวัญนาคกันอยู่ นอกจากการทำขวัญนาคแล้ว ยังกล่าวถึงขบวนแห่นาคไปวัด ซึ่งขบวนแห่นาคมักจะมีกลองยาวนำหน้าเป็นที่ครึกครื้น และจากเสียงกลองยาว เสียงโห่ นี้เองทำให้ผู้ได้ยินได้ฟังทราบได้ทันทีว่ามีการบวช ขบวนจะยิ่งใหญ่เพียงใดขึ้นอยู่กับฐานะของบิดามารดาและตัวนาคเอง เช่น

โห่.....อีว.....

คุณเขาวชลูกหลานชื่อนานเขามีขบวนแสนโก้
เราพร้อมแห่บ่วงให้โห่ หลับตาทองนะโม
เสียงไซโยโห่ร้องกองมา

(นาคอนาค : ขงชัย เล็กกำพล)

เพลงอื่น ๆ ที่กล่าวถึงการบวชก็มี เพลง สังข์แพน - ลาบวช ของวินัย แก้วเหนือ และ พื้จะบวชแล้ว ของ ชลวี ธารทอง เป็นต้น

4. ปัญหาสังคม เนื่องจากบุคคลจำนวนมากอยู่รวมกันจึงทำให้เกิดความไม่ราบรื่นบางอย่างขึ้นด้วย ปัญหาสังคมเกิดขึ้นเพราะความไม่เป็นระเบียบในสังคมทำให้องค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบสังคม (social system) ดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่นและเรียบร้อยนัก ปัญหาสังคมคือปัญหาความสัมพันธ์ของมนุษย์ (human relationship) ซึ่งคุกคามสังคมอย่างรุนแรงหรือขัดขวางความปรารถนา (aspiration) ที่สำคัญของประชาชนจำนวนมาก¹ ปัญหาสังคมประเภทต่าง ๆ ที่พบในเพลงลูกทุ่งคือ

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรม ปัญหาสังคมในด้านนี้มีความกว้างขวางและเห็นได้ทั่วไป คือ

4.1.1 ปัญหาความเสียเปรียบทางการศึกษา เพลงลูกทุ่งหลายเพลงที่สะท้อนปัญหานี้ได้ดียิ่งนัก เพราะเจตนาของผู้แต่งมีเพียงเพื่อจะเรียกร้องความสนใจของผู้ฟังให้แก่

¹ อานนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 99

นักร้องใหม่ แต่ลึกลงไปจากการเรียกร้องความสงสารเห็นใจนั่นเอง เนื้อเพลงลูกทุ่งนั้นได้แสดงถึงความเสียเปรียบทางการศึกษาของชาวชนบทและคนจนไว้ เช่น

" ความรู้มีเพียงแค่นี้ ป. 4 เมสัจจจากคอนเจคัย
สุพรรณบุรีดินแดนบ้านป่า นักร้องคนชื้อชื้อสายันท์ สัญญา
เป็นเด็กบ้านนอกคอกนา เสียงโคระตามากับเสียงเพลง
..... "

(นักเพลงคนจน : ชลธิ์ ชารทอง)

" จดหมายเขียนที่ตำบลกอยเขอ อำเภอที่ทุกชนิด
จังหวัดที่น้ำตานอง วันที่ลมเลื่อนเดือนที่เฝ้าคอยมอง
พ.ศ. ที่สาสอศสอง เมื่อไรเล่าตนเองจะกลับบ้านนา
อุทิศให้เขียนทั้ง ๆ ที่เรียนเพียงประถมหนึ่ง
อย่าเพิ่งฉีกทิ้งเสียกอย อ่านขบอักษรที่เขียนมา
จะผิดตรงไหนอภัยพี่ เด็ดแถวตา..... "

(เพลงรักลูกทุ่ง : เบญจมิตร)

" ยืมก่อนอ่านตาหวานก่อนเปิดยืมเสีย เด็ดแล้วคอยเปิด
จดหมายพี่อ่าน พี่ลายมือไม่สวย อภัยพี่ควยนะแม่ตาหวาน
เจ้าอย่าไคร่คำมูยืมหวาน ๆ แล้วคอยอ่านจอมอ
รักก็ตอบไม่ชอบก็รักพี่จะไม่เขียนมาอีกกลัวเจ้าฉีก
ขวางทั้งลงบอ เจ้าอย่าไกรชคนสวยพี่ไม่รวย เขียนควยดินสอ
เฝ้าคอยแตรอเจ้าตอบจอมอมาถึงคนจน..... "

(ยืมก่อนอ่านตาหวานก่อนเปิด : ชลธิ์ ชารทอง)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงลูกชาวนา ของเพ็ญ ทรหมแดน และ คนอยากรวย ของจิ๋ว พิจิตร เป็นต้น

4.1.2 ปัญหาความไม่มั่นคงทางครอบครัวและการหย่าร้าง ความไม่มั่นคงทางครอบครัวเกิดขึ้นเพราะการขัดกันภายในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย การขัดกันในด้านส่วนตัว (personal conflicts) และการขัดกันโดยทางสังคม (social conflicts) ซึ่งปัญหาการขัดกันภายในครอบครัวนี้เองนำไปสู่การหย่าร้าง ซึ่งก่อให้เกิดสภาพบ้านแตก (broken home) หรือปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต เศรษฐกิจ ฯลฯ ได้ ปัญหาความไม่มั่นคงในครอบครัวที่พบในเพลงลูกทุ่งได้แก่

4.1.2.1 การขัดกันในเรื่องอาชีพ การที่สามีภรรยา มีอาชีพต่างกัน ทำให้เกิดความขัดแย้งได้ เช่น

" ข้าเจ้า นอนนอนตอกลอนสะอื้น
 หางกันคราใดสุดฝันทุกคำก็เกล็ดบนนอนผวา
 พี่ไปร้องเพลงน้องเกรงจะไม่หวนมา
 ไปหลงชนชมคาราเกรงกลัวว่าจะลืมลูกเมีย

..... "

(น้องเป็นห่วง : สุรินทร์ ภาศศิริ)

" จากปากช่องไปสู่วังเมืองวิไลแล้วไขมาควนลัม
 ปากช่องแดนดงรักคงไม่ถูกคัม เหงื่อนองไหลซึม
 ทำไรไถนาข้าวโพดคงเร่งชาวฟางขึ้นราโอไฟจามาลัม
 สัญญาเมื่อสายจันท

จากน้องสามปีอยู่จนตรึงแล้วพี่มาเปลี่ยนผัน
 ไปหลงชาวฟ้า

(สัญญารักปากช่อง : ชงชัย เล็กกำพล)

4.1.2.2 การขัดกันในเรื่องความประพฤติ เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความประพฤติไม่ถูกต้อง หรือประพฤติไปเป็นที่พอใจของอีกฝ่ายหนึ่งก็ทำให้เกิดความขัดแย้งกัน เช่น

" โอ้แม่แต่งเกาตายเตือนน้องเท่าไรน้องก็ไม่ฟังพี่
 อยู่กันมานานนมเห็นจะต้องฮารมกันเสียไหมคงจะดี
 ตั้งแต่เราจนเป็นโคมงามเนอเป็นเชอนั่งเล่นรรมมี
 ปล่อยลูกรองอแงอยากจะกินนมหนักแม่ก็ไมให้กินสักที
 ทำตัวเหมือนสาวโสดปล่อยลูกเตา นั่งเซาถึงเย็นก็เคยมี
 สี่โมงยัวกลับจากงานโผหว่าเขาบานไม่เห็นนงคราญสักที

....."

(เคือนเมีย : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

" วันทั้งวันน้องเห็นพี่กินแต่เหล้า ทนเซาแล้วพี่ก็กินสุรา
 บายบายเที่ยวหาถิ่นเหล้าป่า คำมาพี่ก็เซาบาร์กินเบียร์
 วันทั้งวันก็เห็นพี่กินแต่เหล้า แหมเมากันลุ่มลูกลุ่มเมีย
 หนักอกยิ่งคิดไปละเหี้ย ลูกเมียแหมพี่ไม่ห่วงเลยเหี้ยว

....."

(แสนเมา : วิเชียร ลิทธิโชค)

" คุณกรับรำคาญบ้างหรือเปล่าเมียของเราสร้างแต่ความรำคาญ
 กลับบ้านผิดเวลาหอดูเก้ตึ้นนาเหมือนยักษ์เหมือนมาร
 ตาขุนตาเขียวกั๊กพับ ความสำราญในบ้านเสียไม่มี...

....."

(พะไลหาเรื่อง : ทองใบ รุ่งเรือง)

การขัดแย้งเพราะความประพฤตินี้เองทำให้ปัญหาการหย่าร้างตามมา ในเพลงลูกทุ่งไม่กล่าวถึง
 การหย่าร้างชนิดที่มีเจ้าพนักงานเป็นสักขีพยานแต่จะกล่าวถึงการหย่าร้างแบบชาวชนบทด้วยลักษณะ
 เฉพาะตัวคือ เมื่อสถานการณ์ถึงเครียดถึงที่สุดภรรยาจะเป็นฝ่ายหนีไปหากความกดดันนั้นเกิดจาก
 ฝ่ายสามี เช่น

" สวรรคตทางสถาปนาปางช้า เหมือนสร้างกรรมครอบงำกลั่นแกล้ง
 โอ้เมียจ๋า ไม่นาหมายแด่หงเจ้า หวากระแวงด้วยเรื่องอันใด
 เจ้าจึงหลบลี้หนีตัวจากพี่ตัวลำบากเมียรู้ใหม่ ที่ตัวฉีกจงคิดอกภัย
 กลับมาใหม่ เติศหนาแถมมา จงลบรอยแคนแขว่นรอยเคือง
 เรื่องไม่เป็นเรื่องอย่าเคืองเลยหนา....."

(เมียจาก : บุญสม อุษยา)

" มนตร์รักจางไปจากใจองแล้วหรือนี่ เคยชื่นชมกลับทุกซ
 บัดนี้ไม่เหลืออยู่เลยบารักรักกลับร่างอาจว่างไรบอกพญ
 สิ่งเก่า ๆ เหลือไว้ให้ดูเหตุหัวใจพิตรม....."

(มนตร์รักจาง : ป. ต้นประโยชน์)

" กระหม่อมน้อยปลายนาคเห็นลูกพาให้สุขใจ
 แม่เจ้าหนีลูกไปโธ่ถึงลูกโกไม่ทวงใยเจ้าแดง
 แม่เจ้าหนูใจเบาหนีห่มชวามอแกง
 หนีไรนาหนาแลงเรื่องไรไม่แจ้งเจาม แหนงหนายหนี
"

(กระหม่อมพอมาย : บุญสม อุษยา)

แต่ถ้าความกตัญญูเกิดจากฝ่ายภรรยาสามีก็จะไปเสียไป เช่นเพลงจำใจจาก ของบุญสม อุษยา
 และพบอยู่เพียงเพลงเดียวที่สามีเป็นฝ่ายจากไป ดังเนื้อเพลง

" สดุดะกำช้าตรมระหมอรา หนีเมียจากมาด้วยระอาเมยาย
 เราเป็นเชยถูกแม่รังคังเป็นควาย....."

(จำใจจาก : บุญสม อุษยา)

เพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงการชวกันหยาร่างโดยตรงมีเพียงไม่กี่เพลง เช่น

" โอ้เมียจาเรามาป่า* กันเถอะป่ากันป่ากันเสียที
 อยู่ไปก็ไม่มีอะไรดี ต่างคนต่างหนีไปหาคู่ใหม่
 โอ้เมียจาเรามาป่ากันเถอะ ป่ากันเถอะป่ากันก็โว ๆ
 สมบัติที่เราสร้างสรรค์ไว้ อีกลูกหญิงลูกชายเราแบ่งไปเท่า ๆ กัน

....."

(ป่ากันเถอะ : เทพพร เพชรอุบล)

" อยากจะไปไปซิเชิญไปผู้หญิงเมืองไทยมีมากหนักหนา
 แขนคินไม้ไร่เท่าใบสุพรรณ ฉันทคงจะหาเมียใหม่ได้ก็

....."

(แบ่งสมบัติ : จิว พิจิตร)

4.1.3 บทอุณกรรยา แม้ในปัจจุบันจะมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนดังปรากฏ
 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1445 (3) บัญญัติว่า " การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อ
 ชายหรือหญิงมิได้เป็นคู่สมรสของบุคคลอื่นอยู่¹ และหากชายนั้นไปสมรสกับหญิงมีสามีแล้วชายนั้น
 ก็ถือว่าเป็ชชายอื่นต่อหาสามีของหญิง¹ มีสิทธิฟ้องร้องได้ตามกฎหมาย ทั้งยังห้ามมิให้ชายที่มี
 ภรรยาถูกต้องตามกฎหมายแล้วสมรสกับหญิงอื่นและให้ถือว่า การสมรสครั้งต่อมาเป็นโมฆะ คือ
 ไม่มีผลต่อกฎหมายแต่ก็ปรากฏอยู่บ่อยครั้งที่มีการละเมิดเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณี
 ผู้ชายมีภรรยาหลายคน สังคมเรียกภรรยาออกกฎหมายเหล่านี้ว่า "อุณกรรยา" การมีอุณกรรยา
 ของผู้ชายไทยมักไม่ถือเป็นเรื่องเสื่อมเสีย แต่อุณกรรยาก็ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวอย่างมาก
 โดยเฉพาะห้ามภรรยาตามกฎหมายกับสามีมักจะมีเรื่องบาดหมางกัน ซึ่งส่วนผลสะท้อนมาถึงบุตร
 โดยตรง เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงทั้งบทบาทของอุณกรรยา และความรู้สึกของภรรยาหลวง เช่น

* ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึงการเลิกร้าง หย่าร้าง

¹ อานนท์ อากาภิรม สังคมวิทยา หน้า 64

" ชีวิตวิวาห์ดวงมาดะบัน เส้นทางรักที่สุขสันต์กลับพลันสลายกลายเป็น
 คุณมีเมียน้อยหยอหยอพรึงเพรา น้ำตาเมียเช็ดหัวเซที่เอาเมียน้อยรวมบ้าน
 คุณไร้อัจฉา น้ำตาเมียตก คุณล้มแม่เลือดในอกกายกเมียน้องเริงราน
 ความรักเป็นพิษมีฤทธิ์ราวรานทองพาดูกหนีจากบ้านเที่ยวชมชานไปทุกที่
 อมแล้วคุณธรรมสูงส่ง....."

(เมียหลวง : สุวรรณ ช้อยทิพย์)

" เมาเหล้าเทาโง่ไม่เมาขุนวายุใจเมีย ไม่เหมือนเตนเราเมาเมีย
 หังฮอนทั้งเพลี่ยไม่เบาหากใครมากเมียแสนจะเพลี่ยมันเมา
 ร่ายแรงกว่าพิน้ำเอาเหล้าเทาเมาเมียมานาน
 เมียมากเป็นโหลมีเอาไว้อ้อมองเพลี่ย กระเป๋าคูไรมีเงินมีเล่นเพลี่ย ๆ
 ชื่นบาน สัมผัสกรดไถแล้วไม่วายชุนกันเสียงเมียทะเลาะกันลั่น
 ไม่วั้นเสียงอึ้งคะนึ่ง
 โกรธทั้งกันทุกว้ อารมณ์มันแสนยุ่งยากรักชอน เขอต่างก้องอึ้งทั้ง
 โอ้เมียพี่เอ๋ย....."

(เมาเมีย : สนิท มโนรัตน์)

"
 เหมือนสายฟ้ากลางย่นกลางทรวง พี่จ้ององน้ำตาว่าง
 เมื่อรู้ว่าพี่นอกใจ ลูกเก่าเรามีพี่คิดดีแล้วหรือไรพี่ถึงได้มีเมียใหม่
 พี่ช่างทำไกลกองคอกห่อพี่

ออกบ้านตอนเย็นไว้ให้พี่หันหลังกลับ น้องเตรียมสำหรับ
 กับข้าวไว้คอยถวนถั่ว นั่งนับโมงยามไม่เห็นพี่มาสักทีจนน้องนั่งตารับหรือ
 หลับตอนพี่พี่ถึงไถมา....."

(สัญญาสองขอ : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงเจ็บใจ ของสมบัติ เมธรวานนา น้ำตาตัว ของไพฑูรย์ โกแก้ว และเมียนานาชาติ ของสนธิ มโนมัตน์ เป็นต้น

4.1.4 ปัญหาโสเภณี ปัญหาโสเภณีเป็นปัญหาที่ไม่เคยแก้ไขได้เลยในประเทศไทย รัฐบาลหลายชุดพยายามที่จะแก้ไขด้วยการตั้งกฎหมายแต่ก็ยังไม่ได้มีการตกลงกันจริงจังแต่อย่างใด เนื้อเพลงลูกทุ่งกล่าวถึงสาเหตุที่หญิงต้องเป็นโสเภณีอยู่บ้างโดยพอจะสรุปได้ 2 ประการ คือ

4.1.4.1 ถูกลวงบาเป็นโสเภณี มักจะกล่าวถึงหญิงสาวชาวเหนือ พบรักกับหนุ่มต่างถิ่นเมื่อเข้ามาในกรุงเทพฯ ก็ถูกทอดทิ้งให้ขายตัว เช่น

" ฉันเดินขึ้นห้องรองไห้สะอื้น ทนระกำล้ากลืนโอ้จำกลิ่นคืนวันเร่ร่อนมา
มีใครไ้ไหน่อนหนีความขมขื่นชอกช้ำชีว่า ฉันทนทุกข์ทรมานโซ่คชะตาลิขิตขื่นขม

.....

ฉันต้องกลายเป็นหญิงขายตัวสี่หนอ เพราะหลงคารมบ่อยอ
เป็นการลวงล่อจากคนใจร้าย ครั้นพอรู้ตัวช้ำชอกถูกหลอกมาขาย
ฉันเลยต้องนั่งร้องไห้ทุกสิ่งสูญไปสุดจะเรียกร้อง....."

(ขึ้นห้องรองไห้ : ไพโรจน์ รุ่งรังษี)

" ฉันอาจร้องไห้ถึงตายอยู่ในเมืองหลวง
สิ่งของที่หวังชั่วใจใหญ่หลวงเจียนจะบ้า เขาซื้อขายฉันเช่นสินค้า
เมืองหลวงของข้าเหมือนวณรกลูกหลวง

ฉันเป็นสาวบ้านนอกคอกนา ชายชวนรักพาเข้ากรุงเทพเพียงหน
ขายรายนี้เป็นผีที่หลอกคน เขาทำฉันปนแล้วก็โอนิให้คนอื่นไป....."

(ร้องไห้ที่กรุงเทพฯ : จี๊ว พิจิตร)

4.1.4.2 ขายตัวเพราะสมัครใจ เพลงลูกทุ่งพูดถึงหญิงที่เป็นโสเภณี ด้วยความสมัครใจว่าเป็นเพราะความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ไม่มีใครรับเขาทำงาน เช่น

" ชนชนาเห็นว่า ว่างงานทำเรื่อยมา ขอย่นาสงสารวิชาชอบบ่มี
ผลักไสขอยไปบ่ไคโยกีชาวสารบ่มีสามสี่ชีวิตตองตาย

ถึงขอยจะตายขอยบ่เสียคายชีวา พอแมชราทานตองมาวางวาย
ชายตัวเล้งงานแหละเตาบินคี่จะมอบชีวาให้ไปบ่ว่าผู้ใดได้เงิน
เผื่อพอชะแร เผื่อแมชราขอยไปหาขอยก็บ่ว่าหรงกนา "

(ชายหัวใจ : สมบัติ เพชรลานนา)

" ถึงฉันจะผ่านสงครามหัวใจ ผ่านความคลั่งไคล้ของผู้ชายมาก่อน
ถึงใครจะมองหมามหลูกี่รู้งจรรฉันไม่อาทรเพราะทองมันหิว
โห้ใครจะอยากเป็นเพนดิกาอยู่ห้องเคหาของโรงแรม ไส่ลอยลิบลัวผู้ชาย
มากมายหลายหลากฝากรักเป็นหิว ก็เพราะความหิวจึงยอมสู้ทน....."

(หญิงชายตัว : ทินกร ทิพยมาศ)

แมสองเพลงนี้จะเป็นเพลงส่วนน้อย แต่ก็สาระของเพลงก็ทำให้เราได้ทราบถึงการที่ทำให้หญิง
เป็นโสเภณีได้เหมือนกัน ในปัจจุบันโสเภณีมีรูปแบบต่าง ๆ กัน มีทั้งที่เป็นโสเภณีโดยตรงและ
แฝงมาในรูปอื่น เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงไว้ รูปแบบด้วยกัน คือ

4.1.4.3 โสเภณี แม้อาชีพนี้จะผิดกฎหมายแต่ทุกจังหวัดก็ยังมีแหล่ง
โสเภณีเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางและแสดงโสเภณีเหล่านี้จะแพร่หลายไปในหมู่รักทองเที่ยว
เพลงลูกทุ่งก็นำแหล่งโสเภณีที่มีชื่อมากกล่าวไว้ในเพลงอย่างครั้นเครงอีกด้วย เช่น

" นางสาวไทยคนเฒ่าปีนี้คือน้าตาสวยคี่เป็นนารีใจโล
คนที่หนึ่งนางสาวกำแพงดิน นามสกุลยุพินเคยไคยีนสาวเขียงใหม่
คนที่สองนางสาวหนองกระเจก นามสกุลตั้งยกอุตรดิตถ์โส
ผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้งสิ้นเพียงฉันเขารู้กันมานานคี่กรรมกรรมวันชัย

.....

คนที่สามนางสาวจักรวรรดินามสกุลแจ่มจันทรชลบุรีนั้นใจ
คนที่สี่นางสาวอาบอบนวด นามสกุลหายปวคจากเพชรบุรีคี่ใหม่

คนที่หานางสาวรังสี นามสกุลมิ่งมิตรปทุมธานีเจ็ดนาย
ผู้ตัดสินมีทั้งสิ้นเพียงฉับ เขารู้กันมานานคือกรรมการวันชัย

....."

(นางสาวคนสวย : สนิท มโนรัตน์)

จะเห็นว่าเป็นการบอกแหล่งโสเภณีที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทีเดียว นอกจากนี้เพลงลูกทุ่ง
ยังกล่าวถึงเรื่องราวของโสเภณีในรายละเอียดต่างๆ เช่น การเป็นโสเภณีเพื่อแลกกับเงินยังชีพ
ในครอบครัว ดังเพลง

" เห็นขอบฟ้าภาสลัว เหมือนผู้หนึ่งคนชั่วหมองมัวควยหมอกราศี
เพราะความยากจนฉันจึงเป็นคนเช่นนี้ โอ้ออกสาวราวฤดูที่ช่างมีแก่
คนเหยียดหยาม

ถึงชั่วร้ายไม่เคยแยแส หาเลี้ยงลูกและเหม่ดูแลน้องอีกทั้งสาม
ส่งน้องเล่าเรียนควยเงินแลกเปลี่ยนความชั่ว ทองสุทนทุกขระกำ
ความชั่วซ่อนอยู่ภายใน....."

(น้าตาคนชั่ว : สนิท มโนรัตน์)

ซึ่งสอดคล้องกับสาเหตุที่กล่าวไว้ว่าบางคนเป็นโสเภณีเพราะความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ

บางเพลงก็กล่าวถึงความเป็นไปในสำนักโสเภณียุคควยแม่จะไม่ให้รายละเอียด
มากนักแต่ผู้ฟังก็สามารถจะเข้าใจได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ใด ดังเพลง

" เอาคุณลุงว่าไง เด็ก ๆ ไปไหนไม่เห็นหน้าเห็นตา
น้องคอยน้องแทนน้องอุ้มกบแอบไปไหนหมดหนา
ไปไหนละลุงเมื่อยากรู (พูด) เฮ้อ เด็กมันไม่อยู่มันไปไรไปนา

.....

งานเขาเงินคิ๊บายของอยู่ฟรีเลี้ยงข้าวเลี้ยงปลา
ป่วยไข้คราใดไม่ตอตกใจไกลหมอไกลยา ลุงคิดอย่างไร
เมื่อยากรู (พูด) ก็ต้องตามเด็กมันดูประเดี๋ยวมันก็มา

เอาคุณลุงว้ายังไง พร้อมแล้วใช้ไหมตามคุณเกิดหนา

(พูด) หนูคอยหนูแทนหนูหนู หนูแอนอาเสียมาทา

ทำงานบานเสียวเภาใหม่หนู (หญิงพูด) ไม่คะลุง

(ชายพูด) เออ เด็กมันไม่สู้ลุงก็จนปัญญาจะเสียวเออ...เฮ้อ "

(เด็กไม่อยู่ : โรม ศรีธรรมราช)

สัญลักษณ์ของสำนักโสเภณีที่รู้จักกันคือไฟสีซึ่งนิยมติดไฟสีแดง สีเขียว สีแดง เพลงลูกทุ่งก็นำไฟสีนี้มาใส่ไว้ในเพลงควบเป็นการสื่อความเข้าใจแก่ผู้ฟัง โดยให้ผู้ฟังเข้าใจสัญลักษณ์ของตนเอง

" เออเฮอ อีเจ๊มีอยู่ก็กินก็ทำเข้าที่คนอื่น

มาขางกอกตั้งแต่ตัวน้อย ๆ พอเดี๋ยวนี้โตหน่อย

แต่งตัวเฟร็ดนาดู

อะเฮอเฮอ อีเจ๊นี่เอาจวนไฟไปเที่ยวบานหนู

คุยกันเพลินเดินตามไกล ๆ อะ บานเจ๊ทำไมติดไฟสีชมพู

(พูด) โห คิดว่าใครบานเองเจ๊นี่เองหรือพี่ลาก่อนแล้ว

(น้องเจ๊ : บรรจบ มนต์ไพร)

" สิ่งซึ่งกวงเฆมอมจไม่เจอนองหลา ชาวเขาวาคาหลาเจ้าถูกพาขาย

ไคหมเมืองกรุงมันมุ่งหมายปองมาพานองไป

ไปอยูบานไฟสีหึงสีไหมของ....."

(นำทาสายเหนือ : คัมภีร์ แสงทอง)

เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงโสเภณีอีกแห่งหนึ่งคือใบงั่วของคุณธรรมโคกกล่าวถึงโสเภณีบางกอกที่มีจิตใจดีให้ความอุปการะแก่คนอนคังเพลง

" คนเข้าง่าเบ็หางกลางเมือง ฉันไม่เคยเคื่องถือเป็นเรื่อหมองใจ
 ฉันทัวเหมือนคนชั่วทั่วไป ดูราวเลวร้ายโรครักไหนจะเบียดเบียน
 โลกหมุนวนไถ่เจวคนโง่งม หลงเข้าสังคมโดนเขาต้มเสียเตียน
 หลงโลกก็ทั้ง ๆ ยังเรียน ขอพลาถิดเพี้ยนการเรียนสลายลง
 ฉันทักเฝ้าเอามาเลี้ยงบ่าเรอ เพราะสงสารเธอรักเสมอถึงหงส์
 ให้เธอเรียนต่อพะเน้า เธอเสริมส่ง จนเธอเรียนจบลงเธอคงจะเป็นคนดี
"

(นางกลางเมือง : สนิท มโนรัตน์)

ซึ่งเป็นการกล่าวถึงเรื่องที่เป็นไปได้ในสังคมปัจจุบัน และด้วยเหตุนี้จึงมีชายบางคนที่ซาบซึ้งใน
 น้ำใจของหญิงโสเภณี เพลงลูกทุ่งนำมาถวายเป็นไว้อาลัยกัน คือ

" เธอจะเป็นใครมาจากไหนก็ช่าง ฉันไม่สนใจในความหลังของเธอ
 เธอมาจากฟ้าหรือเวจีจะเป็นผู้ดีหรือนางบำเรอฉันก็รักเธอรักเธอหนักหนา
 เธอจะเป็นใครมาจากไหนก็ช่าง ฉันไม่เห็นแคร์แม้คนจะเบียดเบียนหา
 ใครมองเห็นเธอเป็นนางบำเรอฉันมองเห็นเธอเป็นนางพญาสูงค่าเหนือใคร
 อย่าไถถามหมาง....."

(ฉันทักคนชั่ว : ชลธี ชารทอง)

เพลงอื่น ๆ ที่กล่าวถึงโสเภณีก็มีเพลง คาราวีวี ของจิ๋ว พิจิตร ป้ายเหลือง ของสุชาติ เทียนทอง
 และ झेแฉวแฉว ของ จิ๋ว พิจิตร เป็นต้น

4.1.4.4 เมียเช่า อาชีพเมียเช่าแพร่หลายในเมืองไทยเพราะการ
 ตั้งฐานทัพของทหารอเมริกันในประเทศไทยเพื่อรบในลาวและเวียดนาม ในระหว่างปี พ.ศ.
 2510 - 2518 เมื่อเทียบกับระหว่างเมียเช่ากับโสเภณีแล้ว เมียเช่าได้รับการเหยียดหยาม
 มากกว่าโสเภณี เห็นได้จากเพลงลูกทุ่งกล่าวถึงเมียเช่าคนละแบบกับการกล่าวถึงโสเภณี คือ
 มักจะกล่าวถึงเมียเช่าในทำนองดลัโส ประชดประชัน ซึ่งอาจเป็นเพราะเมียเช่านี้เฝ้าอยู่ในวง
 แวดล้อมของทหารต่างชาติทำให้คนไทยรังเกียจ เพลงลูกทุ่งเกี่ยวกับเมียเช่าที่ได้รับความนิยมสูง
 ทั่วประเทศได้แก่เพลงจดหมายรักจากเมียเช่า คือ

✓ " โอ เขียนเลตเตอร์ถึง เซอเคียร์จอห์น เขียนในแฟลตที่อยู่เกยบน
 จังหวัดอุดรประเทศไทยแลนด์ โอโบรคเกินฮารทুমัสต์อันเคอร์สแตนค
 จอห์นจาจอห์นคอคลารชาคแคลน เมียเซกกันคแอนคของยูยังคอย
 ยูทิ้งเมียเจ้าหัวกระเป่าโกโสม หึงรอยจูบที่เคยจูบโสมจนเซฟไอโธรม
 เพราะยูเอนจอย ฟอว์เก็คยัวร์ไวฟกลับไปอยู่อิลลินอยส์.....

.....
 รอยน้ำตาหยดกริบ"ลายเซ็น หาชองใส่จำหน่ายไม่เป็นเวรเอเยเวร
 ยูช่วย เขียนที....."

(จดหมายรักจากเมียเซา : อาจิ้นต์ บัญจพรรค)

จะเห็นได้ว่าเพลงนี้เสียดสีเมียเซาว่าการศึกษาน้อยพูดภาษาอังกฤษได้เพียงบางคำ ทั้งเป็นการ
 แสดงถึงความสะใจที่เมียเซาต้องโกหกเกร้าเพราะสามีชาวอเมริกันกลับประเทศของตนไป เพลง
 อื่น ๆ ที่แสดงถึงความกวนแกลนเมียเซา เช่น

" ไม่อยากเซตไอหุเรกยูเหลือเกิน ยูเห็นไอทำเป็นเมิน
 ก็เพราะยูเคินดวงฝรั่ง ยูแสบันนี้ไอซอริไม่มีสตางค์
 ยูเห็นไอเป็นคนจั่งเป็นฝรั่งเป็นเทวดา

ไม่อยากเซตไอหุเรสยูทุกวัน ยูเลิฟพวกมะริกัน
 ยูเห็นไอนั้นเป็นคนป่า ยูหญิงอย่างยูใครก็รู้ว่าเป็นคนแคก
 นังรดเกงท่าวางท่า ท่าแอกทาวาซานเป็นยูคิ

....."

(ยูหญิงอย่างยู : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

" ทำไมไม่ไปอยู่อเมริกาคุณหญิงฮอลลารกลับมาทำไมเมืองไทย
 ไม่กินหมูแฮมไขขาวขนมปังอันใหญ่ ไอหุนุมจีไอมันคอยเอาใจไอโอ
 จีไอนิโกรวัลโคเซ่กุกบาย คุณหญิงคุณนายเสียดายนั่งร้องไห้โธ
 จะหอบตามเขาไปกลัวโคบโท ต้องเคินเซโซเซาบังกะโล้วัวคนไทย

....."

(แหมมปลาร้า : ชลธิ์ ชารทอง)

เพลงอื่น ๆ ก็ล้วนแต่มีเนื้อหาไปทางเดียวกันก็มีเพลงคุณนาย ป. 4 ของ ฉลอง ภูสว่าง รักพี่ดีกว่านิโกร ของ จะเด็จ เพชรอุบล เดือนแรม ของ พงษ์ศักดิ์ จันทรึกษา และ จดหมายจากตัวฝรั่ง ของ เบญจมินทร์ เป็นต้น

4.1.4.5 หมอนวด ปัจจุบันมีสตรีบีคอาชีพนมอวดกันมากเนื่องจากการเพิ่มจำนวนของสถานบริการอาบอบนวดนั่นเอง เพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงหมอนวดมักจะกล่าวถึงในแง่ชีวิต ความเห็นทาง เช่น

"อ่านหนังสือพิมพ์แล้วพี่ก็ยิ้มไม่ออก หมอนวดบางกอกไปถูกหลอก
ที่เยอรมัน หากินเมืองไยละบอกว่ไม่ต้องการไปหลงเงินมาร์คเยอรมัน
ยิ่งกว่าเงินบาทของไทย

เจ้าคิดเสียใจว่าเจ้านั้นไปทางผิด น้องมาได้คิดก็ตอนถูกรักถูกใจ
ไม่เชื่อพี่ว่า เรา น้องถูกสาหัสกันไป พอชั่วอกชั่วใจขอให้หุ่ยไทยส่งกลับมา
....."

(หมอนวดเยอรมัน : ทองใบ รุ่งเรือง)

ซึ่งเพลงนี้แต่งขึ้นเมื่อมีชาวหมอนวดไทยไปหากางอยู่ในเยอรมัน พ.ศ. 2518 นอกจากเพลงนี้แล้ว เพลงที่แสดงถึงความหวังใยอย่างจริงใจที่มีต่อหมอนวด เช่น

".....งานน้องไม่ต้องรองตองเตน นั้งในทองเย็นมีเพื่อนเล่นหยอกเิน
ไอหมอบานนาอรุมนั้เภา เหลือเกินเห็นผู้ชายเขาเชิญพาเจ้าเคินเข้าห้อง
ใจหาย

เขาทอดเขาทิ้งไว้เราเป็นทาสหรือกระตาสที่ขาดจนสิ้นความหมาย
เขาลอให้หลงลงเขากงมีร้ายเกินเลือกเนื้อแรงกายของคน
โศคนสามานย

(ร้องไห้เถิดน้อง : ชงชัย เล็กกำพล)

เพลงที่กล่าวถึงหมอนวดในทำนองเยาะเย้ยก็มีบ้าง เช่น

" ... เห็นอยู่หยกๆ นั่งห้องกระจกสีชมพู ใกรูๆรู้ว่าโฉมตรูอยากถึง
ริท่าตัวเสีย ไปหลงดาเสียเงินถุงเงินถัง อพิโซโออพิดัง อนิจจัง เธอ อนิจจา..."

(คุณนายห้องกระจก : หม่อม เมืองไพร)

" อยากเป็นการราจะนึกวาคงเคน คารากำเป็นก็ซีเคนเหลือหลาย

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงฝากเพลงเพื่อน ของเลิศ กริโชค คาราตึบเบอร์ ของ ส. ลือเนตร
เสนหมอนวค ของจิ๋ว พิจิตร หมอนวค ของชาญชัย บัวบังศรี และ น้ำตาค้อกเตอร์ ของ
ธงชัย เด็กกำพล เป็นต้น

4.1.4.6 พารตเนอร์ เพลงถูกพูดถึงกล่าวถึงหญิงพารตเนอร์ในสถาน
เรียมยั่วหลายเพลง ซึ่งเนื้อความมักจะกล่าวถึงความเห็นใจและกล่าวถึงชีวิตของพารตเนอร์เช่น

" ถึงเป็นพารตเนอร์บำเรอเขา แต่น้ำใจเจ้าใสสะอาดนัก
หลวมตัวชั่วชาติกาลมปลิว หักจะหอบหิ้วแม่แดงแม่ตัวที่รัก

คนจะรักกันชะอว้าง ตามอดตาขวางหลงทางชวนรัก
ถึงใครจะว่าที่หน้าอกนางัวตัวนี้ตาตัว ถึงก็ชั่วก็รัก....."

(จะรักเสียอย่าง : จิ๋ว พิจิตร)

เพลงนี้แสดงถึงความรักซึ่งพารตเนอร์เขาทรายจะได้พบความรักอันจริงใจเช่นนี้ บางเพลงเล่า
ถึงชีวิตของ พารตเนอร์โดยกล่าวถึงความขมขื่นในงานการทำงาน เช่น

" น้ำตาสาวบาร์ไทม์มาจนเออ น้ำตาพารตเนอร์ไหลเออ
อกสาวสะอื้นมานั่งชิวโบงชิวโม่งระกำจำเ็น ทุกวันใจฉันขมขื่น
โศกสะอื้นเบา ๆ

ฉันเป็นของใครช่างใกรไปทั่ว ฉันเป็นคนชั่ว
แสนมั่วเปรียบเหมือนเมียเช่าคอยเที่ยวบำเรอ บำเรอหัวใจได้เขา
แต่ครั้งพอเรามันเผลอ ใกรเขาก็ไม่พะวง
ผู้หญิงในบารออย่างเรามาแก่กรรมชั่ว....."

(ชั่วโม่งสุดท้าย : สนิท มโนรัตน์)

จากเพลงนี้จึงเห็นได้ว่าความผิดหวังในความรักเป็นสิ่งที่พาร์ตเนอร์จะได้พบเสมอ ดังนั้น เพลงลูกทุ่งจึงได้กล่าวถึงความรู้สึกของพาร์ตเนอร์ที่มีความรักไว้อย่างคือ

" หัวใจฉันยังคล้ายกังกับาร จำหน่ายสุราอาหารและเบียร์
รอยช้ำมานั่งดื่มกับฉันทิจะเสีย หัวใจจะเหี่ยวคิมเบียร์ทุกวัน
ฉันเมาหัวซุนรักคุณกว่าใคร ฉันช่วยอย่างไร จรรักผูกพัน
ถึงคุณจะไม่อยากเจอพาร์ตเนอร์อย่างฉัน คับวันที่ผ่านมานั้น
สุขใจ"

(บารหัวใจ : สนิท มโนรัตน์)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง สาวทองแอ้ว ของ ชาญ อุคัมกักติ เป็นต้น

4.1.4.7 ผู้ชายบงกช เมื่อมีโสเภณี พาร์ตเนอร์ หมอบวค สิ่งที่จะตามมาคือแผนกซึ่งหมายถึงผู้ชายที่เป็นสามีของหญิงเหล่านี้ ซึ่งจะทำตัวเป็นผู้คุ้มครอง ผู้ดูแลผลประโยชน์ตลอดจนกอบโกยผลประโยชน์อันเกิดจากเลือดเนื้อของฝ่ายหญิง เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงผู้ชายประเภทนี้ทำอะไรบ้าง หรือคิดถึงคนเฒ่าอย่างไรรักในอาชีพนี้ดังเพลง

ควรวุเออยเฝ้ากรวญคว่ำตังบดขย่ำสนชยา ราชรีจบพิวา
สิ้นกรัทธาพาสินเซอ.....

ยามเมียบไปทำงาน ประชุมงานเลิกรอท่า คอยเมียบเฝ้าจกคืบมา
จักเสอผาสารพัก อดความสำราญเป็นพอบานปรนนิบัติ ข้าวของ
เลือกคักโคยเจนจักเฝ้าาจิม

เงินทองเบียดหาใจไ้ไ้จันหมคสิ้น รักใครไรรำกิบ
ช่วยเมียบกินสุขใจกาย ยามหมคเงินไม่มียกที่วิตุเย็นชาย
เป็นผัวอยามัวอาย กอวยบายกลายระบบ.....

.....
เมียบเคยหาเลี้ยงผัวเฝ้าไปอยู่ไหนหนอผัวเฝ้าหิวทองรอ
คอปไปนี้ใครจะไ้หักิน

(ชาคา*ผิตรงไหน . บุญสม อบุญยา)

* หมายถึงผู้ชายที่ประพฤติตัวเป็นแบบงา

จะเห็นว่าผู้ชายประเภทนี้เองที่ทำให้ชีวิตของหญิงโสเภณี พาร์ตเนอร์ หมอนวด ตกต่ำยิ่งขึ้นเพราะ รายได้จะต้องถูกแบ่งไปให้ผู้ชายเหล่านี้ไปส่วนมาก และแม้จะสะสมเงินรูปของสิ่งของก็จะเป็น ผลสำเร็จเช่นกัน เพลงอื่น ๆ เช่น

" แม่คอกจำปี..ขอมีตัวอยู่คนเดียว มันทาเจียวตัวคนเดียว..เธอเลี้ยงไม่ได้
แล้วแมงามข้า..เธอจะไปทำอะไร

(พูด) โห...ตัวคนเดียว..เธอเลี้ยงไม่ได้ อี อี อี

โหเอ..อี..หน่า..ไม่วายได้แล้วทำไมไม่แล

.....

เจ้าขอมาดี..เธอมีตัวอยู่เพียงคนเดียว..เธอแกล้งไม่สนตัวทั้งคน
ทั้งใจจนแบ..พืดอกเพียงไหนโย..เธอทำไมไม่แล (ซ้ำ)

(พูด) โหเอ..ตัวคนเดียว..เธอเลี้ยงไม่ได้ อี อี อี

เธอไปหลงห้องแอร์แม..ที่พืดอกแทบตาย "

(ตัวคนเดียวเลี้ยงไม่ได้ : สนิท มโนรัตน์)

เพลงอื่น ๆ เช่น เพลงเลิกแล้วแมงดา ของควา บ้านคอน เป็นต้น

4.1.5 ปัญหาการแบ่งรสนั้น ในเมืองไทยไม่มีการแบ่งชนชั้นอย่างเด็ดขาด

เหมือนประเทศอื่นเสียก็จริง แต่ในความรู้สึกที่ว่าเป็นพวกเดียวกัน (we-ness) ก็เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในสังคมไทยจึงทำให้ดูเหมือนการแบ่งชนชั้นแบ่งพวกอยู่ในที่ ยิ่งในยุคที่ประชาธิปไตยเฟื่องฟูหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีการค้นคว้าทางชนชั้นอย่างเห็นได้ชัด เห็นได้จากการมีสหพันธ์ สหภาพและชุมนุมต่าง ๆ มากมาย แต่เป็นไปเพื่อผลทางการเมืองของบุคคลเพียงบางกลุ่มจึงดูเหมือนการกระทำที่ไม่จริงจังนัก เพลงลูกทุ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นการแบ่งชนชั้นในความรู้สึกของชาวบ้านอย่างแท้จริงก็ แบ่งตามความรู้สึกของตนเอง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด และเป็นไปอย่างไม่รุนแรงนัก ชนชั้นในเพลงลูกทุ่งจะมีกล่าวอย่างรวม ๆ เป็น 2 พวกคือ พวกสูงศักดิ์ และ พวกต่ำศักดิ์ การวัดความสูงศักดิ์ต่ำศักดิ์ ก็วัดด้วยความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล บางครั้งอาจมีสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นพวกที่สูงศักดิ์จึงมีทั้งผู้ที่มียศทางราชการ พ่อค้า ข้าราชการที่ร่ำรวย และพวกที่ต่ำศักดิ์ก็อาจเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มสูงศักดิ์หากบุคคลนั้นอยู่ในสถานการณ์ที่ตนเองพอใจหรือพอใจคนอื่น ๆ เช่น

" เลิกมองลูกฟ้ากมหลามมองดิน เพราะที่มันจันท้อยคำ
 ลูกประณามหมามพินว่ากักคิตรีเพียวกาชำมีค่าเพียงดิน
 มีวายถวิลหวังจะบินเทียมนางสทอง
 คอยมองคอกฟ้าเขียวนี้ไม่กล้าจะมองเพราะเจ้างามสง่า
 พืมักล่าแตะทอง เจ้าอยู่สูงสูดสอยคังเคือนลอยละล่อง
 กระตายนอยคอยมองไม่กลัวทองหมองชมเขา
 เลิกแบ่งจันกันเิดิศนาคิมสักคินาเิดิศนองเจ้า
 เลิกอยู่อย่างคอกฟ้ามารักเจ้าจากคนเกา

(คำต้อยเพียงดิน . สดใส ร่มโพธิ์ทอง)

ซึ่งเป็นความรู้สึกส่วนตัวของคนได้เห็นคนที่ตนรักสูงส่งจนสุดเอื้อมในขณะที่ในสายตาของคนอื่นที่
 มองมาอาจจะไม่ได้สูงส่งมากนัก เพลงที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น

" คนสวยเจ้าเอย ก็เคยเดินดินเหมือนกัน
 ไม่หามาแบ่งแยกชั้น ที่ใจเงินล้านใจสำคัญกว่า
 รักใครรักจริงเฉพาะบอหญิงพื่อยากบูชา เห็นผิวที่คล้ำ
 คำเหมือนนางองจึงเมื่อนาไม่มาแล....."

(เพิ่มเติมคนจน : หนู เมืองไพร)

เพลงอื่น ๆ ที่กล่าวถึงความสูงศักดิ์ก็มี เช่น ลูกสาวเจ้านาย ของสนธิ มโนรัตน์ ไม่ยากขึ้นถึง
คอกฟ้า ของ ชลธิ์ ชารทอง และ ฮักก็เอยไค ของสุชาติ เทียนทอง เป็นต้น

4. 1.6 ✓ ปัญหาของการคิมของมีนเมาและเสพสิ่งให้โทษ เพลงลูกทุ่งมักจะ
 กล่าวถึงเรื่องของสุราเสมอ เพราะใช้ความรู้สึกสนุกสนานแกว่งไกวใจ เนื่องจากคนคิมสุรา
 มักมีลักษณะอาการอันทำให้พบเห็นเกิดอารมณ์สนุก และเป็นภาพที่หาอยู่ในสังคมไทย แต่
 การบันทึกไว้ในเพลงลูกทุ่งนี้เองก็ทำให้เราทราบได้ว่า การคิมของมีนเมาและเสพสิ่งให้โทษ
 เป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย เพราะแพร่หลายไปทั่ว เพลงลูกทุ่งบันทึกเรื่องราวของการคิมสุรา
 ไว้ คือ

" โลกนี้ไม่มีหัวใจใครแน่นอน พึงร้ายชายร่อนยอกย้อนกันเป็น
กลีบกลอกหลอกหลวงกันเวียนวนฉันจึงเกลียดคนมารักเหล่าสุขสาร ญ
เหล่าจาไหนลองเข้ามาชิมหนอยชี่ ยิมชี่ยิมชี่ที่รักยืมนาน ๆ
อย่าควนใจคำทำรำคาญฉันจะแต่งงานกับเธอโตแสงเคือน

....."

(เหล่าจา : สุชาติ เทียนทอง)

ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลที่ครองสติไม่อยู่เมื่อดื่มสุราที่มีจะพูดพรรณาสีต่าง ๆ ที่อาจจะ
จับสาระจริงไม่ได้ เพลงอื่นที่บันทึกสากลที่เราอาจพบเห็นบ่อย ๆ คือ

" (สร้อย) อันสุราแปลว่าน้ำเมาถึงคอรับแก กงเหล่าเกล็ดมะคัน
หอมะกอกโอแม่คอกสะเคา (ซ้ำ) พิณน้ำตาเกล็ดเหล่าเพราะคิดถึงเจ้าทุกวัน
นางพงานองไม่นาใจน้อย นิด ๆ หนอย ๆ ด้วกันเมี่ยมกัน
พิณบตีเพราะพิรึก พิณมือเอ็กนิคเดียวเท่านั้นแคชี่ไครงเหน็บผ
แล้วชกตบขำนองไม่นาใจคำหนี่พิทำไมกัน....."

(น้ำตาเกล็ดเหล่า : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

เพลงอื่น ๆ ที่กล่าวถึงการดื่มสุรา ก็มี เพลงเมียจำขัวเมา เมามาอีกแล้ว ของสุรพล สมบัติเจริญ
น้ำตาเกล็ดเหล่า ของไพฑูรย์ บุตรขัน ขี้เมา ของสมเกียรติ พานทอง น้ำตาขี้เมา ของศักดิ์ชาย
วันชัย สุราอันวาเหล่า ของบุญสม อยุธยา สุราอันวาเหล่า ของสุรินทร์ ภาคศิริ และ แสนเมา
ของวิเชียร สิริโชค เป็นต้น การเลพวงไปไหนมีบันทึกไว้ในเพลงลูกทุ่ง คือ การสูบกัญชา ดังเพลง

" (สร้อย) ลาเจยลาขึ้นต้นเป็นลำไม้ไผ่

พอเหลาลงไปกลายเป็นของกัญชา

นางงานสุขสันตริยเริงเกิดถึงสนุกเฮฮา

ทั้งเหล่าทั้งยายกมาบักมาย เหล่าโรงของบ้านตารัก

สาโทของผู้ใหญ่กับแก้มตาแหมมแหมปรุ่งถึงใจ

ลาบวัวควักไถถึงไหนถึงกับ (สร้อย)

ทางคนก็รักเริ่มมี เหลือบพลันไปเจอลุงสา
 ถือบ้องกัญชา เขามารวมวง ล่วงกัญชามาหันเป็นฝอย
 แล้วย่อยแจกจางทั่ววง มองเห็นเงาของสองบองสามยี่นง
 ชักลุกขึ้นร่ำวงเพงมวงสำราญ (สรอย)

....."

(บ้องกัญชา : สุรินทร์ ภาคศิริ)

เพลงบ้องกัญชานี้ ประยูร จรรย์วงศ์ ได้นำคำร้องไปเขียนการตูนประกอบลงในหนังสือพิมพ์
 สยามรัฐ เป็นที่ขบขันใจของคนอ่านทั่วประเทศ¹

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันทางเศรษฐกิจ การเศรษฐกิจเป็นเรื่องปากท้องของ
 ราษฎร เป็นต้นเหตุของปัญหาทั้งปวง เแดงลูกทุ่งได้สะท้อนปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจไว้ด้วย คือ

4.2.1 ปัญหาการอาชีพ ประชาชนไทยมีอาชีพแตกต่างกันไปมากมายและ
 เป็นที่น่าสังเกตุว่าคนไทยแท้ ๆ มักจะประกอบอาชีพกสิกรรมเป็นหลัก หรือประกอบอาชีพที่ลงทุน
 ไม่มากนัก ตรงข้ามกับคนไทยที่มีเชื้อจีนหรือเลือดผสมอื่น ๆ อาชีพที่เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงได้แก่

4.2.1.1 ชาวนา เนื่องจากการทำนาเป็นอาชีพหลักของคนไทย
 มาช้านาน การไม่กล่าวถึงชีวิตชาวนาจึงเป็นไปไม่ได้ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงชาวนาไว้ในแง่ของ
 อาชีพว่าต้องลำบากตรากตรำ เช่น

" อดยากหมิ่นชาวนา เมื่อนั่งดั่งตาสี เอาดินนาเป็นที่พำนักพักพิงร่างกาย
 ชีวิตเอยไม่เคยสบาย ฝ่าเปลวแดดแผดเผาจนแทบตาย

ไล่ควายไถนาป่าดง

เหงาวันหกลดกลองรดแผ่นดินไทยจนผิวพรรณเกรียมไหม้

แดดเผามีไคอุทธรณ์ ยามพักกายมีควายเคียงนอน

กลิ่นโคลนสาบควายเคล้ากาย ห่มสวาทแห่งชาวนานา

ไม่ลอบเลศทำเหมือนชาวฉรรค์ หอมกลิ่นน้ำปรงพุ่งอยู่ทุกวัน

¹ เต็มศิริ บุญยสิงห์ "อ วรรณกรรมมวลชน" ปากไกลับวรรณกรรมวิพากษ์

กลืนกระแจะจันทร์หอม เอยฉวีพรรณนั้นต่างชวานา
 อยาคูหมื่นชวานา เห็นว่าอับเฉาเมื่อถือเกี่ยวค้ำเกา
 เกี่ยวข้างเลี้ยงเราเฒ่ามา ชีวิตคนนี้มีราคา
 ต่างกันแต่ชีวิตชวานาบุชากลิ่นโคลนสาปควาย "

(กลืนโคลนสาปควาย : ไพฑูรย์ บุตรชื่น)

ความอยู่ยงธรรมต่าง ๆ ที่ชวานาได้รับก็ได้กล่าวถึงไว้เช่นกัน คือ
 " ชวนาตาปีที่เราทำงานหวนใดไรนา
 ร่างกายเมื่อยล้าตั้งท่าอดทนทำไป เน้นที่ดินนั้นมันเป็นของใคร
 ของนายทุนใจโหดร้ายสิ้นดี
 เพลงกรวงทองมาหมองเพียงไรทางไรชนบท
 ทุกคนยอมรู้พูดคำคำนี้เต็มที เกือบเกี่ยวข้าวงามอรามาภิ
 เขามคปราชนีเรานี้จึงจน
 ชาวไมพอกินสิ้นปีเหลือคร่อนกสิกรไทย
 เขาปล้นแรงไปหัวใจมืดมน ทำงานอาบเหงอเพื่อฐานะตน
 ถูกรีดเสียจนหมดโซ
 เหลือมลาคำสูงbung เหยิงอธรรมขำยี้บแบน
 นิ่งอยู่ไม่แค้นแมนถูกฉาววางโต
 วันหนึ่งคงพ้นภาวะเป็นโคว้นนี้ยอมโง่มีโศกตอบใคร

(อธรรมกลางทุ่ง : สมยศ ทักนพันธ์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นถึงความคับแค้นใจของชวานาที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนทุกวิถีทาง
 แต่เนื่องจากยังไม่อยู่ในฐานะที่จะทำอะไรได้ ชวานาจึงได้แต่เก็บความคับแค้นไว้ในใจรอคอยว่า
 สักวันคงมีโอกาสของตนบ้าง อีกเพลงหนึ่งก็กล่าวถึงชวานาไทยอย่างน่าเห็นใจในความทุกข์ยาก
 และความถูกเอารัดเอาเปรียบคือ เพลงนำตาชวานามีเนื้อเพลงว่า

" เขาว่าชาวนาเป็นสันหลังของชาติคึกคักฐานอนาค
หลังแพชาควนาไทย หมายความว่าฝนแลดลุมสู่ทนทำไป
โธชีวิตจะเปรียบกับกรทำนาเท่าไรยิ่งยากจน....."

(นาคาชาวนา : สุเทพ โชคสกุล)

เพลงอื่น ๆ ที่กล่าวถึงชีวิตชาวนาในแง่ของอาชีพที่ทุกข์ยากและมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ก็มี
เพลงลูกสาวทาสี ลาวันบ้านนา มือมีพลัง ของไพฑูย์ บุตรชื่น เสียงเกรงจากชาวนา
ของไพฑูย์ รุ่งรังมี รอยไถแปร ของสุรพล สมบัติเจริญ โอชาวนา เราคณจน ของสตีเฟ
รมโพธิ์ทอง และ ไม่มีน้ำตาที่ท่าตะโก ของ ชลธิ์ ชารทอง เป็นต้น

ปัญหาความยากจนของชาวนาเป็นปัญหาที่รัฐบาลหลายรัฐบาลพยายามจะแก้ไขแต่ก็
ยังไม่เคยมีผู้ใดแก้ไขได้สำเร็จเพราะเป็นปัญหาเรื้อรังมาช้านาน ชาวนาก็ทราบถึงความพยายาม
ที่จะแก้ไขช่วยเหลือ เพราะเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของรัฐบาลพยายามที่จะส่งเสริม เช่น ช่วยเหลือ
เกี่ยวกับเงินทุนโดยธนาคารเกษตรและสหกรณ์ การจัดตั้งสหกรณ์และกลุ่มชาวนา การวิจัยโรคพืช
การส่งเสริมการขายที่จะให้ผลผลิตสูง การทำฝนหลวง การชลประทานเพื่อช่วยให้ชาวนาได้ปีละ
สองครั้ง ซึ่งความช่วยเหลือเหล่านี้ทำให้ชาวนามีความหวังอยู่บ้าง เพลงลูกทุ่งบางเพลงก็ปลุกใจ
ชาวนาและทำหน้าที่ถ่ายทอดความช่วยเหลือเหล่านี้ให้ชาวนาทราบ แม้จะเป็นไปในลักษณะของ
อารมณ์ขันก็ตาม

4.2.1.2 ชาวไร่ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงความหวังของชาวไร่ ความ
ลำบากในอาชีพ เช่น

" ปลุกข้าวโพดข้าวฟ่างสร้างตัวคอยสาว แดคสมร่อเภา
ฉิวกรานกราวคล้าจำหน รูปก็ไมสวยสาว ๆ ที่ไหนจะสน จะขายข้าวโพด
ไปซื้อรถยนต์ ก็ยังจนข้าวสารจะกิน....."

(หนุ่มชาวไร่ : ชลธิ์ ชารทอง)

ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวไร่ไม่สู้ดีนัก เพราะเพลงลูกทุ่งบางเพลงนำมากล่าวไว้ว่า หนุ่มชาวไร่
จากคเร้งไปเป็นนักร้องเพื่อหาเงิน

" จากปากของมาเจ้าสมัญญาของเราเมื่อสายัณห์
 ก่อนเคยรักใจรักดีไม่เปลี่ยนผันทำไรไกลกันจนตะวันตกดิน
 กลับบ้านเดินเคียงสำเนียงไคยไม่เล่นลิ้นรักสินคันท

จากน้องสามปีอยู่วงดนตรีหาเงินมาหมั้นขวัญตา...."

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : ชงชัย เล็กกำพล)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงไรไรรัก ของ นรอง ภูสว่าง เป็นต้น

4.2.1.3 ผู้ไ้แรงงาน มีทั้งได้รับเงินเป็นรายวันและรายเดือน

เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงไว้หลายอาชีพ เช่น

คนรถ

" โซเฟอร้อย่างผมคนชอบมน้ำลายหาวหายบคายโชกก็ร้ายประจำ
 หากินลำบากหนตรากหนครำบวงคราวรดคว่ำก็เป็นกรรมของตน

ถ้าขับช้า ๆ เค้าแก่ก็จางสะเทือนซำคักเงินเดือนว่าขาดคอกขาดผล

ผมขับรดแข่งคนก็แข่งทุกกำบลว่าเป็นเจ้าถนนผมก็จนปัญญา....."

(สืบลอรรัก : ชลธิ์ ชารทอง)

จากเพลงนี้จะทำให้เราทราบปัญหาของคนขับรตสืบล นอกเหนือไปจากข่าวการกระทำที่โหดเหี้ยม
 ของคนขับรตสืบลบนท้องถนน เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงสองแถวใจถึง สืบลอรรัก ของ สดใส
 รมโพธิ์ทอง สามล้อแกน ของเสนต์ โกมารชุน และ หมุมกระเป๋ ของสุรินทร์ ภาศิริ เป็นต้น

คนงาน

" สาวโรงงานช่างงามบาดใจเจอครั้งแรกฝันไป
 หัวใจจะเป็นทาสองนง กลับมาฝันทุกวันจนหลับไม่ลง
 เพราะจิตใจอันสูงส่งของยอคอนงค์ที่แสนอารี....."

(สาวโรงงาน : ป. เทียนสุวรรณ)

เพลงอื่น ก็มีเพลง รักสาวโรงทอ ของชงชัย เล็กกำพล และ ลูกจ้าง ของสปีท มโนรัตน์
 เป็นต้น

4.2.1.4 พอกาณมก เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงชีวิตของคนชายของเล็ก ๆ
 น้อยกลุ่มที่ไว้อย่างน่าสนใจในปัญหาของเขา เช่น การถูกไล่ไม่ให้ขายในที่หวงห้าม
 " เคี้ยวเขาก็ไล่ให้ไปขายไกลตลาด เคี้ยวอีกระจาก
 ค้างเราไม่มีความหมาย ไ้แม่ค้าซาตินี้ไม่มีสบายคิดคู่แห่งหนาย
 อ่อนใจเรอมา..... "

(โอแม่ค้า : จิว พิจิตร)

" ทาบคอนเรไปเจ็บมาเมื่อยล้าก้นตากแดดตากฝน
 เพราะความจนต้องทนยากหนา เหงื่อไหลไทรนกายซ้ำร้ายโดนจับนมกดทา
 นี่แหละชีวิตแม่ค้าแสนทรมานปวดใจ"

(ขนมแม่เอย : พี่ระ ตรีบุปผา)

" ขนมแม่เอยหวาน ๆ ใครทานบ้างครับ หากใครจะรับเชิญครับ
 ขอเชิญทุกท่าน ขนมปลากริมไซเตาของผมหวานมัน เชิญชิมคุช
 ครับทานหากไม่หวานมี ผมไม่เอาเงิน

ขนมแม่เอยหวาน ๆ ใครทานบ้างไหม ผมหามาไกล
 มาขายแสนเหนื่อยแะอ่เกิน หากใครต้องการรับทานแล้วก็ขอ เชิญ
 ขนมผมหวานเหลือก็ช่วยยากทานก็เชิญ ถ้วยเดียวบาทเดียว..... "

(พอกาณมปลากริม : สุรพล สมบัติเจริญ)

4.2.1.5 ข้าราชการชั้นผู้น้อย ข้าราชการชั้นผู้น้อยเป็นผู้ประสบกับ
 ความยุ่งยากทางเศรษฐกิจมากกลุ่มหนึ่ง ราชะตนเองมักจะมีรายได้จากเงินเดือนประจำเท่านั้น
 ไม่มีผลประโยชน์อื่น ๆ มาจุนเจือ และข้าราชการชั้นผู้น้อยบางคนก็คิดว่าตนเองเป็นข้าราชการ
 เป็นคนวิเศษระดับหนึ่งไม่ควรแก่การทำงานประเภทใช้แรงงานก็ทำให้รายได้จ่ำจืดมากขึ้น เพลง
 ลูกทุ่งกล่าวถึงข้าราชการชั้นผู้น้อยบางเพลง เช่น

ครู

" ฉันทึ่หน้าเกิคมมาเบ็็นครู ใครเล้าจะรู้ว้าครูที่สอนนักเรียน
บางที่ขยันขางวันก็เส้าจะเอี้ยนต้องทอสอบนั้กเรียนพากเพียรใ้หม้ความรู้
ถึงเจียคเจ็อนเจี๊ว'เดือนเพ็ญงไรก็ไม่พอใ้มีใครบ้างเหล็ยวมาตุ
ฉันทึ่ขางคิถูกคิษยชีวิทของครู สิ้นคินฟ้าเ็นดูครูนอยเ้าคอบแต่นึ
ครูอย่างฉันทึ่บ้วันมีแต่อางว้าง....."

(เกิดเบ็็นครู : สนิท มโนรัตน์)

จรรยา

" เข้าขึ้นตะวัน สองถึง ฝนจะตกฟ้าจะร้องจะมีน้ำนองตามถนน
จรรยาสูดทนเพอรับใ้ประชาชนเกี่ยวกับยานยนตรทุกคัน
กระนั้นไม่วายโค่นคาตาง ๆ นานาหาวิวสะบั้น
ไปรคองเห็นใจฉันทึ่ เพราะมีหน้าทึ่อย่างนั้น หากขึ้นรั้นก็คิตการว้าง...."

(หัวอกจรรยา : พิศราพันธ์)

4.2.1.6 ผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจบันเทิงและสื่อบroadcast เพลงลูกทุ่ง

กล่าวถึงไว้อย่าง คือ

คนนายหนังเร

" ชีวิตจำเจรอบเร่รุ่งรัง เป็นคนเร่หนึ่งไปฉายทั่วถิ่น
ขึ้นรถเร่หนึ่งเห่หลังไหลรินเหมือนนกขมิ้นในถิ่นกันการ
เครื่องฉายเครื่องไฟนำไปพร้อมสรรพ เครื่องเบ็ดเตล็ดอีกเหลือประมาณ
นักพากย์หญิงชายฝากกายร่วมงาน เหนื่อยยากชมชาน
หมอมัวตัวมอม

วิกเล็กวิกใหญ่ฉายไค้ตั้งว้า อีกทั้งศาลามีเ้าไปล้อม
ฉีกชาคปี่ป็นชาตินี้ต้องยอมหมั้นปะหมั้นขอม เครื่องมือหากิน
เขาหนึ่งเขามาราคาแพงก็เลือกยู่แสดงชอด้งทั่วถิ่น
มิตร ชัยบัญชา เพชรราโสภณ ฟ้อง้องทุกดินนิยมนักคี่....."

(คนเร่หนัง: จิว พิจิตร)

จะเห็นว่า เพลงลูกทุ่งบันทึกสาระสำคัญเกี่ยวกับคนชายหนึ่งเร่ได้อย่างละเอียดและเห็นภาพชัดเจน
ทีเดียว นอกจากนี้ยังได้ทราบความนิยมคาราพยนตร์ในช่วงนั้นด้วย

นักร้อง " พี่ก็เป็นนักร้อง แลวนวลน้องทำงานอะไร
พี่อยากไ้หนองมาอยู่กับพี่มา เลนวงดนตรีพิณศรีวิชัย
จะตัดไ้หนองร้องเพลงไ้เอง น้องเพลงพี่เพลงก็ร้องแก้กันไป.... "

(นักร้องชาคริก : ชาญ อุคัมภักดิ์)

" ฟังเสียงบรรเลงจากเพลงลูกทุ่ง ขวอนแฟนมาป่าในกรุง
โปรดช่วยคงไ้ความเมตตา เพราะความยากจนฉะฉางต้อง
จากบ้านนา ไม่มีเงินกาเช่านา สายัณห์สัญญาจึงมาร้องเพลง "

(นักเพลงคนจน : ของชลธิ์ ชารทอง)

เป็นการแสดงให้เห็นชีวิตของการเป็นนักร้อง เพลงลูกทุ่งที่ออกแสดงตามที่ต่าง ๆ ต้องการ
กำลังใจจากแฟนเพลงและวิธีการฝากตัวต่อผู้ฟังอันเป็นลักษณะหนึ่งของนักร้องลูกทุ่งอื่น ๆ ก็มี
เพลง วอแฟนเพลง ของ ชาตรี ภิรัช สุรพลมาแล้ว และ เรื่องของแฟนเพลง ของ
สุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

นักหนังสือพิมพ์

" ชีวิตเหี่ยวชาวบางคราวเมื่อถึงมีเรื่องอันใดจำต้องสืบไป
ลงในหน้าหนังสือพิมพ์ ถึงแสนเหนื่อยยากกรากกรำฝนแดดเหงื่อไหลไคลปรึ้ม
ยังนึกกระหิ้มตองานของตน

บางครั้งต้องจากเมียลูกไปไกลตั้งหลายจังหวัด
เวรกรรมพราดลัไ้ไปสัณภาษณ์สือปล้น

(เหี่ยวชาวหนังสือพิมพ์ : สมยก ทิศนพันธุ์)

4.2.1.7 ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับน้ำ มีทั้งชาวประมง คน

เรือหางยาว คนขายถ่าน คนล่องซุง ซึ่งด้วยเหตุอาศัยของน้ำเป็นแหล่งประกอบอาชีพ เพลง
ลูกทุ่งกล่าวถึงไว้ในเชิงแนะนำไว้ แต่มีวิธีการต่าง ๆ กันไม่ว่าเบื้อที่จะต้องรับฟังการกล่าวขวัญ
ถึงบุคคลทางอาชีพเหล่านี้ เช่น

คนขายถั่ว

"

เรือถ่านบอยริมฝั่งน้ำ เมื่อมีค้ำแสนชื่นชม
อยู่ท้ายเรือนอนรับลมทุกซ่ระทมไรช่องทาง
โอือนาถชาคฤกคเสียงชีวิตแล่นอ้างว่าง มองแสงเดือน
เห็นเลื่อนกลาง บาม 'า'สา่งพเนจร....."

(สาวเรือถ่าน : จิว พิจิตร)

ชาวประมง

" มองขอบทะเลหม่นตึงเกหัวใจจะหอย
เรือค่อย ๆ เลื่อนลอยดำนอย ๆ ลอยสู่กลางทะเล
พื้ต่องจากแถวตาแมกการกาเจ้าอย่าหันเห
คิดถึงหมู่เรือตึงเกไม่เคยรอยเล่ห์หลอกลวงผู้ใด....."

(หมู่ตึงเก : ทรงพล ชวัญเมือง)

คนขับเรือหางยาว

" ใครบ้างจะรู้ว่าในหัวใจปวดร้าว อาชีพอขับเรือหางยาว
ของเราทุกซ่ทนมหม่นมองตากแดดหน้าคำอยู่ในแม่น้ำลำคลอง
หากินเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ขอไม้ให้ทองออกตาย
ถ้าหากวันไหนไม่ใช้เงินพรำน้ำฟ้า รับคนผู้โดยสาร
มาแน่นลำทำเงินมากมาย เสี่ยงโชคทั้งวันเสี่ยงภัยและอันตราย
บางทีเคราะห์ห้ามยามร้ายไม่เรือคว่ำตายก็โค่นคนจี่

(หมู่เรือหางยาว : ไพฑูรย์ บุตรชาติ)

คนล่องซุง

" ยาบดึกวังเวงไคยีนเสียงเพลงจิกจันเรไร
พอรุ่งอรุโศทัยถึงเจียงว่าเห็นหน้าบ้งอร น้ำเหนือเชี่ยวกราก
ที่จำต้องจากควยี่จาวรรณ ที่อยากจะจอดแพนอน
ที่ซอลาก่อนบ้านคอนยังไกล....."

(หมู่ล่องซุง : จูเลียม กิ่งทอง)

จะเห็นว่าแม้เพลงเหล่านี้บางเพลงจะไม่กล่าวถึงสภาพชีวิตของเขามากนัก แต่ก็กล่าวถึงความยากลำบากในการประกอบอาชีพนั้น ๆ พอสมควรทีเดียว และกล่าวอย่างตรงไปตรงมาถึงความรู้สึกในอาชีพของบุคคลเหล่านี้ที่น่าสนใจ

4.2.1.8 บุคคลผู้ไม่มีอาชีพ พวกนี้เป็นพวกที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างมาก เพราะไม่ทำงานแต่ต้องการมีรายได้จึงอาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ไม่ต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น ปัญหาโจรกรรม กีดขวางการทำงานของเจ้าพนักงาน นักแต่งเพลงลูกทุ่งคงจะได้สังเกตเห็นบุคคลที่ไม่มีอาชีพนี้จากการตระเวนไปแสดงในที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะเวลาถึงงานประจำปีของวัด จะมีบุคคลประเภทนี้มาชุมนุมกันอย่างมากมาย เพลงลูกทุ่งเขียนถึงว่า

“ เดียวนี้ผมก็กลัวว่าจนมากมาย เพื่อนฝูงหญิงชาย
คนทั้งหลายก็รู้จัก จะไปทางไหนก็มีแต่คนทักทายว่า
ยังใจเพื่อนรักเดียวนี้เราที่สละใจ

สมองผมก็หันคอเหตุการณ์ปัญหาว่างงาน
จะไม่มีอีกต่อไป คนที่ยากจนนับถือช้อก็ยิ่งไกล
เดี๋ยวนี้ผมใหญ่เป็นนายกสมาคม

.....

เดี๋ยวนี้ผมก็กลัวว่าจนมากมาย ผู้คนหญิงชาย
ต่างก็ไปที่บ้านจุกจิกกับมาติดขอทาน ชีวิตมันอาน
ไปขอทานกันเกิดหวนเห

(พูด) เดียวนี้หากินลำบาก ผู้คนมันมากหากับทันกิน
ไปขอทานกับเดอะเนอ

(สมาคมขอทาน : คาวฤทธิ์ เรวกี)

ลีลาและอารมณ์ของเพลงเป็นไปในทางล้อเลียนสังคมกลาย ๆ แต่ก็ทำให้เราเห็นคนอีกพวกหนึ่งที่ไม่ยอมใจบงงานของตนี หกุมคาโดยการมาคอยรับการทำทานจากผู้ใจบุญทั้งหลาย อีกเพลงที่แสดงให้เห็นถึงการไม่มัวงานทำเป็นหลักแหล่ง ก็คือ

" โอ้เรามันจนก็ท้องเหน็ดดิน จะทำมาหากินก็ยากเย็นเสียใจ
ได้คนรวย ๆ เขาอยู่ดีกินสบายใจ (ซ้ำ) โอ้เรามันเสียใจ
ต้องอาศัยกาลวดี

คนรวยเขาก็รวยเหลือเสีย เขานั่งรถเป็นขราคาตั้ง
หลายแสนบาท โอ้เรามันจนหนั่งทางเกวชัก (ซ้ำ)
กลัวเพียงแต่เหรียญบาททั้งปีทั้งชาติไม่มีแบ่งคร้อ..... "

(คนไม่มีจะกิน : กัดซี่ชาย วันชัย)

จะเห็นว่าเพลงกล่าวว่า จะไปทำมาหากินก็ยากลำบากจึงต้องอาศัยกาลวดีคืออยู่เช่นนั้นไม่มีโอกาส
เป็นเศรษฐีมีเงินหลายแสนอย่างที่ตนเองปรารถนา

4.2.2 ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ เรื่องสำคัญที่รัฐบาลทุกประเทศทั่วโลกต้อง
ควบคุมและแก้ไขให้ได้อีกฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะหากเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจขึ้น
แล้วความมั่นคงของประเทศก็จะคลอนแคลนไปเลย ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำก่อให้เกิดปัญหานานัปการ
ที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ เช่น ปัญหาเงินเฟ้อ ค่าครองชีพสูงเกินรายได้เฉลี่ยของประชากร
โจรกรรม อาชญากรรม การโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตรงข้ามที่ยกเอาเรื่องความยากจนมาโจมตี
รัฐบาล บละปัญหาการก่อการร้าย เป็นต้น เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงปัญหาเศรษฐกิจไว้ในบางแง่เหมือนกัน
เช่นเรื่องดวงแพง ความขมเพื่อย และการเก็บภาษีเพิ่มจากเดิม เป็นต้น ดังเพลง

" จะมองไปทางไหนหัวใจมันเหี่ยวแห้ง
ได้แต่มองดูตาตีนภาริมีเก็บเงินต้องกินข้าวราดแกงวันละจานก็พอ
จะมองไปทางไหนหัวใจมันแห้งผาก
ได้แต่ร้องเพลงรอรักน้อเสียแล้วสิเราต้องทนซึมเซาถูกรักของเราที่ซื้อราคา
ของขมเพื่อยหลวงพี่เภาบี ความรักเคี้ยวนี้โดนเก็บภาษีหลวง
..... "

(ภาษีลูกสาว : ไพบูลย์ บุตรขัน)

" ดูโลกกว้างหน้าฟ้าแล้ว ไปมองหนใดก็หลายหลากมากสี
ทั้งบาร์ทั้งกลีบอีกทั้งอามวณเวจเอาไว้อวดคนมั่งมี
หญิงไทยใจแตกแตกแฉกแฉกกับหัว เพราะเจอแต่สิ่งยวนยั่ว
ต้องเกลือกกลิ้งโลกีย"

....."

(โลกยุคปัจจุบัน : สกิส ร่มโพธิ์ทอง)

" น้ำมันชาดแคล: คุยกับแฟนก็ต้องดับไฟ
ถึงตอนดับไฟอะไรเราก็กเริ่มผอม ใจกล่เข้าไปอีกนิด
ซิคเข้าไปอีกหน่อย น้ำมันมีน้อยมีคน้อยก็ทนเอานิด
น้ำมันชาดแคล: คุยกับแฟนก็ต้องดับไฟ
ถึงตอนดับไฟอะไรมันก็มีอีกนิด ถูกนิตถูกหนอยอย่าถือ
มีมันชอบสะกิดถูกหนอยถูกนิตอย่าคิดอะไรเลย....."

(น้ำมันแพง : สรวง สันติ)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงข้าวเหลือเกลือแฉง ของ ชลธี ชารทอง ดอกเบ๊แยง ของสมโภชน์
ลำพอง วันวิบโยค ของสกิส ร่มโพธิ์ทอง ไปละ มันเอาเปรียบเราเกินไป ของพร พิชเนศวร์
เป็นต้น

4.2.3 ปัญหาประชากร ในขณะที่ทั่วโลกกำลังวิตกเกี่ยวกับจำนวนประชากร
ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนไม่สัมพันธ์กับการเพิ่มของปริมาณอาหารที่ผลิตได้และพื้นที่เพื่อการประกอบ
อาชีพอยู่นั้น เพลงลูกทุ่งก็ได้ออกมาพูดถึงปัญหานี้เช่นกัน โดยกล่าวถึงความแออัดของ
ประชากรในกรุงเทพฯ อันทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับบริการชุมชนที่ให้การบริการได้ไม่ทั่วถึง
ดังเพลง

" เกิดมาต้องรอ รอรอทุกคน แม่จะคุนึ่งก็ต้องรอตัว
ยืนเรียงตัวกันไว้สับคน รอ รก รอหมอรักษาคนผู้คนล้นโรงพยาบาล

เกิดมาต้องรอ รอ รอรอแสนนาน ถึงตอนเช้าดูราวกับมด
 ขึ้นรอร่องน่าสงสาร นัยน์หน้โชนทะยานมีกรรมจากการโดยสาร์มากมาย
 เกิดมาต้องรอ รอรอวันตาย....."

(รอ : ชงชัย เล็กกำพล)

ซึ่งเป็นการแสดงถึงจำนวนประชากรที่แออัดอยู่ในเมืองหลวง จากการสำรวจสำมะโนประชากร
 ครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. 2517 - 2519 ปรากฏว่าประเทศไทยมีประชากรประมาณ 43 ล้านคน¹
 เทียบกับสถิติเมื่อปี พ.ศ. 2515 ซึ่งมีประชากรประมาณ 36 ล้านคน แล้วจะเห็นว่าประชากร
 ของเราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยอัตราการเกิด 2.5 - 3.1 ต่อปี² ซึ่งเป็นอัตราที่สูงที่สุดในโลก
 ประเด็นนี้ ปัญหาประชากรจึงเป็นปัญหาลำดับที่ตองการการแก้ไขอย่างเร่งรีบโดยเฉพาะเมืองที่
 มีประชากรหนาแน่นคือ กรุงเทพฯ มีประชากรถึง 4 ล้านคนต่อพื้นที่ 1,500 ตารางกิโลเมตร
 ทั้งนี้ในระแวกกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ของประเทศ คือเป็นทั้งศูนย์กลางของ
 การปกครอง การศึกษา การเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ธุรกิจบันเทิงและสื่อมวลชน เมื่อเป็นเช่นนั้น
 ประชากรที่หลั่งไหลเข้ามาแออัดอยู่ในกรุงเทพฯ อันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาสังคมและ
 ปัญหาการให้บริการทางสังคม เช่น การคมนาคม การว่างงาน การขาดแคลนสถานศึกษา การ
 สาธารณสุข ความเสื่อมโทรมทางจิตวิทยาและศีลธรรม เป็นต้น

การมีลูกมากเกินไปกำลังที่พ่อแม่จะเลี้ยงดูให้ก็ักเป็นปัญหาที่ว่ให้คุณภาพของประชากร
 เสียไปนอกเหนือจากการทำให้ประชากรมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงความทุกข์ยากของ
 พ่อแม่ที่มีลูกมากไว้เป็นข้อคิดในบางเพลง เช่น

" ลูกหลายคนผมจจะจึงจำสู้ คิดถึงความเป็นอยู่แล้วมันหนู่
 อยากจะบินหนี โรงเรีย เปิดเทอมภาระก็เพิ่มขึ้นทวี เปิดเทอมทุกที
 เหมือนมั่วชีบวทหนีเงาญม ผัวอะไรไม่เหมือนหัวใจห่วงลูก

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร 2517 - 18
 หน้า 16

² นิยม ปุราคม ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการสำนักงานสถิติแห่งชาติ แดงต่อผู้สื่อข่าว
 ณ ทำเนียบรัฐบาล

เหมือนเป็นโชฎก "เรา" ความหวังลูกหัวหมุน
มีลูกหนึ่งคนท่าว่าจนเจ็ดปีนะคุณเมียผมห้าคนบริวาร
ลูกเอาหูกอุชิเป็นเท่าไร"

(ลูกมาก : เล็ก กริโชค)

" เพราะความจนจนกันคุณแผนเจ็ด ทั้งกรรมเวรตามผจญ
ทนเหลือเฟือ ต้องเลี้ยงลูกเจ็ดคนทนกล่ากลืน
พองามขึ้นตัวรักที่จากตน"

(หยาดเหงื่อเพื่อลูก : สมาน เกียรติวิไล)

จากปัญหาความหนาแน่นของประชากรและการมีลูกมากอันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมานี้เอง
ทำให้เกิดการวางแผนครอบครัวขึ้น ในประเทศไทยเราเริ่มตั้งสมาคมวางแผนครอบครัวขึ้นเมื่อ
ปี พ.ศ. 2513 การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวก็ได้ใช้เพลงลูกทุ่งช่วยในการ
ทำความเข้าใจอย่างไฉไล เช่น

" อย่ามีลูกมากจะยากจน มีคนสองคนเอาไว้ฝากผีฝากไข้
ช่วยกันคุมกำเนิดอย่าให้ เกิดมาล้นเมืองไทย อยากอวดอะไรกวไป
อวดเป็นคันไถมีไม้ไผ่อย่างนี้

มีลูกเป็นโหลเดียวจ้ะ โชคดียั่วพรอตรง....."

(อย่ามีลูกมาก : สงเคราะห์ สมิตตะกพงษ์)

สมาคมวางแผนครอบครัวก็แต่งเพลงไป 16 เพลง สัมพันธ์เรื่องการคุมกำเนิดเหมือนกัน ก็คือ

" ลูกมากจะยากจน เลี้ยงลูกแต่ละคนเหนื่อยอ่อนใจ
กว่าลูกน้อยจะเติบโต หาได้เท่าไรก็ใช้ไม่พอ

ลูกมากจะยากจน รับรองต้องทนจนแน่นอน....."

(ลูกมากจะยากจน : สมาคมวางแผนครอบครัว)

เพลงลูกมากจะยากจนนี้ เป็นการประชันขันขิ้นที่ไฉไลดี เพราะมีผู้สนใจในการคุมกำเนิดเพิ่มขึ้น และกลายเป็นเพลงยอดนิยมเพลงหนึ่งในหลายเท่า ๆ กับเพลงสาวสวนแตงในยุคหนึ่งทีเดียว¹ นอกจากเพลงลูกทุ่งจะกล่าวถึงการมีลูกมาก การชี้ให้เห็นเป็นโทษของการมีลูกมากอีก เป็นการประชันขันขิ้นโดยตรงแล้ว เพลงลูกทุ่งยังมีส่วนในการดึงดูดความสนใจจากผู้ฟังในชนบททั่วไป ในการวิจารณ์จากโครงการวางแผนครอบครัวของกระทรวงสาธารณสุขด้วยการใช้เพลงลูกทุ่งกระจายเสียงทางวิทยุสลับกับสารคดีของโครงการ

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองและการปกครอง ปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันนี้ มีปรากฏในเพลงลูกทุ่งบางเพลงและบางเรื่อง คือ

4.3.1 ปัญหาความทุจริตในการเมืองและการปกครอง แม้ว่าการเมืองของไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 - 2519 ก็ตาม เพลงลูกทุ่งกลับไม่ค่อยจะยกเหตุการณ์ทางการเมืองขึ้นมาแต่งเป็นเพลง แต่จะหยิบเอาตัวบุคคลและการกระทำมากล่าวถึงในเชิงล้อเลียน เขี่ยถั่ว ที่ค่อนข้างจะตลกขบขันมากกว่า ลักษณะที่แตกต่างไปจากเพลงลูกทุ่งยุคต้นที่กล่าวถึงวงการเบ็ดเตล็ดอย่างจริงจัง คือในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ระหว่างปี พ.ศ. 2480 - 2500 กล่าวไว้มาก ซึ่งเนื้อหาบางประการก็สอดคล้องกับบรรยากาศทางการเมืองยุคหลังเหมือนกัน เช่น

"เสียงโฆษณาวงการเมือง ยกเอาแต่เรื่องที่ดั่งามมาพูดจา
มีหนึ่งมาฉายให้ชาวไร่ชาวนาได้รู้ ได้ชมกันถ้วนหน้า รื่นตื่นตากันทั่วไป
จะทำไอโน่นจะทำไฉน ยิ่งวาดแกล้งตัวทุกถิ่นทุกแดน ฟังดูช่างแสนเข้าใจ

¹ อภิชาติ โพธิ์ไพบรณ "เพลงลูกมากจะยากจน" ประชาชาติรายวัน ฉบับประจำวันเสาร์ 17 กรกฎาคม 2518 หน้า 9

รายการจากโครงการวางแผนครอบครัว จัดโดยวิทยุ วงศ์โรจน์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา 16.00 - 16.30 น. ทุกวันเสาร์

ถนนหนทางล่ำลึงจะสร้างให้มากมายเล็กเล็ยงว่วเล็ยงควาย
จะซื้อรถให้มาไถนา ก็อึกใจแต่นั้นต่อไปคงสุขอารมณ์ชาวนาพากันชื่นชม
นิยมคังเขาพุดมา พอเห็นผู้แทนนั่งแท่นอยู่ในสภา ทั้งหลายปีที่ผ่านมา
จะไถนาจะต้องใช้ควาย

✓ ถนนหนทางที่ว่าจะสร้างก็ยังมี มันกินอิ กินทรายกันป่นปี้
ถนนจะมีกันไค้อย่างไร เขาเป็นผู้แทนกันไค้อย่างไร ทรัพย์สินเงินทอง
มีมากมายมันน่าแปลกใจเมื่อคิดขึ้นมา

ปากบอกรักชาติเขมรมันน่าอานาใจจริง เห็นแต่เขาบอกจะขงขิง
ตำแหน่งใหญ่ยิ่งกันในส.ก. วังเต็นหาเสียงกินเลี้ยงกันใหญ่ตามตลาดตามบาร์
บางครั้งวอกพวกกันเขมรว่ามันเหลือระอาอยู่แทนเมืองไทย

ผมขอวิงวอนเราๆ ผู้ทั่วทั้งแผ่นดิน โอ้พวกชอบโกงชอบกิน
โอ้พวกกังฉินอย่างเงือกเข้าไป เลือกแต่คนคียังมีอยู่อีกมากมาย
แล้วพี่น้องจะสุขใจอะไรชาติไทยเรารุ่งเรือง

(มนต์การเมือง : คำรณ สัมบุณณานนท์)

เพลงนี้กล่าวถึงเล่ห์กลในการหาเสียงของผู้แทนราษฎรบางคนที่ไม่จริงใจต่อประชาชนและเมื่อ
ได้รับเลือกตั้งแล้วก็ทุจริตเพื่อชกเขยกับเงินที่จ่ายไปในขณะที่หาเสียง และเพื่อฐานะของตนเอง
เพียงอย่างเดียว แม้ประชาชนจะรู้แต่ก็ไม่อาจแก้ไขได้เพราะการเลือกตั้งผ่านไปแล้ว ด้วยเหตุนี้
เสนห์ โกมารสุน จึงแต่งเพลงที่กล่าวถึงการทุจริตของนักการเมืองเตือนให้เขารู้ว่าประชาชน
รู้ทันการกระทำของเขา คือ

".....ที่ควายไถนาเพราะเกิดมาเป็นควายไทย ข้าวของเราแต่เขาขนไป
คนอื่นกินได้แต่ไทยไม่มีกิน มันเห็นอัมภักไค้แดนกันดารไม่มีข้าวรับประทาน
เพราะคอร์รัปชั่นมันโกงกิน ควายมันอยากร้องให้พี่น้องไค้ยินไปถึงสวรรค์
ชั้นอินทร์ให้พวกโกงกินมันวอดควาย

แต่เกิดเป็นควายก็ไต่เต้านคงจะรู้ก็เหมือนไม่รู้
ไต่เต้เขาชนไป ถ้าควายปากบอนควายก็ต้องนอนตาย
เอ้ โกงกินกันให้สบายเด็กไอ้ควายจะยอมทน "

(ผู้แทนควาย : เสน่ห์ โกมารทนี)

เพลงอื่น ๆ ที่กล่าวถึงการทุจริตในวงการเมืองเช่น เพลงอสุรกินเมือง ของ ณรงค์ ชมสมบูรณ์และ
เทวดาที่โกง ของ ไพฑูรย์ บุตรชื่น เป็นต้น

ส่วนการทุจริตในวงการปกครองมีกล่าวถึงไว้ในเพลงลูกทุ่งด้วย โดยกล่าวถึงการ
คอร์รัปชั่นและการถืออภิสิทธิ์เหนือราษฎรธรรมดา เช่น

" ไอ้คนดี ๆ ก็มักจะจน คนโกงคนกลับมั่งมี ไอ้คนทำดีแล้วไต่ดี
เคียวนี้มันมีเท่าไร' เคยเห็นแต่ชื่อจนเชอพอถูกห่วยเบอร์ก็ถูกคุณ
กนคด ๆ ทางหากละคุณเจิงจะคุณคนใด

ก็น่าแปลกอยู่หรือพวกเรายูตรอกท่านอยู่ตึก
เวลาตายสิมันพลิกมาฝังในกินกะเราก็คือ ส่วนราษฎรทำผิด
เฮ้ย ลื้อต้องไปติดตะราง สำคัญพิพิคทำมั่งอย่างคืออย่างคังก็แค้ยาย
สำคัญพิคทำมั่งอย่างคังก็มั่ง' เห็นอกกฎหมาย ถ้าไทยเราสามัคคีก็ต้อง
ไม่มีคอร์รัปชั่น ถ้าคนรวยปลายบาน ใครจะช่วยกันแก้ไข

(เพื่อประชาธิปไตย : พร แพรศิเร)

เพลงนี้ได้อีกกล่าวเตือนถึงภัยที่เกิดจากเจ้า' ัวที่บ้านเมืองไม่ให้ความยุติธรรมต่อราษฎร และการ
คอร์รัปชั่นของข้าราชการ ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันตระหนักดีจึงได้มีการปราบปรามอย่างเด็ดขาด

อีกเพลงหนึ่งกล่าวถึงระบบราชการที่ทำงานด้วยระบบพวกพ้อง ห้ามการแสดงความ
คิดเห็นที่ขัดแย้ง และให้ทำตามคำสั่งของบงกชบัญชาอย่างเดียว คือ

" ทุกวันนี้สถานที่ทำงาน จะเป็นของรัฐบาลหรือองค์กรใด ๆ

สั่งงานให้ทำก็ต้องทำตามนั้นทำตามอารมณ์ผู้ใหญ่ท่านใช้ทันที

ใครขึ้นขัดขึ้นค้านงานที่สั่ง ท่านจะย้ายที่นั่งไปให้พ้นหน้าที่
ถ้าท่านถูกใจสิ่งใดที่ท่านว่าดีอาจถึงชีวิตจะไม่มีกรุณา

ใครรู้ความจริงจะนิ่งไว้นใจ ถ้าขึ้นคานออกไปก็จะกลายเป็นน้ำ
คานดีไม่ใช่ว่าจะมีภัยตามมา พอมายุบมหาหาคดีไม่มี
ตัวอย่างนั้นก็มีมาหลาย ใครขึ้นคานก็ต้องตาย
คือเครื่องหมายของกบฏ ใครเออครับ เขมยกมือขึ้นทันที
ต่อไปยังมีและเคลื่อนที่ทำงาน....."

(ใครท่านหนา : คำธณ สัมปองณานนท์)

เพลงนี้แสดงถึงอำนาจมืดในสมัยที่จอมพล ว. ฟิลิสสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ที่มีอำนาจจริง ๆ
ลงมาทางก็ระจบสอพลอและนำวิธีการนี้มาใช้กับผู้ที่บังคับบัญชา ซึ่งเรื่องท่านองนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์
ปราโมทย์ ได้เขียนเสียดสีไว้ในเรื่องสั้น ชื่อ "เรื่องสั้นสมัยหิน" ไรต์วายเมื่อ พ.ศ. 2504

4.3.2 ความไม่มั่นคงทางการเมืองและการปกครอง ในช่วงที่การเมือง
ผันผวนมีการเลือกตั้งและยุบสภาในเวลาเพียง 24 วัน เมื่อปี พ.ศ. 2518 เพลงลูกทุ่งได้กล่าว
ถึงการยุบสภาไว้โดยการสมมติให้มีการหาเสียงเลือกตั้ง

" กระแผนนายรวยยากจน ขอนม่ออีกหนตามที่คนเรียกหา
โชคที่ที่มีการยุบสภา เขมชายไรขายนาลองสมัครผู้แทนอีกที

(พูด) พวกเราขอต่อรับนายรวย พวกเราชอบนายรวย
โอ้ย ขอยกมีนายรวยคนเดียวนี้แหละ พวกเราจะเลือก
นายรวยหารอย

ขอบคุณ ขอบคุณ คราวที่แล้วท่านก็บอกว่าจะเลือกนายรวยนา
แต่แล้วนายรวยก็ไม่ไถ่กูนา.....

ช่วยเลือกพรรคใหม่ให้จัดตั้งรัฐบาลจะรับจัดการสงงานแต่คน
พี่น้องจะได้เป็นสุขทุกคน 3 เดือนผ่านไปแล้วผมจะยุบสภา

(พูด) ถ้าหากว่าพรรคกระสอบสังคมได้เป็นรัฐบาลครบ 3 เดือน
ผมก็ยุบสภานี้ไปการยุบสภาน้อย ๆ นี่นะ ก็เพื่อจะได้ให้
การเลือกตั้งขอย ๆ"

(พรรคกระสอบหาเสียง : สงเคราะห์ สมิตะภาพงษ์)

ซึ่งแม้จะมีลักษณะของการเหินแสมความเป็นไปในวงการเมืองในช่วงนั้นก็สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มั่นคงทางการเมืองได้ทีเดียว

ทางการเมืองการปกครองนั้นเพลงลูกทุ่งกล่าวถึงภัยอันเกิดจากผู้ออกการร้ายในประเทศภัยจากการคุกคามของชาติอื่น ตลอดจนเรียกร้องให้คนไทยสามัคคีกัน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้ผู้ฟังได้ตระหนักในความสำคัญของความมั่นคงในประเทศ เช่น

" จะแต่งปืนไม้ไผ่หรือดาบหรือธงสักหน่อย
ออกใจหนกอยพี่น้องได้ไหม พี่น้องชาวไทยใครสู้บ้านลูกเป็นไฟ
แผ่นดินของไทยจะโดนข่มเหง นักเลงต่างบ้านเขามาถูกราน
ชาติไทยแฉ่งแผ่ พี่ชายชาติเชื้อเลือกเนื้อดีแดง
เลือดไทยไหลแรงจะแต่งอย่างไร....."

(ไม่ตายจะกลับมาแต่ง : ชลชี ธารทอง)

".....เพื่อชาติก้าวเท้าศาสนาเป็นของตัว เพื่อพระเจ้าอยู่หัว
ยอมตัวลำบากลำบากนี้แหละเพื่อนไทยอยู่ปลอดภัยกันทุกคน
ค.ช.ค. เลือกชนขอยอมมาเพื่อไทยทุกทาง....."

(จดหมาย ค.ช.ค. : วิเชียร กำเจริญ)

ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้ป้องกันประเทศให้พ้นจากการคุกคามของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างดี เพลงอื่น ๆ ที่กล่าวถึงลักษณะนี้มีอีกมากมาย เช่น เพลง น.ป.พ. ครวญ ของทองใบ รุ่งเรือง เสียงสั่งจากเสือพราน ของ จิ้ง หิจิตร และ เมต้าวรจกฐร ของชลชี ธารทอง เป็นต้น

บางเพลงก็กล่าวถึงความภูมิใจในความเป็นเอกราชของประเทศเพื่อกระตุ้นให้คนไทยเกิดความรัก ห่วงแหนแผ่นดินไทยซึ่งความรู้สึกรักชาติร่วมกันเป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้ประเทศมีความมั่นคงที่ใดเช่น

" พื้นดินแหลมทองแห่งนี้ประวัติศาสตร์จารึก
หลับตาลงนึกดูซิพี่น้องครั้งนั้นไทยเราจับพร้าทำศึกษาแทนน้ำตานอง

เพื่อกู้ภัยด้วยคำว่าสยาม เพื่อไถรรงค์ขงไทยพริ้วโบกไสวออกเสา
หัวใจเรตื้นตันเมื่อเกิด ความฉันทวามหวมอกาเขตประเทศไทย
เคยกว้างใหญ่ไพศาล เป็นรูปชวานงามสง่าเมื่อก่อนเรียกว่า "สยาม"
ถิ่นไทยแหลมทองเอเรียไทยไม่เคยเสียเอกราชไม่เคยเป็นทาสเมืองไหน
ไทยคงเป็นไทยสมนาม ประวัติศาสตร์จารึกท่านโปรคลองนิกคุนั้น
เรื่องบางระจันไวลายต่างคนสู่ตายตาม ๆ นเรศวรมหาราชทานกู้ชาติไทยมา
หลังเท้าอุทกซารา ประกาศวาจาเนื้อความ ว่าแผ่นดินไทยรูปชวาน
เป็นของลูกหลานไทย....."

(แผ่นดินแหลมทอง ; ไพญลย์ บุตรขัน)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง ชวานทอง ของชลล ไตรตรองสอน ตัวตายดีกว่าชาติตาย ของมณู
ชนะกริราษฎร์ และ ภูพานสะอื้น ของสุริพร ภาคศิริ เป็นต้น

- ✓ 5. ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และ
ไสยศาสตร์ มีอิทธิพลในสังคมไทยเป็นเวลามานานแล้ว และมีผลกระทบต่อสังคมไทย
ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม¹ เพลงลูกทุ่งก็ได้สะท้อนถึงความเชื่อนี้ไว้อยู่ คือ
- 5.1 ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ โหราศาสตร์มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทยนับ
ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเริ่มตั้งแต่เกิด เจ็บ การถือเวลาตกฟาก การตั้งชื่อ โกงจุก มวย หมั้น
แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ ตลอดจนจนถึงการวางแผนกิจการ โหราศาสตร์จะเข้ามามีอิทธิพลโดยตลอด
อาจจะมากหรือน้อยแล้วแต่ความเชื่อของบุคคลนั้น ๆ โหราศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการทำนาย
และการรู้จากดวงดาว² โดยถือว่าผู้เกิดมาจะตกอยู่ใต้อิทธิพลของดวงดาวต่าง ๆ กันใน
แต่ละช่วงของชีวิต และดวงดาวเหล่านั้นจะทำให้เจ้าชะตาที่มีความเป็นไปตามกรรมเก่าของตนเอง
อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง เพลงลูกทุ่งมีสาระเกี่ยวกับโหราศาสตร์ในบางแง่ คือ

¹ อานนท์ อารามภิรม สังคมวิทยา หน้า 51

² ก. หน้า 48

✓ 5.1.1 เชื่อกันว่านายโชคชะตา เพลงลูกทุ่งสะท้อนถึงความนิยม

ในการทำนายโชคชะตาของชาวบ้านทั่วไปในเพลง คือ

" หมอทายว่าต้องตายแน่ ๆ สาวใดที่เกิดปีมะแม
จะต้องจากแม่จากพ่อ ให้รับแต่งงานกับคนวันจันทร์
เดือนเจ็ดปีจอ"

(คำสังคฺพหมอ : ฉลอง ภูสวํง)

ซึ่งหากผู้ต้องการหาประโยชน์จากความเชื่อในการทำนายทายทักนี้ก็อาจนำมาใช้ให้เกิดผลได้
และเพลงลูกทุ่งก็ได้นำเอาข้อควรระวังนี้มาสอดแทรกไว้ในเพลงเช่นกัน คือ

" หมอคุณแม่น ๆ หมอคุณแม่น ๆ น้องจำพี่คุณหมอกุให้เอาไหม
(พูด) คุณไหนละจะน้อง
พี่นี้คุไคเฉพาะแต่เรื่องเป็นกุพี่ว่าเรียนมาจากตำราของคุณปู่
แล้วมีผีพรายท่ายคุคุไคแม่แท้

.....

น้องจำผีพรายท่ายคุไคน้องแล้ว

(พูด) ผีพรายบอกว่ายังไคคะหมอจำ

เสียงบอกแว่ว ๆ กระซิบที่ฝั่งฝั่งนี้ ผีพรายบอกว่าคู่กันคาที่แท้จริง

คือพี่รุ่งเพชรแหม่มสิ่ง ๆ ที่แท้จริงของน้องคนงาม

หมอคุณแม่น ๆ หมอคุณแม่น ๆ "

(หมอคุณแม่น : จำรัส กรวิเชียร)

ความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายโชคชะตา^{*} ปัจจุบันได้รับการตอบสนองมากขึ้นเห็นได้จากตาม
สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่คนเคารพเช่น วัดบางแห่ง ก็ได้จัดบริการคํานี้ไว้เพื่อผลทางคํานิจิตใจของ
บุคคลที่ไปกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะปัจจุบันคนไทยต้องการที่พึ่งทางใจที่จะทำให้นักธุรกิจ

* เพลงนี้นักร้องคือ รุ่งเพชร แหม่มสิ่ง

มั่นคงและอบอุ่นเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคปัจจุบันก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง
 ขึ้นในใจ การตอบสนองทางค่านิยมคือการจกใจให้มีการตรวจดูโชคชะตาด้วยตนเองโดยวิธีการเสี่ยงทาย
 ที่เรารู้จักกันดีว่า "เชียมซี" ซึ่งในใบเชียมซีจะมีข้อความทำนายโชคชะตาเป็นร้อยกรองไม่ยาวนัก
 บางวัดมีทั้งแบบจีนและแบบไทย เช่นใบเชียมซีที่วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น
 ความนิยมของคนเกี่ยวกับใบเชียมซีมีมากเช่นกัน แต่ก็มีบางคนที่อาจจะเสี่ยงเชียมซีด้วยจุดมุ่งหมาย
 เพียงเพื่อหากิจกรรมครบทุกประการที่วัดมีอยู่เท่านั้น อย่างไรก็ตามเพลงลูกทุ่งก็นำเอาเรื่องของ
 ใบเชียมซีมากล่าวคือ

" เชียมซีเสี่ยงรักหักท้าวนายว่าใบที่แก่นั้นหนาชีวิตเกิดมา
 เหมือนฟ้ามืดมน ฐานันความหวังกระทั้งคนรักอับจน
 ชาคชูราหู ชาติลจําตนเฝ้าระหมองมิดลาย
 เชียมซีที่หวังคงลลังคังว่า เธอจึงไม่เมตตา
 ยามทุกข์โศกมาร่างร่ายลาย....."

(เชียมซีเสี่ยงรัก : สมยศ ทศนพันธุ์)

".....ฉันเสี่ยงเชียมซีใบที่สิบสาม เนื้อในใจความบอกรักร้างห่างเห
 เหมือนเรือกำปั่นถูกสลัดคันแตกกลางทะเล
 คลื่นแฉะลมพัดพาให้ไปก่นละทาง
 ฉันอ่านเชียมซีใบที่สิบสามนำตาเจ้ากรรมเออทน
 ลนตาห่างเหเหมือนใจจะขาดมองกระชายแผ่นนั้นเลื่อนลาง
"

(เชียมซีใบที่สิบสาม : สำเนา อนุรักษ์)

โดยเฉพาะเพลงเชียมซีเสี่ยงรักนั้นเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจนผู้ฟังบางคนคิดว่าเชียมซี
 ใบที่ 9 กงเป็นใบที่มีคำทำนายไปในทางไม่ดีจริง ๆ ก็มี

ความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายทายทักนี้ได้อิทธิพลมาถึงความฝันของบุคคลด้วย และบางคนถือเป็นเรื่องจริงจึงมากโดยเฉาะถ้าความฝันนั้นมีความหมายไปในทางร้าย แต่หากเป็นไปในทางดีบางกนกก็จะนำไปตีความออกมาเป็นตัวเลขเพื่อซื้อสลากกินแบ่งหรือหวยใดกันก็มี ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องลึกลับได้ประมวลไว้กับการทราบอนาคตล่วงหน้าของมนุษย์ แต่ทางจิตวิทยายังไม่เป็นที่ยุติ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงการเชื่อคำทำนายฝันไว้เหมือนกัน คือ

" เมื่อคืนประหลาดฝันว่าเข้าชาไปครึ่งฝัน หมอทำนายทายทักว่า
กูรักจะไม่กลับคืน ฅมเลยตกใจตื่น กูรักไม่กลับคืนมันแสนจะสิ้นฤทธิ์
ฮา ฮา (พูด) ไปเสียใกล้ก็แล้ว ฮา ฮา"

(ฝันประหลาด : เญญ่มินทร์)

การทำนายโชคชะตานี้บางครั้งจะทำนายเฉพาะบุคคลแล้วผู้รู้ทางโหราศาสตร์ได้ทำนายรวม ๆ ไว้ให้เลือกดูให้ตรงกับวัน เดือน ปีเกิดของตนเองด้วย เช่น การทำนายอุปนิสัยคนตามวัน เดือน ปีที่เกิด หรือทำนายโชคลาภ เป็นต้น ในปัจจุบันการทำนายแบบนี้ได้แพร่หลายทั่วไปตามหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ และนิตยสารต่าง ๆ แทบทุกฉบับ เนื้อเพลงลูกทุ่งได้บันทึกไว้ด้วย คือ

" วันอาทิตย์จิตใจมันง่าย ทำคุณกับใครเหมือนไฟตกน้ำ
เล่าติดปากมาเราก็น่าจะจำ ทั้งเป็นถ้อยคำกล่าวมานาน
นั้นเป็นของเก่าลือเลื่องมาแล้วเดี๋ยวนี้แหวกแนวผิดกว่าโบราณ
ไม่ว่าวันไหนเข้าใจตัวกับ วันเสาร์วันจันทร์ หรือวันอังคารก็มี
คนคดในข้อคนทรยศก็ยังไม่เลือกเดือนปี... .."

(นิทานชาวนา : จิว เกียรติคุปต์)

ความเชื่อเรื่องการทำนายนี้มีผลไปถึงประเพณีเกี่ยวกับชีวิตด้วย เช่น การบวช การแต่งงาน เป็นต้น เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงความเชื่อเรื่องปีเกิดของหญิงชายที่จะแต่งงานกันของบางท้องถิ่นด้วย คือ

" ตามประเพณีถ้าไม่เหมือนเดือนไม่ได้เชื่อว่าแต่งงานไป
ก็คงต้องตายหรือไม่ก็บ้า

หมอยายเอาไว้อาไถมาคู่กับเสื้อ กระตุกกระเดี้ยวก็จะไม่เหลือ
ไถกับเสื้อคู่กันไม่ได้..... "

(รักนิคประเพณี : ประยงค์ ลูกนางไพร)

ความเชื่อเรื่องปีเกิดของคู่สมรสตลอดจนพ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายรวมทั้งญาติที่ร่วมพิธีนี้ เป็นความเชื่อ
ของชาวจีน ความเชื่อของไทยไม่ถือเรื่องปีเกิดเป็นสำคัญเรามักจะตรวจดูว่าคู่สมรสอยู่กันด้วย
ความราบรื่นหรือไม่ โดยการดู "สมพงษ์" มากกว่า

✓ 5.1.2 ความเชื่อเรื่องดวง คนไทยมีความเชื่อในเรื่องดวงโดยถือว่าดวง
เป็นสิ่งสำคัญมากกับบุคคลนั้นตั้งแต่เริ่มต้นที่เกี่ยว ในการทำนายทายทักก็มักจะอาศัยการทำนายตาม
ลักษณะของดวงเป็นสำคัญ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงดวงไว้อย่างฉิวเฉียดเต็มที่มีลักษณะเป็นคำพูดที่ติดปาก
ในชีวิตประจำวัน คือ เมื่อทำสิ่งใดใดสักอย่างก็มักจะพูดว่า "ดวงดี" ตรงข้ามกับ "ดวงไม่ดี" ซึ่ง
จะใช้เมื่อประสบความล้มเหลว เรื่องดวงเท่าที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งคือ

" ดวงตาละดวงเราพี่ จะตัวจะคิมนักอยู่ที่ดวง
ดวงแกดวงฉัน ดวงจ้าวบ่ ดวงอาทิตย์ "

(ตามดวง : จิว พิจิตร)

" แข่งเรือแข่งนายแข่งกันไค้ทุกเมื่อ แต่แข่งบุญยากเหลือ
ไรคนเจ้าจนไค้ วันมีลาไค้มองคล้ายเป็นเตนคนยากไร
ใครจะรู้วงไค้พุงป้อจากลายเป็นเหมือนราชา "

(แข่งดวง : เลิศ กริโชค)

" พี่เที่ยวตามหาแม่เพชฌิตาจอมขวัญ เที่ยวตามจน
ทั่วสรรพสวรรค์ทั่วทุกวิมาน

รวมวสานารวมเวงชะตาโคศเคราะห์
จะดีจะร้ายจะเสียจะแพงจะขอรวมเกาะรักเดียวเกี่ยวของ

จะเกิดชาติไหนวันไหนจะเจอของ รักผิดไปจากนวลเอง
จะไม่ขอจกร่วมวาสนา

(ร่วมวาสนา : พงษ์ศักดิ์ จันทรักษา)

5.4.3 ความเชื่อเกี่ยวกับโชคและเคราะห์ เป็นผลเนื่องมาจากการทำนาย

ทายหักกันเอง โชคหมายถึงความโชคดี ประสบความสำเร็จและการทำให้เกิดความสุขส่วนเคราะห์ นั้นคือสิ่งตรงข้าม เมื่อมีความเชื่อเรื่องโชคเคราะห์เช่นนี้แล้วก็นักมีการเสี่ยงโชคเพื่อหวังรวย ทางลัด คนไทยนิยมการเสี่ยงโชคแบบนี้น่าจะขึ้น สังเกตได้จากสถิติการจำหน่ายสลากกินแบ่งของ รัฐบาลและการตั้งเงินรางวัลที่สูงขึ้นกว่าเดิมของกองสลาก การมีโชคและเคราะห์ในทางโหรา- ศาสตร์ถือว่าขึ้นอยู่กับดวงชะตาของบุคคล กันนั้นจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึง โชคและเคราะห์อยู่บางคือ

" โชคยังไม่มีและวาสนาก็ไม่ช่วย ค้วยเหตุฉะนี้แม่คนสวย
น้องจึงได้เดินเหินห่างไป โอ้วาสนาของหนุ่มบ้านนาช่างน้อยกระไร
น้องจึงมีคู่รักใหม่ หัวใจใจเอยระกำ
โชคก็ยังไม่ช่วยอีกว่าฮาวี้อย่างแน่ ๆ ค้วยเหตุฉะนี้แม่คงแซ
น้องจึงไม่แลทิ้งพี่จากไกล"

(วาสนาพี่น้อง : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

" โอ้วาเรานับช่วย ชั่วหวอดหรือก็ไม่เคยออก
มีเมียเมียก็มีชู เลี้ยงบุญบุญก็ตายหังคอก..
.....

โอ้วาโชคชะตาวาสนาอยู่หรือเป็นไปได้ออยากตายก็เสียตายชีวิต
กิด ๆ จะอยู่รองให้ ถ้าโชคดียิ่งมีขึ้นได้....."

(ดวงจุ . จิว พิจิตร)

5.2 ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่อในไสยศาสตร์มักจะได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อทางโหราศาสตร์ กล่าวคือเมื่อได้รับแจ้งคำทำนายแล้ว หากคำทำนายนั้นส่อไปในทางร้าย คนก็พยายามจะหาสิ่งขจัดปัดเป่าเรื่องร้ายนั้นให้หมดไป ไสยศาสตร์คือการรวบรวมอำนาจจิตหรือการรวบรวมพลังงานทางจิตนั่นเอง¹ เรื่องราวของไสยศาสตร์อันได้เกิดอำนาจลึกลับของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลัง คาถาอาคม มนต์อาถูต เมตตามหานิยม แคล้วคลาดและคงกระพันชาตรี จึงเกิดขึ้นควบคู่กันและอำนาจดวงจิตอันปรากฏ² ไสยศาสตร์มีมานานตั้งแต่โบราณกาลและน่าสังเกตว่ายิ่งในขณะที่ยังคงมีสถาบันราชสำนักขึ้นไสยศาสตร์จะได้รับความสนใจเป็นพิเศษ³ ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าความเลื่อมใสในไสยศาสตร์มีมูลเหตุจูงใจมาจากสิ่งต่อไปนี้ คือ ความกลัว เช่น กลัวผี กลัวความเจ็บปวด กลัวภัยพิบัติและอุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นต้น เหตุจูงใจอีกประการหนึ่งคือ "ความต้องการ" เช่น ต้องการโชคลาภ ความสุข ความมีชัยชนะ เป็นต้น⁴ และในสังคมทุกยุคทุกสมัยมนุษย์ก็มีความกลัวทั้งสองประการนี้ควบคู่กัน ดังนั้นไสยศาสตร์จึงสนองความต้องการที่มีพื้นฐานของมนุษย์สืบมาจนถึงปัจจุบัน

ไสยศาสตร์หรือมายาศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม⁵ คือ

1. มายาศาสตร์ฝ่ายขาว (White Magic)
2. มายาศาสตร์ฝ่ายดำ (Black Magic)

ความแตกต่างของมายาศาสตร์หรือไสยศาสตร์สองกลุ่มนี้อยู่ที่เจตนาในการใช้วิชา คือ ฝ่ายขาว ใช้วิชาไปในทางที่ดี เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้มีความปลอดภัยหรือมีความสุข เช่น การใช้เวทมนต์คาถาในการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บและป้องกันสรรพอันตรายทั้งปวง ฝ่ายดำ ใช้วิชานี้ไปในทางชั่ว ทำให้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้อื่น เจตนาการใช้เวทมนต์คาถาไปในทางทำร้ายคนอื่นเจ็บป่วยเป็นบ้า เสกหนังเสกตะปูเข้าท้อง มีรูปผีสิงรอย เป็นต้น⁶

¹ สมบูรณ์ คนฉลาด อธิบายเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หน้า 441

² ก. หน้า 442

³ อานนท์ อากาภิรม สังคมวิทยา หน้า 51

⁴ ก. หน้า 51

⁵ สมบูรณ์ คนฉลาด ด.พ. หน้า 447

⁶ ก.

เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ของคนไทยไว้ด้วย คือ

5.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุป้องกันอันตราย วัตถุป้องกันอันตรายนั้นมีทั้งทางอำนาจพระพุทธรูปและอำนาจทางไสยศาสตร์ ได้แก่ พระเครื่อง เข้ายันต์ ตะกรุด พิสมรลา วัตถุเหล่านี้จะมีผลในทางคงกระพันชาตรี คาถาที่โชบริกรรมเป็นคาถาทางพระพุทธศาสนา ส่วนพิธีกรรมเป็นพิธีทางพราหมณ์ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงวัตถุป้องกันอันตราย คือ

" เห็นท่าไม่ดีละ เสี่ยงยกปืนลั่นดังแะ
ก็ถึงเข้ายันต์ตัวกันน้ำคัง พอตีปืนจึงกำท่าทำขิงขัง
ดีแต่แม่ยายวิ่งออกมาบัง เมื่องลับหลัง รอดตายคืนมา "

(แม่สองใบเถา : ไพบูลย์ บุตรขัน)

สำหรับเข้ายันต์การใช้ให้น่าคิดทั่วไปตลอดเวลา ในการออกศึกสมัยโบราณจึงมักนำติดตัวไปในลักษณะของเสื้อสำหรับสวมไว้ข้างใน หรือเป็นผ้าโพกศีรษะก็มี บางเพลงก็กล่าวถึงพระเครื่องเช่น

" หยิบสร้อยพระเครื่อง ขุนแผนขึ้นสวมตั้งจิตสำรวม
ขอให้สาวเจ้านั้นเมตตา สาวโคหน้างัดให้ทองตะลึงแล้วหันมา
ให้เจ้าไปรยิม..... "

(นะหน้าทอง : ไพบูลย์ บุตรขัน)

" เสี่ยงปืนลั่นดัง..... "

ควาเฒ่าสิบหกแผ่น เขารักเตรียมต่อสู้ กำหลวงพ่องคนอย
คลองสายสร้อยา จั่นชู ก็ร้ายขอสู้ให้โลกนี้นกรบไทย..... "

(จดหมายจากแนวหน้า : ชลธิ์ มารทอง)

พระเครื่องนี้เป็นเครื่องรางของขลังที่เรานิยมกันมากที่สุดในสังคมไทย ซึ่งการป้องกันภัยอันตรายนี้จะโดดเด่นยิ่งนักก็ขึ้นอยู่กับพลังจิตที่เชื่อมั่นของผู้ที่เป็นเจ้าของนั่นเอง

5.2.2 การทำเสน่ห์ การทำเสน่ห์นี้รวมทั้งคาถาเมตตามหานิยมอันทำให้คนที่ได้พบเห็นเกิดความรักและเมตตาผู้ใดกล่าวด้วย เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์ในแง่ที่มากที่สุด คือ

5.2.2.1 การใช้คาถาเพื่อทำให้คนรัก คือคาถาที่มีคุณสมบัติในทาง
เมตตามหานิยมตามที่เรียกกันทั่ว ๆ ไปนั่นเอง การใช้คาถาทำให้คนรักนี้มีหลายคาถาและหลาย
วิธีการ เช่น คาถาเสกแป้งฉัดหน้า คาถาเอกซึ้งสี่ปาก เป็นต้น ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง คือ

" นะโม นะโมพุทธานะ ขอมนต์จากพระมาลงนะหน้าทอง
สาวเห็นให้ใจเต้นตึกตัก เห็นหน้าเรารักยืนตะลึงแลจ้อง
ผูกใจไข่มอง (ซ้ำ) หานะโมคล่องต้องลองสักที

.. ตัว นะ ท่านเฝ้าเมตตา ตัวโม กรุณา พุทธาณินดี
ตัวนะ ให้เอ็นดูเราในดวงจิตผูกพันไม่หน่ายไม่หนี
เขียนใส่ฝ่ามือเป่าลงตามที (ซ้ำ) แล้ววางลงที่หว่างคิ้วคงขลัง

.. นะโม นะโมพุทธานะ ขอมนต์จากพระมาลงนะหน้าทอง
สาวเผละย่องเข้าใกล้ ใกล้แล้วแก้มลงใจมือไว ๆ คุ้มมั่ง

....."

(นะหน้าทอง : นอลอง การะเกด)

" หยิบแป้งฉัด น้ำชี้มาจากโอ จะเสกนะโมพุทธานะ
ลงนะหน้าทอง สาว ๆ เห็นหน้าก็ขอให้หักกันเหลียวมอง
ตาสมนัยนัยตากันแล้วเฝ้า ต้องฝืนตะลึงมองเผ่าละนึ่งหา

.....

.. หยิบน้ำหอมเสกอี๊ รบตะหวีหักลิ้นหอมตัว
พัคไชยเคลาจนสาวทองทองไม่ว่าสาวแกแม่หมาย
ให้เห็นเป็นเนื้อทอง จะเกี้ยวสาวไหนให้ผูกจากลอง
ควยนะหน้าทอง สาวเฝ้าใจ ..

(นะหน้าทอง : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

จะเห็นว่าคาถาเมตตามหานิยมโดยทั่วไปที่กล่าวด้วย "นะหน้าทอง" นี้เป็นที่นิยมแพร่หลายมาก
ทีเดียว บทอื่น ๆ ก็มีกล่าวถึง เช่น

คาถาที่ทำให้ผู้คงป้องกันตัวจากอันตราย และใช้ในทางเมตตาได้ด้วย
ชื่อคาถาผูกใจให้คนรัก

" แม่นมีเสียงทองที่จะขับร้องให้นองเพลินฟัง
 จูณจะจึ่งงังใจเจ้าผัวรักพี่ ให้เพลงผูกมิตรไมตรี
 ให้เจ้าเคลิบเคลิ้มเสียที ให้เจ้าเกิดมีแต่ความอ่อนไหว
 แม่นมีวิชาจะเสกถามหาพระรวย เป่านางงวงววย
 ให้เจ้าคนสวยมาใกล้ได้เจ้าเกิดรักอาลัย

(แม่นพี่มีฤทธิ์ : พยงค์ มุกดา)

5.2.2.2 การนำเสนอ เป็นการทำให้คนรักเช่นกันแต่จะเฉพาะเจาะจงว่าจะได้ใครรัก และเป็นที่เรื่องที่ไม่ก่อให้เกิดผลดีทั้งแก่ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำเพราะมีลักษณะเป็นการบังคับด้วยเวท จนทำให้คนรักจนหลงใหลซึ่งไม่ยุติธรรมสำหรับผู้ถูกกระทำจึงนับว่ารุนแรงกว่าการใช้คาถาเมณีนัย ซึ่งคาถาเมตตามหานิยมมักเป็นการทำให้คนนิยมชมชอบ รู้สึกเป็นมิตร มิได้ถือเป็นเรื่องรักจริงจึงอย่างการทำเสน่ห์ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงไว้เล็กน้อย คือ

" น้องรักหากเป็นไปได้ พี่จะใช้น้ำมันพรายน้ำมันผี
 พอกาบบิให้เธอรับรักพี่ เป็นคู่ชีวิตคู่สัจจะ
 ด้วยพี่รักน้องนางคลั่งเพื่อรักเธอแต่ไม่กล้าพูดจา
 มองน้องรักยิ่งกลัวคำที่แทนคำว่ารัก เธอเคอนาง "

(อยากกินรัก : ชาติรี ศรีชล)

การทำเสน่ห์ด้วยวิธีนี้เป็นที่รู้จักกันมานานนับแต่การกระทำจริง ๆ นั้นอาจจะน้อย เพราะความลำบากของวิธีนี้อยู่ที่การทำน้ำมันพราย ซึ่งคาบูกุลมีความสามารถในการทำได้ยากมาก การทำเสน่ห์อีกวิธีหนึ่งที่เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงคือ

" คัดแผ่นทองเป็นสี่เหลี่ยม ประนมไหว้รำยมนต์
 แล้วเสกเป่าพ่นมรรจง ให้งสมณะเรียกอักขระมันคง
 เอาเหล็กแหลมเขียนลงบนถ้อยที่ตรงแผ่นทอง
 พับแผ่นทองประนมกันทักษิณ เขียนชื่อน้องลงไป
 หิ้งชื่อพี่สรวนสอง งามจิตจะไม่พ่ายจะเกียงครอง
 เริ่มเสกตั้งแต่สองจกกระทั่งสว่างคาตา..... "

(ไม่เกิดผล : ไพโรจน์ รุ่งรังษี)

5.2.3.2 การเข้าทรงเพื่อช่วยชีวิตความเคียดแค้น เมื่อการขจัดความเคียดแค้นหรือความทุกข์ไม่ได้ผลคนก็มักจะหันมาพึ่งไสยศาสตร์ เห็นได้จากการมีเจ้าพ่อเจ้าแม่และการทรงเจ้าตามที่ต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่เคียดแค้นก็จะถามสิ่งที่ต้องการทราบผ่านทางคนทรงหรือการเป๊บน เพลงถูกห่มมิได้พูดถึงโดยตรงแต่ก็มีลักษณะของการเชิญดวงวิญญาณมาสิงในร่างของมนุษย์ ดังเพลง

" บวงสรวงเทพเจ้าผีไพรทั่วหล้า ไครฆ่าสุรพล
โปรดจงช่วยคลมนั้นเมา ให้วิญญาณผีสิงในหมันคลั่ง
มาตามคำสั่งไครให้บอกไป แม่นโกลหรือโกลให้มารับกรรม"
(ไครฆ่าสุรพล : ฉลอง วุฒิวัย)

การเชิญดวงวิญญาณมาสิงในร่างของมนุษย์ในเพลงนี้เพื่อจะใช้ประโยชน์จากดวงวิญญาณโดยการให้บอกความจริงในเรื่องที่ต้องการทราบ ดังนั้นผู้ที่ถูกวิญญาณสิงทำหน้าที่เช่นเดียวกับคนทรงที่กล่าวข้างต้นนั่นเอง

5.2.4 การใช้ไสยศาสตร์เพื่อทำร้ายผู้อื่น การใช้ไสยศาสตร์ทำร้ายผู้อื่นได้แก่ การใช้คาถาอาคมทำอันตรายศัตรูโดยไม่ต้องลงมือทำด้วยตนเอง¹ เช่น บิดได้ บังพัน เอาหนัง กระดูก และตะปูเข้าทองเป็นถ่าน เพลงถูกห่มกล่าวถึงยาสั่งไวบ้างเล็กน้อย คือ

".....หลงรักเธอด้วยใจ จิตหวนไหว้อยากจากนาง
หัวใจเหมือนโค่นยาสั่ง เมื่อพบน้องนางใจซอแหลกราญ
น้องเป็นกุหลาบบานนา....."

(หม่อมพเนจร : สุรินทร์ ภาคศิริ)

เพลงนี้กล่าวถึงยาสั่งในลักษณะการเปรียบเทียบกับความรู้สึกของตนว่าเหมือนลูกสั่งที่ได้รับรักหญิงผู้นั้นอย่างกลิ้งโคล ซึ่งต่างไปจากคุณสมบัติแท้จริงของยาสั่ง เพราะตามธรรมดาแล้วผู้ที่ถูกยาสั่งจะสิ้นชีวิตโดยที่พิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นเพราะเหตุใด ในปัจจุบันการใช้ยาสั่งทำร้ายศัตรูนี้ยังมีอยู่ทางภาคเหนือและภาคอีสานแถบที่มีอาณาเขตติดต่อกับเขมร

¹ สมบูรณ์ กนกฉาด อภินิหารแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หน้า 428

นอกจากการทำร้ายกันด้วยยาสั่งแล้ว ยังใช้ปรากฏการณ์ของธรรมชาติร่วมกับเวทมนต์คาถา ทำร้ายศัตรูอีกด้วย เกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติบางชนิดซึ่งนาน ๆ ะปรากฏนั้นทางไสยศาสตร์ ถือว่าเป็นสิ่งบอกเหตุอันสำคัญที่เกี่ยว และส่วนใหญ่มักจะเป็นลางบอกเหตุร้ายทั้งสิ้น เช่น พายุฝน สถานที่สำคัญอันเป็นที่เคารพบูชาหรือป่าโบราณที่ใด ๆ ที่มีไข้กลางทุ่งกลางป่า กลาบาต * อุกกาบาต ** แสงชุมเกตุ *** แสงชุมเพลิง **** และดาวหาง เป็นต้น ปรากฏการณ์เหล่านี้คนโบราณ มีความเชื่อกันว่าจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นแก่ชาวโลกหรือบุคคลสำคัญ แล้วแต่ลักษณะที่ปรากฏให้เห็นนั้น ในเพลงลูกทุ่งกล่าวถึงปรากฏการณ์ของธรรมชาติที่ถือเป็นอาถรรพ์เหมือนกัน แต่ไม่ได้กล่าวถึงสิ่งที่จะบอกเหตุร้ายอันยิ่งใหญ่ว่ากล่าว ในเพลงลูกทุ่งกล่าวถึงเจตนาที่จะใช้ปรากฏการณ์ของธรรมชาติ และเวทมนต์คาถาเพื่อทำร้ายบุคคลอันเป็นศัตรู ดังเช่น

* กลาบาต ลักษณะเป็นสีแสดดุจสีไฟเทียน เป็นช่วงใหญ่กลมเท่าผลมะพร้าวทั้งเปลือก ปรากฏทางทิศตะวันออก สว่างโชติไ ททางทิศเหนือ แสดงว่าภัยหรือเหตุร้ายจะบังเกิดแก่โลก

** อุกกาบาต ลักษณะเป็นสะเก็ดโชติช่วงยาว 3 สอก ถึง 4 สอก หัวเท่าผลส้มโอ ทางเหนือแสงชุมเพลิง ปรากฏทางทิศตะวันออกไปสู่ทางทิศเหนือ

*** แสงชุมเกตุ ลักษณะเป็นสีดุกจกวันคอกไม้เพลิง ปรากฏตั้งแต่สายไปจนถึงเที่ยง ถ้าปรากฏตั้งแต่เที่ยงไปจนถึงบ่ายสองโมง บ่ายวร้ายมาก ตามคัมภีร์ไสยศาสตร์กล่าวว่าพระเกตุ ส้าแดง เภาให้โลกระวังตัว

**** ชุมเพลิง ลักษณะเป็นสีเหมือนไฟไหม้บ้าน ปรากฏการณ์เป็นหมู่ ๆ หรือ เป็นหย่อม ๆ จะปรากฏให้เห็นแน่ เชื่อว่าไฟไหม้ขึ้นที่ใดที่หนึ่ง

" โอม...อาถรรพ์พระจันทร์แดง
 สี่แห่งไพฑูริย์ไสยศาสตร์มหัศจรรย์เรื่องฤทธิ์สิทธิ์ศักดิ์
 เอย คังราชมัลลจังแดงฉานประหารมันนะจันทร์
 พระจันทร์สี่แฉกแห่งรักของข้า
 เคยให้เจ้าชมสมปรารถนาแกร่งกล้าฤทธิ์พระจันทร์สี่แดง
 เคยเปล่งแสงระวี คู่แข่งขานันพลันสิ้นศักดิ์ศรี
 เพราะมีอาถรรพ์....."

(อาถรรพ์พระจันทร์แดง : พยงค์ มุกดา)

เพลงนี้เป็นเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่องอาถรรพ์พระจันทร์แดง ซึ่งเจตนาของผู้แต่งอาจให้
 สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง แต่อย่างไรก็ตามก็สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรากฏการณ์
 ของธรรมชาติในทางไสยศาสตร์ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกาล

5.2/5 การเชื่อในอำนาจของสิ่งที่ไม่มีตัวตน ได้แก่เทพเจ้าและภูติผีปีศาจ
 ความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ ส่วนความเชื่อในเรื่องภูติผีปีศาจนั้น
 เป็นความเชื่อคล้ายคลึงกันทั่วโลก เพราะมนุษย์ในยุคแรกกลัวสิ่งต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งจึงต้องทำพิธี
 กราบไหว้บูชาสิ่งที่ตนกลัวเกรงด้วยความหวังว่าจะพอใจตนและไม่บันดาลให้เกิดเหตุร้ายขึ้น เพลง
 ลูกทุ่งกล่าวถึงความเชื่อในข้อนี้ไว้ในลักษณะของการกล่าวขวัญถึงความเคยชินมากกว่าจะคิด
 ถึงจริงจัง เช่น

" ยมพบาลเจ้าข้า ใจข้ามาสะกิดนอนชู้
 เคียวนี้ทำไมคนดี ๆ ต้องไปเมืองผีกันโดยง่ายตาย
 ยมพบาลเจ้าข้า คนชั่วช้าทำไมไม่ตาย
 ชั่วช้าน่าชังเห็นยังลอยวาย ส่วนคนดีหลบหายล้มตายไปที่ละคน
 โลกมนุษย์แท้ที่ดูเทพพนมไม่ไหว....."

(ยมพบาลเจ้าข้า : ไพฑูรย์ บุตรชื่น)

* ที่จริงคือ "ยมบาล" แต่มักจะชอบออกเสียงเป็น ยมพบาล เพราะออกเสียง ม
 เชื่อมกับ บ ไม่สะดวกจึงนำ พ ซึ่งอยู่ในวรรกเดียวกันมาเติมลงไปที่ออกเสียงสะดวกขึ้น

จะเห็นว่าการกล่าวถึง "ยมพาล" เป็นการกล่าวอ้างอิงถึงเพราะเชื่อกันว่ายมบาล เป็นผู้ปกครองนรก การยกเอาชื่อยมบาล ขึ้นมาก็เพื่อให้เห็นถึงเข้าใจว่าต้องการจะร้องทุกข์ให้ยมพาลรับรู้เท่านั้นเอง

" พระอินทร์เจ้าชา พระอินทร์เจ้าชา พระอินทร์เจ้าชาเทวคาชอรับ
ขอจงมาสักถ้อยคำเม ข้าพพนาของแฉจนลม
บ้านของแฉก็จะจมแล้วแฉจะอยู่ที่ไหน

พระอินทร์เจ้าชาเทวคาชอรับ ขอให้ท่านสลับรับฟังผมบ้างได้ไหม
ผมไม่มีของมาเช่นใด ไม่มีแม้สักสิ่งขอให้อพระอินทร์ช่วยที
ขอแฉผมกันหนาว ขอข้าวสักถังประทังชีวิต

ไม่ไค่ผูกหมกันหนาวขออว ๆ สักคนคงได้ไค่ข้าวว่าท่านเมื่อนางพ้ามามากมาย"

(พระอินทร์เจ้าชา : ไพบูลย์ บุตรขัน)

การกล่าวถึง "พระอินทร์" ของคนไทยได้ถือว่าเป็นเรื่องปกติเพราะพระอินทร์เป็นเทวดาที่มีชื่อติดปากคนไทยอยู่เสมอ ทั้งนี้ก็เพราะวรรณคดีไทยกล่าวถึงพระอินทร์ไว้มาก ที่แพร่หลายในหมู่ชาวบ้าน เช่น สังข์ทอง มหาเวสสันดรชาดก บางกอก พระรถเมรี เป็นต้น พระอินทร์จึงเปรียบเสมือนตัวแทนของเทวดานั้นเอง เพลงนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของความเชื่อในวรรณคดีที่ว่า เมื่อคนใด ๆ ตกทุกข์ได้ยากพระอินทร์จะรู้และรับมาช่วยเหลือ ผู้ประพันธ์เพลงจึงได้กล่าวถึงความลำบากให้สอดคล้องกับความเชื่อนั้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับการเซ่นไหว้ผีสงและเทวดาอีกด้วย

เทวดาอีกองค์หนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึงเสมอคือ "พระพรหม" ด้วยความเชื่อว่าพระพรหมเป็นผู้บันดาลให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไป ขสสังคมไทยเรียกว่า "พรหมลิขิต" ดังนั้นเมื่อเหตุการณ์ผันแปรไปจากเจตนาตั้งเดิมของตนบางคเจึงโทษพระพรหม ดังเพลง

" โอพระพรหมเจ้าเอ๋ย ท่านคงไม่เคยไม่เคยเลยเพียงจะคิด
โยสร้างตัวข้าเกิดมาผิด ๆ หรือท่านอวคมีฤทธิ์
คิดแล้วแค้นพระพรหม....."

(แคนพระพรหม : ส. ราชนารี)

เพลงอื่น ๆ เกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งลึกลับนี้ก็มี เพลงกาลรักหลักเมือง ของสกลิส รมโพธิ์ทอง
วอนกามเทพ ของ จิตรกร บัวเนียม สวนสวรรค์ สวนกามเทพ ของสมยศ ทัศนพันธุ์ และ
กามเทพหลวง ของประสิทธิ์ อุตตะมัง เป็นต้น

6. การรายงานข่าวและบันทึกเหตุการณ์ เพลงลูกทุ่งทำหน้าที่สื่อความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ
 ได้อย่างนั้น เหตุการณ์ แม้ว่าจะมีรายการจากข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
 เผยแพร่ไปทั่วประเทศ แต่ข่าวเบ็ดเตล็ดบางข่าวที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์อย่างกรีกไธมนั้น
 ชาวชนบทมีโอกาสที่จะทราบไม่มากนัก เพลงลูกทุ่งได้ทำหน้าที่ผู้รายงานข่าวเหล่านั้นในบางข่าว
 และให้รายละเอียดไว้อย่าง

จากการรายงานข่าวของเพลงลูกทุ่งนี้เองจึงทำให้ เพลงลูกทุ่งได้ทำหน้าที่บันทึกเหตุการณ์
 สำคัญ ๆ บางตอนซึ่งผู้ฟังสามารถจะทราบได้ว่าเพลงนั้น ๆ เกิดในยุคที่มีเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างไร
 การรายงานข่าวและบันทึกเหตุการณ์ของเพลงลูกทุ่งสามารถจะแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

6.1 การรายงานและบันทึกเหตุการณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เพลงลูกทุ่งรายงานและบันทึกไว้
 มีทั้งเหตุการณ์บ้านเมืองและบุคคลที่เป็นปัจจุบันในช่วงนั้น เช่น

กำนันปลุกตำบลบ้านดอน ชาวมาบอกผู้ใหญ่บ้านทุกคน
 ว่ารัฐบาลผันเงินมาสู่ตำบลผู้ใหญ่บ้านแต่ละคนเตรียมผันเงิน
 มาเป็นราย ๆ (พูด) อ้าวว่าใจกันกรับ ผู้ใหญ่บ้านก็ไล่สอง
 กองนาง ราคน้อย ราคาใหญ่ ผ่องไผ่ หนองแหน บ้านแต
 บ้านดอน บ้านคอน บ้านทอง ความที่เผอิญเตรียมโครงการไว้
 สำหรับผันเงินนะเสร็จกับนี้ยัง ถ้าหากเสร็จแล้วก็มาส่งผม
 ถ้าหากว่าสมควรยังงั้นผมจะได้อนุมัติ

(พูดหนุ) ของไกรบ่างที่จะได้รับอนุมัติ

(กำนันผันเงิน : สงเคราะห์ สมิตะภาพงษ์)

เพลงนี้เกิดขึ้นหลังจากโครงการผันเงินสู่ชนบทในสมัยที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. 2518 ประกาศใช้เพียง 1 สัปดาห์

" เหมือนแรงแ้งสวนยางล้ม บ้านถล่มพิไรพิ้ง
 หากสังเวชขอแถมสัจ จัก ช่วยเราบ้างเพื่อยังความตาย
 วอนเพื่อนไทย นายขอรับ โปรดช่วยขับน้ำตาชาวไท้
 หิวแทบสิ้นจวนคิ่เงา หนู หมา กา ไก่ ตายไม่เหลือเลย...."
 (นำตาชาวไท้ : ชลธี ชารทอง)

เมื่อเกิดอุทกภัยภาคใต้ขึ้นชาวไทยได้ช่วยกันบริจาคทรัพย์สินของเพื่อส่งไปช่วยพี่น้องชาวไท้
 เพลงนี้ก็ชักชวนให้ช่วยกันบริจาคด้วย

เมื่อมีการยุบสภาในวันที่ พ.ศ. 2519 เพื่อเปิดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎรขึ้นใหม่ การเลือกตั้งมีขึ้นในวันที่ 4 เมษายน หลังจากนั้นได้มีเพลงลูกทุ่งเกิดขึ้นคือ

" กลุ่มจริง กลุ่มใจ ยิ่งนึกคิดไปหัวใจหงุดหงิด
 นิ่งทนสุดแสนกังวลเบเร่ใจข้างคิด เรื่องในใจอีกหลายประเด็น
 ที่รู้ที่เห็นใครเล่าเป็นคนคิด ผิดไปแล้วที่แล้ว ๆ มาส่งสารคุณอา
 ใคร ๆ ก็ว่าก็กลล

อ่อนจริงอ่อนใจ อยากรักนี้ไปอยู่ในอังกฤษ
 หลับนอนอ่อนแรงหัวโนให้ระแวงของมันแพงทั่วทิศ
 เรื่องน้ำตา ขาวสาร รอดเบิ้ล เงินต้นพันเห
 ไข่มุ่บเหลบอบจิต บอกตรง ๆ ที่หลงคอยมองอย่าหวังเงินทอง
 มันไม่ใช่ของคึกคึก

ขึ้นจริงขึ้นใจ เบาเลยไปสบายดวงจิต
 ผู้คนก็เตือนก็เหมือนนกเงือกเป็นบทเรียนชีวิต
 ถอมตัวเราให้เขาจงเบาแพเขาเสมอที่อำเภอดุสิต
 ทองจกจำชอกช้าไปเลย

ลุงปานแกมอก สงสารคึกคึก

(สงสารคึกคึก : สนิท มโนรัตน์)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง สัจจะถูกเลื้อ ของ พลตรี ชารทอง ลูกเลื้อขาวบ้าน และ เอียงจากลูกเลื้อ ของสนิท มโนรัตน์ ไม่มีน้ำตาที่ท่าตะโก ของ พลตรี ชารทอง จงโคกพระจันทร์ และ คลัง โลกพระจันทร์ ของ พลเอก วุฒิชัย ลาบองไปเวียคนาม ของ สุรพล สมบัติเจริญ วันวิบโยค ของสกลโล ร่มโพธิ์ทอง ชนนีกำกรวด ของ ชงชัย เล็กกำพล และ แด่ประชาธิปไตย ของ จี๊ว พิจิตร เป็นต้น

6.2 ✓ การบันทึกเหตุการณ์และบุคคลในประวัติศาสตร์ เพลงลูกทุ่งบันทึกไว้เพื่อเป็น ข้อเตือนสติผู้ฟังให้รำลึกถึงความดีโดยยากและการสละเลือดเนื้อตลอดจนชีวิตของบรรพบุรุษ เพื่อปกป้องแผ่นดินไทยไว้ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกไว้และเผยแพร่ในรูปของเพลงไปทั่วประเทศที่จะเป็นเพียงบทเรียนในหนังสือ เช่น

" เขาพระวิหารโบราณวัตถุของไทย เคยครองอธิปไตยเพราะเป็นของไทย
แต่เก่าก่อน เราขอปกป้องช่วยกันคุ้มครองรักษา หากใครกล้ามาราวีเราขอยอม
พลีสุ่มเสี่ยงใจ

เราประชาชาติไทยที่มีน้ำใจรักชาติ พังข้าวเขมรบังอาจ ประกาศ
จะล้างชาติไทย ชีชะ เวียดหนุอวทมนะลูกำแห่งตัว เล็กนิตเคียวกล้าแข็งสำแดง
ฤทธิ์เดชไปไต่ เลือดไทยนุกนกร่อนฉาวพังพอกุขาวราวร เนจะกิดโกง

พระวิหาร.....

(ผู้ไม่ถอย : สำเนียง ม่วงทอง)

เพลงที่แสดงถึงความรักชาติของคนไทย เมื่อเขมรพ้องต่อศาลโลกอ้างสิทธิเหนือเขาพระวิหารใน
ระหว่างปี พ.ศ. 2500 - 2502 บางเพลงก็กล่าวถึงลำดับความในประวัติศาสตร์บางตอนไว้
เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ฟังได้อย่างดี คือ

" เสียดินแดนไปครั้งหนึ่ง นึกก็ยิ่งสุขซึ่งคະนิงด้วยน้ำตาของ

เวียงจันทน์จำปาก้าก็เม่นแหมลง รก ร้อยสิบสองไทยทองจากกับ

เขาร้างกกเราเก่า จันทบุรีเคือครอนไม่มีข้อผอนผัน

ครั้งที่สองเขายี่หมื่น โขงต้องตั้งนั้นต้องให้เขาไป

ครั้งที่สามเรื้อยมา เขียมมณฑลบูรพาน้ำตาเป็นเลือดตกใบ

เสียมราชพระตะบองต้องจากไป แห้งวันสูญหาย โอ้..เมืองไทยแดนทอง
 เสียไปอีกคือมลายู ถูกบังคับข่มขู่ ครั่งสี่คนไทยแสนเศร้า
 ครั่งนี้เราทำเพื่อแลกอำนาจศาลเขา ขวานทองต้องอับเฉาถูกเขาแย่งจากไป
 เหลือขวานทองเท่าเพียงนี้วักอวย อย่าให้มันซ้ำรอย
 ประวัติศาสตร์ของชาติไทย....."

(ขวานทอง : ชลอ ไตรตรองสอน)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงแผ่นดินแหลมทอง ของไพฑูริย์ บุณยรัตน์ ไทยอย่าฆ่าไทย ของ จี๊ว พิจิตร
 และ อนุสรณ์ดอนเจดีย์ ของ ชงชัย เล็กกำพล เป็นต้น

การกล่าวยกย่องวีรบุรุษวีรสตรีไทยประวัติศาสตร์ก็ปรากฏอยู่ในเนื้อเพลงลูกทุ่งคือ

" อับแควนแดนไทยเราเป็นเจ้าของ บรรพบุรุษจับจอง
 เราครองควมความหาญกล้า ถูกเขาข่มเหงไม่เกรงไทยเจ้าพารา
 เลือดหลังยังพลุกา หวังไถมาเพียงพื้นดิน

จอมทัพ หังมวลเราควรรู้ใจ ถือเป็นบรรพชนไทย
 หากใครตั้งใจหมายหมิ่น มุ่งหวังข่มเหงไม่เกรงเหล่าเจ้าชานิทร
 สืบเผ่าบิทรจนดับ ใจไว้ .. ลังรินยอมสิ้นใจ

แบบฉบับชาวบางระจัน ไทยทุกคนจำนั้นดังผูกชีพไม่รู้จักคลาย
 ชีพลับเป็นผืนนี้ดีกว่าชาติมลายูถ้าชาติที่รักเราตาย
 ผองชาวไทยคงเศร้าหมอง....."

(ตัวตายดีกว่าชาติตาย : มนูญ ชนกวีราษฎร์)

นอกจากจะกล่าวถึงความกล้าหาญของวีรบุรุษแล้ว เพลงลูกทุ่งยังมีเนื้อเพลงที่ยกย่องวีรสตรีไทย
 อีกด้วย คือ

" เจ้าอนุวงศ์ผู้ครองเขตชั้นที่เวียงจันทน์เมืองลาว
 ยกพลมากมีมาตีไทยเรา ข้ามโขงก็เข้าเขตไทย
 ชาวเมืองเวียงจันทน์ทหารประชิดเสพลย์ชีวิตวอดวาย

ตอนไปเป็นเชลย พี่น้องเอ๋ยเคยเป็นเมื่อไหร่

ผู้คนโคราชเขาประกาศคาคโหถึงตาย

อีกคุณหญิงไม่มีโอกาสเจอกันร่วมใจ

แทนเจ้าเมืองทองคำซึ่งลาไปราชการทางไกลที่เมืองโขกชั้น

เชลยผู้หญิงสุดสิ้นทานทยุแต่ละคนพิวพันต่างแนะนักกันไว้

ตัวตายก็ไม่ไหวหวั่นโกรธลามอมเมาให้ใครที่ฆ่าพันบรลย

.....

วีรสตรีผู้หญิงของไทยควรกราบไหว้เทอคุณ

เด่นและเปี่ยมศักดิ์ศรีทุกวัยไยยังมีรูปอยู่

ลูกกราบแม่ย่าทุกมีที่โกรธชกาน้ำตาปรีไหลพรุ "

(แม่ย่าโม : ชงชัย เล็กกำพล)

ดังนั้นนอกจากความเพลิดเพลินในแง่ของการฟังเพลงแล้ว เพลงลูกทุ่งยังให้สาระเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอีกด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่มีไม่มากนัก

7. ความเป็นไปในวงการเพลงลูกทุ่ง เป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากเพลงไทยสากลประเภทลูกกรุง เพราะเพลงไทยประเภทลูกกรุงไม่เคยมีการกล่าวถึงวงการเพลงไว้ในเพลงเลย เพลงลูกทุ่งมีกล่าวถึงหลายลักษณะ คือ

7.1 กล่าวถึงนักร้องที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2511 เป็นช่วงที่วงการเพลงลูกทุ่งตื่นตัวเนื่องจากมรณกรรมของสุรพล สมบัติเจริญ เพลงลูกทุ่งในยุคนี้อาจกล่าวถึงสุรพล สมบัติเจริญอย่างมากมาย โดยเฉพาะเพลง 16 ปีแห่งความหลัง ซึ่งเป็นเพลงสุดท้ายที่สุรพล สมบัติเจริญแต่งและร้องได้ถูกนำมากล่าวถึงแทบจะทุกเพลงที่กล่าวถึงสุรพล เช่น

" ...สิบหกปีแห่งความหลังเพลงนี้คงไม่มีใคร ๆ ก็รู้
แต่ว่าเป็นเพลงสุดท้ายรองก่อนตายของชีวิตคุณครู
อุทิศสำหรับวงร่ำสร้างตำนานองร้องฟังดู เกี่ยวกับไฉนตรู
ที่ต้องบาช้ำใจ....."

(แดกรู้อยู่จากไป : สมบัติ บุญกิริ)

สิ่งที่สนับสนุนว่าสุรพลมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักเพลงคือเพลงที่กล่าวถึงผู้ฟัง คือ

" (สรอย) พัง ๆ ๆ เบียงเพลงเริ่มดังอีกแล้ว
เปิดเครื่องซิคัมรับฟัง! พังแจ้ว สุรพลมาแล้วเปิดเครื่องให้ดัง ๆ
สาวแกแม่หมายกิกกรอ พอไคยีนเสียงร้องอ้อว่าชื่นใจเสียจัง
ไคยีนแต่เสียงไม่เห็นรูปนึกว่าหล่อ เจอะตัวจริงร้องอ้อ
ไค้หมอนี่หัวล้านจัง (สรอย)

เพลงฮิตติดใจแฟน ๆ ใครไคยีนวิ่งแจ้นรีบเปิดเครื่องรับฟัง
คนแกกินหมากลากตะบักออกมาโซลค เขกหัวหลานทั้งไป๋
ว่าอย่าเอ็กไปยายจะรัง (พัง)

.....

แฟนเพลงทั้งถ้เวงเป็นคนละต่างไม่ยอมลดละเขียน จ.ม.มาขอพัง
บ้างสมัครเป็นเชย บ้างองเอยเป็นลูกสาว

เขียนจดหมายก็ละคราวชื่อแสดมปจกหมคสต่างค์ (สรอย)

(เรื่องของแฟนเพลง : สุรพล สมบัติเจริญ)

สุรพล สมบัติเจริญ เป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งที่ประสบความสำเร็จจากการเป็นนักร้องอย่างมาก
เมื่อไปแสดงที่ใดก็จะมีแฟนเพลงมาชมอย่างแน่นขนัด สุรพลได้แต่งเพลงกล่าวถึงแฟนเพลงไว้อีกเพลงหนึ่งคือ

" ลืมผมหรือยังกับแฟน เมื่อก่อนเกยพังกันแน่น
แฟนจำแฟนลืมผมหรือยัง จากไปเสียนานตั้งแต่เลิกจัดรายการให้ฟัง
คงลืมผมเสียแล้วกระมังลืมหรือยังกับแฟน

.....

ลืมผมหรือยังกับคุณ ลืมพวงมาลัยหมอรุ่น
ที่คุณคล้องกอดนรอาใจฉัน วัดสนามชัยกินแดนครึ่งก่อน
ผมยังไม่ลืม....."

(แฟนจำ : สุรพล สมบัติเจริญ)

จึงนับว่าสุรพลเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมสูงสุดและโด่งดังเพลงที่เกี่ยวกับเรื่องของตนเองและแฟนเพลงเอาไว้อีกด้วย

การกล่าวถึงนักร้องที่เด่น ๆ คนอื่นก็มีกล่าวไว้ คือ

" แกตายเสียแล้ว เสน่ห์ คำรณ ที่เคยเป็นคนโด่งดัง
เกยรองเพลงติดตะราง ใคร ๆ ก็ยังสงสัย
ผมมีไข่ฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้านคอยกรับ ผมเป็นนักร้องระดับ
ลูกทุ่งประชาธิปไตย....."

(เพื่อประชาธิปไตย : พร แพรทิน)

ซึ่งได้เล่าประวัติของ เสน่ห์ โกมารชุน และ คำรณ สัมบุณณานนท์ ไว้เล็กน้อยด้วย ในยุคหลัง ๆ
นี้ได้มีการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งที่แสดงไปงานต่าง ๆ ในลักษณะของการแสดงประชันกัน ถ้าใคร
ได้รับความนิยมมากมีผู้ฟังมากก็จะได้รับรางวัลคือ "โล่ห์" เกียรติยศ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงวงดนตรี
และนักร้องที่ได้รับโล่ห์เกียรติยศ คือ

" จิระบุตร* ได้ครองโล่ห์ ป.ช.ส.7
ศุภิชัย ที่เกิดได้ครองด้วยพระราชทาน
เทียนชัย** วงเก่าดังไม่ไป โล่ห์เมืองกาญจน์
ศรีนวล หมายถึงสะพานาววัดบัวบานสุพรรณบุรี
กริไพร ได้ครองโล่ห์ชัยนาท
สังข์ทอง ก็ดังฉกาจไป ภายหลังที่สังข์บุรี
ชินกร ไกรลาศ คู่ปรกาศก่อนจะสิ้นปี
ไฉไล ขาวชิราวุธ^{***} ๆ เป็นดีกรีอวดแฟน ๆ
ศิษย์สุรพล เจ้าของโล่ห์ศักดิ์สิทธิ์
คำแดนสุพรรณ ที่ดังระดับโลกไปโตโล่ห์ขอนแก่น

* จิระบุตร คือชื่อวงดนตรีของ รังสรรค์ จิระบุตร

** ศุภิชัย คือชื่อวงดนตรีของ

*** เทียนชัย คือชื่อวงดนตรีของ เทียนชัย สมญาประเสริฐ

รุ่งเพชร แหม่มสิงห์ ดังจริง ๆ แต่ดังชายแดน

ออกนอกเลยขอบแดนไปไต่ด้วยศรีสะเกษ

ไพรวลัย เจ้าของโล่หัวคิครุท

ดังที่ดังที่สุดแต่โคโล่หัวไม่มีเพชร

อีกรอยวงกว่าดังขึ้นมาเหมือนดอกเห็ด....."

(ยอกลูกทุ่ง : ชุมพล ศรีนวล)

เพลงอื่น ๆ ที่กล่าวถึงนักร้องมีชื่อเสียงของคนศรีลูกทุ่ง ก็มี เพลงเสียงหวาน ของไพฑูริย์ บุตรชั้น
แฟนเพลงรองให้ ของอติ สถาพร ดังจะอย่าง ของเบญจมิตรและสำเภาหัวกะลา ของไพฑูริย์
บุตรชั้น เป็นต้น

7.2 กล่าวถึงการแสดงคนศรีลูกทุ่ง เพลงที่กล่าวถึงการแสดงคนศรีลูกทุ่งนั้นมัก
กล่าวถึงการร่อนเร่ตระเวนแสดงตามที่ต่าง ๆ เช่น

" พี่นักร้อง"องกรู ไปไม่ได้อยู่เที่ยวทั่วแดนดิน
ขึ้นเหนือล่องใต้ไปอีสาน เที่ยวร่อนหางานตามเรื่องกิลปิน
ออกตาหลับทนขี้ตานอน เที่ยวพเนจรไม่มีหมอนหมอน
ถ้ามีคนดูก็พลอยไ้ร้องเสียงดังไปทำให้เคยชิน "

(ปากทอง : ช. คำชะอี)

การแสดงคนศรีลูกทุ่งแต่ละครั้งนั้นนับว่าเป็นการแสดงที่ยิ่งใหญ่พอๆ เพราะคณะคนศรีแต่ละคน
ประกอบด้วยนักร้อง นักดนตรี หางเครื่องและตัวตลกนับจำนวนร้อยคน และการแสดงนั้น
หากเป็นการแสดงที่มีผู้ว่าจ้างก็จะแสดงที่เอกชนที่เดียว หากแสดงตามโรงภาพยนตร์ก็มักจะเปิด
การแสดง 2 รอบ คือรอบบ่ายและรอบค่ำใช้เวลาแสดงแต่ละรอบไม่ต่ำกว่า 5 ชั่วโมง การจัด
รายการจึงต้องมีรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ แตกต่างกันไปโดยมักจะประกวดยุทธศาสตร์กันในเรื่อง
ของแสง สีและความแปลกใหม่ เพลงลูกทุ่งบางเพลงก็กล่าวถึงการแสดงของวงคนศรีลูกทุ่งไว้ เช่น

"....เดี๋ยวนี้ผลงานไม่เหมือนเก่าก่อน การร่ำการพ้องปรับปรุงเกรียงไกร
 ชมชุกสาวงามวามความอารมณ์' เชิญท่านมาชมการแข่งบ้องไฟ
 โหมกนำโดยสายซอหูกำ ซอเคียบพันซุงามว่ากันถึงใจ
 นักร้องเสียงก็มากมีรู้จัก ล้วนแต่เคยฝากผลงานมากมาย
 รุ่งฟ้า ปราณี ปรางทิพย์ รวยทอง ขวัญใจ กิริพร หับหิม
 เนตรทราย ชัยชนะ ยงยุทธ ประเสริฐ วรรณะ กุเกียรติ
 ชัยยะ พรเพชร รุ่งไเร่ สบจิตร์ ขวัญไพร มานพ นพพร
 ยังมีอีกค่อนนักร้องหญิงชาย สำหรับผลงานทางค่านเวที
 ชอบก่นองฟัวยังมีมากมาย....."

(พรชัยจากไวพจน์ : ชร เมฆา)

จากตัวอย่างเพลงที่ยกมานี้คงจะเห็นแล้วว่า เฉพาะนักร้องและโหมกของวงดนตรีลูกทุ่งเพียงวงเดียว
 ก็นับเป็นศิลปินแล้ว

7.2 กล่าวถึงนักประพันธ์เพลงและการจัดรายการ นักประพันธ์เพลงลูกทุ่งที่ถือกันว่า
 เป็น "บรมครู" คือ ไพบูลย์ บุตรขัน ซึ่งป็นี้อาการประพันธ์เพลงที่ให้ความละเมียดละไมแก่ผู้ฟัง
 เป็นอันมาก ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีใครมีความสามารถเทียบเท่าได้ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงนักประพันธ์
 เพลงไว้ คือ

"....เพลงใหม่ไว รจนกำหนดไกร นักแต่งชั้นครูสู้กันถึงใจ
 นักประพันธ์เพลงเก่ง ๆ หลายท่าน ไพบูลย์ บุตรขัน ลือลั่นกว่าใคร
 เพลง จิว พิจิตร ที่สืบทอดมา เพลง ชร เมฆา มีมากมาย "

(พรชัยจากไวพจน์ : ชร เมฆา)

เพลงของไพบูลย์ บุตรขัน มักมีเนื้อเพลงที่คล้องจองด้วยสัมผัส การเลือกใช้คำเหมาะสมกับ
 บรรยากาศ ส่วนมากจะเป็นเพลงให้ความรู้สึกละอ่อนหวาน ส่วน จิว พิจิตร มักจะมีเนื้อเพลงไป
 ในทางตลกขบขัน สำหรับ ชร เมฆา นั้นตนักที่จะประพันธ์เพลงประเภทแหล่ นักประพันธ์เพลงอื่นๆ
 ที่กล่าวถึง เช่น พงษ์ศักดิ์ จันทรุกข ในเพลง

" เพลงของพงษ์ศักดิ์ จันทรูกษา กล่อมคลองกล่อมทุ่ง
กล่อมทุ่งกล่อมนา กล่อมปรางประชาให้สุขสมดวงใจ "

(กล่อมทุ่ง : พงษ์ศักดิ์ จันทรูกษา)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงแด่ครูจิว ของไวไวยณ์ เพชรสุพรรณ เป็นต้น

การจัดรายการเพลงลูกทุ่งทางสถานีวิทยุต่าง ๆ มีอิทธิพลที่ทำให้เพลงลูกทุ่งได้แพร่หลาย
ทั่วไปในชนบทจะเห็นได้จากสถานีวิทยุ กระจายเสียงในระบบเอ.เอ็ม.ไม่ว่าจะเปิดเพลงในเวลาใด
ก็จะหาเพลงลูกทุ่งฟังได้เสมอครั้งละหลาย ๆ สถานี เพลงลูกทุ่งก็ได้เห็นความสำคัญของการจัด
รายการเพลงทางวิทยุ กระจายเสียงนี้ ทั้งนี้เพราะดนตรีลูกทุ่งจึงมีตัวแทนของตนจัดรายการเพลง
ตามสถานีวิทยุต่าง ๆ แทบทุกวัน เช่น ระพีัญญา พรนารายณ์ คณะพิทยา นายก คณะศรีชัย
เมฆวิเชียร เป็นต้น ในขณะที่เลือกแผ่นเสียงก็จะค้นเวลาค้นหาการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ฟังทราบว่า
ขณะนี้วงดนตรีของตนแสดงอยู่ที่ใด และกำหนดการแสดงในสัปดาห์หรือเดือนนั้น บางครั้งนักร้อง
ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของวงดนตรีก็จะเป็นผู้ทำเป็นรายการเอง แต่น้อยครั้ง เพราะส่วนมากจะตระเวน
แสดงตามต่างจังหวัดเสมอ เพลงลูกทุ่งบางเพลงกล่าวถึงการจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
ไวไวยณ์ เมา

" ลืมผมหรือยังครับแฟน เมื่อก่อนเคยฟังกันแน่น
แฟนจำแฟนลืมผมหรือยัง จากไปเสียนานตั้งแต่เลิกจัดรายการให้วัง
คงลืมผมเสียแล้วกระมังลืมหรือยังครับแฟน
ลืมผมหรือยังครับคุณ เมื่อก่อนเคยพ่นฟังคลื่น
วันและคืนฟังเพลงสุขเสมอ เมื่อก่อนคุณฟังครั้งอยู่ต่างแดน
คุณจดหมายไปกันเนืองแนบสมัครเป็นแฟนผมยังไม่ลืม "

(แฟนจำ . สุรพล สมบัติเจริญ)

จากเพลงนี้ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในเพลงของนักฟังเพลงลูกทุ่ง ซึ่งเมื่อชอบก็ร้องผู้ใด
ก็จะส่งจดหมายสมัครเป็นแฟนเพลง และขอ เพลง บางครั้งก็ตั้งชื่อคณะของตนด้วย และ
นักจัดรายการเพลงลูกทุ่งก็จะประกาศรายชื่อของผู้ขอฟังเพลงทั้งที่เป็นบุคคลและไปเฉพาะก่อนที่
จะเปิดเพลง ความนิยมในเรื่องนี้ขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2511 เมื่อสุรพล สมบัติเจริญ ประสม

ความสำเร็จสูงสุดในการร้องเพลง สุรพลเองก็ได้กล่าวถึงเรื่องแฟนเพลงเมื่อเขาจัดรายการทางสถานีวิทยุว่า

"....แฟนเพลงคั่งกับแวงเป็นคนะ ต่างไม่ยอมลดละเขียน จ.ม.มาขอฟัง..."

(เรื่องของแฟนเพลง : สุรพล สมบัติเจริญ)

คณะแทนเพลงที่มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักของผู้ฟังเพลงลูกทุ่ง หรือแม้แต่ผู้อื่นที่ได้ฟังโดยบังเอิญ คือคณะกำเป็นสะควก และคณะสาวสวนแตง ซึ่งทั้งสองคณะนี้ได้แบ่งเป็นคนะย่อย ๆ อีกมากมาย ใช้ชื่อคณะแตกต่างกันไป เพลงลูกทุ่งคงกล่าวถึงไว้ คือ

"...มิตรเพลงที่ว่า 'วักคำเนินและสวนแตง
ขอทานอย่าคิดหน่ายแตง มิตรเพลงสองแห่งไคหวงช่อง
โปรดไคเมตตากรรุณารักผมเพิ่มคนที่สองแทนนักร้องที่ท่านช่อง
สุรพลผู้ตาย....."

(อย่าคิดมาก : สงวน สุวรรณเวหา)

เกี่ยวกับการจัดรายการทางสถานีวิทยุนี้หากไม่ใช่คณะนักร้องนั้น ๆ ส่งตัวผู้แทนมาจัด นักจัดรายการเพลงอื่น ๆ ก็จัดกันอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว ดังนั้นนักจัดรายการเพลงก็มักจะได้รับแผ่นเสียงใหม่ของนักร้องลูกทุ่งเสมอเพื่อเปิดในรายการเพลงที่ตนจัด ซึ่งผู้จัดรายการจะต้องเลือกการเปิดให้ทั่วถึงมิใช่เป็นการเฉพาะเจาะจงสนับสนุนนักร้องคนใดเป็นพิเศษแต่ก็พบเสมอ ๆ ว่ามีแฟนเพลงเขียนจดหมายมาขอเพลงซ้ำ ๆ กันอย่างจงใจสนับสนุนเพราะจดหมายที่ได้รับจะเขียนคล้าย ๆ กัน ส่งจากที่เดียวกันเป็นจำนวนมากเพราะการจัดเพลงมีบทบาทในการพิจารณาจัดอันดับเพลงยอดนิยมประจำปี¹ เกี่ยวกับการเปิดเพลงตามสถานีวิทยุต่าง ๆ นี้ สกส. รมโพธิ์ทอง ได้กล่าวถึงความอยู่ดีศรีธรรมของคนจัดรายการไว้ด้วย คือ

¹ การสัมภาษณ์คุณวัชระ ภาวี่ นักจัดรายการเพลงลูกทุ่ง ณ สถานีวิทยุ ส.ส.ส. วันที่ 29 กันยายน 2519

" ลูกทุ่งกรุงไทยใช้ลัทธิข้างข้าง เขาใช้สตาลินจนเป็นประเพณี
รักษาคืนแดนและ ท.ว.ท ยาวเกราะ ป.ต.อ. จ.ส. ก็มี
น้ำมีค่ากว่าน้ำใจหลายเท่าเพราะเดี๋ยวนี้คนเราใครหนักกระเป๋ารึในดี...

(โลกยุคปัจจุบัน : สกีส รมโพธิ์ทอง)

7.4 กล่าวถึงความน้อยเนื้อต่ำใจของนักร้องเพลงลูกทุ่ง เนื่องจากความรู้สึกที่ว่า
เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่แสดงถึงรสนิยมต่ำ และความเป็นคนบ้านนอก หากผู้ใดฟังเพลงลูกทุ่งก็
จะเป็นจิ้งจอกให้หนักแต่งเพลงลูกทุ่งแต่งเอง บรรยายความรู้สึกเรื่องนี้ให้นักร้องร้อง เช่น

(ลิเก) ผมเป็นนักร้องลูกทุ่ง เขากrungเพื่อหวังจะเลี้ยง
เป็ดวชิพกษายเลี้ยงหาอาจจะบึงสงสัย เพราะเป็นแนวเพลงเรียบเรียง
เพ็งมีแผ่นเสียงทองคำ ไม่ชอบอ่านหวานฉ่ำแต่เป็นลำนำแบบไทย
บรรดาชาวบ้านรานตลาดยกกรสชาติเพราะแท้ เพราะฟังง่ายไม่ต้องแปล
แบบเพลงไทยแท้เจ้าไว้ นักร้องอย่างผมนี้หนาตามวัดตามวามากมี
อีกวิทยุบางสถานีกระทั่งทีวียังไหว เป็นของโปรดแบบลูกทุ่งก็ตาม
ซานกรุงพอโกที่ในหัวขบไม่มีโชว์ เพราะกลัวโดนโทษให้
มนุษย์นานาจิตตัง เรื่องดูเรื่องฟังเช่นกันข้างชอบขบขบนั้น
จะชอบเหมือนกันเมื่อใดร จะเพลงตลาดหรือผู้ที่ยอมชอบกันที่หัวใจ

.....
ผมร้องเพลงแบบพื้นเมืองไม่ฟังเฟื่องค์ยักยักศรี โปรดอย่าเห็นเป็นขลุ
ถ้าเห็นคือควรบำรุง งามปลั่งเหมือนกันทั้งสิ้น ต้นกินรำกินทั้งคำทั้งสูง
สร้างสุขไคทำในนอกกรุง นักร้องลูกทุ่งก็มีหัวใจ "

(ลูกทุ่งก็มีหัวใจ : พยงค์ มุกดา)

ซึ่งเป็นการระบายความรู้สึกในใจแทนนักร้องนักแต่งเพลงลูกทุ่งทั้งหมด อีกเพลงหนึ่งที่กล่าวถึง
ความรู้สึกเช่นเดียวกัน คือ

" เพลงรักลูกทุ่งที่ชาวกรุงมองแล้วเหยียดหยัน
 กรรแล้วรื้อนั้นจะมาแบ่งชี้กันไป วรรณะเดียวกัน
 จะอยู่สวรรค์หรือพิภพใด ว่าของที่ร้องกันไ้ความหมายรู้ว่าเป็นเพลง
 เพลงของชาวนานุ่ปทานเท่านั้นแบ่งทาง
 ควรคิดดูบางอย่าห้ามเฝ้า มางกันเอง คำร้องชาวกรุง
 ไซ้จะรุ่งเหนือตัวโน้ตเเอง ลีลาสัมผัสเสียงที่เปล่ง
 แบ่งกันเองลูกทุ่งลูกกรุง
 คนตรีเตร่สังข์ในวัง หรือตึกโอฬารกับขลุ่ยที่ชานแว่วหวานท่ามกลางลมทุ่ง
 คืออาหารหูอาหารใจของใครชอบปรุง บทเพลงลูกทุ่งลูกกรุง
 ทางมุ่งกลมเกลียวอารมณ์"

(เพลงเหมือนกัน : สุรินทร์ ภาคศิริ)

และจากการแสดงความรู้สึกเรื่องการแบ่งกันของเพลงนี้เองทำให้เกิดการประสานรอยร้าวเพื่อ
 ลบล้างความรู้สึกนี้ในปี พ.ศ. 2518 จึงมีการแต่งเพลงให้นักร้องลูกทุ่งร้องเกี่ยวกับลูกกรุง คือ

" ฉันรักเมืองกรุงรุ่งเรืองเหมือนเมืองแมน
 ฉันรักดินแดนที่มีตึกงามสง่า ฉันรักถนนหนทางทุกย่าน
 สะพานสวยล้ำตาเขาพระยา ผู้คนโสมมราก็มากมาย

ฉันรักเมืองกรุงรุ่งเรืองเหมือนเมืองพรหม
 ฉันรักนิคมสมเป็นเมืองเวียงยิ่งใหญ่และฉันก็รักลูกกรุง
 ทุกท่านผู้มุ่งสร้างสรรค์ประเทศไทย
 ให้รุดหน้าไปทุกประการ

(ฉันรักลูกกรุง : พยงค์ มุกดา)

นอกจากนี้ยังได้มีการจัดคู่ให้นักร้องเพลงลูกทุ่งและนักร้องเพลงลูกกรุงร้องเพลงคู่กัน คือ สุเทพ
 วงศ์กำแหง และ ผ่องศรี วรนุช ดังเพลง

- “ ข. เกี้ยวเถาะระมะเกี้ยว
 ญ. เกี้ยวเถาะระพะเกี้ยว ออย่ามัวมองตาเดียวเดียวจะมากนะ
 ถ้ามัวแต่เกี้ยว
 ข. เกี้ยวมากก็ว่างปะไร แต่รักบาตใจนี้ซิกลัวจริงเจียว
 ญ. เกี้ยวที่ว่าคม ๆ ยังแพ้คารมคนคมกว่าเดียว
 ข. คำนั่นที่ว่าสุกม ยังแพ้งามคนชม ชมคารม ชมคมเกี้ยว
 ญ. กลัวแล้วปากยากกลัวบาตใจตายล้นชายเรียว ๆ

(เกี้ยวรวงเกี้ยวรัก : ชาญชัย บัวบังกร)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลง อย่าจับ หยิกแกมหยอก กลืนโคลนสาวสาว ขึ้นขมนก และ จิกจิก ของชาญชัย บัวบังกร เป็นต้น นักร้องเพลงลูกทุ่งและนักร้องเพลงลูกกรุงอีกคู่หนึ่งที่ร้องเพลงคู่กัน คือ จันทนา สุขสัคดิ์ และ สายันต์ สัญญา เองที่ร้องเป็นเพลงร่ำวง คือ

- “ ญ. งามแสงเฝ้าเขาเยื้องส่งหว่างามโบหน้าของพโถมยง
 ข. รำยักแฉวแฉวมายักไถล รำไถล ๆ หัวใจงวยง
 ญ. ฉันรักเธออะเผลอพะวง
 ข. ขอไปส่งยา “ คงเอาไหม (คนตรี)
 ข. แฉงจริงปะการา งามตาจริงขอมะไฟ วันนี้ฉันขอรำไว
 รำไถลกับเธอสักวัน
 ญ. เป็นโสดอยู่อย่าไม่ไหว (พร้อม) หาใครที่โหนดอนคู่สักคน ”

(หนุ่มรำโหนด : ชลธิ์ ชารทอง)

ซึ่งการนำนักร้องมาร้องเพลงกันเช่นนี้เป็นนิมิตอันดีของความร่วมมือกันของผู้อยู่ในวงการเพลงที่น่าจะดำเนินรอยตามมิใช่เพียงแต่แสดงความเห็นด้วยกัน การแบ่งปันเพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุงโดยที่มิได้มีไกรลงมือกระทำจริง ๆ เพราะการแสดงความเห็นเพียงอย่างเดียวมันไม่อาจจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้เลย

8. การวิจัยจิตวิทยากับผู้ฟังในแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากเพลงลูกทุ่งนั้นแพร่หลายในชนบท และวงดนตรีลูกทุ่งมักจะตระเวนแสดงในชนบท การที่จะเรียบเรียงให้เหมาะสมกับผู้ฟังสนใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่งเริ่มกล่าวถึงผู้ฟังเรื่อยมาทางจิตวิทยาเมื่อ สุรพล สมบัติเจริญ ได้แต่งเพลง สาวสวยแต่ง หนึ่งในคำเนน และ หมอลอยรรณงค์ เมื่อเดินทางไปแสดงยังที่นั้น ๆ ทำให้ผู้ฟังสนใจและพอใจที่แต่งเพลงเพื่อพวกเขาโดยเฉพาะ นับแต่นั้นมาเพลงในลักษณะเช่นนี้จึงเกิดขึ้นมากมาย สิ่งที่เพลงจะยกมากล่าวคือ

8.1 บุคคลในท้องถิ่น การกล่าวถึงบุคคลในท้องถิ่นมักจะกล่าวถึงความงามของหญิงสาวชาวท้องถิ่น น้ำใจไมตรีที่ได้รับจากบุคคลในท้องถิ่นนั้น และการเกี้ยวพาราสี บางครั้งก็แต่งเพลงโดยให้บทร้องเป็นตัวแทนของกันเองนั้น เช่น

ชมความงามของหญิงสาว " หนึ่งในคำเนนสวยเหลือเกินนะขอ
บุญพาพาเจอเอยะขอในคำเนน
ทั้งอยู่บ่ฝั่งคลองฝ้ายมอชิงเพลิน
หนึ่งในคำเอยงามเกินกว่าองค์อุมา
ม้วยถึงงามมาจิตใจไทยถึงงามขาดตาอยู่เหนือฝั่งงกกา
โอ้คำเนนจำเริญเท่าชีวิต
สวยงามตามาจิตใจ สวยอะไรอย่างนี้ งามยิ่งกว่าเทพี
ที่มีอยู่ในเมืองไทย

(หนึ่งในคำเนน : สุรพล สมบัติเจริญ)

กล่าวถึงน้ำใจไมตรีที่ได้รับซึ่งมักจะเกี่ยวพาราสีไปด้วย เช่น

หยดหนึ่งน้ำใจจึงไม่เสื่อมสูญ จากสาวกลุ่มน้ำมูล
ยังหวานยังกรุ่นทรวง วงหา บัวหลวงคอกชุมชมน้ำใจนางท่างำสัญญา
จะจากแล้วจำว่าวา วะ วอนกลับมาพบสาวอุบลฯ
อุบลฯ นี่ชื่อขอมัวกลองงาม....."

(บัวหลวงเมืองอุบลฯ : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกข)

ซึ่งการชมและเกี้ยวพาราสีนี้มิได้ทำให้หนุ่มชายท้องถิ่นเคียดแค้นแต่อย่างใด เขากลับภูมิใจที่มีผู้แต่งเพลงชมหญิงสาวถิ่นเดียวกันและอาจถือโอกาสนำเพลงนั้นมาร้องเสียเองก็เป็นประโยชน์อีกด้วย บางเพลงสมมติให้ภรรยาเป็นสาวท้องถิ่นนั้น เช่น

“หนุ่มปากหวานเฝ้ามารำพันฝากคำ
กลัวระกำเพราะน้ำคำนี้ จ้องขารอาหารรักไว้นั้นชมสมใจแล้วก็ไกลจากหนี
เคยเห็นมาทุกทีไม่จำว่าใครปอง

อยากช่วยเหลือนรักมาเร็วสักที กลัวช้าทีเพราะพี่เฝ้าเจ้าของ
หนุ่มตั้งเฝ้ารักคงเฝ้าจนไปตายกัน สาวเมืองชลพนมหมอง
ใจหวังเคียงประคองอย่าลวงหลอกกัน

(สาวเมืองชล : สุรินทร์ ภาคศิริ)

และที่ชาวเขาก็อหากเป็นถิ่น ที่พูดภาษาถิ่นใด เพลงลูกทุ่งก็จะใช้ภาษาถิ่นด้วย แม้จะไม่ครบถ้วนแต่ก็สอดคล้องไว้ เช่น

“ไปทั่วแล้ว แคนี่สายไปร่วมงานพื้นบ้านเป็นหมอแคน
หนุ่มหมอลำล่ำเอยงามแกล่แกล่น เป็นหมอแคนช่วยเป่าแคนนำ
เจอนวลน้องงามกระไร ยิ้มละไมยั่วใจหนุ่มหมอลำ
เจ้าดวงพรรณงามเท่าเจ้าจันทร์ยามค่ำ เรือนงามคดค่าน่าแล
โอดะเน้อโอดะเลื้อนวลเอยช้อยเพ็งเอยมาชวนแกล่น
กลอเสียงแคนตา แล่นแตร แล่นแตรแล่นแตร แลแลแลแลแล่นแตร
แลแลแลแลแล่นแตร แลแลแลแลแล่นแตรละล้งแลมแม่เน้อเย็น
งามแท้เบิ่งตาแลววายแว่น งามเหลือเน้อเย็น อีกแรกเห็นช้อยอยากเป็นแฟน
.....”

(อีกสาวขอนแก่น : เกษม สุวรรณเบาะ)

เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลงสาวสวนเตง ของสุรพล สมบัติเจริญ สาวอบล ของพงษ์ศักดิ์ จันทรรักษ์ และ มนต์รักปัตตานี ของทนัยชัย โฉกชัย เป็นต้น

8.2 สิ่งสำคัญประจำท้องถิ่นนั้น แต่ละท้องถิ่นมักจะมีสิ่งที่ขึ้นชื่อประจำท้องถิ่น หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นที่เคารพบูชา อนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญ ปุชนิยมสถาน เป็นต้น เพลงลูกทุ่งก็จะนำบาราวเล่าถึงท้องถิ่นนั้นในเพลง เช่น

" มาลัยคอกรักจากดาวสวณัยน์ตาโลกไกรภพที่พิษณุโลก
ยังวิโยคกรวดหา ที่ยังอาวรณ์ใครย้อนกลับมาอยู่เยือนพระนางพญา
เมื่อเห็นหน้าเจ้าของมาลัย

เคยมาเที่ยวงานอวกร้านทุกปีไม่ขาด ไหว้หลวงพ่อบุทธชินราช
ชาวพุทธศาสน์เลื่อมใส..... '

(มาลัยรักจากพิษณุโลก : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกมีสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพของชาวเมืองเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปคือ พระพุทธชินราช ซึ่งอาจมีงานฉลองเป็นงานใหญ่ทุกปี และ เรื่องที่ขึ้นชื่อของพิษณุโลกคือพระนางพญา ซึ่งอยู่ที่วัดนางพญา อำเภอมะบือ จังหวัดพิษณุโลก เพลงลูกทุ่งได้กล่าวถึงไว้อย่างครบครันและเพลงนี้กล่าวถึงสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่ยกทรงเมืองพิษณุโลกไว้ด้วย เพลงอื่น ๆ ที่มีเพลง คิดถึงลานเท ของสนิท มโนรัตน์ มนต์รักลำน้ำชี นิราศรักนครปฐม ของไพฑูรย์ บุตรขัน และ นิราศเวียงจันทน์ ของสิทธิ โมระกานต์ เป็นต้น

การกล่าวถึงท้องถิ่นต่าง ๆ โดยวิธีเฉพาะเจาะจงที่จะให้ชาวท้องถิ่นพอใจนี้ เพลงลูกทุ่งได้กล่าวเป็นกลุ่ม ๆ คือ มีการกล่าวถึงทั้งภาค จังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านไปเลยทีเดียว เช่น กล่าวถึงภาคที่แบ่งทางภูมิศาสตร์

" ล่องใต้ไปตามเข็มนาฬิกา ล้อมมรรโลงเป็นเพลงเร้าใจ
มนต์รักจากแคว้นแดนดินแดนดินบุหงา.....

ไอ้ขุมพรขอพรพี่เขนสุกกี้ สุราษฎร์ธานี เมืองคนดีมีสุขสดใส
นครกรีธรรมราชถิ่นประกาศพระธรรมเกริกไกร
กระบี่สกลไพฑูรย์หัวใจใจไปบายปวง

ไอ้พังงาย่าอูรา ฝั่งงัน ภูเก็ทเกาะสวรรค์วิลาวัณย์นี้ไม่มีสอง
ระนองนองจาเข็มนาฬิกาของพี่หลังน้อง.....

(ล่องใต้ : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

เพลงอื่น เว้น เพลงหนุ่มทะลุทุ่งเหนือ ของ ไผ่ลือชัย บุตรชัย เป็นต้น การกล่าวถึงจังหวัดต่าง ๆ มีมากที่สุดอาจเป็นเพราะสามารถจะสร้างความรู้สึกเป็นจุกรวมได้กว้างขวางกว่ากลุ่มชนที่ย่อยไปกว่านี้ซึ่งจะมีผลเฉพาะชนกลุ่มเล็ก ๆ นั้นเท่านั้น การกล่าวถึงจังหวัด เช่น

" ยามอายมาเวียงเหนือ สุขเหลือเมื่อไครมาเชียงใหม่
เจอคนงามอายวาวแววมหรงใน วิมานเมืองไต้ลี้มหลง
สาวเจ้าเป็นงาม อยามาตามก็เกรงอนงค์ ไค้หลงรำพัน.... "

(ไผ่ลือชัยเชียงใหม่ : สามกร ณ เมืองกรี)

"...กราบพระวิงวอนขอขนาไปเมืองชัยนาท
จะขอทำบุญตักบาตรกับสาวชัยนาทคนสวยอีกครา
แม่บุญไม่ขาดสิ้นชาติสิ้นวาสนา ที่จะขอนี้เณมา
หากแถวตาคนสวยขานไกล "

(ฝั่งใจที่ชัยนาท : สดใส ร่มโพธิ์ทอง)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง มนต์รักปัตตานี ของ หวันชัย โชคชัย ลูกทุ่งอ่างทอง ของ จี๊ว พิจิตร และ พมรักที่ปากน้ำโพ ของชลธิ์ สารทอง เป็นต้น เพลงที่กล่าวถึงอำเภอ ตำบลและหมู่บ้านก็มีกล่าวถึงไวเช่นกัน คือ

อำเภอ " โอกาสหน้าที่จะมาใหม่ไม่ลืมคนชื่อวิไล
บ้านยักไ้ให้อยุชยา แม่กุดคนสวยที่จะมาช่วยทำนา
เห็นขามันขึ้นราคาอยากมีพ่อตาทำนาดู..... "

(สาวยักไ้ : ชาทรี ศรีชล)

ตำบลและหมู่บ้าน

" สาวสวนแตงแ่ง เบ็วังสุพรรณ ชื่อเสียงน้องมาลือลั่น
คนโจษจันกันทั่วตัวกรง..... "

(สาวสวนแตง . สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงเหล่านี้ นอกจากกล่าวถึงตัวบุคคลและสิ่งสำคัญแล้วบางเพลงยังกล่าวถึงอาชีพของชาวนั้น ๆ ด้วย เพลงอื่น ๆ ก็มี เพลง ลาสาวภูไท ของ จิว พิจิตร สาวสวยโพนไทย ของ รุ่ง ราชสีมานิรากโพนาราม ของ ส. ชัยวรบุตร แก่งคอย ของ ป. ชื่นประโยชน์ และ ยะดา ของ กาน แก้วสุพรรณ เป็นต้น

9. อารมณ์ขัน อารมณ์ขันเป็นความรู้สึกทางอารมณ์ที่สามารถสังเกตเห็นได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งอาจจะแสดงออกได้หลายแบบแล้วแต่ความรู้สึกขบขันที่เกิดขึ้นโดยที่อาจจะเพียงด้วยการยิ้มที่ดวงตา ยิ้มที่มุมปาก ตลอดจนถึงขันหัวเราะและเราอาจจะวัดปริมาณของอารมณ์ขันได้โดยเสียงหัวเราะนั่นเอง¹ อารมณ์ขันเป็นลักษณะเด่นของคนไทยที่ได้รับการกล่าวถึงอยู่เสมอ การแสดงออกซึ่งการมีอารมณ์ขันของคนไทยอาจจะพบได้ตั้งแต่การสนทนาทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน ไปถึงการขบขันในวรรณคดีซึ่งเป็นศิลปะอันสูงส่งประการหนึ่งของชาติ จนเป็นลักษณะเด่นของวรรณคดีไทย² การแทรกอารมณ์ขันไว้ในบทละครและคำพูดปรากฏในวรรณกรรมต่าง ๆ ด้วย รวมทั้งเพลงลูกทุ่ง

* เพลงลูกทุ่งเป็นจำนวนมากทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ขันในระดับต่าง ๆ กัน เช่นเดียวกับในวรรณคดีและวรรณกรรมอื่น ๆ ที่ผู้แต่งสอดแทรกอารมณ์ขันไว้ อารมณ์ขันที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งมีหลายลักษณะคือ

9.1 เรื่องตลก จุดเด่นของเนื้อร้องมุ่งให้เกิดอารมณ์ขัน การสร้างความขบขันได้แก่ผู้ฟังนั้นมักอาศัย ทำนองและจังหวะของเพลงประกอบด้วย ส่วนเนื้อร้องของเพลงจะแตกต่างกันไปตามวิธีการของผู้ประพันธ์เพลง เช่นอาจจะสร้างอารมณ์ขันจากบุคคลด้วยการยกเอาบุคลิกลักษณะของบุคคลนั้น ๆ มากล่าวการหักมุมในบทกวี เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เรื่องไปกลา ตลอดจนการใช้คำ เป้นคำ เพลงที่มีเนื้อร้องค่อนข้างตลก เช่น

" ขอบเป็นหมอกุญจากอีสาน ขอบมีตำนานในการทนายแมน
คือการทนายแมนคือการขายลูก คนมีลูกก็คนตั้งทอง คนเป็นน้อง
บ่ใช้คนพี่ คนเป็นพี่ก็คนขอยืม คนขี้ขี้ก็คือคนจำได้ "

¹ คุย ชุมสาย วรรณกรรมนิเวศเชิงจิตวิทยา หน้า 138

² กระแส มาลายากร วรรณคดีเปรียบเทียบกับเรื่อง หน้า 59

คนจับไข่ก็คือคนตัวอ่อน คนปากบอนคนปากบ่ออยู่สุข คนเป็นทุกข์
กับสบายใจคนที่ตายก็สบายใจบอก คนกลับกลอกคือคนโกหก
คนตลกคือคนทำให้หัว คนตัวดำกับไข่คนขาว เป็นคนสาวแน่นแล้ว
คือผู้หญิง คนชอบวิ่งบ่ไข่อยอดดิน

(หมอดูแมน ๆ : ชาญชัย บัวบังกร)

เพลงที่มีเนื้อร้องตลกเพราะกล่าวถึงเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เช่น

"วันนี้เป็นงานวันเกิดกับเลี้ยงกันเถิดสนุกกันดี น้องทำอาหาร
ต้องการเลี้ยงพี่ กับข้าวว่าอร่อยถึงใจ (หัวเราะ)
(ฉ่อยโซล) ขอเชิญจิบ อยากรดลองว่าปากบ่อของน้องเคี้ยวได้ไหม
ผัดเผ็ดแมวคำคม เบ้าทาง บกจืดเนื้อค่างกับกอไผ่ ฐิติคางคกจึงจกปิ้ง
ตุ๋นแกงผัก ซึ่งลึงยักไข่ ลูกโป่งแกงสมรสกลบกล่อม เกาเหลาลูกบอนบ
ใส่หอมหัวใหญ่ ขานักพะเนียงชะแลงเปรี้ยวหวานกระบองทองคำมันหัวหวานซุบไซ้
ซุบตุ๋นกระเบิดใส่ใบบัวบก สะหละหมั่นมีตังกห่อหมกป็นใหญ่
ของหวานก็มีรสที่เกินคือไอ้ไข่แซ่เย็นหวานแสบไส้
ตะพึดหวานกรบวงบวมแฉิม ถ้าไม่เชื่อลองชิมแล้วจะคิดใจ
หังต้นตาลเชื่อมกับกล้วยฉาบ แกงบวดอีคาบฉินก็ทำได้
....."

(กับขาวเพชรฆาต : จิว พิจิตร)

เพลงบางเพลงตลกในลักษณะที่เรียกว่า "โปกฮา" เช่น

"ผมเป็นหัวหน้าโรงเรียนใหญ่ ไปเล่นที่ไหนคนไล่เปิด
ทำไรทำเปิดอย่าเปิดแล้ว ทำไรไม่ว่าอย่าเปิด
ผมจะขอกล่าวเรื่องราวนกยูง ตัวเมียบินสูงตัวผู้บินต่ำ
คืนไหนเดือนคว่ำว่าเดือนหงาย คืนไหนเดือนหงายว่าเดือนคว่ำ
ตอนไหนรถคว่ำว่ารถหงาย ตอนไหนรถหงายว่ารถคว่ำ"

ทำไรทำเกิดอย่าเปิดก้า ทำไรไม่ว่าอย่าเปิด
 ตอนนี้โน้หฺรท้าวคำ ๆ เจ้าจงอาบน้ำเล่นเอาเด็ก
 โน้หฺรท้าวใหญ่nungเข้าปัดโน้หฺรทาคินิดnungเข้าเปิด
 พรานบุญมาพบประสมเข้า จับโน้หฺรทเจ้าพาทนี้เชิด

(โน้หฺรทนาย : วิเชียร คำเจริญ)

" ปากแดง ๆ ตากลม ๆ ปล่อยผมไว้
 อกโต ๆ เหมียวแดงโม้ที่หัวแต่ทำไมน้องสาวจึงเดินลืว
 นากลัวคงหิวเอามาแต่ของปลอม
 ของไม่จริงมันเจ็บไปสันไม่ไหว เขย่าเท้าไรจะให้นั้นไหมมันก็ไม่ยอม
 สงสัยข้างในคง เป็นของปลอม (ซ้ำ) ที่แม่เนื้อหอมปลอมไว้หลอกคุณลุง
 ผู้หญิงสมัยนี้ผิดกว่าเดิม หน้าอกเสริมฟองน้ำกันใหญ่
 ผิดกว่ายายของฉันที่บ้านลุง (ซ้ำ) แก่ใส่เสื้อเลยพวยพานเป็นถุงกาแฟ "

(ของปลอม : สุรพล สมบัติเจริญ)

บางเพลงก็สร้างอารมณ์ขันแก่ผู้ฟังด้วย เรื่องสี่คนซึ่งสังคมถือว่าเป็นเรื่องน่าอัปยศควรปกปิด
 นำมาแต่งเป็นเนื้อร้องอย่างโจ่งแจ้ง เช่น

" ซ้อยเป็นกนวยภาอีसान อาชีพรงานซ้อยทำนาร
 มาวันหนึ่งซ้อยออกทำ มาเขาจะแวนตาผู้ใดออกไว้ ซ้อยลองใส่จิ้งจู้สึกว่า
 ซ้อยจะแวนตาวิเกะบึงใหญ่ มองนางมองเสื้อกระโปรงทะเลดูปรุปรุ
 ถึงข้างในได้ โอโอโอ โอโอ โอโอ มองไฮโดจก็เห็นเม็ดใน (หัวเราะ)
 (ลูกพูด) โอ มาอีกแหม ขอซื้อสาแวนตา (อ่วย บิดักอก)
 ซ้อยก็ใจใสแหม ซักกรุง - ซ้อยหมวยมุงมองเซฟใหญ่ ๆ
 จะเป็นคนตรีเล่นที่โรงหนัง ซ้อยอยากทั้งรับเข้าทันใด นักร้องหญิงออกมาเต้นโชว์
 เห็นกันชาวโตซ้อยนั่งเสียวไส้ พอสาวสวยออกมาร้องเพลง "

เห็นอกโง่เงาซวยทั้งชาติ โอ้โอ้อ โอ้อโอ ซวยสุดใจเพราะมีแว่นคู่ใจ
(ลูกคู่พูด) ที่รักกับเขาโอ้อซวยสา (ฮ่วย...บ่ได้คอก)

แว่นวิเศษวิเศษ รักหนา มองเสื้อผ้าทะเลลุดได้
มองผู้หญิงที่ผ่านไปมา เบี้ยวเกินแก่ตาช่างน่าอัศจรรย์
บางกนขาว กนคาง กนท่า บางกนเป็นจำกนเล็กกนใหญ่
สาวบางคน....."

(แว่นวิเศษ : สุชาติ เทียนทอง)

ความขบขันของเพลงบางเพลงก็อยู่ที่การสร้างเรื่องตลกจากเรื่องธรรมดาในชีวิตประจำวันแต่
พลิกความหมายของผู้ฟัง เช่น

" ยิ้มก็เห็นแก้มยิ้มก็เห็นไรฟัน หนุ่มสาว ๆ รักกัน
มองเห็นไรฟันก็รักกันทั้ที่ หนุ่มสาวเมื่อคราวรักกันฟันขาวเป็นมัน
เพราะแปรงทุกวันทุกวี่ ก็แปรงคราวแม่คราวพ่อทานไม่ชอบแปรงฟัน
เพราะนาน ๆ แก้มที่ ยิ้มออกมาอย่าหาว่าผมนี้เสีย
พอยิ้มที่ตาเหลือก เพราะเจอแต่เหงือกฟันไม่มี"

(ยิ้มเห็นแก้ม : สุรพล สมบัติเจริญ)

" เป็นคนจนก็ต้องขายผ้าตอก มาเที่ยวบางกอกงัก ๆ เงอะ ๆ
โอ้ยบางกอกนี้รวยจริง ๆ มีของตั้งทั้งเอาไว้นั้นเยอะ เช่นปืนใหญ่ตั้ง
หน้ากระทรวง เขากองไปวางมาตั้งเลอะเทอะมาตั้งไว้นั้นหมักเขอะ
น่ารักจริงโว้ย ชโมยเสียเถอะ

เดินลอยหน้าหน้ากระทรวงมาสนามหลวงเซอะ ๆ เซอะ ๆ
เป็นที่วางหน้าอยู่จริงโว้ยมันน่าสบายโอ้ยที่ตั้งเยอะ ผมเดินผ่านผมอธิ
เห็นน้ำไหลประตี่ขึ้นา โอ้อะที่มันน้ำแห้งขอดทุ่มหัวโหยอยากได้จริงโว้ย
ชโมยเสียเถอะ"

(ชโมยเสียเถอะ : วิเชียร คำเจริญ)

บางเพลงผู้ประพันธ์สร้างความขบขันด้วยการ เล่นเสียงของคำ เช่น

" ว่าเขาไม่มีหัวใจ มาอวดแผลงฤทธิ์รำนะสวณักระ
 อย่าเยอหยิ่งมีผู้หญิงอีกเยอะ ทำครีวเลอะเทอะไม่ค่อยล้างกะทะ
 นั่งเตะหาหาลิปสติกให้ค่าน้ำพริกจะไปทำบุญวันพระ
 ขอลืมครกเอาเครื่องแกงไปคละ ให้แกงมะระก็เคี้ยวเสียจนละ
 ฌม้องทำไว้แต่จะรังนก ใครเห็นชูกร้องว่าไอ้โฮเฮะ
 ปะทะลมกลั้วทรงผมร่าง และ เดินตัวตรงเปะหมาเหมือนใบไฟปอก
 "

(เบอะบะ : จิว พิจิตร)

เพลงที่มีเนื้อร้องตลกก็มีเพลงสร้างวิมาน ของพวงค์ มุกดา ชัยมัน อัจฉริยะขมขยาบ วันพระอย่าเว้น
 อุทยานดอกไม้ และ คนรักเมีย ของ สุรพล สมบัติเจริญ นางแฉว และ เกษรพีพร ของเพ็ญ
 พรหมเทพ คำอวยพรของก้านัน และ คดีพิศการ ของสนธิ มโนรัตน์ โจนจุลสิงโต และ ยัมพิฆาต
 ของไพรัชท์ รุ่งรังษี เรื่องของสังขาร ของชาญชัย บัวบังคร คนไม่กลัวเมีย ของ สมบัติ
 เพชรลาภ และ หาคู ของ ไพฑูรย์ บุตรชัย เป็นต้น

๕.2 การล้อเลียน การล้อเลียนในเพลงลูกทุ่งนั้นมีทั้งล้อเลียนวรรณคดีและเพลง
 ด้วยกัน โดยมุ่งให้เกิดอารมณ์ขัน แต่อย่างไรก็ตามการล้อเลียนมีไม่มากนัก เพลงส่วนใหญ่จะหนัก
 ไปทางล้อเลียน เหน็บแนมมากกว่า เพลงที่มีลักษณะล้อเลียน เช่น

โอ้ย...เสียงเสนาะข้างเพราะเรียกชาลาวัน
 ชาลาวันตาเคียวสุดแสนแปดียวไวชาลาวัน
 คำลงชาลาวัน คำลง คำลงชาลาวันคำลง คำลงแล้วชาลาวันเอ๋ย
 คำลงแล้วชาลาวันเอ๋ย กลับละเมอไม่เคยมีใครโคงไปรำ
 ฟ่านักอยู่วัดสามปลื้มข้างคูกุ่มด้วยรสพระธรรม
 ขบไต่ทุกวันเขาคำใครจะรำไปกองชาลาวัน ชาลาวันตาเคียว
 ตาเคียว ตาเคียว ชาลาวัน

ตาเดียวแน่แท้... อยากจะออกมาร่ำว้าง ถ้าโคมยงจะโกล้งเชิญไป
อยู่ไม่ไกลที่วัดสามปลื้ม จะค่ำคิมตำรำกับชาลาวัน
ชาลาวันยกหาง ยกหาง ยกหางชาลาวัน ยกหางแล้วชาลาวันเอ๋ย
ยกหางแล้วมารำกับชาลาวัน "

(ชาลาวันตาเดียว : สมาน เกียรติวิไล)

เพลงชาลาวันตาเดียวนี้ลอกเลียนเพลงสารวันร่ำว้าง ของพงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา ซึ่งมีไวพจน์
เพชรสุวรรณ เป็นผู้ขับร้อง และได้รับความนิยมอย่างสูงในระหว่างปี 2513 - 2514 อีก
เพลงหนึ่งทีลอกเลียนเพลงไทยสากลชื่อ แสงเห็นใจบ้าง ซึ่งทำนองเพลงนี้ดัดแปลงมาจากเพลง
จีนสากลชื่อเพลง ซันจั่วหวั่ว หรือ ซันจวอวอ ได้รับความนิยมสูงเช่นกัน ในระยะประมาณปี
พ.ศ. 2496 เพลงที่ลอกเลียนเพลงนี้ชื่อ แสงเห็นใจบ้าง นำเอาคำว่า "ซันจวอวอ" ซึ่งใน
เนื้อร้องภาษาไทยใช้เป็น "เห็นใจบ้าง" มาเป็นคำพูดแทนการขอความเห็นใจ ดังเนื้อเพลงว่า
" ฉันเคื่อนกินเบ็ดกึกโก๋ ซอกซำใจเพราะเรามีเงินเคื่อน
วัดสุคทายหายหน้าลบเลือนเผื่อนเคื่อนพาเพื่อนฝูงมากิน
สิ้นเคื่อนก็ยังไม่ว่าระปลายเคื่อนจะมากินมาเกียน
เฮนเนสซีของลีเลี้ยงเอย คิมหมคอาเจียนพอดามเจียนไม่มี
หวงลี ๆ ลีทำดีนาคอยทวงบอย ๆ อีทำคอยทำดี
ทำท่าชกมวยเสียด้วยชี โกวาเก่งเต็มทีรูปร่างเหมือนไม้จิ้มฟัน
เก่งหนึ่ง เก่งหนึ่ง กังโก่งอ้วโตหลังสิ้นเคื่อนก็แบ่งกัน
จีนไทยอื่นไกลก็พี่น้องกันทวงทุกวันขอซันจวอวอ "

(คนเคื่อน : เบญจมิตร)

เพลงที่มีลักษณะลอกเลียนเพลงด้วยกับก็มี เพลงบาสสมบัติ ของสนิท มโนรัตน์ เปียงสมบัติ บิตสมบัติ
ของจิ๋ว วิจิตร คลังสมบัติ ของไสว ไชยสุวรรณ ซึ่งล้วนแล้วแต่ลอกเลียนเพลง แมงสมบัติ ของ
จิ๋ว วิจิตร เป็นต้น เรายังได้หมายความว่าเพลงประเภทที่มีทำนองเดียวกันแต่เนื้อร้องต่างกันนั้น
มีจุดมุ่งหมายเพื่อลอกเลียนไปทั้งหมด เพราะบางเพลงก็แต่งเพื่อให้นักร้องชายและหญิงร้องโต้ตอบ
กันและไว้ยอดประโยชน์ทางการค้าเท่านั้น

เพลงบางเพลงล้อเลียนวรรณคดีด้วยการนำเอาตัวละครในวรรณคดีมาสร้างให้มีบทบาทไปจากที่เรารู้จักอันก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้ เช่น

".... พระอภัยหลงใหลนางโมรา ชุนแผนก็ตามรักคิดแย่งสี่ดาเอามาโอ
ฝ่ายพระสุชนเป็นชู้กับนางมณโฑ ท้าวสามลโมโหไปแทงโฮโลในร้านน้ำชา
(พูด) ไว้ย คนเลา คงขีเมานักกับครับ มีบ่ท้าวสามลไปแทงโฮโล
ในร้านน้ำชาที่อะ

หยุด จะส่งมัย ก็บอกไปเจ็ดแฉ
กินรีวิ่งหนีตามสังข์ทอง ชุนแผนนั่งหม่นหมองเพราะหลงรักน้องมุนดา
ฝ่ายทศกัณฐ์เกิดโง่ในจระก้างตัวรจนายูตรงท่าพระจันทร์
....."

(คียบเบิลมัว : เสรี ศรีสุราษฎร์)

นอกจากการล้อเลียนวรรณคดีแล้วยังมีการล้อเลียนรายการวิทยุ โดยเฉพาะรายการ
ข่าวต่าง ๆ ที่เป็นข่าวทั่ว ๆ ไป เช่น

" พังข่าวกันทุกวี่ทุกวี่ เฌงมีข่าวดีที่จะบอกให้ฟัง
ราคาของชายตามทองราคาเสื้อผาขาด ๆ ชายตัวกะบาทเลหลัง
กะป็นำปลาปลาร้าปลาเจ้าตัวฉีกกาดเน่า ๆ แฉให้ไม้อาสด่างก
(พูด) ค้อไปนี้พังข่าวราคาสินค้าประจำปีกันไค้แล้วนะครับ
1. ข่าวสารบุญและตากแห้งราคาปีละ 7 จุดคอลลาร์
2. 7 จุดคอลลาร์กิดเป็นเงินไทยเท่าไค้ละครับ
1. เฌงก็ไม้อาสด่างกเหมือนกัน ส่วนกะป็นำค้วก้างปลาอย่างก
กิโลกรัมละ 8 รูปี
2. 8 รูปีกิดเป็นเงินไทยเท่าไค้ละครับ
1. - เฌงก็ไม้อาสด่างกเหมือนกัน และทองคำแดงผสมตะกั่ว
2. ราคาบาทละเท่าไค้ละครับ....."

(... นอยปอยขาว . สนิท มโนรัตน์)

..... หัวข้อข่าวเรื่องรวานีคนน เจ้าทรัพย์โดนปล้นเมื่อตอน 6 ห่ม
พลเมืองรายปีให้ทักท้วงช่วยกันท้วงท้วงกวาดทรัพย์เอาไป
ฝ่ายเจ้าทรัพย์มาให้ส่งข่าว

1. ว่าของที่ปล้นเอาไปจะไม่เสียคนเสียค่ายอะไรหรอก ช่วยกลับมา
เอาผิดที่เสียทองนี้อยู่นี้ไปใส่ความมันคืนชะช้นไม่รู้จะเอาไปไว้ที่ไหน
2. มีคความงาอย่างก็เสียควย

1. อ้อ

อีกข่าวหนึ่งรายการเรื่องคนว่างงานขอความเห็นใจมีไหมครับ
ทางร้านใหญ่ ๆ ร้านเองก็ได้ ธนาคารยิ่งดี ใครสนใจเชิญบอกเร็วด่วน

1. ฟันความรู้แค่ ป.4 บอกอยากทำงานขีตรวย ๆ และรวยมาก ๆ....."

(บริการทางอากาศ : พงษ์ศักดิ์ จันทารุกขา)

เพลงกิน ๆ ในเชิงล้อเลียนก็มีเพลง โกนจุกสิงโต ของไพโรจน์ รุ่งรังษี คนไม่กลัวเมีย ของ
สมบัติ เสงี่ยมานา สัมภาษณ์เทพี ของเนาวพร เพชรกุล และ กลัวผี ของนิยม มารบาท
 เป็นต้น

9.3" การเห็นแหม หมายถึงเพลงที่มีสาระเสียคือเห็นแหมจุดอ่อนหรือข้อผิดพลาด
ของบุคคลหรือสังคมด้วยเจตนาให้เกิดความขบขันและเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ ด้วย การ
เห็นแหมอาจมีทั้งขบขันและไม่ขบขัน ในเพลงลูกทุ่งการเห็นแหมก่อให้เกิดความขบขันได้มาก
และเพลงประเภทนี้มีมากที่สุดที่เดียว ลักษณะการเห็นแหมมีทั้งเห็นแหมเกี่ยวกับเหตุการณ์ทั่วไป
บุคคล ตลอดจนการเมือง ดังเช่น

การเห็นแหมเกี่ยวกับเหตุการณ์ทั่วไปที่ผู้ประพันธ์และบุคคลในสังคมได้พบเห็น ซึ่ง
เป็นสิ่งที่น่าสนใจในความแปลกหรือความน่าขบขันตลอดจนความรู้สึกอื่น ๆ เช่น

" แต่ข้าแต่เขาทำอะไร ไปเราไปไปคูก็กว่า ยกมือป้องเดินบองเข้าไป
ไม่ทันใจเอาวิ่งก็กว่า เร็วเข้าเกิดเขาเกิดงานเสียงเป็นสำเนียงเสียงกักร้า
สุขสดชื่นคำคั้นวันนี้บ่าเราก็นั่งชายยา โอ้ยตาย ๆ แสนอับอาย
รถขายน้ำปลา (หยุด ๆ ๆ ๆ)

คนหยุดย่ำเรามาปล่อยไก่ ไป ๆ ๆ ๆ บ้านดีกว่า ของอะไรก็หิวกินไม่ได้
 ในยุคนี้อย่างไร รถมอเตอร์ไซด์มันทำให้เสียเส้น ทำกรรมเวรให้เสียเวลา
 หิวเต็มที่ขี้รีเข้าครัว ช่วยกินตัวครัวเอ๋ยครัวข้า ดีกินใหญ่ ๆ กินไก่
 กินหมู บ้านวังหนูก็กินปลา

โอ้ยตายแล้วเราเหลือแต่ชวดปลาไม่มีน้ำปลา
 เครื่องสำอางค์ชวดเท่านี้กว๋อวยรอยสองรอยเพียวหาซื้อมา
 หวงแต่แต่งตัว (ข้า) เอาแม่หนูหิ้วลิ้มชื่อน้ำปลา "

(เสียเส้น : กานท์ การรณรงค์)

ซึ่งเป็นการเน้นแนวการโฆษณาและการที่แม่บ้านเห็นแก่ความงามของร่างกายมากกว่าเรื่อง
 ปากท้อง เพลงนี้เน้นแนวไต่อย่างน่าขัน เกี่ยวกับแฟชั่นในสังคมเพลงลูกทุ่งก็นำมาเน้นแนวไว
 อย่างเจ็บแสบแต่น่าขันสำหรับบุคคลที่ไม่ได้ถูกเน้นแนวนั้น เช่น

" สาวเอ๋ยแม่สาวสมัยใหม่ แต่งตัวจะไปไหนกันหนอขอ
 คูชิเออขอสวยดี สงสัยว่าจะไปหาแฟน ยืนแป้นออกมาคอยแต่ก๊ี้
 เขียนคิ้วเสียโก้เดียวหะมองรามแต่มไปเมื่อดงามระหว่างคิ้วพอดี

ยืนคอยต้งนานรอไปผ่านสักที เหนือภาพไหลตก
 หยิบกระจกออกมาดูไม่เบาก็วกมันซักจะต่ำลงทุกที

.....

แหงนมองดูฟ้าแม่ก็ทำท่าท้าว วังหนี่ตัวปลิวกลัวชนคิ้วจะไม่มี "

(สาวหน้าฝน : สุรพล สมบัติเจริญ)

โอ้อโฮ โอ้อโฮ จงไปเดินโชว์กันที่เวทีไหน
 ผู้หญิงเดียวกัน บะมีแต่ทรงใหญ่ ๆ จะมองทางไหน
 ลวนทรงใหญ่ ๆ จนคนกระบุง

- โอ้อโฮ โอ้อโฮ ขอไปโชว์กันเสียจนลิ้มผาง
 ปีนี้อวดขาป็นหนักถึงโชว์บุง ขอกลับมาสลิ้มผาง

โลกนี้จึงเลยบุงจาเหลือคณา"

(แฟชั่นโชว์ : บรรจบ เจริญพร)

การเหินแสมเกี่ยวกับแฟชั่นมีมากมายโดยเฉพาะในยุคที่สตรีนิยมมุ่งกระโปรงสั้นตามความนิยมของชาวตะวันตก และในช่วงต่อจากนี้มีสตรีไปทำงานเป็นแม่บ้านฝรั่งบ้าง เป็นเมียเช่าบ้าง ตลอดจนการเข้ามาทำงานที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างประเทศ ก็มีเพลงเหินแสมเรื่องเกี่ยวกับฝรั่งมากมาย เช่น

ทำไมไม่ไปอยู่อเมริกา คุณหญิงคอลล่าร์กลับมาทำไมเมืองไทย
ไปกินหมูแสมไข่ดาวเขาเงาะอันใหญ่ ไ้หนูจี้โหม้นคอยเอาใจโอ้อ้อ
จี้โหน้โกรธลโหล่อกบาย คุณหญิงคุณนายเสียคายนั่งร้องไห้โว
จะหอบตามเขาไปกั้วโคบโทะ ทองเคินเซโซเข้ามังกะโลหาตัวคนไทย
อ้วยบอกแควมเง้ง มีตัวฝรั่งเคี่ยมมันก็ทิ้งเจ้าไป
โอ้ยอยากกินหมูแสมอยากเป็นอีแหม่ม แล้วตอมานั่งเจ็บใจ

(แหม่มปลาร้า : ชลธิ์ ชารทอง)

“ เคียนนี้เมืองไทยเล ลงรองมืออกใหม่ ๆ
ไม่ว่าจะไปทางไหนไล่ยิบต์เสียงไอหุ่ย ตื่นเช้าขึ้นมาได้ยินน้ำตาไอหุ่ย
ทุกซอกทุกมุมต่างคุ้ยแค้นเคือง ไอหุ่ยไปรักเจ้ารวง
ส่งสารไอหุ่ยไปรู้กิไเหน้อเ็นถูกเชิดเป็นทัวลิเกให้มืบทรักเจ้ารวง
ถูกสนตะพายถูกคนปายรายเค็ดควงให้ไปหลงรักเจ้ารวง
เกิดจากปวงมนุษย์ทั้งดี
เมื่อเข้าไอหุ่ยมาวางขอรองช่วยมันที ช่วยแฉงการณดี ๆ
อย่าให้มืลทิน เพราะมันเป็นคนวายนามาหากิน ไม่เคยเล่เดิน
เรื่องรักเรื่องเีครไม่รู้รักน้อย

.....”

(ไอหุ่ยแฉงการณ . คำรณ สัมบุรณานนท์)

ซึ่งเพลงนี้เกิดขึ้นในช่วงที่เพลงชุด “เจ้าบุญ” จากการขับร้องของรวงทอง ทองลั่นธม และ
ชรินทร์ นันทนาคร ได้รับความนิยมอย่างสูง เพลงไอหุ่ยแฉงการณจึงเกิดขึ้นเพื่อเหินแสมการ
สร้างเรื่องขึ้นโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องบ้าง เพลงอื่น ๆ ที่เหินแสมเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ
ก็มีเพลงแล้วหน้าหนาว อย่าเดินโซ้ ของสุรินทร์ ภาศกิติ หนักใจ ของพยงค์ มุกดา ผ้าไฟแดง
และเขียวใส ของสุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

นอกจากการเห็นแบบเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไปแล้ว เพลงลูกทุ่งยังเห็นแบบการเมืองไวด้วย มีทั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การยุบสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนการหาเสียงเลือกตั้ง เพลงลูกทุ่งเห็นแบบไวอย่างขบขันแต่ก็แฝงไวด้วยแนวคิดอย่างน่าสนใจ เช่น

" ฅมนายรายนามสกุลยากจน ฅมเป็นประชาชนอยู่ตำบลข้างไข่
ฅมสมัครเลือกตั้งผู้แทนเอาไวพี่น้องทั้งหลายมาฟังฅมชี้แจง

(พูด) 1. สวัสดิ์ครับ พี่น้องชาวไร่ชาวนาที่รักทั้งหลาย ฅมนายรายนามสกุลยากจน ฅมสมัครผู้แทนเอาไว้นะครับ ฅมได้เบอร์हारอยพอดี ฅมมีเจตนาที่จะช่วยพี่น้องชาวไร่ชาวนาทุก ๆ คน เพราะฉะนั้นถ้าหากพวกท่านอยากจะสบายแล้วก็อย่าลืมเลือกฅมนายรายเนี่ยเป็นผู้แทนของท่านนะครับ

2. เฮอ เขาก็พวกเราทุกคนต้องเลือกนายราย หารอย

3. เออ ข้าเองก็ชอบนายรายหารอยเหมือนกันนะ

4. ข้าก็เหมือนกัน ข้าก็จะเลือกนายรายหารอยนี่แหละ

1. อือ ไส้เบอร์ควยซิคครับ ไส้เบอร์ควย

อันที่แรกก็ ฅมจะช่วยชาวไร่ชาวนาโดยต่อท่อน้ำประปาเข้าถึงที่นาทุกแปลง
ถ้า ฅมได้แล้ว ฅมจะเปิดบริการโดยการจัดตั้งธนาคารฝากเงินไว้
ชาติหนา.....

... ถ้า ฅมได้แล้ว ฅมจะรับเขา โดยปรับปรุงอาคารบ้านเรือน
ที่อยู่เพื่อคนร้ายที่มันคอยปล้นกัน เราต้องอยู่ไต่ดิน

ออกหากินแบบหนู....."

(ผู้แทนมาแล้ว : สงเคราะห์ สมิติระภาพงษ์)

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งในชนบทต่าง ๆ โดยการจูงใจชาวชนบทด้วยการเสนอสิ่งซึ่งชาวชนบทต่างถวิล ดังเพลงอีกเพลงหนึ่ง คือ

..... ข้าของในท้องตลาดแพงน่าอดทนเห็นใจพี่น้อง
กะปิ ปลาหมึก ปลาหู เกร้านในหมูราคาพอ ๆ กับทอง
นายรวยจะช่วยเรื่องปาก เรื่องท้องจะทำให้ของราคาถูกลง

.....

เมืองไทยกาไทยชาติไทย แต่นั่นต่อไปท่านจะสมปรารถนา
นายรวยผู้พลิกแผ่นดิน ผู้จนชาดกิน เพื่อให้ไทยสูงส่งไ้ร่มธงไทยไตรรงค์
ไทยต้องยืนยงอยู่สถิตยถาวร

- (พูด) 1. เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศชาติ ท่านมีแผนการ
กวางไรนะครับ
2. ผมจะปรับปรุงประสิทธิภาพของกองทัพไทยเพื่อให้ไทย
สามารถยืนหยัดบนขาตัวเองได้ ขณะนี้ไทยยืนอยู่บนขาข้างเดียว
คือไปเียงจะสามารถยืนได้ทั้งสองขา
1. อ่า ไทยจะมีโอกาสยืนได้ทั้งสามขาสี่ขาครับ
2. แหม ถ้าจะยืนนั้นสามสี่ขามันก็ เห็นจะมีแต่ควายเท่านั้นแหละคุณ
1. วัวควาย
2. เออ วัวควาย

อ่า วัวควาย "

(นายรวยผู้พลิกแผ่นดิน : สงเคราะห์ สมัตตะภาพงัก)

เพลงที่แพร่หลายมากที่สุดที่เห็นแบบร่างของว่างของการใช้ภาษาระหว่างเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง
และราษฎรได้อย่างสนุกสนานถึงใจ คือเพลง ผู้ใหญ่สี่ ซึ่งทำให้ผู้ฟังทั้งขบขันและละใจ ดังเนื้อร้องว่า

" พ.ต. สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่สี่ก็ทดลองประชุม
ชาวบ้านต่างมาชุมนุม มาประชุมที่บ้านผู้ใหญ่สี่
ต่อไปนี้ผู้ใหญ่สี่จะขอกล่าวถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา
ทางการเขาสั่งมาว่า (ว่า) ให้ชวานาเลี้ยงเป็ดและสุกร

ฝ่ายทาสีหัวคลอนถามว่าสุกหรือนั้นคืออะไร

ผู้ใหญ่ลุดขึ้นตอบทันที สุกหรือนั้นไซ้หรือหมาน้อยธรรมดา.....

(ผู้ใหญ่ : พิชัน บริบูรณ์)

การเห็นแบบที่พบมากอีกประการหนึ่งในเรื่องลูกทุ่งคือการเห็นแบบผู้ที่ได้รับตำแหน่ง
ที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะถ้าผู้ใดรับตำแหน่งเป็นชาวชนบทจะถูกเห็นแบบอย่างน่าขัน เช่น

" สะกุงสะเค้นเมื่อเห็นอ้ายลูกสาวผู้ใหญ่ ยืนมานั่งเตี้ยทำขึ้นรีน
อยู่บนเนินจอภาพหงายไป ดู บ่แม่นอ้ยเม้นอ้ยเม้นนี้สิก้าวไกล เดียวนี้
ผิวเนียนไซ้ ไฉน เปลี่ยนไปเป็นคนละคน

ได้เป็นนางงามก็ถูกทาบตามเป็นคาราหนัง ชื่อเสียงอ้ายเม้นถึง
เมื่อเล่นหนังเรื่องวังน้ำวน ตอนนี้อ้ายเม้นก็เริ่มทงนงว่าตนเค้นเหนือ
คาราทุกคน สำคัญว่าตนมี ขาวนา

วันนั้นรอบบายเวมิไทยมีคนแอดักเจ้าของโรงหนังเขาจัด
เพื่อรับเป็นยอดคารา โธมกราการประกาศเรียกเชิญคุณเม้นออกมา
แล้วเริ่มสัมภาษณ์ไปว่า

- (พูด) ข. สวัสดิ์ก็รักคุณเม้นอื้อ ญ. สวัสดิ์ก็คะ
ข. ผมจะขอสัมภาษณ์คุณสักเล็กน้อยจะได้ไหมครับ
ญ. อะ สะบึ้มมากคะ
ข. ผมอยากจะทราบชื่อเล่นว่าอะไรครับ
ญ. ชื่อเล่น เมล็ดคะ
ข. คุณเม้นนี่เป็นคนดีไหนครับ
ญ. เกิดที่กรุงเทพฯ นี่แหละคะ ไม่ใช่บ้านนอกนะคะ
ข. ออเบ๊บ้านกรุงเทพฯ ผมอยากทราบว่าอยู่ คุณกรรณามล
ที่อยู่ให้กะเวียกว่าคุณอยู่บ้านเลขที่เท่าใด ถนนอะไร
แะชกบไหนครับ
ญ. บ้านเลขที่ คี.คี.ที 71 ถนนยางมะตอย

- ช. ขออย่าอะไรคะ
ญ. ขออย่าหวกกะ
ท. คุณเย็บก็ชอบทานผลไม้อะไรมากที่สุดครับ
ญ. อีปเปิ้ลคะ
ช. และอย่างเครื่องดื่มเย็น ๆ ละครับ คุณเย็นก็ชอบดื่มอะไรมากที่สุดครับ
ญ. เย็บกาแฟคะ
ช. และอย่างเพลงสากลละครับ คุณเย็นก็ชอบฟังเพลงอะไรมากครับ
ญ. เพลงเว็ฟโฟวตันเอคะ
ช. ส่วนเพลงไทยสากลละครับ คุณชอบฟังเพลงประเภทของใคร
ญ. ประเภทของสุนทราภรณ์คะ
ช. เพลงสุนทราภรณ์ที่คุณชอบคือเพลงอะไรครับ
ญ. เพลงเย็นเดือนหกคะ (พร้อม) อา
กนส่งเสียงฮาด้วยความขบขัน ตายแล้วอีเย็น อีเย็นโอ้เย็นก็
อายแทบตกแกอึกองเห็นเพราะความอายนั้น นีหรือคาราต่อน้า
กนคุ้ยฟัน คำตอบที่เจ้านั้นยังไม่น่าขันยิ่งกว่าหนังไทย

(เย็นก็ : วีระพล คำมงคล)

เพลงที่มีใจร้องขบขันเพราะเห็นแบบก็มีเพลง เศรษฐีปีหน้า ของเพ็ญ พรหมแดน
โอ้ยละโว สมัครควน ก้านันตัมเจิบ กักจิกคิคลัก ของสงเคราะห์ สมิตะภาพงษ์ ผู้ใหญ่พัฒนา
ของนิยม มารยาท ชาวลามาเร็ว และ เกีฬิศการ ของสนธิ มโนรัตน์ เป็นต้น

จึงเห็นได้ว่าสาระของเพลงลูกทุ่งมีพร้อมทุกประการเหมาะแก่ผู้ฟังที่จะเลือกฟัง
ตามความพอใจของตน รวมทั้งเป็นการทำให้เพลงลูกทุ่งน่าฟังมากขึ้นเนื่องจากอาจจะฟังได้
หลายแง่ ทั้งความรู้ ความเพลิดเพลินหรือคำตอบที่ต้องการตามแต่ผู้ฟังจะประสงค์ให้เป็นไป

วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

1. เพลงลูกทุ่งกับการใช้ภาษา ภาษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้าใจต่อกัน โดยทั่วไปแล้วการใช้ภาษาในวรรณกรรมมักจะเป็นภาษาเขียน นอกจากกรณีที่เป็นบทสนทนาของตัวละครจึงจะใช้ภาษาพูดเพื่อให้เกิดความสมจริง เพลงลูกทุ่งนั้นเป็นวรรณกรรมที่ได้เปรียบในการเข้าถึงประชาชนเพราะเป็นการสื่อความหมายโดยตรงอยู่แล้วจึงเข้าใจง่าย สนุกสนาน และฉอเลาะอารมณ์แก่ผู้ฟังได้ดี/ด้วยเหตุนี้จึงน่าสนใจว่า เพลงลูกทุ่งมีเนื้อร้องที่ผู้ประพันธ์เพลงใช้ภาษาในลักษณะใดจึงทำให้เพลงเป็นที่นิยมแพร่หลาย พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงกล่าวถึงภาษาที่สามารถจับใจคนได้ว่ามี 2 แบบคือ ในทางความหมายจะอาศัยความหมายของถ้อยคำที่ยกขึ้นมีประโยคและคำศัพท์แต่ละคำในการชวนให้นึกคิดหรือนึกฝัน ส่วนในทางเสียงนั้นก็ไต่การอาศัยเสียงและคุณภาพของเสียงแต่ละพยางค์ ¹ เพลงลูกทุ่งก็มีการใช้ภาษาที่จับใจผู้ฟังได้ดีทีเดียวทั้งในทางความหมายและในทางเสียงควบคู่กันไป ซึ่งหากพิจารณาการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งก็จะแบ่งได้เป็น

1.1 การใช้คำ การใช้คำในเพลงลูกทุ่งมีหลายลักษณะและปะปนกันอยู่ในแต่ละเพลง คือ

1.1.1 ใช้คำง่าย เพลงลูกทุ่งส่วนมากใช้คำง่าย ๆ พื้น ๆ แบบที่ใช้พูดจากันโดยทั่วไปบางทีก็ใช้คำไทยแท้ ซึ่งมีลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะพื้นบ้านทั่ว ๆ ไปนั่นเอง เพราะชาวบ้านไม่นิยมพูดศัพท์ยากที่ต้องเสียเวลาในการตีความ บางครั้งคำง่าย ๆ นั้นคนในเมืองไม่นิยมใช้พูดเพราะเหตุว่าไม่ไพเราะหรือไม่สุภาพ ซึ่งการใช้คำของทางราชการและชาวเมืองหลวงมีเพลงลูกทุ่งได้เสียดสีด้วยเพลงผู้ใหญ่ และเพลง เฮ้ ๆ ออย่าเว้าหลาย ซึ่งแพร่หลายมากในระหว่างปี พ.ศ. 2506 - 2508 และ พ.ศ. 2512 - 2513 ตามลำดับ ด้วยการยกคำที่ใช้ในภาษาราชการมากล่าวแทนชาวบ้านทั่วไป คือคำว่า "สุกร" และ "กระปือ" เช่น

¹ เก็บความจาก วิทยาวรรณกรรม ของกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ หน้า 85

".....ไม่เคยได้เห็นว่ากินข้าวเหนียวเป็น เรื่องมีข้างพูดให้เป็น
 กับเห็นกับตาบ่นาแล้วคือ ภาษาไทยบ่นยากกว่านักเพียรจนมีชื่อ

หนูแปลว่ากระป๋อง คุณนั่นหรือแปลว่าเนื้อควาย "

(เขาเขาอย่าเวาหลาย : สัมฤทธิ์ สีเผือก)

เพราะแทนที่จะพูดด้วยคำธรรมดาว่า หนู หรือ ควาย กลับใช้คำที่ชาวชนบทไม่ได้ใช้ในชีวิต
 ประจำวันจึงก่อให้เกิดช่องว่าง (gap) ทางภาษาขึ้น

การใช้คำง่าย ๆ และไม่อ้อมก้อมของเพลงลูกทุ่งทำให้ฟังเข้าใจง่ายและสะดวก
 ก็ทำให้ผู้ฟังเข้าใจลักษณะของชาวชนบทซึ่งว่าชาวชนบทไม่มีพิธีรีตองและมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
 เขากับสภาพชนบท คำที่ใช้เช่น

"กินเหล้าแล้วชาวไม่ยากกิน เห็นหน้าผู้พินแล้วพี่ไม่ยากจะมอง..."

(เมาเหล้าเมารัก : ชาศรี ศรีชล)

"อยู่ดี ๆ น้องสาวพี่โกหก รู้ไหมน้ำตาพี่ไหลตก....."

(คืนฝนตก : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

"เมื่อยจำหันหลังฟังผู้รักที่ผู้หลงเดินทางผิด

ก็ชั่วปลื้มชั่วเหินห่าง ผู้ช่างเลวร้ายทำลายรักไปนอกทาง

หลงควมเมื่อนอยแนบข้าง ผู้ไม่ควรสร้างให้หมองใจเมื่อย..."

(น้ำตาผู้ : ไพฑูรย์ โกแก้ว)

ซึ่งเป็นคำไทยที่บางครั้งชาวเมืองไม่กล้าพูดเพราะอาจเป็นคำสามัญทั้ง ๆ ที่มีใช้คำหยาบ และ
 หากจะมีคำศัพท์ก็มักเป็นศัพท์ที่เข้าใจกันทั่วไปอยู่แล้วเช่น บุพเพสันนิวาส วาสนา โชคชะตา
 เลอเลิศ เทวี ยุพิน ประณาม ฯลฯ หรือแม้จะไม่เข้าใจศัพท์มาก่อนแต่ก็สามารถจะเดาได้จาก
 คำหรือความข้างเคียง เช่น

"เนื้อคู่ก็แล้วกันไม่แคล้วกันไปโตตาเคยทำบุญร่วมกันไว้

ถึงยังใจก็ต้องเจอกัน เขาเรียกบุพเพสันนิวาสสร้างสรรค์

คงเคยตกบาตรรวบขึ้นสร้างโบสถ์ร่วมกันไว้เมื่อชาติก่อน...

(บุพเพสันนิวาส : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

แต่ส่วนใหญ่จะมีเนื้อร้องที่ใช้คำธรรมดาเข้าใจง่าย เช่น

✓ " สงกรานต์เกือบหาสาวผัดหน้ายิ้มแฉ่ง
สองแก้มแถมแดงเกือบจะแข่งความสวย
หน้าแดงโหล่หัดออกไม้เสียควย เอวคอดม้วยเหมือนกิ่งางไม้
น้องใส่เสื้อสีแสดพี่จะแต่งเสื้อดอก แม่ชอมะกอกงามเหมือน
ดอกไม้นวล พี่ขอว่าควยเถิดแม่คนสวยบ้านไร่....."

(สงกรานต์ที่รัก : ชลธี ชารทอง)

แม่แต่การใช้สรรพนามส่วนใหญ่ก็มีลักษณะแบบไทย คือมีการนับญาติ โดยถือเอา
วิถีชีวิตเป็นเกณฑ์ เพลงลูกทุ่งมักใช้คำสรรพนามว่า พี่ ซ้ำ ซอย อ้าย เมื่อกล่าวถึงหนุ่มสาว
ชนบท สาวหญิงสาวก็จะใช้สรรพนามว่า น้อง ฉัน แลเถาเนื้อร้องมีไต่กล่าวถึงหนุ่มสาวชนบท
โดยตรงจะใช้สรรพนามแบบชาวกรุงคือ เผล คุณ ฉัน เช่น

" พี่มาหาไปดวงใจจึงเกรา แพเขาเพราะมีรักปองครองอยู่
หลงรักน้องแล้วพี่จึงไกรว้าเขามีรักอยู่เป็นเจ้าหัวใจ....."

(พี่มาหา : สำเนียง ม่วงทอง)

" ทุกวันทิวาหัวใจเรียกหาแต่เธอ ยามนอนละเมอดันเพื่อนำคำ
รำพึง ภาพเธอแวบแว่นเหมือนเมฆนงค์แนบใจจริง ให้น้องจะเฝ้าถึงเธอไม่หาย
....."

(เพื่อนดวงชีวา : พิชัน บริบูรณ์)

1.1.2 ใช้คำแสดงความรู้สึกได้อย่างสะใจ มีทั้งในลักษณะของคำวิเศษณ์
และคำเปรียบเพื่อกำหนดความรู้สึกให้แก่ผู้ฟังอย่างเด่นชัด เช่น

" มีตัวแล้วพี่ก็รักถึงอกจะหักรักษาไม่หาย
จะคอยทูนหัวจนตัวเฒ่าตาย บอกอย่างไม้อายหน้าคนหน้าทน....."

(หน้าคนหน้าทน : จี๊ว พิจิตร)

".....กลัวเจ้ากลายเป็นคนขายเหมือนเพลงเซาแดง
กลัวว่าเจ้านี้กลายเป็น ผู้คั่นแดง เป็นเจ้าของโรงข้าวแดง
นั่งรถเบนซ์ขายแกงกะหรี่....."

(อ๊ต้นสวนแดง : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

คนอื่นกินเนื้อ เลือดแต่ซากแต่กาก
เอ็งยังเก็บเอามาฝากฉันชื่อ กระบือบ้านนา ข้า เซอเซาเซอะ
อย่าละเออะมา เฝียวสมตา สีสวย ๆ ของเลือดและเผ้าแดงคตทา
ไต่เพียงบางกน.....

เอ็งชอบสังหารมาฝากลูกผู้ชาย ไอควายบ้านนา....."

(ราคาคนสวย : กานท์ การุณวงศ์)

".....บางกนมีลูกตั้งโหล เค้นไขว้เป็นสาวอย่างเคย
เรือพวงเค็มตามเ็นต้น กี่ว่าหลานอฉันนี่เออ
จริต มารยาสาโดย เบ่งจนทองลาย ก็ยังไม่เคยไม่เคย...."

(หนูไม่เคย : สุรัชย์ ใจพระ)

".....ใจน้องก็ใจจึงเปิดให้ไครมาแย่งกันครอง
หนึ่งไม่พอเอาสองสองไม่พอเอาสามสี่ห้า....."

(แสบหัวใจ : กานท์ การุณวงศ์)

".....หน้าคนรักเกามับเก่าจนขึ้นสนิม
แม่จะยืมก็ยืมไป๊ เอ๊ย เพราะยืมไม่หวานน้องจึงได้พาลเบ่คียนใจ
ไม่เหมือนหน้าคนรักใหม่หวานเข้าไส้บาดใจบาดคอ

(หน้าไม่ทันสมัย : ฉลอง ภูสว่าง)

" คนจนนี้หนาไรกาเหมือนเข้าขี้วัว ต่างกันลิบล้อคนรวย ๆ
เหมือนเทวดา ของวางหว่างคนหลักไม่พ่นเรื่องคักคินา
รวยเป็นคนจนเป็นหนา ไรคาเหมือนตัวพรรคนั้น....."

(สะโณนายพัน : ชลชี ชารทอง)

ซึ่งในบางกรัก็ใช้กำหนดเพื่อให้ได้อารมณ์ของระบอบระบอบการ เช่น

" น้ำใจอย่างคุณนั้นเอ็งรู้ไซ้ไหมอีริน ถ้าได้จับป็นแล้ว
เป็นคู่ตายคานาง ลงกูรักใครแล้วเป็นไม่มีวันจืดจาง
รินเอยเอ็งเห็นใจกูบ้างอย่างสร้างอิหฺงูเข้าใจ....."

(กูรัก กูแค้น กูครวญ : กาน แก้วสุพรรณ)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงกระจอก ของจิ๋ว พิจิตร ขบอกสะอื้น ของนิยม มารยาท น้ำตาขอไม่มี
ความหมาย จำใส่ห้วงทะเล ของไพบูลย์ บุตรขัน คอยเริ่ยม ของกาน แก้วสุพรรณ และ
ขบอกสะอื้น ของนิยม มารยาท เป็นต้น

1. 1. 3 ใช้คำเดียวเสียงธรรมชาติและเสียงอุทาน เพื่อให้ความรู้สึกที่
สมจริงและให้อารมณ์เพลง เช่น

" เห็นทรายวัยก็ไต่ไต่ไต่ นึกนึกไปใจมันเต้นตึกตัก

(ถามทำไมไม่พูด : ชลชี ชารทอง)

" ฮือ ... ฮือ น้ำตาร่วงเอะ ๆ ๆ น้ำตาร่วงเอะหัวอกเคาะ
ถูกรักเกิด....."

(น้ำตาร่วงเอะ : สมโภชน์ ลำพงษ์)

" ย่างเข้าได้ว่ะ ฝนก็ตกพรำ ๆ

ย่างเข้าเดือนหกฝนก็ตกโปรย ๆ หัวใจพี่ร้องโอย ..โอย..."

(ฝนเดือนหก : ไพบูลย์ บุตรขัน)

" โอละเน้อโอละเน้อจวนลเอย ชอบเพ็งเขยนาขอนแก่น
 คลอสี่แยงแคนตะบาวมเต~ แหลแตรแลนแตร แลแลแลแลแลนแตร
 แจนแลแลแลแลแลนแตร แลแลแลแลแลนแตรกะลิ่งแลนมแม่เนื้อเย็น"

(ฮักสาวขอนแก่น : เกษม สุวรรณเมนะ)

" ญ. โนเนเนนกันชัญ จุกกร จุกกร มันจะกุกหาโกร

.....
 ข. โนนนกรจะจอกมันจอกจิก จอกันจับจับ มันจับกับไขใหม่
 + + + + +
 กระจอกจาเงาจอกจิก กระจอกจาเงาจอกจิก จอกันจับจับ.....
 โนนเนนกันกะเหว กะเหวกะเหว นกกะเหวกะเหวเหวเหวเหว...

(จีนุชชนนิก : ชาญชัย บัวมังศรี)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง โอโฮโฮโฮ ของสวาท มโนรัตน์ เป็นต้น

1.1.4 การซ้ำคำ โดยปรกติแล้วเรามักจะซ้ำคำเพื่อให้ความหมายกว้างออกไป
 และถ้าเปลี่ยนระดับเสียงควยจะเป็นการย้ำความรู้สึกมากขึ้น ในเพลงลูกทุ่งมักย้ำคำเพื่อเน้นความ
 รู้สึกให้เด่นชัดขึ้น และเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่จะเน้นความหมายของคำควยการซ้ำคำมากที่สุด เช่น

" แสนรวรอน รวรวอน รวรวอน รักรอนใจ รอนใจ รอนใจ
 รักรอนกว่าไฟ เผาสุดอาลัยรำพัน ไหนบอกว่ารักไม่โกหก
 บอกกล่าววานกักตักตามนั้น กลับมาแปรผันให้เราเข้าใจ....."

(รอนยิ่งกว่าไฟ : ราเชนทร์ เรืองเนตร)

" รักน้องจริงอย่าทิ้งน้องนะ อย่าทิ้งน้องนะ (เออนะ ๆ ๆ)
 รักน้องจริงอย่าทิ้งน้องนะ อย่าทิ้งน้องนะ อย่าลืมสัญญาที่เคยสาบาน
 รักน้องมาก ๆ และรักใน ..นาน ๆ อย่าทำน้ำตาให้เป็นน้ำตา"

(รักน้องจริงอย่าทิ้งน้องนะ : สำเนียง ม่วงทอง)

" เจ็บแปลบด้วยผืนดินแดนรักเคยหวานชื่น
 ต้องทนเจ็บซ้ำจำเ็น ฝัน ใจขาดตันตัน"

(บางพลัด : ป. ชื่นประโยชน์)

" เช็ดแล้ว ยอมคว่ำ หญิง เช็ดจริง ๆ เช็ดหญิง เจ้า ชู
เรือน ผู้ชาย มากมาย เงิน หนู คุณ คุณ น้อง ไม่ เคียด สา..."
 (เช็ดแล้ว หญิง : สกิด ร่มโพธิ์ทอง)

" ถึง ฝน จะ ตก ถึง น้ำ จะ รอง ถ้า ใคร มา เห็น หน้า น้อง
แล้ว พี่ มา บาย สบาย.. .."
ถึง ฝน จะ ตก ถึง น้ำ จะ รอง ถ้า ใคร มา เห็น หน้า น้อง
พี่ คง ละ เม อ ละ บอก.. .."

(ฝนตก ฟารอง : ไผ่ลย์ บุตรขัน)

" เปื้อ เมีย เรื่อ เมีย เปื้อ เมีย จริง ๆ แทบ อยาก จะ ทิ้ง
เปื้อ เสีย จริง เรื่อง เฝือ กลุ่ม ใจ จิ้ง แม่ หึง กระทั่ง ขวก เปี้ยว ร..."
 (เปื้อเมีย : นลอง ภูสว่าง)

" ตาย แน กราว น้ำ อง ตาย แน ๆ ร่อ แร เหมือน ใจ จะ ชา ครอน ๆ
เรา แต่ง งาน กัน เสีย ปี นี้ ยัง อ ถ้า ขึ้น นอก กว่า เคี้ยว ก่อน
คราว นี้ พิก ทอง ตาย แน ๆ"
 (กลัวตาย : สงเคราะห์ สมิตะภาขง)

" พอ ตา ก็ ใจ ดี ดี ขอ ดู สาว พริ ยา คิด รา คา
 (ลูก เขย หน้า ตาน : ช. คำชะอี)

เพลงอื่น ๆ ที่ซ้ำคำเพื่อขำความรู้สึกก็มี ลง มา ขอ ไม่ ลง ไม่ น่า โก หก ของไผ่ลย์ บุตรขัน
อยาก หัว แก้ว ของ เล็ก กริโชค ร่อ ของธงชัย เล็กกำพล สงคราม รัก โอ โอ สว ย ว ริง ของ
 เรือง ภิรมย์ อย่า ชา ของพงษ์ศักดิ์ จันทรุชชา เป็นต้น

การซ้ำคำเช่นนี้บางครั้งก็เป็นการเปลี่ยนเสียงพยางค์หลังซึ่งเป็นลักษณะที่แปลกกว่าการ
 ซ้ำคำโดยปกติมีในเพลงลูกทุ่ง 2 เพลง คือ

โกหก โกหก โกหก โกหก โกงหัวใจ นองน้ำที่ไคทำไคไม่รักกันจริง
 พิณบานนอกหลอกชานามนี้ น้าข้างหลอกกันเองนักเลงไม่จริง
 ยิงสักที่ยังดีกว่าลวง....."

(เจ้าทิม : ฉลอง ภูสว่าง)

"...ผู้ชายเมื่อก่อนลวงหลอกลวงใจคนเลี้ยวลนเลื่อนไปจน
 ดิ้นเหมือนปลาไหล รบมีสีหน้าอย่างรองทางพันหา
 โกงโกหก โอ้ยมันแสบใจ....."

(รูปหล่อลงไป : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

ซึ่งเป็นการนำคำแต่เปลี่ยนเสียงคำท้ายแต่ความหมายก็ยังคงเดิมเพราะคำที่เปลี่ยนนั้นเมื่อนำมา
 ประกอบกับคำทำก็จะ เป็นคำที่ไม่มี ความหมายในตัวเองไป

1.1.5 การเอนคำ การเอนคำในเพลงลูกทุ่งมีทั้งเล่นสัมผัสด้วยเสียง
 และการเอนคำด้วยความหมาย เช่น

1.1.5.1 การเล่นสัมผัส มีทั้งสัมผัสสระและอักษร เช่น

" น้าการวางเาะหัวอกเคาะถูกรักกิด ถูกรักแวงเอาซัดซัด
 ออกทรมอิจฉิ มีเกลัดจนกลม....."

(น้าการวางเาะ : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

" โนนนวางเวลมนนนวนเนนน้ำ มั่นนอนเนนน้ำนี้กว่ากูให้ไหม
 นกแนมน้ำนกนางนวนั้น (จ๋า) พี่ยากแนมนุชานเหมือนนก
 เนนน้ำนี้ปะไร....."

(วันชมนก : ชาญชัย บัวบังศรี)

" เจ็บเจ้ากระดูกคำคำกระคองใจ ครุ่นคิดจนกรวยกร่ำ
 เหมือนกระต่ายว่าตกคนตาลตาย เจ้าสวดยแต่ใจชุกซ่อนยอกยอน
 เหมือนกั้งนิยาย รักจนรุนแรงรอนรนวนวนเวียนวาย...."

(เจ็บแล้วทองจ๋า . สกีส ร่มโพธิ์ทอง)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงโกกทรวง ของชาญวีย์ บัวบังศรี เป็นต้น

1.1.5.2 การเอนความหมาย จะใช้คำที่ออกเสียง เหมือนกันมา
เอนความหมายที่ต่างกันให้ผู้ฟังสนใจ

" ช้ากว่าแสนแปด แปดกว่าแสนแปด แค้นสุดแค้นทรวงใน
เจ็บแปดดังไปเภา เจ็บด้วยรักมันร้ายนักไม่เบา แปดกว่าแสนแปด
ร้อยพันเท่า ทั้งเจ็บทั้งแปดแปดกว่าแสนทรวง หลงเชื่อน้ำคำคลอง
ทองแสนทรวงเคยเรือยไป....."

(แสนจะเจ็บ : สำเนียง ม่วงทอง)

" แกงคอยหัวใจ กอยน่องอยู่ เกะแกงเกะที่เราสมสู่
ยังกอยน่องอยู่ทุกวัน....."

(แกงคอย : ฝ. ชื่นประโยชน์)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงอุปมาอุปไมย ของจิ๋ว จิจิตร และ ปริวรรณา ของ เบญจมินทร์ เป็นต้น

1.1.6 การใช้คำวิเศษณ์ที่ทำให้ภาพพจน์ชัดเจน มีลักษณะแปลกแต่น่าสนใจ
คือการนำคำมาประกอบหรือขยายคำจะบ่งชี้ลักษณะของคำที่ต้องการอย่างชัดเจน คำที่นำมา
ประกอบก็ง่าย ๆ เช่นที่ได้ในบทอาบธุราศ เช่น

" เมี่ยมคำมิก มิก บิเรกเถละที่เห็นพันขาวซัก ๆ
หุ่นเมี่ยมเหมือนไผ่เขียวอี....."

(ก็คือกันนั้นแหละ : สันต์ ศิลป์ประสิทธิ์)

" หนูไม่ยอม หนูไม่ยอม หนูไม่ยอม
มีคนแปลกปลอมของมาดาบหนูหลับ
พอลืมตาแหงใจ ใจ วายวีย์."

(หนูไม่ยอม : สนิท มโนรัตน์)

นอกเหนือจากการใช้คำขยายหรือประกอบแสดงลักษณะอย่างธรรมดาเช่นนี้แล้ว เพลงลูกทุ่งยังมี
การใช้คำขยายที่แปลกไปจากภาษารวมๆ บางครั้งไม่ถูกต้อง เช่น

" ที่จนไปจนน้อยจนกองไม่ไหวปล่อยไปตามกรรม
เพราะบุญเราทำรวมกับไถ่ ถ้าก่อนแม่สาว นัยน์ตาสีโคก
ขอให้โชคสิ....."

(คิดถึงพี่น้อง : ฉลอง ภูสว่าง)

" ย่างเข้าเดือน เกษต์ตกพรำ ๆ กบมันร้องงม้ง
ระงมไปทั่วหนองนา....."

(ฝนเดือนหก : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

" หน้าคนรักเก่ามี แก่จนซบสนิม แม่จะยืมก็ ยืมไม่ทันสมัย
(เหวไม่ทันสมัย : ฉลอง ภูสว่าง)

ซึ่งการใช้คำ "สีโคก" ขยายลักษณะของดวงตาอย่างไม่มีความหมายชัดเจน เพียงแต่ใช้แนว
เทียบว่า "สีโคก" คือความโทกและดูเงิก็ดูจะเข้าใจความหมายตรงตามต้องการ ส่วนการ
ใช้กบร้อง "งม้ง" ก็เนื่องจากต้องการให้เสียงสัมผัสกัน "พรำ" จึงผิดจากเสียงร้องของกบ
จริง ๆ สำหรับคำว่า "ยืมไม่ทันสมัย" ผู้แต่งก็เข้าใจการเปรียบเทียบที่แฝงอยู่แต่โดยทั่วไป
จะไม่ถือว่าใบหน้า รอยยิ้ม หรือกริยาอื่น ๆ ของคนมีการเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม จึงเป็นการใช้
คำแปลกจากภาษารวมๆ มากทีเดียว เองอันลักษณะนี้ก็มีเพลง เกลียดใครเกลียดไป ของชลธิ
ธารทอง ความรักเจ้าชา ของสมโภชน์ ว่าพงษ์ และ เจ้าทิม ของฉลอง ภูสว่าง เป็นต้น

1.1.7 การใช้คำไวยาเราะ เพลงลูกทุ่งจำนวนไม่น้อยมีการใช้คำไวยาเราะ
ในลักษณะของ "กวีโวหาร" คือมีการเลือกคำที่เพริศพิริ้ง มีสัมผัส ซึ่งตามปกติแล้วในเนื้อร้อง
ของเพลงประเภทต่าง ๆ ก็มีการรับส่งสัมผัสอยู่แล้วแม้แต่ในเพลงพื้นเมือง เช่น เพลงโคราช
ดังเนื้อร้องบทหนึ่งว่า

" ฟัตามหานาง เหมือนดังกวางหาหนอง
 ฟัตามหานาง เหมือนดังพรานหาเนื้อ
 โอแม่กานนอยหาบัก ไม่รู้จะหักลงเมื่อ - เอ๋ยไร "

ซึ่งอาจมีกำลังสัมผัสมากหรือน้อยแล้วแต่ต้องการ สำหรับเพลงลูกทุ่งนั้นการใส่คำไพเราะป้อยู่
 3 ประการ คือ

1. 1. 7. 1. ไพเราะควยฉันทลักษณ์ มีลักษณะที่คล้ายฉันทลักษณ์เก่า

อย่างมาก ก็บางครั้งก็ไม่เคร่งครัดกับจำนวนคำในวรรคหรือการรับส่งสัมผัสนัก แต่มีหลายเพลง
 ที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับการรับส่งสัมผัส ฉันทลักษณ์ที่เพลงลูกทุ่งใช้แต่งเนื้อร้องไว้แก่

กาพย์สุรางคนาง 28 " เกิดเป็นสาวนา โถทองหนาคำ ลำบากตรากตรำ
 จำทุกขทั้งสี่แปด ทเวคา เปนฟ้าอำนาจย เสนื่อนไฉนช่วย
 ปลดหนีปลดดิน..... "

(ทุกขรอยแปด : พยงค์ มุกดา)

แผนผังของกาพย์สุรางคนางคือ

0000 0000 0000 0000
 0000 0000 0000

กาพย์ยานี 11 " โอ..โอ...บางกอกเมืองออกโก ตึกโตโตตั้งเกาะ
 ศาลาหกศาลาคา สนามมาสนามบวย
 วิกเวียงวังคังคับคิน ชีรยณตรัคนรารวย
 ใครไรเรายังก็ต้องรับความชวย ป่วยเจ็บใจในเมื่องกรุง

.. .. . "

(โอบางกอก : อาจันต์ ปัญจพรรค์)

แผนผังของกาพย์ยานีคือ

00000 000000
 00000 000000
 00000 000000
 00000 000000

กลอนสุภาพ

" เสียดายที่ชีวิตวาสนาคนอง คราวประครองไรทุกข์สุขไพศาล
 สมองเจ้าเขาวนปฏิกาย เคยร่วมงานรวมเรือนไม่เคยคล้อยคล่าย
 แสนเสียดายทองนอนและหมอนหนุน ยังหอมกรุ่นกลิ่นไม่จางหาย
 ทั้งกลิ่นของน้องอยู่ไม่ร้างกาย พี่ไม่วายถวิลหวังสุขกังวล
 พี่ออกหมอนบนสะอื้นทุกทีคำ เหมือนถูกกรรมพิชิตขาดทุกกล
 ทั้งที่รู้ว่าชู้ของน้องรอยกมล พี่ยังทนเฝ้าคอยคนร่อยใจ

....."

(เสียดาย : บุญสม อยุธยา)

แผนผังของกลอนสุภาพคือ

๐๐๐๐๐๐๐๐	๐๐๐๐๐๐๐๐
๐๐๐๐๐๐๐๐	๐๐๐๐๐๐๐๐
๐๐๐๐๐๐๐๐	๐๐๐๐๐๐๐๐
๐๐๐๐๐๐๐๐	๐๐๐๐๐๐๐๐

ราย ที่พบในเพลงลูกทุ่งมักใช้ทำนอง ๔ เป็นส่วนใหญ่ จะมีการส่งสัมผัสในแต่ละวรรคจนจบ
 เพลงและมีการลงท้ายด้วยคำว่า "เลย" ในบางเพลงควย เช่น

" เกลินชมป่าการคาย รุกชชาติคาบคืนไป
 โนนพิศุลยออกกวนคนกอ แดกกานกระระกะถึงไก่อ
 แก้วเกตแกมกันกางกันกั้งถึง เกื่อนกลาดลูกกลิ้งพันถึงคำโก
 ล่าเจียกขจีลั่นจีจจร ลินจคนจอนจจรขึ้นใจ....."

(ชมคง : บุญสม อยุธยา)

อาจจะถือว่าเป็นรายแบบชาวบ้านเพราะไม่จำกัดความยาว ไม่จำกัดจำนวนในแต่ละวรรค แต่
 มีการส่งสัมผัสจากคำท้ายวรรคไปยังวรรคต่อไปตามลำดับตามแบบราย

ความไพเราะในก้านฉันทลักษณ์ ทำให้ผู้อ่านผู้ฟังสนใจอยู่แล้ว เมื่อนักประพันธ์เพลง
 ลูกทุ่งนำความไพเราะด้านฉันทลักษณ์มาให้กับคนตรีจึงได้เปรียบก็เพราะมีสิ่งที่เรียกความสนใจ
 มากขึ้น นับว่าเพลงลูกทุ่งเป็นสื่อสัมพันธ์ที่ดีในการเข้าถึงชาวบ้านทั่วไป

1. 1. 7. ๖ ใบเฝ้าช่วยการเลือกใช้คำเหมาะสมกับอารมณ์เพลง

เพลงถูกฟังที่ใช้คำไพเราะมักเป็นแหล่งแสดงถึงความรัก ธรรมชาติอันสวยงามและความกตัญญู
นักประพันธ์เพลงที่ใช้คำไพเราะได้แก่ ไพบูลย์ บุตรขัน ร้อยแก้ว รักไทย ประคิมฐ อุตตะมัง
และ เบญจมิตร เป็นต้น โดยเฉพาะเพลงที่แต่งให้ หุค ทองใจ และเกรศิริ ศรีประจวบ ชัยรุ่ง
เรน

" เคือนคำดาวตกเฉียงนกละเมอเผลอร่องกลางดึก
ดวงจิตระทึกพิ้งใจว่าเก็บได้เพียงขอ ผนวมองจ้องตามเพียงครู่
รู้ตัวว่าเกอกลงกลับมาเอร่าพั้ง

เงาในรูปตมูแห่งนฤเคือนตำน้ำค้างร่วงกราว
ใจยิ่งปลุกกราวยามไรเวอเกียงคะนึ่ง ความรักที่เคยขึ้นทรวง
ใจชานหวานเพียงน้ำกึ่งแปรเปลี่ยนบั้งคั้งเหมือนเคือนเลื่อนลา

....."

(เคือนคำดาวตก : ไพบูลย์ บุตรขัน)

" หอมร้อนชื่น กลิ่นสไบนาง หอมไม่จางห่างใจ
กลิ่นหอมซาบซึ้งตรึง ภัย เราดวงใจขึ้นชวน
เฝ้านางยังกรุ่นคึกตรึงมาเหมือนยิ่งพาให้พิศรวญ

จูบชายสไบใจโศกหวานหลงรักนวลนางเคียว

ทุกวันนี้ถึงเฝ้ารอกอย เกรงรักเลื่อนลอยคอยเฉลียว
ชะเง้อคอยมองไปเฝ้าเงาเงาเคียว พั้งพิเปลี่ยนคอยหาย...."

(กลิ่นสไบนาง : ร้อยแก้ว รักไทย)

" โอ้เวียงพิงคังเวียงสวรรค์ ทุกสิ่งธรรมชาติเสกสรรให้งาม
เหนือกว่าเปรียบเปรย งามนำห้วงงามไหนหอนแม่ใดเลย
เฮนั่นสุดหาดวยมาเอยเปรียบเปรยงามนั้นไคนา

หากใครเฝ้าเฝ้าไปได้เห็นสักครา....."

(นิราศเวียงพิงคัง : สิทธิ โมระกานต์)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง กระท่อมน้ำ ของฉันทน์ กิลปประสิทธิ์ เหนือควงชีวา ของพิเชษฐ์ บริบูรณ์
คอยรักริมโขง ของสุรินทร์ ภาคศิริ และ กระท่อมปรีดา ของไพฑูริย์ บุตรชั้น เป็นต้น

1.1.7.3 การใช้กรรมเนียมเนียม การใช้กรรมเนียมเนียมแบบ

วรรณคดีในเพลงลูกทุ่ง มีลักษณะคล้ายที่ปรากฏในวรรณคดีนิราศ ไคแถการอธิบาย และสำนวน
ปากนาง เช่น

" หากแม้นเลือกเกิดเองได้กันทุกคนเลือกเกิดอย่างไรก็การไป จเขา
ปรารถนา ส่วนตัวฉันนั้นขอทั้งสี่จะวาจา.....

อยากเกิดมาเป็นสีแดงแถมแต่งสองริมฝีปากคุณ
อยากเกิดเป็นแม่หม่มกรุ่นดูใบไม้อ่อนสองปราง
อยากเกิดเป็นสร้อยห้อยคอไว้ อยากเป็นดอกไม้ที่ติดหู
อยากอยู่รวมดอกไม้ต่าง

จะขอเป็นแมว เสวมถอย เป็นกำไลสวมใสน้อย
เกิดเป็นรอยรับบาทของนาง อยากแนบเนื้อขอเป็นเสื้อสวมใส่สรรพางค์
ขอเกิดเป็นหมอนข้างไว้บังนวลน้องไคกอนนอน "

(ปรารถนา : เบญจมิตร)

" ขอลาบอซึ่งกลับเขาวังบ้านเพชรบุรี อย่าลืมพี่นะคนดี
สิ้นปีจะย้อนมาใหม่ ไคก็มิช้าหลามของคณางามข้างหวานติดใจ
กลับถึงบ้านจะลืมไมไ่ เวนิดถึงขวัญใจนครปฐม
ฝากองคไวกับวงค์มหาเจดีย์ ขอให้ช่วยคุ้มครองน้องของพี่
อย่าให้ใครลอบมาชม ย้อนมาคราวหน้าจะมาหอมแก้มเอาจอม...

(นิราศรัตนนครปฐม : ไพฑูริย์ บุตรชั้น)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง เคียงคู่ ของ ประจักษ์ อุดตะมั่ง เป็นต้น

1.1.8 การใช้คำที่หนัก ประหวัด การใช้คำที่หนักประหวัดหมายถึงการ

กล่าวถึงสิ่งใดหรือความรู้สึกใดที่หนักใจเข้าไปถึงประสบการณ์เดิมของตนเองในเรื่องนั้น หรือ
นึกถึงสิ่งที่กล่าวขึ้นนั้นอย่างเข้าใจถึงความหมายที่แฝงอยู่ การใช้คำที่หนักประหวัดในเพลง
ลูกทุ่งมี 2 แบบ คือ

1.1.8.1 ให้ความหมายที่ถี่ ส่วนมากใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิง เช่น

".....เขี้ยวเอยขาวเอยแลนเลยทุกลำ ใบปีโหมงาม
สาวแกมแนวที่กุกกะนิง....."

(ฉานทะเลเหือน : วัฒนา พรคนันท์)

".....แยกหนึ่งน้ำใจซึ่งในอุรา จะขอเทอศุณขวัญตา
ยามหวนมาดูคุณแม่มูล วันนี้จากลาอย่าอนงค์ตาเลยเนื้อละมุน
ความดูที่หวังมีเพียงคุณ จะร่วมผกบุญไม่มีจืดจาง....."

(บัวหลวงเมืองอุบล : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา)

".....เกื่อนท่าคาวตกเสียงนกละเมอเปลอรองครึ่งใด
พี่แทบลั้งไถ่ถักถึงทรมวยมิจางผวากาย
หมายเอยเนื้อเกลี้ยงพบเพียงหมอนข้าง....."

(เกื่อนท่าคาวตก : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

จะเห็นว่า "สาวแกมแนว" "เนื้อละมุน" และ "เนื้อเกลี้ยง" ล้วนแต่ให้ภาพพจน์ของสาว
ชาวชนบทที่งามตามธรรมชาติ เพลงนี้ ก็มีเพลงมาลัยรักจากหินุโลก ของไพฑูรย์ บุตรขัน
เป็นต้น

1.1.8.2 ให้ความหมายสองแง่ ซึ่งมักจะออกไปในทางหยาม เช่น

"....ได้เม้นพายผมแทบจะนอนหงายฝั่ง หน้าบานกุดเงงเป็นหนึ่ง
มีไม้ไกรกามาเอาชนะ หน้าผากฝั่งคังหน้ากลองไกรเห็นต้อง
เหลี่ยวยอง....."

(ยะจริงนะ : รุ่งพิทย์ ชารทอง)

".....หากี่ ๆ ควรวีขาวปลูกพันธุ์ดี ข้าวปลูกไม้ดีก็ทำให้
เสียทีนา เก็บเกี่ยวไปขายไม่ได้ราคาเสียเวล่ำเวลา
เสียทีนาไร่ ๆ

ถ้าเนื้อเย็นผิวก็เย็นของโยไม่เล็กไม่ใหญ่ขนาดพอดี ๆ

ไปทรงจึกโกธิปไปฮิปปีเหมือนแจกันชั้นดีเสียบด้วยดอกกล้วยา

.....
ให้พี่เป็นสาวให้สาวเป็นนายลิตผลเกิดมาจะได้เป็นพลเมืองดี"

(รักกับพี่เป็น : กานท์ การุณวงศ์)

"...ฉันมีลูกกับเขาหนึ่งคน เกิดมาชอบกลอยากขับรถยนต์
หน้าโหลก รดที่ว่าจำตึกคือโหลก....."

.....
เก่งงวาราควาแพงทองมีใบแดง ๆ หลาย ๆ ใบไก่อ
นึกขึ้นไ้ไปเซียงใหม่คงจะดีไปเที่ยวหาลูกพี่เขามีโหลกหลายคัน

.....
เขามีโหลก (ซ้ำ) มากมาย มีทั้งเช่าและขายเก่าใหม่
ปนกัน บริหัท ๆ กำแพงดิน กุณกงไคยีน....."

(อุบายขับรถโหลก : ภูเกียรติ นครสวรรค์)

จะเห็นว่าแฝงความนัยเกี่ยวกับเพลงไว้อยู่ "บ้านนา" "หน้าผาก" "พี่เป็นสาวสาวเป็นนา" และ
"รถโหลก" เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงมีเนื้อความของจำลักษณ์ แว่นวิเศษ ของสุชาติ เทียนทอง
ลงหนึ่ง ของสนธิ มโนรัตน์ กำลังภายใน ของดาวฤกษ์ เรวดี และ สว่างพอที ของไวพจน์
เพชรสุพรรณ เป็นต้น

1.1.9 การคำภษาถิ่น เนื่องจากเพลงลูกทุ่งนำเอาทำนองเพลงที่มาจาก
ถิ่นต่าง ๆ มาใส่ไว้ ดังนั้นเพื่อความสมจริงในเนื้อร้องและอารมณ์เพลงจึงต้องนำคำและสำเนียง
มาใช้ด้วย ซึ่งผู้ฟังแล้วก็สามารถจะรู้ได้ทันทีว่าเป็นเพลงถิ่นไหน เช่น

ภาคเหนือ ไคแก คืนนี้และคืนนี้ ไคฟ้าเจียงฮาย สาวเหนือก็มีหัวใจ คนใต้ใจซื่อ

อีสาน ไคแก สาววันรุ่งเช้า อีกสาวล่ำซี้ นักร้องเพลง ตามน้องกลับสารคาม

ใต้ ไคแก หวังเหว็ด เฝ้ายาวอย่าง โน้ทร้าย

กลาง ไคแก เพลงแหล่ต่าง ๆ รูปหล่อผมไป แม่ครัวตัวอย่าง หนุ่มสุพรรณเป็น เพื่อ

ภาษาถิ่นที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งมี 2 ลักษณะ คือ

1.1.9.1 (คำเฉพาะถิ่น) เพลงลูกทุ่งใช้คำเฉพาะถิ่นเพื่อให้ได้อารมณ์เพลง
ยิ่งขึ้น และแม้จะไม่เข้าใจภาษาถิ่นนั้นก็อาจเดาความหมายจากข้อความที่แวดล้อมได้ เป็นที่น่าสังเกต
ว่าภาษาถิ่นในเพลงลูกทุ่งมักเป็นภาษาอีสาน ส่วนภาษาเหนือและภาษาใต้น้อย คำภาษาถิ่นที่นำ
มาใช้ได้แก่

คำ

อีสาน

เหนือ

ใต้

คำนามและสรรพนาม

อาย	พี่	ปี่	พี่	
ขอย	ชา	ชาเจ้า	ชา	
ผู้สาว	ผู้หญิง	เป็น	เขา	
คำหล้า	ลูกสาวที่รัก	แม่หญิง	ผู้หญิง	
ไผ	ใคร	จ้งไค	อย่างไร	ทำหรือ ทำไม
เคื่อนอี่เก็ง	ระจันท์			

คำกริยา

ยั้น	กลัว	ฮัก	รัก	หวังเหว็ด เป็นหวง
ป่า	พา, ึง	ฮู	พูด	
เมื่อ	กลับ	แอง	เที่ยว	
ฮัก	รัก	นวน	สนุก	
เวา	พูด			
มัก	ชอบ			
ทาว	ย้อนกลับ			
เป็ง	ดู			
เขา	พูด			

คำวิเศษณ์ที่ซ้ำกับสี่

แดงโองตง	แดงสด	สี่จุ่มปู	สี่ชมพู

ชมพูออนชอบ สี่ชมพูสวย

ฟ้าสี่แหล่ ๆ ฟ้าสี่บัว ๆ มีค

ขาวเป็นตาฮัก ขาวสวยน่ารัก

คำวิเศษณ์อธิบายลักษณะ

ตาซอนแฉน	ตาชอกแฉก	สอดส่ายสายตามองหา
ไปสะหวีวี่	ไปไม่กลับ	
ไปเว็ดเว็ด	ไปเรื่อย ๆ	
เดินยุบแยง	เดินไม่สะดวก, ระวังกระแ่ง	

คำ

อีสาน

เหนือ

ใต้

สาวสำนอย สาวแวงรุน

ลักใจ ลอใจ

บหอ ไม่เท่า

บ้านตูบหลุบ บ้านหอมขอ

โตตะหลาง ไทตุน

จอย ยอม

คำวิเศษณ์ที่กับกริยา

ล้มคัก ละคร, หึง (แล้วแต่สถานการณ์)

บ ไม่ แต่ จริง ๆ

แอง นาก

ฟ้าว รีบ

คำลงท้ายประโยค

ขอไปนำแน ขอไปควย

ไปไส่นอ ไปไหน

.... ตัวละอาย ไหวแล้วพี่

เค ไหวอายลักษณะไม่มีความหมายในตัวเอง มักใช้ว่า

เวน เขมเค นัวเค

ฮวย กิดไม่ถึง, เอะ, อ้าว

คำเลียนเสียง

ทอแลนแตร

ตีแลนตี

ทอยแลนแตร

โตัดตง

จะเห็นว่าคำเฉพาะถิ่นของภาษาอีสานมีได้โดยแทบจะมากที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะนักประพันธ์เพลงหลายคน เป็นชาวอีสาน บางคนก็ได้แรงบันดาลใจจากอีสาน และสำเนียงถิ่นอีสานทำให้ได้บรรยากาศชนบท ได้ง่าย นอกจากนี้ยังฟังไม่ยากนักอีกด้วย

1.1.9.2 คำเนียงถิ่น เป็นคำพูดธรรมดา เช่นเดียวกับคำที่ใช้กัน
เป็นสามัญในภาคกลาง เพียงแต่ออกสำเนียงของท้องถิ่นเท่านั้น การออกสำเนียงถิ่นในเพลงมัก
ไม่มีเฉพาะคำเนียงถิ่นแต่จะมีคำเฉพาะถิ่นปะปนอยู่ด้วยเสมอ เช่น

คำเนียงถิ่นโต

" เหมไปไกรหน้าโนหราใหญ่ ไปเล่นที่ไหนคนใดเปิด
ทำไรทำเด็กอย่าเปิดตา ทำไรไม่ว่าอย่าอย่าเปิด
เมจะบอกเล่าเรื่องราวณง....."

(โนห์ราหาย : วิเชียร คำเจริญ)

คำเนียงถิ่นเหนือ

" ไ้อักระไรใจชายยังง่ายทั้งง่ายผู้ชายภาคกลาง
ข้าเจ้าสาวเหนือข้าเจ้าหลงเชื่อคำบอกเป็นชายชาวบางกอก
ข้าต้องข้าชอกเจ็บใจจาง แรกเจอดีเป็นเอยหักบอกอีกกับมีอำพราง
ข้าเจ้าหลงทางเพราะคนภาคกลางปากหวาน
บอกอีกเขี้ยวฉาวชาติ....."

(สาวเหนือก็มีหัวใจ : บรรจบ เกียรติบรรลือ)

ภาษาถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งแสดงให้เห็นลักษณะบางประการของคนในถิ่นนั้นด้วย และผู้ประพันธ์
เพลงก็เลือกใช้คำที่เหมาะสมด้วย คือ

ภาษาอีสาน เพลงที่ ๓ ภาษาถิ่นอีสานมักจะกล่าวถึงความเป็นคนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
สนุกสนาน ชื่อ มีรำพันถึงความรักและบ้านเกิด เช่น

" อ้ายจากจ่าจกรึกถึงบึงอรไม่วนวาย อ้ายจากบ่วงไป
หวังจะได้เงินทอง ถ้าได้เงินทองอ้ายจะไปขอนวลน้องเมสาวน้ำพอง
อีกน้องบ่วนวาย

อ้ายหรือก็จนทองจากหน้ามดไปหาเงินทองต้องลานวลน้อง
ล่องกรุงแค้นสิจิไลซ์ น้องรักจงรอถ้าเงินมีพอเมื่อไร
อ้ายจากน้องไปหัวใจอ้ายนั้นบ่ลืม ..."

(บ่ลืมอีสาน : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

" โอ้ลาวเอย สาวเคยมีไผ่กอดหรือยัง หากยังมีไผ่เกี่ยว
 พี่ขอไปเกี่ยวสักคนได้ไหม
 ถ้ามีก็คิดกันอย่างนี้ บ่กลัวผีหลอกเอาหรือไร พี่ขอตามไปง
 ตกกลางคืนจะขวัญใจ"

(พี่เกี่ยวไผ่เป็น : สุรพล สมบัติเจริญ)

ภาษาเหนือ มักจะกล่าวถึงธรรมชาติที่สวยงาม การแต่งกาย ประเพณีของภาคเหนือ
 สาวเหนือที่สวยและชื่อ เช่น

" โอ้.....ละเอ้อ ทำบุญจึงได้เล่าเออถึงได้มาเจอสาวเจ้า
 นอนอยู่คอกคอกคินแคนห้วยป่าและเขา ถิ่นพงไพรป่าลำนากวานพะเยา
 ยิงงามละเนอ

เจ้าแต่งตัวงามเลอเจ้ามาเจ้าบุ่งกระโจม เก็บกล้วยไม้มาแซมเสื้อม
 แดสลวยสวยงามวิไล....."

(กวานพะเยา : สุรพล สมบัติเจริญ)

" ทองฟ้าครึ้ม ๆ ซุปเขาอิมคริมเมฆลอยขาวฟ่อง หมอกคลุมแต่คอกแม่สลอง
 กึกเต็งหน่องพักตร์ดวงของใบ โอ้ละหนอแม่สาวอีกอแห่งคอกแสนใจ
 นองเอยเจ้าอยู่ดีโค เจ้ารู้หรือไม้อ้ายกึกเต็งหา....."

(โก๋ห่าเจียงฮาย : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

ภาษาไทย มักจะกล่าวถึงน้ำใจ ความดีคุณธรรมอันดีของชาวไทย และอารมณ์ขัน มัก
 ไม่กล่าวถึงการเซามาทำงานทำในกรุงเทพฯ เช่นในเพลงภาษาอีสานและภาษาเหนือ นอกจากนี้
 ก็แสดงถึงกะต๋อง ๆ เช่น

" อ้อ...ทำพี่มันแล้ว
 คนเราเกิดแก่เจ็บตาย ก็ช่วยไม่ได้ต้องตายนั่นแหละเจ้า
 โลกก็คนอย่างเรา สาวโน้นห้องไม่มีพ่อ (ซ้ำ)
 นั่งเฝ้าหน้าห้อง (ดูถูก) ทำพี่มันแล้ว

บางคนบวชเป็นสมภาร สึกไปแต่งงานชาวบ้านพลอยเก๊รา
 คนแก่มากแก่มากยืนชอบดูชอบคลำกับเด็กสาว ๆ
 หนุ่มไทยสมัยนี้แปลกจริง (ซ้ำ)
 ชอบไว้มันหึ่ง (ลูกกู) ทำพร้อมมันเล่า....."
 (ทำพร้อมมันเล่า : จูเลียม กิ่งทอง)

" เมื่อก่อนเราขายซัง เป็นเมียตัวอย่างที่น่าเสริมส่ง
 เล่นไฟเล่นมากก็เก่งแต่คงตามแรงเสียจนวายง
 วันใดเสียไฟกลับมาทำแก้วคำตาเหมือนตัวหอยโข่ง
 ฅริบเข้าไปปลอบใจ (ซ้ำ) เธอบอกออกไปเที่ยวแม่ตบตายโหง "
 (เมียตัวอย่าง : จ่านงค์ เป็นสุข)

เพลงอื่น ๆ ที่ใช้ภาษากันก็มีเพลงอีสานลำเพลิน มนต์รักชายแดน ของสุรินทร์ ภาคศิริ นักร้อง
พเนจร ของสมัย อ่อนวงศ์ มนต์รักกาสะลอง ของชลธิ์ ชารทอง แสนหวังเหว็ด ของจูเลียม
 กิ่งทอง และ เมืงหวัง ของพงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา เป็นต้น

1.1.10 การใช้ภาษาต่างประเทศ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงคำภาษาต่างประเทศ
 ไว้มากมายเพื่อให้ได้เนื้อร้องที่สมจริง คำภาษาต่างประเทศที่นำมาใช้ได้แก่

1.1.10.1 ภาษาลาว ภาษาลาวคล้ายกับภาษาถิ่นอีสานของไทย
 แต่คำศัพท์บางคำใช้ต่างกันบ้าง แต่ในเพลงลูกทุ่งผู้ฟังอาจเข้าใจว่าเป็นภาคอีสาน เช่น
 " สิบห้าปีที่โตเล่าทางแดนดิน (เดินเข้าไป) จงเอ็นดูหนูชาน้อย
 ที่พลอยพรากบ้าน เสาถนบไถย้ายกันไปทุกถิ่นทุกฐาน
 จงฮักกันเน้อ ไถเล่าเฮา....."

(ไถเล่าว่าพัน : ก. วิเสส)

" ชังคนหลายใจชังคนหลายใจ จะหาผู้ใดฮักให้แท้จริง
 ฮักจริงก็บอกอย่าหลอกใจเจ้าเกี....."

(ชังคนหลายใจ : ก. วิเสส)

คำที่ใช้คือ ไต ไท เฮา เรา รัก รัก ชัง ไม่ชอบ,เกลียด
ชานอย ขาพะเจ้า

๑. 1. 10.2 คำภาษาเขมร คำภาษาเขมรจะยกมากล่าวทั้งเป็นคำ ๆ

และประโยค เช่น

" ได้พบดอกฟ้าธิดาเขมร หัวใจไหวเอน ๆ ๆ ๆ เหมือนน้ำไหลมก
อกแทบพังรักข้างรวยริ ถึง เจมยุพินแคว้นดินกำบ่อจา
เนียง ๆ เสลียงมคงเต เป็นชานพลัดจากเบ็องมา....."

(ธิดากบฏอจา : เชิด กุลชจา)

" มองสลาโอบ บองสลาโอบ เหมือนมีบุณที่ฟ้าเห็น
งามเหลือเกินหนอเจาชมสาวชาวเขมร
สาวพมเป็ญ ลอ ออล

บองสลาโอบ บองสลาโอบ เห็นใจคนเมืองไทยเถิดหนอ. ."

(กัญชาที่รัก : ฉลอง กุสว้าง)

๑. 1. 10.3 คำภาษาเวียตนาม มีใช้ทั้งคำและประโยคเมื่อนำมา

แทรกไว้ในเนื้อร้อง เช่น

" แอมจาแอม บกนจาแอมอันเฟื่องเคื่อกคง โออนงคั่นเฟื่องเคื่อกคง
บมีเววัน เฝ้าแต่เพื่อละเมอจิตไหวหวั่นกลัวแอมไมเฟื่องอัน
ทุกวี่ทุกวันฉันอยู่รำไป "

(แอมจา : เทพพร ศิริโมกุล)

" โกงกอดเคียน โกงกอดเคียนทีเจยร่าวง แอมเอยโถมยงเจ้าสีไม่เห็นใจ
อันอยู่เวียตนามไม่เคยรักใครมาอยู่เมืองไทยสิรักสาวร่าวง....."

(รักการ่าวง : สุริยทรัพย์ ทศศิริ)

๑. 1. 10.4 คำภาษาจีน คำภาษาจีนมีใช้ในภาษาไทยมากมายและ

ในเพลงลูกทุ่งก็มีคำภาษาจีนปนอยู่มาก เช่น

" แห้วอายลื้อเจ้าบัง เป็นตายพี่ก็ยิ่งรักเธอ
 อาม่วยทั้งหลายที่เสียใจเวระเจอ ยังไม่สวยเล็กเลอเท่ากับเธอคนเดียว
 หากแม้นไคนองมาเป็นคู่ จะพาไปดูหนังไทยทุกรอบเขียว
 ชีวิตชีวิยี่ พี่จะนาง้องเที่ยว จะไปไหวเจ้าเที่ยวที่เมืองชลบุรี
 ออวงกิมเล้งรองเบลงไหเจ้าพัง เสรีจากคูนั่งไปบางแสนเก็บแคนสุชี
 ดูพระจันทร์ตกน้ำตกเปื่อยามราตรี....."

(แห้วอายลื้อเจ้านั่ง : สุรพล สมบัติเจริญ)

1. 1. 10.5 คำภานาฮินดี มีลักษณะการปรากฏในเพลงแตกต่างไป
 จากภาษาอื่นคือ คำภานาฮินดี จะอยู่ตอนแรก ท้ายเพลง หรือเป็นสร้อยเพลงต่างหากไม่มีใช้
 ประปนกับภาษาไทยในแต่ละวรรคทั้งทวนทวน ๆ เช่น

- ข. ยี่วันเนอพิทเทอมัทเรอ ปืออาร์เธอแม่เคชี
 มุทรเรอ มุทรเรวะ
 ข. ชักรัม
 ข. รักเธอเสมอไม่เคยเื่อรักใครที่ไหน โปรคจงไคร้วัวฉันรักเธอ (คนตรี)
 ญ.
 ข. แม่ทรมวยไพน้องจิงนางอน เมื่อยามนอนฉินนี้ยังละเมอ
 ญ. อยากเชื่อคำกั้วข้าหัวใจตาย ปากผู้ขายหวานเสียจนฉินเื่อ
"

(รักเธอเสมอ : ชลธิ์ ชารทอง)

- " ญ. สันธารเรอกี่มังเรอแซคำ วิตเอนำฮัฟาซานาแฮ
 เอ็กเกอคุนเคอะเวอานาแฮ เอ็กเกอคุนเคอะเมยานาแฮ
 ข. อนิจจาเกิดมาเป็นมนุษย์ กังพุทธะเตือนให้อาวรณ์
 จนมีผู้ตีใหม่! เวอามเมื่อตอนถึงวันสิ้นล มปราช (คนตรี)
"

(หิกรรรม : สุรินทร์ ภาคศิริ)

เพลงที่มีคำภาษาอื่นใดในตอนต้นนี้ มักจะว่าทำนองมาจากเพลงในภาพยนตร์อินเดีย และนำเนื้อร้องในภาษาเดิมมาร้องตอนต้นหรือเป็นสร้อยเพลง โท้กระพันธ์เพลงที่ประพันธ์เพลงลักษณะนี้คือ สุรินทร์ ภาคศิริ และชลธี ธารทอง ซึ่งประพันธ์เพลงให้นักร้องคือ สุมิตร สัจจะเพทกับยุพิน แพรทอง เป็นผู้ร้อง ส่วนพงษ์ศักดิ์ จันทรูกษา ซึ่งประพันธ์เพลงให้ นาคี กรีกุล ร้องในลักษณะนี้จะนำมาเฉพาะทำนองเพลงไม่นำคำมาไว้ด้วยแต่ผู้ฟังก็ทราบได้ว่าเป็นเพลงที่นำมาจากภาพยนตร์อินเดีย เช่น

" ช่างเจ็กโหมงามประโคมใจยิ่งนางใด ๆ ในหล้าสวยหยาดเข้ามาดิน
งามจับตาไรร้อยราติน ก่อให้องค์อินทร์ยังเฝ้าหลงจ้องเชือกนางงาม
งามจริงโอ้อัศจรรย์ใจมัน ชื่อจะห้าม รักเชอรักเชอเพียงกลืนกิน

....."

(โหมนาง : พงษ์ศักดิ์ จันทรูกษา)

1.1.10.6 คำภาษาญี่ปุ่น คำภาษาญี่ปุ่นในเพลงลูกทุ่งมีน้อยทั้ง ๆ ที่มีเพลงทำนองเพลงญี่ปุ่นหลายเพลง ลักษณะการปรากฏก็เช่นเดียวกับภาษาอื่นคือ อยู่ต้นเพลงไม่ปะปนกับภาษาไทย เช่น

" วาซื่อเรวราโนเน วาโนกิโตกะซือกิโย
อาโออิเวอสีอือเตมา อุมิโอมิเตทาวา
วาซาชิวาฮาตาชิเก วิคานาไฟโนกุเกเน
กุกาปาเตไฟอิตาโน วาโก โมนาอีนโนปี

.....

สุขใจเมื่อมองคอดอกมะกั่ว พาดันไปถึงกิโมโน
เมื่อมาไคเบื่อนถิ่นโตเกียวไร้งิ้วเสียงแคนแคนไกล....."

(วาทะลากอน . สุรินทร์ ภาคศิริ)

สมัย อ่อนวงศ์ ผู้ร้องเพลงนี้ได้เคยเดินทางไปแสดงการเป่าแคนในประทศต่าง ๆ มาแล้วในปี พ.ศ. 2513-2514 และ พ.ศ. 2514

1.1.10.7 คำภาษาอังกฤษ มีใช้ในเพลงลูกทุ่งมาก และเนื้อร้องเกือบ

ทั้งหมดจะมีลักษณะเหน็บแนม เช่น

" ถูกขายมายเดียร์ ยุกคิงเฮียหรือเปล่า
เดี๋ยวนี้ไคขาววาคงกับเขาเอฟรีเคย์ ไซไม่ได้มีนินัสยรวนเร
ลาแล้วหนอแมยอกเสนห์ ขอโกอะเว่ยห่างไกล....."

(ถูกขาย : จั่ว พิจิตร)

" ยัวเล็ดเตอร์ที่เอยโกสงหุมิ ไอโนยูอาซอริ ไอมาฉิ
มายลิตเคิ้ลคอย ไอรีเมมเบอร์ที่ไอฟเวอร์เอ็นจอย
ถึงแม้นอนอยู่ที่อิลลินอย อับกอยนับวันจะกลับมา....."

(จดหมายจากยัวฝรั่ง : เบญจมินทร์)

จะเห็นว่าภาษาอังกฤษที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งแตกต่างไปจากภาษาอื่นคือและภาษาญี่ปุ่น เพราะคำภาษาอังกฤษจะปะปนกับคำภาษาไทย ไม่แยกไปไว้ตอนต้นหรือเป็นสร้อยเพลง

1.2 สำนวน เพลงลูกทุ่งมีสำนวนต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่นเดียวกับวรรณกรรมอื่น ๆ และมีลักษณะเฉพาะตัวบางประการแตกต่างจาก สำนวนที่เพลงลูกทุ่งใช้ คือ

1.2.1 การเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบในเพลงลูกทุ่งมีหลายลักษณะด้วยกัน คือ

1.2.1.1 อุปมา (Simile) คือการเปรียบเทียบลักษณะภายนอกหรือเปรียบเทียบโดยตรงเพื่อบอกให้ทราบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง สิ่งทีเพลงลูกทุ่งนิยมนำมาเปรียบเทียบ คือ

ธรรมชาติ เนื่องจากเพลงลูกทุ่งมักจะชอบกล่าวถึงชีวิตชนบทจึงนิยมนำเอาธรรมชาติมาอุปมา โดยเฉพาะการอุปมาเกี่ยวกับ น้ำ มีมากมาย เช่น

" เพราะว่าเดือนเี่ยไคขาวน่องพี่แพนใหม่ไซเอยน้ำใจหนอใจสาวชาวบ้านนา
ข้างเป็นไปไคดังสายน้ำเจ้าพระยา พอถึงเดือนสี่เดือนห้า ลำเจ้าพระยาก็แห้งลง

เมื่อเดือนสิบเอ็ดน้ำเริ่มไหลนอง เพ็ญเดือนสิบสองน้ำในคลอง
ก็เริ่มจะทรง แคว้นไยไยอันยองของฟักเริ่มถอยลง
เหตุไฉนน้ำใจนางก็ไหลถอยลงเหมือนน้ำเดือนยี่ "

(น้ำลงเดือนยี่ : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

"... น้ำนองเวียงสองคลั่งเหมือนใจผู้หญิงหลายใจ ไหลมาไหลไป
ไหลขึ้นไหลลง

คนราวเหมือนเหวศ....."

(ขันหมากเกรวี่ : ชลธิ์ ชารทอง)

"..... อกนุ่บ้านน่าน้ำตาเหมือนคิ่งน้ำคลอง ล้นเดือนสิบสอง
น้ำคลองก็แห้งเหือด าย น้ำตาคนจนไหลปนน้ำคลองเดือนอ้าย....."

(ปิดทองรองไห : ชลธิ์ ชารทอง)

ซึ่งมักจะเป็นการเปรียบเทียบความรู้สึกที่ลงน้ำลงไป เช่นเกี่ยวกับการขึ้นลงของน้ำ เพลงอื่น ๆ
ก็มีเพลง โทน ของสุชาติ เทียนทอง พบรักปากน้ำโพ ของชลธิ์ ชารทอง เป็นต้น

การเปรียบเทียบกับธรรมชาติอื่น ๆ นอกจากน้ำในแม่น้ำลำคลองก็มีอีก เช่น

" ไฉนนางเหมือนทางเกวียน ขอบหมุนเวียนไปวันละหมื่นหน
อ่อนไหวโอนเอนใจคนไปเกินฉัน ทองทุ่งถิ่นเกิดสาปควาย
เจ้าเหยียบคยัน"

(ข้าแล้วหรือ : สุรินทร์ ภาคศิริ)

" เดือนจาเดือนยามเจ้าเลื่อนจากท่า เหมือนดังรักข้าต้องร้างราจากใจ
เดือนจาตาขามเจ้าใด ข้าจะห้ามเจ้าไว้....."

(เดือนจา . สุรพล สมบัติเจริญ)

" พักตร์เออสวยแจ่มถึงจันทร์เพ็ญ ฉันทพบช็อคตายเพราะใจเกิน
ถ้าหากไม่เห็นฉันจะไม่มา....."

(มอง : สุรพล สมบัติเจริญ)

" คินแคนแดนดิบตี้งามภาคเหนือ ล้วนแล้วแต่ช่างงามเหลือ
ซ้ำเจี๊ยะ อยบ่บ่ของพี่ควยกวาววามซึ่งชวนคิดถึงทั้งปี
แกมน้องเรือกังลันจี ทั้งากอไม้คลักลีมบาน

(ทุ่งเกรนฐี : ไพบุลย์ บุตรขัน)

สัตว์ การอุปมาเกี่ยวกับสัตว์ในเพลงลูกทุ่งมีไม่มากนัก มักจะอุปมากับ นก ปลาไหล เช่น

" ชีวิตของพี่มันเหมือนนก โผบินบินผกมันเรื่อยมา
อาชีพของพี่เป็นคนกล่อมโลก ขึ้นอยู่กับโชควาสนา...."

(รีบรักพี่เสีย : ไพบุลย์ บุตรขัน)

" ...ผู้ชายเมืองหลวงหลอกหลวงใจคน เลี้ยวลดเลื้อนเปื้อนเหมือนปลาไหล
รอยสัฟพันอย่างรอยหาง ไก่อ"

(รูปหล่อผมไป : ไพบุลย์ บุตรขัน)

" ตายแบบคราวนี้คงตายอย่างเชียว เธอรังเกียจที่พี่จนยากไร้
พี่หมดปัญญาจะหาเงินทางมามันจ่อมใจ"

(ตายอย่างเชียว : รุ่งทิพย์ ชารทอง)

สิ่งไม่มีชีวิต การนำสิ่งไม่มีชีวิตมาอุปมานั้นมีหลายประเภท เช่น

" หัวใจฉันกรอราวรอนเหมือนดังข้าวเกรียบ เขียว่ำ เขียวเหี้ยม
ย่ำเหี้ยมคั่นลงคอไต่"

(หัวใจกรอ : สุชาติ เทียนทอง)

" หัวใจของพี่มันตายคานเสียแล้วน้อง เคยมีเจ้าของ
เมื่อสองปีกว่ามาแล้วครั้งหนึ่ง รักกันกลมเกลียวเหมือนข้าวเหนียวนึ่ง
แต่แล้วต้องขาดผิงเหมือนไม้เสียบครึ่งลงบนหนึ่งกลอง....."

(หัวใจตายคาน : ช. คำชะอี)

" คนจนนี้หนาไรคาเหมือนผาชีวี"

(สะโขนายพัน : ชลธี ชารทอง)

นอกจากนี้ยังมีการอุปมาเกี่ยวกับวรรณคดี คือเพลง แมกนเก้ ของ ฉลอง การะเกด
อุปมาเกี่ยวกับการกีฬา คือเพลง ความรักเหมือนเกมกีฬา ของ เรือง ภิรมย์ อุปมาเกี่ยวกับ
เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ คือเพลง ซากรักบึงพระราม ของ เรือง ภิรมย์ ซึ่งพบเพียงประเภ
ละ 1-2 เพลง

จากการเปรียบเทียบด้วยการอุปมากับสิ่งต่างๆของเพลงลูกทุ่งนี้ พบว่าการอุปมาใน
เพลงลูกทุ่งมีลักษณะเฉพาะตัวบางประการ คือการใช้การอุปมาแปลกที่ไม่พบในที่อื่นๆเป็นการ
อุปมาด้วยสิ่งง่ายๆจนคิดไม่ถึง แต่ก็ให้ความเข้าใจชัดเจน เช่น

"...น้องนั้นมิว่าสนาจึงมีเสน่ห์ ถึงใส่เพชรทองของเก้ รับรองว่า
เทคนมองไม่รู้ แต่ว่าสนาของพี่มันสั้นจุกจุก คนเขาไม่อยากเหลียว
ดูเหมือนต้มปลาหูก้างคินแท้ๆ....."

(แล้วแต่ว่าสนา : สงเคราะห์ สมัตตะภาพงษ์)

"...รักของพี่มันไม่มีความหมายคอก รักของชายบ้านนอก สูงแคคอก
นักทบขวา..."

(หนุ่มน้ารัก : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

การอุปมาบางอย่างให้อารมณ์เด่นชัด เช่น เพลงสร้างวิมาน

"...ไม่เห็นหน้างลักษณะพี่ซักแยะ เหมือนคนแก่ติดหมากอ้าปากหา
น้ำหูน้าตาไหลเล็กเป็นเม็ดพราว บางทีหาจนต้องอาชากระไกร

พี่ติดน้องเนื้อเย็นอยากเห็นหน้า เหมือนนักพนันติดม้าหรือ
ติดไฟ ไม่ได้แรงไม่ไ้จ้วแทบขาดใจ พี่ติดรักหนักหทัยสุดร้ายแรง
เหมือนติดเหล้าติดกัญชาติดยาฉิ่น ติดเฮโรอีนพิษร้ายให้แสง
ถึงเวลาหาไม่ได้แทบลงแดง เพราะฤทธิ์แห่งเสน่ห์เจ้าเข้าครอบงำ
ทั้งวันกินคื่นหัดขยับจ้องเห็นภาพน้องพิมพ์ใจไว้ไว้หว่า เหมือน
ลายมือที่พิมพ์ไว้โรงจวนำ ยังจกจ่าอยากใครไ้ไ้หนอ..."

(สร้างวิมาน : พยงค์ มุกดา)

1.2.1.2 (อุปลักษณะ) (metaphor) คือการเปรียบเทียบโดยนัยด้วยการนำ
ลักษณะเด่นของสิ่งนั้นหรือนำชื่อมากล่าวและมักจะกล่าวถึงผู้หญิงด้วยการเรียกชื่อสิ่งนั้นๆ เช่น
"... เอื้องไพรเวียงเหนือ ช่างสุกเหลือเมื่อไ้มาไ้เสียใหม่

เจอคนงามอายวามหวานทรวงใน วิมานเมืองไค้ลิมหลง..."

(โฉมพญูเชียงใหม่ : สามศร ฅ เมืองศรี)

"...ฝนตกที่ไรคึกถึงขวัญใจน้องข้า แม่คอกโสนบ้านนา

น้องเกยเรียกข้าพ่อคอกสะเคา.....

ถามว่าพี่เอ๋ยทำไมร้องไห้และหลั่งน้ำตา ตอบว่าหัวใจของข้า

คึกถึงแก้วตาจึงร้องไห้"

(ฝนเคื่อนหก : ไพญลย์ บุตรขัน)

"สายัณห์ตะวันสายส่อง แม่พันเลียมทองมาร้องรำแพน

จากถิ่นหากินไกลแดน (ข้า) แม่ยุ้งรำแพน รำแคนสวยดี

รำแคน รำแคนสวยดี..."

(แม่พันเลียมทอง : ประดิษฐ์ อุตตะมัง)

"...หัวใจพี่เค็มร้อยเปอร์เซ็นต์ อีกทั้งยังมีจุคเคน

ถ้าน้องเนื้อเย็นไค้เป็นเจ้าของ จะแต่งเพลงให้จอมใจเจ้าเป็นคนร้อง

อย่างนี้ไค้ใหม่เนื้อทอง มาชิมมาจองตัวพี่ไวๆ"

(หล่อปานกลาง : มนต์ เมืองเหนือ)

ซึ่งชื่อเหล่านี้มีความหมายถึงผู้หญิงทั้งสิ้น มีการอุปโลกน์ให้มีหมายถึงผู้หญิงเพียงไม่กี่เพลง คือ

"...ค้ำปากกาฟีนี่ก็คือนกไค้ น้ำหมึกใช้น้ำฝนประจำปี

กระพาสเขียนก็คือนกไค้เนื้อที่ ตำแหน่งของพี่รับราชการทำนา..."

(เศรษฐีบ้านนา : ช. คำชะอี)

เพราะเป็นการให้นัยเปรียบเทียบระหว่างชาวนาและข้าราชการซึ่งแตกต่างกันทุกประการ เพลงอื่นๆที่ใช้การเปรียบเทียบด้วยอุปโลกน์ก็มีเพลงไม่ลืมอีสาน ของ พงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา และพี่จะบวชแล้ว ของ หลวี ธารทอง เป็นต้น

1.2.2 การอุปโลกนัตถิฐาน (personification) เพลงลูกทุ่งมีการใส่อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและกิริยาอาการเช่นมนุษย์ ให้กับสิ่งอื่นๆด้วย เช่น

"...หัวใจเอยกรางเคลาลมออนซอน ทนกาลเดียวสุดฝันยืนคน

ถึงคนสุดสิ้นความหวัง ขลุ่ยบรรเลงเจ้ารับฟังเพลงพื้งบ้าง..."

(เสียงขลุ่ยบ้านนา : เกษม สุวรรณเมนะ)

" น้ำโขงคั่งแขนงคั่นแดนอีสาน ซึ่งไหลมาประสาณน้ำมูลน้ำชี
น้ำคลองน้ำป่า กระทบ่านภูพานชะเง้อมฟ้าเขาภูกระดึงยาว
โนนภูพานก่้าภูเขียวภูสือ..."

(ไม้มืออีสาน : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา)

" เสียงหูกรดไฟ ก้องดังที่ไรเหมือนใจจะขาด ถึงเหมือนเสียง
มัจจุราช ก้องประกาศทั่วหัวลำโพง..."

(จากกันที่หัวลำโพง : ประสพ โชคมีลาก)

" แขนงคอมองฟ้าดูช่างสกลไส เหลียวมองดูคลองหัวใจ
ไม่สกลไสเหมือนฟ้าสคราม หนองคายสะอื้นน้ำโขง กลืนหัวใจวามหา...

(หนองคายระทม : สุรชัย ใจพระ)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงพื้งหม่นพื้งหมอง ของ ศิริพงษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รอยรัก
รอยมลทิน ของ พงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา และ สือลมรัก ของ ทม นทีทอง เป็นต้น

1.2.3 การใช้คำพ้องเพี้ยนและสุภาพนิย มีใช้มากในเพลงลูกทุ่ง ในบางครั้ง
มีการเพี้ยนคำบางเพื่อให้เข้ากับควมหมายในเพลงและเพื่อให้สะใจ เช่น

"...โอแม่คอกคักเค้านองจะเอาคนไหนบอกมา
อย่ามาทำกะทำไข่มารยาจับปลาทั้งคลอง..."

(แอบหัวใจ : กานต์ การุณวงศ์)

"...หนาวลมโบราณให้หม่นหม่น หนาวฟ้าเขาให้ผิงไฟ
หนาวผู้หญิงให้อิงผู้ใหญ่ ถ้าหากหนาวใจให้กอดสตรี..."

(หนาวแล้ว : พนม เมืองสมุทร)

" อันคำโบราณกล่าวกันนานมา เป็นคำราของผู้ชาย
ว่าจะคว่ำให้ผู้ที่หาง จะตุนางให้ผู้ที่แม่ จะคู่ให้แน่ต้องคู่ถึงยาย...

(คำราหารัก : สำเนียง ม่วงทอง)

เพลงอื่นๆก็มีเพลง คำก้อยเพียงดิน ของ สกลไส ร่มโพธิ์ทอง เรื่องของเมีย
ของ ไพโรจน์ รุ่งรังษี หวานเป็นลมขมเป็นยา ของ สำเนียง ม่วงทอง และถึงพื้งจะคำ

ของ สมบัติ เพชรลานนา เป็นต้น

1.2.4 การใช้คำสแลง คำสแลงที่พบในเพลงลูกทุ่งมีทั้งเป็นการสร้างคำสแลงของเพลงลูกทุ่งเอง และการนำคำสแลงร่วมสมัยมาใช้ไว้ในเพลงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟังอีกค่าย ซึ่งคำสแลงที่ใช้ อาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1.2.4.1 ความหมายค่อนข้างหายาก ซึ่งมักจะสอไปในทางเพศสัมพันธ์เป็นส่วนมาก เช่น

" คมหนาวลมว่าวพัดมา ทำไมแก้วตาจึงมานั่งขมิ้ม
อกสาวไม่หนาวหรือไร ถ้าเจ้าหนาวไวก็มาสบิมน สบาย สบาย สบาย
ถ้าหากหัวใจเราได้รักคืน เราคืนรักสักคืน (ซ้ำ)
ที่ไหนเขากี่สบิมน สบิมน .."

(แม่ลาวสบิมน : สนิท มโนรัตน์)

" โอ้แม่ถั่วคางพางามหน้าละซี ทำพี่คราวนี้พี่ทนบ่ได้
พี่บ่อยู่ยากรู้ครึ่งปีน้องอยู่ทางนี้ไปมีทองกับใคร..."

(ฉันทออยากข้าเมีย : สมบัติ เพชรลานนา)

"...ยิ่งดูยิ่งน่าจูจี กังหลายปีรสรักก็ยังหวาน
ถึงเมียเราจะเก่าจะกรอมพี่ก็ยังชอบรสชาติหวานมัน

ปากเอ๋ยปากฉันพูดมากเ... ระวังฉันรักเมียฉัน
นึกกระดากไม่อยากจะกวนใจ พูดเป็นนัยๆว่าพี่ต้องไปหลายวัน..."

(ไปหลายวัน : มนต์ เมืองเหนือ)

"...เรื่องคั้งค่องไม่ต้องอธิบาย หัวโลกหญิงชายไม่ใช่ของแปลก
ชนชาติไหนทั้งไทยจีนแขกทุกคนยกแยกอยู่เพื่อคั้งค่อง
อย่าคั้งค่องที่ต้องเสี่ยงภัย พบเด็กอ่อนวัยแล้วไปปล้ำปลุก
เห็นคั้งค่องเป็นของสนุกจะต้องติดคุกเพราะได้เรื่องคั้งค่อง..."

(คั้งค่อง : จี๊ว พิจิตร)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงบ๊ะจริงนะ ของ รุ่งทิพย์ ชารทอง เย็นฤดู ของ วีรพล .
คำมงคล เคี้ยวหม่าเสียหรอก ของ วิเชียร คาเจริญ และหน้าอย่างเธอจะรักใครจริง
ของ สกีส รมโพธิ์ทอง เป็นต้น

2.1.4.2 ความหมายกลางๆ คำสแลงลักษณะนี้พบมากในเพลงลูกทุ่ง จนอาจจะกล่าวได้ว่าเพลงลูกทุ่งส่วนหนึ่งนั้นทำหน้าที่บันทึกคำสแลงในแต่ละช่วงไว้ เช่น

"...สบายมือ อาหือๆสบายมือ ควงฟุ้งเร็วปรืออาหือๆสบายจัง
ไม่นึกว่าควงของผมนะฟุ้งดังปังไ้เมียเหมือนฝรั่งอาหือๆสบายใจ..."

(สบายมือ : สุชาติ เทียนทอง)

"...ถอยคำร่ำพันเชอเสกสรรจุณน้ำตาลเคลือบ ถ้าเผลอเธอ
เป็นเขมือบ จนฉันเกือบแทบจ้ำใจตาย..."

(เขมือบ : ณรงค์ ชมสมบูรณ์)

"...ก็กกอก อะไรก็กกอกกกอก ผมนคนบ้านนอกไม่รู้จะทำอย่างไร
ผู้หญิงเมืองกรุงเห็นหนุ่มลูกทุ่งบ้านไกล หล่อนก็รุมกันใหญ่ว่าพวก
ผู้ชายก็กกอก..."

(คนกกอก : ทรงพล ขวัญเมือง)

"...อยากคังอยากจะคังเหลือทน..."

(อยากคัง : มนต์ เมืองเหนือ)

"...ไอ้โอแม่ Yok หญิง เธอนึ่งจนเกินขนาด ร่วมรักคงอุตุตุ
วันเสาร์ไม่หยุดวันพุธไม่ขาด จะพาน้องเกินชายหาด..."

(ไอ้โอสาวจริง : เริง ภิรมย์)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงกระจอก เปี้ยวแล้วขึ้นะ เปี้ยวเป็นเปี้ยว ของจิว พิจิตร อยากคังของ
สมาน เมืองราช ทรงมะกัน ของสมนึก ปราโมทย์ ไกรเป็นแพนผมบ้าง แจ่มจริงน้อง
ของสุรพล สมบัติเจริญ และขวานผ่าซาก ของเมธี พานทอง เป็นต้น

2.1.4.3 การสร้างสำนวนใหม่ ซึ่งสำนวนนี้มีลักษณะเป็นคำพูดคิดปาก
ในกลุ่มผู้ฟังเพลงลูกทุ่งทั่วไป วิธีการใช้คำเหล่านี้ก็แล้วแต่สถานการณ์ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้
ใช้ในกรณีเดียวกับเพลงลูกทุ่งเพลงนั้น เช่น

"...เมียจำไม่น่าเลยนี้ ตัวก็มันนอนกอดด้วยกัน ชาวบ้านพูด
กันกรอกหู พอตัวไม่อยู่ก็แอมมีตัวรายวัน

เจ็บซ้ำเขาทำจนแสบ เหมือนโดนหมัดแย็บเสียจนหน้าล้น
เจ็ดวันไกลหูไกลตาขึ้นใจใหม่แก้วตาเปลี่ยนหน้ามาทุกวัน

- (พูด) 1. ชิง ชิง ว่าไฉนนี่หนูหรือจ๋า
 2. เคียวก็รู้ว่าหนูหรือจ๋า
 ... "

(บรรยายวัน : ฉลอง ฤดูวาง)

ถ้าพูดว่า "เคียวก็รู้ว่าหนูหรือจ๋า" ใจกันทั่วไปในการตอบคำถามต่าง ๆ ของนักฟัง เพลงลูกทุ่ง
 เสนอได้ ว่าคำพูดว่า "ไปหลายวัน" "เคียวก็หม่ำเสียบหрок" และ "อึยุบยุบป่อง" นั้นปรากฏ
 ใน เพลงลูกทุ่ง เพลงอื่น ๆ .

การใช้ภาษาของ เพลงลูกทุ่ง ในลักษณะดังกล่าวจึงสรุปได้ว่ามีการใช้ภาษาแตกต่างกันซึ่ง
 ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของเพลงว่าควรจะใช้ภาษาใดบ้าง คำนวณเหตุนี้ เพลงลูกทุ่งซึ่งมีลักษณะจริงใจว่าการ
 ใช้ภาษา ๆ นั้น ๆ และการ เปรียบเทียบอย่างง่ายที่ด้วยการนำใจที่คนทั่ว ๆ ไปเข้าใจมาเปรียบ
 กับ ใจของคนเองของการแสดงโดยไม่อ้อมก้อม ประกอบกับการแสดงอารมณ์นั้นดูบางอย่างง่าย ๆ แบบไทย
 จึงเป็นเพลงที่เราถึงผู้ฟังได้ง่ายทั้งผู้ฟังที่ ใจอย่างตั้งใจและไม่ตั้งใจ

2. เพลงลูกทุ่งกับสังคม มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด และโดยมากเรา
 จะเห็นร่องรอยของอิทธิพลสังคมในประเพณี วัฒนธรรมจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม¹ และ
 เพลงลูกทุ่งก็ทำหน้าที่รายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามคู่ไปกับการให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง
 เพลงลูกทุ่งจึงมีอิทธิพลต่อสังคมด้วยเหมือนกัน ดังนั้นเพลงลูกทุ่งและสังคมจึงมีอิทธิพลต่อกันคือ
 2.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อเพลงลูกทุ่ง เพลงลูกทุ่งที่เป็นวรรณกรรมหนึ่งทำหน้าที่
 เปรียบเสมือนวรรณคดีคือเปรียบเสมือนเป็นกระจกสะท้อนสังคม² ดังนั้นเพลงลูกทุ่งจึงรับเอา
 อิทธิพลของสังคมมาแสดงไว้ในเพลงคือ

ผู้ 1.1 การแบ่งชนชั้น ภายในสังคมต่าง ๆ มิใช่แต่เพียงการรวมกัน
 เป็น กลุ่มเท่านั้น ผู้คนยังมีการแบ่งชั้นซึ่งการจัดลำดับชั้นนี้เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติทาง

¹ วิทย์ สิวะศรียานนท์ วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ หน้า 141 - 143.

² เทวาท นาคศิริระ "วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี" วรรณไวทยาการ :
 วรรณคดี หน้า 15.

ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมมนุษย์¹ ในเพลงลูกทุ่งมักจะกล่าวถึงสรรพนามในหมู่ของคนว่า " เรา
ซึ่งนับว่าเป็นการจัดกลุ่มคนพวกเดียวกัน (Societal groups) คือยอมรับว่า กลุ่มของตน
มีความเบี่ยงเบนเฉพาะคือเป็นชาวนาในชนบทและเรียกตนเองว่า "คนบ้านนอก" ดังเพลง

"...เรายู่นบ้านนอกเห็นแต่พดกักนึ่ง
เขาอยู่เมืองกรุงเห็นแต่คนคั่งโกง คนกรุงเขาสุขสบาย
ผู้ถึงผู้ชายตื่นกันสายโกง พวกเราชาวนาบ้านไร่ตื่นนอนก่อนไก่
แบกคันไถหลังโกง"

(คนบ้านนอก : ชลธี ชารทอง)

ซึ่งการแบ่งชนชั้นนี้ทางสังคมวิทยากล่าวถึงเกณฑ์ในการแบ่งชั้นว่าเนื่องมาจาก
วงศ์ตระกูลหรือครอบครัว (family) และสิ่งแวดล้อม (environment) ซึ่งวงศ์ตระกูล
ก็รวมทั้งภูมิสำเนาและระยะเวลาที่พำนักอยู่ ส่วนสิ่งแวดล้อมก็ประกอบด้วยทรัพย์สินสมบัติ
รายได้ การศึกษา อาชีพ และศาสนา เป็นต้น ระบบชนชั้น (class system) หมายถึง
การจัดชั้นบุคคลโดยใช้หลักในทางเศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ และสถานที่อยู่อาศัยเป็น
เครื่องพิจารณาตัดสิน² ในเพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นว่า อิทธิพลของระบบชนชั้นมีบทบาท
ต่อเพลงลูกทุ่งอยู่มาก คือเพลงลูกทุ่งจะกล่าวถึง

๕.1.1.1 วงศ์ตระกูล เพลงลูกทุ่งมักจะถือว่าตนเองอยู่ในตระกูลชาวนา
ส่วนผู้อื่นก็แล้วแต่อาชีพ ส่วนมากจะแบ่งว่าเป็น 'คนบ้านนอก' กับ "ชาวกรุง" โดยสมมุติ
ให้พวกที่เป็นชาวกุณนั้นเป็นผู้มีตระกูลทั้งสิ้น และมักจะเปรียบเทียบความแตกต่างในลักษณะนี้
มากที่สุด เช่น

"...พี่เป็นเพียงลูกชาวนามีสัญชาติเปี่ยมกาหรือจะมาไผ่หงส์
น้องรักพี่จริงหรือเปล่า อยู่กรุงเพทุบายและเข้างินใช้ความมั่ง
แม่นองไปอยู่กับพี่มีแต่ปลาร้าปลาจากลัวจะกินขาวไมลง

¹ประสาธต์ หลักศิลา สังคมวิทยา หน้า 221

²อานนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 176

บ้านที่มีห้องนาและป่าคง โรงหนังสักโรงก็ไม่ปีจะทำให้"

(รักจริงหรือเปล่า : สาโรช ศรีสำแล)

"...ไปมาตัดไม้ตรี น้องมีแฟนใหม่ทั้งชวานาไ้ไปกับหนุ่มเศรษฐี
น้องลืมเรือบต นั่งรอร่มงามควยศักดิ์ศรี ยามพี่ส่งเรีอมาตามประสาบ้านเรา
หาคนงามตามชวามองหาสาวไม่มี จีวีแพมชาครอน..."

(รักจากที่บางปะกง : สดใส ร่มโพธิ์ทอง)

"คนเรามาบ้านนอกคอกนาไซ้หมกมิดญจะเป็นผู้ดี
มีเงินมีทองเข้าไซ้ ซี้เกียจจะมีกนบากราบกราน..."

(จำเป็นด้วยหรือ : ชุมพล กรีนวล)

ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงการขัดกันทางชนชั้น ซึ่งบุคคลแต่ละชั้นจะมีแบบการดำเนิน
ชีวิตที่ต่างกันทำให้เพลงลูกทุ่งนำความขัดกันทางชนชั้นในเรื่องวงศ์ตระกูลมาเสียดสีอยู่เสมอ
แต่ก็มีบางเพลงที่กล่าวถึงเรื่องนี้ในลักษณะเปรียบเทียบ และวิงวอนขอความเห็นใจ เช่น

"บ้านของฉันเขาเรียกกันว่าบ้านป่า ไม่มีไฟฟ้าน้ำประปาไม่มี
มีแต่แสงเดือนเป็นเพื่อนเมื่อยามราตรี เสียงเรไรร้องยังอิงมี
แทนเสียงดนตรีทุกเช้าทุกเย็น

บ้านของฉันทุกๆวันไม่เคยหมองหม่น ไม่มีถนนทั้งรถยนต์ไม่เคยได้เห็น
บ้านนอกคอกนาเขาว่าค้อยต่ำลำเค็ญ ฉันอยากให้เธอไปเห็น
ว่ามันเป็นสวรรค์คนจน

บ้านป่าของฉะถึงมันไม่สวยไม่แจ่ม ไม่มีโรงแรมเอาไว้พลาผู้หญิงเสียคน
มีแต่โรงเรียนสอนเด็กอ่านเขียนท่องบ่น ให้เด็กมีวิชาคิดตนไม่เป็นคนโง่เง่าเต๋านา
บ้านของฉันทัดเทียมกันไม่มีสูงต่ำ ไม่มีเหลื่อมล้ำทั้งน้ำคาไม่มูสา
ถ้าเธอรักฉันหมายมั่นอยู่คู่ชีวา ขอให้ทั้งเรื่องศักดิ์นา จากคอกฟ้ามารักชาวดิน"

(สวรรค์คนจน : ไพบุลย์ บุตรขัน)

เพลงอื่นๆที่กล่าวถึงเรื่องวงศ์ตระกูลก็มีเพลงสิบลอรอรัก ของ ชลธี ธารทอง
หยูกก่อนคนจน ของ นลอง ภูสว่าง อย่าขำรอยเรียม ของ บรรจบ เกียรติบรรลือ และ
กลับมาเถิดเพื่อน ของ ก้าน แก้วสุพรรณ เป็นต้น

๕.1.1.2 ตำแหน่งและอำนาจทางราชการ เพลงลูกทุ่งมักจะถือว่าคนไม่มีอำนาจ และตำแหน่งใดๆ การนำเรื่องนี้มากล่าวก็มักจะกล่าวในทางเสียสละด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ โดยเฉพาะกล่าวถึงการที่สละความสนใจไปสู่ผู้มีศและตำแหน่งทางราชการเสมอๆ เช่น

".....สองแขนของพี่ก็ยังไม่มียั้ง บ่าสองข้างซีพี่ก็ยังไม่มิกว
คอพี่ก็ยังไม่มีย่อยใส่แพรวพราว ไม่มีเงินคาวซำยังไม่มียเงินเคียน...."

(คนเคียนคิน: เพลิน พรหมแดน)

".....ผู้พันครับขออนุญาตสักนิด ขอเี่ยมคาวคิดไว้บนบ่าผมสักสองข้าง
ให้สาวเขาแลจนกระทั่งเหลียวหลัง....."

(ขอเี่ยมคาว: สมศักดิ์ ศรีบางช้าง)

".....ก่อนอยู่บ้านนาเขาเรียกกันว่าอีกลอย มาอยู่กรุงเทพฯมีตัว
นายร้อยเปลี่ยนจากอีกลอยมาเป็นแรมจันทร์....."

(คุณนายโรงแรม: ฉลอง ภูสว่าง)

เพลงอื่นๆก็มีเพลง ลูกเสือชาวบ้าน ของ สนิท มโนรัตน์ อส.รอรัก ของสุรินทร์
ภาคศิริแลหูกำนัน ของ ฉลอง ภูสว่าง เป็นต้น

2.1.1.3 ความมั่งกั่ง ซึ่งพิจารณาจากรายได้ประจำ เงินเกียน ทรัพย์สินและ
มรดก ซึ่งหากมีรายได้จากสิ่งเหล่านั้นมากก็จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือและกรยกย่อง
จากสังคม เพลงลูกทุ่งมักจะกล่าวถึงความแตกต่างเรื่องนี้โดยให้หนุ่มชวานายากจนมีอุปสรรค
ในความรักและการประกอบอาชีพ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงเรื่องยี้ไ่ว้อย่างน้อยเนื้อต่ำใจ คือ

✓ ".....น้องล่ำควน หลงคร่ำครวญแต่น้องจะมัว พี่เกรียมชื้อแหวน
พลอย เจ้ากลับลอยจากลา ดูหรือเจ้าไม่น่าจะหลอกหนุ่มนายนาน
น้องล่ำควนจากคินเพราะไปไค้กลืนแบงค์ร้อย รักคนาน
หล่นผล็อย แหวนพลอยมันค้อยศักดิ์ศรี คนจนไม่ทันจะเติ้คก็เจอะแหวน
เพชรคนมี....."

(ล่ำควนลื้มคง: ฉลอง ภูสว่าง)

".....คนเศรษฐีเฝ้ามอง เขาจะให้ทองสองชั่ง คนจน
น้ำตาหลังน้องงอยากนั้งเรือนหอ จนพี่จนหนักหนาไม่มีปัญญาขอ...."

(ไม่มีเงินแต่ง : ชลธิ์ ชารทอง)

"...คนจนอย่างพี่อย่างก็ก็แค่มึงท้อง รักใคร่หมายปองนวลน้องคงไม่มีวัน
รักกันสืบไปไม่มีวันได้คู่กัน ของหมั้นร้อยพันที่ไม่มี
คนจนอย่างพี่อย่างก็ก็เพียงยิ้มมอง..."

(หัวใจคนจน : เล็ก ห่องเย็น)

"...คนอย่างเราคล้ายกังขาลี คนเศรษฐกิจเขาจึงไปก่อน แม่คนสวยดัง
คำกลอน พี่รักยังยรแท้งจริงหรวกคนดี คนยากจนเขามองผ่านไป ดู
หัวใจ ๆ นารี....."

(คนจนใจจริง : ชงชัย เล็กกำพล)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลง ก็คนอย่างฉัน ของ แพน พันธุ์สาดี อย่ารักเขาเลย ของ
กานต์ การุณวงศ์ หนุ่มนารักจริง ของ ชวชิ ธารทอง และ ขันทมาศเศรษฐกิจ ของ ฉลอง ภู
สว่าง เป็นต้น

นอกจากจะกล่าวถึงภัยความน้อยเนื้อต่ำใจแล้วเพลงลูกทุ่งยังกล่าวถึงเหตุที่ทำให้
ให้ชาวไร่ชาวนายากจนอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ขณะนั้นด้วย คือ

2.1.1.3.1 เกิดจากภัยธรรมชาติ กล่าวถึงทั้งอุทกภัย วาตภัยและพายุภิกษ-
ภัย ซึ่งเพลงเหล่านี้จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์นั้นจริง ๆ เช่น

อุทกภัย : "...น้ำท่วมนองว่าดีกว่าฝนแล้ง พี่ว่าน้ำแห้งให้ฝนแล้งเสียดีกว่า
น้ำท่วมปีนี้ ทุกบ้านล้วนมีแต่คราบน้ำตา พี่เห็นน้ำขึ้นบนหลังคาน้ำตา
ไหลเคล้าสายชล

น้ำท่วมโตฝุ่นกระหน่ำซ้ำสอง เสียงพายุท้อเหมือนเสียงบ้จวราษ
บน น้ำท่วมที่ไตนกก็ตบงเสียใจด้วยกันทุกคน เพราะต้องพบกับความ
ยากจนเหมือนนกหมดเนื้อสิ้นตัว..."

(น้ำท่วม: ไพบุลย์ บุตรขัน)

"...น้ำท่วมอีกแล้วช่างไม่แคล้วอุทกภัย สงสารชาวนาชาวไร่
ต้องพบกับอยู่เรื่อยมา ปีก่อนท่วมซ้นจนโศกกา โอ้อ้อ..น้ำตา
ไม่มีจะไหลหลังริน...."

(น้ำท่วมอีกแล้ว : ไพบุลย์ บุตรขัน)

"...พี่น้องชาวไค้เคยไค้มีทุกข์ เมื่อแหลมตะลุมพุกพบวาทภัย
พายุกระหน่ำไว้ความปรานี ทรัพย์สินที่มีพินาศสูญหาย หักหมดทั้ง
คลื่นมากคลื่นชีวิต..."

(แหลมตะลุมพุก : จี๊ พิจิตร)

"...ดินแยกแตกกระแทกต้นไม้เฉาแห้งแรงไม่มี ผืนมองไร่นา
น้ำตาไหลปรี่ ไม่น้ำจะท้นนา

โกเวรบันดาลให้ชาวอีสานสะอื้นกลืนกล้ำดูรา ไร่ป่อแห้งตาย
ไว้นายม้า โปรคเบตตาช่วยเหลือคนจน..."

(น้ำตาอีสาน : พลดี ชารทอง)

เพลงอื่นๆเช่นเพลงน้ำท่วมสุโขทัย ของจี๊ พิจิตร น้ำตาชาวไค้ ของ พลดี
ชารทอง ข้าวไม่มีขาย ของโยนิน พรสุวรรณ เป็นต้น

2.1.1.3.2 ได้รับการยกย่องจากนายทุน เพลงลูกทุ่งหลายเพลงที่กล่าวถึง
ความยากจนว่าเป็นเพราะถูกขูดรีดจากนายทุน เช่น

"...ข้าวแพง เกินมากแพงสิ้นเรี่ยวแรงกิดจะทำนา ไร่หรือเปล่าคุณ
เจ้าชาว่าชาวนากำลังร้องไห้ โถชาวนาเหนื่อยหนักหนาไม่เคย
สบาย หวังพึ่งนาปลูกข้าวไปขาย น้ำใจหายราคากดต่ำ..."

ภู่นี้นิยมสืบคอกเบี้ยกินเสียจนท่วมหัว ข้าวยังถูกกดกดยิ่งท่วม
ต้องหลบคั่วหมกเนื้อกันที่..."

(ข้าวเหลือเกลือกแฉะ : พลดี ชารทอง)

"...ชั่วนาตาปีที่เราทำงานหว่านไถไร่นา ร่างกายเมื่อยล้า
ทั้งตากอดทนทำไป ผืนที่คินันนั้นเป็นของใคร ของนายทุนใจ
โหดร้ายสิ้นดี เพ่งดูรวงทองน่านมองเพียงไร ช่างไรขึ้นชู
ทุกคนยอมรู้พาลำเคียดเค็มที่ เก็บเกี่ยวข้าวงามอวรามากมี
เราหมดปรานีเรานี้จึงจน..."

(อดกรรมกลางทุ่ง : สมยศ ทัศนพันธ์)

ด้วยสาเหตุต่างๆดังกล่าวที่เพลงลูกทุ่งนำมาแสดงไว้ จึงทำให้ความรู้สึกในเรื่องชนชั้นใน
แง่ของเศรษฐกิจขึ้น เพราะชาวชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในทางเกษตรกรรมซึ่งมีราย

ไค้บ่อย เมื่อประสบกับภัยธรรมชาติและนายทุนก็ทำให้ยากจนมากยิ่งขึ้น เพลงอื่นๆที่มี
เพลงคอกเบี้ยแขก ของสมโภชน์ ลำพงษ์ เป็นต้น

2.1.1.4 ระดับการศึกษา แสวงคมไทยเป็นสังคมเปิดและคนสามารถยก
ฐานะของคนขึ้นได้ด้วยการศึกษาก็ตาม แต่ระดับการศึกษาโดยทั่วไปก็ยังอยู่ในระดับต่ำ
โดยเฉพาะในชนบทซึ่งห่างไกลความเจริญ ชาวชนบทส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาเพียงการ
ศึกษาภาคบังคับ มีนักเรียนจากชนบทที่ได้รับการศึกษาต่อในระดับสูงน้อย ซึ่งปัญหาสำคัญ
คือการขาดแคลนสถานศึกษาและปัญหาทางเศรษฐกิจ เพลงลูกทุ่งก็กล่าวถึงไว้บ้างถึง
ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มักจะกล่าวถึงการขัดข้องการศึกษา เช่น

✓ "...ไปรพพิงเพลงนี้สักหน่อย จากคนที่ ถ้อยพัฒนา สิ้นสกลไส
ไม่ศึกษาพี่น้องทั่วหน้าแทนหน้า..."
(นักร้องลาแล้ว : จี๊ พิจิตร)

✓ "...ทุกคืนฉันนั้นสุขดูรา หน้าฝนราวการทอผ้า หน้าแล้งมา
เพียงงานสบาย อ้ายจบปริญญาป.4 รถเก๋งอย่างคันนี้ก็ถือหลัง
ควาย ซี่ไปไม่รองกลัวควาย มันแสนสบายไม่ต้องเก้มน้ำมัน..."

(ราษฎรเก็บขึ้น : ช. คำชะอี)

แม้แต่ลักษณะของการแสดงออกบางอย่างก็แสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาน้อยและสะท้อนให้
เห็นว่าชาวชนบทห่างไกลกับการอ่านและเขียนหนังสือในชีวิตประจำวัน เช่น

"...ยิ้มก่อนอ่าน ตาหวานก่อนเปิด ยิ้มเสียเด็กแล้วค่อยเปิด
จดหมายพี่อ่าน พี่ลายมือใบส่วยอภัยพี่ด้วยนะแม่ตาหวาน..."

รักก็ชอบไม่ชอบก็ฉีก พี่จะไม่เขียนมาอีกกลัวเจ้าฉีก
ขว้างทิ้งลงบ่อ อย่าได้โกรธคนสวยพี่ไม่รวย เขียนด้วยดินสอ
เฝ้าแต่คอยรอเจ้าตอบจอมอมมาถึงถนน..."

(ยิ้มก่อนอ่านตาหวานก่อนเปิด
: ชลธิ์ ชารทอง)

ซึ่งส่วนงานการเขียนจดหมายเช่นนี้มีแบบอย่างอยู่ในหนังสือจดหมายรักลูกทุ่งที่ขายในหมู่ผู้ฟัง
เพลงลูกทุ่งและนิยมใช้ส่วนานเหล่านี้มาเขียนจดหมายเพราะเข้าใจว่าเป็นส่วนานที่ดี
และเป็นที่ยอมรับ มีบางเพลงที่กล่าวถึงการไม่มีงานทำทั้งที่ได้รับการศึกษาสูง เช่น

"...แปลกจริงๆแปลกจัง เคยเห็นเคยฟังผมยังวิตก ที่เคยเรียน
อ่านเขียนไม่เอา หลงเชื่อคำเขาพาเราเข้ารก เคยเรียนม.ศ.6
พอจบขึ้นนอกขึ้นใจนี้กว่าสบาย กลับต้องมาขายขนมครก..."

(ขายขนมครก : สนิท มโนรัตน์)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงกระต่ายน้ำ ของ ชงชัย เล็กกำพลและคนเฝ้าถ่านของตะวัน สีทอง เป็นต้น
ส่วนการศึกษาของสกรีนั้นในยุคแรกไม่กล่าวถึงจะกล่าวถึงแต่บทบาทของสตรีใน
ฐานะที่เป็นแม่บ้านเท่านั้น กระทั่งหลังจกกล่าวถึงความนิยมในการเรียนเสริมสวยของสตรี
ชนบท เช่น

"...สิ้นแสงสุริยคติถึงจำปีบ้านทุ่ง เจ้าไปอยู่ในกรุงตั้งห้องทุ่งวัว
ควายเกยชี ข้าวคราวเงียบหายจกหมายไม่ทิ้งถึงพี่ จากมาเวลา
เกือบปีน้องมอกพี่ไปเรียนคักผม..."

(จำปีลัมนา : ภูเกียรตินครสวรรค์)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงลืมาแล้วหรือ ของจิ๋ว นิจิตร สาวนาอน่ากรุง ของรลือ ชารทอง
สี่ปีที่คอย ของทินกร ทิพยมาศ และหนุ่มนา ลัมนา ของกานต์ กาญจวงศ์ เป็นต้นซึ่งสกรี
เหล่านี้เมื่อกลับมาบ้านก็มักจะประกอมอาชีพคหกรรมที่เรียนมา ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาท
ของตนต่อสังคมกลุ่มนั้นและยกระดับของตนเองขึ้นจากเดิมด้วย

แต่จะอย่างไรก็ตามจากการศึกษาที่ต่างกับชาวเมือง ทำให้ชาวชนบทเกิดความ
รู้สึกว่าคุณเองมีความเป็นอยู่ในระดับต่ำกว่า เมื่อกล่าวถึงชาวเมืองหรือผู้ที่จากไปอยู่ในเมือง
จึงสรุปว่าเป็นผู้ที่อยู่เหนือกว่าตนทั้งเพลง

"...เสียงเรื่อโครมครืนทุกถิ่นฟุ้งรุม คิดถึงล้นทมโถมบังอรโอ้หล่อน
เพลินกรุง เราห่มรักเก้อเราเชื่อยอมกับล้นทมเขาสูง ชีนกล้าไป
เทียบคนกรุงพืนอนสะอึ้งเหมือนทุ่งสะเทือน..."

(ลานเทสะเทือน : วัฒนา พรอนันต์)

"...เจ้ามาอยู่เมืองกรุง เจ้ามีกลิ่นไอหอมฟุ้ง ช้ายังสวยงามสูง
ส่ง ปากคอก้าวกางแกมตาลนาง..."

(บอักกันจริง : โฉมดิน พรสุพรรณ)

2.1.1.5 ประเภทอาชีพ การประกอบอาชีพของบุคคลก็บ่งถึงระดับของผู้นั้น เช่นกัน เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงการประกอบอาชีพโดยเฉพาะการใช้แรงงานซึ่งมีรายได้ต่ำ พร้อมกับแสดงความรู้สึกแบ่งชั้นไว้อย่างชัดเจน เช่น

เกษตรกร "...พี่จำฝังหนอนน้ำค้อยกรวยเพลงบรรเลงรักเก่า
สวนแตงบ้านเราชบเซาสมหนาวกระหน่ำ ดินแยกระแวง
แห้งแล้งไร้แดงไม่มีคนทำ หนาวใจหนาวกายคอบขำ
พี่เอยใจคำสืมหาคำมั่นสัญญา "

(เสียงกรวยจากสวนแตง : ธงชัย เล็กกำพล)

"...โซว์เฟอร์สืบล้อไม่หล่อไม่รวย หน้ามสคนสวยน้องจึงไม่ยอมไผ่ผัน
แม่ลาบ้อยเธอชอบนายร้อยนายพัน ฅมราษฎรเค็มขื่น
โอ้แจ่มจันทร์จึงโง่สนใจ..."

(สืบล้อรัก : ชลธิ์ ชารทอง)

เพลงอื่นก็มีเพลงแม่ค้ากล้วยเตี่ยว ของ สกีส ร่มโพธิ์ทอง แม่ค้าดอกไม้ ของ สุรศักดิ์ ปิวเพชร หนุ่มนารักจริง ของ ชลธิ์ ชารทอง และหมอนวด ของ ชาญชัย บัวบังศรี เป็นต้น

ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้สังคมเป็นผู้กำหนดขึ้นและเพลงลูกทุ่งได้นำมากล่าวตามข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าแม้สังคมไทยจะไม่แบ่งชั้นวรรณะชัดเจนแต่ก็คล้ายคลึงกับประเทศอื่นเสียแต่เราก็มีความรู้สึกถึงความแตกต่างของวงศ์ตระกูลฐานะ การศึกษาและการประกอบอาชีพ อันก่อให้เกิดปัญหาการแบ่งพรรคแบ่งพวกในทุวงการ ซึ่งเพลงลูกทุ่งหลายเพลงก็ได้กล่าวถึงไว้ เช่น

✓ "...นั่งอิงพิงแกร่แด่คูทองนา เสรวใจนักหนา
หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน ล่าบกล่าบนายากจนถูกคนหยามหมิ่น
หนุ่มแน่นน้ำตาไหลริน ชาคยุพินเมตตา

สังคมเขาหมิ่นกลืนโคลนสาปควาย สาวๆที่ไหนจะสนใจหนุ่มบ้านนา
มีแค่เจ้าทุยนั่งคุยเป็นเพื่อนเรื่อยมา วิถีคิดไปไร้ค่า
ไกรเล้าจะมาสนใจ..."

(หนุ่มนารักจริง : ชลธิ์ ชารทอง)

จากปัญหานั้นขึ้นมาก็ทำให้เกิดความขัดแย้งนี้ ในประเทศอื่นอาจมีข้อขัดแย้งอย่างรุนแรง เช่น ในอินเดีย ห้ามการแต่งงานต่างวรรณะ ในสหรัฐอเมริกา มีการเหยียดผิวอย่างรุนแรง เป็นต้น แต่ในสังคมไทย ความรู้สึกทางชนชั้นไม่รุนแรงนัก ซึ่งอาจเป็นเพราะปัจจัยต่างๆ คือ

2.1.1.6 ความเชื่อเรื่องกรรม สังคมไทยได้รับเอาหลักธรรมทางศาสนาพุทธมาเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันมาช้านาน ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำหรือได้รับความทุกข์ยากต่างๆ ก็มักจะคิดว่าเป็นเพราะ "กรรมเก่า" และด้วยความเชื่อมั่นในเรื่องกรรมนี้เองทำให้บุคคลเหล่านั้นยอมรับสถานภาพของตนอย่างเงียบๆ พยายามพอใจในสภาพด้วยการยกเอาธรรมะขึ้นมาชม เพลงลูกทุ่งก็สะท้อนถึงลักษณะนี้ไว้ เช่น

" เพราะฮักแท้หนอวาสนาข้าช่างท้อแท้
คิดไปสุดแสนระกำ โลกช่างทำมาปกรรมเก่า
เกิดมาบนโลกความเศร้าโศกสุดพรรณนา
เป็นคนสิ้นวาสนา สิ้นชะตาอาดูร..."

(ชะตาอาภัพ : ก.วิเศษ)

" , โศกยังไม่มีท้อแท้เพียงนี้ช่วยไม่ได้
หัวอกปวกร้าวไม่เอาไหน คิดแล้วน้อยใจ..."

(วาสนาพินอย : ไพบุญย์ บุตรขัน)

" พี่เป็นคนจนต้องจำทนทำงานเหนื่อยแรง
เหมือนคั่งกรรมบันดาลนงกราญก็เกล้ง
เรียกสินสอดเสียแพงให้แต่ง โอ้ย เงินไม่มี..."

(ข้าไม่มีชาย : โฉฉิน พรสุวรรณ)

"...จะเป็นค้ายบาปหรือบุญที่เคยทำมา
พี่จึงมีแค่น้ำตาเป็นเพื่อนเรื่อยมาทุกยาม
จะเป็นค้ายกรรมของพี่ที่ทำชาติก่อนเลวทราม
จึงมีแค่คนมองข้ามกระทั่งนงรามที่เคยรักกัน..."

(ขมิ้นขาน : ชาทรี ศรีชล)

2.1.1.7 ความวางเฉย เมื่อยอมรับว่าความทุกข์ยากต่างๆ เกิดขึ้นเพราะกรรมก็ทำให้เกิดความวางเฉยในสิ่งต่างๆ ที่นอกเหนือจากความสามารถของตนและเกิด

ความคิดว่าจุดหมายปลายทางของทุกคนอยู่ที่เดียวกันคือความตาย ทั้งนี้ก็เพื่อให้จิตใจสงบไม่
กระวนกระวายหรือเพ้อฝันในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงไว้คือ

"...คนเราเกิดแก่เจ็บตาย ก็ช่วยไม่ได้ต้องตายนั้นแหละเจ้า
โถ ก็คนอย่างเรา ..."

(ท่าพรือนั่นเล่า : รุ่งเลื่อนมิ่งทอง)

"...พรหมเอ๋ยลิขิตชีวิตชีวี ต้นร้ายปลายดีมีถมเถิด
โอยอีกตะป้อ ชื่อสบาย ชื่อกินไม่หมดคคกินไม่ตาย
ผู้ซึ่งข้าบ่าวไพร่ คุณหลวงคุณนายตายเหมือนกัน
รังเกียจเคียดแค้นท์ อิจฉากันทำไม ไม่เห็นใครใหญ่ล้ำค่าฟ้าเลย เออ"

(พรหมลิขิต : เมธี พานทอง)

"...จะมีหรือจนเราก็เป็นคนถือกัน อย่างมาตุหมื่นฉันทน์
ว่าเป็นคนกระจอก..."

เกิดมาครั้งเดียวต้องตายแน่เชียวคือกัน
อย่างมาคิดแบ่งชิ้นแบ่งไปทำไมกันนี้ อย่างล่าพองหลงลืมบ้องลิ้มพี..."

(กระจอก : จี๊ว พิจิตร)

"...ไม่สำคัญๆ โอย ไม่สำคัญ อยู่บ้านนาเหมือนกัน
มาเหยียดยามกันขึ้นออกจะตาย ถ้าจะรักกันไม่ต้องแบ่งชิ้น
เหมือนกันทุกราย ทั้งหญิงและชายเกิดมาต้องตายเหมือนกัน"

(ไม่สำคัญ : ไพบุลย์ บุตรขัน)

2.1.1.8 ความมีอารมณ์ขัน การมองความทุกข์ด้วยอารมณ์ขันเป็นการทำให้
สุขภาพจิตของมนุษย์ดีขึ้นและเมื่อสุขภาพจิตดีแล้ว การคิดแก้ไขปัญหาก็จะเป็นไปอย่าง
รอบคอบ เพลงลูกทุ่งมีอารมณ์ขันในการมองสิ่งต่างๆ และในแง่แปลกๆ เช่น

"...แกช้าแต่เขาห่ออะไร ไปเราไปๆลูกก็กว่า..."

....สุขสดชื่นกว่ากินวันนี้น้ำบ้านเราดีมีหนังขายยา

โอยตายๆ แสนอับอายรถขายน้ำปลา (หุยอาๆ ๆ ๆ)..."

(เสียเงิน : กานท์ การุณวงศ์)

"...นี่ก็จวนวันพระน้องจะแกงเนื้อมัดนั้น
หุณลามันสำคัญ สากะมันน้ำ าลอย่าลุ่มเขาไป
....ตั้งใจให้มันกินองถือทัพสี่พีจะถือขันให้
อย่าไปมองดูพระเคี้ยวพระจะอาย
มองหน้าพี่ไว้คนเคี้ยวก็พอ"

(วันพระอย่าเว้น : สุรพล สมบัติเจริญ)

ความมีอารมณ์ขันในการมองทุกสิ่งของเพลงลูกทุ่งนี้เอง ทำให้ความลำบากไม่เป็น
สิ่งที่น่ากลัวแต่อย่างใดและ เพลงลูกทุ่งก็มักจะกล่าวถึงความลำบากด้วยสายตาที่เป็นกลาง
โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานอาชีพของคน เว้นไว้แต่ในกรณีที่ร้ายแรงจึงจะกล่าวถึงอย่างจริงจัง
เช่น

" นาเอียนาชีวิตข้าพึ่งเจ้า ทั้งเบียดลูกเต้าพ่อแม่แก่เฒ่า
พึ่งข้าวในนา หว่าน ค่า ไถ เหนือโถมไหลไม่นำพา
กรำแดดและฝนสู้ทนกับหน้าพลิกพื้นดินนากันเป็นประจำ
นาเอียนาป็นข้าต้องแย ลุกเมียพ่อแม่คงตายแน่ๆ
มองนาพาข้า สู้จะฝันข้าวถูกกลืนลมจนน้ำ ฟ่ำสิ้นสงสาร
ประหารยี่ย่า หลังฝนนองท่วมน้ำเต็มดินนา

โอ้ควายน้องก็ร้องไห้ด้วย เหมือนบอกว่าช่วยเจ้าของไม่ได้
หมดสิ้นปัญญา เสี่ยงโศกเศร้าชมร้องระงมของเราราวนา
กอดเข้าหมอมองน้ำไหลบ่า หลังน้ำตาหอคอดาลัย..."

(เสียงเศร้าจากชาวนา : ไพโรจน์ รุ่งรังษี)

2.1.2 ค่านิยมของสังคมไทย กำนินยมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตใน
สังคม กำนินยมบางอย่างขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมและสภาพแวดล้อมของสังคม ¹ ค่านิยม
อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ² แล้วแต่สังคมจะเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ

¹สุพัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 2

²อานนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 115

หรือน่ายกย่องเพียงใด ค่านิยมจึงเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนาซึ่งมีอิทธิพลในการเลือกประเพณีของมนุษย์รวมไปถึงสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาและนำมาซึ่งการหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติ¹ การศึกษาค่านิยมจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ค่านิยมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งก็สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับนับถือของสังคมที่ทำให้บุคคลต่างๆต้องประพฤติปฏิบัติตามอยู่ด้วย เช่น

๒.๑.๒.๑ ยกย่องผู้มีฐานะดี ความมั่งคั่งเป็นยอดปรารถนาของมนุษย์เพราะเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สิ่งต่างๆที่มนุษย์ต้องการตามมา แต่เดิมนั้นสังคมไทยถือว่าเกียรติสำคัญกว่าเงินดังคำพูดติดปากว่า "สิบพ่อค้าไปเท่าหนึ่งพระยาเลี้อย" แต่ในสังคมปัจจุบันเรายึดถือวัตถุมากกว่า จึงทำให้วัตถุกลายเป็นเครื่องวัดฐานะของคน เพลงลูกทุ่งได้ย้ำความสำคัญของเงินและวัตถุบำรุงความสุขต่างๆไว้มากและในลักษณะที่เป็นการมองจากภายนอก เพราะเพลงลูกทุ่งมักจะกล่าวถึงพวกที่มีเงินว่าเป็นคนละกลุ่มกับตนซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ เพลงลูกทุ่งกล่าวว่าได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมมากกว่า เช่น

" รักเฉยๆหรือโยไม่น่าเลยหนอ หลงรักเขาเฝ้ารอรักเพิ่งซู่ซอ
กลับพังสลาย เพียงเจ้าเห็นว่าเขาร่ำรวย ข้ามีเงินมากมายน้องจึง
กลายแปรคู่อูหรือหน้าใจของนาง เจ้ามาจากจรตึงฟ้าให้นอนฝันค้าง
คอยแม่นางจนรุ่งสางควยใจชื้อ..."

(ผู้แพ้รัก : สุรพล สมบัติเจริญ)

" หนูยกก่อนคนจน..หนูยกก่อนคนจน จงหยุดเงาของตน
อย่าบงกความจนเที่ยวเดินลอยหน้า รู้ตัวเสียบ้างว่าคำดูจดังเช่นกา
ความจนไม่มีรากายาเดินลอยหน้าขายใครให้ใคร..."

(หนูยกก่อนคนจน : ฉลอง ภูสว่าง)

"...โอ้อนิจจาเกิดมาจน ไม่มีรถยนต์จะให้เธอขี่
หญิงไม่อาศัยไม่มีเยื่อใยดี เพราะตัวเรานี้ไม่มีสมบัติอันใด..."

...เพราะเรามันจนเป็นคนบ้านนอก จึงเหมือนหนามยอกฝังดูรา
หญิงไม่สนใจหญิงไม่นำพา หลอนปรารภคนมั่งมีเงินทอง..."

(ข้า : สักดิ์ เกิดศิริ)

และโดยเฉพาสังคมชนบทไทยวิธีการเก็บเงินนั้นคือการซื้อทองรูปพรรณมากจึงถือ
เป็นผู้มั่งคั่งไฉ่ค้ำย เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงทองไว้มาก เช่น

"...สิ้นหนานาหนึ่งครั้ง คิดสทวงค์หาผลกำไร
ก็ถูกลูกบิดวกลบคูณไป ตัดยอกเหลือจ่ายเก็บเอาไว้ซื้อทอง..โห"

(ลูกทุ่ง : สุรพล สมบัติเจริญ)

"สวยก็จริงนะน้อง ใส่ทองขึ้นมาท่วมแขน
นี่หรือแฟนของสุรพล...."

(สวยจริงนะน้อง : สุรพล สมบัติเจริญ)

"สวยก็จริงนะสาว ขาวก็จริงนะน้องถ้า मैंมีทองจะให้เจ้าแต่ง
กรันพอถึงยามแล้งจะพาน้องแต่งตัว เค้น..."

(ว่าแต่ : เบญจมิตร)

"...เมื่อเดือนสิบเอ็ดน้องให้สัญญา ขวนพี่มาหาหมั้นขวัญตาในเดือน
สิบสอง พี่เตรียมขันหมากทั้งรับปากว่าจะซื้อทอง แต่ความหวังของ
พี่นั้นต้องพังทลายเหมือนสายฟ้าผ่า..."

(น้องเดือนยี่ : ไพญญ์ บุตรชั้น)

"จะจ้างสักพันฉันก็ไม่หันไปมอง ถึงเธอจะใส่ทอง
เส้นโคเท่าไรรถไฟ..."

(คุณนายโรงแรม : ฉลอง ภูสว่าง)

นอกจากนี้ก็มีเพลงอีสานบ้านนา ของ แคง แคนทอง และรักเดือนเมื่อเดือนสาม
ของ ฉลอง ภูสว่าง

2.1.2.2 ยกย่องเจ้านายและผู้มีอำนาจ ผู้ที่มียศศักดิ์ไม่ว่าจะในทางใด
ก็จะได้รับการยกย่องให้เกียรติ เช่น

"...ฉันไม่ใช่เขี้ยวขี้คอกหญิง โอแม่ยกมิ่งสาววงศ์

เพราะฉันจนไม่มีสตางค์จึงเข้าใจได้แถมเอง
พ่อพี่เป็นชาวนาขายถ่านมิใช่กำนันหรือผู้ว่าการปกครอง
หากินเลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้แต่แลมองชีวิตอื่นสละอื่นอาลัย..."

(คนจน : เพลิน พรหมแคน)

" พี่เป็น อ.ส.เผื่อรอรักษ้องคงไปอยากเห็นใจ
เงินเดือนก็น้อยไม่พอคักย้องกลัวเป็นหม้ายนอนหนาว
ไม่มีศักดิ์ศรีไม่มีท้าวสาวใดจะคิดเมตตา..."

(อ.ส.รอวัถ : สุรินทร์ ภาคศิริ)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงนายร้อยห้อยกระเป๋ ของ ส.ลือเนตร คนไม่มีควา ของ
เพลิน พรหมแคน ไม่มีควารักผู้หญิงไม่ได้ ของ แผน พันธุ์สาลีและลูกสาวผู้การ ของ
ชลธี ธารทอง เป็นต้น

2.1.2.3 รักความสนุกสนาน เพลงลูกทุ่งสามารถจะยกเรื่องราว
ต่างๆมากล่าวอย่างสนุกสนานและมีอารมณ์ขัน ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเพลงลูกทุ่ง
เพราะเพลงลูกทุ่งสามารถจะนำเรื่องต่างๆมากล่าวในแง่ขันไม่ว่าจะเป็นเรื่อง
การครองเรือน เกรษธุรกิจ ปัญหาสังคมหรือการเมือง เช่น

" เมียจะเมียจ่านาพิกาฬก็ยังไม่ได้ได้
วันที่สิบเอ็ดขาดเค็ดๆว่าไง ค่าเช่าบ้านน้ำไฟจะเอาที่ไหนให้เขา
เมียจะเมียจ่า ก็น้ำปลาที่ท้องทนเปื่อยามเศร้า
วันที่สิบห้าไปเวย่าบ้านเรา นีน้องรู้หรือเปล่าว่าเงินจะเผาไม่มี

.....

เมียจ่าเมียสวย เงินซื้อห่วยก็ยังไม่ซื้อหัว
วันห่วยออกย่าแกบออกห่วยมา จ่านำเบี้ยดีกว่าเอามาแทงห่วย"

(จ่านำเมีย : จิว ภิจิตร)

" แจ่มอะไรอย่างนี้ หนุมอย่างพี่หรือจะไม่มอง
ออกเจ้าคิงผึ้งผายกรีกกรายเหมือนหงส์ล่าทอง
คนแก่ใกล้ตายยังไม่วายแลมอง พ่อเจอะเซฟนวน้อง
ยังร้องว่ายังไม่อยากตาย "

(ส่วยจริง ๆ : สุรพล สมบัติเจริญ)

"...คูนน้ำมียี่สิบคู่บ่เซ็งแม่เนื่อคูนมีรับแบกเอาไป
 ยกคูนไปไม่ว่าเอาน้ำคั้งไว้
 น้ำหกเมื่อไรเป็นไค้ถูกตี..."

(แบ่งสมบัติ : จิว พิจิตร)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงบ้องกัญชา ของ สุรินทร์ ภาคศิริ เป็นโศกทำไม ของสุรพล
 สมบัติเจริญ ผู้ยิ่งใหญ่ ของ สรวง สันติ หลังคาแดง ของ ชาตรี ศรีชล สร้างวิมาน
 ของ พยงค์ มุกดา โกนจุกสิงโต ของ พงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา ก้านนันทเงิน ของ
 สงเคราะห์ สมัตตะภาพงศ์และเชิดเค้ง ของ ทองใบ รุ่งเรือง เป็นต้น

2.1.2.4 ยกย่องความกตัญญู ในสังคมไทยนี้เราถือว่าผู้ที่สำนึกในบุญ
 คุณของผู้มีพระคุณเป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่องสรรเสริญและหลักปฏิบัตินี้ก็ยังคงยึดถือกันอยู่ใน
 ปัจจุบัน เพลงลูกทุ่งก็กล่าวถึงไว้ด้วยทั้งในด้านการสรรเสริญผู้มีพระคุณ ผู้แสดงความ
 กตัญญูและแนะนำให้ปฏิบัติตาม เช่น

"...แม่นมีบุญคุณอันใหญ่หลวง ที่เฝ้าหวงหวงลูกแต่หลังเมื่อยังนอนเปล
 แม่เราเฝ้าโอดระเห่ กล่อมลูกน้อยนอนเปลมียอมหันเหไปทางใด
 แต่เล็กจนโตโอดแม่จนอม แม่ฝ่ายยอมยอมเกิดจากรักลูกดังดวงใจ
 เติบโตโอดเล็กจนใหญ่..."

ความคิดพินิจให้ตีค่าน้ำนมแม่นี้จะมีอะไรเหมาะสม
 โอ้วว่าแม่เจ้าลูกคิดถึงค่าน้ำนม เอาเลือดในอกผสมกลั่นเป็นน้ำนม
 ใ้ลูกดื่มกิน..."

(ค่าน้ำนม : ไพบุลย์ บุตรขัน)

"...ส่วนพ่อองค์หรือก็แก่ แม่น้องก็เดินช้า คิ่นเข้าพ่อเจ้าก็ยุ่ง
 แกมุงจุงควายสู้ณา แม่น้องยังมาส่งข้าวทุกเช้าแสนเหนื่อยเมื่อยล้า
 พี่เห็นแล้วให้ส่งสารแก่เคย วานให้พี่ไล่ควายมา ไยน้องเชื่อนแซ
 พ่อก็แก่แม่อีกชรา โอ้อกานดากลับนาเกิดหนานวลจันทร์ "

(พ่อแก่แม่เฒ่า : ชลธี ธารทอง)

"...จะคิดผูกใจรักใครก็ตาม แต่ไม่ควรเหยียดหยามพระคุณผู้เป็น
 มารดา อ้อมอกชนนี้มีมากมีด้วยความเมตตา รักแม่ก็ต้องเทอดทูนบูชา

พระคุณมารดาอย่าคล้าย

หากแม่นซาคเพียงแม่ควยเมตตา

เปรียบดังซาควาสนาแล้วใครจะมาเป็นเพื่อน

หากซาควมารดาเปรียบดังนภษาคเคื่อน

เห็นแต่เพียงแม่ที่คอยตักเตือน

บิการเลือนกุดแยะเอย "

(เทอดพระคุณแม่ : ประเทือง บุญญประพันธ์)

จะเห็นว่าความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบิดามารดานั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดสำหรับคนไทย เพลงชิ้นนี้ก็เป็เพลงขายไร่โบสถ์ ของ สมยศ ทัศนพันธุ์ ขายสามโบสถ์ ของ คำรณ สัมบุณณานนท์และขายครึ่งโบสถ์ ของ สมยศ ทัศนพันธุ์ เป็นต้น

2.1.2.5 รักความเป็นอิสระ ไม่ชอบระเบียบแบบแผน สิ่งนี้เห็นได้ชัดเจนจากชีวิตประจำวันในสังคมทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพหรือการดำรงชีวิต เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงความรักอิสระไว้ในเพลงก๊วย เช่น

✓ "...ถึงจะเหนื่อยเมื่อไหร่ มิเกรงว่าเรียวแรงจะโหยอ่อน
ครากไถหวานค่านาคอนเหนื่อยนักพักนอนนอนฉิวปากร้องเพลง
หมุนฟางนอนต่างฟูกหม เน ไปอาทว่าใครจะขับเหง
นาของเราท่าเมื่อไรไม่ต้องเกรง
ไม่มีใครแบ่งเป็นเจ้าบายคอยใช้..."

(ลูกทุ่ง : สุรพล สมบัติเจริญ)

ถึงแม้ว่าจะรักความเป็นอิสระแต่สังคมไทยก็มีแนวปฏิบัติที่ตรงกันในเรื่องของชนบประเพณีที่สังคมเป็นผู้กำหนดให้ ซึ่งแม้จะไม่บีบบังคับโทษเค็ดขาดเช่นกฎหมาย แต่ผู้ปฏิบัติก็ไม่กล้าฝ่าฝืนด้วยเกรงข้อครหาจากสังคม สังคมจึงมีอิทธิพลในการจำกัดอิสรภาพของบุคคลอยู่มาก เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงไว้คือ

" พี่จะพี่จากรูบงานคารูบที่แก้มข้างซ้าย
พั่งน้องสักนึคพี่กิดูใหม่ จะเลวหรือคืออยู่ที่ใจ
แอบรูบแกมของไมมองใคร ประเพณีไทยเขาไม่ให้ร้างแกล..."

(รูบม้คใจ : ทรงชัย เล็กกำพล)

"...เขามาที่หลังพิงตั่งน่านชาวบ้านก็รู้
แต่แล้วพี่สู้เขาไม่ได้..."

(คิดถึงพี่น้อย : ฉลอง ภูสว่าง)

" เมียจำไม่น่าเลยนี่ ตัวก็มีกอนอนด้วยกัน
ชาวบ้านพูดกันกรอกหู พอตัวไม่อยู่ก็แอบมีตัวรายวัน..."

(ตัวรายวัน : ฉลอง ภูสว่าง)

ด้วยเหตุนี้ความเป็นอิสระของสังคมไทยจึงเป็นความอิสระที่มีขอบเขตของตนเอง
และมักจะเน้นที่ความรู้สึกพอใจของแต่ละคนมากกว่าอย่างอื่น

2.1.2.6 ขอบจัดงานพิธีเพื่อความมีหน้ามีตา ค่านิยมประการนี้เห็นได้ชัด
เมื่อมีการจัดงานในชนบท ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงาน การบวช ทำบุญขึ้นบ้านใหม่หรืองาน
อื่นๆ หากเจ้าภาพจัดงานใหญ่หรูหรา ก็จะเป็นที่กล่าวถึงด้วยความชื่นชมแม้ในคราวต่อไป
ผู้ที่จัดงานลักษณะเดียวกันก็จะได้รับพึงถึงความประทับใจจากงานที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้
แม้ว่าเจ้าภาพบางงานจะขาดทุนทรัพย์ก็จะมีการกู้เงินมาจัดงานให้ศักดิ์สิทธิ์เพื่อนบ้าน
เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงไว้ คือ

" พ่อเฒ่าเอยทำใจให้ดี แม่เฒ่าไม่มีแม่เฒ่านี้ยังอยู่
จะคิดอุ้มชู ๆ เสริมส่งบวชลูกจนเป็นองค์แน่นอน
จะเชื่อใจทำไร่นาเงินเขามาไม่อาทร พ่อรวบรวมเงินไว้
เป็นก้อน เห็นลูกห่มจีวร..."

(กล่อมใจเฒ่า : จี๊ พิจิตร)

และจากค่านิยมนี้จึงเป็นเหตุให้เพลงลูกทุ่งทำหน้าที่ระบายความคับแค้นใจแทนหนุ่ม
ชนบทที่ไม่มีเงินพอที่จะจัดพิธีแต่งงานให้สมเกียรติของฝ่ายหญิงทำให้ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงชักขวาง
เช่น

"...ขันหมากผ่านไปเสียงใครเขาโห้ เจ้าบ่าแค้นตัวโก้
ฟังเสียงใครโห้ข้างบาคหัวใจ เห็นเขาสกขึ้นโห้เอ๋ยยื่นร้องไห้
โธเจ้าพวงมาลัยหลุดลอยไปไม่กลับคืน..."

(ขันหมากน้ำตา : จี๊ พิจิตร)

เพลงอื่นๆที่มีเพลง รักน้องบ่มีเงินแต่ง ของ สุรพล สมบัติเจริญ ขันหมากเศรษฐี

ของ ฉลอง ภูสว่าง ข้าไม่มีชาย ของ โฉมพิศ พรสุพรรณและนักสู้ ของ เทพบุตร สติรอก
ชมภู เป็นต้น

• / 2.1.2.7 สนใจใคร่รู้เรื่องราวต่างๆเสมอ ซึ่งลักษณะเช่นนี้บางครั้งก็มี
มากเกินไปในเรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเองจนกลายเป็นสอครู้ลอคเห็น สังเกตได้จาก
เพลงจำนวนหนึ่งที่กล่าวไว้คือ

" ข้าสคๆเรื่องรถเรื่องรา เห็นกับตาจำได้ จำได้
รถโดยสารวิ่งผ่านโคราช คนขับประมาทคงขับเร็วเกินไป
รถบัสวิ่งห้อยสามล้อตัดหน้า

(พูด) 1 โอ้ แบบนี้สามล้อสิแหลกมึงครับ

2 เปลา่ รถบัสนะเป็นฝ่ายแหลก

1 รถบัสโดยสารนี่สิครับ

2 ไซ้

1 จนกับสามล้อขรรคมคาชิ

2 ไม่ใช่...ชนกับสามล้อที่เขาขับบดถนนนะ

1 โอ้ย แบบนั้นๆ

รถบัสวิ่งห้อยสามล้อตัดหน้า ผลลัพธ์ออกมาสามล้อไม่เป็นอะไร

....."

(ข้าสคๆ : สงเคราะห์ สมัตถะภาพงษ์)

ซึ่งเพลงเหล่านี้จะเป็นเรื่องราวที่แสดงถึงเหตุการณ์ต่างๆที่ชาวบ้านจะพากันมา
รวมล้อมแสดงความสนใจใคร่รู้ มักจะเป็นข่าวต่างๆนับตั้งแต่ข่าวอุบัติเหตุบนท้องถนนไปจน
ถึงข่าวความเป็นไปของสามกีบบรยา และการสนใจใคร่รู้เหล่านี้ทำให้ชาวบ้านมีหัวข้อ
สนทนาอย่างสนุกสนาน เพลงลูกทุ่งบางเพลงก็กล่าวถึงลักษณะนี้ไว้อย่างชัดเจน เช่น

" อย่าไปเชื่อชาวบ้านก็ว่า เขาชอบนินทาพูดยังงี้ยังงั้น
หาว่าพี่มีแฟนเป็นพัน ที่เขาพูดยังงั้นเขาพูดกันเล่นๆ..."

(พูดเล่นๆ : แดง แคนทอง)

" อยู่ที่ไหนน้องหาว่าพี่โกหก รู้ไหมน้ำตาพี่ไหลตก
เสียอกเสียใจน้องไม่ฟังพี่ เรายรักกันมาเป็นเวลาดังท่าทุกปี

ไปเชื่อข่าวลือเขาได้ว่าพี่มีเมียอยู่ที่บางกอก..."

(คินฉนทก : ไพบูลย์ บุตรขัน)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงชาวพิศดาร ของ จิว พิจิตร และ บริการทางอากาศ ของ สงเคราะห์ สมิตะภาพงศ์ เป็นต้น

2.1.2.8 นับถือพุทธศาสนา ซึ่งหลักใหญ่ที่พุทธศาสนิกชนปฏิบัติก็คือการทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ดังนั้นการนับถือพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของคนไทย สังคมไทย เช่น

ความเชื่อในกฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้นก็มักจะปลอบใจตนเองด้วยการอ้างถึงสิ่งที่ตนเองได้สร้างไว้ เช่น

" ก็ถูกแล้วแล้วแล้วศาสนา ถ้าหากบุญหนุนพา
เราก็ต้องมารักกันจนได้ เราเกิดไกลแสนคนละแดนแสนไกล
แล้วศาสนาชักพาให้พบกันได้ดังฝัน..."

(เพราะวาสนาตัวเกี่ยวแท้ง: สำราญ อารมณ์)

"...จะเป็นด้วยบาปหรือบุญที่เคยทำมา พี่จึงมีแต่น้ำตา
เป็นเพื่อนเรื่อยมาทุกยาม จะเป็นด้วยกรรมของพี่ที่ทำ
ชาติก่อนเลวทราม จึงมีแต่คนมองข้ามกระทั่งนงรามที่เคยรักกัน
....."

(ทรมาน : ชาควี ศรีชล)

และจากความเชื่อเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิดทำให้คนไทยมีคำพูดถึง ชาติหน้า ชาติก่อน ดังเพลง

" หากมันเลือกเกิดเองได้ คนทุกคนเลือกเกิดอย่างไร
ก็ตามใจเขาปรารถนา แก่ตัวฉันนั้นขอตั้งสัจจะวาจา
ถึงชาตินี้ชาติหน้า ปรารถนาเกิดมาใกล้คุณ..."

(ปรารถนา : เบญจมิตร)

" ชาตินี้ที่รักเราคงรักกันไม่ได้ เพราะว่าหัวใจสองเรานี้ปีเจ้าของ
ฉันต้องสะอื้นก่ำกั้นกลืนน้ำตานองไม่อาจที่จะเรียกร้อง..."

(ที่รักเรารักกันไม่ได้ : จิตรกร บัวเนียม)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงดาวลูกไก่ ของ บุญสม อุษะยาและพอหรือยัง ของ ไพฑูรย์ บุตร
ชั้น เป็นต้น

การทำบุญเพื่อสะสมไว้ในชาติหน้า พุทธศาสนิกชนนิยมที่จะทำบุญ ฟังเทศน์ในโอกาส
ต่างๆกันเพราะความเชื่อว่าเป็นการสะสมบุญไว้เป็นทุนทรัพย์ในชาติต่อไป หากทำบุญไว้ดีชาติ
ต่อไปก็จะสมบูรณ์พูนสุข แต่ถ้าทำบุญไว้ไม่ดีชาติต่อไปก็จะลำบาก การทำบุญจึงเป็นไปอย่าง
เต็มใจ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงความศรัทธาในเรื่องนี้ไว้ด้วยกัน คือ

"...เนื้อคู่กันแล้วก็คงไม่แคล้วกันไปได้ ถ้าเคยทำบุญรวมไว้
ถึงจะอย่างไรก็ต้องเจอจะกัน เขาเรียกบุญเพสันนิวาสสร้างสรรค์
คงเคยคบหาตร่วมชั้น สร้างโบสถ์ร่วมกันไว้เมื่อชาติก่อน..."

(บุญเพสันนิวาส : ไพฑูรย์ บุตรชั้น)

"...แม้ถึงวันพระหน้าพี่จะพาน้องไปทำบุญ
น้องจงเกื้อหนุนสร้างผลบุญเรากับหาตร่วมชั้น
น้องจับมือพี่มือ..."

(สาวบ้านนา : ยงยุทธ เขียวชาญชัย)

✓ "...เคยทำบุญใส่บาตรในวันสงกรานต์ เราสองคนอธิษฐาน
ว่าจะรักกันจนสิ้นชีวา ขอให้พบกันชาตินี้และชาติหน้า
เราสองคนเอ่ยคำสัจจา ทอหน้าพระสงฆ์องค์เจ้า..."

(คิดถึงบ้านนอก : เมืองมนต์ สมบัติเจริญ)

ดังนั้นเวลาที่ว่างจากการทำงานชาวชนบทก็จะไปทำบุญฟังเทศน์ด้วยความศรัทธา
อันแรงกล้า และการทำบุญก็มีอิทธิพลจนเป็นคำพูดติดปากเสมอๆ เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงไว้คือ

"...ผมเป็นคนจริงนะแม่คุณ ช่วยคิดทำบุญการุณรักแฟนคนใหม่
เจ้าขอมาสีช่วยคิดปรานีเยอโย (ซ้า) แม่คุณยังสนใจ
จะไม่รักใครแน่นอน..."

(หนุ่มโยโสธร : ดาว บ้านดอน)

"...โอ้แม่คนที่ขอลาที่ในใจโปรดได้การุณ
บอกมาซิจะเอาบุญผมรักคุณจริงแม่มีงสุกา..."

(รักคนที่เขารักเรามากกว่า : ชงชัย เล็กกำพล)

"...เวลานี้ชีวิตว้ายุ่น ทำบุญแผ่กุศลให้กงมัน
 ดับขันธเราจะไปไหนกัน ขึ้นสวรรค์หรือลงนรกให้เลือกเถา..."

(หนังกรรม : สุรินทร์ ภาคศิริ)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงหัวใจร้อนๆของ เบญจมิตร กินข้าวกับอะไร ของ ชลธิ์ ชาร
 ทอง และ วันพระอย่าเว้น ของ สุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ ในสังคมไทยชนบทนั้นคนในสังคมมักจะรักความสงบ มีความเป็นอยู่
 เรียบง่ายไม่ทรูหราพอใจในสิ่งที่ตนเองมีชีวิตจึงเป็นไปอย่างเรียบง่าย การแสดงออกทั้งทาง
 คำพูด ความคิดแสดงถึงความพอใจเหล่านั้น เช่น

" ออกความรักบ่ตาย บ่ร้ายเหมือนดังอกขาว มีข้าวสารมีถ่านมีเถา
 ใครนินทาว่าทมิฬเฮา เขาบ่สงสารเฮากีบ่เป็นหยังคอก
 บ่ บ่ เป็นหยังคอก บ่ บ่ เป็นหยังคอก "

บ่มีเก้งนั่งรถหยังกีบ่มี สองชายยังคืบซิ้นเดินได้คอก
 เดินย่ำคอกบ่ตาย บ่ร้ายเหมือนนจนคากยุง
 มีที่นอนมีหมอนมีมุ้ง มีผ้าห่มกันลมกันยุง
 บ่ได้ควงสาวกรุงกีบ่เป็นหยังคอก..."

(บ่เป็นหยังคอก : กานท์ การุณวงศ์)

" บ้านของฉันเขาเรียกกันว่าบ้านป่า ไม่มีไฟฟ้า
 น้ำประปาไม่มี มีแต่แสงเดือนเป็นเพื่อนเมื่อยามราตรี
 เสียงเรไรร้องยังอึงมีแทนเสียงดนตรีทุกเช้าทุกเย็น..."

(สวรรค์คนจน : ไพฑูรย์ บุตรขัน)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงโลกนี้คือละคร ละครของโลก ของ ไพฑูรย์ บุตรขัน อย่าหยาม
คนจน ของ พร ไพฑูรย์ ภูธรที่รัก ของ พยงค์ มุกดา รุ่งแจ้งแสงทอง ของ โฉมฉิน พร
 สุพรรณและอย่าคำสนทนา ของ เล็ก ห่องเย็น เป็นต้น

การให้อภัย โดยทั่วไปแล้วสังคมไทยรักความสงบหากเรื่องบางเรื่องจะก่อให้เกิด
 ปัญหายุ่งยากก็จะละเว้นเสีย และถ้ามีการทำผิดแล้วผู้ทำผิดสำนึกในความผิดก็จะได้รับ
 การให้อภัย ไม่มีอาฆาตแค้น เช่น

"...ไปถึงเกิดนะพี่ขออวยพรให้เจ้าไปดี ลืมสิบหกปีเสียเถิดนะน้อง

นึกว่าหลับฝันชั่วพริบตาเรคืน สัมผัสที่เราสองครองรักกันมา
ถึงสิบหกปี สิบหกปีแห่งความฝัน ทั้งเธอและฉันจบเกมรัก
กันเพียงนี้..."

(สิบหกปีแห่งความหลัง : สุรพล สมบัติเจริญ)

และนอกจากจะแสดงความไม่จองเวรกันแล้วยังยอมรับสภาพของคนโดยคุณฐิอีกด้วย ดังเพลง

" จะแค้นก็แค้นไปเลย โอนั่นเองอย่าไม่ต้องมาบอก
ก็พินิจค่าเหมือนเคยต้นเคี้ยว เขาจะเอาน้องทำ ม สระ เอี้ยว
แล้วก็ไม่เสียใจหรอก..."

(พี่ไม่เสียใจหรอก : หนู่ม เมืองไพร)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงลูกสาวนายทุน ของ ชลธี ธารทอง วิวาห์ละอิ่น ของ พีระ ตรีบุปผา
ทวนหัวของพี่ ของ ป. เทียนสุวรรณ และ รสสวาทาย ของ ไพบุลย์ บุตรขัน เป็นต้น

2.1.2.9 เชื่อเรื่องไสยศาสตร์และโหราศาสตร์ เรื่องของไสยศาสตร์และ
โหราศาสตร์ เป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทยอยู่มาก เช่น

" นะโม นะโมพุททายะ ขอมนต์จากพระมาลงหน้าทอง
สาวเห็นได้ใจเห็นคึกคัก เห็นหน้าเรารักก็ยินดีสิ่งแลจ้อง
ผูกใจไข่มปอง (ขำ) หาแฟนไม่คล่องต้องลงสักดิ์..."

(นะหน้าทอง : ฉลอง การะเกด)

" หมอทายว่าต้องตายแน่ๆ
สาวโคที่เกิปีมะแมจะต้องจากแม่จากพ่อ
ให้รีบแต่งงานกับคนวันจันทร์เดือนเจ็ดปีจอ..."

(คำสั่งคุณหมอ : ฉจอง ภูสว่าง)

เพลงอื่นๆก็มีเพลง เพียง อิมังป๊อก ทรวงู ของ จี๊ พิจิตร หมอดูเนื้อคู่ ของ จำรัส ศรีวีเชียร
นะหน้าทอง ของ ไพบุลย์ บุตรขัน หมอดูลื้มควง ของ ไหวพจน์ เพชรสุพรรณ และ แทงหวาย
ของ ชาศรี ศรีชล เป็นต้น

ค่านิยมต่างๆที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งนี้เป็นค่านิยมซึ่งสังคมชนบทที่นับวันก็จะยิ่งถูกสังคม
เมืองทำให้เปลี่ยนแปลงมากขึ้น เพลงลูกทุ่งจึงทำให้เราศึกษาค่านิยมของสังคมไทยชนบทได้
ทางหนึ่ง

2.1.3 เอกลักษณ์ไทย ในสังคมต่างๆย่อมมีลักษณะเด่นของตนเอง ที่เรียกว่า "เอกลักษณ์" ซึ่งขึ้นอยู่กับประวัติความเป็นมา รูปแบบการปกครอง ค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆเป็นสำคัญ เอกลักษณ์ไทยเท่าที่เพลงลูกทุ่งได้บันทึกไว้ประกอบด้วย

ความภูมิใจในเอกราช ความภูมิใจในชนนี้คนไทยได้แสดงออกไว้มากมาย ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา เช่นความรักอิสระ การประกรรมาชีพ แดงความภูมิใจไว้ในวรรณกรรมต่างๆทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ตลอดจนในบทเพลง เช่น

พื้นดินแหลมทองแห่งนี้ได้ประวัติศาสตร์จารึก

ดลบันดาลของนิคมลือเลื่อง กรังนี้ไทยเราจับพราหมณ์ทำถักแทนน้ำตานอง

เพื่อผูกมัดค้ำของคำว่าสยาม เพื่อไถ่ทรงกษัตริย์ไทยพริ้วโบกไสวบนยอดเสา

หัวใจเรารัตนกันเมื่อเกิดความรักกันหวานหวาน

อาณาเขตประเทศไทยแยกกว้างใหญ่ไพศาล เป็นรูปชวาน

งามสง่า เมื่อก่อนเรียกว่าสยามดินไทยแหลมทองของเอเซีย

ไทยไม่เคยเสียเอกราชไม่เคยเป็นทาสเมืองไหน ไทยเป็นไทยสมนาม

ประวัติศาสตร์จารึกท่านโปรดจงนึกคุณนี้ เรื่องบางระจัน...

(แผ่นดินแหลมทอง : ไพฑูรย์ บุตรชื่น)

นอกจากจะแสดงความภูมิใจในชาติออกมาโดยตรง เช่นนี้แล้วเพลงลูกทุ่งยังได้กล่าวสรรเสริญวีรกรรมของบรรพบุรุษที่พลีชีวิตเพื่อชาติด้วย ก็

ประวัติศาสตร์ชาติไทยไกรฤกษ์คงจะรู้ คงพลีประวัติศาสตร์ดู

ทุกคนจะรู้แก่ใจ คอนเจตยอนสาวรีย์อำไพเคนกระหงาน

พยานเลือดไทยหลังไว้ไถ่ถอนน ถึกพม่ายกทัพชัยหวังยาไทย

ไทยในปี (ซ้ำ) และอุปราชพม่ายกไพรพลอันเกรียงไกร

รู้เนชัควาพลัดแผ่นดินชาวไทยทั่วถิ่นระส่ำระสาย

จึงอันมองมาแต่ไกลหมายมุ่งไปอยุธยา

องค์สมเด็จพระนเรศวรทรงชวบนุชชนา (ซ้ำ)

คนไทยน้อยคอยท่าสตราหังพาราพร้อมผู้ตาย
เลือดไทยแม้รั้งกับร่างดูปลื้มไม่เลิกลาย..."

(อนุสรณ์กอนเจ็ญ : ธงชัย เล็กกำพล)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงพระเอกพระยาพิชัย ของสมาน เมืองราช เมฆาโม ของธงชัย เล็กกำพล และเสียงจากแนวรบ ของฉลอง วุฒิชัย เป็นต้น

2.1.3.2 ความสนุกสนาน คนไทยมักจะมองสิ่งต่างๆในแง่ดี แม้แต่เรื่องที่ชาติอื่นเห็นว่าเป็นเรื่องจริงจัง การมองสิ่งต่างๆอย่างรื่นรมย์เช่นนี้ ทำให้คนไทยทั่วไปรักสนุก ไม่เคร่งเครียดนัก ซึ่งความสนุกสนานของคนไทยอาจจะมีสาเหตุมาจากความเป็นไท และความอุดมสมบูรณ์ของประเทศ¹ ที่ทำให้เราภูมิใจและไม่เคียดแค้นในการ ก้มมาหาгин คนไทยสามารถจะนำเรื่องเคียดแค้นหรือความทุกข์ต่างๆมากล่าวในทำนองขบขัน โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะการนี้ชัดเจน เช่น

"...เพียวบางกอดกอดอย่าบอกใคร มันสนุกถึงใจจริงจะเขื่อนเอ๋ย
นั่งรถไฟไม่ก็ขี่วัวโม่งก็ถึงหัวลำโพงอย่างสบาย อยากกินขนมบางกอก
มีกินเขาบอกว่ายาวมันเหนียวเหนียว รกย่นมันนุ่มยิ่งกว่ายุง
มันเหนียวหนึบกรุงเคี้ยวจะตุงตุงเลย
ข้ามถนนไต่กำแพง ข้ามตรอกทางม้าลายข้ามไก่เสียบ
โอ้เราเดินทางแทบตาย ไม่ยักเจอม้าลายสักตัวเลย
เห็นแกป้อมไฟเขียว เหลือง แดง มีตั้งหลายแห่งเป็นไฟเขียวจริงเหว
ขอแม่งสักครึ่งให้สุพรรณทุ่งนาคันคางสว่างจังเลย..."

(ลูกทุ่งเลือดสุพรรณ : พยงค์ มุกดา)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงผู้คนเคี้ยวเลี้ยงไม่ไ้ ของสนธิ มโนวิทย์ ประท้วงเมีย ของสันต์ กิลปประสิทธิ์ คนหูหนวก ขององรงค์ โกสณฺธ ยกทัพจับปู ของฉลอง การะเกด กั้วผี ของ นิยม มารยาท อุปมาอุปไมย และคนอยากตาย ของ ฉ. คำชะอี เป็นต้น

2.1.3.3 ความเชื่อ เชื่อผี เชื่อผี ลักษณะเด่นของคนไทยอีกประการหนึ่งคือความเชื่อเพื่อผีแผ่ ซึ่งลักษณะนี้ยังเห็นได้ชัดในสังคมชนบท เช่นการทวงแค้นกันในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น

¹ อานนท์ อากาภิรม มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 114

เป็นเรื่องส่วนตัว หรือการประกอบอาชีพ เป็นต้น เช่น

"...ส่วนน้องเรือกี้แก แม่้องก็เดินช้า
 คั้นเข้าพ้อเว้าก็ยุ่งแถมงุงควายสู่ทองนา
 แม่้องยังมาส่งข้าวทุกเช้าแสนเหนื่อยเมื่อยล้า
 พี่เห็นแล้วให้ส่งสารแกเอยวานให้พี่ไล่ควายมา..."

(พ้อแกแม่เภา :

ชลชี ธารทอง)

เพลงอื่นๆก็มีเพลงน้ำค้างเดือนหก ของสาโรช ศรีสวัสดิ์ นิสิตจุฬา ของเมืองมนต์
 สมบัติเจริญ และบ้านนาที่ซำรัก ของท้วม บำเพ็ญ เป็นต้น

✍ สมัยนิยม สมัยนิยมนี้เกิดขึ้นจากเพลงลูกทุ่งมาก เพราะเพลงลูกทุ่งมักจะนำข่าวสารหรือ
 เหตุการณ์ร่วมสมัยมาใส่ไว้ในเนื้อเพลงด้วย ซึ่งสมัยนิยมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอาจแบ่งออกเป็น
ความเป็นไปในสังคมทั่วไป มีเหตุการณ์มากมายที่ได้รับการบันทึกไว้ใน

เพลงลูกทุ่ง เช่น

การเลือกตั้ง " เออ คื่นวั้นเกิดหญิงชายทั้งหลายเอย อย่าหวั่นเลยคื่นขึ้นทั้งไทยทั้งทอง
 คื่นขึ้นทั้งทั้งประเทศเขตขวานทอง ถึงคราวต้องเลือกคนเด่นเป็นผู้นำ
 (แหล่) ประชาธิปไตย เราหาได้ยากเหลือแสน ที่เคยอยู่กับผู้นำ
 เราทดแทนนานา วันที่สืบสืบทอดถึงวันเวลาจงสาธุกัน เลือกกับคนสำคัญ
 กำหนดวันสืบฤกษ์ภา..."

(ลูกทุ่งเลือกตั้ง : (ร ภิรมย์)

ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการเลือกตั้งเมื่อปีพ.ศ.

การปฏิบัติตามวัฒนธรรมกะวันกก

"...หนุ่มกวงสาวกอล่กล้ากันเป็นคู่ๆ คู่ไกรคู่ชัย
 ต้องเกี่ยวกล้วยกับกล้วยไกรใบรู้ แผลงจริงๆดอกละไย (ข้า)
 ชอบเปลี่ยนไถไล่ไถไผ่..."

(แซ่ขันเกี่ยวแวน : ประสพ โชคมีลาภ)

ความก้าวหน้าทางค่านวาท

" รักพี่เถอะนะขวัญใจ จะพาไปอยู่โลกพระจันทร์
รักพี่เถอะนะจะหลอน จะพาขวัญอ่อนไปถึงที่คืนวัฏกรรม
โลกพระจันทร์ฝันกันยังว่างเราไปสรรสร้างให้กัน
จะยื่นมือพาใจจากอเวริกาขึ้นไปนั่งเฝ้าท่าอยู่บนโลกพระจันทร์..."

(เสรีโลกพระจันทร์ : กัดกีชาย วันชัย)

กำลังภายใน "ป็นข้าวสารมัมของยาเพ็งแต่งกันเสียงงามเจ้าะ
เก็บเงินไว้นานๆไว้ซื้อข้าวสารเสียดีกว่าเนาะ อารักยังพอแบ่งเบา
แต่พวกข้าวน้ำการวงเมาะ..."

(ข้าวเพง : สุธาทิ เทียนทอง)

เพลงอื่นๆที่กล่าวถึงความเป็นไปในสังคมก็มีเพลงโกนยาว วง ของฉลอง กุสว้าง
เทียนเมีย ของจิ๋ว พิจิตร หมื่นเมือ ของไพฑูย์ บุตรชื่น กั๊วโลกพระจันทร์ จอโลกพระจันทร์
ของฉลอง วุฒิชัย รวยเขาเน ของทองใบ รุ่งเรือง ผ้าใบแดง ของสุรพล สมบัติเจริญ
รักลูกสไครค์ ของสนธิ มโนรัตน์ และ ปัญหาหัวใจ ของสนั่น นาคี เป็นต้น
✎ สมัยนิยมเกี่ยวกับการแต่งกาย เพลงลูกทุ่งได้บันทึกเรื่องราวของการแต่ละ
ช่วงไว้มากมาย เช่น

" เสียใจจริงๆคุณผู้หญิงคุณหญิงยุคนี้
แต่งตัวออกจากบ้านแคะที่ข้างสันลี้เค็เจียวะบะบัก...เอ
ผ้าผ่อนเตระไมก็ตดาก ทำไมหนอนางจึงซี้เทเียวจิงเจ
ชาขาวก็พอไหว (ลูกกู) เอ้าชาขาวก็พอไหว
แต่มางกนจายไบเอาไทนเลย..."

(เฮี้ยวไล่ : สุรพล สมบัติเจริญ)

ประมาณปีพ.ศ.2508ความนิยมนุ่งกระโปรงเหนือเข่าเริ่มเข้ามาในเมืองไทย จึงมีการ
เห็นแบบผู้ที่ชอบนุ่งกระโปรงสั้น และในช่วงนี้การแต่งกายของชาวไทยก็ถือแบบตะวันตกมากขึ้น
โดยเฉพาะการเสริมสวยด้วยเครื่องสำอางและอื่นๆจึงมีเพลงที่กล่าวถึงเรื่องต่างๆเหล่านี้บ่อยมาก เช่น

" สาวเอยแนวสาวสมัยใหม่ แต่งตัวจะไปไหนกันมาเดโช
ดูซิเออเขาสวยดี สงสัยว่าจะไปหาเนยยืนยิมแน้วพวกมากอยเท่กั๊ว

เขียนคือเสียใจก็เขียนนอนกรน แค้นไปเมื่อกางมระหว่างกั้วพอกี...

แขนมองดูเท้าแบกทำหน้านี้ว วึ่งหนีตัวปลิววาวจะไม่มี"

(สาวหน้าฝน : สุรพล สมบัติเจริญ)

หลังจากนั้นประมาณปีพ.ศ. 2512 นิยมฟังกระโปรงสั้นกว่าเดิมมาก ที่เรียกว่า"ฮอทแพนท์"
เพลงลูกทุ่งก็บันทึกไว้ คือ

" สาวเอ๋ยแม่สาวฮอทแพนท์ อยากจะขอเป็นแขนกลล้าหาเลี้ยงไม่ไหว
สาวเอ๋ยแม่สาวฮิปปีเธอประหยัคกันก็พิกเลยศนใจ
หน้ากาเซ็กซี่ไม่แรง ขวงปลอมของแปรงเซ็กซี่ไม่ใช่
เชอป๋อยสวยธรรมชาติก็วกไม่วากแต่งเติมก็เอาไว
เมื่อได้เห็นหัวใจเกินดี (ซ้ำ) ช่วยสาวฮิปปีใส่เสื้อชั้นใน..."

(คอยรณ : สรวง สันติ)

เนื่องจากระยะนี้วงการภาพยนตร์ได้เริ่มแพร่อิทธิพลมาถึงเมืองไทย เพลงลูกทุ่งจึงนำมากล่าว
ไว้ด้วย เพลงที่กล่าวถึงการแต่งกายมีเป็นระยะๆ เช่นการสวมเสื้อผ้าแบบแวลอด (see - through)
แฟชั่นไม่สวมเสื้อชั้นใน (no - bra) การแต่งกายแบบใส่ได้ทั้งชายและหญิง (unisex)
แฟชั่นกระโปรงยาว (new-look) เป็นต้น เพลงที่กล่าวถึงไว้ก็มีเพลง กลูบบางกอก ของเพ็ญ
พรมแดน กลัวแก่ ของช. คำชะอี หนุ่มฮิปปี สาวทรงมอด ของประสพ โชคมี่ลาม
สาวสมัยใหม่ ของสัญญา จุฬาร เข้าเขี้ยวว่าหลาย ของสุรินทร์ ภาคศิริ ทรงมะกัน
ของสมนึก ปราโมทย์ และ หนักใจ ของสุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

2.1.5 ประเพณีไทย ประเพณีเป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างไว้มีไว้และสามารถจะถ่ายทอดกัน
ได้เช่นเกี่ยวกับวัฒนธรรม¹ ประเพณีไทยมีกล่าวไว้ในเพลงลูกทุ่งอยู่บ้าง ประเพณีที่ปรากฏในเพลง
ลูกทุ่งจะเป็นประเพณีในเทศกาลต่างๆ เช่น

2.1.5.1 การสงฆ์พระ และการก่พระเจดีย์ทราย มักจะกล่าวถึงกันในเทศกาล
สงกรานต์เสมอ คือ

¹ เสฐียรโกเศศ การก่พระเจดีย์ทราย หน้า 54

" เดือนห้าสงกรานต์กำลังจะมาพี่จำได้ไหม พี่จำเราสองพวกกับก้อเจตีย์ทราย
ประคัลลันหมอนิธฐานรวมกันนั้นหมาย หวังรวมเป็นคู่ใจ ,
รวมรักอาลัยไม่ยอมเหินห่าง..... "

(อุคิ์กรักเคื้อนหา : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกษา)

" โอ้ละหนอเคื้อนหาสงกรานต์ หอมดอกสเลเตบาน
ขอยกถึงบ้านย่างเดือนเมษา

เกษรรวมกันเฝ้าช่วยประคองชั้นช่วยกันตักบาตร
ร่วมบุญร่วมใจโอ้ละหนอเกษรใจลั่น ร่วมก้อเจตีย์ทรายอธิฐาน
รักกันละเนอ..... "

เคื้อนดอกสเลเตออกชั้นสงกรานต์ พี่ร่วมกันร่วมบุญเสนอ... "

(ดอกสเลเตเคื้อนหา : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกษา)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงสงกรานต์บ้านนา ของขุนพล ลูกเพชร จำปีลิมนานา ของภูเกียรติ นกรสวรรค์
และ สงกรานต์บ้านเรา ของ ชลธี ชลรทอง เป็นต้น

2.1.5.2 การบวช การบวชนิยมทำก่อนหน้าเทศกาลเข้าพรรษา เพลง
ลูกทุ่งกล่าวถึงการบวชไว้เป็นขั้นตอนต่าง ๆ นับตั้งแต่ลาบวช ทำขวัญนาค แหนาคไปวัด ทำพิธี
ในพระอุโบสถ ตลอดจนลาสิกขา เช่น

" ศรี ศรี วันนี้ฤกษ์ดีมงคลชัย พ่อนาคเอย
เธอจะได้ทำการบวช น้าว่าเป็นบุญกุศลเจตนาที่พ่อนาค
มีต่อผู้เป็นบุพการีคือบิดามารดา ขอให้สุขโสมนัส
คงจะให้สู่พรพรหมมา

พ่อนาคเอย ยังเลื่อนเอยวาจา วันนี้ขอบรรพชา

ในศาสนาพระพุทธองค์..... "

(พ่อนาคเอย . ไพฑูรย์ บุตรขัน)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงปลอบใจนาค ของจิ๋ว พิจิตร นาคอบาบา ของชงชัย เล็กกำพล พี่จะบวชแล้ว
ของชลธี ชลรทอง ให้พี่บวชเสียก่อน ของไวพจน์ เพชรสุพรรณ ทิดใหม่ใจเฝ้า ของสำเนียง
ม่วงทอง และ ชายสามโบสถ์ ของคำรณ ตัมปณานนท์ เป็นต้น

2.1.5.3 การทำบุญออกพรรษา การทำบุญออกพรรษาพิเศษกว่าทำบุญทั่วไป ที่มีการตักบาตรถวายข้าวต้มผัดซึ่งมีชื่อเรียกต่างกันไปตามรูปร่างเป็นข้าวต้มหางยาว ข้าวต้มลูกโยน เป็นต้น เพลงลูกทุ่งก็กล่าวถึงประเพณีไว้อีก

" คอกกฐินลอยมา ออกพรรษากำลังลอยไป
ตักบาตรเราทำบุญดูใจ ข้าวต้มมัดใหญ่หางยาวนะแม่คุณ
ข้าวต้มวันออกพรรษาเพื่อนมกิดิตตรา หีฟ้าวุ่น
ใส่บาตรแก้วตาเกียงข้างเนื้อละมุน..... "

(ออกพรรษา : ชาตรี ศรีชล)

เพลงอื่น ๆ ก็มีเพลงร่ำวออกพรรษา ของเค็ม ศรีโชค เป็นต้น

ประเพณีอื่น ๆ ที่เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงคือนูบขึงไฟ แข่งเรือ ลอยกระทง กล่าวไว้ในเพลง เข้บองไฟ ลูกทุ่งอ่างทอง และ ลอยกระทง ของจิ๋ว พิจิตร เป็นต้น

2. อิทธิพลของเพลงลูกทุ่งต่อสังคม สังคมเป็นผู้กำหนดเนื้อหาสาระของเพลงลูกทุ่งและในขณะเดียวกันเพลงลูกทุ่งที่ใดเผยแพร่ในหมู่นักฟังก็มีอิทธิพลต่อสังคมไม่น้อยเช่นกัน หากจะพิจารณาบทบาทของเพลงลูกทุ่งในแง่แล้วจะเห็นได้ว่า เพลงลูกทุ่งมีบทบาท คือ

2.1 ให้ความบันเทิงอย่างทั่วถึงและสนุกสนาน เพลงลูกทุ่งแพร่หลายไปยังผู้ฟังได้ทั่วถึงกว่าเพลงประเภทอื่นด้วยสาเหตุหลายประการ คือ

2.1.1 การจัดรายการทางสถานีวิทยุ ในปัจจุบันนี้สถานีวิทยุระบบเอ.เอ็ม.ทั้งหมดไม่มีสถานีวิทยุใดไม่จัดรายการเพลงลูกทุ่งและหากติดตามรายการโดยตลอดแล้วจะพบว่ามักจะเสนอเพลงลูกทุ่งสู่ผู้ฟังมากกว่าเพลงลูกกรุงเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานีวิทยุเหล่านี้เผยแพร่ในชนบทและเพลงลูกทุ่งเข้ากับบรรยากาศชนบทได้ดีกว่า

2.1.2 เพลงลูกทุ่งถูกரசิยมผู้ฟัง ซึ่งรสนิยมนี้ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นชาวชนบทเท่านั้น ในปัจจุบันผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงและอยู่ในเมืองก็ตื่นตัวฟังเพลงลูกทุ่งมากขึ้น ดังเหตุได้จากข้อเขียนต่าง ๆ ที่มีผู้เขียนเขียนถึง หรือการจ้องอภิปราย ตลอดจนนำเพลงมาใส่ในภาพยนตร์ ซึ่งเพลงที่ถูกரசิยมผู้ฟังนี้จากการสำรวจสถิติอันคับเพลงยอดนิยมของสถานีวิทยุเสียงสามยอดประจำปี พ.ศ. 2518 สรุปได้ว่าเพลงลูกทุ่งที่ถูกரசิยมของผู้ฟังคือเพลงซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.1.2.1 สาระของเพลง จะต้องเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้ฟังหรือผู้ฟังมีส่วนรับรู้ด้วย ซึ่งอาจจะจัดลำดับได้ดังนี้

2.1.2.1.1 เกี่ยวกับความรัก ไม่ว่าจะเป็นเนื้อร้องกล่าวถึงเรื่องใดก็ต้องแทรกความรักด้วยเสมอ จากอันดับเพลงยอดนิยมที่เขารอบชิงชนะเลิศ 50 เพลง มีเนื้อร้องที่เกี่ยวกับความรักอยู่ถึง 37 เพลง เป็นการแสดงความผิดหวังจากความรักถึง 15 เพลง แสดงถึงการเกี้ยวพาราสี 17 เพลง รำพันถึงคนรัก 3 เพลง แสดงความรักจากวรรณคดี 1 เพลง แสดงความสุขที่จะได้แต่งงาน 1 เพลง จากตัวเลขนี้ทำให้พอจะสรุปได้ว่าเพลงที่ได้รับความนิยมจากผู้ฟังมากที่สุดคือเพลงที่เกี่ยวกับความรัก เพราะผู้ฟังฟังแล้วเกิดอารมณ์คล้อยตามได้ง่าย เพราะผู้ฟังก็อาจจะประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับความรัก เช่นเดียวกับเนื้อร้อง

2.1.2.1.2 ชีวิตประจำวัน ทั้งเกี่ยวกับอาชีพการงานและความบันเทิงในสังคม มีเพลงที่เนื้อร้องกล่าวถึงเรื่องราวนี้ 10 เพลง เป็นการกล่าวถึงชีวิตประจำวันและอาชีพ 6 เพลง กล่าวถึงความบันเทิงในสังคม 4 เพลง จะเห็นว่าความนิยมฟังของผู้ฟังนั้นนิยมฟังเรื่องราวชีวิตและความบันเทิงในสังคมเป็นอันดับรองลงมา

2.1.2.1.2 เรื่องอื่น ๆ เช่นการกล่าวถึงสภาพชนบทและความภูมิใจในชนบท ประเพณี เหตุการณ์ขณะนั้น ตลอดจนเรื่องตลก 4 เพลง เป็นที่น่าสนใจทั้ง ๆ ที่เพลงลูกทุ่งร่ำรวยอารมณ์ขันแต่เมื่อมีการพิจารณาให้รางวัลยอดนิยมเพลงที่ให้อารมณ์ขันมักไม่ได้รับรางวัลอาจจะเป็นเพราะมีความรู้สึกกับคนผู้ฟังและกรรมการว่ามีลักษณะเป็นการ "เล่นสนุก" เกินกว่าที่จะได้นำมาพิจารณาอย่างจริงจังก็ได้

2.1.2.2 ลีลาของเพลง ลีลาของเพลงที่ผู้ฟังนิยมฟังมักจะแตกต่างกันตามยุค เช่นในยุคแรกที่มีการร้องคือ คำรณ สัมบุณณานนท์ สมยศ หัตถนันทน์ นิยมเพลงที่มีลีลาเนิบนาบ ในยุคต่อมาเช่น หลง ทองใจ สุรพล สมบัติเจริญ พร ภิรมย์ มีทั้งลีลาเนิบนาบและสนุกสนาน ในยุคปัจจุบันมีลีลาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งแต่ละผู้ประพันธ์เพลงต้องการให้อารมณ์เพลงเป็นอย่างไร

2.1.2.3 ทำนองเพลง น่าสังเกตว่าเพลงลูกทุ่งนิยมนำเพลงไทยเดิมมาดัดแปลง บางครั้งเนื้อร้องต่างกันแต่ทำนองเดียวกันโดยที่มีได้เป็นเพลงโต้ตอบกัน และผู้ฟังชอบฟังเพราะเหตุ 2 ประการคือ ความคุ้นหูกับทำนองเพลงและการที่สามารถจะร้องตามได้ง่าย

จากลักษณะดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งถูกรสนิยมผู้ฟังเพราะเนื้อร้อง สีส่า และ ทำนองเพลงที่เป็นกันเองกับผู้ฟังด้วยความง่าย ตรงไปตรงมานั่นเอง

2.2 การสื่อความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและทั่วถึง เนื่องจากเพลงลูกทุ่ง ได้รับการเผยแพร่ไปทั่วประเทศ แม้ในถิ่นที่ชาวบ้านไม่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์ เพลงลูกทุ่งก็สามารถ ทำให้ผู้ฟัง เข้าใจความเป็นไปของโลกภายนอก โดยเฉพาะทำให้ชาวชนบทได้เข้าใจสังคมเมือง ได้มากขึ้นและมองเห็นแง่ของชาวชนบทมองซึ่งจะ ได้ชักคิดเห็นที่เป็นจริงมากกว่าการเฝ้ามองในสังคมเมือง เป็นมุมมอง และจากสาระของเพลงลูกทุ่งทั้งหมดก็เป็นการสื่อความหมายในเรื่องต่าง ๆ ที่น่าจะสนใจ ในชีวิตประจำวันอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็น เหตุการณ์บ้านเมือง ความก้าวหน้าของสังคม ความเป็นอยู่ของ ชาวเมือง ภาษา ฯลฯ ดังนั้น หากนำเพลงลูกทุ่งมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้ทันเหตุการณ์ยิ่งขึ้นกว่า ที่เป็นอยู่ก็น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะหากจะนำมาใช้ประชาสัมพันธ์เรื่องราวที่เข้าใจ ยากหรือเรื้อรังเกี่ยวกับทัศนคติซึ่งเปลี่ยนแปลงยาก หากได้ฟังบ่อย ๆ ในแง่มุมแปลก ๆ ดังที่เพลงลูกทุ่ง นำมาดลาก็สามารถจะทำให้คน เข้าใจหรือเปลี่ยนทัศนคติได้บ้าง

2.3 เป็นแบบอย่างบางประการในสังคม การเป็นแบบอย่างแก่สังคมในบางเรื่องก็ เพราะเพลงลูกทุ่งมักจะนำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาดล่าวไว้ในเพลงเสมอซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ฟังอยู่ ไม่น้อย เช่น

2.3.1 เป็นแบบอย่างในการกระทำ การกระทำบางอย่างที่เพลงลูกทุ่งกล่าว ไว้เช่น การเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว การแต่งกาย ค่านิยมบางอย่างในสังคม ได้มีอิทธิพลต่อสังคม ทั่วและสามารถจะมองเห็นได้ไม่ยากนัก ผู้ฟังเพลงลูกทุ่งนอกจากจะได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ จากที่อื่น หรือเห็นด้วยตนเองผู้รับฟังจากเพลงลูกทุ่งและนำมาปฏิบัติกันด้วย ในท้องถิ่นชนบทหรือแม้แต่ในเมือง ก็อาจจะได้เป็นการเกี่ยวพาราสีด้วยเพลงลูกทุ่ง หรือวิธีการซื้อ ๆ แบบเพลงลูกทุ่ง เช่น

" สวัสดิ์ดีรับคุณเสื้อแดง แอมแปงมาคั้งเมื่อไหร่ "

หรือ

" คออะไรสวยตลอดปีถึงมีลูกสี่ ขอก็ยังสวย "

หรือ

" คุณเอ๋ยสงสัยไม่เคยมีแฟน "

หรือแม้แต่

" ถ้ารักคนยิ้มแป้นอยากเป็นแฟนคุณเสียจริง.. "

ฯลฯ

บางครั้งอาจเป็นการชักพ้อต่อว่าที่นำเอามาจาก เพลงลูกทุ่ง เช่น

"ใบหน้างาม ๆ ใบไผ่ใจคำเลยแก้วตา "

" คนสวยใจคำ "

การนำเพลงลูกทุ่งมากล่าวขวัญในลักษณะนี้จึงแสดงให้เห็นอิทธิพลของเพลงลูกทุ่งที่ทำให้ผู้ฟังมีความคล้อยตามได้

การแต่งกายที่เพลงลูกทุ่งนำมาถวายเป็นที่ชื่นชอบกัน เราสามารถจะทราบได้ว่ายุคนั้นนิยมการแต่งกายอย่างไรเพราะเมื่อเพลงลูกทุ่งสะท้อนสภาพสังคมออกมาแล้วเพลงนี้ได้เผยแพร่ไปยังถิ่นต่าง ๆ ก็ทำให้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทราบว่าขณะนี้ความนิยมแต่งกายเป็นอย่างไร เมื่อประกอบกับได้เห็นจากภาพหรือภาพยนตร์ก็ทำให้คนแต่งตามสมัยนิยมได้อีกทางหนึ่ง เช่น การแต่งกายที่เรียกว่า " มะกัน " หรือ " ทรงมอด " หรือ " ฮอทเท็นท์ " หรือ " นิวลุ " เป็นต้น

การเป็นแบบอย่างทางอื่น เช่น การรู้ถึงความเป็นไปของสังคมเมืองกรุง หากชาวชนบทได้มีโอกาสไปจะได้ไม่นำสิ่งที่น่าขบขันหรืออับอาย จึงเป็นการให้ความรู้ที่ดีแม้บางเพลงจะมีลักษณะเป็นการล้อเลียนแต่ผู้ฟังก็ทราบว่านี่คือการล้อเลียนและสามารถเลือกจดจำสิ่งที่ถูกต้องได้ ลักษณะนี้เป็นการสอนทางอ้อมแก่ผู้ฟัง แม้แต่ในเรื่องจริยธรรมก็แทรกไว้ได้ดี

2.3.2 อิทธิพลทางภาษาต่อสังคม การใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งมีลักษณะจริงใจ บางครั้งอาจจะฟังไม่ไพเราะเพราะความตรงไปตรงมานั้นแต่ก็สื่อความหมายได้ดี บางครั้งก็อารมณ์ขัน ในปัจจุบันคำพูดบางคำในเพลงลูกทุ่งได้ถูกนำไปใช้ต่างกันคือ

2.3.2.1 คำสแลง เกิดขึ้นเมื่อเพลงนั้น ๆ เป็นเพลงที่ได้รับ ความนิยมสูงและถ้ามีเนื้อร้องบางคำมีความหมายที่ถูกใจผู้ฟังก็จะนำมาใช้เป็นศัพท์สแลง เช่น " ลุงกาแป " " ไปหลายวัน " " คุณนายโรงแรม " " เคียวก็หมาเสียหอก " " มันเยกร่อง " เป็นต้น

2.3.2.2 ทำให้คำสแลงมีอยู่แล้วแพร่หลายยิ่งขึ้น เห็นได้จากการที่เพลงลูกทุ่งได้นำคำสแลงร่วมสมัยมาใช้ไว้ในเพลงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟัง เมื่อแพร่หลายไปในท้องถิ่นที่ยังไม่รู้จักคำนั้นก็ทำให้คำนี้เป็นที่รู้จักด้วย เช่น นิง สน ซ่า หมา เป็นต้น

2.3.2.3 ทำให้เกิดคำพูดติดปาก ซึ่งอาจจะไม่มีความจำกัใจ ๆ
 คำรับพูด แลพูดเพื่อให้เกิดความสนุก เช่น "เคยกรูว่าเพญหรือว่า" "มันบกรอง" เป็นต้น

2.3.2.4 ทำให้เกิดคำขวัญของนักนิยมเพลงลูกทุ่ง ลักษณะนี้เห็นได้ชัด
 จากข้อความที่เขียนไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของรถยนต์ ไปว่าจะเป็นรถโดยสาร รถบรรทุก หรือ
 รถประจักษ์ทอง ข้อความเหล่านี้มักจะคัดลอกมาจากเพลงลูกทุ่งที่มีผู้ขับร้อง หรือพนักงานประจำรถ
 ใจเป็น ๆ เช่น "มีกนเก็บเรอเลี้ยงไม่ได้" "รักกับคนรอนาถเป็นคณนาถ"
 "ไปเลยวัน" "ต้องไคความนาง" "ไม่เจอะกันนานก็คิดถึงจังเลย" และ "ที่เกี้ยวไม่เป็น"
 เป็นต้น

จึง เป็นได้ว่า เพลงลูกทุ่งกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น โดยที่สังคมมีอิทธิพล
 ต่อเนื้อหาของสาระและทำนองเพลง แต่ในขณะเดียวกันเพลงก็มีอิทธิพลต่อสังคม ซึ่งทั้งสองและจะเห็น
 ได้ในเพราะผู้อยู่ในสังคมคือมนุษย์เป็นผู้สร้างวรรณกรรมขึ้น จึงอดมิได้ที่จะรับอิทธิพลจากสิ่งรอบเห็น
 มาแต่งไว้และยอมรับในสิ่งนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นเราจึงอาจศึกษาสังคมได้จากเพลงลูกทุ่งอีกทางหนึ่ง
 เพลงลูกทุ่งจึงอาจจะถือเป็นหลักฐานทางสังคมวิทยาบางประการได้ด้วย

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษากันคว้า

จากการศึกษากันคว้าครั้งนี้ทำให้ผู้เขียนได้รับความรู้คือ

1. เพลงไทยได้คลี่คลายออกเป็นเพลงประเภทต่างๆด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรม ซึ่งเพลงไทยแยกประเภทออกเป็น เพลงพื้นเมือง เป็นเพลงที่ใช้ประกอบการละเล่นในเวลาทำงานอาชีพหรือยามว่างของชาวไทยมาก่อน เพลงไทยเดิม เป็นเพลงที่ยอมรับกันว่าไพเราะเต็มไปด้วยศิลปะในการบรรเลงและการขับร้อง ซึ่งเนื้อร้องมักจะคัดตอนมาจากวรรณคดีเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากคัดมาจากบทละครต่างๆ เพลงไทยสากล เกิดขึ้นเพราะการรับเอาเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลง / เพลงลูกทุ่ง เป็นเพลงที่แตกออกไปจากเพลงไทยสากลเนื่องจากลักษณะการร้องของนักร้องที่ฝึกไปจากกรร้องเพลงไทยสากล, เพลงเพื่อชีวิต เป็นเพลงที่พยายามจะนำเอาลักษณะความเป็นพื้นบ้านมาแสดงออกโดยให้เนื้อร้องของเพลงกล่าวถึงการต่อสู้และอุดมการณ์ทางการเมือง

2. เพลงลูกทุ่งมีกำเนิดขึ้นมาเพราะการแสวงหาความอบอุ่นใจของชาวชนบทที่เข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวงเพื่อให้คลายความคิดถึงบ้านจึงมีลักษณะต่างๆที่แสดงความเป็นชนบท เช่น การขับร้อง เนื้อร้อง เครื่องดนตรีมาขึ้นที่นำมาประกอบ แต่ยังมิได้แบ่งแยกเป็นกลุ่มของตน การมีชื่อเรียกว่า "เพลงลูกทุ่ง" เริ่มในยุคที่ไทยทีวีช่อง 4 (ขณะนั้น) มีชื่อเสียงมากเมื่อปี พ.ศ.2503

*3. เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีลักษณะผสมผสานกันระหว่าง เพลงไทยเดิม เพลงพื้นเมือง และเพลงอื่นๆ เช่น เพลงตะวันตก เพลงของประเทศเพื่อนบ้านบ้าง เห็นได้จากท่วงทำนอง เนื้อร้องและลักษณะเบ็ดเตล็ดอื่นๆ แต่เพลงลูกทุ่งก็มีลักษณะเฉพาะตัวบางประการที่น่าสนใจ เช่น การสร้างเนื้อร้องในลักษณะที่ทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ขัน การแทรกบทเจรจาและเสียงหัวเราะ การแต่งเนื้อร้องที่ทันเหตุการณ์ เป็นต้น

4. สาระของเพลงลูกทุ่งมีครบทุกประเภทคือ กล่าวถึงความรักทั้งที่เป็นความรักส่วนรวมคือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความรักส่วนตัว คือ ความรักระหว่างพ่อแม่กับลูก ความรักของหนุ่มสาวซึ่งก่อให้เกิดความสุขและทุกข์ การสอนจริยธรรมอย่างน่าสนใจ การ

กล่าวถึงชีวิตชนบทในแง่มุมต่างๆ ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ เศรษฐกิจ การแบ่งชนชั้น ฯลฯ การบันทึกเหตุการณ์ต่างๆทั้ง เหตุการณ์ปัจจุบันและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์บางตอน ตลอดจนอารมณ์ขัน เพลงลูกทุ่งจึงนับว่าเป็นวรรณกรรมที่ทำหน้าที่บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดี

5. การใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งมีลักษณะต่างๆกันคือ การใช้คำ มีการใช้คำง่าย สะใจ เลียนเสียงธรรมชาติและเสียงอุทาน การซ้ำคำ การเล่นคำ การใช้คำขยายแปลกๆ การใช้คำไพเราะ ทั้งที่ไฉ่เราะด้วยฉันทลักษณ์และการเลือกใช้ได้เหมาะสมกับอารมณ์เพลง การใช้คำที่มีนัยประหวัด ภาษาถิ่น ภาษาต่างประเทศ ในด้านการใช้สำนวนในเพลงลูกทุ่งนั้นมีการเปรียบเทียบด้วยการอุปมา อุปลักษณ์ บุคคลาธิษฐาน คำพังเพยและสุภาษิต คำสแลง ซึ่งการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายเพราะการใช้ภาษาที่มีทั้งตรงไปตรงมาและตีความ ส่วนมากก็ใช้ภาษาง่ายๆ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจตรงกับความหมายที่ผู้ประพันธ์ต้องการ

6. สังคมกับเพลงลูกทุ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นเพราะเพลงลูกทุ่งได้รับอิทธิพลจากสังคมในฐานะที่ผู้ประพันธ์เพลงเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมจึงต้องมีปฏิริยาก่อสังคมกลุ่มนั้นๆ และในขณะเดียวกันเพลงลูกทุ่งก็ช่วยแพร่ภาษานิยมต่างๆไปสู่คนในสังคมอย่างกว้างขวางรวดเร็ว

๗. เพลงลูกทุ่งที่ถูกรสนิยมของผู้ฟังคือเพลงที่มีเนื้อร้องเกี่ยวกับความรัก เหตุการณ์ต่างๆในสังคมและอารมณ์ขัน ส่วนทำนองค่อนข้างง่ายๆเหมาะแก่การจำไปขับร้องต่อ มักนิยมนำทำนองเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้านมาดัดแปลง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งทำให้ทราบว่าเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีอิทธิพลต่อชีวิตคนไทยส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในชนบท และกำลังมีอิทธิพลมากขึ้นในสังคมทั่วไป ทั้งนี้เป็นเพราะเพลงลูกทุ่งทำให้ผู้ฟังทราบเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆอย่างทันเหตุการณ์ สนุกสนาน ซึ่งลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับนิสัยของคนไทย จึงน่าจะฉวยเอาคุณสมบัติข้อนี้ของเพลงลูกทุ่งมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนให้ความรู้ในเรื่องต่างๆแก่ประชาชนได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งยังมีลักษณะ เป็นเพลงพื้นเมืองยุคใหม่ซึ่งนอกจากจะสนุกสนานด้วยเนื้อร้องและทำนองแล้ว ก็มักจะกล่าวถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคมหรือความเชื่อทางพุทธศาสนากล่าวไว้ด้วย ซึ่งวิธีการสอนก็มักจะใช้วิธีการยกอุทาหรณ์มากล่าว การกล่าวถึงคุณธรรมในลักษณะนี้ทำให้ผู้ฟังไม่

รู้สึกว่าคุณสอนโดยตรง จึงไม่เบื่อหน่ายไม่เกิดปฏิกิริยาต่อต้าน โดยเฉพาะเมื่อนำมาประกอบกับการใช้ดนตรียิ่งทำให้ฟังได้เพลิดเพลินยิ่งขึ้น และอาจจำไปร้องซึ่งผลที่ได้รับก็คือการสอนจริยธรรมทางอารมณ์นั่นเอง

นอกจากนี้หากพิจารณาถึงสาระของเพลงลูกทุ่งแล้ว เพลงลูกทุ่งน่าจะเป็นแหล่งที่ศึกษาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้อีกด้วย เพราะประกอบด้วยสาระมากมายทั้งที่แสดงถึงค่านิยมและเอกลักษณ์ไทย การกล่าวถึงสภาพสังคมในช่วงที่ผู้ประพันธ์เพลงประพันธ์เพลงนั้นขึ้นทำให้เราทราบเหตุการณ์ของสังคมในช่วงนั้นได้ไม่น้อยทีเดียว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความเห็นว่าจะศึกษาค้นคว้าได้อีกคือ

1. ควรจะได้อ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในแง่สังคมวิทยาอย่างละเอียด เพราะเท่าที่ผู้ศึกษาศึกษานั้นเป็นการศึกษาเฉพาะบางหัวข้อเท่านั้น หากจะศึกษาอย่างละเอียดจะมีสิ่งที่น่าสนใจอีกมาก ซึ่งอาจจะเป็นการศึกษาของภาควิชาสังคมวิทยาโดยตรง

2. นักประพันธ์เพลงลูกทุ่งบางคนประพันธ์เพลงได้อย่างดีทุกแง่มุม และประพันธ์เพลงทั้งเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุง เช่น ไพญ์ลย์ บุตรชั้น พยงค์ มุกดา จึงน่าจะศึกษาผลงานของเขาโดยเฉพาะ

3. ส่วนความเปรียบเทียบที่ทำให้เกิดภาพพจน์ ในเพลงลูกทุ่งมีลักษณะเฉพาะตัวบางประการที่น่าสนใจโดยเฉพาะการนำเอาความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ในฤดูกาลและธรรมชาติรอบตัวมาเทียบกับความรู้สึกได้ก็น่าศึกษาวิธีการเปรียบเทียบเหล่านั้น

4. เพลงลูกทุ่งบางกลุ่มมีลักษณะของการปลุกใจให้คนรักชาติและด้วยวิธีการต่างๆ กัน อาจศึกษาในแง่ของบทบาทของเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศไทย

5. สำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับภาษาถิ่นอาจจะเลือกศึกษาเฉพาะภาษาถิ่นในเพลงลูกทุ่งเปรียบเทียบกับที่ใช้ในเพลงลูกกรุง และภาษาถิ่นที่ใช้จริงๆ ในท้องถิ่น ตลอดจนลักษณะการติดสำเนียงถิ่นของนักร้องลูกทุ่งด้วย

6. การใช้คำในเพลงลูกทุ่งเพื่อเร้าอารมณ์ และเพื่อความบันเทิง (entertainment) โดยแท้ จึงอาจศึกษาในหัวข้อนี้ละเอียดได้อีก

บรรณานุกรม

- (ก.) แก้วประเสริฐ ขวัญใจลูกทุ่ง ผ่านฟ้าพิทยา 2514, 160 หน้า. (ก.)
- _____ รวมเพลงอิศรพลและไวพจน์ สากลการพิมพ์ ม.ป.ป. 304 หน้า. (ก.)
- _____ รวมเพลงเพลิน พรหมแดน เบญจมาศ ราชสีมา ผ่านฟ้าพิทยา 2513, 96 หน้า. (ก.)
- _____ รวมเพลงศรีศรี ศรีประจวบ ผ่านฟ้าพิทยา 2514, 96 หน้า. (ก.)
- _____ รวมเพลงระพี ภูไท ผ่านฟ้าพิทยา 2514, 96 หน้า. (ก.)
- กนกวรรณ พร ภิรมย์ บรรลือสาส์น 2512, 96 หน้า. (ก.)
- _____ รวมเพลงอนุสรณ์ สุรพล สมบัติเจริญ บรรลือสาส์น 2511, 160 หน้า. (ก.)
- กระแสร มาดยาภรณ์ วรรณคดีเปรียบเทียบเบื้องต้น โรงเรียนสตรีเนติศึกษา แผนกการพิมพ์ 2516, 463 หน้า.
- กำชัย ทองหล่อ หลักภาษาไทย รวมสาส์น 2515, 754 หน้า.
- กุหลาบ มลลิกะมาศ วรรณกรรมไทย โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง 2516, 207 หน้า.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. จากสยามรัฐหน้า 5 เล่ม 6 ก้าวหน้า 2516, 392 หน้า.
- ศำณง รังสิกุล สนทนาพาที แพร่พิทยา 2517, 302 หน้า. (ก.)
- จำปาละ (นามแฝง) สังสรรค์สารคดีไทยที่รัก โอเคียนส์โตร 2516, 558 หน้า.
- จิตร ภูมิศักดิ์ - กวีการเมือง แนวร่วมนักศึกษาเชียงใหม่ 2517, 216 หน้า. (ก.)
- เจตนา นาควัชระ "วรรณคดีวิจารณ์และการไกลาวรรณคดี" วรรณไวทยาการ: วรรณคดี
โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ไทยวัฒนาพานิช 2514, 157 หน้า.
- เจือ สตะเวทิน คติชาวบ้านไทย โรงพิมพ์กุสุมา 2514, 380 หน้า.
- ชลธิรา กัจฉอยู่ วรรณคดีของปวงชน อักษรสาส์น 2517, 286 หน้า.
- คุ้ย ชุมสาย, ม.ล. "คนกรีสากล" คนกริไทยปีที่สิบครั้งที่ 1 ชุมชนคนกริไทยสโมสรนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ม.ป.ป. นับจำนวนหน้าไม่ได้.
- _____ วรรณกรรมจีนเชิงจิตวิทยา ไทยวัฒนาพานิช 2517, 207 หน้า.
- เต็มสิริ บุญสิงห์ "อ้อ วรรณกรรมมวลชน" ปากกัณธวัชวรรณกรรมวิพากษ์ สมาคมนักเขียน
แห่งประเทศไทย 2518, 260 หน้า.
- เกษมสุข นิมนต์ "เมื่อประเทศไทยเข้าสู่สงครามโลก ครั้งที่ 2" วารสารประวัติศาสตร์
(1): 3-14 มกราคม-เมษายน 2517
- เทพไท ๓ เมืองศรี รวมเพลงประทับใจ ผ่านฟ้าพิทยา 2515, 144 หน้า. (ก.)

เทพไท ณ เมืองศรี รวมเพลงประทับใจฉบับกระเป๋ ผ่านฟ้าพิทยา 2515, 144 หน้า.
รวมเพลงรักประทับใจ จีระพันธ์ วีระพงษ์ ผ่านฟ้าพิทยา 2516, 96 หน้า.

นพพร สุวรรณพานิช "มติที่สามของวรรณคดี" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 11:7 (41-47) กรกฎาคม 2516

นราธิปพงศ์ประพันธ์, พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น วิทยาวรรณกรรม แพร่พิทยา 2516, 1148 หน้า.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. "ห้าเลี้ยวของวรรณคดีไทย" วรรณไวทยาการ: วรรณคดี

โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ไทยวัฒนาพานิช 2514, หน้า 55-157

ประสพโชค เอ็นแซ "วิวัฒนาการของเพลงไทยสากล" ข่าวรุ่ง 12:37-42 กันยายน 2510

ประสาธน์ หลักศิลา สังคมวิทยา ก้าวหน้าการพิมพ์ 2511, 434 หน้า.

ประยูร อุดชาธาร ศิลปะวันตก แนะนำศิลปสากล โอเดียนสโตร์ 2511, 526 หน้า.

ปราณี วงษ์เทศ "การศึกษาคณกรีนแก่นมนุษยวิทยา" โบราณคดี 5:54-52 กันยายน 2516

ปราโมทย์ นาครทรรพ "กานิยมของผู้นำกับการพัฒนา" วรรณไวทยาการ: รัฐศาสตร์ โครงการ

ตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สภาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2514,

หน้า 78-80

พิทยา สายหู โลกสมมติ กิจนิเทศยาม 2516, 248 หน้า.

ภิญโญ จิตต์ธรรม (รวบรวมและเรียบเรียง) คณิชาบ้านอันดับ 1 เพลงชาวบ้าน โรงพิมพ์

สงขลา 2516, 96 หน้า.

มนศรี กราโมท การละเล่นของไทย โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์ 2497, 122 หน้า.

มิตรแมน แคนสวรรค์ ขวัญใจลูกทุ่งชุดที่ 13 ผ่านฟ้าพานิชย์ 2518, 156 หน้า.

ขวัญใจลูกทุ่งชุดที่ 18 ผ่านฟ้าพานิชย์ 2518, 158 หน้า.

วิจิตรมาตรา, พูน ยุคเพลงหนังและละครในอดีต กาคนจนาคนธุ์ (นามแฝง) เรื่องศิลป์

2518, 220 หน้า.

วิทย์ ศิระกริยานนท์ วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ แพร่พิทยา 2518, 284 หน้า.

วิชัย คล้ายรักมี รวมเพลงของสังข์ทอง สีใส โลกบันเทิง ม.ป.ป., 96 หน้า.

รวมเพลงของชาย เมืองสิงห์ สุชาติ เทียนทอง โลกบันเทิง 2511, 96 หน้า.

วิภาวดี รังสิก, ม.จ. เรื่องงามเสด็จอเมริกาและจดหมายถึงเพื่อน รวมสาส์น 2514, 307 หน้า.

ศิลปากร, กรม ร่าง กวีพร 2500, 165 หน้า

สง่า อารัมภีร์ "ขณะหนึ่งของนักแต่งเพลงไทยสากล" ชาวกรุง 5: 54-61 กุมภาพันธ์ 2510

✓ สุรโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยาและคณะ "สังคมกับภาษาไทย" ภาษาและหนังสือ 16: 40-80

สิงหาคม 2518

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานเบื้องต้นการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร 2517-2518

สำนักนายกรัฐมนตรี 2518 หน้า 16

สามศรี ณ เมืองศรี รวมเพลงประทับใจ ผ่านฟ้าพิทยา 2518, 128 หน้า.

_____ รวมเพลงอีกของสตรี ร่มโพธิ์ทอง แม่น้ำการเรือน 2518, 59 หน้า.

✓ สิทธา พินิจวราณและคณะ การเขียน มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2516, 200 หน้า.

สุพัทธา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ไทยวัฒนาพานิช 2518, 182 หน้า.

หลิน ยู ถึง สารคดีและนวนิยายของหลิน ยู ถึง กลังวิทยา 2507, 415 หน้า.

อนุমানราชชน, พระยา "การใช้และความสามารถที่จะใช้มานุษยวิทยาภาควัฒนธรรมในประเทศไทย"

จุฬสารวิจัยสังคมศาสตร์ มีนาคม 2506, หน้า 22-26

_____ การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์ โรงพิมพ์กรมการศาสนา 2507,

199 หน้า.

อนุสรณ์พรรณบุรณ กรุงสยามการพิมพ์ 2519, 352 หน้า.

อนุสรณ์ไพฑูย์ บุกรขัน โรงพิมพ์อักษรไทย 2515, 186 หน้า.

อภิชาติ โพธิ์โพธิ์ "เพลงลูกวากจะยากจน" ประชาชาติรายวัน 17 กรกฎาคม 2518,

หน้า 10

✓ सानนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ 2515, 249 หน้า.

_____ สังคมวิทยา แพรพิทยา 2518, 211 หน้า.

ไอพาร จักรินทร์ กาน แก้วพรรณ นุรพาสาน ม.ป.ป., 80 หน้า.

_____ ขวัญใจลูกทุ่ง เจริญกิจ 2517, 160 หน้า.

_____ ขวัญใจลูกทุ่ง แม่น้ำการเรือน 2518, 72 หน้า.

_____ เพลง พรหมแดน นุรพาสาน ม.ป.ป., 95 หน้า.

_____ รวมเพลงประทับใจของสมยศ ทักนันท์ นุรพาสาน ม.ป.ป., 80 หน้า.

โอฟาร จักรินทร์ รวมเพลงฮิของชาวลัทธิ เพชรร้อยเอ็ด บุรพาสาน ม.ป.ป., 80 หน้า.
สุรพล สมบัติเจริญ ประเสริฐอักษร 2512, 95 หน้า.

Coyne, Bernard S., The Lncyclopedia Americana, Vol. 15 p.857-860,
 the International edition, New Tork, Americana corporation,
 1974.

John A. Lomax and Alan Lomax, Cowboy Songs, H.W. Wilson Company,
 New York, 1961, 419 pp.

Thomas Ford Hault, Dictionary of Modern Society, Little Adams & co.
 1969

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ในกรณีนี้ เกษตรกรผู้ปลูกพืชไร่ได้รับรางวัลแน่นอนเพียงสองหมื่น

กำรรง
ทำนอง

สหาย ทัก.น.พันธุ มีรับรอง

รุ่งอรุณอรุณโชนแสงส่องทั่วท้องกัณหา อร่ามจากเกาะชอทิพย์รวงทอง
 ชู่ออให้ส่องพระเฝ้าจอมงามมองทั้งหน่งน้องทูลนารีโพสพเทวีเณกัณท์
 จอทิพย์รวงทองเฝ้าองค์เหมือนเนื่นได้เห็นอนงค์ยืนอาวตเอาจองค์อ่อนช้อยลาวาด้วย
 งามดุจฟ้าเทวามาป็นทั้งสวรรค์ประทานนางมาเมื่อฟ้ามีทองอุทัย
 รวงทองชู้นเหมือนคนใจเตี้ยว รอดูเก็บเกี่ยวแห่งนภกรอเกี่ยวเกี่ยวไป
 สาวเอยแม่บัวเฉยเมยคอยไกร ให้เฝ้าเก็บเกี่ยวเจ้าโสมผู้ยังอาจในหัตถ์รักพี่
 ร่อทิพย์รวงทองเฝ้าองค์ยิ่งกว่าหนึ่งใด ๆ จะเก็บเกี่ยวไปเป็นขวัญชีวี
 เป็นช่อทิพย์ในหงาใจ! รวงทองนี้มรณให้เกี่ยวเกี่ยววันฉง เว็กรองอยู่เอย

ดาวลูกไก่ (ตอน 1)

คำร้อง
ท่านอง

นร วัชรบ ^๔ ชัยบ ^๕ รอง

โอ้ว! วีกถึงโฉม ไกรหน่อโครลัษัฒ์ พระภาสกิจของพระเจ้าพ่อของพระพรหมเจ้า
บ้างกำเนิกเกิดมาพอร่วมตาถูโลก บ้างมีโชคบ้างอัมโมกข์มีสุขโศกปนกันร่ำ จอมนราพิ-
สุทธิ์ท่านละคนพูดขบร่ำไ้เป็นธรรมะบรมมัทัก อ้างถึงอำนาจกรรมเจ้า ว่ากุศลธารรนา
มนุษย์เล็กปามี่สุข ออกุศลพาให้ทุกข์คงไ้ที่รุกรมร่ำ บ้างถึงดีถึงชั่วเระระกั้วของกั้ว
มัววุ่น สร้างทั้งบุญทั้งบาป เหมือนคำที่ฉาบกล้วยขาว หมมมีไ้บ้ำเจ็ด อันจิตสเินหาที่จะ
เป็นนักเทศนามา เระจายั่วเย้า จึงทั้งศรัทธาสาธก เรืองซากจกยากจนมีตากับยาย
สองคน ปลูกบ้านอยู่บนเชิงเขา แด่เลี้ยงแม่ไ้ก่อ มีลูกอยู่เจ็ดกั้ว เขาก็ออกวิ่งร่ำ
จิกกินเบ๊กั้วเบ๊กั้ว เวามีเหยี่ยวโฉบ ชีเมื่ไ้โอบปีกคลุม ทางสองมีกออกกลม พา

ลูกทั้งกลุ่มเข้าแล้ว แม่ไก่จะปล่อยขวิดลูก เสียงกุก ๆ ปรุกขวิด ลูกคอมเงิบม ๆ
เสียงลั่น ทั้ง ๆ ที่เข้าแล้ว แล้วแม่ไก่จะออกเพื่อ ทำงัยเหี้ยมออกให้ ลูกไก่
แม่ไก่ไร้มือ ขมิไม่มีหูใดเท่า ถึงคราวจะขึ้นวิ่งวืด เมื่ออาทิตย์อัสดง มีอีกหูหนึ่งองก์
เกินออกจากวงขาแม่ ไชยงค์เตี้ยตัวสั้น เห็นสายฟ้าหิมะพายุทวงกลดขลิบสันตนา
หลังบ้านถายายปู่เต่า (ลง) อยากรู้อีกตัวก็ถอง เบ็ดหน้าของรังเอา -

การลูกไก่ (ตอน .)

คำร้อง

บุ เน อัญญา

พร ภรณ์ ชัยรัง

ทำนอง

เร่ร่อนก็ตรงกลก ตะวันก็หมกแสงทอง อาศัยโคมทองวันทราที่ลอยขึ้นมา
ยอกเรา ฝ่ายว่าของยามาเกิดศรัทธาสงสาร พระผู้ภิกษาจารย์องค์อาหาณมือเจ้า
คงก้นการยานนี้ ริมที่ไม่มีบ้านอื่น ข้าวจะล้นน้ำจะกลืน จะมีใครยืมให้เล่า พวกทัก
เพ่งแคงก่า ของเราก็กินมาเคยหมด นึกสงสารพระจะอด ทั้งสองกำเรดโกลเร้า ลัก
ครุ่นหนึ่งตาจึงเอ่ย ปิ่นะยายเอ๋ยตอนแจ้ง ต้องเชือกแม่ไก่แล้วแกง ฝ่ายยายไม่แย้ง
ตาเฒ่า

ฝ่ายแม่ไก่ไถ้น น้ำจาวรินหลังไหล ครั้นจะรับนมไม่ ก็เกรงท้องกายเปล่า ๆ
อนิจจาแม่ไก่ ยังมีน้ำจาวรู้คุณ พยายามตากาธุระ คืบแทนคุณแม่ข้าว น้ำจาวไหลเร่กลูก ให้
มาซุกซอกอก น้ำจาวแม่ไก่ไหลตก ในหัวอกคว้าว อ้าปากออกมบกตูก แม่ทองถูกตา
เชือก กอຍຄູ່ເຂື່ອນแม่ไก่ หนึ่งนต้องกายจากเจ้า มาเดชะลูกมาถูกอก ให้แม่กกก่อน
ตาย แม่ชอกกเป็นครั้งสุดท้าย เพราะแม่ต้องตายตอนเช้า ลูกอย่าทะเลาะเมาะแวง
อย่าชกแย่งเหยียบมดยี้ จงรู้จักรักกัน อย่าละเลยละสันจะเหว้า เจ้าตัวใหญ่สายฉาวท อย่า
เกรี้ยวกราดคั่นอง ๆ รวงมกรของกูแลให้เหมือนดังแม่เลี้ยงเจ้า

นางงดาแม่ไก่ น้ำจาวไหลสอนลูก เขาก็ถูกตาเชือก ค้องหึงเลื้อยคั่นองเล่า
ฝ่ายลูกไก่ทั้งเจ็ด เหมือนถูกเกิดหวงใจ พวกมันโคดเข้ากองไป คายตามแม่ไกดังกล่าว
(ลง) ค่ายอนันต์ไวมระเสร์ลูกไก่ไปเกิดเป็นควา

บัวตูมบัวบาน

คำร้อง

บุญชม อยุธยา

พร ภิรมย์ ขับร้อง

ทำนอง

ลงเรือน้อยลอยวน ในสายชลด้วยคะฉวน มีทั้งบัวตูมบัวบานคอกใบไหวก้าน
งามกาเมียบลงพัฒนาชื่นใจ นึ่งทอมหอมวันจมนกบินบัว ชอนตัวราพันฝันไผ่ เหมือนคน-
ตรีชะโลมกล่อเกาใจพิ้งพิ้งไปโลมเล้า หทัยของ

ปองจะเก็กบัวบานกวาวคู่กลั่นหวานเจ้าของ ใจหมายจึ่งไน้มโสมลองหากบัว
ไม่บ่เจ้าของจะเบบทั้งสองเทม เอ้อมมือหมายถ่งเบี่ยงทอกบานก็เกรงสะท้านถึงก้าน
คอกตูม บดบ่เย่กายแต่ป้อนรายหมกภูมิจะเก็กคอกตูมยังนึกเย่คายลอกบาน

เร็วเร็วไปหน่อยค่อย ๆ ทวน บัวหอมชวนออกสะท้าน งามทั้งบัวตูมบัวบานเทพ
ไททุกแดนพืมานบรรพชานลมหึงตั้งใจ เอ้อมมือหมายถ่งคอกตูมก่อนคอกบานก็ก่อนเสนงอน
ไมโย จะเก็กคอกบานทอกตูมก็ลั่นเกว่งไกร จะเก็กเก็กไหนกันหนอบัวตูมบัวบาน

จะเก็กที่เกี่ยวเย่คังๆ ครวญคึกคึกอยู่ไม่นาน พอกคอกตูมแย้มกระการ คอกบาน
ก็กึ่งแห้งไผ่กล่อบราร่วงโรยน่ารัง ต้องสาแล้วหนอบัวชั่งงามงามเกราะที่เพรากรรม
ประดังแล้วจำเวอน้อยก่อบเข้าฝั่ง ไผ่บอกลลับหลังหมกหวังทั้งตูมทั้งบาน

กลับบ้านเฝ้าพ่อ

คำร้อง

สมโพธิ คำแรง

เอ็งเร่ วรรณ ขับร้อง

ทำนอง

วณอนนกร วรฤทธิจวนกว่า พสกนิกรลืมน้ำบัวรักหายหน้าแม่เห็น แสบกายทั้ง
เมื่พบอยู่เมื่อเป็นไผ่มาชวนเร้นให้พบ

บุระบะไรทำไม่กนก ทั้งทยกเบี่ยงรักเลื้อยรอยเส้ามีกมล กล้ากลิ่นฝัน
ทนนาวา หนีบไจกนอนทนนอนทุกชั้นที่

บัวรักมางเม้นเบ่ยวใจ เมื่บเสวสิ่งไผ่รื้อคะฉี อะไรมพร่องบอกชี ก็
ค่นอย่างนั้นเ่งเวให้พ่วงก้อย่างคนมีหัวใจ

ไธวักนกล่ปรานีรักหนา ขอให้ก้นบหาเมื่อยและสูงไถ่ใหม่ ม้วนอนบ้านไกร
บ้านพี่ก็มีก้นบ้านเอยเก็กเจ้า

ยอชเพระจ้อ

คำร้อง โองสุวรรณพัก
ทำนอง เพลง มุกดา

ฉันทกร ไกรจาส ชัยร้อง

รอยรูปอินทรียาคน้ำ มาอำวงศ์ในส้าหลังให้คนชม
งามสมขุนลอท้าว น้ำพระทัย ณ หัวเจ้ายิ่งมั่งกาดทอง
ยามธ ทรงธาร ๗ ยิ่งหาญยิ่งกล้า
เกินท้าวให้ราชท้าวกลางศึกพระบาทเจ้า ลำโลกลีเระ ม่ เท้าต่อ
ขุนแผนสรวง

รูปก้องอินทรียาคน้ำมาผู้คืนโลภตั้งเคื่อนทอง เนื้อแผ่น
กินแผน รวง เนื้อมั่งหม่มโก นาฏอนงค์มั่งสวาทยอมเป็นทาสรัก
มาเรอ นามขุนลอท้าวเชยทรงสเด็จพระเนื้อทองใจ

ลุ่มแม่กาดทองเจ้าหรือจะเท่ากึ่งกริ่งมั่งนอยเน่งน้ำพระทัย
เรื่อทรงธารพระยิ่งหาญยิ่งกล้า กิ่งท้าวสักร ๗ เป็นใหญ่ ไฉ่
เพียงเกรมสยบพระทรงชัย แม้นในศึกรัก ระยังยิ่งใหญ่ นาน
อนงค์มั่งใจใคร่อิ่งอุ่น นัยล้านโลกาล้วนบ่การกุ่มนุญ หัวพ่อขุน
แมบสรวงเวย

ที่รักเรารักกันไม่ไ้

คำร้อง
ทำนอง วิกรกร น้ำเนียม

เวียม การาน้อย ชัยร้อง

ซาคันที่รักเรารักกันไม่ไ้ เพราะว่าหัวใจของเธอนั้นมีเจ้าของ ฉัน
ต้องสละอื่นกักกันหน้าทำนอง เมื่อจที่ระเร่กร้องไ้ ขอนั้นมาเคียงใกล้

หัวใจของน้องร่ำร้องหาแก้วคำ แสนจะระกาน้ำตาไม่มีระไหล อยาก
กิดดื่มที่ แก่แก้วก็ จุหักใจคหามหักใจไม่ไหว เพราะว่าหัวใจนั้นเป็นทาสเธอ

ฉันรักเธอยิ่งกว่าใครๆ เธอจะรู้หรือไม่ว่าใจฉันมันเสมอ กิ่งจะมีชายอื่นที่
ดีกว่าเธอ ฉันมันเผลอเสมอเพราะฉันรักเธอยิ่งนัก

ชาตินี้ที่รักเราคงรักกันไม่ได้ เพราะว่าหัวใจของเรารักกันยิ่งนัก
เพราะเธอที่อยู่แหวเธออย่ามารัก แทนหากชาติหน้ามีรักขอ เป็นภรรยากันแรกของกู

มนตรีรักลูกทุ่ง

คำร้อง ไชยชัย บุกรชัย ใจ รวีย์ ลูกเพชร ชัยร้อง
ทำนอง

ขอบเอ๋ยขอบคณกร ดิน รวย รวย เกจจากล้นกองฟาง เกิดกับ เกาขึ้นอยู่
ริมเสายาวาง ของ เห็นบัวส้างลอยปริมวิมบึง

อยากจะ เค็ดคอมหอมหนอย ของ เว้นมือถอย ๆ ก็เอื้องไม่ถึง อยาจะ
แย่งราว เป็นเมฆงกมิ่ง แปลงใจจวบมิไยถึงบะเราบัวถนบวิมาน

ขอบกิน เกจจากล้นไผ่นครวญระคนหอมแกมมกราย ชลย์ เปาแผ่วเร็ว
ผ่านพิวแฉวงนกล มนักรัก เรงวาวบานลูกทุ่งแพวนา

ไถกับ เบ็กสักกัน รอมเหยื่อ เป็นองเงาแกบเรอหนึ่ง เก้งกลกปลา หุงรวง
ทองของเราที่มีกุดเกา บน รักลูกทุ่งบานนาแวว"ผวกังวาค

โอเวาของบุญ บาว เสียง เลง มนักรักลูกทุ่งชาเองนำปรุงที่แกมมกราย

นางรอง

คำร้อง หู ทองใจ ชัยร้อง
ทำนอง

นางรอง เวียงรินไผ่นองของแหว คลั่งอุคคากมาซ้ำ เป็นทองนาสะพรั่ง
ผ่านธารไผ่นล้ง สววยรอยชิงงานเคี่ยนกั้ง เจ็ดกนวย

นางลงศรลงคงใบสายชล แหวกกร แสวามระ เวียงสายชล เป็นฉำ
วคใจฝังจำ โฉงกรวดแหวเอยน้ำกาเราารักผากไว

นากกนางรองอาจเป็นสองรองเขาอื่น แต่เจ้างามขึ้นจะไม่เป็นสองรอง
ใคร เจ้าชื่อนางรองแต่เองจะรุ่มบางไคม นาง เอกประจักษ์ใจเป็นหมายไวแทนอง
นาง เคียว

นางรอง ปล่อยเอง เป็นชู้กตาคา เจ้า เป็นชาวภูษา ใจึง มาเก็บ เก็บ
ขอมใจรัก เทนิบ เติบโอนกน เก็บ เก็บหัวใจ เจ้าไวกรณกรอง

บพมาล เจา

การอง ไบบูลย์ บุกรัน บุปผา สายชล ชัยรอง
นางอง

บพมาล เจา วังจันทาสะกิดหมอยซี เก็บนี้ทำไยถึงกนเกี ๆ ก่องไป
เมืองฝักไคยงายกาย

บพมาล เจา กนชู้จนาไป ไคย ชู้ชานาวัง เนนยังลอยชาย ส่วน
กนเกีหลบดวยลบดวยไปดีจะกน

โลกบพมัยแม่ที่สุกแถบคนไม่ไหว จะหนีไปโตกักหนีไปเนน เมื่อกอนนี้เคย เนน
เมตตีหอกกน เก็บนี้ชอยกน เจอเมกนหลอกนี้

บพมาล เจา เจอเมกนรับฟังหมอยซี นักรอง เสียง เป้นเมกน เป็นกน
คี่ดาบ เอาไปเมืองนี้ เสียงมีละกน กอนกน

ฝน เกื้อนเก

การอง รุ่ง เสง รุ่ง เสง รุ่ง เสง ชัยรอง
นางอง ไบบูลย์ บุกรัน

อย่าง เมา เกื้อนคณฝักกาคะรา ๆ กนบพมัยรังจิงวาระ งบไปทั่วของนา
ฝนตกที่ไรเกิดถึงขวัญใจอง มา เมคอกโชนบานมา นอง เคย เรียบกนา เอาออกสะ เคา

อย่าง เมา เกื้อนคณฝักกอลิปรย ๆ หัวใจรื่องโอย ๆ กิดถึงแบบอกกาน เขา
ฝนตกคงมาถึงถึง ขวัญตานอง เขา ไว เจอจะหนานองแพ เมา เมาคิมรักเรา เสี่ยงแล้วแถว
กา

ถามว่าฝน เอ่ยคำไม่จึงกน ตอบว่าฝนเกก เพราะกนมันรื่อง เรียบฝนจากฟ้า
ถามว่าไยเอ่ยคำไยรื่องได้แล หลังเภา ตอบว่าหัวใจองวากิดถึงแถวกาจึงรื่องให้

อย่าง เภา เกือบหกฝกก็ตกปรอย ๆ ที่จึงมาทางนี้เกือบมองจู่ไปรอกหัวใจ
ฝนตกพรำ ๆ บึงระกำหมองไหม้ ที่กลางฝกฝนตกมาใจ แสงจากไฟไปเปิด
เกือบหกเอย

รอกฟ้ากลับเหนือ

คำร้อง

ทำนอง บรรจบ เกียรติบรรลือ

พรทิพา บุญกิจบำรุง ชับร้อง

ข้าเจ้าบ่เจื้อแล้วหนอ บ่ขอฮักชายคนใด คำพูดบ่ได้บอกจากใจ (ข้า)
ข้าเจ้าบ่ได้บอกพี่เจ้า

ข้าเจ้าบ่เจื้ออีกแล้ว กลัวแล้วผู้ชายคนใด สร้างบาปประทับหัวใจ
สาวเหนือร้องไห้มาแล้วมากมาย คนใดผู้ชายปากหวาน กังน้ำตาลหยดย้อย
ข้าเจ้าบ่อยากเป็นน้อย (ข้า) หลอกให้หลงคอยบ่กลับคืนมา

หากพี่ฮักจริง พี่อย่าทอดทิ้งข้าเจ้าเลยหนา รืมหาผู้ให้ขมา (ข้า)
ข้าเจ้าตั้งการคอยพี่มาเวียงเหนือ

ลูกนอกกฎหมาย

คำร้อง

ทำนอง พี่ระ ตรีบุปผา

ศรีสอางค์ ตรีเนตร ชับร้อง

(เสียงเด็กร้อง) ลูกรักเอยทรมานเขยเกิดมา แสนอนาถในวาสนา บิดาเขา
ไม่ปรานี ทารกใจใบโลกนี้ เขากำเนิดมี พ่อแม่ย่นที่สุดสรวรรยาย แต่เจ้านี้ที่เกิดมา
เพราะแม่ชั่วช้า จึงพาให้แสนอาย เกิดนอกสบรรส ลูกเอยลูกนอกกฎหมาย ไร้สกุลถ่อ
กาย จะต้องอับอายชั่วฉินฉินคร

บ่มีชบเขาใจเขาเชื่อคำ หลงสวาทพลาคนใจคำ ก่อกรรมแม่เด็กแคงๆชีวิต
รักมาเปลี่ยนแปลงเพราะกรรมแทรกแซง ปล่อยเด็กแคงๆไม่รับพงศ์พันธุ์ เด็บโตแล้ว
เจ้าแก้วตา เหลือเพียงมารการจะมองเห็นกัน พ่อคุณพูนหัวอย่าหมองอย่ามัวโตก
กัลย์ ถึงแม่พอเกียกฉันท แม่จะกักพันเฝ้าเลี้ยงลูกเอย

เพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัล เสงี่ยมนิยม

ประจำปี พ.ศ. 2518

ชาวไร่ชาวนา

การร้อง โฉมดิน รสสุพรรณ กรมเพชร กรมสุพรรณ ชัยร้อง
ทำนอง

ที่เป็นคนจนต้องขาดแรงงาน เหลือบแรง เหมือนดังกรรมนิบาล นงกราญ
โอบกั้แกลง เรียบสันสอด เสียบพวงไฉนแกงโอบ เงินไม่

ไรนาที่ท่าเวรกรรมโอบกั้แกลง ปันเกิดกรรมเงาแสง แสงแสงไป
เสียทั้งปี แดงนมองฟ้ากษณมาลงถึงอีกที ก็ยากจน เหนือจะรักก็ไถ่ไทย

ที่จนปัญญาจะแต่ง成家 เป็นไม่อย่างไร ชาวไร่ชาวนามีได้เสียไรจะขาย
จะขายวัวขายควายก็อ้ายกบ เมาละนิดดา

รักเจ้าก็รักยากนักโอบกราวนี้ กจ็องจะหายหน้าก่อนนี้ที่จนหนักหนา
กิดคุ้เด็กเองฟ้าวงศนตรา ก็ยากจนเหลือจน น่องจาร์ก็ไถ่ไทยเธอ

ลูกทุ่งลาภิน

การร้อง จาวลีย์ รุ่กการ ชัยร้อง
ทำนอง เต๋อ สุเมตธนา

ผมเป็นลูกทุ่งลาภิน หากินความทองไร ร้องนา เห็นคนเฒ่าจากแยกใดถ่ากล้า
ผมก็กว้าจับกลองผองใบ

ผมเป็นลูกทุ่งลาภิน เรื่องโศกเศร้าก็อย่าบ หนุ่มสาว เธอชอบผมตรงไหน
ละ ทอกลีใจก็ถักจองไผ่ซัง

กลองของผผเสียงดังคันเท้า ไปมา กลองโกผร้ง ไปว่ากอมบิหรื ฆาโกว้ง
กั้ จะตีให้ฟัง เสียงดังดังดูรา

กลองของผผเป็นชีวิตสัตว์ ถ้าจะหักละ ก็ถึงตุ๊กตรา โขกที่ไม้เหมือน
กานดา เกยมาบาวาวาไมจริง

สั่งฟ้าปากลม

คำร้อง

สัญญา จุฬารกร
ทำนอง

มองศรี วรณช ขับร้อง

ฉันฝากความรักฝากฟ้าไกลกว้าง ลมเอ๋ยช่วยชี้ทิศทางเขาอยู่ห่างแห่งใดไปถึงภู
หารักก้องโลก แสนเฝ้ารักไกลสุดซึ่งรู้ไหมว่าใครคนหนึ่งคิดถึงทุกวัน ผันถึงทุกคืน

ฝนตกออกซำด้าท้องนา เหมือนเลือดและน้ำตาชายใจกล้ำหลังโลมนองพื้น เสียง
ฟ้าร้องลั่นนอนหลับสลับพลิกพื้น เสียงนั้นเหมือนฉับสะอื้น สุกกล้ำกลิ่นคั่งฟ้าจะพัง

จะอยู่ชายแดนแคว้นคนละประเทศ รักกันนั้นใครจะกินเซต เซตเซตรัก
เล็ดลอดจากที่คุมขัง จะสุขขอบฟ้าเขาเขียวจงบินเกี่ยวกลับมาทวยรัง แมกไม้สายธาร
ฝากสั่งว่าฉันยังจะคอยจะคอย

รักติดปีกทองทองสรวงทวงดาว จันทร์เอยส่องแสงสกาถึงแกนข้าวโชคเขิน
เนินคอย ฝากรักเจ้านกแก้วเจ้าอย่าแฉะบินกล้อย ค่าแล้วรูปชื่อก้อยๆผ่านน้อยใจบอก
ฉันไม่ลืม ไม่ลืม ไม่ลืม รักมาเสมอ ไม่ลืม

น้ำตาอีสาน

คำร้อง

ชลธี ธารทอง
ทำนอง

สายัณห์ สัญญา ขับร้อง

กินแยกแคะกระแหยงกันใบไม้เจ้าแห่งแรงไม่มี ผืนมองไร่นาน้ำตาปริ่ ไม่มีน้ำจะ
ทำนา

โถเวอร์บเมล็ดให้ชาวอีสานละอื่น กลิ่นกล่ำจุมรา ไร่ป่อแห่งกายไอนายข้า โปรด
เมตตาช่วยเหลือคนจน

เวรสาปบาปนำ โอ้เวรซ้ำกรรมหน้ากรรมก็ทน น้ำน้าบารวมท่วมบ่ปันเบื่องบนหนุน
ข้าประทัง

โถเหวคาท่านจะรู้ไหมว่าพวกข้าเข้าง น้ำแห้งชาคนาน้ำตาล้างกลับประทังท่วมทัน
อีกที

ทนอยู่สู่ชะตาเพื่อนพี่น้องไทยข้าโปรดปรานี ขอเพื่อนข้าเกลื้อช่วยเหลือที่ไม่มี
แล้วข้าจะกิน

น้ำตากนไทยพี่น้องอีสานร้องไห้ เลือดใจหลังริน แม้นชีพมลายนอนตายสิ้น
ช่วยฝังดินนี้กว่าเอาบุญ

ภาคผนวก ข.

ประวัติของนักประพันธ์เพลงลูกทุ่งบางคน

ฉลอง ภู่ว่าง เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2482

การศึกษา ประถมปีที่ 4 แล้วทำงานเป็นช่างไม้ ถูกเกณฑ์ทหาร
เริ่มแต่งเพลงเมื่ออายุ 18 ปี เป่าแซกโซโฟนได้เก่ง
เพลงที่มีชื่อเสียงคือ คุณนายโรงแรม ขันทมาศเศรษฐี และ ปู่ไขไก่หลง

ชลอ ไทรทองสอน เคยทำงานในคณะละครเทพศิลป์ ชอบแต่งเพลงล้อเหตุการณ์
ทางการเมืองในสมัย พ.ศ. 2493-2494 เพลงที่มีชื่อเสียงคือ
เพลง เพื่อนทหารเอ๋ย ปัดรังควาน น้ำตาเด็กไทย และ ชวานทอง

เบญจมิตร เกิดที่อุบลราชธานี

ชอบสะสมเพลงพื้นเมืองโดยเฉพาะของภาคอีสานเป็นพิเศษ จึงมัก
แต่งเพลงประเภทรำวง เป็นผู้นำทูล ทองใจ ขึ้นร้องเพลง
เพลงที่มีชื่อเสียงคือเพลง รำเต้ย สิ้นเดือน

พยงค์ มุกดา เกิดวันอังคารที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2469 ที่ อ. เมือง ราชบุรี
การศึกษา ประถมปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดราชนัคคา
เริ่มแต่งเพลงเมื่ออายุ 16 ปี สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เพลง
แรกที่แต่งคือเพลง คนนิค ประกวดร้องเพลงโดยแต่งเพลงเองคือ
เพลง ชายรูปตัว จากนั้นก็แต่งและร้องเพลงกับคณะละครซึ่งออก
แสดงตามต่างจังหวัดสลับกับการแสดงจำพวกและเต้นระบำ ต่อมา
ได้เข้าประจำในวงดนตรีของกองทัพเรือ ชอบร้องเพลงประเภท
หัวเราะ ได้ยศจำโทแล้วลาออกมาตั้งวงดนตรีเอง ขอพระราชทาน
ชื่อวงดนตรีว่า "มุกดาพันธ์"

พยงค์ มุกดา แต่งเพลงทั้งเพลงไทยสากลและเพลงลูกทุ่ง เคย
ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทานในเพลง "นกขมิ้น" เพลง
ที่ได้รับความนิยมคือเพลง สร้างวิมาน ไหนด่าจะจำและอย่าไปเสีย
ดวงจันทร์

ไพบูลย์ บุตรขัน เกิด วันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2461 ที่ อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
 เดิมนามสกุล "ประณีต" ต่อมาเข้ามาอยู่กรุงเทพฯกับอา และอา
 ได้ขอพระราชทานนามสกุลใหม่เป็น "บุตรขัน"

การศึกษา มัธยมบริบูรณ์ (ม.8) จากโรงเรียนสวัสดิ์อำนวยเวช
 (เดิม) สนใจดนตรีและหัดเล่นดนตรีไทยเมื่อ พ.ศ.2476-2478
 เรียนจบแล้วไปเป็นครูภาษาไทยที่โรงเรียนกว๋องสิริ ถนนเจริญ
 กรุง แล้วไปเป็นช่างไฟฟ้าที่โรงไฟฟ้าสามเสน จากนั้นก็เดินทางไป
 กับคณะละครในฐานะผู้ประพันธ์เพลงและบทละคร

ผลงานประพันธ์เพลงเริ่มแพร่ดังทองคำเมื่อ พ.ศ.2490 ตลอดมา
 ถึงปี พ.ศ.2500 ซึ่งรวมทั้งผลงานบทละครวิทยุและนาฏดนตรีด้วย
 ไพบูลย์ บุตรขัน เป็นนักแต่งเพลงคนเดียวที่ได้รับรางวัลแผ่นเสียง
 ทองคำถึง 7 รางวัล จากการประกวดแผ่นเสียงทองคำครั้งที่ 2
 และ 3 เพลงที่ได้รับความนิยมเช่น เพลงกลืนโคลนสาปควาย
ฝนเดือนหก ยมบาลเจ้าขาและค่าน้ำนม เป็นต้น

เขาถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2515

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ เกิด พ.ศ. 2485 ที่ อ.บางปลาม้า จ. สุพรรณบุรี

การศึกษา ประถมปีที่ 4 ที่โรงเรียนวัดวังน้ำเย็น

พ.ศ. 2513 ตั้งวงดนตรีและออกแสดง ประสบความสำเร็จจน
 ถึงปัจจุบัน เพลงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ สารวันว่าง

สมเศียร พานทอง เกิด วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2482 ที่จังหวัดสิงห์บุรี

การศึกษา โรงเรียนเพาะช่างปี 4

เริ่มร้องเพลงกับวงดนตรีจุฬารัตน์ เมื่อ พ.ศ. 2506 และแต่งเพลง
 เอง เพลงมีชื่อเสียงคือเพลงมาลัยดอกกรัก ฟ้าไปหลายวันและถูกตา
จำ ใช้ชื่อว่า "ชาย เมืองสิงห์" ในการขับร้อง

สมัย ทศนพันธุ์ มีชื่อเสียงในการขับร้องเพลงมาก่อน พ.ศ.2500 ได้ฉายาว่า เพรค แอสแทร เบื่องไทย เริ่มร้องเพลงสังกัดวงดุริยางค์ กองทัพเรือ ก่อนหน้าพยางค์ มุกดา มักจะแก่งและร้องเอง เพลงที่ได้รับความนิยมคือเพลง ชายไร่โบสถ์ ขอพิพม์รวงทอง มนต์เมืองเหนือและวิวาห์น้ำตา

สมัย อ่อนวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2476 ที่จังหวัดเพชรบุรี จบการศึกษาที่เพชรบุรี ชอบดนตรีไทยมาตั้งแต่เด็ก มีความสามารถในทางเป่าซลุ่ยและตีตะโพนเป็นพิเศษ และตั้งวงแคน ชื่อสมัยศิลปิน และชนะเลิศการประกวดเมื่อปี พ.ศ.2500 ได้เดินทางไปแสดงที่ญี่ปุ่นเมื่อปี พ.ศ.2513 และเดินทางไปแสดงที่ยุโรปปี พ.ศ. 2514

สุรพล สมบัติเจริญ เกิดเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2473 ที่ อ.เมือง สุพรรณบุรี จบการศึกษา ม.6 จากโรงเรียนกรรณสูตศึกษา แล้วเข้ามาศึกษาในโรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวายได้ 1 ปีเศษก็ลาออก เคยเป็นครูสอนภาษาไทยในโรงเรียนจีน เป็นนักเรียนจำทหารเรือ เป็นคนงานที่กองทัพอากาศดอนเมือง ในที่สุดได้เข้าประจำกองดุริยางค์ทหารอากาศได้ยศเป็นจ่าอากาศตรี ได้ฝึกฝนการร้องเพลงและเริ่มออกแสดงดนตรี เพลงที่ทำให้มีชื่อเสียงคือ "ซุกซ่อนกุมาร" สุรพล สมบัติเจริญ ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ.2511.